SLUŽBENI GLASNIK BOSNE I HERCEGOVINE
Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Издање на босанском, хрватском и српском језику

Godina XXI
Petak, 16. juna/lipnja 2017. godine

Broj/Број
43

Година XXI
Петак, 16. јуна 2017. године

ISSN 1512-7486 - bosanski jezik
ISSN 1512-7494 - hrvatski jezik
ISSN 1512-7508 - srpski jezik

VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE

602

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08) a u vezi sa Odlukom o procedurama povlačenja sredstava iz međunarodnih finansijskih aranžmana ("Službeni glasnik BiH", br. 10/02 i 6/03), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 100. sjednici održanoj 4. maja 2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O IMENOVANJU OVLAŠĆENOG LICA ZA UPOTREBU ELEKTRONSKOG POTPISA U POSTUPKU REALIZACIJE FINANSIJSKIH TRANSAKCIJA MINISTARSTVA FINANSIJA I TREZORA BOSNE I HERCEGOVINE SA SVJETSKOM BANKOM I DRUGIM MEĐUNARODNIM FINANSIJSKIM INSTITUCIJAMA

Član 1.
(Predmet Odluke)

Ovom Odlukom se imenuju ovlašćena lica za upotrebu elektronskog potpisa u potpisivanju naloga za povlačenje novčanih sredstava sa kreditnih i grant računa otvorenih u međunarodnim finansijskim institucijama za finansiranje projekata u Bosni i Hercegovini i utvrđuje postupak njegove primjene.

Član 2.
(Lica ovlašćena za potpisivanje elektronskim potpisom)

(1) Za potpisivanje elektronskim potpisom naloga za povlačenje novčanih sredstava sa kreditnih i grant računa otvorenih u međunarodnim finansijskim institucijama za finansiranje projekata u Bosni i Hercegovini i registraciju korisnika ovlašćen je ministar Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine.

(2) U slučaju spriječenosti ministra Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine ovlašćen je zamjenik ministra Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine.

Član 3.
(Upotreba elektronskog potpisa)

Lice koje je ovlašćeno za potpisivanje, upotrebu elektronskog potpisa vrši na način kako je to sadržano u ugovorno-kreditnoj/grant dokumentaciji.

Član 4.
(Postupak elektronskog potpisivanja)

(1) Ovlašćeni potpisnik mora imati svoju smart karticu (USB), token ili drugi medij koji izdaje pravno lice koje pruža usluge u vezi sa elektronskim potpisom i pravnim i poslovnim prometom, a služi za identifikaciju, provjeravanje identiteta, elektronsko potpisivanje i šifrovanje.

(2) Ovlašćeni potpisnik mora osigurati tajnost parametara pozivnog pristupa, programa za korišćenje elektronskog potpisa i prometa sa zaštitnim kompletom te ih neće davati trećim licima na upotrebu i uvid.

Član 5.
(Nadležnost za realizaciju)

Za realizaciju ove Odluke zadužuje se Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine.

Član 6.
(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 91/17
4. maja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08) a u vezi s Odlukom o procedurama povlačenja sredstava iz međunarodnih financijskih aranžmana ("Službeni glasnik BiH", br. 10/02 i 6/03), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 100. sjednici održanoj 4. svibnja 2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O IMENOVANJU OVLAŠTENE OSOBE ZA UPOTREBU ELEKTRONIČKOG POTPISA U POSTUPKU REALIZACIJE FINANCIJSKIH TRANSAKCIJA MINISTARSTVA FINANCIJA I TREZORA BOSNE I HERCEGOVINE SA SVJETSKOM BANKOM I DRUGIM MEĐUNARODNIM FINANCIJSKIM INSTITUCIJAMA

Članak 1.
(Predmet Odluke)

Ovom se Odlukom imenuju ovlaštene osobe za upotrebu elektroničkog potpisa u potpisivanju naloga za povlačenje novčanih sredstava s kreditnih i grant računa otvorenih u međunarodnim financijskim institucijama za financiranje projekata u Bosni i Hercegovini i utvrđuje postupak njegove primjene.

Članak 2.
(Osobe ovlaštene za potpisivanje elektroničkim potpisom)

(1) Za potpisivanje elektroničkim potpisom naloga za povlačenje novčanih sredstava s kreditnih i grant računa otvorenih u međunarodnim financijskim institucijama za financiranje projekata u Bosni i Hercegovini i registraciju korisnika ovlašten je ministar Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine.
(2) U slučaju spriječenosti ministra Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine ovlašten je zamjenik ministra Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine.

Članak 3.
(Upotreba elektroničkog potpisa)

Osoba koja je ovlaštena za potpisivanje, upotrebu elektroničkog potpisa vrši na način kako je to sadržano u ugovorno-kreditnoj/grant dokumentaciji.

Članak 4.
(Postupak elektroničkog potpisivanja)

(1) Ovlašteni potpisnik mora imati svoju smart karticu (USB), token ili drugi medij koji izdaje pravna osoba koja pruža usluge u vezi s elektroničkim potpisom i pravnim i poslovnim prometom, a služi za identifikaciju, provjeravanje identiteta, elektroničko potpisivanje i šifriranje.
(2) Ovlašteni potpisnik mora osigurati tajnost parametara pozivnog pristupa, programa za korištenje elektroničkog potpisa i prometa sa zaštitnim kompletom te ih neće davati trećim osobama na upotrebu i uvid.

Članak 5.
(Nadležnost za realizaciju)

Za realizaciju ove Odluke zadužuje se Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine.

Članak 6.
(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 91/17
4. svibnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08) а у вези са Одлуком о процедурама повлачења средстава из међународних финансијских аранжмана ("Службени гласник БиХ", бр. 10/02 и 6/03), Савјет министара Босне и Херцеговине, на 100. сједници одржаној 4. маја 2017. године, донио је

ОДЛУКУ
О ИМЕНОВАЊУ ОВЛАШЋЕНОГ ЛИЦА ЗА УПОТРЕБУ ЕЛЕКТРОНСКОГ ПОТПИСА У ПОСТУПКУ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ФИНАНСИЈСКИХ ТРАНСАКЦИЈА МИНИСТАРСТВА ФИНАНСИЈА И ТРЕЗОРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ СА СВЈЕТСКОМ БАНКОМ И ДРУГИМ МЕЂУНАРОДНИМ ФИНАНСИЈСКИМ ИНСТИТУЦИЈАМА

Члан 1.
(Предмет Одлуке)

Овом Одлуком се именују овлашћена лица за употребу електронског потписа у потписивању налога за повлачење новчаних средстава са кредитних и грант рачуна отворених у међународним финансијским институцијама за финансирање пројеката у Босни и Херцеговини и утврђује поступак његове примјене.

Члан 2.
(Лица овлашћена за потписивање електронским потписом)

(1) За потписивање електронским потписом налога за повлачење новчаних средстава са кредитних и грант рачуна отворених у међународним финансијским институцијама за финансирање пројеката у Босни и Херцеговини и регистрацију корисника овлашћен је министар Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине.
(2) У случају спријечености министра Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине овлашћен је замјеник министра Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине.

Члан 3.
(Употреба електронског потписа)

Лице које је овлашћено за потписивање, употребу електронског потписа врши на начин како је то садржано у уговорно-кредитној/грант документацији.

Члан 4.
(Поступак електронског потписивања)

(1) Овлашћени потписник мора да има своју смарт картицу (УСБ), токен или други медиј који издаје правно лице које пружа услуге у вези са електронским потписом и правним и пословним прометом, а служи за идентификацију, провјеравање идентитета, електронско потписивање и шифровање.
(2) Овлашћени потписник мора да осигура тајност параметара позивног приступа, програма за коришћење електронског потписа и промета са заштитним комплетом те их неће давати трећим особама на употребу и увид.

Члан 5.
(Надлежност за реализацију)

За реализацију ове Одлуке задужује се Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине.

Члан 6.
(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 91/17	Предсједавајући
4. маја 2017. године	Савјета министара БиХ
Сарајево	Др **Денис Звиздић**, с. р.

603

Na osnovu člana 17. i člana 22. stav 1. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u vezi sa članom 7. Zakona o sprečavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga ("Službeni glasnik BiH", broj 8/06), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 100. sjednici održanoj 04. maja 2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O IZMJENAMA ODLUKE O FORMIRANJU RADNE GRUPE ZA IZRADU DRŽAVNE STRATEGIJE NADZORA NAD OPOJNIM DROGAMA, SPREČAVANJA I SUZBIJANJA ZLOUPOTREBE OPOJNIH DROGA U BOSNI I HERCEGOVINI

Član 1.

U Odluci o formiranju Radne grupe za izradu Državne strategije nadzora nad opojnim drogama, sprečavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Bosni i Hercegovim ("Službeni glasnik BiH", broj 70/16), u članu 2. stav (1) tač. k) i o) mijenjaju se i glase:

"k) Goran Milošević, Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova - Federalna uprava policije - član,

o) Nadija Bandić, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke - član,".

Član 2.

U članu 6. riječi "180 dana" zamjenjuju se riječima "1 godine".

Član 3.

Ova Odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 93/17	Predsjedavajući
04. maja 2017. godine	Vijeća ministara BiH
Sarajevo	Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Na temelju članka 17. i članka 22. stavak 1. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u svezi sa člankom 7. Zakona o sprečavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga ("Službeni glasnik BiH", broj 8/06), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 100. sjednici održanoj 04. svibnja 2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O IZMJENAMA ODLUKE O OSNIVANJU RADNE SKUPINE ZA IZRADU DRŽAVNE STRATEGIJE NADZORA NAD OPOJNIM DROGAMA, SPREČAVANJA I SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA U BOSNI I HERCEGOVINI

Članak 1.

U Odluci o osnivanju Radne skupine za izradu Državne strategije nadzora nad opojnim drogama, sprečavanja i suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 70/16), u članku 2. stavak (1) toč. k) i o) mijenjaju se i glase:

"k) Goran Milošević, Federalno ministarstvo unutarnjih poslova - Federalna uprava policije - član,

o) Nadija Bandić, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke - član,".

Članak 2.

U članku 6. riječi "180 dana" zamjenjuju se riječima "1 godine".

Članak 3.

Ova Odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 93/17	Predsjedatelj
04. svibnja 2017. godine	Vijeća ministara BiH
Sarajevo	Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

На основу члана 17. и члана 22. став 1. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), а у вези са чланом 7. Закона о спречавању и сузбијању злоупотребе опојних дрога ("Службени гласник БиХ", број 8/06), Савјет министара Босне и Херцеговине, на 100. сједници одржаној 04. маја 2017. године, донио је

ОДЛУКУ
О ИЗМЈЕНАМА ОДЛУКЕ О ФОРМИРАЊУ РАДНЕ ГРУПЕ ЗА ИЗРАДУ ДРЖАВНЕ СТРАТЕГИЈЕ НАДЗОРА НАД ОПОЈНИМ ДРОГАМА, СПРЕЧАВАЊА И СУЗБИЈАЊА ЗЛОУПОТРЕБЕ ОПОЈНИХ ДРОГА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Члан 1.

У Одлуци о формирању Радне групе за израду Државне стратегије надзора над опојним дрогама, спречавања и сузбијања злоупотребе опојних дрога у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 70/16), у члану 2. став (1) тач. к) и о) мијењају се и гласе;

"к) Горан Милошевић, Федерално министарство унутрашњих послова - Федерална управа полиције - члан,

о) Надија Бандић, Федерално министарство образовања и науке - члан,".

Члан 2.

У члану 6. ријечи "180 дана" замјењују се ријечима "1 године".

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 93/17	Предсједавајући
04. маја 2017. године	Савјета министара БиХ
Сарајево	Др **Денис Звиздић**, с. р.

604

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u vezi sa Zaključkom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine broj 05-07-l-l570-15/16 od 25.5.2016. godine, na prijedlog Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 101. sjednici, održanoj 12. maja 2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O FORMIRANJU INTERRESORNE RADNE GRUPE ZA ANALIZU PRIMJENE ZAKONA O JAVNOM RADIOTELEVIZIJSKOM SISTEMU BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1.
(Predmet Odluke)

Ovom Odlukom formira se interresorna Radna grupa za analizu primjene Zakona o Javnom radiotelevizijskom sistemu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Radna grupa).

Član 2.
(Sastav Radne grupe)

Radnu grupu, iz člana 1. ove Odluke čine:

a) Nikola Lovrinović, predstavnik Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedavajući;
b) Halid Genjac, predstavnik Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, član;
c) Mirela Pelidija, predstavnik Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, član;
d) Vanja Bjelica - Prutina, predstavnik Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, član;
e) Mario Živković, predstavnik Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, član;
f) Fadil Mandal, predstavnik Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, član;
g) Dejana Radovanović Šarenac, predstavnik Odbora Javnog radiotelevizijskog sistema Bosne i Hercegovine, član;
h) Zoran Krešić, predstavnik Odbora Javnog radiotelevizijskog sistema Bosne i Hercegovine, član i
i) Zdravko Šavija, predstavnik Odbora Javnog radiotelevizijskog sistema Bosne i Hercegovine, član.

Član 3.
(Zadatak Radne grupe)

Radna grupa je dužna u roku od 30 dana od imenovanja izvršiti analizu primjene Zakona o Javnom radiotelevizijskom sistemu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 78/05, 35/09, 32/10, 51/15 i 25/16).

Član 4.
(Izvještaj o radu)

Po izvršenju zadatka iz člana 3. ove Odluke, Radna grupa podnosi Izveštaj Vijeću ministara Bosne i Hercegovine putem Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine.

Član 5.
(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 96/17
12. maja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u svezi sa Zaključkom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine broj 05-07-l-l570-15/16 od 25.5.2016. godine, na prijedlog Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 101. sjednici, održanoj 12. svibnja 2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O FORMIRANJU INTERRESORNE RADNE SKUPINE ZA ANALIZU PRIMJENE ZAKONA O JAVNOM RADIOTELEVIZIJSKOM SUSTAVU BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 1.
(Predmet Odluke)

Ovom Odlukom formira se interresorna Radna skupina za analizu primjene Zakona o Javnom radiotelevizijskom sustavu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Radna skupina).

Članak 2.
(Sastav Radne skupine)

Radnu skupinu, iz članka 1. ove Odluke čine:

a) Nikola Lovrinović, predstavnik Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, predsjedatelj;
b) Halid Genjac, predstavnik Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, član;
c) Mirela Pelidija, predstavnik Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, član;
d) Vanja Bjelica - Prutina, predstavnik Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, član;
e) Mario Živković, predstavnik Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, član;
f) Fadil Mandal, predstavnik Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, član;
g) Dejana Radovanović Šarenac, predstavnik Odbora Javnog radiotelevizijskog sustava Bosne i Hercegovine, član;
h) Zoran Krešić, predstavnik Odbora Javnog radiotelevizijskog sustava Bosne i Hercegovine, član i
i) Zdravko Šavija, predstavnik Odbora Javnog radiotelevizijskog sustava Bosne i Hercegovine, član.

Članak 3.
(Zadatak Radne skupine)

Radna skupina je dužna u roku od 30 dana od imenovanja izvršiti analizu primjene Zakona o Javnom radiotelevizijskom sustavu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 78/05, 35/09, 32/10, 51/15 i 25/16).

Članak 4.
(Izvješće o radu)

Po izvršenju zadatka iz članka 3. ove Odluke, Radna skupina podnosi Izvješće Vijeću ministara Bosne i Hercegovine putem Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine.

Članak 5.
(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 96/17
12. svibnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), а у вези са Закључком Савјета министара Босне и Херцеговине број 05-07-1-1570-15/16 од 25.5.2016. године, на приједлог Министарства комуникација и транспорта Босне и Херцеговине, Савјет министара Босне и Херцеговине на 101. сједници, одржаној 12. маја 2017. године, донио је

ОДЛУКУ
О ФОРМИРАЊУ ИНТЕРРЕСОРНЕ РАДНЕ ГРУПЕ ЗА АНАЛИЗУ ПРИМЈЕНЕ ЗАКОНА О ЈАВНОМ РАДИОТЕЛЕВИЗИЈСКОМ СИСТЕМУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.
(Предмет Одлуке)

Овом Одлуком формира се интерресорна Радна група за анализу примјене Закона о Јавном радиотелевизијском систему Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Радна група).

Члан 2.
(Састав Радне групе)

Радну групу, из члана 1. ове Одлуке чине:

а) Никола Ловриновић, представник Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, предсједавајући;
б) Халид Гењац, представник Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, члан;
ц) Мирела Пелидија, представник Савјета министара Босне и Херцеговине, члан;
д) Вања Бјелица - Прутина, представник Савјета министара Босне и Херцеговине, члан;
е) Марио Живковић, представник Савјета министара Босне и Херцеговине, члан;
ф) Фадил Мандал, представник Министарства комуникација и транспорта Босне и Херцеговине, члан;
г) Дејана Радовановић Шаренац, представник Одбора Јавног радиотелевизијског система Босне и Херцеговине, члан;
х) Зоран Крешић, представник Одбора Јавног радиотелевизијског система Босне и Херцеговине, члан и
и) Здравко Шавија, представник Одбора Јавног радиотелевизијског система Босне и Херцеговине, члан.

Члан 3.
(Задатак Радне групе)

Радна група је дужна у року од 30 дана од именовања извршити анализу примјене Закона о Јавном радиотелевизијском систему Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 78/05, 35/09, 32/10, 51/15 и 25/16).

Члан 4.
(Извјештај о раду)

По извршењу задатка из члана 3. ове Одлуке, Радна група подноси Извјештај Савјету министара Босне и Херцеговине путем Министарства комуникација и транспорта Босне и Херцеговине.

Члан 5.
(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 96/17	Предсједавајући
12. маја 2017. године	Савјета министара БиХ
Сарајево	Др **Денис Звиздић**, с. р.

605

Na osnovu člana 17. Zakona o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), člana 17. stav (4) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i Odluke o kriterijima za dodjelu sredstava interventne tekuće rezerve broj 01-02-2-639-1/17 od 18.1.2017. godine, zamjenik predsjedavajućeg Vijeća ministara Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE BUDŽETSKE REZERVE

Član 1.
(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće budžetske rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu u iznosu od 3.000,00 KM (slovima: trihiljade konvertibilnih maraka) Udruzi pčelara "MATICA" Mostar u svrhu jednokratne finansijske podrške manifestaciji "III dani Hercegovačkog meda", u sklopu koje će se održati i " I sajam Hercegovačkog meda".

Član 2.
(Nadležnost za realizaciju)

Za realizaciju ove odluke zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplata će se izvršiti na žiro račun, broj 3381302212480185, koji je otvoren kod UniCredit banke.

Član 3.
(Izvještaj o namjenskom utrošku sredstava)

Obavezuje se Udruga pčelara "MATICA" Mostar da dostavi izvještaj o namjenskom utrošku sredstava.

Član 4.
(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-50-2-4815-2/17	Zamjenik predsjedavajućeg
1. juna 2017. godine	Vijeća ministara BiH
Sarajevo	**Vjekoslav Bevanda**, s. r.

Na temelju članka 17. Zakona o financiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), članka 17. stavak (4) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i Odluke o kriterijima za dodjelu sredstava interventne tekuće pričuve broj 01-02-2-639-1/17 od 18.1.2017. godine, zamjenik predsjedatelja Vijeća ministara Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE PRORAČUNSKE PRIČUVE

Članak 1.
(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće proračunske pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu, u iznosu od 3.000,00 KM (slovima: tritisuće konvertibilnih maraka) Udruzi pčelara "MATICA" Mostar u svrhu jednokratne financijske potpore manifestaciji "III dani Hercegovačkog meda", u sklopu koje će se održati i "I sajam Hercegovačkog meda.

Članak 2.
(Mjerodavnost za realiziranje)

Za realiziranje ove odluke zaduženo je Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine, sukladno Zakonu o financiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplata će se

izvršiti na žiro račun, broj 3381302212480185, koji je otvoren kod UniCredit banke.

Članak 3.
(Izvješće o namjenskom utrošku sredstava)

Obvezuje se Udruga pčelara "MATICA" Mostar da dostavi izvješće o namjenskom utrošku sredstava.

Članak 4.
(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-50-2-4815-2/17
1. lipnja 2017. godine
Sarajevo

Zamjenik predsjedatelja
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, v. r.

На основу члана 17. Закона о финансирању институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 и 32/13), члана 17. став (4) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину ("Службени гласник БиХ", број 94/16) и Одлуке о критеријима за додјелу средстава интервентне текуће резерве број 01-02-2-639-1/17 од 18.1.2017. године, замјеник предсједавајућег Савјета министара Босне и Херцеговине доноси

ОДЛУКУ
О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ БУЏЕТСКЕ РЕЗЕРВЕ

Члан 1.
(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину у износу од 3.000,00 КМ (словима: трихиљаде конвертибилних марака) Удрузи пчелара "МАТИЦА" Мостар у сврху једнократне финансијске подршке манифестацији "III дани Херцеговачког меда", у склопу које ће се одржати и "I сајам Херцеговачког меда".

Члан 2.
(Надлежност за реализацију)

За реализацију ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплата ће се извршити на жиро рачун, број: 3381302212480185, који је отворен код УниЦредит банке.

Члан 3.
(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Удруга пчелара "МАТИЦА" Мостар да достави извјештај о намјенском утрошку средстава.

Члан 4.
(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-50-2-4815-2/17
1. јуна 2017. године
Сарајево

Замјеник предсједавајућег
Савјета министара БиХ
Вјекослав Беванда, с. р.

606

Na osnovu člana 17. Zakona o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), člana 17. stav (4) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i Odluke o kriterijima za dodjelu sredstava interventne budžetske rezerve broj 09-3-63-2/17 od 07.02.2017. godine, zamjenik predsjedavajućeg Vijeća ministara Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE BUDŽETSKE REZERVE

Član 1.
(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće budžetske rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu, u iznosu od 1.500,00 KM (slovima: hiljadu i pet stotina konvertibilnih maraka) Kovač Nemanji u svrhu jednokratne finansijske podrške za pomoć u finansiranju liječenja u Italiji.

Član 2.
(Nadležnost za realizaciju)

Za realizaciju ove Odluke zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplata će se izvršiti na račun Kovač Nemanje broj: 5674915900005532, otvoren kod SBERBANK Pale.

Član 3.
(Izvještaj o namjenskom utrošku sredstava)

Obavezuje se Kovač Nemanja da po okončanju finansiranja predviđenih aktivnosti dostavi izvještaj o namjenskom utrošku sredstava.

Član 4.
(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 09-3-16-2094/17
01. juna 2017. godine
Sarajevo

Zamjenik predsjedavajućeg
Vijeća ministara BiH
Mirko Šarović, s. r.

Temeljem članka 17. Zakona o financiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), članka 17. stavak (4) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i Odluke o kriterijima za dodjelu sredstava interventne proračunske pričuve broj 09-3-63-2/17 od 07.02.2017. godine, zamjenik predsjedatelja Vijeća ministara Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE PRORAČUNSKE PRIČUVE

Članak 1.
(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće proračunske pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu, u iznosu od 1.500,00 KM (slovima: tisuću i pet stotina konvertibilnih maraka) Kovač Nemanji u svrhu jednokratne financijske potpore za pomoć u financiranju liječenja u Italiji.

Članak 2.
(Nadležnost za realizaciju)

Za realizaciju ove Odluke zaduženo je Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o financiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplata će se izvršiti na račun Kovač Nemanje broj: 5674915900005532, otvoren kod SBERBANK Pale.

Članak 3.
(Izvješće o namjenskom utrošku sredstava)

Obvezuje se Kovač Nemanja da po okončanju financiranja predviđenih aktivnosti dostavi izvješće o namjenskom utrošku sredstava.

Članak 4.
(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 09-3-16-2094/17
01. lipnja 2017. godine
Sarajevo

Zamjenik predsjedatelja
Vijeća ministara BiH
Mirko Šarović, v. r.

На основу члана 17. Закона о финансирању институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 и 32/13), члана 17. став (4) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину ("Службени гласник БиХ", број 94/16) и Одлуке о критеријумима за додјелу средстава интервентне буџетске резерве број 09-3-63-2/17 од 07.02.2017. године, замјеник предсједавајућег Савјета министара Босне и Херцеговине доноси

ОДЛУКУ
О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШТЕЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ БУЏЕТСКЕ РЕЗЕРВЕ

Члан 1.
(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно кориштење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину, у износу од 1.500,00 КМ (словима: хиљаду и пет стотина конвертибилних марака) Ковач Немањи у сврху једнократне финансијске подршке за помоћ у финансирању лијечења у Италији.

Члан 2,
(Надлежност за реализацију)

За реализацију ове Одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплата ће се извршити на рачун Ковач Немање број: 5674915900005532, отворен код SBERBANK Пале.

Члан 3.
(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Ковач Немања да по окончању финансирања предвиђених активности достави извјештај о намјенском утрошку средстава.

Члан 4.
(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 09-3-16-2094/17
01. јуна 2017. године
Сарајево

Замјеник предсједавајућег
Савјета министара БиХ
Мирко Шаровић, с. р.

607

Na osnovu člana 14. stav (4) Zakona o graničnoj kontroli ("Službeni glasnik BiH", br. 53/09, 54/10 i 47/14) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 98. sjednici održanoj 12.04.2017. godine, donijelo je

PRAVILNIK
O STANDARDIMA I USLOVIMA IZGRAĐENOSTI I OPREMLJENOSTI GRANIČNIH PRELAZA

I – Opće odredbe

Član 1.
(Predmet Pravilnika)

(1) Ovim pravilnikom propisuju se minimalni standardi i uslovi izgradnje i opremanja graničnih prelaza, a u cilju efikasnog i sigurnog obavljanja graničnih provjera.
(2) Ukoliko međudržavnim ugovorom nije drugačije uređeno, na standarde i uslove izgrađenosti i opremljenosti zajedničkih graničnih prelaza primjenjivat će se ovaj pravilnik.

Član 2.
(Planiranje, izgradnja i opremanje graničnih prelaza)

(1) Planiranje, izgradnju i opremanje graničnih prelaza, a u skladu sa standardima i uslovima koje propisuje ovaj pravilnik, provodi nadležno tijelo za upravljanje i održavanje graničnih prelaza.
(2) Planiranje, izgradnju i opremanje graničnih prelaza u zračnim lukama, lukama unutrašnjih plovnih puteva i na željeznici provodi operater u skladu sa odgovarajućim međunarodnim propisima.

Član 3.
(Oprema na graničnim prelazima)

(1) Zajedničku opremu potrebnu za obavljanje poslova graničnih provjera na graničnim prelazima osigurava i održava nadležno tijelo za upravljanje i održavanje graničnih prelaza, uz prethodne konsultacije i saradnju sa službama koje obavljaju poslove graničnih provjera na granici.
(2) Nabavka i održavanje specijalističke opreme na graničnim prelazima koju koristi samo jedna služba za graničnu kontrolu u nadležnosti je te službe.
(3) U skladu sa stavom (2) ovog člana, Granična policija Bosne i Hercegovine uspostavlja funkcionalan sistem video nadzora na području graničnog prelaza radi efikasnijeg obavljanja poslova i zadataka iz njene nadležnosti.
(4) Izuzetno od odredbi stava (3) ovog člana Uprava za indirektno oporezivanje može uspostaviti interni video nadzor unutar objekata koje koristi, radi praćenja radnih proseca.
(5) Nabavka i održavanje zajedničke opreme na graničnom prelazu kojem upravlja operater u nadležnosti je tog operatera.
(6) Svi granični prelazi moraju biti opremljeni urednim, čistim i pravilno istaknutim zastavama Bosne i Hercegovine.

II – Opći standardi i uslovi izgradnje i opremanja graničnih prelaza

Član 4.
(Opći uslovi na graničnim prelazima)

(1) Novoizgrađeni i/ili postojeći granični prelaz za međunarodni saobraćaj koji se rekonstruiše opremljen je instalacijama koje osiguravaju ispunjavanje općih funkcionalnih uslova, i to:
   a) napajanje električnom energijom,
   b) priključak na vodovod ili bunar,
   c) grijanje i rashladni sistem,
   d) kanalizaciona odvodna mreža,
   e) oborinska odvodna mreža,
   f) postojanje odgovarajućih saobraćajnica i saobraćajne signalizacije (horizontala i vertikalna),
   g) telekomunikacioni kapaciteti,

h) alternativno napajanje za električnu energiju (agregat) i IT mrežu,
i) odgovarajuća rasvjeta na ukupnom području graničnog prelaza,
j) protivpožarna zaštita,
k) sigurnosna ograda, branici i polubranici,
l) gromobranska instalacija i uzemljenje,
m) elektronski brojač prometa.

(2) Granični prelaz sadrži odgovarajuću infrastrukturu i to:
a) objekti u kojima su odgovarajući radni prostori službenika graničnih službi,
b) kontrolne kabine,
c) nadstrešnica iznad putne saobraćajnice i kontrolnih kabina (za drumski saobraćaj),
d) odgovarajući broj saobraćajnih traka za teretni i putnički saobraćaj – ulaz/izlaz (za drumski saobraćaj),
e) sanitarni čvor za zaposlene, te odvojeni sanitarni čvor za ostala lica koje se nalaze na graničnom prelazu,
f) odgovarajuće mjesto za vez i kontrolu plovila (za luke pomorskog i riječnog saobraćaja).

(3) Osim infrastrukture graničnog prelaza iz stava (2) ovog člana, granični prelaz za robni promet sadrži i:
a) objekte za pregled teretnih motornih vozila sa kanalom (za drumski saobraćaj),
b) objekt za pregled autobusa (za drumski saobraćaj),
c) objekt za pregled putničkih automobila (za drumski saobraćaj),
d) objekte za kontrolu roba koje podliježu inspekcijskom pregledu (za granične prelaze na kojima je dozvoljen promet svih vrsta roba),
e) magacinski prostor privremeno oduzetih roba,
f) objekat energetskog bloka (kotlovnica, agregat stanica, sistemi za klimatizaciju),
g) kolska vaga (za drumski saobraćaj),
h) parking prostor za teretna motorna vozila – carinski terminal (za drumski saobraćaj),
i) parking prostor za autobuse (za drumski saobraćaj),
j) parking prostor za putnička vozila, te službena vozila graničnih službi.

(4) Ukoliko instalacije i infrastruktura na postojećim graničnim prelazima ne zadovoljavaju uslove i standarde propisane ovim članom, obaveza njihovog usklađivanja izvršit će se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog pravilnika.

Član 5.
(Granični prelazi za pogranični promet)

(1) Granični prelazi za pogranični promet opremljen je instalacijama i infrastrukturom koje osiguravaju minimalne opće funkcionalne uslove i to:
a) napajanje električnom energijom,
b) grijanje,
c) voda i odvod,
d) saobraćajna signalizacija,
e) telekomunikacioni kapaciteti,
f) odgovarajuća rasvjeta na ukupnom području graničnog prelaza,
g) sigurnosna ograda,
h) gromobranska instalacija i uzemljenje,
i) protivpožarna zaštita,
j) rampa,
k) branici i polubranici,
l) nadstrešnica,
m) objekt(i) u kojem su odgovarajući radni prostori službenika graničnih službi,
n) sanitarni čvor.

(2) Ukoliko instalacije i infrastruktura na postojećim graničnim prelazima za pogranični saobraćaj ne zadovoljavaju uslove i standarde propisane ovim članom, obaveza njihovog usklađivanja izvršit će se u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog pravilnika.

Član 6.
(Prostori u objektu graničnih službi)

(1) Objekt granične policije na međunarodnom graničnom prelazu čine sljedeći odvojeni prostori:
a) prostorije za rad policijskih službenika,
b) čekaonica,
c) prostorije za zadržavanje lica, odvojeno za muškarce i žene,
d) prostorija za pregled lica i stvari,
e) prostorija za tražitelje azila,
f) magacin oduzetih stvari,
g) skladište opreme i naoružanja,
h) prostorija tehničkog nadzora (međunarodni granični prelazi za robni promet),
i) klimatizirana prostorija za smještaj ICT opreme.

(2) Objekt carinske službe čine sljedeći odvojeni prostori:
a) prostorije za rad carinskih službenika,
b) čekaonica,
c) šalter sala,
d) arhiva.

(3) Objekte granične veterinarske inspekcije čine sljedeći odvojeni prostori:
a) prostorije za rad graničnih veterinarskih inspektora,
b) čekaonica i arhiva,
c) sanitarni čvor za osoblje,
d) prostorije za pregled živih životinja,
e) prostorije za pregled proizvoda životinjskog porijekla,
f) prostorije za pregled pošiljki koje nisu za ljudsku upotrebu,
g) prostorije za brze kontrole uzoraka (priručna laboratorija),
h) prostorije za smještaj živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla,
i) prostorija za povremeno skladištenje uzoraka koji čekaju na laboratorijsku obradu.

(4) Objekt granične fitosanitarne inspekcije čine sljedeći odvojeni prostori:
a) prostorije za rad graničnih fitosanitarnih inspektora,
b) čekaonica,
c) arhiva,
d) sanitarni čvor za osoblje,
e) istovarna platforma i rampa, te odgovarajući prostor za obavljanje pregleda opremljen adekvatnim osvjetljenjem,
f) laboratorijski prostor sa sanitarnim čvorom.

Član 7.
(Komercijalni objekti na graničnom prelazu)

Na međunarodnim graničnim prelazima za robni promet komercijalni objekt čine sljedeći odvojeni prostori:
a) prostori za špeditere,
b) prostor banke,
c) čajna kuhinja,
d) sanitarni čvor,
e) višenamjenski prostor,
f) spremište za sredstva higijene.

Član 8.
(Objekti, prostorije i oprema na graničnim prelazima)

(1) Veličina objekata i broj prostorija na graničnim prelazima, te potrebna zajednička oprema utvrđivat će se pojedinačno za svaki granični prelaz na osnovu statističkih pokazatelja

obavljenog ukupnog godišnjeg prometa, za posljednjih pet godina, te procjene prometa za naredne tri godine.

(2) Poslove iz stava (1) ovog člana obavljat će nadležno tijelo za poslove upravljanja i održavanja graničnih prelaza uz redovne konsultacije i aktivno učešće predstavnika nadležnih službi koje obavljaju granične kontrole.

(3) Nadležno tijelo za poslove upravljanja i održavanja graničnih prelaza izradit će dokument postojećeg stanja graničnih prelaza koji će biti redovno ažuriran, a najmanje jedanput godišnje.

Član 9.

(Dosje graničnog prelaza)

(1) Dosje graničnog prelaza predstavlja zbir svih relevatnih podataka, dokumenata i predmeta za svaki pojedini granični prelaz.

(2) Dosje graničnog prelaza uspostavlja, vodi i redovno ažurira nadležno tijelo za poslove upravljanja i održavanja graničnih prelaza.

(3) Dosje graničnog prelaza sadrži:
a) izvod iz katastra,
b) izvod iz zemljišno-knjižnog ureda,
c) rješenje o određivanju područja graničnog prelaza,
d) rješenje o odobrenju za građenje, izdato od nadležnog organa,
e) rješenje o upotrebi objekta, izdato od nadležnog organa,
f) cjelokupna projektna dokumentacija uključujući projekte izvedenih stanja,
g) katastar podzemnih instalacija,
h) situacioni plan graničnog prelaza,
i) izvod iz statističkih pokazatelja ukupnog godišnjeg prometa preko graničnog prelaza,
j) popis osnovnih sredstava, opreme i sitnog inventara,
k) atestnu dokumentaciju za ugrađenu opremu, izvještaji laboratorijskih ispitivanja ugrađenih materijala kao i uputstva za rukovanje opremom.

(4) Na osnovu statističkih podataka o ukupnom prekograničnom prometu, koji je sastavni dio dosjea graničnog prelaza, utvrđuje se stvarna potreba za izgradnjom odgovarajućeg broja poslovnih prostora za druga pravna lica koja na komercijalnoj osnovi obavljaju poslove na području graničnog prelaza.

III – Posebna oprema

Član 10.

(Posebna oprema graničnih službi)

(1) Na međunarodnim graničnim prelazima granična policija osigurava sljedeću posebnu opremu:
a) štambilje ovjere prelaska državne granice,
b) uređaje za intenzivnu provjeru putnih isprava (Doku – Test),
c) uređaje za provjeru isprava sa stolnom UV lampom,
d) ručnu svjetiljku,
e) čitač putnih isprava,
f) brojač vozila,
g) alkotest,
h) detektor opojnih sredstava,
i) detektor ekplozivnih sredstava,
j) sistem za automatsko očitavanje registarskih tablica,
k) sistem video nadzora.

(2) Osim opreme iz stava (1) ovog člana na međunarodnim graničnim prelazima za robni promet granična policija osigurava i sljedeću posebnu opremu:
a) telekomunikacioni i radio komunikacioni sistem,
b) ogledalo sa teleskopskom drškom s osvjetljenjem za pregled vozila,
c) uređaje za utvrđivanje autentičnosti putnih isprava kamerom i pisačem (Doku – Box);
d) stereomikroskop,
e) uređaj za pregled teško dostupnih dijelova vozila (endoskop),
f) CO2 detektor za pregled vozila,
g) opremu za daktiloskopiju,
h) kriptološku opremu.

(3) Na međunarodnim graničnim prelazima carinska služba osigurava sljedeću posebnu opremu:
a) kliješta za plombiranje,
b) baterijska lampa.

(4) Osim opreme iz stava (3) ovog člana na međunarodnim graničnim prelazima za robni promet carinska služba, u skladu sa potrebama, osigurava i sljedeću posebnu opremu:
a) uređaj za otkrivanje radioaktivnosti (fiksni i mobilni),
b) fotoaparat,
c) ogledalo,
d) rendgen aparat (baltoblok),
e) sonde za pregled ispod cerade sa kamerom,
f) uređaj za kontrolu goriva u rezervoaru,
g) aparat za kontrolu ispravnosti novčanica,
h) kolica za pregled prtljaga.

(5) Na međunarodnim graničnim prelazima za robni promet na kojima je prisutna, granična veterinarska inspekcija osigurava sljedeću posebnu opremu:
a) opremu (ili pristup opremi) za vaganje pošiljki koje podliježu kontroli,
b) opremu za otvaranje i ispitivanje pošiljki koje se ispituju,
c) odgovarajuću opremu sa temperaturnim režimom,
d) opremu za ograničavanje kretanja životinja u prostorijama gdje su smještene,
e) oprema za čišćenje i dezinfekciju,
f) radni sto sa glatkom radnom površinom,
g) opremu za uzorkovanje (kliješta, makaze, vakutanere i sredstva za uzorkovanje),
h) stetoskop,
i) mikroskop,
j) klinički termometar,
k) oprema za hvatanje,
l) oprema za ograničavanje/kompresiju,
m) fiksatori,
n) oprema za klanje u hitnim slučajevima,
o) sedativi,
p) lijekovi za prvu pomoć i liječenje,
r) lijekovi za eutanaziju,
s) numerički pečati ili etikete,
t) kontejneri za prevoz uzoraka.

(6) Na međunarodnim graničnim prelazima za robni promet na kojima je prisutna, granična fitosanitarna inspekcija osigurava minimum sljedeće posebne opreme:
a) oprema za uzimanje i pripremanje uzoraka,
b) kliješta za pečaćenje,
c) pečat,
d) binokularni mikroskop,
e) digitalni fotoaparat,
f) viljuškar.

Član 11.

(Posebna oprema graničnih prelaza za pogranični promet)

(1) Na graničnim prelazima za pogranični promet granična policija osigurava najmanje sljedeću posebnu opremu:
a) štambilj ovjere prelaska državne granice,
b) uređaj za provjeru isprava sa stolnom UV lampom,
c) detektor opojnih sredstava,
d) ručna svjetiljka.

(2) Na graničnim prelazima za pogranični promet carinska služba osigurava najmanje sljedeću posebnu opremu:
a) baterijska lampa,
b) ogledalo,
c) fotoaparat.

Član 12.
(Zajedničko korištenje opreme)

U cilju efikasnijeg rada, te smanjenja troškova poslovanja, u svim slučajevima gdje je to moguće, granične službe koje obavljaju poslove graničnih provjera na granici će definisati vrstu opreme, te način i uslove zajedničkog korištenja.

Član 13.
(Obaveze nadležnih organa)

(1) Nadležno tijelo za poslove upravljanja i održavanja graničnih prelaza vrši konsultacije sa službama u čijoj su nadležnosti granične kontrole radi izrade što objektivnije procjene stanja na graničnim prelazima, te izrade odgovarajuće dokumentacije.
(2) Nadležno tijelo za poslove upravljanja i održavanja graničnih prelaza, pravi godišnje planove aktivnosti na izgradnji ili rekonstrukciji graničnih prelaza, te obim potrebnih finansijskih sredstava.

IV – Prelazne i završne odredbe

Član 14.
(Prestanak važenja)

Stupanjem na snagu ovog Pravilnika prestaje da važi Pravilnik o standardima i uslovima izgrađenosti i opremljenosti graničnih prelaza ("Službeni glasnik BiH", broj 06/10).

Član 15.
(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 90/17	Predsjedavajući
12. aprila 2017. godine	Vijeća ministara BiH
Sarajevo	Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Na temelju članka 14. stavka (4) Zakona o graničnoj kontroli ("Službeni glasnik BiH", br. 53/09, 54/10 i 47/14) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 98. sjednici održanoj 12.4.2017. godine, donijelo je

PRAVILNIK
O STANDARDIMA I UVJETIMA IZGRAĐENOSTI I OPREMLJENOSTI GRANIČNIH PRIJELAZA

I – Opće odredbe

Članak 1.
(Predmet Pravilnika)

(1) Ovim pravilnikom propisuju se minimalni standardi i uvjeti izgradnje i opremanja graničnih prijelaza, a u cilju efikasnog i sigurnog obavljanja graničnih provjera.
(2) Ukoliko međudržavnim ugovorom nije drugačije uređeno, na standarde i uvjete izgrađenosti i opremljenosti zajedničkih graničnih prijelaza primjenjivat će se ovaj pravilnik.

Članak 2.
(Planiranje, izgradnja i opremanje graničnih prijelaza)

(1) Planiranje, izgradnju i opremanje graničnih prijelaza, a u skladu sa standardima i uvjetima koje propisuje ovaj pravilnik, provodi nadležno tijelo za upravljanje i održavanje graničnih prelaza.
(2) Planiranje, izgradnju i opremanje graničnih prijelaza u zračnim lukama, lukama unutarnjih plovnih puteva i na željeznici provodi operater u skladu sa odgovarajućim međunarodnim propisima.

Članak 3.
(Oprema na graničnim prijelazima)

(1) Zajedničku opremu potrebnu za obavljanje poslova graničnih provjera na graničnim prijelazima osigurava i održava nadležno tijelo za upravljanje i održavanje graničnih prijelaza, uz prethodne konsultacije i suradnju sa službama koje obavljaju poslove graničnih provjera na granici.
(2) Nabavka i održavanje specijalističke opreme na graničnim prijelazima koju koristi samo jedna služba za graničnu kontrolu u nadležnosti je te službe.
(3) Sukladno stavku (2) ovog članka, Granična policija Bosne i Hercegovine uspostavlja funkcionalan sustav video nadzora na području graničnog prijelaza radi efikasnijeg obavljanja poslova i zadataka iz njene nadležnosti.
(4) Izuzetno od odredbi stavka (3) ovog članka Uprava za neizravno oporezivanje može uspostaviti interni video nadzor unutar objekata koje koristi, radi praćenja radnih proseca.
(5) Nabavka i održavanje zajedničke opreme na graničnom prijelazu kojom upravlja operater u nadležnosti je tog operatera.
(6) Svi granični prijelazi moraju biti opremljeni urednim, čistim i pravilno istaknutim zastavama Bosne i Hercegovine.

II – Opći standardi i uvjeti izgradnje i opremanja graničnih prijelaza

Članak 4.
(Opći uvjeti na graničnim prijelazima)

(1) Novoizgrađeni i/ili postojeći granični prijelaz za međunarodni promet koji se rekonstruira opremljen je instalacijama koje osiguravaju ispunjavanje općih funkcionalnih uvjeta, i to:
a) napajanje električnom energijom,
b) priključak na vodovod ili bunar,
c) grijanje i rashladni sistem,
d) kanalizaciona odvodna mreža,
e) oborinska odvodna mreža,
f) postojanje odgovarajućih prometnica i prometne signalizacije (horizontala i vertikalna),
g) telekomunikacioni kapaciteti,
h) alternativno napajanje za električnu energiju (agregat) i IT mrežu,
i) odgovarajuća rasvjeta na ukupnom području graničnog prelaza,
j) protivpožarna zaštita,
k) sigurnosna ograda, branici i polubranici,
l) gromobranska instalacija i uzemljenje,
m) elektronski brojač prometa.
(2) Granični prijelaz sadrži odgovarajuću infrastrukturu i to:
a) objekti u kojima su odgovarajući radni prostori službenika graničnih službi,
b) kontrolne kabine,
c) nadstrešnica iznad putne prometnice i kontrolnih kabina (za cestovni promet),
d) odgovarajući broj prometnih traka za teretni i putnički promet – ulaz/izlaz (za cestovni promet),
e) sanitarni čvor za zaposlene, te odvojeni sanitarni čvor za ostale osobe koje se nalaze na graničnom prijelazu,
f) odgovarajuće mjesto za vez i kontrolu plovila (za luke pomorskog i riječnog prometa).

(3) Osim infrastrukture graničnog prijelaza iz stavka (2) ovog članka, granični prijelaz za robni promet sadrži i:
a) objekte za pregled teretnih motornih vozila sa kanalom (za cestovni promet),
b) objekt za pregled autobusa (za cestovni promet),
c) objekt za pregled putničkih automobila (za cestovni promet),
d) objekte za kontrolu roba koje podliježu inspekcijskom pregledu (za granične prijelaze na kojima je dozvoljen promet svih vrsta roba),
e) skladišni prostor privremeno oduzetih roba,
f) objekat energetskog bloka (kotlovnica, agregat stanica, sustavi za klimatizaciju),
g) kolska vaga (za cestovni promet),
h) parking prostor za teretna motorna vozila – carinski terminal (za cestovni promet),
i) parking prostor za autobuse (za cestovni promet),
j) parking prostor za putnička vozila, te službena vozila graničnih službi.

(4) Ukoliko instalacije i infrastruktura na postojećim graničnim prijelazima ne udovoljavaju uvjete i standarde propisane ovim člankom, obaveza njihovog usklađivanja izvršit će se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog pravilnika.

Članak 5.
(Granični prijelazi za pogranični promet)

(1) Granični prijelazi za pogranični promet opremljen je instalacijama i infrastrukturom koje osiguravaju minimalne opće funkcionalne uvjete i to:
a) napajanje električnom energijom,
b) grijanje,
c) voda i odvod,
d) prometna signalizacija,
e) telekomunikacijski kapaciteti,
f) odgovarajuća rasvjeta na ukupnom području graničnog prijelaza,
g) sigurnosna ograda,
h) gromobranska instalacija i uzemljenje,
i) protivpožarna zaštita,
j) rampa,
k) branici i polubranici,
l) nadstrešnica,
m) objekt(i) u kojem su odgovarajući radni prostori službenika graničnih službi,
n) sanitarni čvor.

(2) Ukoliko instalacije i infrastruktura na postojećim graničnim prijelazima za pogranični saobraćaj ne zadovoljavaju uvjete i standarde propisane ovim člankom, obaveza njihovog usklađivanja izvršit će se u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog pravilnika.

Članak 6.
(Prostori u objektu graničnih službi)

(1) Objekt granične policije na međunarodnom graničnom prijelazu čine sljedeći odvojeni prostori:
a) prostorije za rad policijskih službenika,
b) čekaonica,
c) prostorije za zadržavanje osoba, odvojeno za muškarce i žene,
d) prostorija za pregled lica i stvari,
e) prostorija za tražitelje azila,
f) skladište oduzetih stvari,
g) skladište opreme i naoružanja,
h) prostorija tehničkog nadzora (međunarodni granični prijelazi za robni promet),
i) klimatizirana prostorija za smještaj ICT opreme.

(2) Objekt carinske službe čine sljedeći odvojeni prostori:
a) prostorije za rad carinskih službenika,
b) čekaonica,
c) šalter sala,
d) arhiva,

(3) Objekte granične veterinarske inspekcije čine sljedeći odvojeni prostori:
a) prostorije za rad graničnih veterinarskih inspektora,
b) čekaonica i arhiva,
c) sanitarni čvor za osoblje,
d) prostorije za pregled živih životinja,
e) prostorije za pregled proizvoda životinjskog porijekla,
f) prostorije za pregled pošiljki koje nisu za ljudsku upotrebu,
g) prostorije za brze kontrole uzoraka (priručna laboratorija),
h) prostorije za smještaj živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla,
i) prostorija za povremeno skladištenje uzoraka koji čekaju na laboratorijsku obradu.

(4) Objekt granične fitosanitarne inspekcije čine sljedeći odvojeni prostori:
a) prostorije za rad graničnih fitosanitarnih inspektora,
b) čekaonica,
c) arhiva,
d) sanitarni čvor za osoblje,
e) istovarna platforma i rampa, te odgovarajući prostor za obavljanje pregleda opremljen adekvatnom rasvjetom,
f) laboratorijski prostor sa sanitarnim čvorom.

Članak 7.
(Komercijalni objekti na graničnom prijelazu)

Na međunarodnim graničnim prijelazima za robni promet komercijalni objekt čine sljedeći odvojeni prostori:
a) prostori za špeditere,
b) prostor banke,
c) čajna kuhinja,
d) sanitarni čvor,
e) višenamjenski prostor,
f) spremište za sredstva higijene.

Članak 8.
(Objekti, prostorije i oprema na graničnim prijelazima)

(1) Veličina objekata i broj prostorija na graničnim prijelazima, te potrebna zajednička oprema utvrđivat će se pojedinačno za svaki granični prijelaz na osnovu statističkih pokazatelja obavljenog ukupnog godišnjeg prometa, za posljednjih pet godina, te procjene prometa za naredne tri godine.

(2) Poslove iz stavka (1) ovog članka obavljat će nadležno tijelo za poslove upravljanja i održavanja graničnih prijelaza uz redovne konsultacije i aktivno učešće predstavnika nadležnih službi koje obavljaju granične kontrole.

(3) Nadležno tijelo za poslove upravljanja i održavanja graničnih prijelaza izradit će dokument postojećeg stanja graničnih prijelaza koji će biti redovno ažuriran, a najmanje jedanput godišnje.

Članak 9.
(Dosje graničnog prijelaza)

(1) Dosje graničnog prijelaza predstavlja zbir svih relevatnih podataka, dokumenata i predmeta za svaki pojedini granični prijelaz.

(2) Dosje graničnog prelaza uspostavlja, vodi i redovno ažurira nadležno tijelo za poslove upravljanja i održavanja graničnih prijelaza.

(3) Dosje graničnog prijelaza sadrži:

a) izvod iz katastra,
b) izvod iz zemljišno-knjižnog ureda,
c) rješenje o određivanju područja graničnog prijelaza,
d) rješenje o odobrenju za građenje, izdano od nadležnog organa,
e) rješenje o upotrebi objekta, izdano od nadležnog organa,
f) cjelokupna projektna dokumentacija uključujući projekte izvedenih stanja,
g) katastar podzemnih instalacija,
h) situacioni plan graničnog prijelaza,
i) izvod iz statističkih pokazatelja ukupnog godišnjeg prometa preko graničnog prijelaza,
j) popis osnovnih sredstava, opreme i sitnog inventara,
k) atestnu dokumentaciju za ugrađenu opremu, izvještaji laboratorijskih ispitivanja ugrađenih materijala kao i uputstva za rukovanje opremom.

(4) Na osnovu statističkih podataka o ukupnom prekograničnom prometu, koji je sastavni dio dosjea graničnog prijelaza, utvrđuje se stvarna potreba za izgradnjom odgovarajućeg broja poslovnih prostora za druge pravne osobe koje na komercijalnoj osnovi obavljaju poslove na području graničnog prijelaza.

III – Posebna oprema

Članak 10.
(Posebna oprema graničnih službi)

(1) Na međunarodnim graničnim prijelazima granična policija osigurava sljedeću posebnu opremu:
a) štambilje ovjere prelaska državne granice,
b) uređaje za intenzivnu provjeru putnih isprava (Doku – Test),
c) uređaje za provjeru isprava sa stolnom UV lampom,
d) ručnu svjetiljku,
e) čitač putnih isprava,
f) brojač vozila,
g) alkotest,
h) detektor opojnih sredstava,
i) detektor ekplozivnih sredstava,
j) sistem za automatsko očitavanje registarskih tablica,
k) sistem video nadzora.

(2) Osim opreme iz stavka (1) ovog članka na međunarodnim graničnim prelazima za robni promet granična policija osigurava i sljedeću posebnu opremu:
a) telekomunikacijski i radio komunikacijski sustav,
b) ogledalo sa teleskopskom drškom s osvjetljenjem za pregled vozila,
c) uređaje za utvrđivanje autentičnosti putnih isprava kamerom i pisačem (Doku – Box);
d) stereomikroskop,
e) uređaj za pregled teško dostupnih dijelova vozila (endoskop),
f) CO2 detektor za pregled vozila,
g) opremu za daktiloskopiju,
h) kriptološku opremu.

(3) Na međunarodnim graničnim prijelazima carinska služba osigurava sljedeću posebnu opremu:
a) kliješta za plombiranje,
b) baterijsku lampu.

(4) Osim opreme iz stavka (3) ovog članka na međunarodnim graničnim prijelazima za robni promet carinska služba, u skladu sa potrebama, osigurava i sljedeću posebnu opremu:
a) uređaj za otkrivanje radioaktivnosti (fiksni i mobilni),
b) fotoaparat,
c) ogledalo,
d) rendgen aparat (baltoblok),
e) sonde za pregled ispod cerade sa kamerom,
f) uređaj za kontrolu goriva u rezervoaru,
g) aparat za kontrolu ispravnosti novčanica,
h) kolica za pregled prtljaga.

(5) Na međunarodnim graničnim prijelazima za robni promet na kojima je prisutna, granična veterinarska inspekcija osigurava sljedeću posebnu opremu:
a) opremu (ili pristup opremi) za vaganje pošiljki koje podliježu kontroli,
b) opremu za otvaranje i ispitivanje pošiljki koje se ispituju,
c) odgovarajuću opremu sa temperaturnim režimom,
d) opremu za ograničavanje kretanja životinja u prostorijama gdje su smještene,
e) oprema za čišćenje i dezinfekciju,
f) radni sto sa glatkom radnom površinom,
g) opremu za uzorkovanje (kliješta, makaze, vakutanere i sredstva za uzorkovanje),
h) stetoskop,
i) mikroskop,
j) klinički termometar,
k) oprema za hvatanje,
l) oprema za ograničavanje/kompresiju,
m) fiksatori,
n) oprema za klanje u hitnim slučajevima,
o) sedativi,
p) lijekovi za prvu pomoć i liječenje,
r) lijekovi za eutanaziju,
s) numerički pečati ili etikete,
t) kontejneri za prevoz uzoraka.

(6) Na međunarodnim graničnim prijelazima za robni promet na kojima je prisutna, granična fitosanitarna inspekcija osigurava minimum sljedeće posebne opreme:
a) oprema za uzimanje i pripremanje uzoraka,
b) kliješta za pečaćenje,
c) pečat,
d) binokularni mikroskop,
e) digitalni fotoaparat,
f) viljuškar.

Članak 11.
(Posebna oprema graničnih prijelaza za pogranični promet)

(1) Na graničnim prijelazima za pogranični promet granična policija osigurava najmanje sljedeću posebnu opremu:
a) štambilj ovjere prelaska državne granice,
b) uređaj za provjeru isprava sa stolnom UV lampom,
c) detektor opojnih sredstava,
d) ručna svjetiljka.

(2) Na graničnim prijelazima za pogranični promet carinska služba osigurava najmanje sljedeću posebnu opremu:
a) baterijska lampa,
b) ogledalo,
c) fotoaparat.

Članak 12.
(Zajedničko korištenje opreme)

U cilju efikasnijeg rada, te smanjenja troškova poslovanja, u svim slučajevima gdje je to moguće, granične službe koje obavljaju poslove graničnih provjera na granici će definisati vrstu opreme, te način i uvjete zajedničkog korištenja.

Članak 13.
(Obaveze nadležnih organa)

(1) Nadležno tijelo za poslove upravljanja i održavanja graničnih prijelaza vrši konsultacije sa službama u čijoj su nadležnosti granične kontrole radi izrade što objektivnije procjene stanja na graničnim prijelazima, te izrade odgovarajuće dokumentacije.

(2) Nadležno tijelo za poslove upravljanja i održavanja graničnih prijelaza, pravi godišnje planove aktivnosti na izgradnji ili rekonstrukciji graničnih prelaza, te obim potrebnih finansijskih sredstava.

IV – Prelazne i završne odredbe

Članak 14.
(Prestanak važenja)

Stupanjem na snagu ovog Pravilnika prestaje da važi Pravilnik o standardima i uvjetima izgrađenosti i opremljenosti graničnih prijelaza ("Službeni glasnik BiH", broj 06/10).

Članak 15.
(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 90/17
12. travnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

На основу члана 14. став (4) Закона о граничној контроли ("Службени гласник БиХ", бр. 53/09, 54/10 и 47/14) и члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, на 98. сједници одржаној 12.04.2017. године, донио је

ПРАВИЛНИК
О СТАНДАРДИМА И УСЛОВИМА ИЗГРАЂЕНОСТИ И ОПРЕМЉЕНОСТИ ГРАНИЧНИХ ПРЕЛАЗА

I – Опште одредбе

Члан 1.
(Предмет Правилника)

(1) Овим правилником прописују се минимални стандарди и услови изградње и опремања граничних прелаза, а у циљу ефикасног и безбједног обављања граничних провјера.
(2) Уколико међудржавним уговором није другачије уређено, на стандарде и услове изграђености и опремљености заједничких граничних прелаза примјењиваће се овај правилник.

Члан 2.
(Планирање, изградња и опремање граничних прелаза)

(1) Планирање, изградњу и опремање граничних прелаза, а у складу са стандардима и условима које прописује овај правилник, проводи надлежно тијело за управљање и одржавање граничних прелаза.
(2) Планирање, изградњу и опремање граничних прелаза у ваздушним лукама, лукама унутрашњих пловних путева и на жељезници проводи оператер у складу са одговарајућим међународним прописима.

Члан 3.
(Опрема на граничним прелазима)

(1) Заједничку опрему потребну за обављање послова граничних провјера на граничним прелазима осигурава и одржава надлежно тијело за управљање и одржавање граничних прелаза, уз претходне консултације и сарадњу са службама које обављају послове граничних провјера на граници.
(2) Набавка и одржавање специјалистичке опреме на граничним прелазима коју користи само једна служба за граничну контролу у надлежности је те службе.
(3) У складу са ставом (2) овог члана, Гранична полиција Босне и Херцеговине успоставља функционалан систем видео надзора на подручју граничног прелаза ради ефикаснијег обављања послова и задатака из њене надлежности.
(4) Изузетно од одредби става (3) овог члана Управа за индиректно опорезивање може успоставити интерни видео надзор унутар објеката које користи, ради праћења радних просеца.
(5) Набавка и одржавање заједничке опреме на граничном прелазу којим управља оператер у надлежности је тог оператера.
(6) Сви гранични прелази морају бити опремљени уредним, чистим и правилно истакнутим заставама Босне и Херцеговине.

II – Општи стандарди и услови изградње и опремања граничних прелаза

Члан 4.
(Општи услови на граничним прелазима)

(1) Новоизграђени и/или постојећи гранични прелаз за међународни саобраћај који се реконструише опремљен је инсталацијама које осигуравају испуњавање општих функционалних услова, и то:
   а) напајање електричном енергијом,
   б) прикључак на водовод или бунар,
   ц) гријање и расхладни систем,
   д) канализациона одводна мрежа,
   е) оборинска одводна мрежа,
   ф) постојање одговарајућих саобраћајница и саобраћајне сигнализације (хоризонтала и вертикална),
   г) телекомуникациони капацитети,
   х) алтернативно напајање за електричну енергију (агрегат) и ИТ мрежу,
   и) одговарајућа расвјета на укупном подручју граничног прелаза,
   ј) противпожарна заштита,
   к) сигурносна ограда, браници и полубраници,
   л) громобранска инсталација и уземљење,
   м) електронски бројач промета.
(2) Гранични прелаз садржи одговарајућу инфраструктуру и то:
   а) објекти у којима су одговарајући радни простори службеника граничних служби,
   б) контролне кабине,
   ц) надстрешница изнад путне саобраћајнице и контролних кабина (за друмски саобраћај),
   д) одговарајући број саобраћајних трака за теретни и путнички саобраћај – улаз/излаз (за друмски саобраћај),
   е) санитарни чвор за запослене, те одвојени санитарни чвор за остала лица које се налазе на граничном прелазу,
   ф) одговарајуће мјесто за вез и контролу пловила (за луке поморског и ријечног саобраћаја).
(3) Осим инфраструктуре граничног прелаза из става (2) овог члана, гранични прелаз за робни промет садржи и:
   а) објекте за преглед теретних моторних возила са каналом (за друмски саобраћај),
   б) објект за преглед аутобуса (за друмски саобраћај),
   ц) објект за преглед путничких аутомобила (за друмски саобраћај),
   д) објекте за контролу роба које подлијежу инспекцијском прегледу (за граничне прелазе на којима је дозвољен промет свих врста роба),
   е) магацински простор привремено одузетих роба,
   ф) објекат енергетског блока (котловница, агрегат станица, системи за климатизацију),
   г) колска вага (за друмски саобраћај),

х) паркинг простор за теретна моторна возила – царински терминал (за друмски саобраћај),
и) паркинг простор за аутобусе (за друмски саобраћај),
ј) паркинг простор за путничка возила, те службена возила граничних служби.

(4) Уколико инсталације и инфраструктура на постојећим граничним прелазима не задовољавају услове и стандарде прописане овим чланом, обавеза њиховог усклађивања извршит ће се у року од двије године од дана ступања на снагу овог правилника.

Члан 5.

(Гранични прелази за погранични промет)

(1) Гранични прелази за погранични промет опремљен је инсталацијама и инфраструктуром које осигуравају минималне опће функционалне услове и то:
а) напајање електричном енергијом,
б) гријање,
ц) вода и одвод,
д) саобраћајна сигнализација,
е) телекомуникациони капацитети,
ф) одговарајућа расвјета на укупном подручју граничног прелаза,
г) сигурносна ограда,
х) громобранска инсталација и уземљење,
и) противпожарна заштита,
ј) рампа,
к) браници и полубраници,
л) надстрешница,
м) објект(и) у којем су одговарајући радни простори службеника граничних служби,
н) санитарни чвор.

(3) Уколико инсталације и инфраструктура на постојећим граничним прелазима за погранични саобраћај не задовољавају услове и стандарде прописане овим чланом, обавеза њиховог усклађивања извршит ће се у року од три године од дана ступања на снагу овог правилника.

Члан 6.

(Простори у објекту граничних служби)

(1) Објект граничне полиције на међународном граничном прелазу чине сљедећи одвојени простори:
а) просторије за рад полицијских службеника,
б) чекаоница,
ц) просторије за задржавање лица, одвојено за мушкарце и жене,
д) просторија за преглед лица и ствари,
е) просторија за тражитеље азила,
ф) магацин одузетих ствари,
г) складиште опреме и наоружања,
х) просторија техничког надзора (међународни гранични прелази за робни промет),
и) климатизирана просторија за смјештај ИЦТ опреме.

(2) Објект царинске службе чине сљедећи одвојени простори:
а) просторије за рад царинских службеника,
б) чекаоница,
ц) шалтер сала,
д) архива,

(3) Објекте граничне ветеринарске инспекције чине сљедећи одвојени простори:
а) просторије за рад граничних ветеринарских инспектора,
б) чекаоница и архива,
ц) санитарни чвор за особље,
д) просторије за преглед живих животиња,
е) просторије за преглед производа животињског поријекла,
ф) просторије за преглед пошиљки које нису за људску употребу,
г) просторије за брзе контроле узорака (приручна лабораторија),
х) просторије за смјештај живих животиња и производа животињског поријекла,
и) просторија за повремено складиштење узорака који чекају на лабораторијску обраду.

(4) Објект граничне фитосанитарне инспекције чине сљедећи одвојени простори:
а) просторије за рад граничних фитосанитарних инспектора,
б) чекаоница,
ц) архива,
д) санитарни чвор за особље,
е) истоварна платформа и рампа, те одговарајући простор за обављање прегледа опремљен адекватним освјетљењем,
ф) лабораторијски простор са санитарним чвором.

Члан 7.

(Комерцијални објекти на граничном прелазу)

На међународним граничним прелазима за робни промет комерцијални објект чине сљедећи одвојени простори:
а) простори за шпедитере,
б) простор банке,
ц) чајна кухиња,
д) санитарни чвор,
е) вишенамјенски простор,
ф) спремиште за средства хигијене.

Члан 8.

(Објекти, просторије и опрема на граничним прелазима)

(1) Величина објеката и број просторија на граничним прелазима, те потребна заједничка опрема утврђиват ће се појединачно за сваки гранични прелаз на основу статистичких показатеља обављеног укупног годишњег промета, за посљедњих пет година, те процјене промета за наредне три године.

(2) Послове из става (1) овог члана обављаће надлежно тијело за послове управљања и одржавања граничних прелаза уз редовне консултације и активно учешће представника надлежних служби које обављају граничне контроле.

(3) Надлежно тијело за послове управљања и одржавања граничних прелаза израдиће документ постојећег стања граничних прелаза који ће бити редовно ажуриран, а најмање једанпут годишње.

Члан 9.

(Досје граничног прелаза)

(1) Досје граничног прелаза представља збир свих релеватних података, докумената и предмета за сваки поједини гранични прелаз.

(2) Досје граничног прелаза успоставља, води и редовно ажурира надлежно тијело за послове управљања и одржавања граничних прелаза.

(3) Досје граничног прелаза садржи:
а) извод из катастра,
б) извод из земљишно-књижног уреда,
ц) рјешење о одређивању подручја граничног прелаза,

д) рјешење о одобрењу за грађење, издато од надлежног органа,
е) рјешење о употреби објекта, издато од надлежног органа,
ф) цјелокупна пројектна документација укључујући пројекте изведених стања,
г) катастар подземних инсталација,
х) ситуациони план граничног прелаза,
и) извод из статистичких показатеља укупног годишњег промета преко граничног прелаза,
ј) попис основних средстава, опреме и ситног инвентара,
к) атестну документацију за уграђену опрему, извјештаји лабораторијских испитивања уграђених материјала као и упутства за руковање опремом.

(4) На основу статистичких података о укупном прекограничном промету, који је саставни дио досјеа граничног прелаза, утврђује се стварна потреба за изградњом одговарајућег броја пословних простора за друга правна лица која на комерцијалној основи обављају послове на подручју граничног прелаза.

III – Посебна опрема

Члан 10.

(Посебна опрема граничних служби)

(1) На међународним граничним прелазима гранична полиција осигурава сљедећу посебну опрему:
а) штамбиље овјере преласка државне границе,
б) уређаје за интензивну провјеру путних исправа (Доку – Тест),
ц) уређаје за провјеру исправа са столном УВ лампом,
д) ручну свјетиљку,
е) читач путних исправа,
ф) бројач возила,
г) алкотест,
х) детектор опојних средстава,
и) детектор експлозивних средстава,
ј) систем за аутоматско очитавање регистарских таблица,
к) систем видео надзора.

(2) Осим опреме из става (1) овог члана на међународним граничним прелазима за робни промет гранична полиција осигурава и сљедећу посебну опрему:
а) телекомуникациони и радио комуникациони систем,
б) огледало са телескопском дршком с освјетљењем за преглед возила,
ц) уређаје за утврђивање аутентичности путних исправа камером и писачем (Doku – Box);
д) стереомикроскоп,
е) уређај за преглед тешко доступних дијелова возила (ендоскоп),
ф) ЦО2 детектор за преглед возила,
г) опрему за дактилоскопију,
х) криптолошку опрему.

(3) На међународним граничним прелазима царинска служба осигурава сљедећу посебну опрему:
а) клијешта за пломбирање,
б) батеријску лампу.

(4) Осим опреме из става (3) овог члана на међународним граничним прелазима за робни промет царинска служба, у складу са потребама, осигурава и сљедећу посебну опрему:
а) уређај за откривање радиоактивности (фиксни и мобилни),
б) фотоапарат,
ц) огледало,
д) рендген апарат (балтоблок),
е) сонде за преглед испод цераде са камером,
ф) уређај за контролу горива у резервоару,
г) апарат за контролу исправности новчаница,
х) колица за преглед пртљага.

(5) На међународним граничним прелазима за робни промет на којима је присутна, гранична ветеринарска инспекција осигурава сљедећу посебну опрему:
а) опрему (или приступ опреми) за вагање пошиљки које подлијежу контроли,
б) опрему за отварање и испитивање пошиљки које се испитују,
ц) одговарајућу опрему са температурним режимом,
д) опрему за ограничавање кретања животиња у просторијама гдје су смјештене,
е) опрема за чишћење и дезинфекцију,
ф) радни сто са глатком радном површином,
г) опрему за узорковање (клијешта, маказе, вакутанере и средства за узорковање),
х) стетоскоп,
и) микроскоп,
ј) клинички термометар,
к) опрема за хватање,
л) опрема за ограничавање/компресију,
м) фиксатори,
н) опрема за клање у хитним случајевима,
о) седативи,
п) лијекови за прву помоћ и лијечење,
р) лијекови за еутаназију,
с) нумерички печати или етикете,
т) контејнери за превоз узорака.

(6) На међународним граничним прелазима за робни промет на којима је присутна, гранична фитосанитарна инспекција осигурава минимум сљедеће посебне опреме:
а) опрема за узимање и припремање узорака,
б) клијешта за печаћење,
ц) печат,
д) бинокуларни микроскоп,
е) дигитални фотоапарат,
ф) виљушкар.

Члан 11.

(Посебна опрема граничних прелаза за погранични саобраћај)

(1) На граничним прелазима за погранични саобраћај гранична полиција осигурава најмање сљедећу посебну опрему:
а) штамбиљ овјере преласка државне границе,
б) уређај за провјеру исправа са столном УВ лампом,
ц) детектор опојних средстава,
д) ручна свјетиљка.

(2) На граничним прелазима за погранични промет царинска служба осигурава најмање сљедећу посебну опрему:
а) батеријска лампа,
б) огледало,
ц) фотоапарат.

Члан 12.

(Заједничко кориштење опреме)

У циљу ефикаснијег рада, те смањења трошкова пословања, у свим случајевима гдје је то могуће, граничне

службе које обављају послове граничних провјера на граници ће дефинисати врсту опреме, те начин и услове заједничког кориштења.

Члан 13.
(Обавезе надлежних органа)

(1) Надлежно тијело за послове управљања и одржавања граничних прелаза врши консултације са службама у чијој су надлежности граничне контроле ради израде што објективније процјене стања на граничним прелазима, те израде одговарајуће документације.
(2) Надлежно тијело за послове управљања и одржавања граничних прелаза, прави годишње планове активности на изградњи или реконструкцији граничних прелаза, те обим потребних финансијских средстава.

IV – Прелазне и завршне одредбе

Члан 14.
(Престанак важења)

Ступањем на снагу овог Правилника престаје да важи Правилник о стандардима и условима изграђености и опремљености граничних прелаза ("Службени гласник БиХ", број 06/10).

Члан 15.
(Ступање на снагу)

Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 90/17	Предсједавајући
12. априла 2017. године	Савјета министара БиХ
Сарајево	Др **Денис Звиздић**, с. р.

608

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u vezi s članom 5. stav (5) Odluke o sistemu koordinacije procesa evropskih integracija u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 72/16), uz prethodno odobrenje Kolegija za evropske integracije od 14. marta 2017. godine, na prijedlog Direkcije za evropske integracije, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 100. sjednici održanoj 4. maja 2017. godine, donijelo je

UPUTSTVO
O MINISTARSKIM KONFERENCIJAMA U SISTEMU KOORDINACIJE PROCESA EVROPSKIH INTEGRACIJA U BOSNI I HERCEGOVINI

Član 1.
(Predmet)

Uputstvom o ministarskim konferencijama u sistemu koordinacije procesa evropskih integracija u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Uputstvo) utvrđuje se struktura ministarskih konferencija, prava i obaveze, te međusobni odnosi, a u skladu s Odlukom o sistemu koordinacije procesa evropskih integracija u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 72/16) (u daljnjem tekstu: Odluka).

Član 2.
(Djelokrug)

(1) Ministarske konferencije doprinose prevladavanju eventualnih zastoja u ispunjavanju obaveza Bosne i Hercegovine u procesu evropskih integracija, te procesu programiranja pomoći Evropske unije, a koji nisu mogli biti riješeni u okviru tehničkih i operativnih tijela u sistemu koordinacije. S ciljem realizacije obaveza koje proističu iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, ministarske konferencije definiraju zajedničke smjernice i platforme za djelovanje operativnih i tehničkih tijela u sistemu koordinacije u pojedinačnim sektorskim oblastima obuhvaćenim procesom pristupanja Evropskoj uniji.
(2) Ministarske konferencije ne zadiru svojim mandatom u ustavne nadležnosti organa vlasti na svim nivoima odlučivanja.

Član 3.
(Struktura i sastav ministarskih konferencija)

(1) Ministarske konferencije uspostavljaju se u pojedinim sektorskim oblastima u skladu s poglavljima pravne tečevine Evropske unije i ustavnim nadležnostima pojedinih nivoa vlasti.
(2) Ministarske konferencije sastoje se od resorno nadležnih ministara iz Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, vladâ entiteta, vladâ kantona i jednog predstavnika Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine za oblast djelovanja ministarske konferencije.
(3) Uspostavljaju se sljedeće ministarske konferencije:
   a) Ministarska konferencija za ekonomske i finansijske poslove,
   b) Ministarska konferencija za poljoprivredu i ribarstvo,
   c) Ministarska konferencija za pravosuđe i osnovna prava,
   d) Ministarska konferencija za unutrašnje poslove,
   e) Ministarska konferencija za okoliš,
   f) Ministarska konferencija za rad i socijalnu politiku,
   g) Ministarska konferencija za zdravlje i zaštitu potrošača,
   h) Ministarska konferencija za tržište, trgovinu, konkurentnost, industriju i carine,
   i) Ministarska konferencija za transport i telekomunikacije,
   j) Ministarska konferencija za energiju,
   k) Ministarska konferencija za obrazovanje, nauku, mlade, kulturu i sport i
   l) Ministarska konferencija za ostala pitanja.
(4) Struktura ministarskih konferencija iz stava (3) ovog člana utvrđena je u Aneksu koji je sastavni dio ovog uputstva.

Član 4.
(Prava i obaveze)

(1) Članovi ministarskih konferencija iznose i zastupaju stavove nivoa vlasti s kojeg dolaze.
(2) Ministarska konferencija dužna je riješiti sporno pitanje u roku od 10 dana od dana prijema zahtjeva.
(3) U slučaju da ministarska konferencija ne može zauzeti stav o određenom pitanju ili u roku od 10 dana od dana prijema zahtjeva od tehničkih i operativnih tijela ne usaglasi stanovište, zahtjev za usaglašavanje prosljeđuje Kolegiju za evropske integracije. Upućeni zahtjev sadrži obrazloženje spornog pitanja i prijedloge mogućih modela za njegovo rješavanje koji su razmatrani na sjednici ministarske konferencije.

Član 5.
(Zastupanje)

U slučaju spriječenosti, član ministarske konferencije ovlastit će svog zastupnika koji će u punom kapacitetu učestvovati u radu ministarske konferencije. Član ministarske konferencije dužan je pisanim putem o ovakvim situacijama upoznati predsjedavajućeg i zamjenike predsjedavajućeg najkasnije dva dana prije održavanja sjednice ministarske konferencije. Ovlašteni zastupnik člana ministarske konferencije nema pravo predsjedavanja ministarskom konferencijom.

Član 6.
(Međusobni odnosi ministarskih konferencija)

(1) Kada ministarska konferencija odlučuje o pitanju koje djelimično spada u oblast djelovanja druge ministarske

konferencije, ona o tome obavještava drugu ministarsku konferenciju i traži njen stav, mišljenje ili prijedloge.

(2) Na zahtjev iz stava (1) ovog člana, ministarska konferencija mora odgovoriti u roku od 10 dana.

(3) Ako o nekom pitanju postoji neslaganje između ministarskih konferencija ili nije jasno koja ministarska konferencija treba razmotriti pitanje, takvo pitanje se, posredstvom sekretarijata ministarske konferencije, prosljeđuje Kolegiju za evropske integracije na daljnje postupanje u skladu s odredbama Odluke.

(4) Predsjedavajući svake ministarske konferencije, uz prethodnu saglasnost zamjenika predsjedavajućeg, može pozvati na sjednicu članove druge ministarske konferencije radi konsultacija, pri čemu pozvani članovi nemaju pravo glasa.

Član 7.
(Stupanje na snagu)

Ovo uputstvo stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 86/17
4. maja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

ANEKS
MINISTARSKE KONFERENCIJE U SISTEMU KOORDINACIJE PROCESA EVROPSKIH INTEGRACIJA U BOSNI I HERCEGOVINI

	Ministarska konferencija	Ministarstvo	Pregovaračka poglavlja
1.	Ekonomski i finansijski poslovi	Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine	4. Sloboda kretanja kapitala 9. Finansijske usluge 16. Oporezivanje 17. Ekonomska i monetarna politika 18. Statistika 22. Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata 32. Finansijska kontrola 33. Finansijske i budžetske odredbe
		Federalno ministarstvo finansija Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije	
		Ministarstvo finansija Republike Srpske Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu saradnju Republike Srpske	
		Ministarstvo finansija Unsko-sanskog kantona Ministarstvo finansija Posavskog kantona Ministarstvo finansija Tuzlanskog kantona Ministarstvo finansija Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za finansije Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo finansija Srednjobosanskog kantona Ministarstvo finansija Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo finansija Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo Ministarstvo finansija Kantona10	
		Direkcija za finansije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
2.	Poljoprivreda i ribarstvo	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine	11. Poljoprivreda i ruralni razvoj 12. Sigurnost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika 13. Ribarstvo
		Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federalno ministarstvo zdravstva	
		Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske	
		Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Unsko-sanskog kantona Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Posavskog kantona Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Tuzlanskog kantona Ministarstvo za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za privredu Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Srednjobosanskog kantona Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo privrede Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo privrede Kantona Sarajevo Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstava Kantona 10	
		Odjeljenje za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
3.	Pravosuđe i osnovna prava	Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine	23. Pravosuđe i osnovna prava
		Federalno ministarstvo pravde Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova	
		Ministarstvo pravde Republike Srpske Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske	
		Ministarstvo pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona Ministarstvo pravosuđa i uprave Posavskog kantona Ministarstvo pravosuđa i uprave Tuzlanskog kantona Ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo pravosuđa i uprave Srednjobosanskog kantona Ministarstvo pravosuđa i uprave Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo pravosuđa i uprave Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo Ministarstvo pravosuđa i uprave Kantona 10	
		Pravosudna komisija Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
4.	Unutrašnji poslovi	Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine	24. Pravda, sloboda i sigurnost
		Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova Federalno ministarstvo pravde	

		Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske Ministarstvo pravde Republike Srpske	
		Ministarstvo unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona Ministarstvo unutrašnjih poslova Posavskog kantona Ministarstvo unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona Ministarstvo unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za unutrašnje poslove Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo unutrašnjih poslova Srednjobosanskog kantona Ministarstvo unutrašnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo unutrašnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona 10	
		Policija Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
5.	Okoliš	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine	27. Okoliš i klimatske promjene
		Federalno ministarstvo okoliša i turizma Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva	
		Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu saradnju Republike Srpske	
		Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona Ministarstvo prometa, veza, turizma i zaštite okoliša Posavskog kantona Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Srednjobosanskog kantona Ministarstvo trgovine, turizma i zaštite okoliša Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i zaštite okoliša Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo Ministarstvo graditeljstva, obnove, prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona 10	
		Odjeljenje za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
6.	Zapošljavanje i socijalna politika	Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine	2. Sloboda kretanja radnika 19. Socijalna politika i zapošljavanje
		Federalno ministarstvo rada i socijalne politike	
		Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske	
		Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Posavskog kantona Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo privrede Srednjobosanskog kantona Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Srednjobosanskog kantona Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne zaštite Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne zaštite Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne zaštite i prognanih Kantona 10	
		Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
7.	Zdravlje i zaštita potrošača	Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine	28. Zaštita potrošača i zaštita zdravlja
		Federalno ministarstvo zdravstva Federalno ministarstvo trgovine	
		Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske Ministarstvo trgovine i turizma Republike Srpske	
		Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Posavskog kantona Ministarstvo zdravstva Tuzlanskog kantona Ministarstvo zdravstva Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Srednjobosanskog kantona Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne zaštite Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne zaštite Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne zaštite i prognanih Kantona 10	
		Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
8.	Tržište, trgovina, konkurentnost, industrija i carine	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine	1. Sloboda kretanja roba 3. Pravo poslovnog nastanjivanja i sloboda pružanja usluga 5. Javne nabavke 6. Pravo privrednih društva 7. Pravo intelektualne svojine 8. Politika konkurencije 20. Preduzetnička i industrijska politika
		Federalno ministarstvo trgovine Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije Federalno ministarstvo pravde Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta	
		Ministarstvo trgovine i turizma Republike Srpske Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu saradnju Republike Srpske	

		Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva Republike Srpske Ministarstvo finansija Republike Srpske	29. Carinska unija 30. Ekonomski odnosi sa inozemstvom
		Ministarstvo privrede Unsko-sanskog kantona Ministarstvo privrede i prostornog uređenja Posavskog kantona Ministarstvo trgovine, turizma i saobraćaja Tuzlanskog kantona Ministarstvo za privredu Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za privredu Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo privrede Srednjobosanskog kantona Ministarstvo privrede Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo privrede Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo privrede Kantona Sarajevo Ministarstvo privrede Kantona 10	
		Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
9.	Transport i telekomunikacije	Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine	10. Informaciono društvo i mediji 14. Transportna politika 21. Transevropske mreže
		Federalno ministarstvo prometa i komunikacija	
		Ministarstvo saobraćaja i veza Republike Srpske Ministarstvo nauke i tehnologije Republike Srpske	
		Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoline Unsko-sanskog kantona Ministarstvo prometa, veza, turizma i zaštite okoliša Posavskog kantona Ministarstvo trgovine, turizma i saobraćaja Tuzlanskog kantona Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo prostornog uređenja, obnove i povratka Srednjobosanskog kantona Ministarstvo saobraćaja i veza Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i zaštite okoliša Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo Ministarstvo graditeljstva, obnove, prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona 10	
		Odjeljenje za javne poslove Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
10.	Energija	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine	15. Energija
		Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije	
		Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva Republike Srpske Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske	
		Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoline Unsko-sanskog kantona Ministarstvo privrede i prostornog uređenja Posavskog kantona Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva Tuzlanskog kantona Ministarstvo za privredu Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za privredu Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo za privredu Srednjobosanskog kantona Ministarstvo privrede Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo privrede Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo privrede Kantona Sarajevo Ministarstvo privrede Kantona 10	
		Odjeljenje za komunalne poslove Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
11.	Obrazovanje, nauka, mladi, kultura i sport	Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine	25. Nauka i istraživanje 26. Obrazovanje i kultura
		Federalno ministarstvo rada i socijalne politike Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta	
		Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske Ministarstvo nauke i tehnologije Republike Srpske Ministarstvo porodice, omladine i sporta Republike Srpske	
		Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta Posavskog kantona Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo Ministarstvo nauke, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10	
		Odjeljenje za obrazovanje Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
12.	Ostala pitanja	Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine	31. Vanjska, sigurnosna i odbrambena politika 34. Institucije 35. Ostala pitanja
		Federalno ministarstvo finansija Federalno ministarstvo pravde Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova	
		Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu saradnju Republike Srpske Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske Ministarstvo pravde Republike Srpske	
		Ministarstvo unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona Ministarstvo unutrašnjih poslova Posavskog kantona Ministarstvo unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona Ministarstvo unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za unutrašnje poslove Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo unutrašnjih poslova Srednjobosanskog kantona	

		Ministarstvo unutrašnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo unutrašnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona 10	
		Policija Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u vezi s člankom 5. stavak (5) Odluke o sustavu koordinacije procesa europskih integracija u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 72/16), uz prethodno odobrenje Kolegija za europske integracije od 14. ožujka 2017. godine, na prijedlog Direkcije za europske integracije, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 100. sjednici održanoj 4. svibnja 2017. godine, donijelo je

NAPUTAK
O MINISTARSKIM KONFERENCIJAMA U SUSTAVU KOORDINACIJE PROCESA EUROPSKIH INTEGRACIJA U BOSNI I HERCEGOVINI

Članak 1.
(Predmet)

Naputkom o ministarskim konferencijama u sustavu koordinacije procesa europskih integracija u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Naputak) utvrđuju se: struktura ministarskih konferencija, prava i obveze te međusobni odnosi, a sukladno Odluci o sustavu koordinacije procesa europskih integracija u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 72/16) (u daljnjem tekstu: Odluka).

Članak 2.
(Djelokrug)

(1) Ministarske konferencije doprinose prevladavanju eventualnih zastoja u ispunjavanju obveza Bosne i Hercegovine u procesu europskih integracija te u procesu programiranja pomoći Europske unije, a koji nisu mogli biti riješeni unutar tehničkih i operativnih tijela u sustavu koordinacije. S ciljem realiziranja obveza koje proizlaze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, ministarske konferencije utvrđuju zajedničke smjernice i platforme za djelovanje operativnih i tehničkih tijela u sustavu koordinacije u pojedinačnim sektorskim područjima obuhvaćenim procesom pristupanja Europskoj uniji.
(2) Ministarske konferencije svojim mandatom ne zadiru u ustavne nadležnosti tijela vlasti na svim razinama odlučivanja.

Članak 3.
(Struktura i sastav ministarskih konferencija)

(1) Ministarske konferencije uspostavljaju se u pojedinim sektorskim područjima u skladu s poglavljima pravne stečevine Europske unije i ustavnim nadležnostima pojedinih razina vlasti.
(2) Ministarske konferencije čine resorno nadležni ministri Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, vladâ entiteta, vladâ kantona i jednog predstavnika Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine za područje djelovanja ministarske konferencije.
(3) Uspostavljaju se sljedeće ministarske konferencije:
   a) Ministarska konferencija za ekonomske i financijske poslove,
   b) Ministarske konferencija za poljoprivredu i ribarstvo,
   c) Ministarska konferencija za pravosuđe i temeljna prava,
   d) Ministarska konferencija za unutarnje poslove,
   e) Ministarska konferencija za okoliš,
   f) Ministarska konferencija za rad i socijalnu politiku,
   g) Ministarska konferencija za zdravlje i zaštitu potrošača,
   h) Ministarska konferencija za tržište, trgovinu, konkurentnost, industriju i carine,
   i) Ministarska konferencija za transport i telekomunikacije,
   j) Ministarska konferencija za energiju,
   k) Ministarska konferencija za obrazovanje, znanost, mlade, kulturu i sport i
   l) Ministarska konferencija za ostala pitanja.
(4) Struktura ministarskih konferencija iz stavka (3) ovoga članka utvrđena je u Aneksu, koji je sastavni dio ovoga Naputka.

Članak 4.
(Prava i obaveze)

(1) Članovi ministarskih konferencija iznose i zastupaju stajališta razine vlasti s koje dolaze.
(2) Ministarska konferencija dužna je riješiti sporno pitanje u roku od 10 dana od dana zaprimanja zahtjeva.
(3) U slučaju da ministarska konferencija ne može zauzeti stajalište o određenom pitanju ili u roku od 10 dana od dana zaprimanja zahtjeva od tehničkih i operativnih tijela ne usuglasi stanovište, zahtjev za usuglašavanje prosljeđuje Kolegiju za europske integracije. Upućeni zahtjev sadrži obrazloženje spornog pitanja i prijedloge mogućih modela za njegovo rješavanje koji su razmatrani na sjednici ministarske konferencije.

Članak 5.
(Zastupanje)

U slučaju spriječenosti, član ministarske konferencije ovlastit će svoga zastupnika koji će u punom kapacitetu sudjelovati u radu ministarske konferencije. Član ministarske konferencije dužan je pisanim putem upoznati predsjedatelja i zamjenike predsjedatelja o ovakvim situacijama najkasnije dva dana prije održavanja sjednice ministarske konferencije. Ovlašteni zastupnik člana ministarske konferencije nema pravo predsjedanja ministarskom konferencijom.

Članak 6.
(Međusobni odnosi ministarskih konferencija)

(1) Kada ministarska konferencija odlučuje o pitanju koje djelomično spada u područje djelovanja druge ministarske konferencije, ona o tome obavještava drugu ministarsku konferenciju i traži njezino stajalište, mišljenje ili prijedloge.
(2) Ministarska konferencija mora odgovoriti na zahtjev iz stavka (1) ovoga članka u roku od 10 dana.
(3) Ako o nekom pitanju nema suglasnosti između ministarskih konferencija ili nije jasno koja ministarska konferencija treba razmotriti pitanje, takvo pitanje se, putem tajništva ministarske konferencije, prosljeđuje Kolegiju za europske integracije na daljnje postupanje u skladu s odredbama Odluke.

(4) Predsjedatelj svake ministarske konferencije, uz prethodnu suglasnost zamjenika predsjedatelja, može pozvati na sjednicu članove druge ministarske konferencije radi konzultiranja, pri čemu pozvani članovi nemaju pravo glasa.

Članak 7.
(Stupanje na snagu)

Ovaj Naputak stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 86/17
4. svibnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

ANEKS
MINISTARSKE KONFERENCIJE U SUSTAVU KOORDINACIJE PROCESA EUROPSKIH INTEGRACIJA U BOSNI I HERCEGOVINI

	Ministarska konferencija	Ministarstvo	Pregovaračka poglavlja
1.	Ekonomski i financijski poslovi	Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine	4. Sloboda kretanja kapitala 9. Financijske usluge 16. Oporezivanje 17. Ekonomska i monetarna politika 18. Statistika 22. Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata 32. Financijska kontrola 33. Financijske i proračunske odredbe
		Federalno ministarstvo financija Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije	
		Ministarstvo finansija Republike Srpske Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu saradnju Republike Srpske	
		Ministarstvo financija Unsko-sanskog kantona Ministarstvo financija Posavskoga kantona Ministarstvo financija Tuzlanskog kantona Ministarstvo financija Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za financije Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo financija Kantona Središnja Bosna Ministarstvo financija Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo financija Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo financija Kantona Sarajevo Ministarstvo financija Kantona10	
		Direkcija za financije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
2.	Poljoprivreda i ribarstvo	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine	11. Poljoprivreda i ruralni razvoj 12. Sigurnost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika 13. Ribarstvo
		Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federalno ministarstvo zdravstva	
		Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske	
		Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Unsko-sanskog kantona Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Posavskoga kantona Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Tuzlanskog kantona Ministarstvo za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona Središnja Bosna Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo gospodarstva Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo gospodarstva Kantona Sarajevo Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstava Kantona 10	
		Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
3.	Pravosuđe i temeljna prava	Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine	23. Pravosuđe i temeljna prava
		Federalno ministarstvo pravde Federalno ministarstvo unutarnjih poslova	
		Ministarstvo pravde Republike Srpske Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske	
		Ministarstvo pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona Ministarstvo pravosuđa i uprave Posavskoga kantona Ministarstvo pravosuđa i uprave Tuzlanskog kantona Ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za pravosuđe, upravu i radne odnose Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo pravosuđa i uprave Kantona Središnja Bosna Ministarstvo pravosuđa i uprave Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo pravosuđa i uprave Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo Ministarstvo pravosuđa i uprave Kantona 10	
		Pravosudno povjerenstvo Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
4.	Unutarnji poslovi	Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine	24. Pravda, sloboda i sigurnost
		Federalno ministarstvo unutarnjih poslova Federalno ministarstvo pravde	
		Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske Ministarstvo pravde Republike Srpske	
		Ministarstvo unutarnjih poslova Unsko-sanskog kantona Ministarstvo unutarnjih poslova Posavskoga kantona Ministarstvo unutarnjih poslova Tuzlanskog kantona Ministarstvo unutarnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za unutarnje poslove Bosansko-podrinjskog kantona	

		Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona Središnja Bosna Ministarstvo unutarnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo unutarnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona Sarajevo Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona 10	
		Policija Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
5.	Okoliš	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine	27. Okoliš i klimatske promjene
		Federalno ministarstvo okoliša i turizma Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva	
		Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu saradnju Republike Srpske	
		Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona Ministarstvo prometa, veza, turizma i zaštite okoliša Posavskoga kantona Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša Tuzlanskog kantona Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoliša Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona Središnja Bosna Ministarstvo trgovine, turizma i zaštite okoliša Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i zaštite okoliša Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo Ministarstvo graditeljstva, obnove, prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona 10	
		Odjel za prostorno planiranje i imovinskopravne poslove Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
6.	Zapošljavanje i socijalna politika	Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine	2. Sloboda kretanja radnika 19. Socijalna politika i zapošljavanje
		Federalno ministarstvo rada i socijalne politike	
		Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske	
		Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Posavskog kantona Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljene osobe i izbjeglice Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo gospodarstva Kantona Središnja Bosna Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Kantona Središnja Bosna Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljene osobe i izbjeglice Kantona Sarajevo Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne zaštite i prognanih Kantona 10	
		Odjel za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
7.	Zdravlje i zaštita potrošača	Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine	28. Zaštita potrošača i zaštita zdravlja
		Federalno ministarstvo zdravstva Federalno ministarstvo trgovine	
		Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske Ministarstvo trgovine i turizma Republike Srpske	
		Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Posavskog kantona Ministarstvo zdravstva Tuzlanskog kantona Ministarstvo zdravstva Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljene osobe i izbjeglice Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Kantona Središnja Bosna Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne zaštite i prognanih Kantona 10	
		Odjel za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
8.	Tržište, trgovina, konkurentnost, industrija i carine	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine	1. Sloboda kretanja roba 3. Pravo poslovnog nastana i sloboda pružanja usluga 5. Javne nabave 6. Pravo gospodarskih društva 7. Pravo intelektualnog vlasništva 8. Politika tržišnog natjecanja 20. Poduzetnička i industrijska politika 29. Carinska unija 30. Ekonomski odnosi s inozemstvom
		Federalno ministarstvo trgovine Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije Federalno ministarstvo pravde Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta	
		Ministarstvo trgovine i turizma Republike Srpske Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu saradnju Republike Srpske Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva Republike Srpske Ministarstvo finansija Republike Srpske	
		Ministarstvo gospodarstva Unsko-sanskog kantona Ministarstvo gospodarstva i prostornog uređenja Posavskog kantona Ministarstvo trgovine, turizma i prometa Tuzlanskog kantona Ministarstvo za gospodarstvo Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo privrede Kantona Središnja Bosna Ministarstvo gospodarstva Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo gospodarstva Zapadnohercegovačkog kantona	

		Ministarstvo gospodarstva Kantona Sarajevo Ministarstvo privrede Kantona 10	
		Odjel za gospodarski razvoj, sport i kulturu Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
9.	Transport i telekomunikacije	Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine	10. Informacijsko društvo i mediji 14. Transportna politika 21. Transeuropske mreže
		Federalno ministarstvo prometa i komunikacija	
		Ministarstvo saobraćaja i veza Republike Srpske Ministarstvo nauke i tehnologije Republike Srpske	
		Ministarstvo za graditeljstvo, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona Ministarstvo prometa, veza, turizma i zaštite okoliša Posavskog kantona Ministarstvo trgovine, turizma i prometa Tuzlanskog kantona Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoliša Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo prostornog uređenja, obnove i povratka Kantona Središnja Bosna Ministarstvo prometa i veza Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i zaštite okoliša Županije Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo prometa Kantona Sarajevo Ministarstvo graditeljstva, obnove, prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona 10	
		Odjel za javne poslove Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
10.	Energija	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine	15. Energija
		Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije	
		Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva Republike Srpske Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske	
		Ministarstvo za graditeljstvo, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona Ministarstvo gospodarstva i prostornog uređenja Posavskog kantona Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva Tuzlanskog kantona Ministarstvo za gospodarstvo Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo za gospodarstvo Kantona Središnja Bosna Ministarstvo gospodarstva Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo gospodarstva Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo gospodarstva Kantona Sarajevo Ministarstvo gospodarstva Kantona 10	
		Odjel za komunalne poslove Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
11.	Obrazovanje, znanost, mladi, kultura i sport	Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine	25. Znanost i istraživanje 26. Obrazovanje i kultura
		Federalno ministarstvo rada i socijalne politike Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta	
		Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske Ministarstvo nauke i tehnologije Republike Srpske Ministarstvo porodice, omladine i sporta Republike Srpske	
		Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i športa Posavskog kantona Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i sporta Tuzlanskog kantona Ministarstvo za obrazovanje, znanost, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za obrazovanje, mlade, znanost, kulturu i sport Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo za obrazovanje, znanost i mlade Kantona Sarajevo Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10	
		Odjel za obrazovanje Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	
12.	Ostala pitanja	Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine	31. Vanjska, sigurnosna i obrambena politika 34. Institucije 35. Ostala pitanja
		Federalno ministarstvo financija Federalno ministarstvo pravde Federalno ministarstvo unutarnjih poslova	
		Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu saradnju Republike Srpske Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske Ministarstvo pravde Republike Srpske	
		Ministarstvo unutarnjih poslova Unsko-sanskog kantona Ministarstvo unutarnjih poslova Posavskog kantona Ministarstvo unutarnjih poslova Tuzlanskog kantona Ministarstvo unutarnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvo za unutarnje poslove Bosansko-podrinjskog kantona Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona Središnja Bosna Ministarstvo unutarnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo unutarnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona Sarajevo Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona 10	
		Policija Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine	

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), а у вези са чланом 5. став (5) Одлуке о систему координације процеса европских интеграција у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 72/16), уз претходно одобрење Колегијума за европске интеграције од 14. марта 2017. године, на приједлог Дирекције за европске интеграције, Савјет министара Босне и Херцеговине, на 100. сједници, одржаној 4. маја 2017. године, донио је

УПУТСТВО
О МИНИСТАРСКИМ КОНФЕРЕНЦИЈАМА У СИСТЕМУ КООРДИНАЦИЈЕ ПРОЦЕСА ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Члан 1.
(Предмет)

Упутством о министарским конференцијама у систему координације процеса европских интеграција у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: Упутство) утврђују се структура министарских конференција, права и обавезе, те међусобни односи, а у складу са Одлуком о систему координације процеса европских интеграција у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 72/16), (у даљем тексту: Одлука).

Члан 2.
(Дјелокруг)

(1) Министарске конференције доприносе превладавању евентуалних застоја у испуњавању обавеза Босне и Херцеговине у процесу европских интеграција и процесу програмирања помоћи Европске уније, а који нису могли бити ријешени у оквиру техничких и оперативних тијела у систему координације. С циљем реализације обавеза које проистичу из Споразума о стабилизацији и придруживању, министарске конференције дефинишу заједничке смјернице и платформе за дјеловање оперативних и техничких тијела у систему координације у појединачним секторским областима обухваћеним процесом приступања Европској унији.
(2) Министарске конференције својим мандатом не задиру у уставне надлежности органа власти на свим нивоима одлучивања.

Члан 3.
(Структура и састав министарских конференција)

(1) Министарске конференције успостављају се у појединим секторским областима у складу са поглављима правне тековине Европске уније и уставним надлежностима појединих нивоа власти.
(2) Министарске конференције састоје се од ресорно надлежних министара Савјета министара Босне и Херцеговине, владâ ентитета, владâ кантона и једног представника Владе Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине за област дјеловања министарске конференције.
(3) Успостављају се сљедеће министарске конференције:
   а) Министарска конференција за економске и финансијске послове,
   б) Министарске конференција за пољопривреду и рибарство,
   ц) Министарска конференција за правосуђе и основна права,
   д) Министарска конференција за унутрашње послове,
   е) Министарска конференција за животну средину,
   ф) Министарска конференција за рад и социјалну политику,
   г) Министарска конференција за здравље и заштиту потрошача,
   х) Министарска конференција за тржиште, трговину, конкурентност, индустрију и царине,
   и) Министарска конференција за транспорт и телекомуникације,
   ј) Министарска конференција за енергију,
   к) Министарска конференција за образовање, науку, младе, културу и спорт и
   л) Министарска конференција за остала питања.
(4) Структура министарских конференција из става (3) овог члана утврђена је у Анексу који је саставни дио овог упутства.

Члан 4.
(Права и обавезе)

(1) Чланови министарских конференција износе и заступају ставове нивоа власти са којег долазе.
(2) Министарска конференција дужна је да ријеши спорно питање у року од 10 дана од дана пријема захтјева.
(3) У случају да министарска конференција не може да заузме став о одређеном питању или да у року од 10 дана од дана пријема захтјева од техничких и оперативних тијела не усагласи становиште, захтјев за усаглашавање просљеђује Колегијуму за европске интеграције. Упућени захтјев садржи образложење спорног питања и приједлоге могућих модела за његово рјешавање који су разматрани на сједници министарске конференције.

Члан 5.
(Заступање)

У случају спријечености, члан министарске конференције овластиће свог заступника који ће у пуном капацитету учествовати у раду министарске конференције. Члан министарске конференције дужан је да писаним путем упозна предсједавајућег и замјенике предсједавајућег о оваквим ситуацијама најкасније два дана прије одржавања сједнице министарске конференције. Овлашћени заступник члана министарске конференције нема право предсједавања министарском конференцијом.

Члан 6.
(Међусобни односи министарских конференција)

(1) Када министарска конференција одлучује о питању које дјелимично спада у област дјеловања друге министарске конференције, она о томе обавјештава другу министарску конференцију и тражи њен став, мишљење или приједлоге.
(2) На захтјев из става (1) овог члана, министарска конференција мора одговорити у року од 10 дана.
(3) Ако о неком питању има неслагања између министарских конференција или није јасно која министарска конференција треба да размотри питање, такво питање се, путем Секретаријата министарске конференције, просљеђује Колегијуму за европске интеграције на даље поступање у складу с одредбама Одлуке.

(4) Предсједавајући сваке министарске конференције, уз претходну сагласност замјеника предсједавајућег, може позвати на сједницу чланове друге министарске конференције ради консултација, при чему позвани чланови немају право гласа.

Члан 7.
(Ступање на снагу)

Ово упутство ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 86/17
4. маја 2017. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

АНЕКС
МИНИСТАРСКЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ У СИСТЕМУ КООРДИНАЦИЈЕ ПРОЦЕСА ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

	Министарска конференција	Министарство	Преговарачка поглавља
1.	Економски и финансијски послови	Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине	4. Слобода кретања капитала 9. Финансијске услуге 16. Опорезивање 17. Економска и монетарна политика 18. Статистика 22. Регионална политика и координација структурних инструмената 32. Финансијска контрола 33. Финансијске и буџетске одредбе
		Федерално министарство финансија Федерално министарство енергије, рударства и индустрије	
		Министарство финансија Републике Српске Министарство за економске односе и регионалну сарадњу Републике Српске	
		Министарство финансија Унско-санског кантона Министарство финансија Посавског кантона Министарство финансија Тузланског кантона Министарство финансија Зеничко-добојског кантона Министарство за финансије Босанско-подрињског кантона Министарство финансија Средњобосанског кантона Министарство финансија Херцеговачко-неретванског кантона Министарство финансија Западнохерцеговачког кантона Министарство финансија Кантона Сарајево Министарство финансија Кантона10	
		Дирекција за финансије Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине	
2.	Пољопривреда и рибарство	Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине	11. Пољопривреда и руални развој 12. Безбједност хране, ветеринарска и фитосанитарна политика 13. Рибарство
		Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Федерално министарство здравства	
		Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске	
		Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Унско-санског кантона Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Посавског кантона Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Тузланског кантон, Министарство за пољопривреду, шумарство и водопривреду Зеничко-добојског кантона Министарство за привреду Босанско-подрињског кантона Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Средњобосанског кантон Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Херцеговачко-неретванског кантона Министарство привреде Западнохерцеговачког кантона Министарство привреде Кантона Сарајево Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Кантона 10	
		Одјељење за пољопривреду, шумарство и водопривреду Владе Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине	
3.	Правосуђе и основна права	Министарство правде Босне и Херцеговине Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине Министарство безбједности Босне и Херцеговине	23. Правосуђе и основна права
		Федерално министарство правде Федерално министарство унутрашњих послова	
		Министарство правде Републике Српске Министарство унутрашњих послова Републике Српске	
		Министарство правосуђа и управе Унско-санског кантона Министарство правосуђа и управе Посавског кантона Министарство правосуђа и управе Тузланског кантона Министарство за правосуђе и управу Зеничко-добојског кантона Министарство за правосуђе, управу и радне односе Босанско-подрињског кантона Министарство правосуђа и управе Средњобосанског кантона Министарство правосуђа и управе Херцеговачко-неретванског кантона Министарство правосуђа и управе Западнохерцеговачког кантона Министарство правде и управе Кантона Сарајево Министарство правосуђа и управе Кантона 10	
		Правосудна комисија Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине	
4.	Унутрашњи послови	Министарство безбједности Босне и Херцеговине Министарство правде Босне и Херцеговине	24. Правда, слобода и безбједност
		Федерално министарство унутрашњих пословаФедерално министарство правде	
		Министарство унутрашњих послова Републике Српске Министарство правде Републике Српске	
		Министарство унутрашњих послова Унско-санског кантона Министарство унутрашњих послова Посавског кантона Министарство унутрашњих послова Тузланског кантона Министарство унутрашњих послова Зеничко-добојског кантона Министарство за унутрашње послове Босанско-подрињског кантона	

		Министарство унутрашњих послова Средњобосанског кантона Министарство унутрашњих послова Херцеговачко-неретванског кантона Министарство унутрашњих послова Западнохерцеговачког кантона Министарство унутрашњих послова Кантона Сарајево Министарство унутрашњих послова Кантона 10	
		Полиција Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине	
5.	Животна средина	Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине Министарство комуникација и транспорта Босне и Херцеговине	27. Животна средина и климатске промјене
		Федерално министарство животне средине и туризма Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства	
		Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске Министарство за економске односе и регионалну сарадњу Републике Српске	
		Министарство за грађење, просторно уређење и заштиту животне средине Унско-санског кантона Министарство саобраћаја, комуникација, туризма и заштите животне средине Посавског кантона Министарство просторног уређења и заштите животне средине Тузланског кантона Министарство за просторно уређење, саобраћај и комуникације и заштиту животне средине Зеничко-добојског кантона Министарство за урбанизам, просторно уређење и заштиту животне средине Босанско-подрињског кантона Министарство просторног уређења, грађења, заштите животне средине, повратка и стамбених послова Средњобосанског кантона Министарство трговине, туризма и заштите животне средине Херцеговачко-неретванског кантона Министарство просторног уређења, грађевинарства и заштите животне средине Западнохерцеговачког кантона Министарство просторног уређења, грађења и заштите животне средине Кантона Сарајево Министарство грађевинарства, обнове, просторног уређења и заштите животне средине Кантона 10	
		Одјељење за просторно планирање и имовинско-правне послове Владе Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине	
6.	Запошљавање и социјална политика	Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине	2. Слобода кретања радника 19. Социјална политика и запошљавање
		Федерално министарство рада и социјалне политике	
		Министарство рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске Министарство просвјете и културе Републике Српске	
		Министарство здравства, рада и социјалне политике Унско-санског кантона Министарство здравства, рада и социјалне политике Посавског кантона Министарство за рад, социјалну политику и повратак Тузланског кантона Министарство за рад, социјалну политику и избјеглице Зеничко-добојског кантона Министарство за социјалну политику, здравство, расељена лица и избјеглице Босанско-подрињског кантона Министарство привреде Средњобосанског кантона Министарство здравства и социјалне политике Средњобосанског кантона Министарство здравства, рада и социјалне заштите Херцеговачко-неретванског кантона Министарство здравства, рада и социјалне заштите Западнохерцеговачког кантона Министарство за рад, социјалну политику, расељена лица и избјеглице Кантона Сарајево Министарство рада, здравства, социјалне заштите и прогнаних Кантона 10	
		Одјељење за здравство и остале услуге Владе Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине	
7.	Здравље и заштита потрошача	Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине	28. Заштита потрошача и заштита здравља
		Федерално министарство здравстваФедерално министарство трговине	
		Министарство здравља и социјалне заштите Републике СрпскеМинистарство трговине и туризма Републике Српске	
		Министарство здравства, рада и социјалне политике Унско-санског кантона Министарство здравства, рада и социјалне политике Посавског кантона Министарство здравства Тузланског кантона Министарство здравства Зеничко-добојског кантона Министарство за социјалну политику, здравство, расељена лица и избјеглице Босанско-подрињског кантона Министарство здравства и социјалне политике Средњобосанског кантона Министарство здравства, рада и социјалне заштите Херцеговачко-неретванског кантона Министарство здравства, рада и социјалне заштите Западнохерцеговачког кантона Министарство здравства Кантона Сарајево Министарство рада, здравства, социјалне заштите и прогнаних Кантона 10	
		Одјељење за здравство и остале услуге Владе Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине	
8.	Тржиште, трговина, конкурентност, индустрија и царине	Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине Министарство правде Босне и Херцеговине	1. Слобода кретања робе 3. Право пословног настањивања и слобода пружања услуга 5. Јавне набавке 6. Право привредних друштва 7. Право интелектуалне својине 8. Политика конкуренције 20. Предузетничка и индустријска политика 29. Царинска унија 30. Економски односи са иностранством
		Федерално министарство трговине Федерално министарство енергије, рударства и индустрије Федерално министарство правде Федерално министарство развоја, предузетништва и занатства	
		Министарство трговине и туризма Републике Српске Министарство за економске односе и регионалну сарадњу Републике Српске Министарство индустрије, енергетике и рударства Републике Српске Министарство финансија Републике Српске	
		Министарство привреде Унско-санског кантона	

		Министарство привреде и просторног уређења Посавског кантона Министарство трговине, туризма и саобраћаја Тузланског кантона Министарство за привреду Зеничко-добојског кантона Министарство за привреду Босанско-подрињског кантона Министарство привреде Средњобосанског кантона Министарство привреде Херцеговачко-неретванског кантона Министарство привреде Западнохерцеговачког кантона Министарство привреде Кантона Сарајево Министарство привреде Кантона 10	
		Одјељење за привредни развој, спорт и културу Владе Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине	
9.	Транспорт и телекомуникације	Министарство комуникација и транспорта Босне и Херцеговине	10. Информационо друштво и медији 14. Транспортна политика 21. Трансевропске мреже
		Федерално министарство саобраћаја и комуникација	
		Министарство саобраћаја и веза Републике Српске Министарство науке и технологије Републике Српске	
		Министарство за грађење, просторно уређење и заштиту животне средине Унско-санског кантона Министарство саобраћаја, комуникација, туризма и заштите животне средине Посавског кантона Министарство трговине, туризма и саобраћаја Тузланског кантона Министарство за просторно уређење, саобраћај и комуникације и заштиту животне средине Зеничко-добојског кантона Министарство за урбанизам, просторно уређење и заштиту животне средине Босанско-подрињског кантона Министарство просторног уређења, обнове и повратка Средњобосанског кантона Министарство саобраћаја и комуникација Херцеговачко-неретванског кантона Министарство просторног уређења, грађевинарства и заштите животне средине Западнохерцеговачког кантона Министарство саобраћаја Кантона Сарајево Министарство грађевинарства, обнове, просторног уређења и заштите животне средине Кантона 10	
		Одјељење за јавне послове Владе Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине	
10.	Енергија	Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине	15. Енергија
		Федерално министарство енергије, рударства и индустрије	
		Министарство индустрије, енергетике и рударства Републике Српске Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске	
		Министарство за грађење, просторно уређење и заштиту животне средине Унско-санског кантона Министарство привреде и просторног уређења Посавског кантона Министарство индустрије, енергетике и рударства Тузланског кантона Министарство за привреду Зеничко-добојског кантона Министарство за привреду Босанско-подрињског кантона Министарство за привреду Средњобосанског кантона Министарство привреде Херцеговачко-неретванског кантона Министарство привреде Западнохерцеговачког кантона Министарство привреде Кантона Сарајево Министарство привреде Кантона 10	
		Одјељење за комуналне послове Владе Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине	
11.	Образовање, наука, млади, култура и спорт	Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине	25. Наука и истраживање 26. Образовање и култура
		Федерално министарство рада и социјалне политике Федерално министарство развоја, предузетништва и занатства	
		Министарство просвјете и културе Републике Српске Министарство науке и технологије Републике Српске Министарство породице, омладине и спорта Републике Српске	
		Министарство образовања, науке, културе и спорта Унско-санског кантона Министарство просвјете, науке, културе и спорта Посавског кантона Министарство образовања, науке, културе и спорта Тузланског кантона Министарство за образовање, науку, културу и спорт Зеничко-добојског кантона Министарство за образовање, младе, науку, културу и спорт Босанско-подрињског кантона Министарство образовања, науке, културе и спорта Средњобосанског кантона Министарство образовања, науке, културе и спорта Херцеговачко-неретванског кантона Министарство образовања, науке, културе и спорта Западнохерцеговачког кантона Министарство за образовање, науку и младе Кантона Сарајево Министарство науке, просвјете, културе и спорта Кантона 10	
		Одјељење за образовање Владе Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине	
12.	Остала питања	Министарство иностраних послова Босне и Херцеговине Министарство одбране Босне и Херцеговине Министарство безбједности Босне и Херцеговине	31. Спољна, безбједносна и одбрамбена политика 34. Институције 35. Остала питања
		Федерално министарство финансија Федерално министарство правде Федерално министарство унутрашњих послова	
		Министарство за економске односе и регионалну сарадњу Републике Српске Министарство унутрашњих послова Републике Српске Министарство правде Републике Српске	
		Министарство унутрашњих послова Унско-санског кантона Министарство унутрашњих послова Посавског кантона Министарство унутрашњих послова Тузланског кантона	

		Министарство унутрашњих послова Зеничко-добојског кантона Министарство за унутрашње послове Босанско-подрињског кантона Министарство унутрашњих послова Средњобосанског кантона Министарство унутрашњих послова Херцеговачко-неретванског кантона Министарство унутрашњих послова Западнохерцеговачког кантона Министарство унутрашњих послова Кантона Сарајево Министарство унутрашњих послова Кантона 10	
		Полиција Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине	

MINISTARSTVO FINANSIJA I TREZORA BOSNE I HERCEGOVINE

609

Na osnovu člana 61. stav 2. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02), člana 30. Zakona o administrativnim taksama ("Službeni glasnik BiH", broj 16/02, 19/02, 43/04, 8/06, 76/06, 76/07, 3/10 i 98/12) i Odluke o visini naknade koju plaćaju operatori zrakoplova po prevezenom putniku u odlasku i visini naknade koju plaćaju operatori zrakoplova po toni prevezene robe/tereta u odlasku sa aerodroma u Bosni i Hercegovini Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine broj l-4-02-2-538-27/15 od 11.01.2017. godine, ministar Ministarstva finansija i trezora BiH donosi

NAREDBU
O DOPUNI NAREDBE O UPLATNIM RAČUNIMA ZA ADMINISTRATIVNE TAKSE

I

Ovom Naredbom vrši se dopuna vrste prihoda i šifri budžetskih organizacija u Naredbi o uplatnim računima za administrativne takse ("Službeni glasnik BiH", broj 19/14) u poglavlju V - Pregled novih vrsta prihoda i budžetskih organizacija tako da se dodaje nova vrsta prihoda i šifra budžetske organizacije kako slijedi:

Red. broj	Naziv vrste prihoda	Nova vrsta prihoda	Budžetska organizacija
1.	Naknada po prevezenom putniku sa aerodroma u BiH	722594	0802999
2.	Naknada po prevezenoj toni robe sa aerodroma u BiH	722595	0802999

II

Popunjavanje polja za uplatu sredstava se vrši u skladu sa ovom Naredbom i poglavljem II i III Naredbe o uplatnim računima za administrativne takse ("Službeni glasnik BiH", broj 19/14).

III

Ova naredba će se objaviti u "Službenom glasniku BiH" i stupa na snagu 8 (osam) dana od dana objavljivanja.

Broj 08-16-1-4778-2/17
07. juna 2017. godine
Sarajevo

Ministar
Vjekoslav Bevanda, s. r.

Na temelju članka 61. stavak 2. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02), člana 30. Zakona o administrativnim pristojbama ("Službeni glasnik BiH", broj 16/02, 19/02, 43/04, 8/06, 76/06, 76/07, 3/10 i 98/12) i Odluke o visini naknade koju plaćaju operatori zrakoplova po prevezenom putniku u odlasku i visini naknade koju plaćaju operatori zrakoplova po toni prevezene robe/tereta u odlasku sa aerodroma u Bosni i Hercegovini Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine broj l-4-02-2-538-27/15 od 11.01.2017. godine, ministar Ministarstva financija i trezora BiH donosi

NAREDBU
O DOPUNI NAREDBE O UPLATNIM RAČUNIMA ZA ADMINISTRATIVNE PRISTOJBE

I

Ovom Naredbom vrši se dopuna vrste prihoda i šifri proračunskih organizacija u Naredbi o uplatnim računima za administrativne pristojbe ("Službeni glasnik BiH", broj 19/14) u poglavlju V - Pregled novih vrsta prihoda i proračunskih organizacija tako da se dodaje nova vrsta prihoda i šifra proračunske organizacije kako slijedi:

Red. broj	Naziv vrste prihoda	Nova vrsta prihoda	Budžetska organizacija
1.	Naknada po prevezenom putniku sa aerodroma u BiH	722594	0802999
2.	Naknada po prevezenoj toni robe sa aerodroma u BiH	722595	0802999

II

Popunjavanje polja za uplatu sredstava se vrši u skladu sa ovom Naredbom i poglavljem II i III Naredbe o uplatnim računima za administrativne pristojbe ("Službeni glasnik BiH", broj 19/14).

III

Ova naredba će se objaviti u "Službenom glasniku BiH" i stupa na snagu 8 (osam) dana od dana objavljivanja.

Broj 08-16-1-4778-2/17
07. lipnja 2017. godine
Sarajevo

Ministar
Vjekoslav Bevanda, v. r.

На основу члана 61. став 2. Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број 32/02), члана 30. Закона о административним таксама ("Службени гласник БиХ", број 16/02, 19/02, 43/04, 8/06, 76/06, 76/07, 3/10 и 98/12) и Одлуке о висини накнаде коју плаћају оператори ваздухоплова по превезеном путнику у одласку и висини накнаде коју плаћају оператори ваздухоплова по тони превезене робе/терета у одласку са аеродрома у Босни и Херцеговини Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине број1-4-02-2-538-27/15 од 11.01.2017. године, министар Министарства финансија и трезора БиХ доноси

НАРЕДБУ
О ДОПУНИ НАРЕДБЕ О УПЛАТНИМ РАЧУНИМА ЗА АДМИНИСТРАТИВНЕ ТАКСЕ

I

Овом Наредбом врши се допуна врсте прихода и шифри буџетских организација у Наредби о уплатним рачунима за административне таксе ("Службени гласник БиХ", број 19/14) у поглављу V - Преглед нових врста прихода и буџетских организација тако да се додаје нова врста прихода и шифра буџетске организације како слиједи:

Ред. број	Назив врсте прихода	Нова врста прихода	Буџетска организација
1.	Накнада по превезеном путнику са аеродрома у БиХ	722594	0802999
2.	Накнада по превезеној тони робе са аеродрома у БиХ	722595	0802999

II

Попуњавање поља за уплату средстава се врши у складу са овом Наредбом и поглављем II и III Наредбе о уплатним рачунима за административне таксе ("Службени гласник БиХ", број 19/14).

III

Ова наредба ће се објавити у "Службеном гласнику БиХ" и ступа на снагу 8 (осам) дана од дана објављивања.

Број 08-16-1-4778-2/17
07. јуна 2017. године
Сарајево

Министар
Вјекослав Беванда, с. р.

610

Na osnovu člana 61. stav 2. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09), člana 30. Zakona o administrativnim taksama ("Službeni glasnik BiH", broj 16/02, 19/02, 43/04, 8/06, 76/06, 76/07 i 98/12) i Odluke o visini naknade koju plaćaju operatori zrakoplova po prevezenom putniku u odlasku i visini naknade koju plaćaju operatori zrakoplova po toni prevezene robe/tereta u odlasku sa aerodroma u Bosni i Hercegovini Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine broj 1-4-02-2-538-27/15 od 11.01.2017. godine, ministar finansija i trezora donosi

NAREDBU
O DOPUNI NAREDBI O UPLATNIM RAČUNIMA ZA ADMINISTRATIVNE TAKSE

I.

U Naredbi o uplatnim računima za administrativne takse ("Službeni glasnik BiH", broj 19/14) iza poglavlja VIII. dodaje se novo poglavlje IX., koje glasi:

"IX.

Ovom naredbom propisuje se način uplate naknada u skladu sa Odlukom o visini naknade koje plaćaju operatori zrakoplova po prevezenom putniku u odlasku i visini naknade koju plaćaju operatori zrakoplova po toni prevezene robe/tereta u odlasku sa aerodroma u Bosni i Hercegovini Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 4/17).

Uplata propisanih naknada po navedenoj Odluci vršit će se u EUR-ima sa opcijom OUR u protivvrijednosti propisanih naknada po srednjem kursu kursne liste Centralne banke BiH na dan uplate po slijedećoj instrukciji:

Intermediary Bank / Correspodent Bank

SWIFT-BIC:	DEUTDEFF
Name:	DEUTSCHE BANK AG
City, Country:	FRANKFURT AM MAIN, GERMANY

Account with Institution / Beneficiary s Bank

SWIFT-BIC:	CBBSBA22
IBAN/Account Number:	DE81 5007 0010 0935 9621 00
Name:	CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE
Address:	MARŠALA TITA 25
City, Country:	SARAJEVO, BOSNIA AND HERZEGOVINA

Beneficiary

IBAN:	BA390000030000000145
Reference Number:	06411
Name:	MINISTARSTVO FINANSIJA I TREZORA BiH
Address:	TRG BiH 1
City, Country:	SARAJEVO, BOSNIA AND HERZEGOVINA

NOTE:

Corespodent bank for DEUTSCHE BANK AG F/M for USD payments is DEUTSCHE BANK TRUST COMPANY AMERICAS N/Y (SWIFT: BKTRUS33, ABA: 021 001033).

In all payments please quote **account refernece**.

REMARKS: BH DCA

II.

Ova naredba stupa na snagu 8 (osam) dana od dana objavljivanja a objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 08-16-1-4778-3/17
07. juna 2017. godine
Sarajevo

Ministar
Vjekoslav Bevanda, s. r.

Na temelju članka 61. stavak 2. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09), članak 30. Zakona o administrativnim pristojbama ("Službeni glasnik BiH", broj 16/02, 19/02, 43/04, 8/06, 76/06, 76/07 i 98/12) i Odluke o visini naknade koju plaćaju operatori zrakoplova po prevezenom putniku u odlasku i visini naknade koju plaćaju operatori zrakoplova po toni prevezene robe/tereta u odlasku sa aerodroma u Bosni i Hercegovini Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine broj 1-4-02-2-538-27/15 od 11.01.2017. godine, ministar financija i trezora donosi

NAREDBU
O DOPUNI NAREDBI O UPLATNIM RAČUNIMA ZA ADMINISTRATIVNE PRISTOJBE

I.

U Naredbi o uplatnim računima za administrativne takse ("Službeni glasnik BiH", broj 19/14) iza poglavlja VIII. dodaje se novo poglavlje IX., koje glasi:

"IX.

Ovom naredbom propisuje se način uplate naknada u skladu sa Odlukom o visini naknade koje plaćaju operatori zrakoplova po prevezenom putniku u odlasku i visini naknade koju plaćaju operatori zrakoplova po toni prevezene robe/tereta u odlasku sa aerodroma u Bosni i Hercegovini Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 4/17).

Uplata propisanih naknada po navedenoj Odluci vršit će se u EUR-ima sa opcijom OUR u protivvrijednosti propisanih naknada po srednjem tečaju tečajne liste Centralne banke BiH na dan uplate po slijedećoj instrukciji:

Intermediary Bank / Correspodent Bank

SWIFT-BIC:	DEUTDEFF
Name:	DEUTSCHE BANK AG
City, Country:	FRANKFURT AM MAIN, GERMANY

Account with Institution / Beneficiary s Bank

SWIFT-BIC:	CBBSBA22
IBAN/Account Number:	DE81 5007 0010 0935 9621 00
Name:	CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE
Address:	MARŠALA TITA 25
City, Country:	SARAJEVO, BOSNIA AND HERZEGOVINA

Beneficiary

IBAN:	BA3 90000030000000145
Reference Number:	06411
Name:	MINISTARSTVO FINANSIJA I TREZORA BiH
Address:	TRG BiH 1
City, Country:	SARAJEVO, BOSNIA AND HERZEGOVINA

NOTE:

Corespodent bank for DEUTSCHE BANK AG F/M for USD payments is DEUTSCHE BANK TRUST COMPANY AMERICAS N/Y (SWIFT: BKTRUS33, ABA: 021 001033).

In all payments please quote **account refernece**.

REMARKS: BH DCA

II.

Ova naredba stupa na snagu 8 (osam) dana od dana objavljivanja a objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 08-16-1-4778-3/17
07. lipnja 2017. godine
Sarajevo

Ministar
Vjekoslav Bevanda, v. r.

На основу члана 61. став 2. Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број 32/02 и 102/09), члана 30. Закона о административним таксама ("Службени гласник БиХ", број 16/02, 19/02, 43/04, 8/06, 76/06, 76/07 и 98/12) и Одлуке о висини накнаде коју плаћају оператори ваздухоплова по превезеном путнику у одласку и висини накнаде коју плаћају оператори ваздухоплова по тони превезене робе/терета у одласку са аеродрома у Босни и Херцеговини Дирекдије за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине број 1-4-02-2-538-27/15 од 11.01.2017. године, министар финансија и трезора доноси

НАРЕДБУ
О ДОПУНИ НАРЕДБИ О УПЛАТНИМ РАЧУНИМА ЗА АДМИНИСТРАТИВНЕ ТАКСЕ

I.

У Наредби о уплатним рачунима за административне таксе ("Службени гласник БиХ", број 19/14) иза поглавља VIII. додаје се ново поглавље IX., које гласи:

"IX.

Овом наредбом прописује се начин уплате накнада у складу са Одлуком о висини накнаде које плаћају оператори ваздухоплова по превезеном путнику у одласку и висини накнаде коју плаћају оператори ваздухоплова по тони превезене робе/терета у одласку са аеродрома у Босни и Херцеговини Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 4/17).

Уплата прописаних накнада по наведеној Одлуци вршит ће се у EUR-ima са опцијом у OUR противвриједности прописаних накнада по средњем курсу курсне листе Централне банке БиХ на дан уплате по слиједећој инструкцији:

Intermediary Bank / Correspodent Bank

SWIFT-BIC:	DEUTDEFF
Name:	DEUTSCHE BANK AG
City, Country:	FRANKFURT AM MAIN, GERMANY

Account with Institution / Beneficiary s Bank

SWIFT-BIC:	CBBSBA22
IBAN/Account Number:	DE81 5007 0010 0935 9621 00
Name:	CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE
Address:	MARŠALA TITA 25
City, Country:	SARAJEVO, BOSNIA AND HERZEGOVINA

Beneficiary

IBAN:	BA390000030000000145
Reference Number:	06411
Name:	MINISTARSTVO FINANSIJA I TREZORA BiH
Address:	TRG BiH 1
City, Country:	SARAJEVO, BOSNIA AND HERZEGOVINA

NOTE:

Corespodent bank for DEUTSCHE BANK AG F/M for USD payments is DEUTSCHE BANK TRUST COMPANY AMERICAS N/Y (SWIFT:BKTRUS33, ABA: 021 001033).

In all payments please quote **account refernece**.

REMARKS: BH DCA

II.

Ова наредба ступа на снагу 8 (осам) дана од дана објављивања а објавит ће се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 08-16-1-4778-3/17
07. јуна 2017. године
Сарајево

Министар
Вјекослав Беванда, с. р.

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE

611

Na osnovu člana 4. i člana 12. stav (1) tačka 12. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13 i 19/16), člana 16. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02 i 102/09), člana 78. stav (1) tačka g) i stav (4) i člana 81. stav (6) Zakona o azilu ("Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16), Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK
O NAČINU OSTVARIVANJA PRAVA NA SOCIJALNU POMOĆ OSOBA KOJIMA JE PRIZNATA MEĐUNARODNA ZAŠTITA U BOSNI I HERCEGOVINI

I. OPĆE ODREDBE

Član 1.
(Predmet Pravilnika)

Ovim pravilnikom propisuju se osnovni principi, nadležni organi, uslovi i način ostvarivanja prava na socijalnu pomoć osoba kojima je priznata međunarodna zaštita u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: BiH), način finansiranja prava i druga pitanja značajna za ostvarivanje prava propisanih ovim pravilnikom.

Član 2.
(Upotreba roda)

Svi izrazi u ovom pravilniku dati u jednom gramatičkom rodu odnose se bez diskriminacije na muškarce i na žene.

Član 3.
(Nadležni organi za provođenje)

Nadležni organi za provođenje ovog pravilnika su: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH (u daljnjem tekstu: MLJPI), Ministarstvo sigurnosti BiH (u daljnjem tekstu: MS), Ministarstvo civilnih poslova BiH, nadležna odjeljenja Brčko Distrikta BiH, nadležna entitetska i kantonalna ministarstva, centri za socijalni rad, službe socijalne zaštite i službe nadležne za zaštitu porodice sa djecom Republike Srpske (u daljnjem tekstu: RS) i Federacije BiH (u daljnjem tekstu: FBiH) i javne ustanove i službe socijalne zaštite na kantonalnim i općinskim nivoima.

Član 4.
(Osobe koje ostvaruju pravo na socijalnu pomoć)

(1) Osobe koje ostvaruju pravo na socijalnu pomoć, pod istim uslovima kao i državljani BiH, a u skladu sa važećim zakonskim propisima u BiH i međunarodnim sporazumima koje je potpisala BiH u ovoj oblasti, jesu:
   a) osobe kojima je priznat izbjeglički status pravosnažnom odlukom MS, na osnovu člana 41. stav

(1) tačka a) Zakona o azilu (u daljnjem tekstu: Zakon),

b) osobe kojima je priznat status supsidijarne zaštite pravosnažnom odlukom MS, u skladu sa članom 41. stav (1) tačka b) Zakona.

Član 5.

(Socijalna pomoć)

Socijalna pomoć u smislu ovog pravilnika je socijalna zaštita i zaštita porodice sa djecom/dječija zaštita osoba pod međunarodnom zaštitom u BiH.

Član 6.

(Identifikacioni dokumenti)

(1) Osobe iz člana 4. stav (1) tačka a) ovog pravilnika dokazuju svoj identitet i status važećim izbjegličkim kartonom.

(2) Osobe iz člana 4. stav (1) tačka b) ovog pravilnika dokazuju svoj identitet i status važećim kartonom o supsidijarnoj zaštiti.

II. PRAVA I OBAVEZE KORISNIKA SOCIJALNE POMOĆI

Član 7.

(Pripadajuća prava)

Pripadajuća prava u smislu ovog pravilnika su:

a) novčana pomoć (stalna);

b) novčana naknada (dodatak) za pomoć i njegu od druge osobe;

c) jednokratna novčana pomoć;

d) pomoć za osposobljavanje za samostalan život i rad (djece i omladine);

e) smještaj u ustanove socijalne zaštite;

f) kućna njega i pomoć u kući;

g) druga materijalna pomoć.

Član 8.

(Prava iz zaštite porodice sa djecom/dječije zaštite)

Prava iz zaštite porodice sa djecom/dječije zaštite u smislu ovog pravilnika su:

a) dječiji dodatak/dodatak za djecu;

b) naknada umjesto plaće ženi/majci-porodilji u radnom odnosu, za vrijeme dok odsustvuje sa posla zbog trudnoće, porođaja i njege djeteta/naknada plaće u vrijeme korištenja porodiljskog odsustva;

c) novčana pomoć nezaposlenoj ženi/majci-porodilji koja nije u radnom odnosu/materinski dodatak;

d) jednokratna pomoć za opremu novorođenčeta/pomoć za opremu novorođenčeta.

Član 9.

(Osnovica za utvrđivanje visine pomoći)

Osnovica za utvrđivanje visine pomoći po osnovu prava iz ovog pravilnika je prosječna godišnja neto plaća u BiH (u daljnjem tekstu: osnovica), a prema posljednjem objavljenom podatku Agencije za statistiku BiH.

Član 10.

(Obim prava iz socijalne pomoći)

Obim prava iz socijalne pomoći u skladu sa ovim pravilnikom utvrđuje se na sljedeći način:

a) novčana pomoć (stalna) u iznosu od 20% od osnovice za izdržavanje jednog člana domaćinstva, a koja se za svakog sljedećeg člana domaćinstva uvećava za 10% od osnovice. Iznos ove novčane naknade ne može preći ukupan iznos od 50% od osnovice;

b) novčana naknada (dodatak) za pomoć i njegu od druge osobe u iznosu od 20% od osnovice;

c) jednokratna novčana pomoć u iznosu do 30% od osnovice i može se isplatiti najviše tri puta godišnje;

d) pomoć za osposobljavanje za samostalan život i rad (djece i omladine) utvrđuje se u iznosu utvrđene ekonomske cijene troškova dnevnog boravka i smještaja;

e) smještaj u ustanove socijalne zaštite i džeparac u iznosu od 100% cijene utvrđene u skladu sa važećim propisima prema mjestu prebivališta/boravišta.

Član 11.

(Druga materijalna pomoć)

(1) Druga materijalna pomoć, u skladu sa članom 7. tačka g) ovog pravilnika, jeste ograničena finansijska pomoć koju mjesečno ostvaruju osobe iz člana 4. ovog pravilnika za vrijeme trajanja statusa.

(2) Ograničena finansijska pomoć utvrđuje se u iznosu od 15% od osnovice za izdržavanje jednog člana domaćinstva, a koja se za svakog sljedećeg člana domaćinstva uvećava za 1,5% od iste osnovice. Iznos ove novčane naknade ne može preći iznos od 20% od osnovice.

(3) Nadležni organ iz člana 15. ovog pravilnika donosi rješenje kojim se utvrđuje iznos i dužina trajanja prava na ograničenu finansijsku pomoć za svakog pojedinačnog korisnika ovog prava.

(4) Osobe iz člana 4. ovog pravilnika ne mogu biti korisnici ograničene finansijske pomoći ako ostvaruju prihode po osnovu radno-pravnog statusa.

Član 12.

(Obim prava iz zaštite porodica sa djecom/dječije zaštite)

Obim prava iz zaštite porodica sa djecom/dječije zaštite utvrđuje se na sljedeći način:

a) dječiji dodatak u iznosu od 2% od osnovice i ne može preći iznos od 10% od osnovice;

b) naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odsustvuje sa posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta/naknada plaće u vrijeme korištenja porodiljskog odsustva utvrđuje se u iznosu od 20% od osnovice;

c) novčana pomoć nezaposlenoj majci-porodilji koja nije u radnom odnosu/materinski dodatak utvrđuje se u iznosu od 10% od osnovice;

d) jednokratna pomoć za opremu novorođenog djeteta/pomoć za opremu novorođenčeta utvrđuje se u iznosu od 20% od osnovice.

Član 13.

(Uslovi za ostvarivanje prava)

(1) Osobe iz člana 4. ostvaruju prava i obaveze iz ovog pravilnika pod uslovima propisanim važećim zakonodavstvom prema mjestu prebivališta/boravišta i ovim pravilnikom izuzev onih uslova koje prema Zakonu ne mogu ispuniti.

(2) Rješenje kojim se odlučuje o pravu iz člana 7. stav (1) tačka e) donosi se uz prethodno pribavljenu pismenu saglasnost MLJPI-a.

(3) Osobe iz člana 4. Pravilnika ne mogu biti korisnici prava iz člana 7. i 8. Pravilnika ako su smještene u Izbjegličko-prihvatni centar "Salakovac" u Mostaru koji je u nadležnosti MLJPI-a.

Član 14.

(Obaveze korisnika socijalne pomoći)

Korisnik prava po ovom pravilniku dužan je prijaviti MLJPI-u i nadležnom organu socijalne zaštite svaku promjenu, koja je od uticaja na ostvarivanje i obim tog prava, u roku od 15 dana od dana nastale promjene, a posebno promjenu mjesta prebivališta/boravišta i adrese u skladu sa Zakonom.

III. POSTUPAK ZA OSTVARIVANJE PRAVA

Član 15.
(Mjesna nadležnost)

Mjesna nadležnost centra za socijalni rad i službe socijalne zaštite određuje se prema mjestu prebivališta/boravišta osoba iz člana 4. ovog pravilnika.

Član 16.
(Organi za provođenje postupka)

(1) O pravima iz ovog pravilnika, u prvom stepenu, rješava nadležni prvostepeni organ prema mjestu prebivališta/boravišta osoba iz člana 4. ovog pravilnika.
(2) Žalbu protiv rješenja nadležnog prvostepenog organa rješava nadležni drugostepeni organ u skladu sa važećim zakonskim propisima prema mjestu prebivališta/boravišta osobe o čijem je pravu rješavano.

Član 17.
(Pokretanje postupka za utvrđivanja prava na socijalnu pomoć/zaštitu porodica sa djecom)

(1) Postupak za utvrđivanje prava na socijalnu pomoć po ovom pravilniku osobe iz člana 4. pravilnika pokreću na lični zahtjev, zahtjev zakonskog zastupnika, odnosno imenovanog staratelja.
(2) Osobe iz člana 4. pravilnika su za pokretanje postupka iz stava (1) ovog člana, a u vezi sa članom 11. Pravilnika, dužne pribaviti sljedeću dokumentaciju:
   a) ovjeren identifikacioni dokument naveden u članu 6. ovog pravilnika;
   b) ovjerenu kopiju potvrde o prijavi/odjavi prebivališta/boravišta;
   c) ovjerenu kućnu listu o broju članova domaćinstva ili potvrdu mjesne zajednice;
   d) uvjerenje da se odrasli članovi domaćinstva nalaze na evidenciji nezaposlenih osoba.

Član 18.
(Trajanje prava)

(1) U skladu sa ovim pravilnikom, korisniku pripadaju prava na socijalnu pomoć od prvog dana narednog mjeseca od podnošenja zahtjeva do kraja mjeseca u kojem postoje uslovi za ostvarivanje prava.
(2) Korisniku prestaju prava iz člana 7. i 8. ovog pravilnika prestankom izbjegličkog statusa, odnosno statusa supsidijarne zaštite po prijemu pravosnažnog rješenja o prestanku statusa od MS, ili prestankom uslova za ostvarivanje jednog od prava iz ovog pravilnika, o čemu je MLJPI dužno obavijestiti nadležni prvostepeni organ.

Član 19.
(Obavještavanje)

Nakon provedenog postupka za ostvarivanje prava na socijalnu pomoć, nadležni organ dostavlja MLJPI-u pravosnažno rješenje kojim je odlučeno o ostvarivanju prava.

IV. FINANSIRANJE SOCIJALNE POMOĆI, ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM/DJEČIJE ZAŠTITE

Član 20.
(Finansiranje)

Sredstva za finansiranje prava iz člana 7., 8. i 11. ovog pravilnika osiguravaju se u budžetu MLJPI-a.

Član 21.
(Isplata sredstava)

MLJPI jednom mjesečno za svako ostvareno pravo iz člana 7., 8. i 11. doznačava sredstva prvostepenom organu za dostavljena pravosnažna rješenja kojim je odlučeno o pravu osoba iz člana 4. ovog pravilnika za koje vrši isplatu.

Član 22.
(Izvještavanje o utrošku isplaćenih sredstava)

Nadležni prvostepeni organ jednom mjesečno izvještava MLJPI o isplaćenim sredstvima osobama iz člana 4. ovog pravilnika.

V. NADZOR NAD PROVOĐENJEM PRAVILNIKA

Član 23.
(Nadzor)

Nadzor nad provođenjem ovog pravilnika vrši MLJPI.

VI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 24.
(Povoljniji tretman)

Entiteti, Brčko Distrikt BiH i kantoni u FBiH mogu pružiti povoljniji tretman osobama iz člana 4. ovog pravilnika prilikom ostvarivanja prava na socijalnu pomoć, a koje imaju prebivalište/boravište na njihovoj teritoriji, nezavisno od ovog pravilnika, ukoliko se povoljniji tretman pruža i državljanima BiH.

Član 25.
(Primjena važećih propisa)

Sve što nije propisano ovim pravilnikom u vezi sa mogućnostima ostvarivanja prava na socijalnu pomoć osoba iz člana 4. ovog pravilnika, u postupku i načinu ostvarivanja prava na socijalnu pomoć, propisano je važećim propisima FBiH, RS, Brčko Distrikta BiH i kantona u FBiH.

Član 26.
(Zaštita podataka)

(1) Na podatke koji se odnose na osobe iz člana 4. ovog pravilnika primjenjuju se član 80. Zakona, Zakon o zaštiti ličnih podataka i Zakon o centralnoj evidenciji i razmjeni podataka.
(2) U odnosu na zemlju porijekla osoba iz člana 4. ovog pravilnika, sve informacije i podaci se smatraju povjerljivim i mogu biti dostavljeni zemlji porijekla samo nakon što se prethodno pribavi mišljenje MLJPI-a i pismena saglasnost osobe na koju se taj podatak odnosi, njenog zakonskog zastupnika, odnosno imenovanog staratelja.

Član 27.
(Vođenje službene evidencije)

(1) MLJPI vodi službenu evidenciju o osobama koje ostvaruju prava iz člana 7., 8. i 11. ovog pravilnika.
(2) MLJPI, na osnovu člana 162. Zakona o upravnom postupku BiH, izdaje potvrde o činjenicama o kojima vodi službenu evidenciju.

Član 28.
(Zabrana diskriminacije)

Prilikom ostvarivanja prava na socijalnu pomoć u smislu ovog pravilnika, zabranjuju se svi oblici diskriminacije u smislu Zakona o zabrani diskriminacije.

Član 29.
(Tumačenje Pravilnika)

Za tumačenje odredbi ovog pravilnika nadležno je MLJPI.

Član 30.
(Stupanje na snagu)

(1) Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

(2) Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o načinu ostvarivanja prava na socijalnu zaštitu osoba kojima je priznata međunarodna zaštita u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 3/09 i 5/10).

Broj 01-02-2-1365-1/17
01. juna 2017. godine
Sarajevo

Ministrica
Semiha Borovac, s. r.

Na temelju članka 4. i članka 12. stavka (1) točke 12. Zakona o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13 i 19/16), članka 16. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02 i 102/09), članka 78. stavka (1) točke g) i stavka (4) i članka 81. stavka (6) Zakona o azilu ("Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16), Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK
O NAČINU OSTVARIVANJA PRAVA NA SOCIJALNU POMOĆ OSOBA KOJIMA JE PRIZNATA MEĐUNARODNA ZAŠTITA U BOSNI I HERCEGOVINI

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.
(Predmet Pravilnika)

Ovim se pravilnikom propisuju temeljna načela, nadležna tijela, uvjeti i način ostvarivanja prava na socijalnu pomoć osoba kojima je priznata međunarodna zaštita u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: BiH), način financiranja prava i druga pitanja bitna za ostvarivanje prava propisanih ovim pravilnikom.

Članak 2.
(Upotreba roda)

Svi izrazi u ovome pravilniku dani u jednom gramatičkom rodu se bez diskriminacije odnose i na muškarce i na žene.

Članak 3.
(Nadležna tijela za provedbu)

Nadležna tijela za provedbu ovoga pravilnika su: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH (u daljnjem tekstu: MLJPI), Ministarstvo sigurnosti BiH (u daljnjem tekstu: MS), Ministarstvo civilnih poslova BiH, nadležni odjeli Brčko Distrikta BiH, nadležna entitetska i kantonalna ministarstva, centri za socijalni rad, službe socijalne skrbi i službe nadležne za skrb obitelji s djecom Republike Srpske (u daljnjem tekstu: RS) i Federacije BiH (u daljnjem tekstu: FBiH) te javne ustanove i službe socijalne skrbi na kantonalnim i općinskim razinama.

Članak 4.
(Osobe koje ostvaruju pravo na socijalnu pomoć)

(1) Osobe koje ostvaruju pravo na socijalnu pomoć pod jednakim uvjetima kao i državljani BiH, a sukladno važećim zakonskim propisima u BiH i međunarodnim sporazumima koje je potpisala BiH u ovome području, su:
   a) osobe kojima je priznat izbjeglički status pravomoćnom odlukom MS-a na temelju članka 41. stavka (1) točke a) Zakona o azilu (u daljnjem tekstu: Zakon),
   b) osobe kojima je priznat status supsidijarne zaštite pravomoćnom odlukom MS-a u skladu s člankom 41. stavkom (1) točkom b) Zakona.

Članak 5.
(Socijalna pomoć)

Socijalna pomoć u smislu ovoga pravilnika jest socijalna skrb i skrb za obitelji s djecom/dječja skrb osoba pod međunarodnom zaštitom u BiH.

Članak 6.
(Identifikacijske isprave)

(1) Osobe iz članka 4. stavka (1) točke a) ovoga pravilnika dokazuju svoj identitet i status važećim izbjegličkim kartonom.
(2) Osobe iz članka 4. stavka (1) točke b) ovoga pravilnika dokazuju svoj identitet i status važećim kartonom o supsidijarnoj zaštiti.

II. PRAVA I OBVEZE KORISNIKA SOCIJALNE POMOĆI

Članak 7.
(Pripadajuća prava)

Pripadajuća prava u smislu ovoga pravilnika su:
a) novčana pomoć (stalna);
b) novčana naknada (dodatak) za pomoć i njegu od druge osobe;
c) jednokratna novčana pomoć;
d) pomoć za osposobljavanje za samostalan život i rad (djece i mladeži);
e) smještaj u ustanove socijalne skrbi;
f) kućna njega i pomoć u kući;
g) druga materijalna pomoć.

Članak 8.
(Prava iz skrbi obitelji s djecom/dječje skrbi)

Prava iz skrbi obitelji s djecom/dječje skrbi u smislu ovoga pravilnika su:
a) dječji dodatak/dodatak za djecu,
b) naknada umjesto plaće ženi/majci-rodilji u radnom odnosu za vrijeme odsutnosti s posla zbog trudnoće, porođaja i njege djeteta/naknada plaće u vrijeme korištenja porodiljnog dopusta,
c) novčana potpora nezaposlenoj ženi/majci-rodilji koja nije u radnom odnosu/materinski dodatak,
d) jednokratna potpora za opremu novorođenčeta/potpora za opremu novorođenčeta.

Članak 9.
(Osnovica za utvrđivanje visine pomoći)

Osnovica za utvrđivanje visine pomoći po osnovi prava iz ovoga pravilnika je prosječna godišnja neto plaća u BiH (u daljnjem tekstu: osnovica), a prema posljednjem objavljenom podatku Agencije za statistiku BiH.

Članak 10.
(Opseg prava iz socijalne pomoći)

Opseg prava iz socijalne pomoći u skladu s ovim pravilnikom utvrđuje se na sljedeći način:
a) novčana potpora (stalna) u iznosu od 20% od osnovice za uzdržavanje jednog člana kućanstva, a koja se za svakog sljedećeg člana kućanstva uvećava za 10% od osnovice. Iznos ove novčane naknade ne može prijeći ukupan iznos od 50% od osnovice;
b) novčana naknada (dodatak) za pomoć i njegu od druge osobe u iznosu od 20% od osnovice;
c) jednokratna novčana pomoć u iznosu do 30% od osnovice i može se isplatiti najviše tri puta godišnje;
d) pomoć za osposobljavanje za samostalan život i rad (djece i mladeži) utvrđuje se u iznosu utvrđene ekonomske cijene troškova dnevnog boravka i smještaja;
e) smještaj u ustanove socijalne skrbi i džeparac u iznosu od 100% cijene utvrđene u skladu s važećim propisima prema mjestu prebivališta/boravišta.

Članak 11.
(Druga materijalna pomoć)

(1) Druga materijalna pomoć, u skladu s člankom 7. točkom g) ovoga pravilnika, jest ograničena financijska pomoć koju mjesečno ostvaruju osobe iz članka 4. ovoga pravilnika tijekom trajanja statusa.
(2) Ograničena financijska potpora utvrđuje se u iznosu od 15% od osnovice za uzdržavanje jednoga člana kućanstva, a koja se za svakog sljedećeg člana kućanstva uvećava za 1,5% od iste osnovice. Iznos ove novčane naknade ne može prijeći iznos od 20% od osnovice.
(3) Nadležno tijelo iz članka 15. ovoga pravilnika donosi rješenje kojim se utvrđuju iznos i trajanje prava na ograničenu financijsku pomoć za svakog pojedinačnog korisnika ovog prava.
(4) Osobe iz članka 4. ovoga pravilnika ne mogu biti korisnici ograničene financijske pomoći ako ostvaruju prihode po osnovi radnopravnog statusa.

Članak 12.
(Opseg prava iz skrbi obitelji s djecom/dječje skrbi)

Opseg prava iz skrbi obitelji s djecom/dječje skrbi utvrđuje se na sljedeći način:

a) dječji dodatak u iznosu od 2% od osnovice i ne može prijeći iznos od 10% od osnovice;
b) naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu za vrijeme odsutnosti s posla zbog trudnoće, porođaja i njege djeteta/naknada plaće u vrijeme korištenja porodiljnog dopusta utvrđuje se u iznosu od 20% od osnovice;
c) novčana pomoć nezaposlenoj majci-rodilji koja nije u radnom odnosu/materinski dodatak utvrđuje se u iznosu od 10% od osnovice;
d) jednokratna pomoć za opremu novorođenog djeteta/pomoć za opremu novorođenčeta utvrđuje se u iznosu od 20% od osnovice.

Članak 13.
(Uvjeti za ostvarivanje prava)

(1) Osobe iz članka 4. ostvaruju prava i obveze iz ovoga pravilnika pod uvjetima propisanim važećim zakonodavstvom po mjestu prebivališta/boravišta i ovim pravilnikom, izuzev onih uvjeta koje po Zakonu ne mogu ispuniti.
(2) Rješenje kojim se odlučuje o pravu iz članka 7. stavka (1) toč. e) ovoga pravilnika donosi se uz prethodno pribavljenu pisanu suglasnost MLJPI-a.
(3) Osobe iz članka 4. Pravilnika ne mogu biti korisnici prava iz članka 7. i 8. Pravilnika ako su smještene u Izbjegličko-prihvatni centar "Salakovac" u Mostaru, koji je u nadležnosti MLJPI-a.

Članak 14.
(Obveze korisnika socijalne pomoći)

Korisnik prava po ovom pravilniku dužan je prijaviti MLJPI-u i mjerodavnom tijelu socijalne skrbi svaku promjenu, koja je od utjecaja na ostvarivanje i opseg tog prava, u roku od 15 dana od dana nastanka promjene, a posebno promjenu mjesta prebivališta/boravka i adrese u skladu sa Zakonom.

III. POSTUPAK OSTVARIVANJA PRAVA

Članak 15.
(Mjesna nadležnost)

Mjesna nadležnost centra za socijalni rad i službe socijalne skrbi određuje se po mjestu prebivališta/boravišta osoba iz članka 4. ovoga pravilnika.

Članak 16.
(Tijela za provođenje postupka)

(1) O pravima iz ovoga pravilnika rješava u prvom stupnju nadležno prvostupanjsko tijelo po mjestu prebivališta/boravišta osoba iz članka 4. ovoga pravilnika.
(2) Žalbu protiv rješenja nadležnog prvostupanjskog tijela rješava nadležno drugostupanjsko tijelo u skladu s važećim zakonskim propisima prema mjestu prebivališta/boravišta osobe o čijem je pravu rješavano.

Članak 17.
(Pokretanje postupka utvrđivanja prava na socijalnu pomoć/zaštitu obitelji s djecom)

(1) Postupak za utvrđivanja prava na socijalnu pomoć prema ovome pravilniku osobe iz članka 4. pravilnika pokreću na osobni zahtjev, zahtjev zakonskog zastupnika, odnosno imenovanog skrbnika.
(2) Osobe iz članka 4. Pravilnika za pokretanje postupka iz stava (1) ovog člana, a u vezi sa člankom 11. Pravilnika dužne pribaviti sljedeću dokumentaciju:
   a) ovjerenu identifikacijsku ispravu navedenu u članku 6. ovoga pravilnika;
   b) ovjerenu presliku potvrde o prijavi/odjavi prebivališta/boravišta;
   c) ovjerenu kućnu listu o broju članova kućanstva ili potvrdu mjesne zajednice;
   d) uvjerenje da se odrasli članovi kućanstva nalaze u evidenciji nezaposlenih osoba.

Članak 18.
(Trajanje prava)

(1) U skladu s ovim pravilnikom, korisniku pripadaju prava na socijalnu pomoć od prvoga dana narednog mjeseca od podnošenja zahtjeva do konca mjeseca u kojem postoje uvjeti za ostvarivanje prava.
(2) Korisniku prestaju prava iz članka 7. i 8. ovoga pravilnika prestankom izbjegličkog statusa, odnosno statusa supsidijarne zaštite po prijemu pravomoćnog rješenja o prestanku statusa od MS-a ili prestankom uslova za ostvarivanje jednog od prava iz ovog pravilnika o čemu je MLJPI dužno obavijestiti nadležno prvostupanjsko tijelo.

Članak 19.
(Obavještavanje)

Nakon što je proveden postupak ostvarivanja prava na socijalnu pomoć, nadležno tijelo dostavlja MLJPI-u pravomoćno rješenje kojim je odlučeno o ostvarivanju prava.

IV. FINANCIRANJE SOCIJALNE POMOĆI, SKRBI OBITELJI S DJECOM/DJEČJE SKRBI

Članak 20.
(Financiranje)

Sredstva za financiranje prava iz članka 7., 8. i 11. ovoga pravilnika osiguravaju se u proračunu MLJPI-a.

Članak 21.
(Isplata sredstava)

MLJPI jednom mjesečno za svako ostvareno pravo iz članka 7., 8. i 11. doznačava sredstva prvostupanjskom organu za dostavljena pravomoćna rješenja kojim je odlučeno o pravu osoba iz članka 4. ovoga pravilnika za koje se vrši isplata.

Članak 22.
(Izvješćivanje o utrošku isplaćenih sredstava)

Nadležno prvostupanjsko tijelo jednom mjesečno izvješćuje MLJPI o isplaćenim sredstvima osobama iz članka 4. ovoga pravilnika.

V. NADZOR NAD PRIMJENOM OVOGA PRAVILNIKA

Članak 23.
(Nadzor)

Nadzor nad primjenom ovoga pravilnika provodi MLJPI.

VI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 24.
(Povoljniji tretman)

Entiteti, Brčko Distrikt BiH i kantoni u FBiH mogu pružiti povoljniji tretman osobama iz članka 4. ovog pravilnika prilikom ostvarivanja prava na socijalnu pomoć, a koje imaju prebivalište/boravište na njihovoj teritoriji, neovisno od ovog pravilnika, ukoliko se povoljniji tretman pruža i državljanima BiH.

Članak 25.
(Primjena važećih propisa)

Sve što nije propisano ovim pravilnikom u vezi s mogućnostima ostvarivanja prava na socijalnu pomoć osoba iz članka 4. ovoga pravilnika, u postupku i načinu ostvarivanja prava na socijalnu pomoć, propisano je važećim propisima FBiH, RS-a, Brčko Distrikta BiH i kantona u FBiH.

Članak 26.
(Zaštita podataka)

(1) Na podatke koji se odnose na osobe iz članka 4. ovoga pravilnika primjenjuju se članak 80. Zakona, Zakon o zaštiti osobnih podataka i Zakon o središnjoj evidenciji i razmjeni podataka.
(2) U odnosu na zemlju podrijetla osoba iz članka 4. ovoga pravilnika, sve informacije i podaci smatraju se povjerljivima i mogu biti dostavljeni zemlji podrijetla samo nakon prethodnog pribavljanja mišljenja MLJPI-a i pismene suglasnosti osobe na koju se taj podatak odnosi, njezinog zakonskog zastupnika, odnosno imenovanog skrbnika.

Članak 27.
(Vođenje službene evidencije)

(1) MLJPI vodi službenu evidenciju o osobama koje ostvaruju prava iz članka 7., 8. i 11. ovoga pravilnika.
(2) MLJP na temelju članka 162. Zakona o upravnom postupku BiH, izdaje potvrde o činjenicama o kojima vodi službenu evidenciju.

Članak 28.
(Zabrana diskriminacije)

Prilikom ostvarivanja prava na socijalnu pomoć u smislu ovog pravilnika, zabranjuju se svi oblici diskriminacije u smislu Zakona o zabrani diskriminacije.

Članak 29.
(Tumačenje Pravilnika)

Za tumačenje odredaba ovoga Pravilnika nadležan je MLJPI.

Članak 30.
(Stupanje na snagu)

(1) Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".
(2) Stupanjem na snagu ovoga Pravilnika prestaje važiti Pravilnik o načinu ostvarivanja prava na socijalnu zaštitu osoba kojima je priznata međunarodna zaštita u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 3/09 i 5/10).

Broj 01-02-2-1365-1/17
01. lipnja 2017. godine
Sarajevo

Ministrica
Semiha Borovac, v. r.

На основу члана 4. и члана 12. став (1) тачка 12. Закона о министарствима и другим органима управе Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13 и 19/16), члана 16. Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02 и 102/09), члана 78. став (1) тачка г) и став (4) и члана 81. став (6) Закона о азилу ("Службени гласник БиХ", бр. 11/16 и 16/16), Министарство за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине доноси

ПРАВИЛНИК
О НАЧИНУ ОСТВАРИВАЊА ПРАВА НА СОЦИЈАЛНУ ПОМОЋ ЛИЦА КОЈИМА ЈЕ ПРИЗНАТА МЕЂУНАРОДНА ЗАШТИТА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.
(Предмет Правилника)

Овим правилником прописују се основни принципи, надлежни органи, услови и начин остваривања права на социјалну помоћ лица којима је призната међународна заштита у Босни и Херцеговини (у даљњем тексту: БиХ), начин финансирања права и друга питања значајна за остваривање права прописаних овим правилником.

Члан 2.
(Употреба рода)

Сви изрази у овом правилнику дати у једном граматичком роду односе се без дискриминације на мушкарце и на жене.

Члан 3.
(Надлежни органи за провођење)

Надлежни органи за спровођење овог правилника су: Министарство за људска права и избјеглице БиХ (у даљњем тексту: МЉПИ), Министарство безбједности БиХ (у даљњем тексту: МБ), Министарство цивилних послова БиХ, надлежна одјељења Брчко Дистрикта БиХ, надлежна ентитетска и кантонална министарства, центри за социјални рад, службе социјалне заштите и службе надлежне за заштиту породице са дјецом Републике Српске (у даљњем тексту: РС) и Федерације БиХ (у даљњем тексту: ФБиХ) и јавне установе и службе социјалне заштите на кантоналним и општинским нивоима.

Члан 4.
(Лица које остварују право на социјалну помоћ)

(1) Лица које остварују право на социјалну помоћ, под истим условима као и држављани БиХ, а у складу са важећим законским прописима у БиХ и међународним споразумима које је потписала БиХ у овој области су:
   а) лица којима је признат избјеглички статус правоснажном одлуком МБ, на основу члана 41. став (1) тачка а) Закона о азилу (у даљњем тексту: Закон);
   б) лица којима је признат статус супсидијарне заштите правоснажном одлуком МБ, у складу са чланом 41. став (1) тачка б) Закона.

Члан 5.
(Социјална помоћ)

Социјална помоћ у смислу овог правилника је социјална заштита и заштита породице са дјецом/дјечија заштита лица под међународном заштитом у БиХ.

Члан 6.

(Идентификациони документи)

(1) Лица из члана 4. став (1) тачка а) овог правилника доказују свој идентитет и статус важећим избјегличким картоном.

(2) Лица из члана 4. став (1) тачка б) овог правилника доказују свој идентитет и статус важећим картоном о супсидијарној заштити.

II. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ КОРИСНИКА СОЦИЈАЛНЕ ПОМОЋИ

Члан 7.

(Припадајућа права)

Припадајућа права у смислу овог правилника су:

а) новчана помоћ (стална);

б) новчана накнада (додатак) за помоћ и његу од другог лица;

ц) једнократна новчана помоћ;

д) помоћ за оспособљавање за самосталан живот и рад (дјеце и омладине);

е) смјештај у установе социјалне заштите;

ф) кућна њега и помоћ у кући;

г) друга материјална помоћ.

Члан 8.

(Права из заштите породице са дјецом/дјечије заштите)

Права из заштите породице са дјецом/дјечије заштите у смислу овог правилника су:

а) дјечији додатак/додатак за дјецу,

б) накнада умјесто плате жени/мајци-породиљи у радном односу, за вријеме док одсуствује са посла због трудноће, порођаја и његе дјетета/накнада плате у вријеме коришћења породиљског одсуства,

ц) новчана помоћ незапосленој жени/мајци-породиљи која није у радном односу/матерински додатак,

д) једнократна помоћ за опрему новорођенчета/помоћ за опрему новорођенчета.

Члан 9.

(Основица за утврђивање висине помоћи)

Основица за утврђивање висине помоћи по основу права из овог правилника је просјечна годишња нето плата у БиХ (у даљњем тексту: основица), а према посљедњем објављеном податку Агенције за статистику БиХ.

Члан 10.

(Обим права из социјалне помоћи)

Обим права из социјалне помоћи у складу са овим правилником утврђује се на сљедећи начин:

а) новчана помоћ (стална) у износу од 20% од основице за издржавање једног члана домаћинства, а која се за сваког сљедећег члана домаћинства увећава за 10% од основице. Износ ове новчане накнаде не може прећи укупан износ од 50% од основице;

б) новчана накнада (додатак) за помоћ и његу од другог лица у износу од 20% од основице;

ц) једнократна новчана помоћ у износу до 30% од основице и може се исплатити највише три пута годишње;

д) помоћ за оспособљавање за самосталан живот и рад (дјеце и омладине) утврђује се у износу утврђене економске цијене трошкова дневног боравка и смјештаја;

е) смјештај у установе социјалне заштите и џепарац у износу од 100% цијене утврђене у складу са важећим прописима према мјесту пребивалишта/боравишта.

Члан 11.

(Друга материјална помоћ)

(1) Друга материјална помоћ, у складу са чланом 7. тачка г) овог правилника, јесте ограничена финансијска помоћ коју мјесечно остварују лица из члана 4. овог правилника за вријеме трајања статуса.

(2) Ограничена финансијска помоћ утврђује се у износу од 15% од основице за издржавање једног члана домаћинства, а која се за сваког сљедећег члана домаћинства увећава за 1,5% од исте основице. Износ ове новчане накнаде не може прећи износ од 20% од основице.

(3) Надлежни орган из члана 15. овог правилника доноси рјешење којим се утврђује износ и дужина трајања права на ограничену финансијску помоћ за сваког појединачног корисника овог права.

(4) Лица из члана 4. овог правилника не могу бити корисници ограничене финансијске помоћи ако остварују приходе по основу радно-правног статуса.

Члан 12.

(Обим права из заштите породица са дјецом/дјечије заштите)

Обим права из заштите породица са дјецом/дјечије заштите утврђује се на сљедећи начин:

а) дјечији додатак у износу од 2% од основице и не може прећи износ од 10% од основице;

б) накнада умјесто плате жени-мајци у радном односу, за вријеме док одсуствује са посла ради трудноће, порођаја и његе дјетета/накнада плате у вријеме кориштења породиљског одсуства утврђује се у износу од 20% од основице;

ц) новчана помоћ незапосленој мајци-породиљи која није у радном односу/матерински додатак утврђује се у износу од 10% од основице;

д) једнократна помоћ за опрему новорођеног дјетета/помоћ за опрему новорођенчета утврђује се у износу од 20% од основице.

Члан 13.

(Услови за остваривање права)

(1) Лица из члана 4. остварују права и обавезе из овог правилника под условима прописаним важећим законодавством према мјесту пребивалишта/боравишта и овим правилником изузев оних услова које према Закону не могу испунити.

(2) Рјешење којим се одлучује о праву из члана 7. став (1) тачка е) доноси се уз претходно прибављену писмену сагласност МЉПИ.

(3) Лица из члана 4. Правилника не могу бити корисници права из члана 7. и 8. Правилника ако су смјештена у Избјегличко-прихватни центар "Салаковац" у Мостару који је у надлежности МЉПИ.

Члан 14.

(Обавезе корисника социјалне помоћи)

Корисник права по овом правилнику дужан је пријавити МЉПИ и надлежном органу социјалне заштите сваку промјену, која је од утицаја на остваривање и обим тог права, у року од 15 дана од дана настале промјене, а посебно промјену мјеста пребивалишта/боравишта и адресе у складу са Законом.

III. ПОСТУПАК ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА

Члан 15.

(Мјесна надлежност)

Мјесна надлежност центра за социјални рад и службе социјалне заштите одређује се према мјесту пребивалишта/боравишта лица из члана 4. овог правилника.

Члан 16.

(Органи за провођење поступка)

(1) О правима из овог правилника, у првом степену, рјешава надлежни првостепени орган према мјесту пребивалишта/боравишта лица из члана 4. овог правилника.

(2) Жалбу против рјешења надлежног првостепеног органа рјешава надлежни другостепени орган у складу са важећим законским прописима према мјесту пребивалишта/боравишта лица о чијем је праву рјешавано.

Члан 17.

(Покретање поступка за утврђивања права на социјалну помоћ/заштиту породица са дјецом)

(1) Поступак за утврђивање права на социјалну помоћ према овом правилнику лица из члана 4. правилника покреће на лични захтјев, захтјев законског заступника, односно именованог старатеља.

(2) Лица из члана 4. Правилника су за покретање поступка из става (1) овог члана, а у вези са чланом 11. Правилника, дужне прибавити сљедећу документацију:

а) овјерен идентификациони документ наведен у члану 6. овог правилника;

б) овјерену копију потврде о пријави/одјави пребивалишта/боравишта;

ц) овјерену кућну листу о броју чланова домаћинства или потврду мјесне заједнице;

д) увјерење да се одрасли чланови домаћинства налазе на евиденцији незапослених лица.

Члан 18.

(Трајање права)

(1) У складу са овим правилником, кориснику припадају права на социјалну помоћ од првог дана наредног мјесеца од подношења захтјева до краја мјесеца у којем постоје услови за остваривање права.

(2) Кориснику престају права из члана 7. и 8. овог правилника престанком избјегличког статуса, односно статуса супсидијарне заштите по пријему правоснажног рјешења о престанку статуса од МБ, или престанком услова за остваривање једног од права из овог правилника, о чему је МЉПИ дужно обавијестити надлежни првостепени орган.

Члан 19.

(Обавјештавање)

Након проведеног поступка за остваривање права на социјалну помоћ, надлежни орган доставља МЉПИ правоснажно рјешење којим је одлучено о остваривању права.

IV. ФИНАНСИРАЊЕ СОЦИЈАЛНЕ ПОМОЋИ, ЗАШТИТЕ ПОРОДИЦЕ СА ДЈЕЦОМ/ДЈЕЧИЈЕ ЗАШТИТЕ

Члан 20.

(Финансирање)

Средства за финансирање права из члана 7., 8. и 11. овог правилника осигуравају се у буџету МЉПИ.

Члан 21.

(Исплата средстава)

МЉПИ једном мјесечно за свако остварено право из члана 7., 8. и 11. дозначава средства првостепеном органу за достављена правоснажна рјешења којим је одлучено о праву лица из члана 4. овог правилника за које врши исплату.

Члан 22.

(Извјештавање о утрошку исплаћених средстава)

Надлежни првостепени орган једном мјесечно извјештава МЉПИ о исплаћеним средствима лицима из члана 4. овог правилника.

V. НАДЗОР НАД ПРОВОЂЕЊЕМ ПРАВИЛНИКА

Члан 23.

(Надзор)

Надзор над провођењем овог правилника врши МЉПИ.

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 24.

(Повољнији третман)

Ентитети, Брчко Дистрикт БиХ и кантони у ФБиХ могу пружити повољнији третман лицима из члана 4. овог правилника приликом остваривања права на социјалну помоћ, а која имају пребивалиште/боравиште на њиховој територији, независно од овог правилника, уколико се повољнији третман пружа и држављанима БиХ.

Члан 25.

(Примјена важећих прописа)

Све што није прописано овим правилником у вези са могућностима остваривања права на социјалну помоћ лица из члана 4. овог правилника, у поступку и начину остваривања права на социјалну помоћ, прописано је важећим прописима ФБиХ, РС, Брчко Дистрикта БиХ и кантона у ФБиХ.

Члан 26.

(Заштита података)

(1) На податке који се односе на лица из члана 4. овог правилника примјењују се члан 80. Закона, Закон о заштити личних података и Закон о централној евиденцији и размјени података.

(2) У односу на земљу поријекла лица из члана 4. овог правилника, све информације и подаци се сматрају повјерљивим и могу бити достављени земљи поријекла само након што се претходно прибави мишљење МЉПИ и писмена сагласност лица на које се тај податак односи, његовог законског заступника, односно именованог старатеља.

Члан 27.

(Вођење службене евиденције)

(1) МЉПИ води службену евиденцију о лицима која остварују права из члана 7., 8. и 11. овог правилника.

(2) МЉПИ, на основу члана 162. Закона о управном поступку БиХ, издаје потврде о чињеницама о којима води службену евиденцију.

Члан 28.

(Забрана дискриминације)

Приликом остваривања права на социјалну помоћ у смислу овог правилника, забрањују се сви облици дискриминације у смислу Закона о забрани дискриминације.

Члан 29.

(Тумачење Правилника)

За тумачење одредби овог правилника надлежно је МЉПИ.

Члан 30.
(Ступање на снагу)

(1) Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".
(2) Ступањем на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о начину остваривања права на социјалну заштиту лица којима је призната међународна заштита у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 3/09 и 5/10).

Број 01-02-2-1365-1/17
01. јуна 2017. године
Сарајево

Министрица
Семиха Боровац, с. р.

KOMISIJA ZA OČUVANJE NACIONALNIH SPOMENIKA BOSNE I HERCEGOVINE

612

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovi člana V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 36. stav (1) Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika ("Službeni glasnik BiH", broj 47/16), na sjednici održanoj 26. aprila 2017. godine, donijela je

ODLUKU

I

Džamija u Crnićima, općina Stolac, koja se nalazi na prostoru označenom kao k.č. 553/5 (novi premjer), k.o. Crnići, općina Stolac, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina ne ispunjava Kriterije za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 33/02 i 15/03).

II

Dobro iz tačke I ove odluke briše se sa Liste peticija koja se vodi u Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Komisija).

III

Prema članu V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Komisije su konačne.

IV

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Ovu odluku Komisija je donijela u sljedećem sastavu: prof. dr. Amir Pašić, Goran Milojević i Radoje Vidović.

Broj 03-2.4-100/17-4
26. aprila 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući Komisije
Goran Milojević, s. r.

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika, na temelju članka V. stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i članka 36. stavak (1) Poslovnika o radu Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika ("Službeni glasnik BiH", broj 47/16), na sjednici održanoj 26. travnja 2017. godine, donijelo je

ODLUKU

I.

Džamija u Crnićima, općina Stolac, koja se nalazi na prostoru označenom kao k.č. 553/5 (novi premjer), k.o. Crnići, općina Stolac, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina ne ispunjava Kriterije za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 33/02 i 15/03).

II.

Dobro iz točke I. ove odluke briše se sa Liste peticija koja se vodi u Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo).

III.

Prema članku V. stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Povjerenstva su konačne.

IV.

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Ovu odluku Povjerenstvo je donijelo u sljedećem sastavu: prof. dr. Amir Pašić, Goran Milojević i Radoje Vidović.

Broj 03-2.4-100/17-4
26. travnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj Povjerenstva
Goran Milojević, v. r.

Комисија за очување националних споменика, на основу члана V став 4. Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини и члана 36. став (1) Пословника о раду Комисије за очување националних споменика ("Службени гласник БиХ", број 47/16), на сједници одржаној 26. априла 2017. године, донијела је

ОДЛУКУ

I

Џамија у Црнићима, општина Столац, која се налази на простору означеном као к.ч. 553/5 (нови премјер), к.о. Црнићи, општина Столац, Федерација Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина не испуњава Критеријуме за проглашење добара националним споменицима Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 33/02 и 15/03).

II

Добро из тачке I ове одлуке брише се са Листе петиција која се води у Комисији за очување националних споменика (у даљњем тексту: Комисија).

III

Према члану V став 4. Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, одлуке Комисије су коначне.

IV

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Ову одлуку Комисија је донијела у сљедећем саставу: проф. др Амир Пашић, Горан Милојевић и Радоје Видовић.

Број 03-2.4-100/17-4
26. априла 2017. године
Сарајево

Предсједавајући Комисије
Горан Милојевић, с. р.

613

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovi člana V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 36. stav (1) Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika ("Službeni glasnik BiH", broj 47/16), na sjednici održanoj 26. aprila 2017. godine, donijela je

ODLUKU

I

Džamija Plješivac, općina Stolac, koja se nalazi na prostoru označenom kao k.č. 665/3 (novi premjer), k.o. Plješivac, općina Stolac, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina **ne ispunjava** Kriterije za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 33/02 i 15/03).

II

Dobro iz tačke I ove odluke briše se sa Liste peticija koja se vodi u Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljem tekstu: Komisija).

III

Prema članu V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Komisije su konačne.

IV

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Ovu odluku Komisija je donijela u sljedećem sastavu: prof. dr. Amir Pašić, Goran Milojević i Radoje Vidović.

Broj 03-2.4-100/17-5
26. aprila 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući Komisije
Goran Milojević, s. r.

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika, na temelju članka V. stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i članka 36. stavak (1) Poslovnika o radu Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika ("Službeni glasnik BiH", broj 47/16), na sjednici održanoj 26. travnja 2017. godine, donijelo je

ODLUKU

I.

Džamija Plješivac, općina Stolac, koja se nalazi na prostoru označenom kao k.č. 665/3 (novi premjer), k.o. Plješivac, općina Stolac, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina **ne ispunjava** Kriterije za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 33/02 i 15/03).

II.

Dobro iz točke I. ove odluke briše se sa Liste peticija koja se vodi u Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo).

III.

Prema članku V. stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Povjerenstva su konačne.

IV.

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Ovu odluku Povjerenstvo je donijelo u sljedećem sastavu: prof. dr. Amir Pašić, Goran Milojević i Radoje Vidović.

Broj 03-2.4-100/17-5
26. travnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj Povjerenstva
Goran Milojević, v. r.

Комисија за очување националних споменика, на основу члана V став 4. Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини и члана 36. став (1) Пословника о раду Комисије за очување националних споменика ("Службени гласник БиХ", број 47/16), на сједници одржаној 26. априла 2017. године, донијела је

ОДЛУКУ

I

Џамија Пљешивац, општина Столац, која се налази на простору означеном као к.ч. 665/3 (нови премјер), к.о. Пљешивац, општина Столац, Федерација Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина **не испуњава** Критеријуме за проглашење добара националним споменицима Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 33/02 и 15/03).

II

Добро из тачке I ове одлуке брише се са Листе петиција која се води у Комисији за очување националних споменика (у даљем тексту: Комисија).

III

Према члану V став 4. Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, одлуке Комисије су коначне.

IV

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Ову одлуку Комисија је донијела у сљедећем саставу: проф. др Амир Пашић, Горан Милојевић и Радоје Видовић.

Број 03-2.4-100/17-5
26. априла 2017. године
Сарајево

Предсједавајући Комисије
Горан Милојевић, с. р.

614

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovi člana V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 39. stav 1. Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, na sjednici održanoj 26. aprila 2017. godine, donijela je

ODLUKU

I

Pokretno dobro - Zbirka rukopisa Ferhat-pašine biblioteke proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nacionalni spomenik).

Nacionalni spomenik čini 75 rukopisa.

Nacionalni spomenik se nalazi u zgradi ženskog mekteba uz Gazanferija džamiju, na adresi Mirka Kovačevića br. 23, Banja Luka.

Na nacionalni spomenik primjenjuju se mjere zaštite utvrđene Zakonom o provođenju odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 9/02, 70/06 i 64/08).

II

Republika Srpska, kroz svoje nadležne organe, ulaže sve napore da poduzme odgovarajuće pravne, naučne, tehničke, administrativne i finansijske mjere neophodne za zaštitu, konzervaciju i prezentaciju nacionalnog spomenika.

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Komisija) utvrdit će tehničke uvjete za izradu i postavljanje informacione ploče sa osnovnim podacima o spomeniku i odluci o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

III

Republika Srpska, kroz svoje nadležne organe, ulaže sve napore da se osiguraju odgovarajući fizički i tehnički uvjeti za čuvanje nacionalnog spomenika, a prije svega:

- izrada sistema klimatizacije koji će osigurati optimalnu količinu vlažnosti (50 do 60%) i temperature vazduha (16 do 22°C), postavljanje folija za zaštitu od negativnog utjecaja svjetla na prozorske otvore, ugrađivanje protivprovalnog i protivpožarnog sistema u prostoru gdje će biti čuvana zbirka rukopisa;
- osiguranje uvjeta i sredstava za konzervatorsko-restauratorske radove na rukopisima.

Izlaganje i ostali vidovi prezentacije nacionalnog spomenika na području Bosne i Hercegovine vršit će se na osnovi uvjeta koje utvrdi ministarstvo nadležno za kulturu u Republici Srpskoj (u daljnjem tekstu: ministarstvo nadležno za kulturu).

Nadzor nad provođenjem mjera zaštite nacionalnog spomenika vrši ministarstvo nadležno za kulturu.

IV

Svako, a posebno nadležni organi Republike Srpske, gradske i općinske službe, suzdržat će se od poduzimanja bilo kakvih radnji koje mogu oštetiti nacionalni spomenik ili dovesti u pitanje njegovu zaštitu.

V

Iznošenje zbirke ili njenih pojedinih dijelova (u daljnjem tekstu: pokretno naslijeđe) iz Bosne i Hercegovine nije dozvoljeno.

Izuzetno od odredbe stava 1. ove tačke, dozvoljeno je privremeno iznošenje pokretnog naslijeđa iz Bosne i Hercegovine radi prezentacije ili konzervacije, ukoliko se utvrdi da konzervatorske radove nije moguće izvršiti u Bosni i Hercegovini odnosno ako se procijeni da se konzervacija u inozemstvu može izvršiti kvalitetnije, brže i jeftinije.

Odobrenje u smislu prethodnog stava daje Komisija, ukoliko bude nedvojbeno utvrđeno da to neće ni na koji način ugroziti nacionalni spomenik. U odobrenju se utvrđuju svi uvjeti pod kojima se pokretno naslijeđe može iznijeti iz Bosne i Hercegovine, rok za povrat dobra u zemlju, kao i zaduženja pojedinih organa i institucija za osiguranje tih uvjeta i o tome se obavještava Vlada Republike Srpske, nadležna služba sigurnosti, carinska služba Bosne i Hercegovine i javnost.

VI

Ova odluka dostavit će se Medžlisu Islamske zajednice u Banjoj Luci, Vladi Republike Srpske, republičkom ministarstvu nadležnom za kulturu i nadležnoj službi zaštite naslijeđa na nivou Republike Srpske, radi provođenja mjera utvrđenih u tač. II - V ove odluke.

VII

Sastavni dio ove odluke je obrazloženje sa pratećom dokumentacijom, koje je dostupno na uvid zainteresiranim licima u prostorijama i na web-stranici Komisije (http://www.kons.gov.ba).

VIII

Prema članu V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Komisije su konačne.

IX

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Ovu odluku Komisija je donijela u sljedećem sastavu: prof. dr. Amir Pašić, Goran Milojević i Radoje Vidović.

Broj 08.1-2.3-89/17-4
26. aprila 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući Komisije
Goran Milojević, s. r.

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika, na temelju članka V. stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i članka 39. stavak 1. Poslovnika o radu Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika, na sjednici održanoj 26. travnja 2017. godine, donijelo je

ODLUKU

I.

Pokretno dobro – Zbirka rukopisa Ferhat-pašine knjižnice proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nacionalni spomenik).

Nacionalni spomenik čini 75 rukopisa.

Nacionalni spomenik se nalazi u zgradi ženskog mekteba uz Gazanferija džamiju, na adresi Mirka Kovačevića br. 23, Banja Luka.

Na nacionalni spomenik primjenjuju se mjere zaštite utvrđene Zakonom o provedbi odluka Povjerenstva za zaštitu nacionalnih spomenika uspostavljenog prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 9/02, 70/06 i 64/08).

II.

Republika Srpska, kroz svoja mjerodavna tijela, ulaže sve napore da poduzme odgovarajuće pravne, znanstvene, tehničke, administrativne i financijske mjere neophodne za zaštitu, konzervaciju i prezentaciju nacionalnog spomenika.

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) utvrdit će tehničke uvjete za izradu i postavljanje informacijske ploče sa osnovnim podatcima o spomeniku i odluci o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

III.

Republika Srpska, kroz svoja mjerodavna tijela, ulaže sve napore da se osiguraju odgovarajući fizički i tehnički uvjeti za čuvanje nacionalnog spomenika, a prije svega:

- izradba sustava klimatizacije koji će osigurati optimalnu količinu vlažnosti (50 do 60%) i temperature zraka (16 do 22°C), postavka folija za zaštitu od negativnog utjecaja svjetla na prozorske otvore, ugradba protuprovalnog i protupožarnog sustava u prostoru gdje će biti čuvana zbirka rukopisa;
- osiguranje uvjeta i sredstava za konzervatorsko-restauratorske radove na rukopisima.

Izlaganje i ostali vidovi prezentacije nacionalnog spomenika na području Bosne i Hercegovine vršit će se na temelju uvjeta koje utvrdi ministarstvo mjerodavno za kulturu u Republici Srpskoj (u daljnjem tekstu: ministarstvo mjerodavno za kulturu).

Nadzor nad provedbom mjera zaštite nacionalnog spomenika vrši ministarstvo mjerodavno za kulturu.

IV.

Svatko, a posebice mjerodavna tijela Republike Srpske, gradske i općinske službe, suzdržat će se od poduzimanja bilo kakvih radnji koje mogu oštetiti nacionalni spomenik ili dovesti u pitanje njegovu zaštitu.

V.

Iznošenje zbirke ili njezinih pojedinih dijelova (u daljnjem tekstu: pokretno nasljeđe) iz Bosne i Hercegovine nije dopušteno.

Izuzetno od odredbe stavka 1. ove točke, dopušteno je privremeno iznošenje pokretnog nasljeđa iz Bosne i Hercegovine radi prezentacije ili konzervacije, ukoliko se utvrdi da konzervatorske radove nije moguće izvršiti u Bosni i Hercegovini odnosno ako se procijeni da se konzervacija u inozemstvu može izvršiti kvalitetnije, brže i jeftinije.

Odobrenje u smislu prethodnog stavka daje Povjerenstvo, ukoliko bude nedvojbeno utvrđeno da to neće ni na koji način ugroziti nacionalni spomenik. U odobrenju se utvrđuju svi uvjeti

pod kojima se pokretno nasljeđe može iznijeti iz Bosne i Hercegovine, rok za povrat dobra u zemlju, kao i zaduženja pojedinih tijela i institucija za osiguranje tih uvjeta i o tomu se obavještava Vlada Republike Srpske, mjerodavna služba sigurnosti, carinska služba Bosne i Hercegovine i javnost.

VI.

Ova odluka dostavit će se Medžlisu Islamske zajednice u Banjoj Luci, Vladi Republike Srpske, republičkom ministarstvu mjerodavnom za kulturu i mjerodavnoj službi zaštite nasljeđa na razini Republike Srpske, radi provedbe mjera utvrđenih u toč. II. - V. ove odluke.

VII.

Sastavnim dijelom ove odluke je obrazloženje sa pratećom dokumentacijom, koje je dostupno na uvid zainteresiranim osobama u prostorijama i na web-stranici Povjerenstva (http://www.kons.gov.ba).

VIII.

Prema članku V. stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Povjerenstva su konačne.

IX.

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Ovu odluku Povjerenstvo je donijelo u sljedećem sastavu: prof. dr. Amir Pašić, Goran Milojević i Radoje Vidović.

Broj 08.1-2.3-89/17-4
26. travnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj Povjerenstva
Goran Milojević, v. r.

Комисија за очување националних споменика, на основу члана V став 4. Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини и члана 39. став 1. Пословника о раду Комисије за очување националних споменика, на сједници одржаној 26. априла 2017. године, донијела је

ОДЛУКУ

I

Покретно добро - Збирка рукописа Ферхат-пашине библиотеке проглашава се националним спомеником Босне и Херцеговине (у даљем тексту: национални споменик).

Национални споменик чини 75 рукописа.

Национални споменик се налази у згради женског мектеба уз Газанферија џамију, на адреси Мирка Ковачевића бр. 23, Бањалука.

На национални споменик примјењују се мјере заштите утврђене Законом о спровођењу одлука Комисије за заштиту националних споменика успостављене према Анексу 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини ("Службени гласник Републике Српске", бр. 9/02, 70/06 и 64/08).

II

Република Српска, кроз своје надлежне органе, улаже све напоре да предузме одговарајуће правне, научне, техничке, административне и финансијске мјере неопходне за заштиту, конзервацију и презентацију националног споменика.

Комисија за очување националних споменика (у даљем тексту: Комисија) утврдиће техничке услове за израду и постављање информационе табле са основним подацима о споменику и одлуци о проглашењу добра националним споменником.

III

Република Српска, кроз своје надлежне органе, улаже све напоре да се обезбиједе одговарајући физички и технички услови за чување националног споменика, а прије свега:

- израда система климатизације који ће обезбиједити оптималну количину влажности (50 до 60%) и температуре ваздуха (16 до 22°Ц), постављање фолија за заштиту од негативног утицаја свјетла на прозорске отворе, уграђивање противпровалног и противпожарног система у простору гдје ће бити чувана збирка рукописа;
- обезбјеђење услова и средстава за конзерваторско-рестаураторске радове на рукописима.

Излагање и остали видови презентације националног споменика на подручју Босне и Херцеговине вршиће се на основу услова које утврди министарство надлежно за културу у Републици Српској (у даљем тексту: министарство надлежно за културу).

Надзор над спровођењем мјера заштите националног споменика врши министарство надлежно за културу.

IV

Свако, а посебно надлежни органи Републике Српске, градске и општинске службе, суздржаће се од предузимања било каквих радњи које могу да оштете национални споменик или доведу у питање његову заштиту.

V

Изношење збирке или њених појединих дијелова (у даљем тексту: покретно насљеђе) из Босне и Херцеговине није дозвољено.

Изузетно од одредбе става 1. ове тачке, дозвољено је привремено изношење покретног насљеђа из Босне и Херцеговине ради презентације или конзервације, уколико се утврди да конзерваторске радове није могуће извршити у Босни и Херцеговини односно ако се процијени да се конзервација у иностранству може да изврши квалитетније, брже и јефтиније.

Одобрење у смислу претходног става даје Комисија, уколико буде несумњиво утврђено да то неће ни на који начин угрозити национални споменик. У одобрењу се утврђују сви услови под којима се покретно насљеђе може да изнесе из Босне и Херцеговине, рок за поврат добра у земљу, као и задужења појединих органа и институција за обезбјеђење тих услова и о томе се обавјештава Влада Републике Српске, надлежна служба безбједности, царинска служба Босне и Херцеговине и јавност.

VI

Ова одлука доставиће се Меџлису Исламске заједнице у Бањалуци, Влади Републике Српске, републичком министарству надлежном за културу и надлежној служби заштите насљеђа на нивоу Републике Српске, ради спровођења мјера утврђених у тач. II-V ове одлуке.

VII

Саставни дио ове одлуке је образложење са пратећом документацијом, које је доступно на увид заинтересованим лицима у просторијама и на веб-страници Комисије (http://www.kons.gov.ba).

VIII

Према члану V став 4. Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, одлуке Комисије су коначне.

IX

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Ову одлуку Комисија је донијела у сљедећем саставу: проф. др Амир Пашић, Горан Милојевић и Радоје Видовић.

Број 08.1-2.3-89/17-4
26. априла 2017. године
Сарајево

Предсједавајући Комисије
Горан Милојевић, с. р.

DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU - DERK

615

Na osnovu člana 4.2 Zakona o prenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02, 13/03, 76/09 i 1/11) i člana 36. Poslovnika o radu Državne regulatorne komisije za električnu energiju ("Službeni glasnik BiH", broj 2/05), Državna regulatorna komisija za električnu energiju, na sjednici održanoj 30. maja 2017. godine, donijela je

ODLUKU
O ODOBRENJU INDIKATIVNOG PLANA RAZVOJA PROIZVODNJE ZA PERIOD 2018 – 2027. GODINA

1. Odobrava se Indikativni plan razvoja proizvodnje za period 2018 - 2027. godina, koji je utvrdio "Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini" na 127. sjednici Upravnog odbora održanoj 28. aprila 2017. godine.
2. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objaviće se u "Službenom glasniku BiH" i službenim glasilima entiteta.

Broj 05-28-13-320-8/16
30. maja 2017. godine
Tuzla

Predsjedavajući Komisije
Suad Zeljković, s. r.

Na temelju članka 4.2 Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02, 13/03, 76/09 i 1/11) i člana 36. Poslovnika o radu Državne regulatorne komisije za električnu energiju ("Službeni glasnik BiH", broj 2/05), Državna regulatorna komisija za električnu energiju, na sjednici održanoj 30. svibnja 2017. godine, donijela je

ODLUKU
O ODOBRENJU INDIKATIVNOG PLANA RAZVOJA PROIZVODNJE ZA RAZDOBLJE 2018 - 2027. GODINA

1. Odobrava se Indikativni plan razvoja proizvodnje za razdoblje 2018 - 2027. godina, koji je utvrdio "Neovisni operator sustava u Bosni i Hercegovini" na 127. sjednici Upravnog odbora održanoj 28. travnja 2017. godine.
2. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku BiH" i službenim glasilima entiteta.

Broj 05-28-13-320-8/16
30. svibnja 2017. godine
Tuzla

Predsjedatelj Komisije
Suad Zeljković

На основу члана 4.2 Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11) и члана 36. Пословника о раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију ("Службени гласник БиХ", број 2/05), Државна регулаторна комисија за електричну енергију, на сједници одржаној 30. маја 2017. године, донијела је

ОДЛУКУ
О ОДОБРЕЊУ ИНДИКАТИВНОГ ПЛАНА РАЗВОЈА ПРОИЗВОДЊЕ ЗА ПЕРИОД 2018 – 2027. ГОДИНА

1. Одобрава се Индикативни план развоја производње за период 2018 - 2027. година, који је утврдио "Независни оператор система у Босни и Херцеговини" на 127. сједници Управног одбора одржаној 28. априла 2017. године.
2. Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објавиће се у "Службеном гласнику БиХ" и службеним гласилима ентитета.

Број 05-28-13-320-8/16
30. маја 2017. године
Тузла

Предсједавајући Комисије
Суад Зељковић, с. р.

AGENCIJA ZA OSIGURANJE DEPOZITA BOSNE I HERCEGOVINE

616

Na osnovu člana 18.4 i 18.5 stav 2. Zakona o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 20/02, 18/05, 100/08, 75/09 i 58/13), te člana 14. i 15. stav 2. Statuta Agencije ("Službeni glasnik BiH", br. 22/03, 79/09 i 75/13), Upravni odbor Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine donosi sljedeću

ODLUKU
O USVAJANJU IZVJEŠTAJA O RADU

I

Usvaja se Izvještaj o radu Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine za 2016. godinu.

II

Izvještaj o radu Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine za 2016. godinu dostaviće se kao informacija Predsjedništvu Bosne i Hercegovine i objaviće se u "Službenom glasniku BiH".

III

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Broj 01-1-01-1-127/3-17
23. marta 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Upravnog odbora
Dr. **Senad Softić**, s. r.

IZVJEŠTAJ O RADU
AGENCIJE ZA OSIGURANJE DEPOZITA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2016. GODINU

I UVOD

Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija) konstituisana je u skladu sa Zakonom o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 20/02, 18/05, 100/08, 75/09 i 58/13), (u daljem tekstu: Zakon).

Agencija posluje kao samostalno neprofitno pravno lice s punim ovlaštenjima u skladu sa zakonom države te je pravni sljednik prethodnih entitetskih agencija za osiguranje depozita.

Osnovna djelatnost Agencije je osiguranje prikladnih*/depozita fizičkih i pravnih lica u bankama članicama u skladu sa Zakonom.

Agencija osigurava sve prikladne depozite fizičkih i pravnih lica u bankama članicama u Bosni i Hercegovini u visini koju odredi Upravni odbor Agencije na osnovu svojih zakonskih ovlaštenja iz čl. 18.4 stav 1 tačka 11.

Trenutno, osigurani depozit**/iznosi 50.000,00 KM.

Osiguranje depozita kod ove agencije je zakonska obaveza banaka koje ispunjavaju uslove regulisane Zakonom (član 6. i 7.

Zakona), a odnose se na vlasništvo, kapital banke, likvidnost, kvalitet aktive, upravljanje bankom, profitabilnost, tržišni rizik, računovodstvene standarde te rezerve u odnosu na potencijalne gubitke.

Osnovni ciljevi rada Agencije su zaštita deponenata - fizičkih i pravnih lica, vraćanje povjerenja građana u bankarski sistem, što znači da bi Agencija za slučaj likvidacije neke od banaka članica isplaćivala osigurane depozite deponenata, pa samim tim očuvanje finansijske stabilnosti u Bosni i Hercegovini.

II AKTIVNOSTI UPRAVNOG ODBORA

Upravni odbor Agencije je, u skladu sa čl. 18.1 Zakona o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine, jedini organ upravljanja Agencijom i svoju zakonsku ulogu ostvaruje kroz nadležnosti iz člana 18.4 Zakona.

Upravni odbor se obavezno sastaje najmanje jednom u tri mjeseca prema članu 18.3 Zakona.

Upravni odbor Agencije je u izvještajnom periodu održao osam sjednica.

Usvojeno je više odluka kojima je usvojen Izvještaj o poslovanju Agencije za prvih šest mjeseci, Finansijski plan za 2017. godinu, donesena Odluka o visini stope premije osiguranja za 2017. godinu, Odluka o visini članarine za 2017. godinu i Program rada za 2017. godinu.

I u 2016. godini, a prateći mogućnost povećanja iznosa osiguranog depozita, ostala je na snazi Odluka Upravnog odbora kojom je iznos osiguranog depozita utvrđen u visini od 50.000,00 KM po deponentu po banci članici i isti je određen realno u skladu s kapacitetima Fonda te se time istovremeno postiže dalje jačanje povjerenja u bankarski sektor.

Istovremeno, Upravni odbor je o pogledu visine stope premije osiguranja usvojio odluku da se ista utvrdi u visini od 0,26%. Dovoljna kapitalizovanost Fonda za osiguranje depozita, pokrivenost broja deponenata i depozita su omogućile donošenje ove odluke, te s time održava povjerenje i stabilnost bankarskog sektora.

Kontinuirana aktivnost praćenja ostvarenja prihoda od investiranja je nastavljena kroz redovno izvještavanje Upravnog odbora, raspravu i donošenje odgovorajućih zaključaka, sve u cilju poboljšanja ostvarenja te vrste prihoda. Tako je svojim odlukama Upravni odbor usvojio kvartalne i polugodišnje izvještaje i godišnji izvještaj o radu Investicionog komiteta i razmatrao aktuelnost i usklađenost investicionih akata.

U maju, odlukom Upravnog odbora, produženo je važenje Sporazuma o upravljanju investicijama s postojećim asset managerom na naredni period od dvije godine.

Sve aktivnosti vezano za ovo pitanje bile su usmjerene na prioritetne ciljeve, sigurnost investiranja i likvidnost Fonda.

Upravni odbor je, u okviru svoje nadležnosti, razmatrao i usvojio izvještaj vanjskog revizora Agencije - revizorske kuće Revik d.o.o. Sarajevo.

Posebno značajna aktivnost na izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine, a koja je dio obaveza iz Pisma namjere koje su vlasti Bosne i Hercegovine potpisale s Međunarodnim monetarnim fondom, rezultirale su Odlukom Upravnog odbora o pokretanju incijative prema Vijeću ministara i resornom Ministarstvu finansija i trezora Bosne i Hercegovine koja je usvojena u novembru 2016. godine. Osnovne izmjene Zakona su obaveznost članstva u programu osiguranja depozita za svaku banku koja je dobila dozvolu za rad, skraćivanje roka isplate na dvadeset radnih dana te proširenje mandata Agencije kroz učešće Fonda za osiguranje depozita u postupku restrukturiranja banaka članica u cilju očuvanja finansijske stabilnosti.

Upravni odbor je u svom radu razmatrao i izvještaje u cilju jačanja funkcije osiguranja depozita, adekvatnosti Fonda za osiguranje depozita, stanju ispunjenosti kriterija kod banaka koje su članice programa osiguranja depozita, analize mogućnosti povećanja iznosa osiguranog depozita, informacije o ostvarenju prihoda od investiranja, informaciju o stanju depozita kod osiguranih banaka i druge, te kontinuirano pratio realizaciju svojih zaključaka. Posebnu pažnju Upravni odbor je posvetio bankama članicama koje imaju problema u svom tekućem poslovanju, te u tom smislu vodio više rasprava i donosio potrebne zaključke i mjere.

Drugi put od osnivanja Agencije, nakon što je kod banke članice Banke Srpske a.d. Banja Luka nastupio slučaj osiguranja, započela je isplata osiguranih depozita dana 23. maja 2016. godine te je Upravni odbor redovno razmatrao informacije o toku isplate.

Upravni odbor je usvojio Izvještaj o radu Agencije za 2016. godinu koji je kao informacija upućen Predsjedništvu Bosne i Hercegovine te je i postupio po preporukama Predsjedništva Bosne i Hercegovine u smislu korekcije plata i naknada u Agenciji.

III OSTVARIVANJE ZAKONSKIH OVLAŠTENJA AGENCIJE

A) Funkcionisanje programa osiguranja depozita

U skladu s odredbom čl. 6. Zakona, obaveza je banaka, koje su dobile dozvolu za rad od nadležnih entitetskih agencija za bankarstvo, da postanu banke članice programa osiguranja depozita, nakon što ispune kriterije za osiguranje depozita iz čl. 7. Zakona.

U svom programu osiguranja na dan 31.12.2016. godine Agencija ima uključeno ukupno 23 banke članice.

U toku 2016. godine došlo je do statusnih promjena kod dotadašnje tri banke članice na način da je Moja banka d.d. Sarajevo pripojena Investiciono-komercijalnoj banci Zenica te Privredna banka d.d. Sarajevo pripojena BOR banci d.d. Sarajevo, čime su Investiciono-komercijalna banka d.d. Zenica i BOR banka d.d. Sarajevo postali pravni sljednici pripojenih banaka članica.

U skladu sa i na osnovu Zakona i Odluke o kriterijima za učešće banaka u programu osiguranja depozita Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 71/05, 79/09 i 75/13), (u daljem tekstu: Odluka) Agencija je dužna da kontinuirano nadgleda poslovanje banaka u pogledu ispunjenosti kriterija za članstvo, te se s tim u vezi prate dnevni, mjesečni i kvartalni izvještaji kao i godišnji izvještaji vanjskih revizora koji se dostavljaju Agenciji.

Na osnovu pomenutih izvještaja, u Agenciji se izrađuju kvartalne analize ispunjenosti kriterija kod banaka članica, te se o tome redovno izvještava Upravni odbor Agencije.

Poslovanje banaka u 2016. godini karakteriše dalje prilagođavanje situaciji u kojoj političko-ekonomske prilike u Bosni i Hercegovini i svjetska ekonomska kriza utiču i na cjelokupni bankarski sistem BiH. Sa 31.12.2016. godine četiri banke članice su, prema preliminarnim izvještajima, iskazale gubitak u svom poslovanju u iznosu od cca 64 miliona KM. Iako isti nije nastao kao posljedica operativnih gubitaka banaka, nego iz razloga izdvajanja većih iznosa "rezervi" na NLP-ove kao odraza pogoršane privredne aktivnosti, slabljenja već lošeg standarda stanovništva, došlo je do smanjenja ukupnog broja zaposlenih, koji su s druge strane uticali na blagovremenost povrata odobrenih kredita od komercijalnih banaka, kako pravnih isto tako i fizičkih lica. U istom periodu devetnaest banaka članica ostvarilo je dobit u iznosu od cca 286 miliona KM odnosno ukupno bankarski sektor iskazao je dobit u visini od cca 221 milion KM.

Minimalan rast ekonomije u BiH ne daje mogućnost da se plasmani banaka usljed viška likvidnih sredstava ostvare na

zadovoljavajući način, te sredstva ulože u projekte koji će omogućiti značajniji ekonomski rast BiH. Banke posluju u okruženju u kojem još uvijek visoka stopa likvidnosti u bankarskom sektoru utiče na profitabilnost (opreznije ulaganje sredstava u nove projekte). Očekivano je da će se u mjeri u kojoj se BiH bude više približavala Evropskoj uniji sve više otvarati nove mogućnosti za ulaganja i razvoj svih segmenata te u krajnjoj liniji dovesti do porasta ulaganja kroz kreditiranje od strane banaka.

U izvještajnom periodu kod jednog broja banaka došlo je do narušavanja kriterija koji su dužne stalno održavati u propisanim granicama te je Agencija naložila takvim bankama da dostave sveobuhvatne poslovne planove kojim pojašnjavaju način na koji će prevazići nedostatak kriterija, prije svega profitabilnosti, bez ugrožavanja minimalnih zahtjeva za kapital (član III.7 Odluke). Na osnovu svojih zakonskih ovlaštenja, Agencija je izvršila ocjenu dostavljenih planova, te neke vratila na dopunu i kontinuirano pratila realizaciju istih. Na taj način Agencija je zadržala stalni nadzor nad bankama članicama i bila u svakom momentu spremna na intervenciju.

Proteklu godinu karakteriše i drugi slučaj isplate osiguranih depozita za deponente Banke Srpske a.d. Banja Luka - u likvidaciji i počeo je sa 23.05.2016. godine. Ističemo da je isplata provedena u potpunosti profesionalno na način i u vremenskim okvirima u skladu sa Zakonom. Ista je započela osmi radni dan od dana oduzimanja dozvole za rad, što je po efikasnosti drugi rezultat u Evropi, čiji je prosjek 28,1 dan. U prve dvije sedmice isplaćeno je 81% iznosa osiguranih depozita (oko 45 miliona KM) i 51,6% broja deponenata (7365 deponenata), što u industriji osiguranih depozita predstavlja izuzetno dobar rezultat. Sa 31.12.2016. godine isplaćeno je 96,64% iznosa ukupne potencijalne obaveze Agencije (53,649 miliona KM od 55,517 miliona KM) te 63,26% broja deponenata (9031 od ukupno 14276). Preostali iznosi za isplatu se uglavnom odnose na osigurane depozite od 5 KM do 100 KM, gdje deponenti još uvijek nisu došli po svoj novac (pet godina je rok za preuzimanje i naplatu od strane deponenta).

Sa 31.12.2016. godine deponentima Bobar banke a.d. Bijeljina - u likvidaciji isplaćeno je 98,6% ukupne obaveze Agencije (85,576 miliona KM od 86.831 miliona KM), te 68,3% broja deponenata (14.623 od ukupno 21.405).

Zaključno sa 31.12.2016. godine ukupno je naplaćeno iz likvidacione mase Bobar banke a.d. Bijeljina - u likvidaciji 83 miliona KM (95,6% vrijednosti osiguranih depozita) i 38 miliona KM Banke Srpske a.d. Banja Luka - u likvidaciji (68,4% vrijednosti osiguranih depozita), što predstavlja također visok procenat povrata sredstava u Fond Agencije.

I pored teških uslova poslovanja u protekloj godini, mora se istaći da su banke članice imale visok stepen likvidnosti, da nije došlo do odliva depozita, već do povećanja štednje građana.

U toku 2016. godine nastavljene su redovne aktivnosti zaposlenih u pogledu vršenja kontrole izvještavanja koje su banke u skladu s Ugovorom o osiguranju depozita i Aneksom navedenog ugovora dužne sačinjavati i dostavljati Agenciji na mjesečnom nivou.

Ovo je veoma bitna aktivnost u Agenciji, jer prije svega služi provjeri tačnosti izvještaja banaka, kako bi Agencija bila spremna u svakom momentu izvršiti obavezu isplate osiguranih depozita, ukoliko se desi slučaj osiguranja.

U Agenciji je kontinuirano vršena analiza mogućnosti povećanja iznosa osiguranog depozita i isti je trenutno određen u visini od 50.000,00 KM.

B) Kretanje depozita u bankarskom sektoru Bosne i Hercegovine i bankama članicama programa osiguranja depozita

1. Banke u Bosni i Hercegovini

Sa 31.12.2016. godine ukupno 23 banke iz Bosne i Hercegovine se nalaze u programu osiguranja depozita. Dana 11.05.2016. godine pokrenut je likvidacioni postupak nad Bankom Srpske a.d. Banja Luka (Rješenje broj 03-614-4/2016 ABRS). U toku 2016. godine ukinuta je dozvola za rad Moja Banka d.d. Sarajevo radi pripajanja IKB d.d. Zenica (31.07.) dok je Privredna banka d.d Sarajevo pripojena Bor banci d.d. (01.10.). Sve banke koje posluju na teritoriji BiH (sem razvojnih banaka entiteta) ujedno su i članice programa osiguranja depozita.

Kretanje broja banaka u BiH

Banke	12/02	12/14	12/15	12/16	Indeks	
1	2	3	4	5	5/4	5/2
Federacija BiH	29	17	17	15	88	52
Republika Srpska	10	9	9	8	89	80
Bosna i Hercegovina	39	26	26	23	88	59
Državne	3	2	2	2	100	67
Privremena uprava	3	0	1	0	-	-
Članice AOD BiH	10	25	25	23	92	230

2. Depoziti

Ukupni depoziti imali su rast od 6,2% u 2016. godini. S obzirom na to da je za 2015. godinu zabilježen rast ukupnih depozita od 6,8% u odnosu na 2014. godinu, te da je za 2014. godinu rast ukupnih depozita iznosio 4,6%, može se konstatirati da je rast ukupnih depozita bio značajan i u 2016. godini. Depoziti predstavljaju najznačajniji izvor finansiranja banaka u BiH. U depozitnom potencijalu banaka u BiH, gledano sa stanovišta sektorske strukture, i tokom 2016. godine (dostupni podaci sa 30.09.2016. godine) najviše je učešće depozita stanovništva. Drugi po visini i učešću sektorski izvor su depoziti privatnih preduzeća, dok su depoziti vlade i vladinih institucija kao treći sektorski izvor u bankama BiH bilježili rast tokom 2016. godine. Depoziti javnih i državnih preduzeća su na četvrtom mjestu po visini sektorskih izvora. Nebankarske finansijske institucije su peti sektorski izvor u bankama BiH i isti su također bilježili rast tokom 2016. godine. Depoziti bankarskih institucija (depozitnih sredstava matičnih grupacija) šesti su sektorski izvor u bankama BiH. Finansijska podrška grupacije je i dalje prisutna u bankama BiH, a najviše je koncentrisana u pet banaka (87% učešće u depozitima bankarskih institucija). Na ovaj način banke u većinskom stranom vlasništvu imaju osiguran priliv sredstava za finansiranje od strane grupe čije su članice.

3. Štednja

Depoziti stanovništva imali su kontinuiran rast i tokom 2016. godine, tj. povećani su sa nivoa 10,04 milijarde KM, koliko su iznosili na kraju 2015. godine, na nivo od 10,88 milijardi KM sa 31.12.2016. godine (8,4%). Štednja građana, s učešćem od 57,1% u ukupnim depozitima (učešće u 2015. godini 55,3%) i dalje je najveći izvor finansiranja banaka u BiH.

Stabilnost ukupnog bankarskog sistema kao i postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti finansijskog sektora i zaštita štediša, kao rezultat su dali pozitivne trendove i kontinuiran rast u segmentu štednje u bankama BiH.

Očuvanje i jačanje povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH je permanentan zadatak Agencije kao garanta isplate osiguranog depozita i ista je prepoznata od strane građana BiH.

4. Kretanje depozitnih kategorija

Agencija prikuplja od banaka članica podatke o depozitnim kategorijama na mjesečnom nivou u skladu s Ugovorom i Aneksom Ugovora o osiguranju depozita. Kategorija "prikladni depoziti", bilježe rast u 2016. godini, te su u odnosu na kraj 2015. godine veći za 8,9%.

Prikazani podaci u narednoj tabeli na najbolji način oslikavaju stanje u bankarskom sistemu, gdje je sigurnost depozita vodeći motiv za daljnji rast štednje u bankama i njeno sve veće učešće u ukupnim depozitima.

Pregled vrsta depozita					(u milionima KM)	
Depoziti	12/02	12/14	12/15	12/16	Indeks	
1	2	3	4	5	5/4	5/2
Ukupni	4.055	17.008	18.170	19.292	106	476
Štedni	1.565	9.246	10.040	10.879	108	695

5. Koncentracija ukupnih i štednih depozita

Učešće pet najvećih banaka u bankarskom sektoru od 55% na kategoriji "ukupni depoziti" i 60% na kategoriji "građani" ukazuje da je evidentno postojanje koncentracije "ukupnih depozita" i "štednje" u većim bankama, što je prikazano u donjoj tabeli:

Koncentracija ukupnih i štednih depozita	(u milionima KM)
	12/16
1	2
Ukupni depoziti (5 najvećih banaka)	10.592=55%
Ukupni depoziti (ostalih 18 banaka)	8.700=45%
Štedni depoziti (5 najvećih banaka)	6.572=60%
Štedni depoziti (ostalih 18 banaka)	4.307=40%

6. Učešće banaka članica u bankarskom sektoru Bosne i Hercegovine

Ukupno 23 banke sa 31.12.2016. godine nalaze se u programu osiguranja depozita kod Agencije. Prema podacima prikazanim u tabeli, 100% ukupnih depozita deponovano je u bankama članicama programa osiguranja depozita.

Pregled učešća banka članica u ukupnim depozitima					(u milionima KM)	
Ukupni depoziti	12/02	12/14	12/15	12/16	Indeks	
1	2	3	4	5	5/4	5/2
Banke BiH	4.055	17.008	18.170	19.292	106	476
Banke članice	2.395	16.873	18.038	19.292	107	805
Učešće %	59,1	99,2	99,3	100		

Učešće banaka članica programa osiguranja u ukupnoj štednji građana u bankama u Bosni i Hercegovini iznosi 100%.

Pregled učešća banka članica u štednim depozitima					(u milionima KM)	
Štednja	12/02	12/14	12/15	12/16	Indeks	
1	2	3	4	5	5/4	5/2
Banke BiH	1.565	9.246	10.040	10.879	108	695
Banke članice	1.128	9.143	9.930	10.879	110	964
Učešće %	72,1	98,9	98,9	100		

Banke članice u proteklim godinama (2012.-2016. godina) uvijek su imale visoko učešće u prikupljanju depozita. Sa 31.12.2016. godine sve banke koje posluju na teritoriji BiH ujedno su i članice programa osiguranja depozita te je time pokrivenost, kako ukupnih depozita tako i štednih, u punom iznosu. Doprinos Agencije kao i primjena šeme osiguranja depozita u proteklih 15 godina je značajna. Praćenje rada banaka članica, politika povećanja limita osiguranja zasnovana na analizama, ekonomska opravdanost poslovanja, pravovremeno ukazivanje na nedostatke u poslovanju banaka članica... su samo neki od pokazatelja opravdanosti uspostavljanja šeme osiguranja depozita u BiH. Samim tim, nedvojbeno je da Agencija čini veoma važnog učesnika u finansijskom sistemu zemlje.

C) Fond za osiguranje depozita

Članom 11. Zakona regulisana je obaveza otvaranja računa Fonda kod Centralne banke Bosne i Hercegovine i deponovanje sredstava premije i doniranih sredstava.

Inicijalna sredstva za uspostavljanje Fonda donirale su, putem svojih agencija, vlade Sjedinjinih Američkih Država (USAID) i Republike Njemačke (KfW).

Prema usvojenoj Politici investiranja sredstava a u skladu sa Zakonom, sredstva Fonda se mogu investirati u vrijednosne papire s fiksnim prihodom koji su izdati ili garantirani od zemalja Evropske unije, vladinih agencija zemalja Evropske unije, evropske nadnacionalne agencije, kao i u vrijednosne papire s fiksnim prihodom izdate ili garantirane od vlade ili vladinih agencija Sjedinjenih Američkih Država.

Agencija može također ulagati kapital Fonda u vrijednosne papire s fiksnim prihodom ili druge instrumente duga koje su izdale banke ili kompanije Evropske unije ili banke ili kompanije sa sjedištem u Sjedinjenim Američkim Državama s najvišom ocjenom. Minimalna ocjena kvaliteta ovih banaka ili kompanija je "A" ili "P1" ili bolja, ili ekvivalent u skladu s ocjenama međunarodno priznate agencije za ocjenu obveznica.

Agencija je imenovala Deutsche Asset Management International GmbH za investicijskog menadžera (Sporazum o upravljanju portfoliom) i daje mu uputstva u pisanoj formi da nadgleda i usmjerava investiciju i reinvesticiju sredstava koja se čuvaju na depo računu kod Deutsche Bank AG u Frankfurtu.

Asset manager jednom mjesečno dostavlja izvještaj o investicijama, a kvartalno procjenu investicija, koja pokazuje likvidna sredstva, opis svakog pojedinačnog držanja vrijednosnog papira, njegovu ocjenu i tržišnu vrijednost.

IV FINANSIJSKO POSLOVANJE ZA PERIOD 01.01. - 31.12.2016.

U izvještajnom periodu Agencija je ostvarila ukupan prihod od 5.029.958,00 KM.

Ukupni rashodi Agencije iznose 3.986.245,00 KM.

U izvještajnom periodu ostvarena je neto dobit (višak prihoda nad rashodima) u iznosu od 1.043.713,00 KM koja se u skladu sa Zakonom, odlukom Upravnog odbora, raspoređuje u Fond za osiguranje depozita.

Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine je Odlukom Upravnog odbora broj 01-1-01-1-732/6-15 od 26.11.2015. godine imenovala kuću "Revik" d.o.o. Sarajevo za vanjskog revizora Agencije na period od tri godine.

Izvještajem nezavisnog revizora konstatovano je da finansijski izvještaji fer i istinito po svim bitnim pitanjima prikazuju finansijski položaj Agencije na dan 31.12.2016. godine u skladu s Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Na temelju članka 18.4 i 18.5 stavak 2. Zakona o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 20/02, 18/05, 100/08, 75/09 i 58/13) te članka 14. i 15. stavak 2. Statuta Agencije ("Službeni glasnik BiH", br. 22/03,79/09 i 75/13), Upravni odbor Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine donosi sljedeću

ODLUKU
O USVAJANJU IZVJEŠĆA O RADU

I

Usvaja se Izvješće o radu Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine za 2016. godinu.

II

Izvješće o radu Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine za 2016. godinu dostavit će se kao informacija Predsjedništvu Bosne i Hercegovine i objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

III

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Broj 01-1-01-1-127/3-17	Predsjedatelj
23. ožujka 2017. godine	Upravnog odbora
Sarajevo	Dr. **Senad Softić**, v. r.

IZVJEŠĆE O RADU AGENCIJE ZA OSIGURANJE DEPOZITA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2016. GODINU

I UVOD

Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija) konstituirana je sukladno Zakonu o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 20/02, 18/05, 100/08, 75/09 i 58/13), (u daljem tekstu: Zakon).

Agencija posluje kao samostalna neprofitna pravna osoba s punim ovlastima sukladno zakonu države te je pravni sljednik prethodnih entitetskih agencija za osiguranje depozita.

Temeljna djelatnost Agencije je osiguranje prikladnih*/depozita fizičkih i pravnih osoba u bankama članicama sukladno Zakonu.

Agencija osigurava sve prikladne depozite fizičkih i pravnih osoba u bankama članicama u Bosni i Hercegovini u visini koju odredi Upravni odbor Agencije na temelju svojih zakonskih ovlasti iz čl. 18.4 stavak 1 točka 11.

Trenutačno, osigurani depozit**/iznosi 50.000,00 KM.

Osiguranje depozita kod ove agencije zakonska je obveza banaka koje ispunjavaju uvjete regulirane Zakonom (članak 6. i 7. Zakona), a odnose se na vlasništvo, kapital banke, likvidnost, kvalitetu aktive, upravljanje bankom, profitabilnost, tržišni rizik, računovodstvene standarde te rezerve u odnosu na potencijalne gubitke.

Temeljni ciljevi rada Agencije su zaštita deponenata - fizičkih i pravnih osoba, vraćanje povjerenja građana u bankarski sustav, što znači da bi Agencija za slučaj likvidacije neke od banaka članica isplaćivala osigurane depozite deponenata, pa samim tim očuvanje financijske stabilnosti u Bosni i Hercegovini.

II AKTIVNOSTI UPRAVNOG ODBORA

Upravni odbor Agencije je, sukladno čl. 18.1 Zakona o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine, jedino tijelo upravljanja Agencijom i svoju zakonsku ulogu ostvaruje kroz nadležnosti iz članka 18.4 Zakona.

Upravni odbor se obvezno sastaje najmanje jednom u tri mjeseca prema članku 18.3 Zakona.

Upravni odbor Agencije je u izvještajnom razdoblju održao osam sjednica.

Usvojeno je više odluka kojima je usvojeno Izvješće o poslovanju Agencije za prvih šest mjeseci, Financijski plan za 2017. godinu, donesena Odluka o visini stope premije osiguranja za 2017. godinu, Odluka o visini članarine za 2017. godinu i Program rada za 2017. godinu.

I u 2016. godini, a prateći mogućnost povećanja iznosa osiguranog depozita, ostala je na snazi Odluka Upravnog odbora kojom je iznos osiguranog depozita utvrđen u visini od 50.000,00 KM po deponentu po banci članici i isti je određen realno sukladno kapacitetima Fonda te se time istodobno postiže dalje jačanje povjerenja u bankarski sektor.

Istodobno, Upravni odbor je o pogledu visine stope premije osiguranja usvojio odluku da se ista utvrdi u visini od 0,26%. Dovoljna kapitaliziranost Fonda za osiguranje depozita, pokrivenost broja deponenata i depozita su omogućile donošenje ove odluke, te s time održava povjerenje i stabilnost bankarskog sektora.

Kontinuirana aktivnost praćenja ostvarenja prihoda od investiranja je nastavljena kroz redovno izvještavanje Upravnog odbora, raspravu i donošenje odgovorajućih zaključaka, sve u cilju poboljšanja ostvarenja te vrste prihoda. Tako je svojim odlukama Upravni odbor usvojio tromjesečna i polugodišnja izvješća i godišnje izvješće o radu Investicijskog komiteta i razmatrao aktualnost i usklađenost investicijskih akata.

U svibnju, odlukom Upravnog odbora, produženo je važenje Sporazuma o upravljanju investicijama s postojećim asset managerom na naredno razdoblje od dvije godine.

Sve aktivnosti vezano za ovo pitanje bile su usmjerene na prioritetne ciljeve, sigurnost investiranja i likvidnost Fonda.

Upravni odbor je, u okviru svoje nadležnosti, razmatrao i usvojio izvješće vanjskog revizora Agencije - revizorske kuće Revik d.o.o. Sarajevo.

Posebno značajna aktivnost na izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine, a koja je dio obveza iz Pisma namjere koje su vlasti Bosne i Hercegovine potpisale s Međunarodnim monetarnim fondom, rezultirale su Odlukom Upravnog odbora o pokretanju incijative prema Vijeću ministara i resornom Ministarstvu financija i trezora Bosne i Hercegovine koja je usvojena u studenom 2016. godine. Temeljne izmjene Zakona su obveznost članstva u programu osiguranja depozita za svaku banku koja je dobila dozvolu za rad, skraćivanje roka isplate na dvadeset radnih dana te proširenje mandata Agencije kroz sudjelovanje Fonda za osiguranje depozita u postupku restrukturiranja banaka članica u cilju očuvanja financijske stabilnosti.

Upravni odbor je u svom radu razmatrao i izvješća u svrhu jačanja funkcije osiguranja depozita, adekvatnosti Fonda za osiguranje depozita, stanju ispunjenosti kriterija kod banaka koje su članice programa osiguranja depozita, analize mogućnosti povećanja iznosa osiguranog depozita, informacije o ostvarenju prihoda od investiranja, informaciju o stanju depozita kod osiguranih banaka i druge, te kontinuirano pratio realizaciju svojih zaključaka. Posebnu pozornost Upravni odbor je posvetio bankama članicama koje imaju problema u svom tekućem poslovanju, te u tom smislu vodio više rasprava i donosio potrebne zaključke i mjere.

Drugi put od osnivanja Agencije, nakon što je kod banke članice Banke Srpske a.d. Banja Luka nastupio slučaj osiguranja, započela je isplata osiguranih depozita dana 23. svibnja 2016. godine te je Upravni odbor redovno razmatrao informacije o tijeku isplate.

Upravni odbor je usvojio Izvješće o radu Agencije za 2016. godinu koje je kao informacija upućeno Predsjedništvu Bosne i Hercegovine te je i postupio po preporukama Predsjedništva Bosne i Hercegovine u smislu korekcije plaća i naknada u Agenciji.

III OSTVARIVANJE ZAKONSKIH OVLASTI AGENCIJE

A) Funkcioniranje programa osiguranja depozita

Sukladno odredbi čl. 6. Zakona, obveza je banaka, koje su dobile dozvolu za rad od nadležnih entitetskih agencija za bankarstvo, da postanu banke članice programa osiguranja

depozita, nakon što ispune kriterije za osiguranje depozita iz čl. 7. Zakona.

U svom programu osiguranja na dan 31.12.2016. godine Agencija ima uključeno ukupno 23 banke članice.

Tijekom 2016. godine došlo je do statusnih promjena kod dotadašnje tri banke članice na način da je Moja banka d.d. Sarajevo pripojena Investicijsko-komercijalnoj banci Zenica te Privredna banka d.d. Sarajevo pripojena BOR banci d.d. Sarajevo, čime su Investicijsko-komercijalna banka d.d. Zenica i BOR banka d.d. Sarajevo postali pravni sljednici pripojenih banaka članica.

Sukladno i na osnovi Zakona i Odluke o kriterijima za sudjelovanje banaka u programu osiguranja depozita Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 71/05, 79/09 i 75/13), (u daljem tekstu: Odluka) Agencija je dužna da kontinuirano nadgleda poslovanje banaka u pogledu ispunjenosti kriterija za članstvo, te se s tim u vezi prate dnevna, mjesečna i tromjesečna izvješća kao i godišnje izvješće vanjskih revizora koja se dostavljaju Agenciji.

Na temelju pomenutih izvješća, u Agenciji se izrađuju tromjesečne analize ispunjenosti kriterija kod banaka članica, te se o tome redovno izvještava Upravni odbor Agencije.

Poslovanje banaka u 2016. godini karakterizira dalje prilagođavanje situaciji u kojoj političko-ekonomske prilike u Bosni i Hercegovini i svjetska ekonomska kriza utječu i na cjelokupni bankarski sustav BiH. Sa 31.12.2016. godine četiri banake članice su, prema preliminarnim izvješćima, iskazale gubitak u svom poslovanju u iznosu od cca 64 milijuna KM. Iako isti nije nastao kao posljedica operativnih gubitaka banaka, nego iz razloga izdvajanja većih iznosa "rezervi" na NLP-ove kao odraza pogoršane gospodarske aktivnosti, slabljenja već lošeg standarda stanovništva, došlo je do smanjenja ukupnog broja zaposlenih, koji su s druge strane utjecali na pravodobnost povrata odobrenih kredita od komercijalnih banaka, kako pravnih isto tako i fizičkih osoba. U istom razdoblju devetnaest banaka članica ostvarilo je dobit u iznosu od cca 286 milijuna KM odnosno ukupno bankarski sektor iskazao je dobit u visini od cca 221 milijun KM.

Minimalan rast ekonomije u BiH ne daje mogućnost da se plasmani banaka usljed viška likvidnih sredstava ostvare na zadovoljavajući način, te sredstva ulože u projekte koji će omogućiti značajniji ekonomski rast BiH. Banke posluju u okružju u kojem još uvijek visoka stopa likvidnosti u bankarskom sektoru utječe na profitabilnost (opreznije ulaganje sredstava u nove projekte). Očekivano je da će se u mjeri u kojoj se BiH bude više približavala Europskoj uniji sve više otvarati nove mogućnosti za ulaganja i razvoj svih segmenata te u krajnjoj liniji dovesti do porasta ulaganja kroz kreditiranje od strane banaka.

U izvještajnom razdoblju kod jednog broja banaka došlo je do narušavanja kriterija koji su dužne stalno održavati u propisanim granicama te je Agencija naložila takvim bankama da dostave sveobuhvatne poslovne planove kojim pojašnjavaju način na koji će prevazići nedostatak kriterija, prije svega profitabilnosti, bez ugrožavanja minimalnih zahtjeva za kapital (članak III.7 Odluke). Na temelju svojih zakonskih ovlasti, Agencija je izvršila ocjenu dostavljenih planova, te neke vratila na dopunu i kontinuirano pratila realizaciju istih. Na taj način Agencija je zadržala stalni nadzor nad bankama članicama i bila u svakom momentu spremna na intervenciju.

Proteklu godinu karakterizira i drugi slučaj isplate osiguranih depozita za deponente Banke Srpske a.d. Banja Luka - u likvidaciji i počeo je sa 23.05.2016. godine. Ističemo da je isplata provedena u potpunosti profesionalno na način i u vremenskim okvirima sukladno Zakonu. Ista je započela osmi radni dan od dana oduzimanja dozvole za rad, što je po učinkovitosti drugi rezultat u Europi, čiji je prosjek 28,1 dan. U prva dva tjedna isplaćeno je 81% iznosa osiguranih depozita (oko 45 milijuna KM) i 51,6% broja deponenata (7365 deponenta), što u industriji osiguranih depozita predstavlja izuzetno dobar rezultat. Sa 31.12.2016. godine isplaćeno je 96,64% iznosa ukupne potencijalne obveze Agencije (53,649 milijuna KM od 55,517 milijuna KM) te 63,26% broja deponenata (9031 od ukupno 14276). Preostali iznosi za isplatu se uglavnom odnose na osigurane depozite od 5 KM do 100 KM, gdje deponenti još uvijek nisu došli po svoj novac (pet godina je rok za preuzimanje i naplatu od strane deponenata).

Sa 31.12.2016. godine deponentima Bobar banke a.d. Bijeljina - u likvidaciji isplaćeno je 98,6% ukupne obveze Agencije (85,576 milijuna KM od 86.831 milijuna KM), te 68,3% broja deponenata (14.623 od ukupno 21.405).

Zaključno sa 31.12.2016. godine ukupno je naplaćeno iz likvidacijske mase Bobar banke a.d. Bijeljina - u likvidaciji 83 milijuna KM (95,6% vrijednosti osiguranih depozita) i 38 milijuna KM Banke Srpske a.d. Banja Luka - u likvidaciji (68,4% vrijednosti osiguranih depozita), što predstavlja također visok postotak povrata sredstava u Fond Agencije.

I pored teških uvjeta poslovanja u protekloj godini, mora se istaći da su banke članice imale visok stupanj likvidnosti, da nije došlo do odljeva depozita, već do povećanja štednje građana.

Tijekom 2016. godine nastavljene su redovne aktivnosti zaposlenih u pogledu vršenja kontrole izvještavanja koje su banke sukladno Ugovoru o osiguranju depozita i Aneksu navedenog ugovora dužne sačinjavati i dostavljati Agenciji na mjesečnoj razini.

Ovo je veoma bitna aktivnost u Agenciji, jer prije svega služi provjeri točnosti izvješća banaka, kako bi Agencija bila spremna u svakom momentu izvršiti obvezu isplate osiguranih depozita, ukoliko se desi slučaj osiguranja.

U Agenciji je kontinuirano vršena analiza mogućnosti povećanja iznosa osiguranog depozita i isti je trenutno određen u visini od 50.000,00 KM.

B) Kretanje depozita u bankarskom sektoru Bosne i Hercegovine i bankama članicama programa osiguranja depozita

1. Banke u Bosni i Hercegovini

Sa 31.12.2016. godine ukupno 23 banke iz Bosne i Hercegovine se nalaze u programu osiguranja depozita. Dana 11.05.2016. godine pokrenut je likvidacijski postupak nad Bankom Srpske a.d. Banja Luka (Rješenje broj 03-614-4/2016 ABRS). Tijekom 2016. godine ukinuta je dozvola za rad Moja Banka d.d. Sarajevo radi pripajanja IKB d.d. Zenica (31.07.) dok je Privredna banka d.d Sarajevo pripojena Bor banci d.d. (01.10.). Sve banke koje posluju na teritoriju BiH (sem razvojnih banaka entiteta) ujedno su i članice programa osiguranja depozita.

Kretanje broja banaka u BiH

Banke	12/02	12/14	12/15	12/16	Indeks	
1	2	3	4	5	5/4	5/2
Federacija BiH	29	17	17	15	88	52
Republika Srpska	10	9	9	8	89	80
Bosna i Hercegovina	39	26	26	23	88	59
Državne	3	2	2	2	100	67
Privremena uprava	3	0	1	0	-	-
Članice AOD BiH	10	25	25	23	92	230

2. Depoziti

Ukupni depoziti imali su rast od 6,2% u 2016. godini. S obzirom na to da je za 2015. godinu zabilježen rast ukupnih depozita od 6,8% u odnosu na 2014. godinu, te da je za 2014. godinu rast ukupnih depozita iznosio 4,6%, može se konstatirati da je rast ukupnih depozita bio značajan i u 2016. godini.

Depoziti predstavljaju najznačajniji izvor financiranja banaka u BiH. U depozitnom potencijalu banaka u BiH, gledano sa stanovišta sektorske strukture, i tijekom 2016. godine (dostupni podaci sa 30.09.2016. godine) najviši je udio depozita stanovništva. Drugi po visini i udjelu sektorski izvor su depoziti privatnih poduzeća, dok su depoziti vlade i vladinih institucija kao treći sektorski izvor u bankama BiH bilježili rast tijekom 2016. godine. Depoziti javnih i državnih poduzeća su na četvrtom mjestu po visini sektorskih izvora. Nebankarske financijske institucije su peti sektorski izvor u bankama BiH i isti su također bilježili rast tijekom 2016. godine. Depoziti bankarskih institucija (depozitnih sredstava matičnih grupacija) šesti su sektorski izvor u bankama BiH. Financijska podrška grupacije je i dalje prisutna u bankama BiH, a najviše je koncentrirana u pet banaka (87% udjela u depozitima bankarskih institucija). Na ovaj način banke u većinskom stranom vlasništvu imaju osiguran priljev sredstava za financiranje od strane grupe čije su članice.

3. Štednja

Depoziti stanovništva imali su kontinuiran rast i tijekom 2016. godine, tj. povećani su sa razine 10,04 milijarde KM, koliko su iznosili na kraju 2015. godine, na razinu od 10,88 milijardi KM sa 31.12.2016. godine (8,4%). Štednja građana, s udjelom od 57,1% u ukupnim depozitima (udio u 2015. godini 55,3%) i dalje je najveći izvor financiranja banaka u BiH.

Stabilnost ukupnog bankarskog sustava kao i postojanje sustava osiguranja depozita, čiji je temeljni cilj povećanje stabilnosti financijskog sektora i zaštita štediša, kao rezultat su dali pozitivne trendove i kontinuiran rast u segmentu štednje u bankama BiH.

Očuvanje i jačanje povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sustava u BiH je permanentan zadatak Agencije kao garanta isplate osiguranog depozita i ista je prepoznana od strane građana BiH.

4. Kretanje depozitnih kategorija

Agencija prikuplja od banaka članica podatke o depozitnim kategorijama na mjesečnoj razini sukladno Ugovoru i Aneksu Ugovora o osiguranju depozita. Kategorija "prikladni depoziti", bilježe rast u 2016. godini, te su u odnosu na kraj 2015. godine veći za 8,9%.

Prikazani podaci u narednoj tablici na najbolji način oslikavaju stanje u bankarskom sustavu, gdje je sigurnost depozita vodeći motiv za daljnji rast štednje u bankama i njen sve veći udio u ukupnim depozitima.

Pregled vrsta depozita			(u milijunima KM)			
Depoziti	12/02	12/14	12/15	12/16	Indeks	
1	2	3	4	5	5/4	5/2
Ukupni	4.055	17.008	18.170	19.292	106	476
Štedni	1.565	9.246	10.040	10.879	108	695

5. Koncentracija ukupnih i štednih depozita

Udio pet najvećih banaka u bankarskom sektoru od 55% na kategoriji "ukupni depoziti" i 60% na kategoriji "građani" ukazuje da je evidentno postojanje koncentracije "ukupnih depozita" i "štednje" u većim bankama, što je prikazano u donjoj tablici:

Koncentracija ukupnih i štednih depozita	(u milijunima KM)
	12/16
1	2
Ukupni depoziti (5 najvećih banaka)	10.592=55%
Ukupni depoziti (ostalih 18 banaka)	8.700=45%
Štedni depoziti (5 najvećih banaka)	6.572=60%
Štedni depoziti (ostalih 18 banaka)	4.307=40%

6. Udio banaka članica u bankarskom sektoru Bosne i Hercegovine

Ukupno 23 banke sa 31.12.2016. godine nalaze se u programu osiguranja depozita kod Agencije. Prema podacima prikazanim u tablici, 100% ukupnih depozita deponirano je u bankama članicama programa osiguranja depozita.

Pregled udjela banka članica u ukupnim depozitima			(u milijunima KM)			
Ukupni depoziti	12/02	12/14	12/15	12/16	Indeks	
1	2	3	4	5	5/4	5/2
Banke BiH	4.055	17.008	18.170	19.292	106	476
Banke članice	2.395	16.873	18.038	19.292	107	805
Udio %	59,1	99,2	99,3	100		

Udio banaka članica programa osiguranja u ukupnoj štednji građana u bankama u Bosni i Hercegovini iznosi 100%.

Pregled udjela banka članica u štednim depozitima			(u milijunima KM)			
Štednja	12/02	12/14	12/15	12/16	Indeks	
1	2	3	4	5	5/4	5/2
Banke BiH	1.565	9.246	10.040	10.879	108	695
Banke članice	1.128	9.143	9.930	10.879	110	964
Udio %	72,1	98,9	98,9	100		

Banke članice u proteklim godinama (2012.-2016. godina) uvijek su imale visok udio u prikupljanju depozita. Sa 31.12.2016. godine sve banke koje posluju na teritoriju BiH ujedno su i članice programa osiguranja depozita te je time pokrivenost, kako ukupnih depozita tako i štednih, u punom iznosu. Doprinos Agencije kao i primjena šeme osiguranja depozita u proteklih 15 godina je značajna. Praćenje rada banaka članica, politika povećanja limita osiguranja utemeljena na analizama, ekonomska opravdanost poslovanja, pravodobno ukazivanje na nedostatke u poslovanju banaka članica... su samo neki od pokazatelja opravdanosti uspostavljanja šeme osiguranja depozita u BiH. Samim tim, nedvojbeno je da Agencija čini veoma važnog sudionika u financijskom sustavu zemlje.

C) Fond za osiguranje depozita

Člankom 11. Zakona regulirana je obveza otvaranja računa Fonda kod Centralne banke Bosne i Hercegovine i deponiranje sredstava premije i doniranih sredstava.

Inicijalna sredstva za uspostavljanje Fonda donirale su, putem svojih agencija, vlade Sjedinjinih Američkih Država (USAID) i Republike Njemačke (KfW).

Prema usvojenoj Politici investiranja sredstava a sukladno Zakonu, sredstva Fonda se mogu investirati u vrijednosnice s fiksnim prihodom koje su izdane ili garantirane od zemalja Europske unije, vladinih agencija zemalja Europske unije, europske nadnacionalne agencije, kao i u vrijednosnice s fiksnim prihodom izdane ili garantirane od vlade ili vladinih agencija Sjedinjenih Američkih Država.

Agencija može također ulagati kapital Fonda u vrijednosnice s fiksnim prihodom ili druge instrumente duga koje su izdale banke ili kompanije Europske unije ili banke ili kompanije sa sjedištem u Sjedinjenim Američkim Državama s najvišom ocjenom. Minimalna ocjena kvalitete ovih banaka ili kompanija je "A" ili "P1" ili bolja, ili ekvivalent sukladno ocjenama međunarodno priznate agencije za ocjenu obveznica.

Agencija je imenovala Deutsche Asset Management International GmbH za investicijskog menadžera (Sporazum o upravljanju portfeljom) i daje mu upute u pisanoj formi da nadgleda i usmjerava investiciju i reinvesticiju sredstava koja se čuvaju na depo računu kod Deutsche Bank AG u Frankfurtu.

Asset manager jednom mjesečno dostavlja izvješće o investicijama, a tromjesečno procjenu investicija, koja pokazuje likvidna sredstva, opis svakog pojedinačnog držanja vrijednosnice, njenu ocjenu i tržišnu vrijednost.

IV FINANCIJSKO POSLOVANJE ZA RAZDOBLJE 01.01. - 31.12.2016.

U izvještajnom razdoblju Agencija je ostvarila ukupan prihod od 5.029.958,00 KM.

Ukupni rashodi Agencije iznose 3.986.245,00 KM.

U izvještajnom razdoblju ostvarena je neto dobit (višak prihoda nad rashodima) u iznosu od 1.043.713,00 KM koja se u skladu sa Zakonom, odlukom Upravnog odbora, raspoređuje u Fond za osiguranje depozita.

Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine je Odlukom Upravnog odbora broj 01-1-01-1-732/6-15 od 26.11.2015. godine imenovala kuću "Revik" d.o.o. Sarajevo za vanjskog revizora Agencije na razdoblje od tri godine.

Izvješćem neovisnog revizora konstatirano je da financijska izvješća fer i istinito po svim bitnim pitanjima prikazuju financijski položaj Agencije na dan 31.12.2016. godine sukladno Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja.

На основу члана 18.4 и 18.5 став 2. Закона о осигурању депозита у банкама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 20/02, 18/05, 100/08, 75/09 и 58/13) те члана 14. и 15. став 2. Статута Агенције ("Службени гласник БиХ", бр. 22/03, 79/09 и 75/13), Управни одбор Агенције за осигурање депозита Босне и Херцеговине доноси сљедећу

ОДЛУКУ
О УСВАЈАЊУ ИЗВЈЕШТАЈА О РАДУ

I

Усваја се Извјештај о раду Агенције за осигурање депозита Босне и Херцеговине за 2016. годину.

II

Извјештај о раду Агенције за осигурање депозита Босне и Херцеговине за 2016. годину доставиће се као информација Предсједништву Босне и Херцеговине и објавиће се у "Службеном гласнику БиХ".

III

Ова одлука ступа на снагу даном доношења.

Број 01-1-01-1-127/3-17	Предсједавајући
23. марта 2017. године	Управног одбора
Сарајево	Др **Сенад Софтић**, с. р.

ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ АГЕНЦИЈЕ ЗА ОСИГУРАЊЕ ДЕПОЗИТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА 2016. ГОДИНУ

I УВОД

Агенција за осигурање депозита Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Агенција) конституисана је у складу са Законом о осигурању депозита у банкама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 20/02, 18/05, 100/08, 75/09 и 58/13), (у даљем тексту: Закон).

Агенција послује као самостално непрофитно правно лице с пуним овлашћењима у складу са законом државе те је правни сљедник претходних ентитетских агенција за осигурање депозита.

Основна дјелатност Агенције је осигурање прикладних*/депозита физичких и правних лица у банкама чланицама у складу са Законом.

Агенција осигурава све прикладне депозите физичких и правних лица у банкама чланицама у Босни и Херцеговини у висини коју одреди Управни одбор Агенције на основу својих законских овлашћења из чл. 18.4 став 1 тачка 11.

Тренутно, осигурани депозит**/износи 50.000,00 КМ.

Осигурање депозита код ове агенције је законска обавеза банака које испуњавају услове регулисане Законом (члан 6. и 7. Закона), а односе се на власништво, капитал банке, ликвиДност, квалитет активе, управљање банком, профитабилност, тржишни ризик, рачуноводствене стандарде те резерве у односу на потенцијалне губитке.

Основни циљеви рада Агенције су заштита депонената - физичких и правних лица, враћање повјерења грађана у банкарски систем, што значи да би Агенција за случај ликвидације неке од банака чланица исплаћивала осигуране депозите депонената, па самим тим очување финансијске стабилности у Босни и Херцеговини.

II АКТИВНОСТИ УПРАВНОГ ОДБОРА

Управни одбор Агенције је, у складу са чл. 18.1 Закона о осигурању депозита у банкама Босне и Херцеговине, једини орган управљања Агенцијом и своју законску улогу остварује кроз надлежности из члана 18.4 Закона.

Управни одбор се обавезно састаје најмање једном у три мјесеца према члану 18.3 Закона.

Управни одбор Агенције је у извјештајном периоду одржао осам сједница.

Усвојено је више одлука којима је усвојен Извјештај о пословању Агенције за првих шест мјесеци, Финансијски план за 2017. годину, донесена Одлука о висини стопе премије осигурања за 2017. годину, Одлука о висини чланарине за 2017. годину и Програм рада за 2017. годину.

И у 2016. години, а пратећи могућност повећања износа осигураног депозита, остала је на снази Одлука Управног одбора којом је износ осигураног депозита утврђен у висини од 50.000,00 КМ по депоненту по банци чланици и исти је одређен реално у складу с капацитетима Фонда те се тиме истовремено постиже даље јачање повјерења у банкарски сектор.

Истовремено, Управни одбор је о погледу висине стопе премије осигурања усвојио одлуку да се иста утврди у висини од 0,26%. Довољна капитализованост Фонда за осигурање депозита, покривеност броја депонената и депозита су омогућиле доношење ове одлуке, те с тиме одржава повјерење и стабилност банкарског сектора.

Континуирана активност праћења остварења прихода од инвестирања је настављена кроз редовно извјештавање Управног одбора, расправу и доношење одговорајућих закључака, све у циљу побољшања остварења те врсте прихода. Тако је својим одлукама Управни одбор усвојио кварталне и полугодишње извјештаје и годишњи извјештај о раду Инвестиционог комитета и разматрао актуелност и усклађеност инвестиционих аката.

У мају, одлуком Управног одбора, продужено је важење Споразума о управљању инвестицијама с постојећим инвестиционом менаџером на наредни период од двије године.

Све активности везано за ово питање биле су усмјерене на приоритетне циљеве, сигурност инвестирања и ликвидност Фонда.

Управни одбор је, у оквиру своје надлежности, разматрао и усвојио извјештај спољног ревизора Агенције - ревизорске куће Ревик д.о.о. Сарајево.

Посебно значајна активност на измјенама и допунама Закона о осигурању депозита у банкама Босне и Херцеговине, а која је дио обавеза из Писма намјере које су власти Босне и Херцеговине потписале с Међународним монетарним фондом, резултирале су Одлуком Управног

одбора о покретању иницијативе према Савјету министара и ресорном Министарству финансија и трезора Босне и Херцеговине која је усвојена у новембру 2016. године. Основне измјене Закона су обавезност чланства у програму осигурања депозита за сваку банку која је добила дозволу за рад, скраћивање рока исплате на двадесет радних дана те проширење мандата Агенције кроз учешће Фонда за осигурање депозита у поступку реструктурисања банака чланица у циљу очувања финансијске стабилности.

Управни одбор је у свом раду разматрао и извјештаје у циљу јачања функције осигурања депозита, адекватности Фонда за осигурање депозита, стању испуњености критеријума код банака које су чланице програма осигурања депозита, анализе могућности повећања износа осигураног депозита, информације о остварењу прихода од инвестирања, информацију о стању депозита код осигураних банака и друге, те континуирано пратио реализацију својих закључака. Посебну пажњу Управни одбор је посветио банкама чланицама које имају проблема у свом текућем пословању, те у том смислу водио више расправа и доносио потребне закључке и мјере.

Други пут од оснивања Агенције, након што је код банке чланице Банке Српске а.д. Бања Лука наступио случај осигурања, започела је исплата осигураних депозита дана 23. маја 2016. године те је Управни одбор редовно разматрао информације о току исплате.

Управни одбор је усвојио Извјештај о раду Агенције за 2016. годину који је као информација упућен Предсједништву Босне и Херцеговине те је и поступио по препорукама Предсједништва Босне и Херцеговине у смислу корекције плата и накнада у Агенцији.

III ОСТВАРИВАЊЕ ЗАКОНСКИХ ОВЛАШЋЕЊА АГЕНЦИЈЕ

А) Функционисање програма осигурања депозита

У складу с одредбом чл. 6. Закона, обавеза је банака, које су добиле дозволу за рад од надлежних ентитетских агенција за банкарство, да постану банке чланице програма осигурања депозита, након што испуне критеријуме за осигурање депозита из чл. 7. Закона.

У свом програму осигурања на дан 31.12.2016. године Агенција има укључено укупно 23 банке чланице.

У току 2016. године дошло је до статусних промјена код дотадашње три банке чланице на начин да је Моја банка д.д. Сарајево припојена Инвестиционо-комерцијалној банци Зеница те Привредна банка д.д. Сарајево припојена БОР банци д.д. Сарајево, чиме су Инвестиционо-комерцијална банка д.д. Зеница и БОР банка д.д. Сарајево постали правни сљедници припојених банака чланица.

У складу са и на основу Закона и Одлуке о критеријумима за учешће банака у програму осигурања депозита Агенције за осигурање депозита Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 71/05, 79/09 и 75/13), (у даљем тексту: Одлука) Агенција је дужна да континуирано надгледа пословање банака у погледу испуњености критеријума за чланство, те се с тим у вези прате дневни, мјесечни и квартални извјештаји као и годишњи извјештаји спољних ревизора који се достављају Агенцији.

На основу поменутих извјештаја, у Агенцији се израђују квартални анализе испуњености критеријума код банака чланица, те се о томе редовно извјештава Управни одбор Агенције.

Пословање банака у 2016. години карактерише даље прилагођавање ситуацији у којој политичко-економске прилике у Босни и Херцеговини и свјетска економска криза утичу и на цјелокупни банкарски систем БиХ. Са 31.12.2016. године четири банке чланице су, према прелиминарним извјештајима, исказале губитак у свом пословању у износу од сса 64 милиона КМ. Иако исти није настао као посљедица оперативних губитака банака, него из разлога издвајања већих износа "резерви" на NLP-ове као одраза погоршане привредне активности, слабљења већ лошег стандарда становништва, дошло је до смањења укупног броја запослених, који су с друге стране утицали на благовременост поврата одобрених кредита од комерцијалних банака, како правних исто тако и физичких лица. У истом периоду деветнаест банака чланица остварило је добит у износу од сса 286 милиона КМ односно укупно банкарски сектор исказао је добит у висини од сса 221 милион КМ.

Минималан раст економије у БиХ не даје могућност да се пласмани банака усљед вишка ликвидних средстава остваре на задовољавајући начин, те средства уложе у пројекте који ће омогућити значајнији економски раст БиХ. Банке послују у окружењу у којем још увијек висока стопа ликвидности у банкарском сектору утиче на профитабилност (опрезније улагање средстава у нове пројекте). Очекивано је да ће се у мјери у којој се БиХ буде више приближавала Европској унији све више отварати нове могућности за улагања и развој свих сегмената те у крајњој линији довести до пораста улагања кроз кредитирање од стране банака.

У извјештајном периоду код једног броја банака дошло је до нарушавања критеријума који су дужне стално одржавати у прописаним границама те је Агенција наложила таквим банкама да доставе свеобухватне пословне планове којим појашњавају начин на који ће превазићи недостатак критеријума, прије свега профитабилности, без угрожавања минималних захтјева за капитал (члан III.7 Одлуке). На основу својих законских овлашћења, Агенција је извршила оцјену достављених планова, те неке вратила на допуну и континуирано пратила реализацију истих. На тај начин Агенција је задржала стални надзор над банкама чланицама и била у сваком моменту спремна на интервенцију.

Протеклу годину карактерише и други случај исплате осигураних депозита за депоненте Банке Српске а.д. Бања Лука - у ликвидацији и почео је са 23.05.2016. године. Истичемо да је исплата проведена у потпуности професионално на начин и у временским оквирима у складу са Законом. Иста је започела осми радни дан од дана одузимања дозволе за рад, што је по ефикасности други резултат у Европи, чији је просјек 28,1 дан. У прве двије седмице исплаћено је 81% износа осигураних депозита (око 45 милиона КМ) и 51,6% броја депонената (7365 депонената), што у индустрији осигураних депозита представља изузетно добар резултат. Са 31.12.2016. године исплаћено је 96,64% износа укупне потенцијалне обавезе Агенције (53,649 милиона КМ од 55,517 милиона КМ) те 63,26% броја депонената (9031 од укупно 14276). Преостали износи за исплату се углавном односе на осигуране депозите од 5 КМ до 100 КМ, гдје депоненти још увијек нису дошли по свој новац (пет година је рок за преузимање и наплату од стране депонента).

Са 31.12.2016. године депонентима Бобар банке а.д. Бијељина - у ликвидацији исплаћено је 98,6% укупне обавезе Агенције (85,576 милиона КМ од 86.831 милиона КМ), те 68,3% броја депонената (14.623 од укупно 21.405).

Закључно са 31.12.2016. године укупно је наплаћено из ликвидационе масе Бобар банке а.д. Бијељина - у ликвидацији 83 милиона КМ (95,6% вриједности осигураних депозита) и 38 милиона КМ Банке Српске а.д. Бања Лука - у ликвидацији (68,4% вриједности осигураних депозита), што

представља такође висок проценат поврата средстава у Фонд Агенције.

И поред тешких услова пословања у протеклој години, мора се истаћи да су банке чланице имале висок степен ликвидности, да није дошло до одлива депозита, већ до повећања штедње грађана.

У току 2016. године настављене су редовне активности запослених у погледу вршења контроле извјештавања које су банке у складу с Уговором о осигурању депозита и Анексом наведеног уговора дужне сачињавати и достављати Агенцији на мјесечном нивоу.

Ово је веома битна активност у Агенцији, јер прије свега служи провјери тачности извјештаја банака, како би Агенција била спремна у сваком моменту извршити обавезу исплате осигураних депозита, уколико се деси случај осигурања.

У Агенцији је континуирано вршена анализа могућности повећања износа осигураног депозита и исти је тренутно одређен у висини од 50.000,00 КМ.

Б) Кретање депозита у банкарском сектору Босне и Херцеговине и банкама чланицама програма осигурања депозита

1. Банке у Босни и Херцеговини

Са 31.12.2016. године укупно 23 банке из Босне и Херцеговине се налазе у програму осигурања депозита. Дана 11.05.2016. године покренут је ликвидациони поступак над Банком Српске а.д. Бања Лука (Рјешење број 03-614-4/2016 АБРС). У току 2016. године укинута је дозвола за рад Моја Банка д.д. Сарајево ради припајања ИКБ д.д. Зеница (31.07.) док је Привредна банка д.д Сарајево припојена Бор банци д.д. (01.10.). Све банке које послују на територији БиХ (сем развојних банака ентитета) уједно су и чланице програма осигурања депозита.

Кретање броја банака у БиХ

Банке	12/02	12/14	12/15	12/16	Индекс	
1	2	3	4	5	5/4	5/2
Федерација БиХ	29	17	17	15	88	52
Република Српска	10	9	9	8	89	80
Босна и Херцеговина	39	26	26	23	88	59
Државне	3	2	2	2	100	67
Привремена управа	3	0	1	0	-	-
Чланице АОД БиХ	10	25	25	23	92	230

2. Депозити

Укупни депозити имали су раст од 6,2% у 2016. години. С обзиром на то да је за 2015. годину забиљежен раст укупних депозита од 6,8% у односу на 2014. годину, те да је за 2014. годину раст укупних депозита износио 4,6%, може се констатовати да је раст укупних депозита био значајан и у 2016. години. Депозити представљају најзначајнији извор финансирања банака у БиХ. У депозитном потенцијалу банака у БиХ, гледано са становишта секторске структуре, и током 2016. године (доступни подаци са 30.09.2016. године) највише је учешће депозита становништва. Други по висини и учешћу секторски извор су депозити приватних предузећа, док су депозити владе и владиних институција као трећи секторски извор у банкама БиХ биљежили раст током 2016. године. Депозити јавних и државних предузећа су на четвртом мјесту по висини секторских извора. Небанкарске финансијске институције су пети секторски извор у банкама БиХ и исти су такође биљежили раст током 2016. године. Депозити банкарских институција (депозитних средстава матичних групација) шести су секторски извор у банкама БиХ. Финансијска подршка групације је и даље присутна у банкама БиХ, а највише је концентрисана у пет банака (87% учешће у депозитима банкарских институција). На овај начин банке у већинском страном власништву имају осигуран прилив средстава за финансирање од стране групе чије су чланице.

3. Штедња

Депозити становништва имали су континуиран раст и током 2016. године, тј. повећани су са нивоа 10,04 милијарде КМ, колико су износили на крају 2015. године, на ниво од 10,88 милијарди КМ са 31.12.2016. године (8,4%). Штедња грађана, с учешћем од 57,1% у укупним депозитима (учешће у 2015. години 55,3%) и даље је највећи извор финансирања банака у БиХ.

Стабилност укупног банкарског система као и постојање система осигурања депозита, чији је основни циљ повећање стабилности финансијског сектора и заштита штедиша, као резултат су дали позитивне трендове и континуиран раст у сегменту штедње у банкама БиХ.

Очување и јачање повјерења грађана у сигурност и стабилност банкарског система у БиХ је перманентан задатак Агенције као гаранта исплате осигураног депозита и иста је препозната од стране грађана БиХ.

4. Кретање депозитних категорија

Агенција прикупља од банака чланица податке о депозитним категоријама на мјесечном нивоу у складу с Уговором и Анексом Уговора о осигурању депозита. Категорија "прикладни депозити", биљеже раст у 2016. години, те су у односу на крај 2015. године већи за 8,9%.

Приказани подаци у наредној табели на најбољи начин осликавају стање у банкарском систему, гдје је сигурност депозита водећи мотив за даљњи раст штедње у банкама и њено све веће учешће у укупним депозитима.

Преглед врста депозита			(у милионима КМ)			
Депозити	12/02	12/14	12/15	12/16	Индекс	
1	2	3	4	5	5/4	5/2
Укупни	4.055	17.008	18.170	19.292	106	476
Штедни	1.565	9.246	10.040	10.879	108	695

5. Концентрација укупних и штедних депозита

Учешће пет највећих банака у банкарском сектору од 55% на категорији "укупни депозити" и 60% на категорији "грађани" указује да је евидентно постојање концентрације "укупних депозита" и "штедње" у већим банкама, што је приказано у доњој табели:

Концентрација укупних и штедних депозита	(у милионима КМ)
	12/16
1	2
Укупни депозити (5 највећих банака)	10.592=55%
Укупни депозити (осталих 18 банака)	8.700=45%
Штедни депозити (5 највећих банака)	6.572=60%
Штедни депозити (осталих 18 банака)	4.307=40%

6. Учешће банака чланица у банкарском сектору Босне и Херцеговине

Укупно 23 банке са 31.12.2016. године налазе се у програму осигурања депозита код Агенције.

Према подацима приказаним у табели, 100% укупних депозита депоновано је у банкама чланицама програма осигурања депозита.

Преглед учешћа банка чланица у укупним депозитима	(у милионима КМ)

Укупни депозити	12/02	12/14	12/15	12/16	Индекс	
1	2	3	4	5	5/4	5/2
Банке БиХ	4.055	17.008	18.170	19.292	106	476
Банке чланице	2.395	16.873	18.038	19.292	107	805
Учешће %	59,1	99,2	99,3	100		

Учешће банака чланица програма осигурања у укупној штедњи грађана у банкама у Босни и Херцеговини износи 100%.

Преглед учешћа банка чланица у штедним депозитима			(у милионима КМ)			
Штедња	12/02	12/14	12/15	12/16	Индекс	
1	2	3	4	5	5/4	5/2
Банке БиХ	1.565	9.246	10.040	10.879	108	695
Банке чланице	1.128	9.143	9.930	10.879	110	964
Учешће %	72,1	98,9	98,9	100		

Банке чланице у протеклим годинама (2012.-2016. година) увијек су имале високо учешће у прикупљању депозита. Са 31.12.2016. године све банке које послују на територији БиХ уједно су и чланице програма осигурања депозита те је тиме покривеност, како укупних депозита тако и штедних, у пуном износу. Допринос Агенције као и примјена шеме осигурања депозита у протеклих 15 година је значајна. Праћење рада банака чланица, политика повећања лимита осигурања заснована на анализама, економска оправданост пословања, правовремено указивање на недостатке у пословању банака чланица... су само неки од показатеља оправданости успостављања шеме осигурања депозита у БиХ. Самим тим, несумљиво Агенција чини веома важног учесника у финансијском систему земље.

Ц) Фонд за осигурање депозита

Чланом 11. Закона регулисана је обавеза отварања рачуна Фонда код Централне банке Босне и Херцеговине и депоновање средстава премије и донираних средстава.

Иницијална средства за успостављање Фонда донирале су, путем својих агенција, владе Сједињиних Америчких Држава (USAID) и Републике Њемачке (KfW).

Према усвојеној Политици инвестирања средстава а у складу са Законом, средства Фонда се могу инвестирати у хартије од вриједности с фиксним приходом које су издате или гарантоване од земаља Европске уније, владиних агенција земаља Европске уније, европске наднационалне агенције, као и у хартије од вриједности с фиксним приходом издате или гарантиране од владе или владиних агенција Сједињених Америчких Држава.

Агенција може такође улагати капитал Фонда у хартије од вриједности с фиксним приходом или друге инструменте дуга које су издале банке или компаније Европске уније или банке или компаније са сједиштем у Сједињеним Америчким Државама с највишом оцјеном. Минимална оцјена квалитета ових банака или компанија је "А" или "П1" или боља, или еквивалент у складу с оцјенама међународно признате агенције за оцјену обвезница.

Агенција је именовала Deutsche Asset Management International GmbH за инвестиционог менаџера (Споразум о управљању портфељом) и даје му упутства у писаној форми да надгледа и усмјерава инвестицију и реинвестицију средстава која се чувају на депо рачуну код Deutsche Bank AG у Франкфурту.

Инвестициони менаџер једном мјесечно доставља извјештај о инвестицијама, а квартално процјену инвестиција, која показује ликвидна средства, опис сваког појединачног држања хартије од вриједности, њену оцјену и тржишну вриједност.

IV ФИНАНСИЈСКО ПОСЛОВАЊЕ ЗА ПЕРИОД 01.01. - 31.12.2016.

У извјештајном периоду Агенција је остварила укупан приход од 5.029.958,00 КМ.

Укупни расходи Агенције износе 3.986.245,00 КМ.

У извјештајном периоду остварена је нето добит (вишак прихода над расходима) у износу од 1.043.713,00 КМ која се у складу са Законом, одлуком Управног одбора, распоређује у Фонд за осигурање депозита.

Агенција за осигурање депозита Босне и Херцеговине је Одлуком Управног одбора број 01-1-01-1-732/6-15 од 26.11.2015. године именовала кућу "Ревик" д.о.о. Сарајево за спољног ревизора Агенције на период од три године.

Извјештајем независног ревизора констатовано је да финансијски извјештаји фер и истинито по свим битним питањима приказују финансијски положај Агенције на дан 31.12.2016. године у складу с Међународним стандардима финансијског извјештавања.

(Sl-712/17-G)

617

Na osnovu čl. 18.4 stav 1. tačka 9. Zakona o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 20/02, 18/05, 100/08, 75/09 i 58/13) te čl. 14. stav 1. tačka 9. Statuta Agencije ("Službeni glasnik BiH", br. 22/03, 79/09 i 75/13), Upravni odbor Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine donosi sljedeću

ODLUKU

I

Usvaja se Finansijski plan Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine za 2017. godinu.

II

Ova odluka primjenjivat će se počev od 01.01.2017. godine.

III

Ova odluka objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-1-01-1-817/9-16
28. novembra 2016. godine
Banja Luka

Predsjedavajući
Upravnog odbora
Dr. **Senad Softić**, s. r.

FINANSIJSKI PLAN
AGENCIJE ZA OSIGURANJE DEPOZITA BOSNE I HERCEGOVINE ZA PERIOD OD 01.01. DO 31.12.2017. GODINE

(iznos u KM)

Redni broj	Prihodi Agencije	Planirano
1	Prihodi od investiranja	1,576,100.00
2	Prihodi od kamate komercijalnih banaka	200.00
3	Ostali finansijski prihodi	0.00
I	FINANSIJSKI PRIHODI	1,576,300.00
4	Prihodi od donacija	45,900.00
5	Prihodi od članarine banaka	2,970,000.00
6	Ostali poslovni prihodi	0.00
II	**OSTALI PRIHODI**	3,015,900.00
	UKUPNI PRIHODI	4,592,200.00

Redni broj	Rashodi Agencije	Planirano
1	Troškovi osoblja	2,077,100.00
2	Materijalni troškovi i	590,000.00

	troškovi održavanja	
3	Troškovi provizije	645,000.00
4	Troškovi amortizacije	160,000.00
5	Ostali rashodi	60,000.00
	UKUPNI RASHODI	3,532,100.00
	BRUTO DOBITAK	1,060,100.00

Na temelju čl. 18.4 stavak 1. točka 9. Zakona o osiguranju depozita u bankama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 20/02, 18/05, 100/08, 75/09 i 58/13) te čl. 14. stavak 1. točka 9. Statuta Agencije ("Službeni glasnik BiH", br. 22/03, 79/09 i 75/13), Upravni odbor Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine donosi sljedeću

ODLUKU

I

Usvaja se Financijski plan Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine za 2017. godinu.

II

Ova odluka primjenjivat će se počev od 01.01.2017. godine.

III

Ova odluka objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-1-01-1-817/9-16
28. studenoga 2016. godine
Banja Luka

Predsjedatelj
Upravnog odbora
Dr. **Senad Softić**, v. r.

FINANCIJSKI PLAN AGENCIJE ZA OSIGURANJE DEPOZITA BOSNE I HERCEGOVINE ZA RAZDOBLJE OD 01.01. DO 31.12.2017. GODINE

(iznos u KM)

Redni broj	Prihodi Agencije	Planirano
1	Prihodi od investiranja	1,576,100.00
2	Prihodi od kamate komercijalnih banaka	200.00
3	Ostali financijski prihodi	0.00
I	FINANCIJSKI PRIHODI	1,576,300.00
4	Prihodi od donacija	45,900.00
5	Prihodi od članarine banaka	2,970,000.00
6	Ostali poslovni prihodi	0.00
II	**OSTALI PRIHODI**	3,015,900.00
	UKUPNI PRIHODI	4,592,200.00

Redni broj	Rashodi Agencije	Planirano
1	Troškovi osoblja	2,077,100.00
2	Materijalni troškovi i troškovi održavanja	590,000.00
3	Troškovi provizije	645,000.00
4	Troškovi amortizacije	160,000.00
5	Ostali rashodi	60,000.00
	UKUPNI RASHODI	3,532,100.00
	BRUTO DOBITAK	1,060,100.00

На основу чл. 18.4 став 1. тачка 9. Закона о осигурању депозита у банкама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 20/02, 18/05, 100/08, 75/09 и 58/13) те чл. 14. став 1. тачка 9. Статута Агенције ("Службени гласник БиХ", бр. 22/03, 79/09 и 75/13), Управни одбор Агенције за осигурање депозита Босне и Херцеговине доноси сљедећу

ОДЛУКУ

I

Усваја се Финансијски план Агенције за осигурање депозита Босне и Херцеговине за 2017. годину.

II

Ова одлука примјењиваће се почев од 01.01.2017. године.

III

Ова одлука објавиће се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-1-01-1-817/9-16
28. новембра 2016. године
Бања Лука

Предсједавајући
Управног одбора
Др **Сенад Софтић**, с. р.

ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН АГЕНЦИЈЕ ЗА ОСИГУРАЊЕ ДЕПОЗИТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА ПЕРИОД ОД 01.01. ДО 31.12.2017. ГОДИНЕ

(износ у КМ)

Редни број	Приходи Агенције	Планирано
1	Приходи од инвестирања	1,576,100.00
2	Приходи од камате комерцијалних банака	200.00
3	Остали финансијски приходи	0.00
I	ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ	1,576,300.00
4	Приходи од донација	45,900.00
5	Приходи од чланарине банака	2,970,000.00
6	Остали пословни приходи	0.00
II	**ОСТАЛИ ПРИХОДИ**	3,015,900.00
	УКУПНИ ПРИХОДИ	4,592,200.00

Редни број	Расходи Агенције	Планирано
1	Трошкови особља	2,077,100.00
2	Материјални трошкови и трошкови одржавања	590,000.00
3	Трошкови провизије	645,000.00
4	Трошкови амортизације	160,000.00
5	Остали расходи	60,000.00
	УКУПНИ РАСХОДИ	3,532,100.00
	БРУТО ДОБИТАК	1,060,100.00

(Sl-711/17-G)

AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO, OSNOVNO I SREDNJE OBRAZOVANJE BOSNE I HERCEGOVINE

618

Na osnovu člana 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02 i 102/09), člana 28. stava (2) Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 81/10 i 40/12), a po prethodno pribavljenom Mišljenju Agencije za državnu službu Bosne i Hercegovine broj 03-34-2-165-13/17 od 19.04.2017. godine, direktorica Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje donosi

RJEŠENJE
O IMENOVANJU RUKOVODEĆEG DRŽAVNOG SLUŽBENIKA

1. Žaneta Džumhur, imenuje se na radno mjesto rukovodećeg državnog službenika - pomoćnik rukovodioca - šef Odjeljenja za standarde i ocjenjivanje u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju u Agenciji za

predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, s danom 01.05.2017. godine.
2. Imenovanoj iz tačke 1. ovog rješenja pripada plaća državnog službenika iz platnog razreda B5 s koeficijentom 3,55.
3. Ovo rješenje objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-34-2-110-31/17
25. aprila 2017. godine
Mostar

Direktorica
Maja Stojkić, s. r.

Na temelju članka 61. stavka (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02 i 102/09), članka 28. stavka (2) Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 81/10 i 40/12), a po prethodno pribavljenom Mišljenju Agencije za državnu službu Bosne i Hercegovine broj 03-34-2-165-13/17 od 19.04.2017. godine, ravnateljica Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje donosi

RJEŠENJE
O IMENOVANJU RUKOVODEĆEG DRŽAVNOG SLUŽBENIKA

1. Žaneta Džumhur, imenuje se na radno mjesto rukovodećeg državnog službenika - pomoćnik rukovoditelja - šef Odjeljenja za standarde i ocjenjivanje u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju u Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, s danom 01.05.2017. godine.
2. Imenovanoj iz točke 1. ovog rješenja pripada plaća državnog službenika iz platnog razreda B5 s koeficijentom 3,55.
3. Ovo rješenje objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-34-2-110-31/17
25. travnja 2017. godine
Mostar

Ravnateljica
Maja Stojkić, v. r.

На основу члана 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02 и 102/09), члана 28. става (2) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04,17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 81/10 и 40/12), а по претходно прибављеном Мишљењу Агенције за државну службу Босне и Херцеговине број 03-34-2-165-13/17 од 19.04.2017. године, директорица Агенције за предшколско, основно и средње образовање доноси

РЈЕШЕЊЕ
О ИМЕНОВАЊУ РУКОВОДЕЋЕГ ДРЖАВНОГ СЛУЖБЕНИКА

1. Жанета Џумхур, именује се на радно мјесто руководећег државног службеника - помоћник руководиоца - шеф Одјељења за стандарде и оцјењивање у предшколском, основном и средњем образовању у Агенцији за предшколско, основно и средње образовање, с даном 01.05.2017. године.
2. Именованој из тачке 1. овог рјешења припада плата државног службеника из платног разреда Б5 с коефицијентом 3,55.
3. Ово рјешење објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-34-2-110-31/17
25. априла 2017. године
Мостар

Директорица
Маја Стојкић, с. р.

619

Na osnovu člana 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02 i 102/09), člana 28. stava (2) Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 81/10 i 40/12), a po prethodno pribavljenom Mišljenju Agencije za državnu službu Bosne i Hercegovine broj 03-34-2-165-13/17 od 19.04.2017. godine, direktorica Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje donosi

RJEŠENJE
O IMENOVANJU RUKOVODEĆEG DRŽAVNOG SLUŽBENIKA

1. Dragan Pinjuh, imenuje se na radno mjesto rukovodećeg državnog službenika - pomoćnik direktora - šef kabineta u Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, s danom 01.05.2017. godine.
2. Imenovanom iz tačke 1. ovog rješenja pripada plaća državnog službenika iz platnog razreda B5 s koeficijentom 3,55.
3. Ovo rješenje objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-34-2-110-32/17
25. aprila 2017. godine
Mostar

Direktorica
Maja Stojkić, s. r.

Na temelju članka 61. stavka (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02 i 102/09), članka 28. stavka (2) Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 81/10 i 40/12), a po prethodno pribavljenom Mišljenju Agencije za državnu službu Bosne i Hercegovine broj 03-34-2-165-13/17 od 19.04.2017. godine, ravnateljica Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje donosi

RJEŠENJE
O IMENOVANJU RUKOVODEĆEG DRŽAVNOG SLUŽBENIKA

1. Dragan Pinjuh, imenuje se na radno mjesto rukovodećeg državnog službenika - pomoćnik ravnatelja - šef kabineta u Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, s danom 01.05.2017. godine.
2. Imenovanom iz točke 1. ovog rješenja pripada plaća državnog službenika iz platnog razreda B5 s koeficijentom 3,55.
3. Ovo rješenje objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-34-2-110-32/17
25. travnja 2017. godine
Mostar

Ravnateljica
Maja Stojkić, v. r.

На основу члана 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02 и 102/09), члана 28. става (2) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 81/10 и 40/12), а по претходно прибављеном Мишљењу Агенције за државну службу Босне и Херцеговине број 03-34-2-165-13/17 од 19.04.2017. године, директорица Агенције за предшколско, основно и средње образовање доноси

РЈЕШЕЊЕ
О ИМЕНОВАЊУ РУКОВОДЕЋЕГ ДРЖАВНОГ СЛУЖБЕНИКА

1. Драган Пињух, именује се на радно мјесто руководећег државног службеника - помоћник директора - шеф кабинета у Агенцији за предшколско, основно и средње образовање, с даном 01.05.2017. године.
2. Именованом из тачке 1. овог рјешења припада плата државног службеника из платног разреда Б5 с коефицијентом 3,55.
3. Ово рјешење објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-34-2-110-32/17
25. априла 2017. године
Мостар

Директорица
Маја Стојкић, с. р.

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE

620

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u sastavu: predsjednik Mirsad Ćeman, potpredsjednici Mato Tadić i Zlatko M. Knežević i sudije Valerija Galić, Miodrag Simović i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 10. maja 2017. godine, u predmetu broj **AP 2395/15**, rješavajući apelacije **Šemse Hairlahović** i drugih, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2), člana 62. stav (7), člana 72. st. (4) i (5) i člana 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije koje su podnijeli: **Šemsa Hairlahović, Mujo Mulalić, Đula Mušić rođ. Hercegovac, Zijad Omerčević, Husein Muhić, Hasan Delalić, Ibrahim Ljubijankić, Rasim Mujakić, Remzo Toromanović i Ahmet Dedić.**

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog dužine trajanja izvršnih postupaka i povreda prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi sa pravom na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u predmetima pred Općinskim sudom u Cazinu br. 020-0-I-07-00-1282, 020-0-I-07-00-0098, 020-0-I-07-00-1150, 020 0 I 06 00 4997, 20 0 I 019389 12 I, 020-0-I-09-00-3771, 020-0-I-07-00-1110, 20 0 I 019068 12 I, 020 0 I 07 00 1345 i 20 0 I 040665 16 I.

Na osnovu člana 74. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **Vladi Unsko-sanskog kantona** da **Šemsi Hairlahović, Muji Mulaliću, Đuli Mušić rođ. Hercegovac, Zijadu Omerčeviću, Huseinu Muhiću, Hasanu Delaliću, Ibrahimu Ljubijankiću, Rasimu Mujakiću, Remzi Toromanoviću i Ahmetu Dediću** isplati iznos od po 1.000,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog dužine trajanja izvršnih postupaka, i to u roku od tri mjeseca od dostavljanja ove odluke uz obavezu da, nakon isteka ovog roka, plati zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos, ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Na osnovu člana 72. stav (4) Pravila Ustavnog suda, nalaže se:

Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine da, u skladu sa ovom odlukom, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sistemskog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i, u vezi s tim, odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi sa pravom iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, u skladu sa ovom odlukom;

Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Unsko-sanskog kantona da, u skladu sa ovom odlukom, u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke, preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sistemskog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, u skladu sa ovom odlukom, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi sa pravom na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, u skladu sa ovom odlukom;

Predsjedniku Općinskog suda u Cazinu da odmah, u skladu sa ovom odlukom, preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sistemskog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a na osnovu člana 62. stav (7) Pravila Ustavnog suda, i mjere za okončanje izvršnog postupka iz ove odluke u predmetu broj 20 0 I 040665 16 I, u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Na osnovu člana 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Unsko-sanskog kantona i predsjedniku Općinskog suda u Cazinu** da, u roku od najkasnije šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke, obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod
AP 2395/15 i AP 5574/15

1. Šemsa Hairlahović (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Cazina, koju zastupa Jadranka Lojić, advokat iz Cazina, podnijela je 14. maja 2015. godine (apelacija zavedena pod brojem AP 2395/15) i 17. decembra 2015. godine (apelacija zavedena pod brojem AP 5574/15) apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog dužine

trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u Cazinu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) u predmetu broj 020-0-I-07-00-1282. Apelantica je 1. oktobra 2007. godine podnijela Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv DD "Tvornica žičanih proizvoda" Cazin (u daljnjem tekstu: izvršenik) na osnovu Presude Općinskog suda broj Rs:130/04 od 4. maja 2007. godine. Rješenjem o izvršenju od 5. maja 2008. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Sudski izvršilac je 22. aprila 2011. godine, te 8. juna 2015. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmet izvršenja, nakon čega je Općinski sud 22. juna 2015. godine donio rješenje kojim je obustavio predmetni izvršni postupak i ukinuo provedene radnje (postupak je trajao sedam godina i osam mjeseci). Rješenjem od 15. oktobra 2015. godine Kantonalni sud u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) je potvrdio rješenje Općinskog suda o obustavi predmetnog postupka.

AP 3633/15

2. Mujo Mulalić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Cazina, kojeg zastupa Jadranka Lojić, advokat iz Cazina, podnio je 16. jula 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u predmetu broj 020-0-I-07-00-0098. Apelant je 4. januara 2007. godine podnio Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika na osnovu Presude Općinskog suda broj Pr: 436/00 od 7. augusta 2006. godine. Rješenjem o izvršenju od 6. maja 2008. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Sudski izvršilac je 12. oktobra 2015. godine, te 4. februara 2016. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmet izvršenja, nakon čega je Općinski sud 23. februara 2016. godine donio rješenje kojim je obustavio predmetni izvršni postupak i ukinuo provedene radnje (postupak je trajao više od devet godina). Rješenjem od 12. augusta 2016. godine Kantonalni sud je potvrdio rješenje Općinskog suda o obustavi predmetnog postupka.

AP 3637/15

3. Đula Mušić rođ. Hercegovac (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Cazina, koju zastupa Jadranka Lojić, advokat iz Cazina, podnijela je 16. jula 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u predmetu broj 020-0-I-07-001150. Apelantica je 23. augusta 2007. godine podnijela Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika na osnovu Presude Općinskog suda broj Rs: 95/04 od 20. juna 2007. godine. Rješenjem o izvršenju od 5. maja 2008. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Sudski izvršilac je 14. oktobra 2015. godine, te 4. februara 2016. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmet izvršenja, nakon čega je Općinski sud 23. februara 2016. godine donio rješenje kojim je obustavio predmetni izvršni postupak i ukinuo provedene radnje (postupak je trajao osam godina i šest mjeseci). Rješenjem od 12. augusta 2016. godine Kantonalni sud je potvrdio rješenje Općinskog suda o obustavi predmetnog postupka.

AP 3638/15

4. Zijad Omerčević (u daljnjem tekstu: apelant) iz Cazina, kojeg zastupa Jadranka Lojić, advokat iz Cazina, podnio je 16. jula 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u predmetu broj 020 0 I 06 00 4997. Apelant je 16. novembra 2006. godine podnio Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika na osnovu Presude Općinskog suda broj Pr: 400/00 od 5. septembra 2006. godine. Rješenjem o izvršenju od 6. maja 2008. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Sudski izvršilac je 1. decembra 2015. godine, te 15. januara 2016. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmet izvršenja, nakon čega je Općinski sud 18. januara 2016. godine donio rješenje kojim je obustavio predmetni izvršni postupak i ukinuo provedene radnje (postupak je trajao više od devet godina – rješenje je postalo pravosnažno 12. augusta 2016. godine).

AP 3647/15

5. Husein Muhić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Cazina, kojeg zastupa Jadranka Lojić, advokat iz Cazina, podnio je 16. jula 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u predmetu broj 20 0 I 019389 12 I. Apelant je 24. augusta 2007. godine podnio Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika na osnovu Presude Općinskog suda broj Rs: 95/04 od 20. juna 2006. godine. Rješenjem o izvršenju od 6. maja 2008. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Općinski sud je Rješenjem od 16. septembra 2011. godine, nakon bezuspješno provedenog popisa i zapljene pokretnih stvari, obustavio izvršni postupak, nakon čega je Kantonalni sud ukinuo navedeno rješenje i predmetni spis vratio na ponovni postupak. Općinski sud je Rješenjem od 9. februara 2016. godine (postupak je trajao osam godina i pet mjeseci), a koje je potvrđeno Rješenjem Kantonalnog suda od 5. aprila 2016. godine, obustavio izvršni postupak zbog toga što je sudski izvršilac 11. novembra 2015. godine, te 17. decembra 2015. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmet izvršenja.

AP 3655/15

6. Hasan Delalić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Cazina, kojeg zastupa Jadranka Lojić, advokat iz Cazina, podnio je 16. jula 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u predmetu broj 020-0-I-09-00-3771. Apelant je 22. juna 2009. godine podnio Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika na osnovu Presude Općinskog suda broj 020-0-P-06-000285 od 31. augusta 2008. godine. Rješenjem o izvršenju od 2. marta 2010. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Sudski izvršilac je 8. oktobra 2015. godine, te 6. novembra 2015. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmet izvršenja, nakon čega je Općinski sud 21. septembra 2016. godine donio rješenje kojim je obustavio predmetni izvršni postupak i ukinuo provedene radnje. Predmetni postupak je trajao više od sedam godina.

AP 3662/15

7. Ibrahim Ljubijankić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Cazina, kojeg zastupa Jadranka Lojić, advokat iz Cazina, podnio je 16. jula 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u predmetu broj 020-0-I-07-00-1110. Apelant je 21. augusta 2007. godine podnio Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika na osnovu Presude Općinskog suda broj Rs-96/04 od 20. juna 2007. godine. Rješenjem o izvršenju od 6. maja 2008. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Sudski izvršilac je 12. oktobra 2015. godine, te 4. februara 2016. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmet izvršenja, nakon čega je Općinski sud 23.

februara 2016. godine donio rješenje kojim je obustavio predmetni izvršni postupak i ukinuo provedene radnje. Rješenjem od 13. juna 2016. godine Kantonalni sud je potvrdio rješenje Općinskog suda o obustavi predmetnog postupka. Predmetni postupak je trajao osam godina i šest mjeseci.

AP 3663/15

8. Rasim Mujakić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Cazina, kojeg zastupa Jadranka Lojić, advokat iz Cazina, podnio je 16. jula 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u predmetu broj 20 0 I 019068 12 I. Apelant je 21. augusta 2007. godine podnio Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika na osnovu Presude Općinskog suda broj Rs-96/04 od 20. juna 2007. godine. Rješenjem o izvršenju od 6. maja 2008. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Sudski izvršilac je 5. marta 2015. godine, te 13. jula 2015. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmet izvršenja, nakon čega je Općinski sud 23. jula 2015. godine donio rješenje kojim je obustavio predmetni izvršni postupak i ukinuo provedene radnje (postupak je trajao gotovo osam godina). Rješenjem od 6. oktobra 2015. godine Kantonalni sud je potvrdio rješenje Općinskog suda o obustavi predmetnog postupka.

AP 3669/15

9. Remzo Toromanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Cazina, kojeg zastupa Jadranka Lojić, advokat iz Cazina, podnio je 16. jula 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u predmetu broj 020 0 I 07 00 1345. Apelant je 15. oktobra 2007. godine podnio Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika na osnovu Presude Općinskog suda broj Rs-184/04 od 13. aprila 2007. godine. Rješenjem o izvršenju od 5. maja 2008. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Sudski izvršilac je 18. novembra 2015. godine, te 21. decembra 2015. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmet izvršenja, nakon čega je Općinski sud 21. decembra 2015. godine donio rješenje kojim je obustavio predmetni izvršni postupak i ukinuo provedene radnje (postupak trajao više od osam godina). Rješenjem od 6. oktobra 2015. godine Kantonalni sud je potvrdio rješenje Općinskog suda o obustavi predmetnog postupka.

AP 492/17

10. Ahmet Dedić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Bužima, kojeg zastupa Jadranka Lojić, advokat iz Cazina, podnio je 7. februara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja izvršnog postupka koji se vodi pred Općinskim sudom u predmetu broj 20 0 I 040665 16 I (stari broj 020-0-I-07-000957). Apelant je 27. juna 2007. godine podnio Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika (H. I.) na osnovu sudske nagodbe Općinskog suda broj P:515/00 od 19. decembra 2006. godine. Općinski sud je Rješenjem o izvršenju od 7. oktobra 2008. godine dozvolio predloženo izvršenje, i to popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Prema stanju spisa, pokretne stvari izvršenika su popisane 10. februara 2010. godine, koje je izvršenik i dalje prometovao, pa je 1. aprila 2015. godine pokušan ponovni popis, ali je utvrđeno da izvršenik nema pokretnih stvari koje bi mogle biti predmet izvršenja. Predmetni izvršni postupak je u toku i ukupno traje devet godina i 10 mjeseci.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

11. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Općinskog suda je zatraženo da dostavi odgovore na apelacije u periodu od 2. juna 2015. godine do 30. marta 2017. godine.

12. Općinski sud je u periodu od 22. jula 2015. godine do 7. aprila 2017. godine dostavio odgovore na apelacije.

13. S obzirom na to da se sve navedene apelacije odnose na isto pitanje, Ustavni sud je, u skladu sa članom 32. stav 1. Pravila Ustavnog suda, odlučio da spoji predmete br. AP 2395/15 (AP 5574/15), AP 3633/15, AP 3637/15, AP 3638/15, AP 3647/15, AP 3655/15, AP 3662/15, AP 3663/15, AP 3669/15 i AP 492/17, vodi jedan postupak i donese jednu odluku pod brojem **AP 2395/15.**

III. Činjenično stanje

14. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacionih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

15. Svi apelanti su podnijeli apelacije zbog dužine trajanja izvršnih postupaka koje su pokrenuli u periodu od 16. novembra 2006. godine do 27. juna 2009. godine i koji su okončani (obustavljeni), osim predmeta broj AP 492/17 koji je u toku. Predmetni izvršni postupci su pred Općinskim sudom trajali od više od sedam godina do više od devet godina, dok izvršni postupak pod brojem AP 492/17 traje već devet godina i 10 mjeseci.

16. Postupajući u konkretnim predmetima, Općinski sud je imao periode neaktivnosti, odnosno nije efikasno preduzimao neophodne procesne radnje.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. U svim apelacijama apelanti smatraju da im je, zbog dužine trajanja izvršnih postupaka pred Općinskim sudom, povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Osim toga, neki apelanti se pozivaju i na kršenje prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

b) Odgovori na apelaciju

18. U odgovorima na apelacije Općinski sud je ukratko naveo hronologiju predmetnih postupaka, bez obrazloženja za dužinu trajanja, odnosno periode neaktivnosti u predmetnim postupcima.

V. Relevantni propisi

19. U **Zakonu o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09 i 35/12) relevantne odredbe glase:

Član 5.

U postupku izvršenja sud je dužan da postupa hitno.

Sud je dužan da predmete uzima u rad redom kako ih je primio, osim ako priroda potraživanja ili posebne okolnosti zahtijevaju da se postupi drukčije.

Član 15.

Rokovi za postupanje

Sud je u pravilu dužan da o prijedlogu za izvršenje odluči u roku od osam dana, a o prigovoru u roku od 15 dana od dana ispunjavanja uvjeta da se o prigovoru odluči.

Član 64.

Dovršenje izvršenja

Postupak izvršenja smatra se završenim pravosnažnošću odluke o odbacivanju ili odbijanju izvršnog prijedloga,

provođenjem izvršne radnje kojom se izvršenje dovršava ili obustavom izvršenja.

20. U **Zakonu o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) relevantne odredbe glase:

Član 3.

(1) Vijeće kao nezavisni i samostalni organ ima zadatak da osigura nezavisno, nepristrasno i profesionalno pravosuđe, kako je propisano u članu 17. ovog zakona.

Član 17.

Vijeće ima sljedeće nadležnosti:

(1) imenuje sudije, uključujući predsjednike sudova, sudije porotnike i dodatne sudije u sve sudove na državnom, entitetskom, kantonalnom, okružnom, osnovnom i općinskom nivou u Bosni i Hercegovini, uključujući Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, sa izuzetkom ustavnih sudova entitetâ Bosne i Hercegovine;[...]

(15) daje prijedloge, prema vlastitoj ocjeni, u vezi s godišnjim budžetom predloženim od strane državnih tijela i/ili vlada za sudove i tužilaštva;

(16) daje i iznosi, prema vlastitoj ocjeni, prijedloge za izmjenu budžeta predloženih od strane državnih organa i/ili vlada i/ili Pravosudne komisije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine nadležnim zakonodavnim organima;

(17) prikuplja i analizira izvještaje, kao i potrebne informacije o budžetu i prihodima za sudove i tužilaštva kako bi se osigurali statistički podaci za efikasan rad sudova i tužilaštava;[...]

(19) učestvuje u izradi nacrta i odobrava Pravilnike o poslovanju za sudove i tužilaštva u Bosni i Hercegovini;

(20) nadgleda i savjetuje sudove i tužilaštva o odgovarajućim i efikasnim tehnikama i postupcima u vezi s budžetom, upravljanjem i rukovođenjem i inicira edukaciju u tom pogledu;

(21) pokreće, nadgleda i koordinira projekte koji se odnose na poboljšanje pitanja vezanih za upravljanje sudovima i tužilaštvima, uključujući traženje finansijskih sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora;[...]

(23) utvrđuje kriterije za rad sudova i tužilaštava i pokreće istrage koje se odnose na postupanje u oblasti uprave ili finansija;[...]

(25) utvrđuje broj sudija, tužilaca i zamjenikâ glavnog tužioca za sudove i tužilaštva iz njegove nadležnosti, nakon konsultacija s predsjednikom suda ili glavnim tužiocem, tijelom nadležnim za budžet, i nadležnim ministarstvom pravde;[...]

28) daje mišljenje o nacrtima zakona, propisa i o važnim pitanjima koja mogu uticati na pravosuđe, pokreće postupak usvajanja zakona i drugih propisa i daje smjernice sudovima i tužilaštvima iz nadležnosti Vijeća; [...]

21. U **Zakonu o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine** ("Službene novine FBiH" br. 38/05, 22/06, 63/10, 7/13 i 52/14) relevantne odredbe glase:

Član 31.

Dužnosti predsjednika suda

Predsjednik suda odgovoran je za rukovođenje cjelokupnim sudom i sudskom upravom. [...]

Član 37.

Propisi o unutrašnjoj organizaciji i poslovanju suda

Visoko sudsko i tužilačko vijeće donosi pravilnik o unutrašnjem sudskom poslovanju, koji prethodno priprema u saradnji sa federalnim ministrom pravde.

Predsjednik suda, uz saglasnost federalnog ministra pravde, donosi pravilnik o unutrašnjoj organizaciji suda i sistematizaciji radnih mjesta u skladu sa kriterijima iz člana 41. ovog Zakona.

Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji suda i sistematizaciji radnih mjesta predsjednik suda dostavlja Visokom sudskom i tužilačkom vijeću.

Član 61.

Ministarstva pravde

Federalno ministarstvo pravde ima sljedeće nadležnosti:

1) prati primjenu ovog Zakona i drugih propisa koji se odnose na organizaciju i poslovanje svih sudova u Federaciji i

2) prikuplja statističke podatke o radu svih sudova u Federaciji i daje uputstva sudovima za prikupljanje, vođenje i dostavljanje tih podataka.

Federalno ministarstvo pravde u odnosu na Vrhovni sud Federacije i kantonalna ministarstva pravde u odnosu na kantonalne i općinske sudove, imaju sljedeće nadležnosti:

[...]

3) daju prijedloge predsjedniku suda i sa njim sarađuju radi unapređenja organizacije i poslovanja suda;

4) prikupljaju statističke podatke o radu sudova;

5) osiguravaju materijalne uvjete za rad sudova, ako zakonom nije drugačije određeno [...]

U vršenju svojih nadležnosti iz poslova pravosudne uprave Federalno ministarstvo pravde i kantonalna ministarstva pravde usko sarađuju i dostavljaju sve informacije Visokom sudskom i tužilačkom vijeću.

Član 64.

Nepravilnosti

Ako kantonalno ministarstvo pravde utvrdi da u sudu postoje nepravilnosti u primjeni ovog Zakona ili drugih propisa koji se odnose na organizaciju i poslovanje sudova, obavijestit će o tome Federalno ministarstvo pravde.

Ako Federalno ministarstvo pravde, pri vršenju svojih nadležnosti ili na osnovu izvještaja kantonalnih ministarstava pravde, utvrdi da u sudu postoje nepravilnosti u primjeni ovog Zakona ili propisa iz stava 1. ovog člana, obavijestit će o tome predsjednika suda ili Visoko sudsko i tužilačko vijeće radi poduzimanja odgovarajućih mjera.

VI. Dopustivost

22. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. U skladu sa članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

24. Ustavni sud naglašava da, u skladu sa članom 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Predmetne apelacije se odnose na dužinu izvršnog postupka. S tim u vezi, Ustavni sud je u svojoj praksi kontinuirano ukazivao na praksu Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) prema kojoj izvršenje pravosnažne sudske odluke predstavlja sastavni dio prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te da je dužnost države da organizira svoj pravni sistem tako da omogući sudovima da se povinuju zahtjevima i uvjetima Evropske konvencije. Također, Ustavni sud je kontinuirano ukazivao i da u Federaciji BiH ne postoji djelotvorno pravno sredstvo koje bi apelantima omogućilo da se prije podnošenja apelacije žale zbog

neizvršenja pravosnažnog rješenja kojim je dozvoljeno izvršenje sudske presude (ilustracije radi, vidi, Ustavni sud, npr. odluke o dopustivosti i meritumu br. AP 3060/06 od 26. februara 2009. godine, tačka 12, i AP 2318/16 od 7. marta 2017. godine, tač. 23-24. sa daljnjim referencama). Imajući ovo u vidu, Ustavni sud smatra da su apelacije koje su podnesene u odnosu na izvršne postupke koji nisu djelotvorno okončani dopustive po članu 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda.

25. Osim toga, sve apelacije ispunjavaju i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg ne bi bile dopustive, niti su očigledno (*prima facie*) neosnovane.

26. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete u pogledu dopustivosti u odnosu na pravo na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije i pravo na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VII. Meritum

27. Apelanti smatraju da im je, zbog dužine trajanja izvršnih postupaka pred Općinskim sudom, povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

a) Pravo na pravično suđenje

Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.[...]

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.[...]

Relevantni principi

28. Ustavni sud je, primjenjujući dosljedno praksu Evropskog suda, kontinuirano isticao u predmetima koji pokreću pitanje nemogućnosti efikasnog okončanja izvršnog postupka da član 6. stav 1. Evropske konvencije, koji pruža jasne proceduralne garancije kojim se strankama u sporu osigurava postupak koji je pravičan, javan i ekspeditivan, pruža zaštitu i izvršenja sudske odluke. Tumačenje da se član 6. Evropske konvencije tiče isključivo pristupa sudu i vođenja postupka dovelo bi do situacije koja nije kompatibilna sa principom vladavine prava koje su države ugovornice prihvatile kada su ratificirale Evropsku konvenciju, a koji je propisan i članom II/1. Ustava Bosne i Hercegovine. Zbog toga se izvršenje presude koju je donio sud mora smatrati sastavnim dijelom "suđenja", u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi, Evropski sud, *Preduzeće EVT protiv Srbije*, presuda od 21. juna 2007. godine, tačka 46. sa daljnjim referencama, i Ustavni sud, npr. odluke o dopustivosti i meritumu br. AP 1404/16 od 15. februara 2017. godine, tačka 31. sa daljnjim referencama, i AP 1552/16 od 7. marta 2017. godine, tačka 35. sa daljnjim referencama, nisu objavljene, dostupne na www.ustavnisud.ba). S druge strane, zakašnjenje u izvršenju presude može biti opravdano u posebnim okolnostima, ali ono ne može biti takvo da ugrožava suštinu prava zaštićenog članom 6. stav 1. Evropske konvencije (*ibid.*, presuda *Preduzeće EVT*, tačka 47).

29. Dalje, bez obzira da li je dužnik privatni ili državni akter, na državi je da preduzme sve potrebne korake da se izvrši pravosnažna sudska presuda, kao i da tom prilikom osigura djelotvorno učešće cijelog svog aparata, uključujući i policiju. Propust da to učini nije u skladu sa zahtjevom sadržanim u članu 6. stav 1. Evropske konvencije (*op.cit.*, presuda *Preduzeće EVT*, tačka 48. sa daljnjim referencama).

30. Također, Ustavni sud kontinuirano ističe da se izvršni postupak, prema odredbi člana 5. stav 1. ZIP-a Federacije BiH, ali i prema praksi Evropskog suda (vidi, Evropski sud, *Comingersoll S. A. protiv Portugala*, stav 23, 2000. godina), smatra hitnim i zahtijeva dodatnu ažurnost suda u odnosu na zakonsku obavezu da izvršni postupak provede bez nepotrebnih odugovlačenja i zastoja. U vezi s tim, Ustavni sud dosljedno ukazuje i na to da se uloga vlasti, u predmetima u kojima niti jedna stranka u sporu nije vlast, niti državni organ, svodi na to "da razumno pomogne izvršenju presude u korist stranke koja je spor dobila, ali ne da garantira izvršenje u svim okolnostima. Dakle, u izvršnom postupku sudovi nisu odgovorni za namirenje tražitelja izvršenja, već za djelotvorno i ekonomično provođenje sudskog postupka" (*op. cit.*, AP 1404/16, tačka 40). Dakle, država mora osigurati efikasnu primjenu postupaka predviđenih relevantnim domaćim zakonodavstvom (*op.cit.*, presuda *Preduzeće EVT*, tačka 52. sa daljnjim referencama). S druge strane, moguće neizvršenje presude zbog siromaštva dužnika ne može se smatrati krivicom države, osim u mjeri u kojoj se to može pripisati domaćim vlastima, npr. njihovim greškama ili neopravdanim odgađanjima u postupku izvršenja. Također, pitanje da li je dužina izvršnog postupka bila "razumna" ocijenit će se i u svjetlu okolnosti predmeta i pozivom na sljedeće kriterije: složenost predmeta, ponašanje apelanta i nadležnih vlasti, kao i važnost pitanja za apelanta (vidi, Evropski sud, *Mužević protiv Hrvatske*, presuda od 16. novembra 2006. godine, tačka 84).

Period koji treba uzeti u obzir

31. Ustavni sud zapaža da su predmetni izvršni postupci na čiju dužinu apelanti ukazuju započeli u periodu od 2006. do 2009. godine, da jedan od predmeta nije okončan (kako je ranije navedeno), dok su drugi okončani (obustavljeni) nakon podnošenja apelacija. Dakle, izvršni postupci u predmetnim apelacijama su trajali ili još traju između sedam godina i devet godina i 10 mjeseci.

Analiza dužine trajanja izvršnog postupka

32. Ustavni sud zapaža da se sve predmetne apelacije tiču nemogućnosti izvršenja pravosnažnih presuda protiv privatnih subjekata u dugom vremenskom periodu. Uzimajući u obzir analizirane okolnosti u svakoj pojedinačnoj apelaciji koja je predmet razmatranja u ovoj odluci, kao i relevantne standarde, Ustavni sud smatra da dužina izvršnih postupaka u predmetnim apelacijama, koji su trajali, odnosno traju između sedam godina i devet godina i 10 mjeseci, *a priori* ne ispunjava standard "razumne" dužine postupka i mogla bi se opravdati samo u izuzetnim okolnostima. Međutim, sudovi nisu ponudili prihvatljivo obrazloženje dugog trajanja ovih postupaka, niti ima išta što ukazuje da su ovi izvršni postupci bili naročito složeni, da su postojale neke objektivne okolnosti ili da ponašanje stranaka može opravdati takvo značajno odugovlačenje izvršenja pravosnažnih presuda. Stoga, Ustavni sud smatra da je ovakvo odugovlačenje u izvršnom postupku uzrokovano u najvećoj mjeri time što sudovi nisu djelotvorno kontrolirali predmetne izvršne postupke i okončali ih u razumnom roku.

33. Imajući u vidu da je i do sada u sličnim slučajevima utvrđivao kršenje prava na suđenje u razumnom roku, Ustavni sud smatra da u predmetnim apelacijama nema ništa što bi ga moglo uvjeriti da dođe do drugačijeg zaključka u ovim predmetima. S obzirom na to, te primjenjujući navedene kriterije i vodeći računa o svim okolnostima u svakom konkretnom

predmetu koji se razmatra ovom odlukom, Ustavni sud smatra da je dužina izvršnog postupka u svakom pojedinačnom slučaju bila pretjerana i da nije zadovoljila standarde prava na pravično suđenje u odnosu na izvršenje pravosnažne sudske odluke. Stoga, Ustavni sud smatra da je u svakom pojedinačnom predmetu došlo do kršenja člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

34. U smislu člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu nematerijalne štete. Međutim, Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i osnovnih sloboda.

35. Budući da je u predmetnim apelacijama utvrđeno kršenje prava iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da svakom apelantu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete koju su apelanti nesumnjivo pretrpjeli zbog kršenja navedenog prava. S obzirom na odluku u ovom predmetu i vodeći se principima pravičnosti, Ustavni sud smatra da svakom apelantu treba na ime naknade nematerijalne štete isplatiti iznos od po 1.000,00 KM. Ustavni sud se opredijelio za princip da svim apelantima dodijeli istu naknadu bez obzira na razlike u pojedinim slučajevima, uvjeren da će ovakva simbolična naknada biti odgovarajuća satisfakcija, ali i da će nadležni organi kojima je dat nalog u izreci ove odluke preduzeti efikasne mjere radi sprečavanja kršenja ustavnih prava, odnosno otklanjanja posljedica njihovog kršenja kako u slučaju navedenih apelanata, tako i u odnosu na sva ostala lica u relevantno istoj ili sličnoj situaciji.

36. Ovu naknadu je dužna platiti Vlada Unsko-sanskog kantona, s obzirom na sjedište suda pred kojim su se vodili/vode predmetni postupci, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, uz obavezu da nakon isteka ovog roka plati apelantima zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos, ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

Ostali navodi

37. Neki od apelanata navode da im je, zbog dužine trajanja predmetnih postupaka, povrijeđeno pravo na imovinu. S obzirom na to da povredu ovih prava temelje na identičnim navodima koji su već detaljno ispitani u ovoj odluci, u odnosu na pravo na pravično suđenje u razumnom roku, Ustavni sud smatra da nema potrebe posebno ispitivati apelacione navode koji se odnose na pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

b) Dužina trajanja izvršnih postupaka kao sistemski problem

38. Ustavni sud je u brojnim odlukama utvrdio kršenje prava iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije zbog dužine trajanja izvršnih postupaka, kao što je slučaj i u predmetnim apelacijama. Pregled statistike vrste predmeta pred Ustavnim sudom iz njegove apelacione nadležnosti pokazuje da je u periodu od januara 2008. do februara 2017. godine Ustavni sud donio ukupno 1.447 odluka u kojima je utvrdio povredu prava na pravično suđenje zbog nedonošenja odluke u razumnom roku (u parničnom i izvršnom postupku zajedno, ali ovaj broj ne obuhvata odluke u kojima je utvrđeno kršenje ovog prava u upravnom i krivičnom postupku, niti odluke koje se tiču neizvršenja iz budžeta raznih nivoa vlasti). Ustavni sud je u tim odlukama naložio određenim nivoima javne vlasti da isplate apelantima određene novčane iznose na ime naknade nastale nematerijalne štete zbog ovakvog kršenja ustavnih prava, pozivajući se na sjedište suda pred kojim je vođen postupak u kojem je utvrđena povreda. Ukupan iznos ovako dosuđene naknade u navedenom periodu iznosi oko 1.800.000,00 KM, što predstavlja značajan iznos. U vrijeme donošenja ove odluke pred Ustavnim sudom se nalazi oko 600 predmeta u kojima se apelanti žale na kršenje prava na suđenje u razumnom roku, ili dužinu izvršnog postupka, a taj broj se stalno povećava prilivom novih apelacija u kojima se kao primarno postavlja pitanje dužine postupka.

39. Ustavni sud, također, zapaža da je Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: VSTV) u svom saopćenju za medije od 12. aprila 2017. godine objavilo da je u 2017. godini planiralo riješiti ukupno 156.320 "najstarijih predmeta", te da je u prvom kvartalu ove godine premašilo kvartalni plan tako što je, umjesto planiranih 25%, riješeno 36% od planiranog broja, odnosno da je riješeno 60.339 "najstarijih predmeta". Iako nije navedeno na koji se period odnosi ovaj broj "najstarijih predmeta" koje po planu treba riješiti u 2017. godini, niti da li se radi samo o parničnim ili i izvršnim predmetima, iz prateće tabele izvršenja plana, koja je, također, objavljena i dostupna (vidi na: http://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp ?id=67599), vidljivo je da u radu još ima i predmeta koji su započeti "2000. i ranije". Na osnovu ovoga, uz ponovno zapažanje da se preduzimaju određeni napori na rješavanju starih predmeta, Ustavni sud sa zabrinutošću konstatira da su svi ti predmeti koji su kategorizirani kao "najstariji predmeti" (i za koje se može pretpostaviti da traju duže od pet godina, dakle, da su inicirani u periodu od 2001. do 2011. godine), potencijalne apelacije zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku.

40. Dalje, u svojoj Odluci broj AP 303/16 Ustavni sud je u odnosu na dužinu parničnih postupaka zaključio "da je problem ostao aktuelan i nakon donošenja konkretnih odluka, odnosno da javna vlast ni na jednom nivou u Bosni i Hercegovini nije provela adekvatne mjere kojima bi se poboljšala situacija uprkos znatnoj i dosljednoj praksi Ustavnog suda u ovim slučajevima" (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 303/16 od 16. marta 2016. godine, tačka 15, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 24/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba). Ustavni sud je u toj odluci zaključio i da kršenje prava na suđenje u razumnom roku koje je utvrđeno u tom predmetu "nije izolirani incident, niti se može pripisati konkretnom slijedu događaja u ovom predmetu, nego je posljedica sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i mora biti kvalificirana tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje (*idem*, tač. 37-39).

41. Do istog zaključka Ustavni sud dolazi i kada je u pitanju izvršni postupak. U svim predmetima u kojima je utvrdio kršenje prava iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije zbog dužine izvršnih postupaka Ustavni sud je dosljedno ukazivao na potrebu da sudovi koji vode izvršne postupke tim postupcima upravljaju na način koji neće voditi njihovom prekomjerno dugom trajanju. Međutim, broj apelacija koje Ustavni sud dobija povodom tog pitanja i dalje raste, što pokazuje da mjere koje nadležne vlasti i sudovi preduzimaju povodom tog pitanja nisu dovoljne i da ne daju rezultate.

42. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud zaključuje da je prekomjerna dužina izvršnih postupaka rezultat sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i da mora biti kvalificirana tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje.

c) Pravo na djelotvoran pravni lijek

43. U odlukama koje su povodom istog pitanja ranije donesene Ustavni sud je kontinuirano ukazivao da u Bosni i Hercegovini, a time i Federaciji BiH kao njenom entitetu, ne postoji efektivno pravno sredstvo koje bi omogućilo apelantima

da se žale zbog dugotrajnog neizvršenja pravosnažnih presuda, odnosno stvarnog neizvršavanja rješenja o izvršenju donesenog u izvršnom postupku. Ustavni sud je, u vezi s tim, stalno naglašavao da nedostaci u organizaciji pravosudnog sistema entiteta, odnosno države, ne smiju utjecati na poštovanje individualnih prava i sloboda utvrđenih Ustavom Bosne i Hercegovine, kao i zahtjeva i garancija iz člana 6. Evropske konvencije. Osim toga, Ustavni sud je, također, kontinuirano ukazivao da se na pojedinca ne može staviti pretjeran teret u otkrivanju koji je najefikasniji put kojim bi se došlo do ostvarenja njegovih prava, te da je dužnost države da organizira svoj pravni sistem tako da omogući sudovima da se povinuju zahtjevima i uvjetima Evropske konvencije (vidi, između mnogih takvih odluka, *op.cit.*, AP 1404/16, tač. 24-25, i AP 1552/16, tač. 28-29).

44. Uprkos takvom zaključku, u tim odlukama Ustavni sud nije utvrđivao kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, ostavljajući nadležnim javnim vlastima dovoljno prostora i vremena da adekvatno djeluju i otklone uočene probleme. Međutim, imajući sve navedeno u vidu, kao i stalni porast broja apelacija koje se podnose zbog dužine trajanja izvršnog postupka, Ustavni sud će u ovoj odluci detaljno razmotriti i pitanje kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi sa dugim trajanjem izvršnih postupaka.

45. Apelanti se, dakle, nisu eksplicitno pozvali na kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije. Međutim, iz apelacionih navoda nesumnjivo proizlazi da apelanti smatraju da nemaju nikakvog drugog djelotvornog pravnog sredstva kojim bi ishodovali djelotvorno okončanje izvršnih postupaka, osim podnošenja apelacije Ustavnom sudu.

46. U vezi sa pitanjem da li u takvoj situaciji Ustavni sud može razmatrati kršenje i nekog prava na koje se apelant nije eksplicitno pozvao, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao na relevantnu praksu Evropskog suda koji je usvojio stav da je taj sud najpozvaniji dati pravnu kvalifikaciju činjenica iznesenih u aplikaciji i da nije ograničen, niti vezan za aplikantovu ili vladinu pravnu kvalifikaciju. Također, Ustavni sud je ukazao i na vlastitu praksu o istom pitanju u situacijama kada se apelant pozove na jedno pravo, a činjenice i argumenti koje iznese ukazuju na moguće kršenje nekog drugog ustavnog prava (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 4207/13 od 30. septembra 2016. godine, tačka 25. sa daljnjim referencama, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 83/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba). Osim toga, kako je već rečeno, stalni priliv značajnog broja apelacija koje se odnose na isto pitanje – neizvršenje pravosnažnih presuda u dugom vremenskom periodu, ozbiljno dovodi u pitanje nastojanja Ustavnog suda da kroz svoju apelacionu nadležnost efikasno riješi sistemski problem dužine izvršnih postupaka pred redovnim sudovima.

47. U vezi sa pitanjem djelotvornog pravnog lijeka, Ustavni sud ukazuje da su, prema članu 1. Evropske konvencije, države članice dužne osigurati "svakome u svojoj nadležnosti prava i slobode" garantirane Evropskom konvencijom. Primarna pozitivna obaveza domaćih vlasti je, dakle, da svima osiguraju uživanje garantiranih prava i sloboda, a mehanizmi zaštite ljudskih prava predviđeni Evropskom konvencijom su supsidijarni. Ovaj supsidijarni karakter je artikuliran i kroz član 13. Evropske konvencije kojim se garantira dostupnost, na domaćem nivou, pravnog lijeka kojim će se osigurati provođenje i uživanje suštine prava garantiranih Evropskom konvencijom. Ovaj pravni lijek moraju osigurati, u kojoj god formi to odluče, države ugovornice. Standardi Evropskog suda u vezi sa ovim pitanjem pokazuju da djelotvornost pravnog lijeka, u smislu člana 13. Evropske konvencije, ne zavisi od garancija da će rezultati korištenja tog pravnog lijeka biti u korist onoga ko ga koristi. Osim toga, čak i kada jedan pravni lijek *per se* ne može u potpunosti zadovoljiti zahtjeve iz ovog člana, kombiniranje nekoliko pravnih lijekova koji su predviđeni u domaćem pravnom sistemu može dati zadovoljavajući efekt. Zbog toga je, prema praksi Evropskog suda, u svakom konkretnom slučaju potrebno utvrditi da li su pravni lijekovi koji su dostupni u domaćem pravnom sistemu "djelotvorni" na način da mogu prevenirati kršenje ljudskih prava (vidi, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Sürmeli protiv Njemačke*, presuda od 8. juna 2006. godine, tač. 97-98).

48. Razmatrajući modalitete ispunjenja pozitivnih obaveza javne vlasti radi otklanjanja sistemskih kršenja ljudskih prava zaštićenih Evropskom konvencijom, Evropski sud je istakao da je "prevencija nepobitno najbolje rješenje u apsolutnom smislu, kao i u mnogim oblastima. U slučaju kada je sudski sistem manjkav u odnosu na zahtjev za razumni vremenski rok iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pravni lijek koji je osmišljen da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje, predstavlja najdjelotvornije rješenje. Takav pravni lijek nudi nepobitnu prednost u odnosu na pravni lijek koji pruža samo odštetu, budući da on, također, sprečava i utvrđivanje uzastopnih povreda u odnosu na isti postupak, te ne ispravlja povredu samo *a posteriori*, kao što to čini pravni lijek koji nudi kompenzaciju. Neke države su savršeno shvatile situaciju birajući da kombiniraju dvije vrste pravnog lijeka, jednu namijenjenu ubrzanju postupka i drugu pružanju kompenzacije" (*ibid.*, tač. 90-100). Član 13. Evropske konvencije, također, dozvoljava državi da odabere bilo koji pravni lijek koji može ubrzati postupak koji je u toku, ili pravni lijek za obeštećenje *post factum* zbog odugovlačenja koje se već desilo. Dok se prednost daje prvoj vrsti pravnog lijeka –ubrzavanju postupka s obzirom na to da se tako sprečava daljnje odugovlačenje, pravni lijek kojim se dobija obeštećenje može se smatrati podjednako djelotvornim u slučaju kada je postupak predugo trajao, a preventivni pravni lijek nije postojao (*op.cit*., AP 303/16, tačka 41. sa daljnjim referencama).

49. S druge strane, prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima i apelacionu nadležnost, čija je svrha osiguranje poštovanja najviših standarda ljudskih prava iz člana II Ustava Bosne i Hercegovine. Stoga je obraćanje Ustavnom sudu obavezan korak za sve one koji bi pitanje eventualnog kršenja nekog ljudskog prava željeli postaviti pred Evropski sud, osim ako bi mogli dokazati da je apelacija Ustavnom sudu nedjelotvoran pravni lijek. U odnosu na pravo na izvršenje pravosnažnih presuda bez nepotrebnog odgađanja, apelacija Ustavnom sudu je jedini dostupan pravni lijek za zaštitu tog prava. Međutim, imajući u vidu sve okolnosti o kojima je bilo riječi, Ustavni sud smatra da apelacija više nije dovoljan način ostvarenja prava na djelotvorno okončanje izvršnog postupka i/ili obeštećenje, zato što "nije neposredno način ostvarenja prava na brzo i djelotvorno suđenje, nego jedan od načina da se reagira na dugotrajnost i nedjelotvornost koje već postoje u sudskom postupku" (*mutatis mutandis*, *op.cit*., AP 303/16, tačka 40).

50. Kao što je već rečeno, broj apelacija koje se podnose u vezi sa dužinom izvršnog postupka stalno se povećava, a određeni broj apelacija se ponovo podnosi i nakon što je Ustavni sud već jednom utvrdio kršenje prava u vezi sa neizvršenjem pravosnažne sudske presude. Ovo zato što zahtjev Ustavnog suda da se "postupak hitno okonča" često ne bude suštinski izvršen, pa se postupak pred sudovima i dalje produžava po nekoliko godina i nakon odluke Ustavnog suda. Ovo dodatno ukazuje na propuste u efikasnom upravljanju izvršnim postupkom, što je pitanje koje Ustavni sud ne može riješiti u okviru svoje apelacione nadležnosti. Naime, pri utvrđivanju eventualnog kršenja prava na djelotvorno izvršenje pravosnažne presude relevantni su samo

kriteriji koji su već spomenuti, a među njima nije dosljedno poštovanje rokova propisanih zakonom, ili nekih drugih procesnih pravila koja su propisana kako bi se izvršnim postupkom efikasno upravljalo i kako bi se taj postupak proveo hitno, kako je to propisano u zakonima o izvršnom postupku. Stoga se može dogoditi da ukupna dužina postupka nije dostigla zabrinjavajući stepen prema standardima člana 6. stav 1. Evropske konvencije da bi se moglo utvrditi kršenje tog prava, ali da, zbog propusta u efikasnom upravljanju postupkom i neopravdanih odgađanja, taj postupak u nekoj fazi može dostići i tu granicu. Djelovanje u tim ranijim fazama postupka, putem odgovarajućeg pravnog lijeka osmišljenog da ubrza izvršni postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje, predstavljalo bi prevenciju u postupcima koji traju da ne dođe do kršenja prava u vezi sa izvršenjem pravosnažne sudske odluke, kako to kroz svoje odluke zahtijeva i Evropski sud. Svakako, apelacija Ustavnom sudu bi i dalje bila dostupna, ali kao dodatno sredstvo zaštite ljudskih prava u vezi sa efikasnim okončanjem izvršnog postupka, ukoliko bi to bilo potrebno.

51. Dakle, zbog toga što nadležna javna vlast još uvijek nije pronašla adekvatan način da riješi ovaj očigledan problem na koji Ustavni sud godinama ukazuje, zatim, zbog ograničene ustavne mogućnosti Ustavnog suda da odredi konkretne mjere ubrzanja u svakom konkretnom predmetu, ali i zbog stalnog povećanja broja apelacija koje se isključivo odnose na pitanje dugotrajnosti izvršnih postupaka, djelotvornost apelacije, kao pravnog lijeka koji je jedini dostupan apelantima, ozbiljno je dovedena u pitanje u smislu stvarnog i efikasnog ubrzanja izvršnog postupka i osiguravanja njegove "hitnosti", kako bi se ispunili zahtjevi za djelotvorno izvršenje sudske odluke u razumnom roku.

52. Imajući sve ovo u vidu, Ustavni sud smatra da postoji kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

d) Mjere koje je potrebno preduzeti sa ciljem izvršenja ove odluke

U odnosu na dužinu izvršnih postupaka

53. Što se tiče mjera koje nadležna javna vlast treba preduzeti, Ustavni sud je u Odluci broj AP 303/16, u kojoj se bavio pitanjem suđenja u razumnom roku u parničnim postupcima, naglasio da, "premda ne treba isključiti daljnju reformu zakonodavstva i pravnih sredstava u ostvarenju prava na pravično suđenje, prema mišljenju Ustavnog suda, primarna uloga pripada preventivnim i strukturalnim zahvatima koji bi trebali osigurati institucionalnu sposobnost kvalitetnog i brzog suđenja, te koji bi vjerovatnost da dođe do povrede prava na pravično suđenje minimizirali i otklonili već u početku" (*op.cit.*, AP 303/16, tačka 40).

54. Isti takav stav se može primijeniti i kada je u pitanju dužina izvršnih postupaka. Ustavni sud smatra da će u ovakvim okolnostima u kojima je utvrđeno sistemsko kršenje prava iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije stvarni efekti mjera i aktivnosti biti vidljivi i suštinski djelotvorni samo ako svaki dio javne vlasti koji ima nadležnosti u odnosu na dobru organizaciju pravosuđa, djelujući pojedinačno i zajedno, preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti kako bi se osiguralo uživanje u pravu na djelotvorno izvršenje sudske presude u razumnom roku, kako to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije.

55. Imajući to u vidu, Ustavni sud smatra da je neophodno zahtjev za preduzimanje adekvatnih mjera u smislu ove odluke adresirati na VSTV, nadležne vlade i predsjednika suda pred kojim se postupak vodi, budući da svi oni imaju određene obaveze propisane zakonom u vezi sa kreiranjem i održavanjem efikasnog pravosuđa.

U odnosu na djelotvoran pravni lijek

56. Imajući u vidu da je u ovoj odluci utvrđeno i kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, a slijedeći praksu Evropskog suda u sličnim slučajevima (vidi, npr. *Rumpf protiv Njemačke*, "pilot" presuda od 2. septembra 2009. godine, *Athanasiou i dr. protiv Grčke*, "pilot" presuda od 21. decembra 2010. godine i sl.), Ustavni sud smatra da je neophodno naložiti da Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, Vlada Unsko-sanskog kantona i VSTV bez odgađanja, a najkasnije u roku od šest mjeseci od prijema ove odluke Ustavnog suda, preduzmu odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem propisivanja jednog ili više djelotvornih pravnih lijekova u skladu sa članom 13. Evropske konvencije i sa ovom odlukom radi efikasne zaštite prava na efikasno izvršenje pravosnažne odluke iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

57. Ustavni sud zaključuje da je u svim postupcima iz apelacija koje su predmet ove odluke došlo do kršenja prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, budući da je u svakom pojedinačnom slučaju dužina izvršnog postupka bila pretjerano duga, čime je ozbiljno dovedeno u pitanje pravo svakog od apelanata na "pristup sudu" i pravo na imovinu. Osim toga, uprkos mjerama koje se preduzimaju za rješavanje ovog problema, Ustavni sud smatra da je prekomjerno trajanje izvršnih postupaka posljedica sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti raznih nivoa javne vlasti u ovoj oblasti, zbog čega postoji sistemsko kršenje prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije pred sudovima u Federaciji BiH u odnosu na izvršni postupak.

58. Također, Ustavni sud zaključuje da postoji i kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi sa pravom iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije u odnosu na izvršne postupke, budući da ne postoji djelotvoran pravni lijek kojim bi se apelantima, prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu, omogućilo ubrzanje tog postupka koji je u toku ili obeštećenje zbog odugovlačenja koje se već dogodilo.

59. Na osnovu člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2), člana 62. stav (7), člana 72. st. (4) i (5) i člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

60. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u sastavu: predsjednik Mirsad Ćeman, dopredsjednici Mato Tadić i Zlatko M. Knežević i suci Valerija Galić, Miodrag Simović i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 10. svibnja 2017. godine, u predmetu broj **AP 2395/15**, rješavajući apelacije **Šemse Hairlahović** i drugih, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2), članka 62. stavak (7), članka 72. st. (4) i (5) i članka 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije koje su podnijeli: **Šemsa Hairlahović, Mujo Mulalić, Đula Mušić rođ. Hercegovac, Zijad Omerčević, Husein Muhić, Hasan Delalić, Ibrahim**

Ljubijankić, Rasim Mujakić, Remzo Toromanović i Ahmet Dedić.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog duljine trajanja izvršnih postupaka i povreda prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi sa pravom na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u predmetima pred Općinskim sudom u Cazinu br. 020-0-I-07-00-1282, 020-0-I-07-00-0098, 020-0-I-07-00-1150, 020 0 I 06 00 4997, 20 0 I 019389 12 I, 020-0-I-09-00-3771, 020-0-I-07-00-1110, 20 0 I 019068 12 I, 020 0 I 07 00 1345 i 20 0 I 040665 16 I.

Na temelju članka 74. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **Vladi Unsko-sanskog kantona** da **Šemsi Hairlahović, Muji Mulaliću, Đuli Mušić rođ. Hercegovac, Zijadu Omerčeviću, Huseinu Muhiću, Hasanu Delaliću, Ibrahimu Ljubijankiću, Rasimu Mujakiću, Remzi Toromanoviću i Ahmetu Dediću** isplati iznos od po 1.000,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog duljine trajanja izvršnih postupaka, i to u roku od tri mjeseca od dostave ove odluke uz obvezu da, nakon isteka ovog roka, plati zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos, ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Na temelju članka 72. stavak (4) Pravila Ustavnog suda, nalaže se:

Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine da, sukladno ovoj odluci, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i, u svezi s tim, odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi sa pravom iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, sukladno ovoj odluci;

Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Unsko-sanskog kantona da, sukladno ovoj odluci, u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke, poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, sukladno ovoj odluci, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi sa pravom na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, sukladno ovoj odluci;

Predsjedniku Općinskog suda u Cazinu da odmah, sukladno ovoj odluci, poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a na temelju članka 62. stavak (7) Pravila Ustavnog suda, i mjere za okončanje izvršnog postupka iz ove odluke u predmetu broj 20 0 I 040665 16 I, sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Na temelju članka 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Unsko-sanskog kantona i predsjedniku Općinskog suda u Cazinu** da, u roku od najkasnije šest mjeseci od dana dostave ove odluke, obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

AP 2395/15 i AP 5574/15

1. Šemsa Hairlahović (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Cazina, koju zastupa Jadranka Lojić, odvjetnica iz Cazina, podnijela je 14. svibnja 2015. godine (apelacija zavedena pod brojem AP 2395/15) i 17. prosinca 2015. godine (apelacija zavedena pod brojem AP 5574/15) apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog duljine trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u Cazinu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) u predmetu broj 020-0-I-07-00-1282. Apelantica je 1. listopada 2007. godine podnijela Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv DD "Tvornica žičanih proizvoda" Cazin (u daljnjem tekstu: izvršenik) na temelju Presude Općinskog suda broj Rs:130/04 od 4. svibnja 2007. godine. Rješenjem o izvršenju od 5. svibnja 2008. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Sudski izvršitelj je 22. travnja 2011. godine, te 8. lipnja 2015. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmetom izvršenja, nakon čega je Općinski sud 22. lipnja 2015. godine donio rješenje kojim je obustavio predmetni izvršni postupak i ukinuo provedene radnje (postupak je trajao sedam godina i osam mjeseci). Rješenjem od 15. listopada 2015. godine Kantonalni sud u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) je potvrdio rješenje Općinskog suda o obustavi predmetnog postupka.

AP 3633/15

2. Mujo Mulalić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Cazina, kojeg zastupa Jadranka Lojić, odvjetnica iz Cazina, podnio je 16. srpnja 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u predmetu broj 020-0-I-07-00-0098. Apelant je 4. siječnja 2007. godine podnio Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika na temelju Presude Općinskog suda broj Pr: 436/00 od 7. kolovoza 2006. godine. Rješenjem o izvršenju od 6. svibnja 2008. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Sudski izvršitelj je 12. listopada 2015. godine, te 4. veljače 2016. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmetom izvršenja, nakon čega je Općinski sud 23. veljače 2016. godine donio rješenje kojim je obustavio predmetni izvršni postupak i ukinuo provedene radnje (postupak je trajao više od devet godina). Rješenjem od 12. kolovoza 2016. godine Kantonalni sud je potvrdio rješenje Općinskog suda o obustavi predmetnog postupka.

AP 3637/15

3. Đula Mušić rođ. Hercegovac (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Cazina, koju zastupa Jadranka Lojić, odvjetnica iz Cazina, podnijela je 16. srpnja 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u predmetu broj 020-0-I-07-001150.

Apelantica je 23. kolovoza 2007. godine podnijela Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika na temelju Presude Općinskog suda broj Rs: 95/04 od 20. lipnja 2007. godine. Rješenjem o izvršenju od 5. svibnja 2008. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Sudski izvršitelj je 14. listopada 2015. godine, te 4. veljače 2016. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmetom izvršenja, nakon čega je Općinski sud 23. veljače 2016. godine donio rješenje kojim je obustavio predmetni izvršni postupak i ukinuo provedene radnje (postupak je trajao osam godina i šest mjeseci). Rješenjem od 12. kolovoza 2016. godine Kantonalni sud je potvrdio rješenje Općinskog suda o obustavi predmetnog postupka.

AP 3638/15

4. Zijad Omerčević (u daljnjem tekstu: apelant) iz Cazina, kojeg zastupa Jadranka Lojić, odvjetnica iz Cazina, podnio je 16. srpnja 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u predmetu broj 020 0 I 06 00 4997. Apelant je 16. studenog 2006. godine podnio Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika na temelju Presude Općinskog suda broj Pr: 400/00 od 5. rujna 2006. godine. Rješenjem o izvršenju od 6. svibnja 2008. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Sudski izvršitelj je 1. prosinca 2015. godine, te 15. siječnja 2016. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmetom izvršenja, nakon čega je Općinski sud 18. siječnja 2016. godine donio rješenje kojim je obustavio predmetni izvršni postupak i ukinuo provedene radnje (postupak je trajao više od devet godina – rješenje je postalo pravomoćno 12. kolovoza 2016. godine).

AP 3647/15

5. Husein Muhić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Cazina, kojeg zastupa Jadranka Lojić, odvjetnica iz Cazina, podnio je 16. srpnja 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u predmetu broj 20 0 I 019389 12 I. Apelant je 24. kolovoza 2007. godine podnio Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika na temelju Presude Općinskog suda broj Rs: 95/04 od 20. lipnja 2006. godine. Rješenjem o izvršenju od 6. svibnja 2008. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Općinski sud je Rješenjem od 16. rujna 2011. godine, nakon bezuspješno provedenog popisa i zapljene pokretnih stvari, obustavio izvršni postupak, nakon čega je Kantonalni sud ukinuo navedeno rješenje i predmetni spis vratio na ponovni postupak. Općinski sud je Rješenjem od 9. veljače 2016. godine (postupak je trajao osam godina i pet mjeseci), a koje je potvrđeno Rješenjem Kantonalnog suda od 5. travnja 2016. godine, obustavio izvršni postupak zbog toga što je sudski izvršitelj 11. studenog 2015. godine, te 17. prosinca 2015. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmetom izvršenja.

AP 3655/15

6. Hasan Delalić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Cazina, kojeg zastupa Jadranka Lojić, odvjetnica iz Cazina, podnio je 16. srpnja 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u predmetu broj 020-0-I-09-00-3771. Apelant je 22. lipnja 2009. godine podnio Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika na temelju Presude Općinskog suda broj 020-0-P-06-000285 od 31. kolovoza 2008. godine. Rješenjem o izvršenju od 2. ožujka 2010. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Sudski izvršitelj je 8. listopada 2015. godine, te 6. studenog 2015. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmetom izvršenja, nakon čega je Općinski sud 21. rujna 2016. godine donio rješenje kojim je obustavio predmetni izvršni postupak i ukinuo provedene radnje. Predmetni postupak je trajao više od sedam godina.

AP 3662/15

7. Ibrahim Ljubijankić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Cazina, kojeg zastupa Jadranka Lojić, odvjetnica iz Cazina, podnio je 16. srpnja 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u predmetu broj 020-0-I-07-00-1110. Apelant je 21. kolovoza 2007. godine podnio Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika na temelju Presude Općinskog suda broj Rs-96/04 od 20. lipnja 2007. godine. Rješenjem o izvršenju od 6. svibnja 2008. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Sudski izvršitelj je 12. listopada 2015. godine, te 4. veljače 2016. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmetom izvršenja, nakon čega je Općinski sud 23. veljače 2016. godine donio rješenje kojim je obustavio predmetni izvršni postupak i ukinuo provedene radnje. Rješenjem od 13. lipnja 2016. godine Kantonalni sud je potvrdio rješenje Općinskog suda o obustavi predmetnog postupka. Predmetni postupak je trajao osam godina i šest mjeseci.

AP 3663/15

8. Rasim Mujakić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Cazina, kojeg zastupa Jadranka Lojić, odvjetnik iz Cazina, podnio je 16. srpnja 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u predmetu broj 20 0 I 019068 12 I. Apelant je 21. kolovoza 2007. godine podnio Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika na temelju Presude Općinskog suda broj Rs-96/04 od 20. lipnja 2007. godine. Rješenjem o izvršenju od 6. svibnja 2008. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Sudski izvršitelj je 5. ožujka 2015. godine, te 13. srpnja 2015. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmetom izvršenja, nakon čega je Općinski sud 23. srpnja 2015. godine donio rješenje kojim je obustavio predmetni izvršni postupak i ukinuo provedene radnje (postupak je trajao gotovo osam godina). Rješenjem od 6. listopada 2015. godine Kantonalni sud je potvrdio rješenje Općinskog suda o obustavi predmetnog postupka.

AP 3669/15

9. Remzo Toromanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Cazina, kojeg zastupa Jadranka Lojić, odvjetnica iz Cazina, podnio je 16. srpnja 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja izvršnog postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u predmetu broj 020 0 I 07 00 1345. Apelant je 15. listopada 2007. godine podnio Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika na temelju Presude Općinskog suda broj Rs-184/04 od 13. travnja 2007. godine. Rješenjem o izvršenju od 5. svibnja 2008. godine Općinski sud je dozvolio predloženo izvršenje popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Sudski izvršitelj je 18. studenog 2015. godine, te 21. prosinca 2015. godine na licu mjesta utvrdio da izvršenik nema pokretne imovine koja bi mogla biti predmetom izvršenja, nakon čega je Općinski sud 21. prosinca 2015. godine donio rješenje kojim je obustavio predmetni izvršni postupak i ukinuo provedene radnje (postupak trajao više od osam godina). Rješenjem od 6. listopada 2015. godine Kantonalni sud je

potvrdio rješenje Općinskog suda o obustavi predmetnog postupka.

AP 492/17

10. Ahmet Dedić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Bužima, kojeg zastupa Jadranka Lojić, odvjetnica iz Cazina, podnio je 7. veljače 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja izvršnog postupka koji se vodi pred Općinskim sudom u predmetu broj 20 0 I 040665 16 I (stari broj 020-0-I-07-000957). Apelant je 27. lipnja 2007. godine podnio Općinskom sudu prijedlog za izvršenje protiv izvršenika (H. I.) na temelju sudske nagodbe Općinskog suda broj P:515/00 od 19. prosinca 2006. godine. Općinski sud je Rješenjem o izvršenju od 7. listopada 2008. godine dozvolio predloženo izvršenje, i to popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari izvršenika. Prema stanju spisa, pokretne stvari izvršenika su popisane 10. veljače 2010. godine, koje je izvršenik i dalje prometovao, pa je 1. travnja 2015. godine pokušan ponovni popis, ali je utvrđeno da izvršenik nema pokretnih stvari koje bi mogle biti predmetom izvršenja. Predmetni izvršni postupak je u tijeku i ukupno traje devet godina i 10 mjeseci.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

11. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Općinskog suda je zatraženo da dostavi odgovore na apelacije u razdoblju od 2. lipnja 2015. godine do 30. ožujka 2017. godine.

12. Općinski sud je u razdoblju od 22. srpnja 2015. godine do 7. travnja 2017. godine dostavio odgovore na apelacije.

13. Obzirom na to da se sve navedene apelacije odnose na isto pitanje, Ustavni sud je, sukladno članku 32. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, odlučio spojiti predmete br. AP 2395/15 (AP 5574/15), AP 3633/15, AP 3637/15, AP 3638/15, AP 3647/15, AP 3655/15, AP 3662/15, AP 3663/15, AP 3669/15 i AP 492/17, vodi jedan postupak i donese jednu odluku pod brojem **AP 2395/15.**

III. Činjenično stanje

14. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacijskih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

15. Svi apelanti su podnijeli apelacije zbog duljine trajanja izvršnih postupaka koje su pokrenuli u razdoblju od 16. studenog 2006. godine do 27. lipnja 2009. godine i koji su okončani (obustavljeni), osim predmeta broj AP 492/17 koji je u tijeku. Predmetni izvršni postupci su pred Općinskim sudom trajali od više od sedam godina do više od devet godina, dok izvršni postupak pod brojem AP 492/17 traje već devet godina i 10 mjeseci.

16. Postupajući u konkretnim predmetima, Općinski sud je imao razdoblja neaktivnosti, odnosno nije efikasno poduzimao neophodne procesne radnje.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. U svim apelacijama apelanti smatraju da im je, zbog duljine trajanja izvršnih postupaka pred Općinskim sudom, povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Osim toga, neki apelanti se pozivaju i na kršenje prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Odgovori na apelaciju

18. U odgovorima na apelacije Općinski sud je ukratko naveo kronologiju predmetnih postupaka, bez obrazloženja za duljinu trajanja, odnosno razdoblja neaktivnosti u predmetnim postupcima.

V. Relevantni propisi

19. U **Zakonu o ovršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09 i 35/12) relevantne odredbe glase:

Članak 5.

U postupku izvršenja sud je dužan postupati žurno.

Sud je dužan predmete uzimati u rad redom kako ih je primio, osim ako priroda tražbine ili posebne okolnosti zahtijevaju drugačije postupanje.

Članak 15.

Rokovi za postupanje

Sud je u pravilu dužan o prijedlogu za ovrhu odlučiti u roku od osam dana, a o prigovoru u roku od 15 dana od dana ispunjavanja uvjeta za odlučivanje o prigovoru.

Članak 64.

Dovršenje ovrhe

Postupak ovrhe smatra se okončanim pravomoćnošću odluke o odbacivanju ili odbijanju ovršnog prijedloga, sprovedbom ovršne radnje kojom se ovrha dovršava ili obustavom ovrhe.

20. U **Zakonu o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) relevantne odredbe glase:

Članak 3.

(1) Vijeće kao neovisno i samostalno tijelo ima zadatak osigurati neovisno, nepristrano i profesionalno pravosuđe, kako je propisano u članku 17. ovog zakona.

Članak 17.

Vijeće ima sljedeće ovlasti:

(1) imenuje suce, uključujući predsjednike sudova, suce porotnike i dodatne suce u sve sudove na državnoj, entitetskoj, kantonalnoj, okružnoj, osnovnoj i općinskoj razini u Bosni i Hercegovini, uključujući Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, sa izuzetkom ustavnih sudova entitetâ Bosne i Hercegovine;[...]

(15) daje prijedloge, prema vlastitoj ocjeni, u vezi s godišnjim proračunom predloženim od strane državnih tijela i/ili vlada za sudove i tužiteljstva;

(16) daje i iznosi, prema vlastitoj ocjeni, prijedloge za izmjenu proračuna predloženih od strane državnih tijela i/ili vlada i/ili Pravosudnog povjerenstva Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine mjerodavnim zakonodavnim tijelima;

(17) prikuplja i analizira izvješća, kao i potrebne informacije o proračunu i prihodima za sudove i tužiteljstva kako bi se osigurali statistički podaci za učinkovit rad sudova i tužiteljstava;[...]

(19) sudjeluje u izradi nacrta i odobrava Pravilnike o poslovanju za sudove i tužiteljstva u Bosni i Hercegovini;

(20) nadgleda i savjetuje sudove i tužiteljstva o odgovarajućim i efikasnim tehnikama i postupcima u svezi s proračunom, upravljanjem i rukovođenjem i inicira edukaciju u tom pogledu;

(21) pokreće, nadgleda i koordinira projekte koji se odnose na poboljšanje pitanja vezanih za upravljanje sudovima i tužiteljstvima, uključujući traženje financijskih sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora;[...]

(23) utvrđuje kriterije za rad sudova i tužiteljstava i pokreće istrage koje se odnose na postupanje u oblasti uprave ili financija;[...]

(25) utvrđuje broj sudaca, tužitelja i zamjenikâ glavnog tužitelja za sudove i tužiteljstva iz njegove nadležnosti, nakon

konzultacija s predsjednikom suda ili glavnim tužiteljem, tijelom nadležnim za proračun, i nadležnim ministarstvom pravde;[...]

28) daje mišljenje o nacrtima zakona, propisa i o važnim pitanjima koja mogu utjecati na pravosuđe, pokreće postupak usvajanja zakona i drugih propisa i daje smjernice sudovima i tužiteljstvima iz nadležnosti Vijeća; [...]

21. U **Zakonu o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine** ("Službene novine FBiH" br. 38/05, 22/06, 63/10, 7/13 i 52/14) relevantne odredbe glase:

Članak 31.

Dužnosti predsjednika suda

Predsjednik suda odgovoran je za upravljanje cjelokupnim sudom i sudačkom upravom. [...]

Članak 37.

Propisi o unutarnjem ustroju i poslovanju suda

Visoko sudačko i tužiteljsko vijeće donosi pravilnik o unutarnjem sudačkom poslovanju, kojega prethodno priprema u suradnji sa federalnim ministrom pravde.

Predsjednik suda, uz suglasnost federalnog ministra pravde, donosi pravilnik o unutarnjem ustrojstvu suda i sistematizaciji radnih mjesta sukladno kriterijima iz članka 41. ovog Zakona.

Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu suda i sistematizaciji radnih mjesta predsjednik suda dostavlja Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću.

Članak 61.

Ministarstva pravde

Federalno ministarstvo pravde ima slijedeće nadležnosti:

1) prati primjenu ovog Zakona i drugih propisa koji se odnose na ustrojstvo i poslovanje svih sudova u Federaciji i

2) prikuplja statističke podatke o radu svih sudova u Federaciji i daje naputke sudovima za prikupljanje, vođenje i dostavu tih podataka.

Federalno ministarstvo pravde u odnosu na Vrhovni sud Federacije i kantonalna ministarstva pravde u odnosu na kantonalne i općinske sudove, imaju slijedeće nadležnosti:

[...]

3) daju prijedloge predsjedniku suda i sa njim surađuju radi unapređenja ustrojstva i poslovanja suda;

4) prikupljaju statističke podatke o radu sudova;

5) osiguravaju materijalne uvjete za rad sudova, ako zakonom nije drugačije određeno [...]

U vršenju svojih nadležnosti iz poslova pravosudne uprave Federalno ministarstvo pravde i kantonalna ministarstva pravde usko surađuju i dostavljaju sve informacije Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću.

Članak 64.

Nepravilnosti

Ako kantonalno ministarstvo pravde utvrdi da u sudu postoje nepravilnosti u primjeni ovog Zakona ili drugih propisa koji se odnose na ustrojstvo i poslovanje sudova, obavijestit će o tome Federalno ministarstvo pravde.

Ako Federalno ministarstvo pravde, pri vršenju svojih nadležnosti ili na temelju izvješća kantonalnih ministarstava pravde, utvrdi da u sudu postoje nepravilnosti u primjeni ovog Zakona ili propisa iz stavka 1. ovog članka, obavijestit će o tome predsjednika suda ili Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće radi poduzimanja odgovarajućih mjera.

VI. Dopustivost

22. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. Sukladno članku 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

24. Ustavni sud naglašava da, sukladno članku 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Predmetne apelacije se odnose na duljinu izvršnog postupka. S tim u svezi, Ustavni sud je u svojoj praksi kontinuirano ukazivao na praksu Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) prema kojoj izvršenje pravomoćne sudske odluke predstavlja sastavni dio prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te da je dužnost države organizirati svoj pravni sustav tako da omogući sudovima da se povinuju zahtjevima i uvjetima Europske konvencije. Također, Ustavni sud je kontinuirano ukazivao i da u Federaciji BiH ne postoji učinkovito pravno sredstvo koje bi apelantima omogućilo da se prije podnošenja apelacije žale zbog neizvršenja pravomoćnog rješenja kojim je dozvoljeno izvršenje sudske presude (ilustracije radi, vidi, Ustavni sud, npr. odluke o dopustivosti i meritumu br. AP 3060/06 od 26. veljače 2009. godine, točka 12, i AP 2318/16 od 7. ožujka 2017. godine, toč. 23-24. sa daljnjim referencama). Imajući ovo u vidu, Ustavni sud smatra da su apelacije koje su podnesene u odnosu na izvršne postupke koji nisu učinkovito okončani dopustive po članku 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda.

25. Osim toga, sve apelacije ispunjavaju i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg ne bi bile dopustive, niti su očigledno (*prima facie*) neutemeljene.

26. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete u pogledu dopustivosti u odnosu na pravo na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VII. Meritum

27. Apelanti smatraju da im je, zbog duljine trajanja izvršnih postupaka pred Općinskim sudom, povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

a) Pravo na pravično suđenje

Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2., što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kriviičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.[...]

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.[...]

Relevantni principi

28. Ustavni sud je, primjenjujući dosljedno praksu Europskog suda, kontinuirano isticao u predmetima koji pokreću

pitanje nemogućnosti efikasnog okončanja izvršnog postupka da članak 6. stavak 1. Europske konvencije, koji pruža jasne proceduralne garancije kojim se strankama u sporu osigurava postupak koji je pravičan, javan i ekspeditivan, pruža zaštitu i izvršenja sudske odluke. Tumačenje da se članak 6. Europske konvencije tiče isključivo pristupa sudu i vođenja postupka dovelo bi do situacije koja nije kompatibilna sa principom vladavine prava koje su države ugovornice prihvatile kada su ratificirale Europsku konvenciju, a koji je propisan i člankom II/1. Ustava Bosne i Hercegovine. Zbog toga se izvršenje presude koju je donio sud mora smatrati sastavnim dijelom "suđenja", u smislu članka 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi, Europski sud, *Preduzeće EVT protiv Srbije*, presuda od 21. lipnja 2007. godine, točka 46. sa daljnjim referencama, i Ustavni sud, npr. odluke o dopustivosti i meritumu br. AP 1404/16 od 15. veljače 2017. godine, točka 31. sa daljnjim referencama, i AP 1552/16 od 7. ožujka 2017. godine, točka 35. sa daljnjim referencama, nisu objavljene, dostupne na www.ustavnisud.ba). S druge strane, zakašnjenje u izvršenju presude može biti opravdano u posebnim okolnostima, ali ono ne može biti takvo da ugrožava suštinu prava zaštićenog člankom 6. stavak 1. Europske konvencije (*ibid.*, presuda *Preduzeće EVT*, točka 47).

29. Dalje, bez obzira je li dužnik privatni ili državni akter, na državi je da poduzme sve potrebne korake da se izvrši pravomoćna sudska presuda, kao i da tom prilikom osigura učinkovito sudjelovanje cijelog svog aparata, uključujući i policiju. Propust da to učini nije sukladan zahtjevu sadržanom u članku 6. stavak 1. Europske konvencije (*op.cit.*, presuda *Preduzeće EVT*, točka 48. sa daljnjim referencama).

30. Također, Ustavni sud kontinuirano ističe da se izvršni postupak, prema odredbi članka 5. stavak 1. ZIP-a Federacije BiH, ali i prema praksi Europskog suda (vidi, Europski sud, *Comingersoll S. A. protiv Portugala*, stavak 23, 2000. godina), smatra hitnim i zahtijeva dodatnu ažurnost suda u odnosu na zakonsku obvezu da izvršni postupak provede bez nepotrebnih odugovlačenja i zastoja. U svezi s tim, Ustavni sud dosljedno ukazuje i na to da se uloga vlasti, u predmetima u kojima niti jedna stranka u sporu nije vlast, niti državno tijelo, svodi na to "da razumno pomogne izvršenju presude u korist stranke koja je spor dobila, ali ne da garantira izvršenje u svim okolnostima. Dakle, u izvršnom postupku sudovi nisu odgovorni za namirenje tražitelja izvršenja, već za učinkovitu i ekonomičnu provedbu sudskog postupka" (*op. cit.*, AP 1404/16, točka 40). Dakle, država mora osigurati efikasnu primjenu postupaka predviđenih relevantnim domaćim zakonodavstvom (*op.cit.*, presuda *Preduzeće EVT*, točka 52. sa daljnjim referencama). S druge strane, moguće neizvršenje presude zbog siromaštva dužnika ne može se smatrati krivnjom države, osim u mjeri u kojoj se to može pripisati domaćim vlastima, npr. njihovim greškama ili neopravdanim odgađanjima u postupku izvršenja. Također, pitanje je li duljina izvršnog postupka bila "razumna" ocijenit će se i u svjetlu okolnosti predmeta i pozivom na sljedeće kriterije: složenost predmeta, ponašanje apelanta i nadležnih vlasti, kao i važnost pitanja za apelanta (vidi, Europski sud, *Mužević protiv Hrvatske*, presuda od 16. studenog 2006. godine, točka 84).

Razdoblje koje treba uzeti u obzir

31. Ustavni sud zapaža da su predmetni izvršni postupci na čiju duljinu apelanti ukazuju započeli u razdoblju od 2006. do 2009. godine, da jedan od predmeta nije okončan (kako je ranije navedeno), dok su drugi okončani (obustavljeni) nakon podnošenja apelacija. Dakle, izvršni postupci u predmetnim apelacijama su trajali ili još traju između sedam godina i devet godina i 10 mjeseci.

Analiza duljine trajanja izvršnog postupka

32. Ustavni sud zapaža da se sve predmetne apelacije tiču nemogućnosti izvršenja pravomoćnih presuda protiv privatnih subjekata u dugom vremenskom razdoblju. Uzimajući u obzir analizirane okolnosti u svakoj pojedinačnoj apelaciji koja je predmetom razmatranja u ovoj odluci, kao i relevantne standarde, Ustavni sud smatra da duljina izvršnih postupaka u predmetnim apelacijama, koji su trajali, odnosno traju između sedam godina i devet godina i 10 mjeseci, *a priori* ne ispunjava standard "razumne" duljine postupka i mogla bi se opravdati samo u iznimnim okolnostima. Međutim, sudovi nisu ponudili prihvatljivo obrazloženje dugog trajanja ovih postupaka, niti ima išta što ukazuje da su ovi izvršni postupci bili naročito složeni, da su postojale neke objektivne okolnosti ili da ponašanje stranaka može opravdati takvo značajno odugovlačenje izvršenja pravomoćnih presuda. Stoga, Ustavni sud smatra da je ovakvo odugovlačenje u izvršnom postupku uzrokovano u najvećoj mjeri time što sudovi nisu učinkovito kontrolirali predmetne izvršne postupke i okončali ih u razumnom roku.

33. Imajući u vidu da je i do sada u sličnim slučajevima utvrđivao kršenje prava na suđenje u razumnom roku, Ustavni sud smatra da u predmetnim apelacijama nema ništa što bi ga moglo uvjeriti da dođe do drugačijeg zaključka u ovim predmetima. Obzirom na to, te primjenjujući navedene kriterije i vodeći računa o svim okolnostima u svakom konkretnom predmetu koji se razmatra ovom odlukom, Ustavni sud smatra da je duljina izvršnog postupka u svakom pojedinačnom slučaju bila pretjerana i da nije zadovoljila standarde prava na pravično suđenje u odnosu na izvršenje pravomoćne sudske odluke. Stoga, Ustavni sud smatra da je u svakom pojedinačnom predmetu došlo do kršenja članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

34. U smislu članka 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu nematerijalne štete. Međutim, Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovitim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i temeljnih sloboda.

35. Budući da je u predmetnim apelacijama utvrđeno kršenje prava iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da svakom apelantu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete koju su apelanti nedvojbeno pretrpjeli zbog kršenja navedenog prava. Obzirom na odluku u ovom predmetu i vodeći se principima pravičnosti, Ustavni sud smatra da svakom apelantu treba na ime naknade nematerijalne štete isplatiti iznos od po 1.000,00 KM. Ustavni sud se opredijelio za princip da svim apelantima dodijeli istu naknadu bez obzira na razlike u pojedinim slučajevima, uvjeren da će ovakva simbolična naknada biti odgovarajuća satisfakcija, ali i da će nadležna tijela kojima je dan nalog u izreci ove odluke poduzeti efikasne mjere radi sprječavanja kršenja ustavnih prava, odnosno otklanjanja posljedica njihovog kršenja kako u slučaju navedenih apelanata, tako i u odnosu na sve ostale osobe u relevantno istoj ili sličnoj situaciji.

36. Ovu naknadu je dužna platiti Vlada Unsko-sanskog kantona, obzirom na sjedište suda pred kojim su se vodili/vode predmetni postupci, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, uz obvezu da nakon isteka ovog roka plati apelantima zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos, ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

Ostali navodi

37. Neki od apelanata navode da im je, zbog duljine trajanja predmetnih postupaka, povrijeđeno pravo na imovinu. Obzirom na to da povredu ovih prava temelje na identičnim navodima koji su već detaljno ispitani u ovoj odluci, u odnosu na pravo na pravično suđenje u razumnom roku, Ustavni sud smatra da nema potrebe posebice ispitivati apelacijske navode koji se odnose na pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Duljina trajanja izvršnih postupaka kao sustavni problem

38. Ustavni sud je u brojnim odlukama utvrdio kršenje prava iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije zbog duljine trajanja izvršnih postupaka, kao što je slučaj i u predmetnim apelacijama. Pregled statistike vrste predmeta pred Ustavnim sudom iz njegove apelacijske nadležnosti pokazuje da je u razdoblju od siječnja 2008. do veljače 2017. godine Ustavni sud donio ukupno 1.447 odluka u kojima je utvrdio povredu prava na pravično suđenje zbog nedonošenja odluke u razumnom roku (u parničnom i izvršnom postupku zajedno, ali ovaj broj ne obuhvaća odluke u kojima je utvrđeno kršenje ovog prava u upravnom i kaznenom postupku, niti odluke koje se tiču neizvršenja iz proračuna raznih razina vlasti). Ustavni sud je u tim odlukama naložio određenim razinama javne vlasti da isplate apelantima određene novčane iznose na ime naknade nastale nematerijalne štete zbog ovakvog kršenja ustavnih prava, pozivajući se na sjedište suda pred kojim je vođen postupak u kojem je utvrđena povreda. Ukupan iznos ovako dosuđene naknade u navedenom razdoblju iznosi oko 1.800.000,00 KM, što predstavlja značajan iznos. U vrijeme donošenja ove odluke pred Ustavnim sudom se nalazi oko 600 predmeta u kojima se apelanti žale na kršenje prava na suđenje u razumnom roku, ili duljinu izvršnog postupka, a taj broj se stalno povećava prilivom novih apelacija u kojima se kao primarno postavlja pitanje duljine postupka.

39. Ustavni sud, također, zapaža da je Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: VSTV) u svom priopćenju za medije od 12. travnja 2017. godine objavilo da je u 2017. godini planiralo riješiti ukupno 156.320 "najstarijih predmeta", te da je u prvom kvartalu ove godine premašilo kvartalni plan tako što je, umjesto planiranih 25%, riješeno 36% od planiranog broja, odnosno da je riješeno 60.339 "najstarijih predmeta". Iako nije navedeno na koje se razdoblje odnosi ovaj broj "najstarijih predmeta" koje po planu treba riješiti u 2017. godini, niti radi li se samo o parničnim ili i izvršnim predmetima, iz prateće tabele izvršenja plana, koja je, također, objavljena i dostupna (vidi na: http://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp ?id=67599), vidljivo je da u radu još ima i predmeta koji su započeti "2000. i ranije". Na temelju ovoga, uz ponovno zapažanje da se preduzimaju određeni napori na rješavanju starih predmeta, Ustavni sud sa zabrinutošću konstatira da su svi ti predmeti koji su kategorizirani kao "najstariji predmeti" (i za koje se može pretpostaviti da traju dulje od pet godina, dakle, da su inicirani u razdoblju od 2001. do 2011. godine), potencijalne apelacije zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku.

40. Dalje, u svojoj Odluci broj AP 303/16 Ustavni sud je u odnosu na duljinu parničnih postupaka zaključio "da je problem ostao aktualan i nakon donošenja konkretnih odluka, odnosno da javna vlast ni na jednoj razini u Bosni i Hercegovini nije provela adekvatne mjere kojima bi se poboljšala situacija usprkos znatnoj i dosljednoj praksi Ustavnog suda u ovim slučajevima" (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 303/16 od 16. ožujka 2016. godine, točka 15, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 24/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba). Ustavni sud je u toj odluci zaključio i da kršenje prava na suđenje u razumnom roku koje je utvrđeno u tom predmetu "nije izolirani incident, niti se može pripisati konkretnom slijedu događaja u ovom predmetu, nego je posljedica sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i mora biti kvalificirana tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje (*idem*, toč. 37-39).

41. Do istog zaključka Ustavni sud dolazi i kada je u pitanju izvršni postupak. U svim predmetima u kojima je utvrdio kršenje prava iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije zbog duljine izvršnih postupaka Ustavni sud je dosljedno ukazivao na potrebu da sudovi koji vode izvršne postupke tim postupcima upravljaju na način koji neće voditi njihovom prekomjerno dugom trajanju. Međutim, broj apelacija koje Ustavni sud dobiva povodom tog pitanja i dalje raste, što pokazuje da mjere koje nadležne vlasti i sudovi poduzimaju povodom tog pitanja nisu dovoljne i da ne daju rezultate.

42. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud zaključuje da je prekomjerna duljina izvršnih postupaka rezultat sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i da mora biti kvalificirana tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje.

c) Pravo na učinkovit pravni lijek

43. U odlukama koje su povodom istog pitanja ranije donesene Ustavni sud je kontinuirano ukazivao da u Bosni i Hercegovini, a time i Federaciji BiH kao njezinom entitetu, ne postoji efektivno pravno sredstvo koje bi omogućilo apelantima da se žale zbog dugotrajnog neizvršenja pravomoćnih presuda, odnosno stvarnog neizvršavanja rješenja o izvršenju donesenog u izvršnom postupku. Ustavni sud je, u svezi s tim, stalno naglašavao da nedostaci u organizaciji pravosudnog sustava entiteta, odnosno države, ne smiju utjecati na poštovanje individualnih prava i sloboda utvrđenih Ustavom Bosne i Hercegovine, kao i zahtjeva i garancija iz članka 6. Europske konvencije. Osim toga, Ustavni sud je, također, kontinuirano ukazivao da se na pojedinca ne može staviti pretjeran teret u otkrivanju koji je najefikasniji put kojim bi se došlo do ostvarenja njegovih prava, te da je dužnost države organizirati svoj pravni sustav tako da omogući sudovima da se povinuju zahtjevima i uvjetima Europske konvencije (vidi, između mnogih takvih odluka, *op.cit.*, AP 1404/16, toč. 24-25, i AP 1552/16, toč. 28-29).

44. Usprkos takvom zaključku, u tim odlukama Ustavni sud nije utvrđivao kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, ostavljajući nadležnim javnim vlastima dovoljno prostora i vremena da adekvatno djeluju i otklone uočene probleme. Međutim, imajući sve navedeno u vidu, kao i stalni porast broja apelacija koje se podnose zbog duljine trajanja izvršnog postupka, Ustavni sud će u ovoj odluci detaljno razmotriti i pitanje kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi sa dugim trajanjem izvršnih postupaka.

45. Apelanti se, dakle, nisu eksplicitno pozvali na kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije. Međutim, iz apelacijskih navoda nesumnjivo proizlazi da apelanti smatraju da nemaju nikakvog drugog učinkovitog pravnog sredstva kojim bi ishodovali učinkovito okončanje izvršnih postupaka, osim podnošenja apelacije Ustavnom sudu.

46. U svezi sa pitanjem može li u takvoj situaciji Ustavni sud razmatrati kršenje i nekog prava na koje se apelant nije eksplicitno pozvao, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao na relevantnu praksu Europskog suda koji je usvojio stajalište da je taj sud najpozvaniji dati pravnu kvalifikaciju činjenica iznesenih u aplikaciji i da nije ograničen, niti vezan za aplikantovu ili

vladinu pravnu kvalifikaciju. Također, Ustavni sud je ukazao i na vlastitu praksu o istom pitanju u situacijama kada se apelant pozove na jedno pravo, a činjenice i argumenti koje iznese ukazuju na moguće kršenje nekog drugog ustavnog prava (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 4207/13 od 30. rujna 2016. godine, točka 25. sa daljnjim referencama, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 83/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba). Osim toga, kako je već rečeno, stalni priliv značajnog broja apelacija koje se odnose na isto pitanje – neizvršenje pravomoćnih presuda u dugom vremenskom razdoblju, ozbiljno dovodi u pitanje nastojanja Ustavnog suda da kroz svoju apelacijsku nadležnost efikasno riješi sustavni problem duljine izvršnih postupaka pred redovitim sudovima.

47. U svezi sa pitanjem učinkovitog pravnog lijeka, Ustavni sud ukazuje da su, prema članku 1. Europske konvencije, države članice dužne osigurati "svakome u svojoj nadležnosti prava i slobode" garantirane Europskom konvencijom. Primarna pozitivna obveza domaćih vlasti je, dakle, da svima osiguraju uživanje garantiranih prava i sloboda, a mehanizmi zaštite ljudskih prava predviđeni Europskom konvencijom su supsidijarni. Ovaj supsidijarni karakter je artikuliran i kroz članak 13. Europske konvencije kojim se garantira dostupnost, na domaćoj razini, pravnog lijeka kojim će se osigurati provedba i uživanje suštine prava garantiranih Europskom konvencijom. Ovaj pravni lijek moraju osigurati, u kojoj god formi to odluče, države ugovornice. Standardi Europskog suda u svezi sa ovim pitanjem pokazuju da učinkovitost pravnog lijeka, u smislu članka 13. Europske konvencije, ne ovisi o garancijama da će rezultati korištenja tog pravnog lijeka biti u korist onoga tko ga koristi. Osim toga, čak i kada jedan pravni lijek *per se* ne može u potpunosti zadovoljiti zahtjeve iz ovog članka, kombiniranje nekoliko pravnih lijekova koji su predviđeni u domaćem pravnom sustavu može dati zadovoljavajući efekt. Zbog toga je, prema praksi Europskog suda, u svakom konkretnom slučaju potrebno utvrditi jesu li pravni lijekovi koji su dostupni u domaćem pravnom sustavu "učinkoviti" na način da mogu prevenirati kršenje ljudskih prava (vidi, *mutatis mutandis*, Europski sud, *Sürmeli protiv Njemačke*, presuda od 8. lipnja 2006. godine, toč. 97-98).

48. Razmatrajući modalitete ispunjenja pozitivnih obveza javne vlasti radi otklanjanja sustavnih kršenja ljudskih prava zaštićenih Europskom konvencijom, Europski sud je istaknuo da je "prevencija nepobitno najbolje rješenje u apsolutnom smislu, kao i u mnogim oblastima. U slučaju kada je sudski sustav manjkav u odnosu na zahtjev za razumni vremenski rok iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, pravni lijek koji je osmišljen da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje, predstavlja najučinkovitije rješenje. Takav pravni lijek nudi nepobitnu prednost u odnosu na pravni lijek koji pruža samo odštetu, budući da on, također, sprečava i utvrđivanje uzastopnih povreda u odnosu na isti postupak, te ne ispravlja povredu samo *a posteriori*, kao što to čini pravni lijek koji nudi kompenzaciju. Neke države su savršeno shvatile situaciju birajući da kombiniraju dvije vrste pravnog lijeka, jednu namijenjenu ubrzanju postupka i drugu pružanju kompenzacije" (*ibid.*, toč. 90-100). Članak 13. Europske konvencije, također, dozvoljava državi da odabere bilo koji pravni lijek koji može ubrzati postupak koji je u tijeku, ili pravni lijek za obeštećenje *post factum* zbog odugovlačenja koje se već desilo. Dok se prednost daje prvoj vrsti pravnog lijeka – ubrzavanju postupka obzirom na to da se tako sprečava daljnje odugovlačenje, pravni lijek kojim se dobiva obeštećenje može se smatrati podjednako učinkovitim u slučaju kada je postupak predugo trajao, a preventivni pravni lijek nije postojao (*op.cit.*, AP 303/16, točka 41. sa daljnjim referencama).

49. S druge strane, prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima i apelacijsku nadležnost, čija je svrha osiguranje poštovanja najviših standarda ljudskih prava iz članka II. Ustava Bosne i Hercegovine. Stoga je obraćanje Ustavnom sudu obvezan korak za sve one koji bi pitanje eventualnog kršenja nekog ljudskog prava željeli postaviti pred Europski sud, osim ako bi mogli dokazati da je apelacija Ustavnom sudu neučinkovit pravni lijek. U odnosu na pravo na izvršenje pravomoćnih presuda bez nepotrebnog odgađanja, apelacija Ustavnom sudu je jedini dostupan pravni lijek za zaštitu tog prava. Međutim, imajući u vidu sve okolnosti o kojima je bilo riječi, Ustavni sud smatra da apelacija više nije dovoljan način ostvarenja prava na učinkovito okončanje izvršnog postupka i/ili obeštećenje, zato što "nije neposredno način ostvarenja prava na brzo i učinkovito suđenje, nego jedan od načina da se reagira na dugotrajnost i neučinkovitost koje već postoje u sudskom postupku" (*mutatis mutandis*, *op.cit.*, AP 303/16, točka 40).

50. Kao što je već rečeno, broj apelacija koje se podnose u svezi sa duljinom izvršnog postupka stalno se povećava, a određeni broj apelacija se ponovno podnosi i nakon što je Ustavni sud već jednom utvrdio kršenje prava u svezi sa neizvršenjem pravomoćne sudske presude. Ovo zato što zahtjev Ustavnog suda da se "postupak žurno okonča" često ne bude suštinski izvršen, pa se postupak pred sudovima i dalje produljava po nekoliko godina i nakon odluke Ustavnog suda. Ovo dodatno ukazuje na propuste u efikasnom upravljanju izvršnim postupkom, što je pitanje koje Ustavni sud ne može riješiti u okviru svoje apelacijske nadležnosti. Naime, pri utvrđivanju eventualnog kršenja prava na učinkovito izvršenje pravomoćne presude relevantni su samo kriteriji koji su već spomenuti, a među njima nije dosljedno poštovanje rokova propisanih zakonom, ili nekih drugih procesnih pravila koja su propisana kako bi se izvršnim postupkom efikasno upravljalo i kako bi se taj postupak proveo žurno, kako je to propisano u zakonima o izvršnom postupku. Stoga se može dogoditi da ukupna duljina postupka nije dostigla zabrinjavajući stupanj prema standardima članka 6. stavak 1. Europske konvencije da bi se moglo utvrditi kršenje tog prava, ali da, zbog propusta u efikasnom upravljanju postupkom i neopravdanih odgađanja, taj postupak u nekoj fazi može dostići i tu granicu. Djelovanje u tim ranijim fazama postupka, putem odgovarajućeg pravnog lijeka osmišljenog da ubrza izvršni postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje, predstavljalo bi prevenciju u postupcima koji traju da ne dođe do kršenja prava u svezi sa izvršenjem pravomoćne sudske odluke, kako to kroz svoje odluke zahtijeva i Europski sud. Svakako, apelacija Ustavnom sudu bi i dalje bila dostupna, ali kao dodatno sredstvo zaštite ljudskih prava u svezi sa efikasnim okončanjem izvršnog postupka, ukoliko bi to bilo potrebno.

51. Dakle, zbog toga što nadležna javna vlast još uvijek nije pronašla adekvatan način da riješi ovaj očigledan problem na koji Ustavni sud godinama ukazuje, ponovo, zbog ograničene ustavne mogućnosti Ustavnog suda da odredi konkretne mjere ubrzanja u svakom konkretnom predmetu, ali i zbog stalnog povećanja broja apelacija koje se isključivo odnose na pitanje dugotrajnosti izvršnih postupaka, učinkovitost apelacije, kao pravnog lijeka koji je jedini dostupan apelantima, ozbiljno je dovedena u pitanje u smislu stvarnog i efikasnog ubrzanja izvršnog postupka i osiguravanja njegove "žurnosti", kako bi se ispunili zahtjevi za učinkovito izvršenje sudske odluke u razumnom roku.

52. Imajući sve ovo u vidu, Ustavni sud smatra da postoji kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

d) Mjere koje je potrebno poduzeti sa ciljem izvršenja ove odluke

U odnosu na duljinu izvršnih postupaka

53. Što se tiče mjera koje nadležna javna vlast treba poduzeti, Ustavni sud je u Odluci broj AP 303/16, u kojoj se bavio pitanjem suđenja u razumnom roku u parničnim postupcima, naglasio da, "premda ne treba isključiti daljnju reformu zakonodavstva i pravnih sredstava u ostvarenju prava na pravično suđenje, prema mišljenju Ustavnog suda, primarna uloga pripada preventivnim i strukturalnim zahvatima koji bi trebali osigurati institucionalnu sposobnost kvalitetnog i brzog suđenja, te koji bi vjerojatnost da dođe do povrede prava na pravično suđenje minimizirali i otklonili već u početku" (*op.cit*., AP 303/16, točka 40).

54. Isto takvo stajalište se može primijeniti i kada je u pitanju duljina izvršnih postupaka. Ustavni sud smatra da će u ovakvim okolnostima u kojima je utvrđeno sustavno kršenje prava iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije stvarni efekti mjera i aktivnosti biti vidljivi i suštinski učinkoviti samo ako svaki dio javne vlasti koji ima nadležnosti u odnosu na dobru organizaciju pravosuđa, djelujući pojedinačno i zajedno, poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti kako bi se osiguralo uživanje u pravu na učinkovito izvršenje sudske presude u razumnom roku, kako to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije.

55. Imajući to u vidu, Ustavni sud smatra da je neophodno zahtjev za poduzimanje adekvatnih mjera u smislu ove odluke adresirati na VSTV, nadležne vlade i predsjednika suda pred kojim se postupak vodi, budući da svi oni imaju određene obveze propisane zakonom u svezi sa kreiranjem i održavanjem efikasnog pravosuđa.

U odnosu na učinkovit pravni lijek

56. Imajući u vidu da je u ovoj odluci utvrđeno i kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, a slijedeći praksu Europskog suda u sličnim slučajevima (vidi, npr. *Rumpf protiv Njemačke*, "pilot" presuda od 2. rujna 2009. godine, *Athanasiou i dr. protiv Grčke*, "pilot" presuda od 21. prosinca 2010. godine i sl.), Ustavni sud smatra da je neophodno naložiti da Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, Vlada Unsko-sanskog kantona i VSTV bez odgađanja, a najkasnije u roku od šest mjeseci od primitka ove odluke Ustavnog suda, poduzmu odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem propisivanja jednog ili više učinkovitih pravnih lijekova sukladno članku 13. Europske konvencije i ovoj odluci radi efikasne zaštite prava na efikasno izvršenje pravomoćne odluke iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

57. Ustavni sud zaključuje da je u svim postupcima iz apelacija koje su predmetom ove odluke došlo do kršenja prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, budući da je u svakom pojedinačnom slučaju duljina izvršnog postupka bila pretjerano duga, čime je ozbiljno dovedeno u pitanje pravo svakog od apelanata na "pristup sudu" i pravo na imovinu. Osim toga, usprkos mjerama koje se poduzimaju za rješavanje ovog problema, Ustavni sud smatra da je prekomjerno trajanje izvršnih postupaka posljedica sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti raznih razina javne vlasti u ovoj oblasti, zbog čega postoji sustavno kršenje prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije pred sudovima u Federaciji BiH u odnosu na izvršni postupak.

58. Također, Ustavni sud zaključuje da postoji i kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi sa pravom iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije u odnosu na izvršne postupke, budući da ne postoji učinkovit pravni lijek kojim bi se apelantima, prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu, omogućilo ubrzanje tog postupka koji je u tijeku ili obeštećenje zbog odugovlačenja koje se već dogodilo.

59. Na temelju članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2), članka 62. stavak (7), članka 72. st. (4) i (5) i članka 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

60. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у саставу: предсједник Мирсад Ћеман, потпредсједници Мато Тадић и Златко М. Кнежевић и судије Валерија Галић, Миодраг Симовић и Сеада Палаврић, на сједници одржаној 10. маја 2017. године, у предмету број **АП 2395/15**, рјешавајући апелације **Шемсе Хаирлаховић** и других, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2), члана 62 став (7), члана 72 ст. (4) и (5) и члана 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усвајају се апелације које су поднијели: **Шемса Хаирлаховић, Мујо Мулалић, Ђула Мушић рођ. Херцеговац, Зијад Омерчевић, Хусеин Мухић, Хасан Делалић, Ибрахим Љубијанкић, Расим Мујакић, Ремзо Торомановић и Ахмет Дедић.**

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода због дужине трајања извршних поступака и повреда права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези са правом на правично суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у предметима пред Општинским судом у Цазину бр. 020-0-И-07-00-1282, 020-0-И-07-00-0098, 020-0-И-07-00-1150, 020 0 И 06 00 4997, 20 0 И 019389 12 И, 020-0-И-09-00-3771, 020-0-И-07-00-1110, 20 0 И 019068 12 И, 020 0 И 07 00 1345 и 20 0 И 040665 16 И.

На основу члана 74 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, налаже се **Влади Унско-санског кантона** да **Шемси Хаирлаховић, Мују Мулалићу, Ђули Мушић рођ. Херцеговац, Зијаду Омерчевићу, Хусеину Мухићу, Хасану Делалићу, Ибрахиму Љубијанкићу, Расиму Мујакићу, Ремзи Торомановићу и Ахмету Дедићу** исплати износ од по 1.000,00 КМ на име накнаде нематеријалне штете због дужине трајања извршних поступака, и то у року од три мјесеца од достављања ове одлуке уз обавезу да, након истека овог рока, плати законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ, или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

На основу члана 72 став (4) Правила Уставног суда, налаже се:

Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине да, у складу са овом одлуком, најкасније у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке предузме одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања системског кршења права на суђење у разумном

року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и, у вези с тим, одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези са правом из члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, у складу са овом одлуком;

Влади Федерације Босне и Херцеговине и Влади Унско-санског кантона да, у складу са овом одлуком, у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке, предузме одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања системског кршења права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, у складу са овом одлуком, као и одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези са правом на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, у складу са овом одлуком;

Предсједнику Општинског суда у Цазину да одмах, у складу са овом одлуком, предузме одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања системског кршења права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, а на основу члана 62 став (7) Правила Уставног суда, и мјере за окончање извршног поступка из ове одлуке у предмету број 20 0 И 040665 16 И, у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

На основу члана 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, налаже се **Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине, Влади Федерације Босне и Херцеговине, Влади Унско-санског кантона и предсједнику Општинског суда у Цазину** да, у року од најкасније шест мјесеци од дана достављања ове одлуке, обавијесте Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

АП 2395/15 и АП 5574/15

1. Шемса Хаирлаховић (у даљњем тексту: апелантканиња) из Цазина, коју заступа Јадранка Лојић, адвокат из Цазина, поднијела је 14. маја 2015. године (апелација заведена под бројем АП 2395/15) и 17. децембра 2015. године (апелација заведена под бројем АП 5574/15) апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због дужине трајања извршног поступка који се водио пред Општинским судом у Цазину (у даљњем тексту: Општински суд) у предмету број 020-0-И-07-00-1282. Апелантканиња је 1. октобра 2007. године поднијела Општинском суду приједлог за извршење против ДД "Творница жичаних производа" Цазин (у даљњем тексту: извршеник) на основу Пресуде Општинског суда број Рс:130/04 од 4. маја 2007. године. Рјешењем о извршењу од 5. маја 2008. године Општински суд је дозволио предложено извршење пописом, процјеном и продајом покретних ствари извршеника. Судски извршилац је 22. априла 2011. године, те 8. јуна 2015. године на лицу мјеста утврдио да извршеник нема покретне имовине која би могла бити предмет извршења, након чега је Општински суд 22. јуна 2015. године донио рјешење којим је обуставио предметни извршни поступак и укинуо спроведене радње (поступак је трајао седам година и осам мјесеци). Рјешењем од 15. октобра 2015. године Кантонални суд у Бихаћу (у даљњем тексту: Кантонални суд) је потврдио рјешење Општинског суда о обустави предметног поступка.

АП 3633/15

2. Мујо Мулалић (у даљњем тексту: апелант) из Цазина, којег заступа Јадранка Лојић, адвокат из Цазина, поднио је 16. јула 2015. године апелацију Уставном суду због дужине трајања извршног поступка који се водио пред Општинским судом у предмету број 020-0-И-07-00-0098. Апелант је 4. јануара 2007. године поднио Општинском суду приједлог за извршење против извршеника на основу Пресуде Општинског суда број Пр: 436/00 од 7. аугуста 2006. године. Рјешењем о извршењу од 6. маја 2008. године Општински суд је дозволио предложено извршење пописом, процјеном и продајом покретних ствари извршеника. Судски извршилац је 12. октобра 2015. године, те 4. фебруара 2016. године на лицу мјеста утврдио да извршеник нема покретне имовине која би могла бити предмет извршења, након чега је Општински суд 23. фебруара 2016. године донио рјешење којим је обуставио предметни извршни поступак и укинуо спроведене радње (поступак је трајао више од девет година). Рјешењем од 12. августа 2016. године Кантонални суд је потврдио рјешење Општинског суда о обустави предметног поступка.

АП 3637/15

3. Ђула Мушић рођ. Херцеговац (у даљњем тексту: апелантканиња) из Цазина, коју заступа Јадранка Лојић, адвокат из Цазина, поднијела је 16. јула 2015. године апелацију Уставном суду због дужине трајања извршног поступка који се водио пред Општинским судом у предмету број 020-0-И-07-001150. Апелантканиња је 23. августа 2007. године поднијела Општинском суду приједлог за извршење против извршеника на основу Пресуде Општинског суда број Рс: 95/04 од 20. јуна 2007. године. Рјешењем о извршењу од 5. маја 2008. године Општински суд је дозволио предложено извршење пописом, процјеном и продајом покретних ствари извршеника. Судски извршилац је 14. октобра 2015. године, те 4. фебруара 2016. године на лицу мјеста утврдио да извршеник нема покретне имовине која би могла бити предмет извршења, након чега је Општински суд 23. фебруара 2016. године донио рјешење којим је обуставио предметни извршни поступак и укинуо спроведене радње (поступак је трајао осам година и шест мјесеци). Рјешењем од 12. августа 2016. године Кантонални суд је потврдио рјешење Општинског суда о обустави предметног поступка.

АП 3638/15

4. Зијад Омерчевић (у даљњем тексту: апелант) из Цазина, којег заступа Јадранка Лојић, адвокат из Цазина, поднио је 16. јула 2015. године апелацију Уставном суду због дужине трајања извршног поступка који се водио пред Општинским судом у предмету број 020 0 И 06 00 4997. Апелант је 16. новембра 2006. године поднио Општинском суду приједлог за извршење против извршеника на основу Пресуде Општинског суда број Пр: 400/00 од 5. септембра 2006. године. Рјешењем о извршењу од 6. маја 2008. године

Општински суд је дозволио предложено извршење пописом, процјеном и продајом покретних ствари извршеника. Судски извршилац је 1. децембра 2015. године, те 15. јануара 2016. године на лицу мјеста утврдио да извршеник нема покретне имовине која би могла бити предмет извршења, након чега је Општински суд 18. јануара 2016. године донио рјешење којим је обуставио предметни извршни поступак и укинуо спроведене радње (поступак је трајао више од девет година – рјешење је постало правоснажно 12. августа 2016. године).

АП 3647/15

5. Хусеин Мухић (у даљњем тексту: апелант) из Цазина, којег заступа Јадранка Лојић, адвокат из Цазина, поднио је 16. јула 2015. године апелацију Уставном суду због дужине трајања извршног поступка који се водио пред Општинским судом у предмету број 20 0 И 019389 12 И. Апелант је 24. августа 2007. године поднио Општинском суду приједлог за извршење против извршеника на основу Пресуде Општинског суда број Рс: 95/04 од 20. јуна 2006. године. Рјешењем о извршењу од 6. маја 2008. године Општински суд је дозволио предложено извршење пописом, процјеном и продајом покретних ствари извршеника. Општински суд је Рјешењем од 16. септембра 2011. године, након безуспјешно спроведеног пописа и запљене покретних ствари, обуставио извршни поступак, након чега је Кантонални суд укинуо наведено рјешење и предметни спис вратио на поновни поступак. Општински суд је Рјешењем од 9. фебруара 2016. године (поступак је трајао осам година и пет мјесеци), а које је потврђено Рјешењем Кантоналног суда од 5. априла 2016. године, обуставио извршни поступак због тога што је судски извршилац 11. новембра 2015. године, те 17. децембра 2015. године на лицу мјеста утврдио да извршеник нема покретне имовине која би могла бити предмет извршења.

АП 3655/15

6. Хасан Делалић (у даљњем тексту: апелант) из Цазина, којег заступа Јадранка Лојић, адвокат из Цазина, поднио је 16. јула 2015. године апелацију Уставном суду због дужине трајања извршног поступка који се водио пред Општинским судом у предмету број 020-0-И-09-00-3771. Апелант је 22. јуна 2009. године поднио Општинском суду приједлог за извршење против извршеника на основу Пресуде Општинског суда број 020-0-П-06-000285 од 31. августа 2008. године. Рјешењем о извршењу од 2. марта 2010. године Општински суд је дозволио предложено извршење пописом, процјеном и продајом покретних ствари извршеника. Судски извршилац је 8. октобра 2015. године, те 6. новембра 2015. године на лицу мјеста утврдио да извршеник нема покретне имовине која би могла бити предмет извршења, након чега је Општински суд 21. септембра 2016. године донио рјешење којим је обуставио предметни извршни поступак и укинуо спроведене радње. Предметни поступак је трајао више од седам година.

АП 3662/15

7. Ибрахим Љубијанкић (у даљњем тексту: апелант) из Цазина, којег заступа Јадранка Лојић, адвокат из Цазина, поднио је 16. јула 2015. године апелацију Уставном суду због дужине трајања извршног поступка који се водио пред Општинским судом у предмету број 020-0-И-07-00-1110. Апелант је 21. августа 2007. године поднио Општинском суду приједлог за извршење против извршеника на основу Пресуде Општинског суда број Рс-96/04 од 20. јуна 2007. године. Рјешењем о извршењу од 6. маја 2008. године Општински суд је дозволио предложено извршење пописом, процјеном и продајом покретних ствари извршеника. Судски извршилац је 12. октобра 2015. године, те 4. фебруара 2016. године на лицу мјеста утврдио да извршеник нема покретне имовине која би могла бити предмет извршења, након чега је Општински суд 23. фебруара 2016. године донио рјешење којим је обуставио предметни извршни поступак и укинуо спроведене радње. Рјешењем од 13. јуна 2016. године Кантонални суд је потврдио рјешење Општинског суда о обустави предметног поступка. Предметни поступак је трајао осам година и шест мјесеци.

АП 3663/15

8. Расим Мујакић (у даљњем тексту: апелант) из Цазина, којег заступа Јадранка Лојић, адвокат из Цазина, поднио је 16. јула 2015. године апелацију Уставном суду због дужине трајања извршног поступка који се водио пред Општинским судом у предмету број 20 0 И 019068 12 И. Апелант је 21. августа 2007. године поднио Општинском суду приједлог за извршење против извршеника на основу Пресуде Општинског суда број Рс-96/04 од 20. јуна 2007. године. Рјешењем о извршењу од 6. маја 2008. године Општински суд је дозволио предложено извршење пописом, процјеном и продајом покретних ствари извршеника. Судски извршилац је 5. марта 2015. године, те 13. јула 2015. године на лицу мјеста утврдио да извршеник нема покретне имовине која би могла бити предмет извршења, након чега је Општински суд 23. јула 2015. године донио рјешење којим је обуставио предметни извршни поступак и укинуо спроведене радње (поступак је трајао готово осам година). Рјешењем од 6. октобра 2015. године Кантонални суд је потврдио рјешење Општинског суда о обустави предметног поступка.

АП 3669/15

9. Ремзо Торомановић (у даљњем тексту: апелант) из Цазина, којег заступа Јадранка Лојић, адвокат из Цазина, поднио је 16. јула 2015. године апелацију Уставном суду због дужине трајања извршног поступка који се водио пред Општинским судом у предмету број 020 0 И 07 00 1345. Апелант је 15. октобра 2007. године поднио Општинском суду приједлог за извршење против извршеника на основу Пресуде Општинског суда број Рс-184/04 од 13. априла 2007. године. Рјешењем о извршењу од 5. маја 2008. године Општински суд је дозволио предложено извршење пописом, процјеном и продајом покретних ствари извршеника. Судски извршилац је 18. новембра 2015. године, те 21. децембра 2015. године на лицу мјеста утврдио да извршеник нема покретне имовине која би могла бити предмет извршења, након чега је Општински суд 21. децембра 2015. године донио рјешење којим је обуставио предметни извршни поступак и укинуо спроведене радње (поступак трајао више од осам година). Рјешењем од 6. октобра 2015. године Кантонални суд је потврдио рјешење Општинског суда о обустави предметног поступка.

АП 492/17

10. Ахмет Дедић (у даљњем тексту: апелант) из Бужима, којег заступа Јадранка Лојић, адвокат из Цазина, поднио је 7. фебруара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања извршног поступка који се води пред Општинским судом у предмету број 20 0 И 040665 16 И (стари број 020-0-И-07-000957). Апелант је 27. јуна 2007. године поднио Општинском суду приједлог за извршење против извршеника (Х. И.) на основу судске нагодбе Општинског суда број П:515/00 од 19. децембра 2006. године. Општински суд је Рјешењем о извршењу од 7. октобра 2008. године дозволио предложено извршење, и то пописом, процјеном и продајом покретних ствари

извршеника. Према стању списа, покретне ствари извршеника су пописане 10. фебруара 2010. године, које је извршеник и даље прометовао, па је 1. априла 2015. године покушан поновни попис, али је утврђено да извршеник нема покретних ствари које би могле бити предмет извршења. Предметни извршни поступак је у току и укупно траје девет година и 10 мјесеци.

II. Поступак пред Уставним судом

11. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Општинског суда је затражено да достави одговоре на апелације у периоду од 2. јуна 2015. године до 30. марта 2017. године.

12. Општински суд је у периоду од 22. јула 2015. године до 7. априла 2017. године доставио одговоре на апелације.

13. С обзиром на то да се све наведене апелације односе на исто питање, Уставни суд је, у складу са чланом 32 став 1 Правила Уставног суда, одлучио да споји предмете бр. АП 2395/15 (АП 5574/15), АП 3633/15, АП 3637/15, АП 3638/15, АП 3647/15, АП 3655/15, АП 3662/15, АП 3663/15, АП 3669/15 и АП 492/17, води један поступак и донесе једну одлуку под бројем **АП 2395/15.**

III. Чињенично стање

14. Чињенице предмета које произилазе из апелационих навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

15. Сви апеланти су поднијели апелације због дужине трајања извршних поступака које су покренули у периоду од 16. новембра 2006. године до 27. јуна 2009. године и који су окончани (обустављени), осим предмета број АП 492/17 који је у току. Предметни извршни поступци су пред Општинским судом трајали од више од седам година до више од девет година, док извршни поступак под бројем АП 492/17 траје већ девет година и 10 мјесеци.

16. Поступајући у конкретним предметима, Општински суд је имао периоде неактивности, односно није ефикасно предузимао неопходне процесне радње.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

17. У свим апелацијама апеланти сматрају да им је, због дужине трајања извршних поступака пред Општинским судом, повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Осим тога, неки апеланти се позивају и на кршење права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

б) Одговори на апелацију

18. У одговорима на апелације Општински суд је укратко навео хронологију предметних поступака, без образложења за дужину трајања, односно периоде неактивности у предметним поступцима.

V. Релевантни прописи

19. У **Закону о извршном поступку Федерације Босне и Херцеговине** ("Службене новине Федерације Босне и Херцеговине" бр. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09 и 35/12) релевантне одредбе гласе:

Члан 5.

У поступку извршења суд је дужан да поступа хитно.

Суд је дужан да предмете узима у рад редом како их је примио, осим ако природа потраживања или посебне околности захтијевају да се поступи друкчије.

Члан 15.

Рокови за поступање

Суд је у правилу дужан да о приједлогу за извршење одлучи у року од осам дана, а о приговору у року од 15 дана од дана испуњавања увјета да се о приговору одлучи.

Члан 64.

Довршење извршења

Поступак извршења сматра се завршеним правоснажношћу одлуке о одбацивању или одбијању извршног приједлога, провођењем извршне радње којом се извршење довршава или обуставом извршења.

20. У **Закону о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине** ("Службени гласник БиХ" бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) релевантне одредбе гласе:

Члан 3.

(1) Савјет као независни и самостални орган има задатак да обезбиједи независно, непристрасно и професионално правосуђе, како је прописано у члану 17. овог закона.

Члан 17.

Савјет има сљедеће надлежности:

(1) именује судије, укључујући предсједнике судова, судије поротнике и додатне судије у све судове на државном, ентитетском, кантоналном, окружном, основном и општинском нивоу у Босни и Херцеговини, укључујући Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине, са изузетком уставних судова ентитетâ Босне и Херцеговине;[...]

(15) даје приједлоге, према властитој оцјени, у вези с годишњим буџетом предложеним од стране државних органа и/или влада за судове и тужилаштва;

(16) даје и износи, према властитој оцјени, приједлоге за измјену буџета предложених од стране државних органа и/или влада и/или Правосудне комисије Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине надлежним законодавним органима;

(17) прикупља и анализира извјештаје, као и потребне информације о буџету и приходима за судове и тужилаштва како би се обезбиједили статистички подаци за ефикасан рад судова и тужилаштава;[...]

(19) учествује у изради нацрта и одобрава Правилнике о пословању за судове и тужилаштва у Босни и Херцеговини;

(20) надгледа и савјетује судове и тужилаштва о одговарајућим и ефикасним техникама и поступцима у вези с буџетом, управљањем и руковођењем и иницира едукацију у том погледу;

(21) покреће, надгледа и координира пројекте који се односе на побољшање питања везаних за управљање судовима и тужилаштвима, укључујући тражење финансијских средстава из домаћих и међународних извора;[...]

(23) утврђује критеријуме за рад судова и тужилаштава и покреће истраге које се односе на поступање у области управе или финансија;[...]

(25) утврђује број судија, тужилаца и замјеникâ главног тужиоца за судове и тужилаштва из његове надлежности, након консултација с предсједником суда или главним тужиоцем, органом надлежним за буџет, и надлежним министарством правде;[...]

28) даје мишљење о нацртима закона, прописа и о важним питањима која могу утицати на правосуђе, покреће поступак усвајања закона и других прописа и даје смјернице судовима и тужилаштвима из надлежности Вијећа; [...]

21. У **Закону о судовима у Федерацији Босне и Херцеговине** ("Службене новине ФБиХ" бр. 38/05, 22/06, 63/10, 7/13 и 52/14) релевантне одредбе гласе:

Члан 31.

Дужности предсједника суда

Предсједник суда одговоран је за руковођење цјелокупним судом и судском управом. [...]

Члан 37.

Прописи о унутрашњој организацији и пословању суда

Високо судско и тужилачко вијеће доноси правилник о унутрашњем судском пословању, који претходно припрема у сарадњи са федералним министром правде.

Предсједник суда, уз сагласност федералног министра правде, доноси правилник о унутрашњој организацији суда и систематизацији радних мјеста у складу са критеријумима из члана 41. овог Закона.

Правилник о унутрашњој организацији суда и систематизацији радних мјеста предсједник суда доставља Високом судском и тужилачком вијећу.

Члан 61.

Министарства правде

Федерално министарство правде има сљедеће надлежности:

1) прати примјену овог Закона и других прописа који се односе на организацију и пословање свих судова у Федерацији и

2) прикупља статистичке податке о раду свих судова у Федерацији и даје упутства судовима за прикупљање, вођење и достављање тих података.

Федерално министарство правде у односу на Врховни суд Федерације и кантонална министарства правде у односу на кантоналне и општинске судове, имају сљедеће надлежности:

[...]

3) дају приједлоге предсједнику суда и са њим сарађују ради унапређења организације и пословања суда;

4) прикупљају статистичке податке о раду судова;

5) осигуравају материјалне увјете за рад судова, ако законом није другачије одређено [...]

У вршењу својих надлежности из послова правосудне управе Федерално министарство правде и кантонална министарства правде уско сарађују и достављају све информације Високом судском и тужилачком вијећу.

Члан 64.

Неправилности

Ако кантонално министарство правде утврди да у суду постоје неправилности у примјени овог Закона или других прописа који се односе на организацију и пословање судова, обавијестит ће о томе Федерално министарство правде.

Ако Федерално министарство правде, при вршењу својих надлежности или на основу извјештаја кантоналних министарстава правде, утврди да у суду постоје неправилности у примјени овог Закона или прописа из става 1. овог члана, обавијестит ће о томе предсједника суда или Високо судско и тужилачко вијеће ради подузимања одговарајућих мјера.

VI. Допустивост

22. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

23. У складу са чланом 18 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

24. Уставни суд наглашава да, у складу са чланом 18 став (2) Правила Уставног суда, може изузетно да разматра апелацију и када нема одлуке надлежног суда, уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода које штити Устав Босне и Херцеговине или међународна документа која се примјењују у Босни и Херцеговини. Предметне апелације се односе на дужину извршног поступка. С тим у вези, Уставни суд је у својој пракси континуирано указивао на праксу Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) према којој извршење правоснажне судске одлуке представља саставни дио права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције, те да је дужност државе да организује свој правни систем тако да омогући судовима да се повинују захтјевима и условима Европске конвенције. Такође, Уставни суд је континуирано указивао и да у Федерацији БиХ не постоји дјелотворно правно средство које би апелантима омогућило да се прије подношења апелације жале због неизвршења правоснажног рјешења којим је дозвољено извршење судске пресуде (илустрације ради, види, Уставни суд, нпр. одлуке о допустивости и меритуму бр. АП 3060/06 од 26. фебруара 2009. године, тачка 12, и АП 2318/16 од 7. марта 2017. године, тач. 23-24 са даљњим референцама). Имајући ово у виду, Уставни суд сматра да су апелације које су поднесене у односу на извршне поступке који нису дјелотворно окончани допустиве по члану 18 став (2) Правила Уставног суда.

25. Осим тога, све апелације испуњавају и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због којег не би биле допустиве, нити су очигледно (*prima facie*) неосноване.

26. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (2), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд закључује да предметне апелације испуњавају услове у погледу допустивости у односу на право на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције и право на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VII. Меритум

27. Апеланти сматрају да им је, због дужине трајања извршних поступака пред Општинским судом, повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

а) Право на правично суђење

Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.[...]

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном

року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.[...]

Релевантни принципи

28. Уставни суд је, примјењујући досљедно праксу Европског суда, континуирано истицао у предметима који покрећу питање немогућности ефикасног окончања извршног поступка да члан 6 став 1 Европске конвенције, који пружа јасне процедуралне гаранције којим се странкама у спору обезбјеђује поступак који је правичан, јаван и експедитиван, пружа заштиту и извршења судске одлуке. Тумачење да се члан 6 Европске конвенције тиче искључиво приступа суду и вођења поступка довело би до ситуације која није компатибилна са принципом владавине права које су државе уговорнице прихватиле када су ратификовале Европску конвенцију, а који је прописан и чланом II/1 Устава Босне и Херцеговине. Због тога се извршење пресуде коју је донио суд мора сматрати саставним дијелом "суђења", у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције (види, Европски суд, *Предузеће ЕВТ против Србије*, пресуда од 21. јуна 2007. године, тачка 46 са даљњим референцама, и Уставни суд, нпр. одлуке о допустивости и меритуму бр. АП 1404/16 од 15. фебруара 2017. године, тачка 31 са даљњим референцама, и АП 1552/16 од 7. марта 2017. године, тачка 35 са даљњим референцама, нису објављене, доступне на www.ustavnisud.ba). С друге стране, закашњење у извршењу пресуде може бити оправдано у посебним околностима, али оно не може бити такво да угрожава суштину права заштићеног чланом 6 став 1 Европске конвенције (*ibid.*, пресуда *Предузеће ЕВТ*, тачка 47).

29. Даље, без обзира да ли је дужник приватни или државни актер, на држави је да предузме све потребне кораке да се изврши правоснажна судска пресуда, као и да том приликом обезбиједи дјелотворно учешће цијелог свог апарата, укључујући и полицију. Пропуст да то учини није у складу са захтјевом садржаним у члану 6 став 1 Европске конвенције (*op.cit.*, пресуда *Предузеће ЕВТ*, тачка 48 са даљњим референцама).

30. Такође, Уставни суд континуирано истиче да се извршни поступак, према одредби члана 5 став 1 ЗИП-а Федерације БиХ, али и према пракси Европског суда (види, Европски суд, *Comingersoll S. A. против Португалије*, став 23, 2000. година), сматра хитним и захтијева додатну ажурност суда у односу на законску обавезу да извршни поступак спроведе без непотребних одуговлачења и застоја. У вези с тим, Уставни суд досљедно указује и на то да се улога власти, у предметима у којима нити једна странка у спору није власт, нити државни орган, своди на то "да разумно помогне извршењу пресуде у корист странке која је спор добила, али не да гарантује извршење у свим околностима. Дакле, у извршном поступку судови нису одговорни за намирење тражилаца извршења, већ за дјелотворно и економично спровођење судског поступка" (*op. cit.*, АП 1404/16, тачка 40). Дакле, држава мора да обезбиједи ефикасну примјену поступака предвиђених релевантним домаћим законодавством (*op. cit.*, пресуда *Предузеће ЕВТ*, тачка 52 са даљњим референцама). С друге стране, могуће неизвршење пресуде због сиромаштва дужника не може да се сматра кривицом државе, осим у мјери у којој се то може приписати домаћим властима, нпр. њиховим грешкама или неоправданим одлагањима у поступку извршења. Такође, питање да ли је дужина извршног поступка била "разумна" оцијениће се и у свјетлу околности предмета и позивом на сљедеће критеријуме: сложеност предмета, понашање апеланта и надлежних власти, као и важност питања за апеланта (види, Европски суд, *Мужевић против Хрватске*, пресуда од 16. новембра 2006. године, тачка 84).

Период који треба узети у обзир

31. Уставни суд запажа да су предметни извршни поступци на чију дужину апеланти указују започели у периоду од 2006. до 2009. године, да један од предмета није окончан (како је раније наведено), док су други окончани (обустављени) након подношења апелација. Дакле, извршни поступци у предметним апелацијама су трајали или још трају између седам година и девет година и 10 мјесеци.

Анализа дужине трајања извршног поступка

32. Уставни суд запажа да се све предметне апелације тичу немогућности извршења правоснажних пресуда против приватних субјеката у дугом временском периоду. Узимајући у обзир анализиране околности у свакој појединачној апелацији која је предмет разматрања у овој одлуци, као и релевантне стандарде, Уставни суд сматра да дужина извршних поступака у предметним апелацијама, који су трајали, односно трају између седам година и девет година и 10 мјесеци, *a priori* не испуњава стандард "разумне" дужине поступка и могла би да се оправда само у изузетним околностима. Међутим, судови нису понудили прихватљиво образложење дугог трајања ових поступака, нити има ишта што указује да су ови извршни поступци били нарочито сложени, да су постојале неке објективне околности или да понашање странака може да оправда такво значајно одуговлачење извршења правоснажних пресуда. Стога, Уставни суд сматра да је овакво одуговлачење у извршном поступку узроковано у највећој мјери тиме што судови нису дјелотворно контролисали предметне извршне поступке и окончали их у разумном року.

33. Имајући у виду да је и до сада у сличним случајевима утврђивао кршење права на суђење у разумном року, Уставни суд сматра да у предметним апелацијама нема ништа што би могло да га увјери да дође до другачијег закључка у овим предметима. С обзиром на то, те примјењујући наведене критеријуме и водећи рачуна о свим околностима у сваком конкретном предмету који се разматра овом одлуком, Уставни суд сматра да је дужина извршног поступка у сваком појединачном случају била претјерана и да није задовољила стандарде права на правично суђење у односу на извршење правоснажне судске одлуке. Стога, Уставни суд сматра да је у сваком појединачном предмету дошло до кршења члана 6 став 1 Европске конвенције.

Питање накнаде нематеријалне штете

34. У смислу члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд може да одреди накнаду нематеријалне штете. Међутим, Уставни суд подсјећа на то да, за разлику од поступка пред редовним судовима, накнаду нематеријалне штете одређује у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и основних слобода.

35. Будући да је у предметним апелацијама утврђено кршење права из члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да сваком апеланту припада право на накнаду нематеријалне штете коју су апеланти несумњиво претрпјели због кршења наведеног права. С обзиром на одлуку у овом предмету и водећи се принципима правичности, Уставни суд сматра да сваком апеланту треба на име накнаде нематеријалне штете исплатити износ од по 1.000,00 КМ. Уставни суд се опредијелио за принцип да свим апелантима додијели исту накнаду без обзира на разлике у појединим случајевима, увјерен да ће оваква симболична накнада бити одговарајућа сатисфакција, али и да ће надлежни органи којима је дат налог у изреци ове

одлуке предузети ефикасне мјере ради спречавања кршења уставних права, односно отклањања посљедица њиховог кршења како у случају наведених апеланата, тако и у односу на сва остала лица у релевантно истој или сличној ситуацији.

36. Ову накнаду је дужна да плати Влада Унско-санског кантона, с обзиром на сједиште суда пред којим су се водили/воде предметни поступци, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, уз обавезу да након истека овог рока плати апелантима законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ, или дио износа накнаде одређене овом одлуком. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

Остали наводи

37. Неки од апеланата наводе да им је, због дужине трајања предметних поступака, повријеђено право на имовину. С обзиром на то да повреду ових права темеље на идентичним наводима који су већ детаљно испитани у овој одлуци, у односу на право на правично суђење у разумном року, Уставни суд сматра да нема потребе посебно испитивати апелационе наводе који се односе на право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

б) Дужина трајања извршних поступака као системски проблем

38. Уставни суд је у бројним одлукама утврдио кршење права из члана 6 став 1 Европске конвенције због дужине трајања извршних поступака, као што је случај и у предметним апелацијама. Преглед статистике врсте предмета пред Уставним судом из његове апелационе надлежности показује да је у периоду од јануара 2008. до фебруара 2017. године Уставни суд донио укупно 1.447 одлука у којима је утврдио повреду права на правично суђење због недоношења одлуке у разумном року (у парничном и извршном поступку заједно, али овај број не обухвата одлуке у којима је утврђено кршење овог права у управном и кривичном поступку, нити одлуке које се тичу неизвршења из буџета разних нивоа власти). Уставни суд је у тим одлукама наложио одређеним нивоима јавне власти да исплате апелантима одређене новчане износе на име накнаде настале нематеријалне штете због оваквог кршења уставних права, позивајући се на сједиште суда пред којим је вођен поступак у којем је утврђена повреда. Укупан износ овако досуђене накнаде у наведеном периоду износи око 1.800.000,00 КМ, што представља значајан износ. У вријеме доношења ове одлуке пред Уставним судом се налази око 600 предмета у којима се апеланти жале на кршење права на суђење у разумном року, или дужину извршног поступка, а тај број се стално повећава приливом нових апелација у којима се као примарно поставља питање дужине поступка.

39. Уставни суд, такође, запажа да је Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ВСТС) у свом саопштењу за медије од 12. априла 2017. године објавио да је у 2017. години планирао ријешити укупно 156.320 "најстаријих предмета", те да је у првом кварталу ове године премашио квартални план тако што је, умјесто планираних 25%, ријешено 36% од планираног броја, односно да је ријешено 60.339 "најстаријих предмета". Иако није наведено на који се период односи овај број "најстаријих предмета" које по плану треба ријешити у 2017. години, нити да ли се ради само о парничним или и извршним предметима, из пратеће табеле извршења плана, која је, такође, објављена и доступна (види на: http://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=67599), видљиво је да у раду још има и предмета који су започети "2000. и раније". На основу овога, уз поновно запажање да се предузимају одређени напори на рјешавању старих предмета, Уставни суд са забринутошћу констатује да су сви ти предмети који су категоризовани као "најстаријe предмети" (и за које може да се претпостави да трају дуже од пет година, дакле, да су иницирани у периоду од 2001. до 2011. године), потенцијалне апелације због кршења права на суђење у разумном року.

40. Даље, у својој Одлуци број АП 303/16 Уставни суд је у односу на дужину парничних поступака закључио "да је проблем остао актуелан и након доношења конкретних одлука, односно да јавна власт ни на једном нивоу у Босни и Херцеговини није спровела адекватне мјере којима би се побољшала ситуација упркос знатној и досљедној пракси Уставног суда у овим случајевима" (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 303/16 од 16. марта 2016. године, тачка 15, објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 24/16, доступна и на www.ustavnisud.ba). Уставни суд је у тој одлуци закључио и да кршење права на суђење у разумном року које је утврђено у том предмету "није изолирани инцидент, нити може да се припише конкретном слиједу догађаја у овом предмету, него је посљедица системских недостатака у организовању правосуђа и ефективном остваривању надлежности из ове области и мора да буде квалификована тако да произилази из праксе која није компатибилна са уставним правом на правично суђење (*idem*, тач. 37-39).

41. До истог закључка Уставни суд долази и када је у питању извршни поступак. У свим предметима у којима је утврдио кршење права из члана 6 став 1 Европске конвенције због дужине извршних поступака Уставни суд је досљедно указивао на потребу да судови који воде извршне поступке тим поступцима управљају на начин који неће водити њиховом прекомјерно дугом трајању. Међутим, број апелација које Уставни суд добија поводом тог питања и даље расте, што показује да мјере које надлежне власти и судови предузимају поводом тог питања нису довољне и да не дају резултате.

42. Имајући у виду све наведено, Уставни суд закључује да је прекомјерна дужина извршних поступака резултат системских недостатака у организовању правосуђа и ефективном остваривању надлежности из ове области и да мора бити квалификована тако да произилази из праксе која није компатибилна са уставним правом на правично суђење.

ц) Право на дјелотворан правни лијек

43. У одлукама које су поводом истог питања раније донесене Уставни суд је континуирано указивао да у Босни и Херцеговини, а тиме и Федерацији БиХ као њеном ентитету, не постоји ефективно правно средство које би омогућило апелантима да се жале због дуготрајног неизвршења правоснажних пресуда, односно стварног неизвршавања рјешења о извршењу донесеног у извршном поступку. Уставни суд је, у вези с тим, стално наглашавао да недостаци у организацији правосудног система ентитета, односно државе, не смију да утичу на поштовање индивидуалних права и слобода утврђених Уставом Босне и Херцеговине, као и захтјева и гаранција из члана 6 Европске конвенције. Осим тога, Уставни суд је, такође, континуирано указивао да се на појединца не може да стави претјеран терет у откривању који је најефикаснији пут којим би се дошло до остварења његових права, те да је дужност државе да организује свој правни систем тако да омогући судовима да се повинују захтјевима и условима Европске конвенције (види, између многих таквих одлука, *op.cit.*, АП 1404/16, тач. 24-25, и АП 1552/16, тач. 28-29).

44. Упркос таквом закључку, у тим одлукама Уставни суд није утврђивао кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције, остављајући надлежним јавним властима довољно простора и времена да адекватно дјелују и отклоне уочене проблеме. Међутим, имајући све наведено у виду, као и стални пораст броја апелација које се подносе због дужине трајања извршног поступка, Уставни суд ће у овој одлуци детаљно размотрити и питање кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези са дугим трајањем извршних поступака.

45. Апеланти се, дакле, нису експлицитно позвали на кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције. Међутим, из апелационих навода несумњиво произилази да апеланти сматрају да немају никаквог другог дјелотворног правног средства којим би исходовали дјелотворно окончање извршних поступака, осим подношења апелације Уставном суду.

46. У вези са питањем да ли у таквој ситуацији Уставни суд може да разматра кршење и неког права на које се апелант није експлицитно позвао, Уставни суд је у својој пракси указао на релевантну праксу Европског суда који је усвојио становиште да је тај суд најпозванији дати правну квалификацију чињеница изнесених у апликацији и да није ограничен, нити везан за апликантову или владину правну квалификацију. Такође, Уставни суд је указао и на сопствену праксу о истом питању у ситуацијама када се апелант позове на једно право, а чињенице и аргументи које изнесе указују на могуће кршење неког другог уставног права (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 4207/13 од 30. септембра 2016. године, тачка 25 са даљњим референцама, објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 83/16, доступна и на www.ustavnisud.ba). Осим тога, како је већ речено, стални прилив значајног броја апелација које се односе на исто питање – неизвршење правоснажних пресуда у дугом временском периоду, озбиљно доводи у питање настојања Уставног суда да кроз своју апелационо надлежност ефикасно ријеши системски проблем дужине извршних поступака пред редовним судовима.

47. У вези са питањем дјелотворног правног лијека, Уставни суд указује да су, према члану 1 Европске конвенције, државе чланице дужне да обезбиједе "свакоме у својој надлежности права и слободе" гарантоване Европском конвенцијом. Примарна позитивна обавеза домаћих власти је, дакле, да свима обезбиједе уживање гарантованих права и слобода, а механизми заштите људских права предвиђени Европском конвенцијом су супсидијарни. Овај супсидијарни карактер је артикулисан и кроз члан 13 Европске конвенције којим се гарантује доступност, на домаћем нивоу, правног лијека којим ће се обезбиједити спровођење и уживање суштине права гарантованих Европском конвенцијом. Овај правни лијек морају да обезбиједе, у којој год форми то одлуче, државе уговорнице. Стандарди Европског суда у вези са овим питањем показују да дјелотворност правног лијека, у смислу члана 13 Европске конвенције, не зависи од гаранција да ће резултати коришћења тог правног лијека бити у корист онога ко га користи. Осим тога, чак и када један правни лијек *per se* не може у потпуности да задовољи захтјеве из овог члана, комбиновање неколико правних лијекова који су предвиђени у домаћем правном систему може дати задовољавајући ефекат. Због тога је, према пракси Европског суда, у сваком конкретном случају потребно утврдити да ли су правни лијекови који су доступни у домаћем правном систему "дјелотворни" на начин да могу превенирати кршење људских права (види, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Sürmeli против Њемачке*, пресуда од 8. јуна 2006. године, тач. 97-98).

48. Разматрајући модалитете испуњења позитивних обавеза јавне власти ради отклањања системских кршења људских права заштићених Европском конвенцијом, Европски суд је истакао да је "превенција непобитно најбоље рјешење у апсолутном смислу, као и у многим областима. У случају када је судски систем мањкав у односу на захтјев за разумни временски рок из члана 6 став 1 Европске конвенције, правни лијек који је осмишљен да убрза поступак како би се спријечило његово предуго трајање, представља најдјелотворније рјешење. Такав правни лијек нуди непобитну предност у односу на правни лијек који пружа само одштету, будући да он, такође, спречава и утврђивање узастопних повреда у односу на исти поступак, те не исправља повреду само *a posteriori*, као што то чини правни лијек који нуди компензацију. Неке државе су савршено схватиле ситуацију бирајући да комбинују двије врсте правног лијека, једну намијењену убрзању поступка и другу пружању компензације" (*ibid.*, тач. 90-100). Члан 13 Европске конвенције, такође, дозвољава држави да одабере било који правни лијек који може убрзати поступак који је у току, или правни лијек за обештећење *post factum* због одуговлачења које се већ десило. Док се предност даје првој врсти правног лијека – убрзавању поступка с обзиром на то да се тако спречава даљње одуговлачење, правни лијек којим се добија обештећење може да се сматра подједнако дјелотворним у случају када је поступак предуго трајао, а превентивни правни лијек није постојао (*op.cit.*, АП 303/16, тачка 41 са даљњим референцама).

49. С друге стране, према члану VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има и апелационо надлежност, чија је сврха обезбјеђење поштовања највиших стандарда људских права из члана II Устава Босне и Херцеговине. Стога је обраћање Уставном суду обавезан корак за све оне који би питање евентуалног кршења неког људског права жељели да поставе пред Европски суд, осим ако би могли да докажу да је апелација Уставном суду недјелотворан правни лијек. У односу на право на извршење правоснажних пресуда без непотребног одлагања, апелација Уставном суду је једини доступан правни лијек за заштиту тог права. Међутим, имајући у виду све околности о којима је било ријечи, Уставни суд сматра да апелација више није довољан начин остварења права на дјелотворно окончање извршног поступка и/или обештећење, зато што "није непосредно начин остварења права на брзо и дјелотворно суђење, него један од начина да се реагује на дуготрајност и недјелотворност које већ постоје у судском поступку" (*mutatis mutandis*, *op.cit.*, АП 303/16, тачка 40).

50. Као што је већ речено, број апелација које се подносе у вези са дужином извршног поступка стално се повећава, а одређени број апелација се поново подноси и након што је Уставни суд већ једном утврдио кршење права у вези са неизвршењем правоснажне судске пресуде. Ово зато што захтјев Уставног суда да се "поступак хитно оконча" често не буде суштински извршен, па се поступак пред судовима и даље продужава по неколико година и након одлуке Уставног суда. Ово додатно указује на пропусте у ефикасном управљању извршним поступком, што је питање које Уставни суд не може да ријеши у оквиру своје апелационе надлежности. Наиме, при утврђивању евентуалног кршења права на дјелотворно извршење правоснажне пресуде релевантни су само критеријуми који су већ поменути, а међу њима није досљедно поштовање рокова прописаних законом, или неких других процесних правила која су прописана како би се извршним поступком

ефикасно управљало и како би се тај поступак спровео хитно, како је то прописано у законима о извршном поступку. Стога се може догодити да укупна дужина поступка није достигла забрињавајући степен према стандардима члана 6 став 1 Европске конвенције да би могло да се утврди кршење тог права, али да, због пропуста у ефикасном управљању поступком и неоправданих одлагања, тај поступак у некој фази може да достигне и ту границу. Дјеловање у тим ранијим фазама поступка, путем одговарајућег правног лијека осмишљеног да убрза извршни поступак како би се спријечило његово предуго трајање, представљало би превенцију у поступцима који трају да не дође до кршења права у вези са извршењем правоснажне судске одлуке, како то кроз своје одлуке захтијева и Европски суд. Свакако, апелација Уставном суду би и даље била доступна, али као додатно средство заштите људских права у вези са ефикасним окончањем извршног поступка, уколико би то било потребно.

51. Дакле, због тога што надлежна јавна власт још увијек није пронашла адекватан начин да ријеши овај очигледан проблем на који Уставни суд годинама указује, затим, због ограничене уставне могућности Уставног суда да одреди конкретне мјере убрзања у сваком конкретном предмету, али и због сталног повећања броја апелација које се искључиво односе на питање дуготрајности извршних поступака, дјелотворност апелације, као правног лијека који је једини доступан апелантима, озбиљно је доведена у питање у смислу стварног и ефикасног убрзања извршног поступка и обезбјеђивања његове "хитности", како би се испунили захтјеви за дјелотворно извршење судске одлуке у разумном року.

52. Имајући све ово у виду, Уставни суд сматра да постоји кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези с правом из члана 6 став 1 Европске конвенције.

д) Мјере које је потребно предузети са циљем извршења ове одлуке

У односу на дужину извршних поступака

53. Што се тиче мјера које надлежна јавна власт треба предузети, Уставни суд је у Одлуци број АП 303/16, у којој се бавио питањем суђења у разумном року у парничним поступцима, нагласио да, "премда не треба искључити даљњу реформу законодавства и правних средстава у остварењу права на правично суђење, према мишљењу Уставног суда, примарна улога припада превентивним и структуралним захватима који би требали да обезбиједе институционалну способност квалитетног и брзог суђења, те који би вјероватност да дође до повреде права на правично суђење минимизирали и отклонили већ у почетку" (*op.cit.*, АП 303/16, тачка 40).

54. Исто такво становиште се може примијенити и када је у питању дужина извршних поступака. Уставни суд сматра да ће у оваквим околностима у којима је утврђено системско кршење права из члана 6 став 1 Европске конвенције стварни ефекти мјера и активности бити видљиви и суштински дјелотворни само ако сваки дио јавне власти који има надлежности у односу на добру организацију правосуђа, дјелујући појединачно и заједно, предузме одговарајуће мјере из своје надлежности како би се обезбиједило уживање у праву на дјелотворно извршење судске пресуде у разумном року, како то захтијева члан 6 став 1 Европске конвенције.

55. Имајући то у виду, Уставни суд сматра да је неопходно захтјев за предузимање адекватних мјера у смислу ове одлуке адресирати на ВСТС, надлежне владе и предсједника суда пред којим се поступак води, будући да сви они имају одређене обавезе прописане законом у вези са креирањем и одржавањем ефикасног правосуђа.

У односу на дјелотворан правни лијек

56. Имајући у виду да је у овој одлуци утврђено и кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције, а слиједећи праксу Европског суда у сличним случајевима (види, нпр. *Rumpf против Њемачке*, "пилот" пресуда од 2. септембра 2009. године, *Athanasiou и др. против Грчке*, "пилот" пресуда од 21. децембра 2010. године и сл.), Уставни суд сматра да је неопходно наложити да Влада Федерације Босне и Херцеговине, Влада Унско-санског кантона и ВСТС без одлагања, а најкасније у року од шест мјесеци од пријема ове одлуке Уставног суда, предузму одговарајуће мјере из своје надлежности са циљем прописивања једног или више дјелотворних правних лијекова у складу са чланом 13 Европске конвенције и са овом одлуком ради ефикасне заштите права на ефикасно извршење правоснажне одлуке из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

57. Уставни суд закључује да је у свим поступцима из апелација које су предмет ове одлуке дошло до кршења права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, будући да је у сваком појединачном случају дужина извршног поступка била претјерано дуга, чиме је озбиљно доведено у питање право сваког од апеланата на "приступ суду" и право на имовину. Осим тога, упркос мјерама које се предузимају за рјешавање овог проблема, Уставни суд сматра да је прекомјерно трајање извршних поступака посљедица системских недостатака у организовању правосуђа и ефективном остваривању надлежности разних нивоа јавне власти у овој области, због чега постоји системско кршење права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције пред судовима у Федерацији БиХ у односу на извршни поступак.

58. Такође, Уставни суд закључује да постоји и кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези са правом из члана 6 став 1 Европске конвенције у односу на извршне поступке, будући да не постоји дјелотворан правни лијек којим би се апелантима, прије подношења апелације Уставном суду, омогућило убрзање тог поступка који је у току или обештећење због одуговлачења које се већ догодило.

59. На основу члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2), члана 62 став (7), члана 72 ст. (4) и (5) и члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

60. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

621

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u sastavu: predsjednik Mirsad Ćeman, potpredsjednici Mato Tadić i Zlatko M. Knežević i sudije Valerija Galić, Miodrag Simović i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 10. maja 2017. godine, u predmetu broj **AP 4101/15**, rješavajući apelacije **Avde Žugića i drugih**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2), člana 62. stav (7), člana 72. st. (4) i (5) i člana 74. Pravila Ustavnog suda Bosne

i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije koje su podnijeli: **Avdo Žugić, Esad Cibrić, Fahrudin Mekanović, Ivo Divković, Refija Nukić i Ramiz Siočić, M. S., Omer Aljić, Izudin Mujanović i Semiz Muminović, Armin Nurković, A. B., R. A., A. A. i Z. M., Asif Andelić, A. B., N. M., M. M., I. Z., S. Z., M. H., Remza Wörmer, Sulejmen Arifović, Mira Đukanović, Ahmet Kamenjaković, M. S., Elza Borovačkić, Sejda Kavazbašić, Remzo Mrahorović i Mejra Mrahorović, Emir Bošnjić, Hajrudin Đuzić, Šaban Bećirović, Miralem Osmić, Osman Dautović, Ekrem Kovačević, Safija Mujagić, Senada Halilović i Enes Mešić, M. P., Hata Gabeljić i Jasmina Gabeljić, Mirzet Šehić, I. T., mldb. Ernad Lonić, Refik Fočić, Avdurahman Rahmanović, S. N., A. M., N. B., Mersiha Smajlović, Sevleta Čobić, mldb. Aida Mujić, Muradif Šabić, Rifet Husejnović, Mina Efendić, Edis Mujkanović, A. S., Hariz Mahmuzić, Alen Imamović, Husein Salkanović (dvije apelacije), Salko Kudić, Rešid Okanović, Boris Jokić, A. S., E. I., Sead Žigić, Rajif Šiljegović, Taib Suljkanović, Ćazim Šiljegović i Ago Plavšić, Advija Begić, Zijad Šehović i Zihnija Maljanović, Džemal Bajrektarević, Selim Salkić, Esed Bajić, Sadik Mujezinović, Sakib Murgić, Adem Aljukić, Ahmet Huseinović, Dževad Malkić i Derviš Demirović, Nedreta Bijedić, Edin Bihčić, Refik Vehabović i Senahid Omić, Zaim Aljukić i Braho Tanjić, Edhem Delić, Saudin Ograšević, Zehrudin Mahovkić, Zijad Muratović, Suada Garagić, Ekrem Karić i Samir Hodžić, Hazim Dugonjić i Mirsad Imamović, Nezir Kovačević, Hazim Dugonjić, Mirsad Imamović, Adnan Imamović, Mujo Mahovkić, Ajidin Nuhić, Dževad Huskić, Ramiz Jaranović, Osman Dropić i Nurdin Đuzić.**

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog dužine trajanja postupka i povreda prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi s pravom na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u predmetima pred **Kantonalnim sudom u Tuzli** br. 127 0 Rs 027987 14 Rsž, 32 0 Rs 051623 13 Rsž, 32 0 P 091319 12 Gž, 32 0 P 112360 13 Gž, 33 0 Rs 015393 15 Rsž 2, 32 0 P 100634 13 Gž, 33 0 Rs 034193 13 Rsž, 127 0 Rs 042255 14 Rsž, 33 0 P 033167 14 Gž, 32 0 P 145714 13 Gž, 33 0 Rs 034037 12 Rsž, 33 0 P 045644 14 Gž, 32 0 P 141863 13 Gž, 126 0 P 137282 15 Gž, 32 0 Rs 167632 15 Rsž2, 32 0 P 117273 14 Gž, 28 0 P 028330 15 Gž, 126 0 P 109112 15 Gž, 33 0 P 045153 16 Gž, 126 0 V 124241 14 Gž, 33 0 Mal 044555 14 Gž, 32 0 Mal 128050 14 Gž, 33 0 Rs 048650 15 Rsž, 32 0 P 188733 14 Gž, 127 0 Mal 049296 15 Gž, 32 0 P 212903 15 Gž, 126 0 P 063557 16 Gž, 32 0 P 134238 15 Gž, 32 0 P 187806 14 Gž, 33 0 Rs 051530 14 Rsž, 33 0 P 042424 14 Gž, 33 0 P 051983 15 Gž, 32 0 Rs 196992 15 Rsž, 127 0 P 007695 16 Gž 2, 32 0 Mal 133611 16 Gž, 29 0 Mal 016010 15 Gž, 32 0 Mal 170565 15 Gž, 32 0 P 173071 14 Gž, 32 0 P 164291 16 Gž, 32 0 P 186725 14 Gž, 32 0 P 188054 14 Gž, 33 0 P 047467 15 Gž, 33 0 Mal 059581 15 Gž, 33 0 Rs 057298 15 Rsž, 33 0 V 045848 15 Gž, 33 0 V 060823 16 Gž, 32 0 Mal 144265 15 Gž, 32 0 Mal 194581 15 Gž, 32 0 Rs 185919 14 Rsž, 33 0 Mal 045011 14 Gž, 126 0 Mal 150237 16 Gž, 33 0 Rs 057278 15 Rsž, 33 0 Rs 053606 15 Rsž, 32 0 Rs 215923 15 Rsž, 32 0 Mal 145201 15 Gž, 126 0 Rs 146228 15 Rsž, 126 0 Rs 146218 16 Rsž, 126 0 Rs 134819 15 Rsž, 126 0 Rs 134138 15 Rsž, 126 0 Rs 138306 15 Rsž, 126 0 P 172155 16 Gž, 32 0 Rs 151453 14 Rsž, 126 0 Rs 111744 15 Rsž, 126 0 Rs 132841 16 Rsž, 126 0 Rs 064257 16 Rsž, 126 0 Rs 136258 15 Rsž i 126 0 P 172154 16 Gž.

Na osnovu člana 74. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se Vladi Tuzlanskog kantona da apelantima: **Avdi Žugiću, Esadu Cibriću, Fahrudinu Mekanoviću, Ivi Divkoviću, Refiji Nukić i Ramizu Siočiću, M. S., Omeru Aljiću, Izudinu Mujanoviću i Semizu Muminoviću, Arminu Nurkoviću, A. B., R. A., A. A. i Z. M., Asifu Andeliću, A. B., N. M., M. M., I. Z., S. Z., M. H., Remzi Wörmer, Sulejmenu Arifoviću, Miri Đukanović, Ahmetu Kamenjakoviću, M. S., Elzi Borovačkić, Sejdi Kavazbašić, Remzi Mrahoroviću i Mejri Mrahorović, Emiru Bošnjiću, Hajrudinu Đuziću, Šabanu Bećiroviću, Miralemu Osmiću, Osmanu Dautoviću, Ekremu Kovačeviću, Safiji Mujagić, Senadi Halilović i Enesu Mešiću, M. P., Hati Gabeljić i Jasmini Gabeljić, Mirzetu Šehiću, I. T., mldb. Ernadu Loniću, Refiku Fočiću, Avdurahmanu Rahmanoviću, S. N., A. M., N. B., Mersihi Smajlović, Sevleti Čobić, mldb. Aidi Mujić, Muradifu Šabiću, Rifetu Husejnoviću, Mini Efendić, Edisu Mujkanoviću, A. S., Harizu Mahmuziću, Alenu Imamoviću, Huseinu Salkanoviću, Salki Kudiću, Rešidu Okanoviću, Borisu Jokiću, A. S., E. I., Seadu Žigiću, Rajifu Šiljegoviću, Taibu Suljkanoviću, Ćazimu Šiljegoviću i Agi Plavšiću, Adviji Begić, Zijadu Šehoviću i Zihniji Maljanoviću, Džemalu Bajrektareviću, Selimu Salkiću, Esedu Bajiću, Sadiku Mujezinoviću, Sakibu Murgiću, Ademu Aljukiću, Ahmetu Huseinoviću, Dževadu Malkiću i Dervišu Demiroviću, Nedreti Bijedić, Edinu Bihčiću, Refiku Vehaboviću i Senahidu Omiću, Zaimu Aljukiću i Brahi Tanjiću, Edhemu Deliću, Saudinu Ograševiću, Zehrudinu Mahovkiću, Zijadu Muratoviću, Suadi Garagić, Ekremu Kariću i Samiru Hodžiću, Hazimu Dugonjiću i Mirsadu Imamoviću, Neziru Kovačeviću, Adnanu Imamoviću, Muji Mahovkiću, Ajidinu Nuhiću, Dževadu Huskiću, Ramizu Jaranoviću, Osmanu Dropiću i Nurdinu Đuziću** isplati iznos od po 1.000,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, i to u roku od tri mjeseca od dostavljanja ove odluke, uz obavezu da nakon isteka ovog roka plati zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Na osnovu člana 72. stav (4) Pravila Ustavnog suda, nalaže se:

Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine da, u skladu sa ovom odlukom, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke, preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sistemskog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa ovom odlukom;

Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Tuzlanskog kantona da, u skladu sa ovom odlukom, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke, preduzmu odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sistemskog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13.

Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa ovom odlukom;

Predsjedniku Kantonalnog suda u Tuzli da, u skladu sa ovom odlukom, odmah preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sistemskog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a na osnovu člana 62. stav (7) Pravila Ustavnog suda i mjere za okončanje postupaka iz ove odluke u predmetima br. 33 0 P 045153 16 Gž; 32 0 P 188733 14 Gž; 127 0 Mal 049296 15 Gž; 32 0 P 212903 15 Gž; 126 0 P 063557 16 Gž; 32 0 P 134238 15 Gž; 32 0 P 187806 14 Gž; 33 0 P 042424 14 Gž; 33 0 P 051983 15 Gž; 32 0 Rs 196992 15 Rsž; 32 0 Mal 133611 16 Gž; 32 0 Mal 170565 15 Gž, 32 0 P 173071 14 Gž; 32 0 P 164291 16 Gž; 32 0 P 186725 14 Gž; 32 0 P 188054 14 Gž; 33 0 Mal 059581 15 Gž; 33 0 Rs 057298 15 Rsž; 33 0 V 045848 15 Gž; 33 0 V 060823 16 Gž; 32 0 Mal 144265 15 Gž; 32 0 Mal 194581 15 Gž; 32 0 Rs 185919 14 Rsž; 33 0 Mal 045011 14 Gž; 126 0 Mal 150237 16 Gž; 33 0 Rs 057278 15 Rsž; 33 0 Rs 053606 15 Rsž; 32 0 Rs 215923 15 Rsž; 32 0 Mal 145201 15 Gž; 126 0 Rs 146228 15 Rsž; 126 0 Rs 146218 16 Rsž; 126 0 Rs 134819 15 Rsž; 126 0 Rs 134138 15 Rsž; 126 0 Rs 138306 15 Rsž; 32 0 Rs 151453 14 Rsž; 126 0 Rs 111744 15 Rsž; 126 0 Rs 132841 16 Rsž; 126 0 Rs 064257 16 Rsž; 126 0 Rs 136258 15 Rsž; 126 0 P 172154 16 Gž u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Na osnovu člana 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Tuzlanskog kantona i predsjedniku Kantonalnog suda u Tuzli** da najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

AP 4101/15

1. Avdo Žugić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banovića, kojeg zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 2. septembra 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 16. februara 2011. godine pred Općinskim sudom u Banovićima radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i osam mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 127 0 Rs 027987 14 Rsž od 11. septembra 2015. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i šest mjeseci).

AP 181/16

2. Esad Cibrić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Lukavca, kojeg zastupa Amir Mešić, advokat iz Tuzle, podnio je 12. januara 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 7. januara 2011. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete (povreda na radu), koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i dva mjeseca, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 Rs 051623 13 Rsž od 8. juna 2016. godine (predmetni postupak je trajao pet godina i pet mjeseci).

AP 196/16

3. Fahrudin Mekanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Amir Mešić, advokat iz Tuzle, podnio je 12. januara 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 5. augusta 2011. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete (nesreća na poslu), koji je pred prvostepenim sudom trajao šest mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 P 091319 12 Gž od 16. februara 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i šest mjeseci).

AP 197/16

4. Ivo Divković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Lipnice, kojeg zastupa Amir Mešić, advokat iz Tuzle, podnio je 12. januara 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 12. januara 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi izmjene odluke o renti, koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu i pet mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 P 112360 13 Gž od 16. marta 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i dva mjeseca).

AP 997/16

5. Refija Nukić i Ramiz Siočić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Živinica, koje zastupa Zlatan Bektić, advokat iz Živinica, podnijeli su 7. marta 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 4. novembra 2011. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate duga iz radnog odnosa, koji je pred prvostepenim sudom (zbog vraćanja predmeta na ponovni postupak dva puta) ukupno trajao nepune četiri godine, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Rs 015393 15 Rsž 2 od 19. januara 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i dva mjeseca).

AP 1609/16

6. M. S. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banovića, kojeg zastupa Aida Smajić, advokat iz Tuzle, podnio je 8. aprila 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 8. oktobra 2011. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate osigurane sume, koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu i jedan mjesec, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 P 100634 13 Gž od 19. maja 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i sedam mjeseci).

AP 1621/16

7. Omer Aljić, Izudin Mujanović i Semiz Muminović (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Živinica, koje zastupa Zlatan Bektić, advokat iz Živinica, podnijeli su 8. aprila 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 16. juna 2011. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate duga iz radnog odnosa, koji je pred prvostepenim sudom trajao nepune dvije godine, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Rs 034193 13 Rsž od 11. februara 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i sedam mjeseci).

AP 1639/16

8. Armin Nurković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banovića, kojeg zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 11. aprila 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 22. marta 2012. godine pred Općinskim sudom u Banovićima radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu i devet mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 127 0 Rs 042255 14 Rsž od 25. maja

2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i dva mjeseca).

AP 2061/16

9. A. B. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Lukavca, kojeg zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 12. maja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 26. aprila 2011. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 P 033167 14 Gž od 26. aprila 2016. godine (predmetni postupak je trajao pet godina). Apelant je 20. maja 2016. godine dopunio apelaciju.

AP 2798/16

10. R. A., A. A. i Z. M. (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Modriče, koje zastupa Aida Smajić, advokat iz Tuzle, podnijeli su 30. juna 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. novembra 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao sedam mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 P 145714 13 Gž od 18. oktobra 2016. godine (predmetni postupak je trajao tri godine i 11 mjeseci).

AP 2851/16

11. Asif Andelić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Zlatan Bektić, advokat iz Živinica, podnio je 1. jula 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 7. juna 2011. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu i dva mjeseca, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Rs 034037 12 Rsž od 10. maja 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i 11 mjeseci).

AP 3025/16

12. A. B. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kalesije, kojeg zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 13. jula 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 15. augusta 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu i pet mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 P 045644 14 Gž od 13. februara 2017. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i pet mjeseci).

AP 3055/16

13. N. M. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Živinica, koju zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnijela je 15. jula 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 16. jula 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama (koji je nastavljen pred Općinskim sudom u Tuzli) radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao 11 mjeseci, a koji je okončan Rješenjem Kantonalnog suda broj 32 0 P 141863 13 Gž od 10. novembra 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i tri mjeseca).

AP 3294/16

14. M. M. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Donje Brijesnice, koju zastupa Aida Smajić, advokat iz Tuzle, podnijela je 2. augusta 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji su tužioci (R. N. i N. M.) pokrenuli tužbom od 3. septembra 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli (koji je nastavljen pred Općinskim sudom u Lukavcu) radi smetanja posjeda, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji je okončan Rješenjem Kantonalnog suda broj 126 0 P 137282 15 Gž od 27. oktobra 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i jedan mjesec).

AP 3326/16

15. I. Z. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kalesije, kojeg zastupa Aida Smajić, advokat iz Tuzle, podnio je 4. augusta 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 28. maja 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete (povreda na radu), koji je pred prvostepenim sudom trajao 11 mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 Rs 167632 15 Rsž 2 od 9. novembra 2016. godine (predmetni postupak je trajao tri godine i pet mjeseci).

AP 3327/16

16. S. Z. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Lukavca, kojeg zastupa Aida Smajić, advokat iz Tuzle, podnio je 4. augusta 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 21. februara 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao nepune dvije godine, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 P 117273 14 Gž od 9. novembra 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i osam mjeseci).

AP 3470/16

17. M. H. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Aida Smajić, advokat iz Tuzle, podnio je 16. augusta 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 6. marta 2012. godine pred Općinskim sudom u Gradačcu radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i osam mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 28 0 P 028330 15 Gž od 24. novembra 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i osam mjeseci).

AP 3566/16

18. Remza Wörmer (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Lukavca, koju zastupa Mirza Šabić, advokat iz Lukavca, podnijela je 24. augusta 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 16. decembra 2011. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi utvrđenja pravnog posla, koji je pred prvostepenim sudom trajao tri godine i šest mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 126 0 P 109112 15 Gž od 28. septembra 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i devet mjeseci).

AP 3649/16

19. Sulejmen Arifović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kalesije podnio je 1. septembra 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant sa ostalim tužiocima pokrenuo tužbom od 16. maja 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi predaje u posjed, koji je pred prvostepenim sudom trajao tri godine i jedan mjesec. Konkretni predmet se nakon rješenja prvostepenog suda o prekidu postupka zbog smrti jedne tužiteljice nalazi kod Kantonalnog suda na rješavanju po apelantovoj žalbi i zaveden je pod brojem 33 0 P 045153 16 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i 11 mjeseci).

AP 3874/16

20. Mira Đukanović (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Krtove, općina Lukavac, koju zastupa Mirza Šabić, advokat iz Lukavca, podnijela je 28. septembra 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula prijedlogom od 25. aprila 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi diobe nekretnina u suposjedu,

koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu i osam mjeseci nakon čega je donesena procesna odluka o prekidu postupka, a koji je okončan Rješenjem Kantonalnog suda broj 126 0 V 124241 14 Gž od 17. oktobra 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i pet mjeseci).

AP 3991/16

21. Ahmet Kamenjaković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 14. oktobra 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 20. juna 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu i pet mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Mal 044555 14 Gž od 22. novembra 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i pet mjeseci).

AP 3993/16

22. M. S. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Donjih Dubrava - općina Živinice, kojeg zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 14. oktobra 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 4. juna 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate duga (po osnovu ugovora o stipendiji), koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu i devet mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 Mal 128050 14 Gž od 7. decembra 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i pet mjeseci).

AP 4124/16

23. Elza Borovačkić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Banovića, koju zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnijela je 27. oktobra 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 26. decembra 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i jedan mjesec, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Rs 048650 15 Rsž od 14. aprila 2017. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i tri mjeseca).

AP 4451/16

24. Sejda Kavazbašić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Sarajeva, koju zastupa Amir Mešić, advokat iz Tuzle, podnijela je 28. novembra 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 20. decembra 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao sedam mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 188733 14 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i četiri mjeseca).

AP 4452/16

25. Remzo Mrahorović i Mejra Mrahorović (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Banovića, koje zastupa Amir Mešić, advokat iz Tuzle, podnijeli su 28. novembra 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. februara 2013. godine pred Općinskim sudom u Banovićima radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i jedan mjesec, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 127 0 Mal 049296 15 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i tri mjeseca).

AP 4518/16

26. Emir Bošnjić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Amir Mešić, advokat iz Tuzle, podnio je 2. decembra 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 4. jula 2011. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao tri godine i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 212903 15 Gž (predmetni postupak traje već pet godina i deset mjeseci).

AP 4532/16

27. Hajrudin Đuzić, Šaban Bećirović, Miralem Osmić, Osman Dautović, Ekrem Kovačević, Safija Mujagić, Senada Halilović i Enes Mešić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Lukavca i Tuzle, koje zastupa Mirsada Dizdarević, advokat iz Tuzle, podnijeli su 2. decembra 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. jula 2009. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostepenim sudom trajao sedam godina i dva mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 P 063557 16 Gž (predmetni postupak traje već sedam godina i deset mjeseci).

AP 4807/16

28. M. P. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Aida Smajić, advokat iz Tuzle, podnio je 16. decembra 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 7. augusta 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i četiri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 134238 15 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i devet mjeseci).

AP 5035/16

29. Hata Gabeljić i Jasmina Gabeljić (u daljnjem tekstu: apelantice) iz Živinica, koje zastupa Senija Poropat, advokat iz Vogošće, podnijele su 29. decembra 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji su apelantice pokrenule tužbom od 9. decembra 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade nematerijalne štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao deset mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 187806 14 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i pet mjeseci).

AP 68/17

30. Mirzet Šehić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Zlatan Bektić, advokat iz Živinica, podnio je 6. januara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 20. marta 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu dana, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Rs 051530 14 Rsž od 10. novembra 2016. godine (predmetni postupak je trajao tri godine i sedam mjeseci).

AP 69/17

31. I. T. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 6. januara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 2. aprila 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi raskida ugovora o poklonu, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 P 042424 14 Gž (predmetni postupak traje već pet godina i jedan mjesec).

AP 137/17

32. Mldb. Ernad Lonić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa zakonski zastupnik - otac Asim Lonić, odnosno Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 10. januara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 17. jula 2013. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade materijalne i nematerijalne štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu i pet mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 P 051983 15 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i devet mjeseci).

AP 143/17

33. Refik Fočić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 11. januara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 17. marta 2014. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete (povreda na radu), koji je pred prvostepenim sudom trajao 11 mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Rs 196992 15 Rsž (predmetni postupak traje već tri godine).

AP 188/17

34. Avdurahman Rahmanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banovića, kojeg zastupa Zlatan Bektić, advokat iz Živinica, podnio je 13. januara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je pokrenut tužbom od 15. maja 2001. godine pred Općinskim sudom u Banovićima radi smetanja prava služnosti puta, koji je pred prvostepenim sudovima (Općinski sud u Banovićima i Općinski sud u Živinicama) trajao 11 godina i sedam mjeseci, a koji je okončan Rješenjem Kantonalnog suda broj 127 0 P 007695 16 Gž 2 od 9. novembra 2016. godine (nakon 15 godina i sedam mjeseci).

AP 260/17

35. S. N. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Aida Smajić, advokat iz Tuzle, podnio je 20. januara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 31. jula 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i devet mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Mal 133611 16 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i devet mjeseci).

AP 261/17

36. A. M. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kalesije, kojeg zastupa Aida Smajić, advokat iz Tuzle, podnio je 20. januara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 12. oktobra 2012. godine pred Općinskim sudom u Kalesiji radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao nepune dvije godine, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 29 0 Mal 016010 15 Gž od 30. januara 2017. godine (nakon četiri godine i tri mjeseca).

AP 262/17

37. N. B. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Zenice, koju zastupa Aida Smajić, advokat iz Tuzle, podnijela je 20. januara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 28. juna 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu i sedam mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Mal 170565 15 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i deset mjeseci).

AP 361/17

38. Mersiha Smajlović (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Sarajeva, koju zastupa Jasmina Sarihodžić-Aljić, advokat iz Tuzle, podnijela je 27. januara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 23. jula 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostepenim sudom trajao osam mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 173071 14 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i devet mjeseci).

AP 362/17

39. Sevleta Čobić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Tuzle, koju zastupa Jasmina Sarihodžić-Aljić, advokat iz Tuzle, podnijela je 27. januara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je pokrenut tužbom od 22. aprila 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi utvrđivanja ništavosti ugovora o poklonu, upisa u katastarski operat i predaje u posjed, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 164291 16 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine).

AP 403/17

40. Mldb. Aida Mujić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Gornje Orahovice, koju zastupa zakonski zastupnik - majka Nihada Mujić, odnosno Mirsada Dizdarević, advokat iz Tuzle, podnijela je 1. februara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 3. decembra 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao nepuna četiri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 186725 14 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i pet mjeseci).

AP 466/17

41. Muradif Šabić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kiseljaka - Tuzle, kojeg zastupa Mirsada Dizdarević, advokat iz Tuzle, podnio je 6. februara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 16. decembra 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao četiri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 188054 14 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i četiri mjeseca).

AP 475/17

42. Rifet Husejnović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Djedina - Živinice, kojeg zastupa privremeni staralac - supruga Ajiša Husejnović, odnosno Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 6. februara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 5. novembra 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i jedan mjesec, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 P 047467 15 Gž od 12. aprila 2017. godine (nakon četiri godine i pet mjeseci).

AP 571/17

43. Mina Efendić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Živinica, koju zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnijela je 10. februara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 10. jula 2014. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao pet mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod

Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 Mal 059581 15 Gž (predmetni postupak traje već dvije godine i deset mjeseci).

AP 572/17

44. Edis Mujkanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Đurđevika, kojeg zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 10. februara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 5. februara 2014. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu i jedan mjesec, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 Rs 057298 15 Rsž (predmetni postupak traje već tri godine i tri mjeseca).

AP 655/17

45. A. S. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 16. februara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo prijedlogom od 28. augusta 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi uređenja međe, koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu i 11 mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 V 045848 15 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i osam mjeseci).

AP 767/17

46. Hariz Mahmuzić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Pasaca - Tuzla, kojeg zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 23. februara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je pokrenut 7. oktobra 2014. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi određivanja naknade za eksproprirane nekretnine, koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu i tri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 V 060823 16 Gž (predmetni postupak traje već dvije godine i sedam mjeseci).

AP 813/17

47. Alen Imamović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Amir Mešić, advokat iz Tuzle, podnio je 2. marta 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 25. oktobra 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate dijela osigurane sume, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Mal 144265 15 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i šest mjeseci).

AP 829/17

48. Husein Salkanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica podnio je 3. marta 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 18. februara 2014. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi povrata isplaćene naknade umjesto plaće za porodiljsko odsustvo, koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu dana, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Mal 194581 15 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i dva mjeseca).

AP 830/17

49. Husein Salkanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica podnio je 3. marta 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 22. novembra 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi povrata isplaćene naknade umjesto plaće za porodiljsko odsustvo, koji je pred prvostepenim sudom trajao osam mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Rs 185919 14 Rsž (predmetni postupak traje već tri godine i pet mjeseci).

AP 831/17

50. Salko Kudić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 3. marta 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 16. jula 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 Mal 045011 14 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i devet mjeseci).

AP 981/17

51. Rešid Okanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Poljica - Tuzla, kojeg zastupa Mirza Šabić, advokat iz Lukavca, podnio je 14. marta 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 4. februara 2013. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i 11 mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Mal 150237 16 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i tri mjeseca).

AP 1040/17

52. Boris Jokić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Brgula - Tuzla, kojeg zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 16. marta 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 4. februara 2014. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostepenim sudom trajao deset mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 Rs 057278 15 Rsž (predmetni postupak traje već tri godine i tri mjeseca).

AP 1042/17

53. A. S. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Živinica, koju zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnijela je 16. marta 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 4. septembra 2013. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi utvrđivanja nezakonitosti otkaza ugovora o radu, povratka na posao i potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu i četiri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 Rs 053606 15 Rsž (predmetni postupak traje već tri godine i osam mjeseci).

AP 1065/17

54. E. I. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, advokat iz Živinica, podnio je 20. marta 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 7. oktobra 2014. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostepenim sudom trajao devet mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Rs 215923 15 Rsž (predmetni postupak traje već dvije godine i sedam mjeseci).

AP 1113/17

55. Sead Žigić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Aida Smajić, advokat iz Tuzle, podnio je 24. marta 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 2. novembra 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je

pod brojem 32 0 Mal 145201 15 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i šest mjeseci).

AP 1238/17

56. Rajif Šiljegović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Berkovice - Lukavac, kojeg zastupa Mirsada Dizdarević, advokat iz Tuzle, podnio je 4. aprila 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 9. novembra 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i 11 mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 146228 15 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i šest mjeseci).

AP 1251/17

57. Taib Suljkanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Lukavca, kojeg zastupa Mirsada Dizdarević, advokat iz Tuzle, podnio je 4. aprila 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 9. novembra 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostepenim sudom trajao tri godine i jedan mjesec, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 146218 16 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i šest mjeseci).

AP 1256/17

58. Ćazim Šiljegović i Ago Plavšić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Dobošnice Donje i Miričine, koje zastupa Mirsada Dizdarević, advokat iz Tuzle, podnijeli su 4. aprila 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 13. augusta 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i deset mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 134819 15 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i osam mjeseci).

AP 1257/17

59. Advija Begić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Lukavca, koju zastupa Mirsada Dizdarević, advokat iz Tuzle, podnijela je 4. aprila 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 6. augusta 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostepenim sudom trajao tri godine, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 134138 15 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i devet mjeseci).

AP 1259/17

60. Zijad Šehović i Zihnija Maljanović (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Tuzle i Poljica, koje zastupa Mirsada Dizdarević, advokat iz Tuzle, podnijeli su 4. aprila 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 17. septembra 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i tri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 138306 15 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i sedam mjeseci).

AP 1260/17

61. Džemal Bajrektarević, Selim Salkić, Esed Bajić, Sadik Mujezinović, Sakib Murgić, Adem Aljukić, Ahmet Huseinović, Dževad Malkić i Derviš Demirović (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Gračanice, Lukavca i Tuzle, koje zastupa Mirsada Dizdarević, advokat iz Tuzle, podnijeli su 4. aprila 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. jula 2009. godine radi zaštite prava iz radnog odnosa. U predmetnom postupku Općinski sud u Tuzli je donio prvostepenu presudu 24. septembra 2012. godine (nakon tri godine i dva mjeseca), koja je ukinuta rješenjem Kantonalnog suda od 29. maja 2014. godine. U ponovnom postupku Općinski sud u Lukavcu je donio presudu 3. oktobra 2016. godine (nakon dvije godine i četiri mjeseca), a predmetni postupak je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 126 0 P 172155 16 Gž od 12. aprila 2017. godine (predmetni postupak je trajao sedam godina i devet mjeseci).

AP 1261/17

62. Nedreta Bijedić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Duboštice, koju zastupa Mirsada Dizdarević, advokat iz Tuzle, podnijela je 4. aprila 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 20. decembra 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate novčanog potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu i dva mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Rs 151453 14 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i četiri mjeseca).

AP 1264/17

63. Edin Bihčić, Refik Vehabović i Senahid Omić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Capardi, Berkovice i Devetaka, koje zastupa Mirsada Dizdarević, advokat iz Tuzle, podnijeli su 4. aprila 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. januara 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostepenim sudom trajao tri godine i dva mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 111744 15 Rsž (predmetni postupak traje već pet godina i četiri mjeseca).

AP 1265/17

64. Zaim Aljukić i Braho Tanjić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Prokosovića, koje zastupa Mirsada Dizdarević, advokat iz Tuzle, podnijeli su 4. aprila 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 24. jula 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaća, koji je pred prvostepenim sudom trajao tri godine i tri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 132841 16 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i devet mjeseci).

AP 1268/17

65. Edhem Delić, Saudin Ograšević, Zehrudin Mahovkić, Zijad Muratović, Suada Garagić, Ekrem Karić i Samir Hodžić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Tabaka, Turije, D. Orahovice, Dobošnice i Lukavca, koje zastupa Mirsada Dizdarević, advokat iz Tuzle, podnijeli su 4. aprila 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. jula 2009. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu (Tuzli) radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostepenim sudom trajao sedam godina i jedan mjesec, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 064257 16 Rsž (predmetni postupak traje već sedam godina i deset mjeseci).

AP 1270/17

66. Hazim Dugonjić i Mirsad Imamović (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Puračića i Devetaka, koje zastupa Mirsada Dizdarević, advokat iz Tuzle, podnijeli su 4. aprila 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 27. augusta 2012. godine pred

Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaća, koji je pred prvostepenim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 136258 15 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i osam mjeseci).

AP 1271/17

67. Nezir Kovačević, Hazim Dugonjić, Mirsad Imamović, Adnan Imamović, Mujo Mahovkić, Ajidin Nuhić, Dževad Huskić, Ramiz Jaranović, Osman Dropić i Nurdin Đuzić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Miričine, Puračića, Devetaka, Lukavca, Turije i Tuzle, koje zastupa Mirsada Dizdarević, advokat iz Tuzle, podnijeli su 4. aprila 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. jula 2009. godine radi zaštite prava iz radnog odnosa. U predmetnom postupku Općinski sud u Tuzli je donio prvostepenu presudu 22. marta 2012. godine (nakon dvije godine i osam mjeseci), koja je ukinuta Rješenjem Kantonalnog suda od 20. juna 2014. godine. U ponovnom postupku Općinski sud u Lukavcu je donio presudu 14. jula 2016. godine (nakon dvije godine), a predmet se nalazi na rješavanju po žalbi kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 P 172154 16 Gž (predmetni postupak traje već sedam godina i deset mjeseci).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

68. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Općinskog suda u Banovićima, Općinskog suda u Tuzli, Općinskog suda u Živinicama, Općinskog suda u Gradačcu, Općinskog suda u Kalesiji i Općinskog suda u Lukavcu, te Kantonalnog suda zatraženo je u periodu od 2. februara 2016. do 27. marta 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.

69. Sudovi su u periodu od 18. februara 2016. do 20. aprila 2017. godine dostavili odgovore na pojedine predmetne apelacije.

70. S obzirom na to da se sve navedene apelacije odnose na isto pitanje, Ustavni sud je u skladu sa članom 32. stav 1. Pravila Ustavnog suda odlučio da spoji predmete br. AP 4101/15, AP 181/16, AP 196/16, AP 197/16, AP 997/16, AP 1609/16, AP 1621/16, AP 1639/16, AP 2061/16, AP 2798/16, AP 2851/16, AP 3025/16, AP 3055/16, AP 3294/16, AP 3326/16, AP 3327/16, AP 3470/16, AP 3566/16, AP 3649/16, AP 3874/16, AP 3991/16, AP 3993/16, AP 4124/16, AP 4451/16, AP 4452/16, AP 4518/16, AP 4532/16, AP 4807/16, AP 5035/16, AP 68/17, AP 69/17, AP 137/17, AP 143/17, AP 188/17, AP 260/17, AP 261/17, AP 262/17, AP 361/17, AP 362/17, AP 403/17, AP 466/17, AP 475/17, AP 571/17, AP 572/17, AP 655/17, AP 767/17, AP 813/17, AP 829/17, AP 830/17, AP 831/17, AP 981/17, AP 1040/17, AP 1042/17, AP 1065/17, AP 1113/17, AP 1238/17, AP 1251/17, AP 1256/17, AP 1257/17, AP 1259/17, AP 1260/17, AP 1261/17, AP 1264/17, AP 1265/17, AP 1268/17, AP 1270/17 i AP 1271/17, u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem **AP 4101/15**.

III. Činjenično stanje

71. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacionih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

72. Svi apelanti su podnijeli apelacije zbog dužine trajanja postupaka koji su pokrenuti u periodu od 15. maja 2001. do 7. oktobra 2014. godine i koji su u vrijeme podnošenja apelacije trajali od dvije godine i sedam mjeseci do 15 godina i sedam mjeseci. Postupajući u konkretnim predmetima sudovi su imali periode neaktivnosti, odnosno nisu efikasno preduzimali neophodne procesne radnje s ciljem okončanja predmetnih postupaka.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

73. U svim apelacijama, apelanti smatraju da im je zbog dužine trajanja postupaka pred redovnim sudovima povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Osim toga, neki apelanti se pozivaju i na kršenje prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

b) Odgovori na apelaciju

74. U odgovoru na apelacije redovni sudovi opravdavaju dužinu trajanja predmetnih postupaka tako što se uglavnom pozivaju na Plan rješavanja starih predmeta koji su obavezni provoditi u skladu sa instrukcijama Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: VSTVBiH), te na nedovoljnu kadrovsku popunjenost i prevelik broj predmeta koji se nalaze na rješavanju pred tim sudovima.

V. Relevantni propisi

75. U **Zakonu o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine FBiH" br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15) relevantne odredbe glase:

Član 10.

(1) Stranka ima pravo da sud odluči o njenim zahtjevima i prijedlozima u razumnom roku.

(2) Sud je dužan provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 420.

U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a osobito pri određivanju rokova i ročišta, sud će uvijek obraćati osobitu pažnju na potrebu hitnog rješavanja radnih sporova.

76. U **Zakonu o vanparničnom postupku** ("Službene novine FBiH" br. 2/98, 39/04 i 73/05) relevantne odredbe glase:

Član 2. stav 2.

U vanparničnom postupku shodno se primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, ako zakonom nije drugačije određeno.

77. U **Zakonu o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) relevantne odredbe glase:

Član 3.

(1) Vijeće kao nezavisni i samostalni organ ima zadatak da osigura nezavisno, nepristrasno i profesionalno pravosuđe, kako je propisano u članu 17. ovog zakona.

Član 17.

Vijeće ima sljedeće nadležnosti:

(1) imenuje sudije, uključujući predsjednike sudova, sudije porotnike i dodatne sudije u sve sudove na državnom, entitetskom, kantonalnom, okružnom, osnovnom i općinskom nivou u Bosni i Hercegovini, uključujući Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, sa izuzetkom ustavnih sudova entitetâ Bosne i Hercegovine;

[...]

(15) daje prijedloge, prema vlastitoj ocjeni, u vezi s godišnjim budžetom predloženim od strane državnih tijela i/ili vlada za sudove i tužilaštva;

(16) daje i iznosi, prema vlastitoj ocjeni, prijedloge za izmjenu budžeta predloženih od strane državnih organa i/ili vlada i/ili Pravosudne komisije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine nadležnim zakonodavnim organima;

(17) prikuplja i analizira izvještaje, kao i potrebne informacije o budžetu i prihodima za sudove i tužilaštva kako bi

se osigurali statistički podaci za efikasan rad sudova i tužilaštava;

[...]

(19) učestvuje u izradi nacrta i odobrava Pravilnike o poslovanju za sudove i tužilaštva u Bosni i Hercegovini;

(20) nadgleda i savjetuje sudove i tužilaštva o odgovarajućim i efikasnim tehnikama i postupcima u vezi s budžetom, upravljanjem i rukovođenjem i inicira edukaciju u tom pogledu;

(21) pokreće, nadgleda i koordinira projekte koji se odnose na poboljšanje pitanja vezanih za upravljanje sudovima i tužilaštvima, uključujući traženje finansijskih sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora;

[...]

(23) utvrđuje kriterije za rad sudova i tužilaštava i pokreće istrage koje se odnose na postupanje u oblasti uprave ili finansija;

[...]

(25) utvrđuje broj sudija, tužilaca i zamjenikâ glavnog tužioca za sudove i tužilaštva iz njegove nadležnosti, nakon konsultacija s predsjednikom suda ili glavnim tužiocem, tijelom nadležnim za budžet, i nadležnim ministarstvom pravde;

[...]

28) daje mišljenje o nacrtima zakona, propisa i o važnim pitanjima koja mogu uticati na pravosuđe, pokreće postupak usvajanja zakona i drugih propisa i daje smjernice sudovima i tužilaštvima iz nadležnosti Vijeća;

[...]

78. U **Zakonu o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine** ("Službene novine FBiH" br. 38/05, 22/06, 63/10, 7/13 i 52/14) relevantne odredbe glase:

Član 31.

Dužnosti predsjednika suda

Predsjednik suda odgovoran je za rukovođenje cjelokupnim sudom i sudačkom upravom.

[...]

Član 37.

Propisi o unutrašnjoj organizaciji i poslovanju suda

Visoko sudsko i tužilačko vijeće donosi pravilnik o unutrašnjem sudskom poslovanju, koji prethodno priprema u saradnji sa federalnim ministrom pravde.

Predsjednik suda, uz saglasnost federalnog ministra pravde, donosi pravilnik o unutrašnjoj organizaciji suda i sistematizaciji radnih mjesta u skladu sa kriterijima iz člana 41. ovog Zakona.

Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji suda i sistematizaciji radnih mjesta predsjednik suda dostavlja Visokom sudskom i tužilačkom vijeću.

Član 61.

Ministarstva pravde

Federalno ministarstvo pravde ima sljedeće nadležnosti:

1) *prati primjenu ovog Zakona i drugih propisa koji se odnose na organizaciju i poslovanje svih sudova u Federaciji i*

2) prikuplja statističke podatke o radu svih sudova u Federaciji i daje uputstva sudovima za prikupljanje, vođenje i dostavljanje tih podataka.

Federalno ministarstvo pravde u odnosu na Vrhovni sud Federacije i kantonalna ministarstva pravde u odnosu na kantonalne i općinske sudove, imaju sljedeće nadležnosti:

[...]

3) daju prijedloge predsjedniku suda i sa njim sarađuju radi unapređenja organizacije i poslovanja suda;

4) prikupljaju statističke podatke o radu sudova;

5) osiguravaju materijalne uvjete za rad sudova, ako zakonom nije drugačije određeno;

[...]

U vršenju svojih nadležnosti iz poslova pravosudne uprave Federalno ministarstvo pravde i kantonalna ministarstva pravde usko sarađuju i dostavljaju sve informacije Visokom sudskom i tužilačkom vijeću.

Član 64.

Nepravilnosti

Ako kantonalno ministarstvo pravde utvrdi da u sudu postoje nepravilnosti u primjeni ovog Zakona ili drugih propisa koji se odnose na organizaciju i poslovanje sudova, obavijestit će o tome Federalno ministarstvo pravde.

Ako Federalno ministarstvo pravde, pri vršenju svojih nadležnosti ili na osnovu izvještaja kantonalnih ministarstava pravde, utvrdi da u sudu postoje nepravilnosti u primjeni ovog Zakona ili propisa iz stava 1. ovog člana, obavijestit će o tome predsjednika suda ili Visoko sudsko i tužilačko vijeće radi poduzimanja odgovarajućih mjera.

VI. Dopustivost

79. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

80. U skladu sa članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

81. Ustavni sud naglašava da, u skladu sa članom 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Stoga su apelacije koje su podnesene u odnosu na predmete u kojima nije donesena odluka dopustive po članu 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda.

82. Ustavni sud ukazuje da su postupci u predmetima broj AP 4101/15, AP 181/16, AP 196/16, AP 197/16, AP 1609/16, AP 1639/16, AP 2061/16, AP 2798/16, AP 3025/16, AP 3055/16, AP 3294/16, AP 3326/16, AP 3327/16, AP 3470/16, AP 3566/16, AP 3874/16, AP 3991/16, AP 3993/16, AP 4124/16, AP 261/17, AP 475/17 i AP 1260/17 okončani odlukama Kantonalnog suda br. 127 0 Rs 027987 14 Rsž od 11. septembra 2015. godine, 32 0 Rs 051623 13 Rsž od 8. juna 2016. godine, 32 0 P 091319 12 Gž od 16. februara 2016. godine, 32 0 P 112360 13 Gž od 16. marta 2016. godine, 32 0 P 100634 13 Gž od 19. maja 2016. godine, 127 0 Rs 042255 14 Rsž od 25. maja 2016. godine, 33 0 P 033167 14 Gž od 26. aprila 2016. godine, 32 0 P 145714 13 Gž od 18. oktobra 2016. godine, 33 0 P 045644 14 Gž od 13. februara 2017. godine, 32 0 P 141863 13 Gž od 10. novembra 2016. godine, 126 0 P 137282 15 Gž od 27. oktobra 2016. godine, 32 0 Rs 167632 15 Rsž 2 od 9. novembra 2016. godine, 32 0 P 117273 14 Gž od 9. novembra 2016. godine, 28 0 P 028330 15 Gž od 24. novembra 2016. godine, 126 0 P 109112 15 Gž od 28. septembra 2016. godine, 126 0 V 124241 14 Gž od 17. oktobra 2016. godine, 33 0 Mal 044555 14 Gž od 22. novembra 2016. godine, 32 0 Mal 128050 14 Gž od 7. decembra 2016. godine, 33 0 Rs 048650 15 Rsž od 14. aprila 2017. godine, 29 0 Mal 016010 15 Gž od 30. januara 2017. godine, 33 0 P 047467 15 Gž od 12. aprila 2017. godine i 126 0 P 172155 16 Gž od 12. aprila 2017. godine, dakle nakon podnošenja ovih apelacija. Odluke su dostavljene apelantima, ali predmetne apelacije su, u

smislu člana 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, bile dopustive i u vrijeme podnošenja.

83. Ustavni sud, također, ukazuje da su u predmetima br. AP 997/16, AP 1621/16, AP 2851/16, AP 68/17 i AP 188/17 postupci okončani odlukama Kantonalnog suda br. 33 0 Rs 015393 15 Rsž 2 od 19. januara 2016. godine, 33 0 Rs 034193 13 Rsž od 11. februara 2016. godine, 33 0 Rs 034037 12 Rsž od 10. maja 2016. godine, 33 0 Rs 051530 14 Rsž od 10. novembra 2016. godine i 127 0 P 007695 16 Gž 2 od 9. novembra 2016. godine prije podnošenja predmetnih apelacija. U navedenim predmetima Ustavni sud zapaža da su apelanti blagovremeno, odnosno u roku od 60 dana od dana kada su primili navedene odluke Kantonalnog suda, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, podnijeli predmetne apelacije.

84. Konačno, apelacije ispunjavaju i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive, niti su očigledno (*prima facie*) neosnovane.

85. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete u pogledu dopustivosti u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VII. Meritum

86. Apelanti smatraju da im je zbog dužine trajanja postupaka pred redovnim sudovima prekršeno pravo na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

a) Pravo na pravično suđenje

87. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

88. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

89. Ustavni sud zapaža da su postupci, na čiju dužinu apelanti ukazuju u apelacijama, započeli između 15. maja 2001. i 7. oktobra 2014. godine i da neki još uvijek nisu okončani, dok su drugi okončani prije ili nakon podnošenja apelacije, kako je ranije navedeno. Dakle, postupci u predmetnim apelacijama su trajali ili još traju od dvije godine i sedam mjeseci do 15 godina i sedam mjeseci.

90. U brojnim odlukama koje je donio u vezi sa ovim pitanjem, Ustavni sud je kontinuirano ukazivao da se "razumnost" dužine postupka ocjenjuje u svjetlu okolnosti svakog pojedinog predmeta. Pri tome, kriteriji koji su uspostavljeni u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) o kojima treba voditi računa su: složenost predmeta, ponašanje strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti i značaj koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, npr. Evropski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38. i Ustavni sud, između mnogih, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 660/04* od 13. septembra 2005. godine, *AP 155/05* od 14. marta 2006. godine i dr.).

91. Također, i Evropski i Ustavni sud kontinuirano ističu da je u određenim postupcima, u kojima je po domaćem zakonu propisano da su hitne prirode, potrebna naročita marljivost nadležnih vlasti. Takav je slučaj npr. s predmetima koji se tiču ličnog statusa i svojstva ili npr. u radnim sporovima (vidi, Evropski sud, *Borgese protiv Italije*, presuda od 26. februara 1992. godine, Serija A, broj 228-B, stav 18. i *Novović protiv Crne Gore*, predstavka broj 13210/05, presuda od 23. oktobra 2012. godine, stav 51. i Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 2310/06* od 27. februara 2008. godine, *AP 1233/06* od 15. januara 2009. godine i dr.).

92. Nakon detaljne analize svake pojedinačne apelacije koja je predmet razmatranja u ovoj odluci, Ustavni sud nije mogao zaključiti da se u postupcima na čiju se dužinu apelanti žale radi o naročito složenim pitanjima, niti da su apelanti svojim ponašanjem značajnije doprinijeli ukupnoj dužini postupaka u pitanju. Osim toga, Ustavni sud je u svojoj praksi, također, zapazio da kada sudovi i pokušavaju opravdati dugo trajanje postupka, ta opravdanja se uglavnom odnose na to da se predmeti rješavaju "prema redoslijedu prijema inicijalnog akta, odnosno u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH, a za period od 1. januara 2016. do 31. marta 2016. godine" (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 303/16* od 16. marta 2016. godine, tačka 15, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 24/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba ili Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1360/14* od 15. februara 2017. godine, tačka 9, dostupna na www.ustavnisud.ba). Ista opravdanja se vide i u odgovorima na predmetne apelacije.

93. Međutim, i Evropski i Ustavni sud kontinuirano ističu da sudovi moraju djelotvorno kontrolirati postupak i omogućiti strankama da u razumnom roku dođu do konačne odluke, ali i da tokom tog postupka uživaju sve garancije člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1975/14* od 11. januara 2017. godine, tačka 42. s daljnjim referencama).

94. Osim toga, Ustavni sud kontinuirano reafirmira i vrlo čvrste vlastite, ali i stavove Evropskog suda o tome da je dužnost države da organizira svoj pravni sistem tako da omogući sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima iz Evropske konvencije. Naime, Ustavni sud u svojoj praksi ističe da hronična opterećenost sudova nije opravdanje za prekomjernu dužinu postupka, dok se trenutni zastoj, koji za pravni sistem može predstavljati iznenađenje, uzrokovan npr. recesijom, može opravdati efikasnim mjerama koje se preduzimaju za njegovo otklanjanje. Naime, države ugovornice nisu odgovorne u slučaju privremenog zaostatka svojih sudova pod uvjetom da preduzmu odgovarajuće mjere da se takva vanredna situacija popravi (*op. cit. AP 303/16*, tačka 30. s daljnjim referencama).

95. Imajući u vidu kriterije koji su već navedeni, te vodeći računa o svim okolnostima u svakom konkretnom predmetu koji se razmatra ovom odlukom, Ustavni sud smatra da je dužina postupka u svakom pojedinačnom slučaju bila pretjerana i da nije zadovoljila zahtjeve "suđenja u razumnom roku". Stoga, Ustavni sud smatra da je u svakom pojedinačnom predmetu došlo do kršenja ustavnog prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

96. U smislu člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu nematerijalne štete. Međutim, Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i osnovnih sloboda.

97. Budući da je u predmetnim apelacijama utvrđeno kršenje prava na suđenje u razumnom roku, Ustavni sud smatra da svakom apelantu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete

koju su nesumnjivo pretrpjeli zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku. S obzirom na odluku u ovom predmetu i vodeći se načelima pravičnosti, Ustavni sud smatra da svakom apelantu treba na ime naknade nematerijalne štete isplatiti iznos od po 1.000,00 KM. Ustavni sud se opredijelio za načelo da svim apelantima dodijeli istu naknadu bez obzira na razlike u pojedinim slučajevima, uvjeren da će ovakva simbolična naknada biti odgovarajuća satisfakcija, ali i da će nadležni organi kojima je dat nalog u izreci ove odluke preduzeti efikasne mjere s ciljem sprečavanja kršenja ustavnih prava, odnosno otklanjanja posljedica njihovog kršenja kako u slučaju navedenih apelanata tako i u odnosu na sva ostala lica u relevantno istoj ili sličnoj situaciji.

98. Ovu naknadu je dužna platiti Vlada Tuzlanskog kantona, s obzirom na sjedište suda pred kojim se vode predmetni postupci, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, uz obavezu da nakon isteka ovog roka plati apelantima zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

Ostali navodi

99. Neki od apelanata navode da im je zbog dužine trajanja predmetnih postupaka povrijeđeno pravo na imovinu. S obzirom na to da povredu ovih prava zasnivaju na identičnim navodima koji su već detaljno ispitani u ovoj odluci u odnosu na pravo na pravično suđenje u razumnom roku, Ustavni sud smatra da ih nema potrebe posebno ispitivati u odnosu na pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

b) Dužina trajanja sudskih postupaka kao sistemski problem

100. Ustavni sud je, nakon što je u brojnim predmetima naglasio da se preopterećenost sudova velikim brojem starih predmeta ne može smatrati vanrednom okolnošću, u već spomenutoj odluci broj AP 303/16 zaključio da se radi o sistemskom problemu u Bosni i Hercegovini "koji je doveo do hroničnih zaostataka u radu suda, pa i svaki novi predmet postaje stari dok dođe na red za rješavanje, što stvara pozitivnu obavezu javne vlasti da taj problem adekvatno riješi". Dalje, Ustavni sud je naglasio da je evidentno "da je javna vlast preduzela određene korake na organiziranju svog rada donošenjem Plana rješavanja starih predmeta u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH", ali je zaključio da "navedene mjere nisu bile efikasne jer nisu dovele do otklanjanja zaostataka u radu, s obzirom na to da konkretni zastoj nije privremen, nego predstavlja hronično preopterećenje suda" (*op. cit. AP 303/16*, tačka 25).

101. Dalje, pregled statistike vrste predmeta pred Ustavnim sudom iz njegove apelacione nadležnosti pokazuje da je u periodu od januara 2008. do februara 2017. godine Ustavni sud donio ukupno 1.447 odluka u kojima je utvrdio povredu prava na pravično suđenje zbog nedonošenja odluke u razumnom roku (u parničnom i izvršnom postupku zajedno, ali ovaj broj ne obuhvaća odluke u kojima je utvrđeno kršenje ovog prava u upravnom i krivičnom postupku, niti odluke koje se tiču neizvršenja pravomoćnih presuda isplatom sredstava iz budžeta raznih nivoa vlasti). Ustavni sud je u tim odlukama naložio određenim nivoima javne vlasti da apelantima isplate određene novčane iznose na ime naknade nastale nematerijalne štete zbog ovakvog kršenja ustavnih prava, pozivajući se na sjedište suda pred kojim je vođen postupak u kojem je utvrđena povreda. Ukupan iznos ovako dosuđene naknade u navedenom periodu iznosi oko 1.800.000,00 KM, što predstavlja značajan iznos. U vrijeme donošenja ove odluke, pred Ustavnim sudom se nalazi više od 600 predmeta u kojima se apelanti pozivaju na kršenje prava na suđenje u razumnom roku, a taj broj se stalno povećava prilivom novih apelacija u kojima se kao primarno postavlja pitanje dužine postupka.

102. Ustavni sud, također, zapaža da je VSTVBiH u svom saopćenju za medije od 12. aprila 2017. godine objavio da je u 2017. godini planirao riješiti ukupno 156.320 "najstarijih predmeta", te da je u prvom kvartalu ove godine premašio kvartalni plan tako što je umjesto planiranih 25% riješeno 36% od planiranog broja, odnosno da je riješeno 60.339 "najstarijih predmeta". Iako nije navedeno na koji se period odnosi ovaj broj "najstarijih predmeta" koje po planu treba riješiti 2017. godine, iz prateće tabele izvršenja plana, koja je također objavljena i dostupna (vidi http://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=67599), vidljivo je da u radu još ima i predmeta koji su započeti "2000. i ranije". Na osnovu ovoga, uz ponovno zapažanje da se preduzimaju određeni napori na rješavanju starih predmeta, Ustavni sud sa zabrinutošću konstatira da su svi ti predmeti koji su kategorizirani kao "najstariji predmeti" (i za koje se može pretpostaviti da traju duže od pet godina, dakle da su inicirani u periodu od 2001. do 2011. godine), potencijalne apelacije zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku.

103. U vezi s tim, Ustavni sud je već u navedenoj odluci broj AP 303/16 zaključio "da je problem ostao aktuelan i nakon donošenja konkretnih odluka, odnosno da javna vlast ni na jednom nivou u Bosni i Hercegovini nije provela adekvatne mjere kojima bi se poboljšala situacija uprkos znatnoj i dosljednoj praksi Ustavnog suda u ovim slučajevima". Zbog toga je Ustavni sud u toj odluci zaključio i da kršenje prava na suđenje u razumnom roku koje je utvrđeno u tom predmetu "nije izolirani incident, niti se može pripisati konkretnom slijedu događaja u ovom predmetu, nego je posljedica sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje" (*op. cit. AP 303/16*, tač. 37-39). Ustavni sud je također smatrao da "treba cijeniti dosadašnje napore [VSTVBiH] kao nezavisnog i samostalnog organa koji ima zadatak da osigura nezavisno, nepristrasno i profesionalno pravosuđe, te da unaprijedi efikasnost pravosuđa u Bosni i Hercegovini". Imajući u vidu njegova ovlaštenja i nadležnosti utvrđene Zakonom o VSTVBiH, Ustavni sud je zaključio "da je neophodno da [VSTVBiH] preduzme daljnje mjere kojima bi se otklonile manjkavosti sudskog sistema u Bosni i Hercegovini u pogledu poštovanja zahtjeva za razuman vremenski rok u okviru ustavnog prava na pravično suđenje". Stoga je Ustavni sud odlučio da Odluku broj AP 303/16 dostavi VSTVBiH, uz zahtjev da ga VSTVBiH, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana prijema te odluke Ustavnog suda, obavijesti o preduzetim mjerama i njihovim efektima (*op. cit. AP 303/16*, tačka 45). Međutim, Ustavni sud sa žaljenjem konstatira da VSTVBiH do dana donošenja predmetne odluke nije Ustavnom sudu dostavio traženu obavijest, iako je odluka Ustavnog suda u VSTVBiH primljena 30. marta 2016. godine, dakle ni nakon proteka ostavljenog roka od šest mjeseci.

104. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud ostaje pri zaključku iz Odluke broj AP 303/16 o tome da je kršenje prava na pravično suđenje dio sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i da mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje.

c) Član 13. - pravo na djelotvoran pravni lijek

105. Ustavni sud nije u navedenoj odluci broj AP 303/16 utvrdio i kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, iako je u dijelu odluke razmatrao to pitanje i zaključio da u odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku

"nedostaje djelotvoran pravni lijek u domaćem pravnom sistemu prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu" (*op. cit. AP 303/16*, tačka 40). Međutim, imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud će u ovoj odluci detaljno razmotriti i pitanje kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku.

106. Apelanti se nisu eksplicitno pozvali na kršenje prava iz člana 13. Evropske konvencije. Međutim, iz apelacionih navoda nesumnjivo proizlazi da apelanti smatraju da nemaju nikakvog drugog djelotvornog pravnog sredstva kojim bi ishodovali okončanje postupka u razumnom roku, osim podnošenja apelacije Ustavnom sudu.

107. U vezi s pitanjem da li u takvoj situaciji Ustavni sud može razmatrati kršenje i nekog prava na koje se apelant nije eksplicitno pozvao, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao na relevantnu praksu Evropskog suda koji je zauzeo stav da je taj sud najpozvaniji dati pravnu kvalifikaciju činjenica iznesenih u aplikaciji i da nije ograničen, niti vezan za aplikantovu ili vladinu pravnu kvalifikaciju. Ustavni sud je također ukazao i na vlastitu praksu o istom pitanju u situacijama kada se apelant pozove na jedno pravo, a činjenice i argumenti koje iznese ukazuju na moguće kršenje nekog drugog ustavnog prava (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 4207/13* od 30. septembra 2016. godine, tačka 25. s daljnjim referencama, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 83/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba). Osim toga, kako je već rečeno, VSTVBiH nije udovoljio zahtjevu Ustavnog suda iz Odluke broj AP 303/16, što ozbiljno dovodi u pitanje i nastojanja Ustavnog suda da kroz svoju apelacionu nadležnost efikasno riješi problem dužine postupaka pred redovnim sudovima.

108. U vezi s pitanjem djelotvornog pravnog lijeka, Ustavni sud ukazuje da su prema članu 1. Evropske konvencije države članice dužne osigurati "svakome u svojoj nadležnosti prava i slobode" garantirane Evropskom konvencijom. Primarna, pozitivna obaveza domaćih vlasti je, dakle, da svima osiguraju uživanje garantiranih prava i sloboda, a mehanizmi zaštite ljudskih prava predviđeni Evropskom konvencijom su supsidijarni. Ovaj supsidijarni karakter je artikuliran i članom 13. Evropske konvencije kojim se garantira dostupnost, na domaćem nivou, pravnog lijeka kojim će se osigurati provođenje i uživanje suštine prava garantiranih Evropskom konvencijom. Ovaj pravni lijek moraju osigurati, u kojoj god formi to odluče, države ugovornice. Standardi Evropskog suda u vezi sa ovim pitanjem pokazuju da djelotvornost pravnog lijeka u smislu člana 13. Evropske konvencije ne zavisi od garancija da će rezultati korištenja tog pravnog lijeka biti u korist onoga ko ga koristi. Osim toga, čak i kada jedan pravni lijek *per se* ne može u potpunosti zadovoljiti zahtjeve iz ovog člana, kombiniranje nekoliko pravnih lijekova koji su predviđeni u domaćem pravnom sistemu može dati zadovoljavajući efekt. Zbog toga je, prema praksi Evropskog suda, u svakom konkretnom slučaju potrebno utvrditi da li su pravni lijekovi koji su dostupni u domaćem pravnom sistemu "djelotvorni" na način da mogu prevenirati kršenje ljudskih prava (vidi, Evropski sud, *Sürmeli protiv Njemačke*, presuda od 8. juna 2006. godine, tač. 97-98).

109. Razmatrajući modalitete ispunjenja pozitivnih obaveza javne vlasti radi otklanjanja sistemskih kršenja ljudskih prava zaštićenih Evropskom konvencijom, Evropski sud je istakao da je "prevencija nepobitno najbolje rješenje u apsolutnom smislu, kao i u mnogim oblastima. U slučaju kada je sudski sistem manjkav u odnosu na zahtjev za razuman vremenski rok iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pravni lijek koji je osmišljen da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje predstavlja najdjelotvornije rješenje. Takav pravni lijek nudi nepobitnu prednost u odnosu na pravni lijek koji pruža samo odštetu budući da on, također, sprečava i utvrđivanje uzastopnih povreda u odnosu na isti postupak, te ne ispravlja povredu samo *a posteriori*, kao što čini pravni lijek koji nudi kompenzaciju. Neke države su savršeno shvatile situaciju birajući da kombiniraju dvije vrste pravnog lijeka, jednu namijenjenu ubrzanju postupka i drugu pružanju kompenzacije" (*ibid*, tač. 90-100). Član 13. Evropske konvencije, također, dozvoljava državi da odabere bilo koji pravni lijek koji može ubrzati postupak koji je u toku ili pravni lijek za obeštećenje *post factum* zbog odugovlačenja koje se već desilo. Dok se prednost daje prvoj vrsti pravnog lijeka - ubrzavanju postupka s obzirom na to da se tako sprečava daljnje odugovlačenje, pravni lijek kojim se dobiva obeštećenje može se smatrati podjednako djelotvornim u slučaju kada je postupak predugo trajao, a preventivni pravni lijek nije postojao (*op. cit. AP 303/16*, tačka 41. s daljnjim referencama).

110. S druge strane, prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima i apelacionu nadležnost, čija je svrha osiguranje poštovanja najviših standarda ljudskih prava iz člana II Ustava Bosne i Hercegovine. U vezi s tim treba zapaziti i da je obraćanje Ustavnom sudu obavezan korak za sve one koji bi pitanje eventualnog kršenja nekog ljudskog prava željeli postaviti pred Evropski sud, osim ako bi mogli dokazati da je apelacija Ustavnom sudu nedjelotvoran pravni lijek. U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku, apelacija Ustavnom sudu je za sada jedino pravno sredstvo za zaštitu tog prava. Međutim, imajući u vidu sve okolnosti o kojima je bilo riječi, Ustavni sud ponavlja svoj stav iz Odluke broj AP 303/16 da apelacija nije dovoljan način ubrzanja postupka i/ili obeštećenja zato što ona "nije neposredno način ostvarenja prava na brzo i djelotvorno suđenje, nego jedan od načina da se reagira na dugotrajnost i nedjelotvornost koje već postoje u sudskom postupku" (*op. cit. AP 303/16*, tačka 40).

111. Ustavni sud naročito zapaža da se broj apelacija koje se podnose u vezi s dužinom postupka, kako je već rečeno, stalno povećava. Određeni broj apelacija se ponovo podnosi i nakon što je Ustavni sud već jednom utvrdio kršenje prava na suđenje u razumnom roku zato što zahtjev Ustavnog suda da se "postupak hitno okonča" često ne bude suštinski izvršen, pa se postupak pred sudovima i dalje produžava po nekoliko godina i nakon odluke Ustavnog suda (vidi, npr. Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 3210/11* od 10. aprila 2013. godine, *AP 3067/13* od 20. juna 2016. godine i *AP 4075/15* od 3. februara 2016. godine, nisu objavljene, dostupne na www.ustavnisud.ba). Također, kako je već rečeno, VSTV nije obavijestio Ustavni sud o bilo kakvoj mjeri koju je u vezi sa ovim pitanjem preduzeo, čak ni kada je za to istekao rok ostavljen u Odluci broj AP 303/16. Osim toga, iz predmeta ove vrste se vidi i ozbiljan problem nepoštovanja rokova za postupanje ili nepoštovanje drugih procesnih pravila koji su propisani zakonima koji bi, kad bi se dosljedno primjenjivali, nesumnjivo imali pozitivan utjecaj na ukupnu dužinu postupka (npr. rokovi za dostavljanje tužbe na odgovor ili zakazivanje pripremnog i glavnog ročišta ili npr. praksa da se pripremno ročište odlaže i po nekoliko puta, iako za to nema uporišta u zakonima o parničnom postupku i sl.). Sve ovo ukazuje na propuste u efikasnom upravljanju postupkom, što je pitanje koje Ustavni sud ne može rješavati u okviru svoje apelacione nadležnosti. Naime, kod utvrđivanja eventualnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku, relevantni su samo kriteriji koji su već navedeni u ovoj odluci, a među njima nije dosljedno poštovanje zakonom propisanih rokova ili nekih drugih procesnih pravila koja su propisana kako bi se postupkom efikasno upravljalo i kako bi se ostvarilo načelo ekonomičnosti postupka, kako traže zakoni o parničnom postupku. Stoga se može desiti da ukupna dužina postupka u vrijeme obraćanja Ustavnom sudu još nije dostigla zabrinjavajući stepen prema standardima člana 6. stav 1. Evropske konvencije da bi se moglo utvrditi kršenje tog prava, ali

se zbog propusta u efikasnom upravljanju postupkom može dostići i ta granica. Djelovanje u tim ranijim fazama postupka, putem odgovarajućeg pravnog lijeka osmišljenog da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje, predstavljalo bi prevenciju u postupcima koji traju, da ne dođe do kršenja prava na suđenje u razumnom roku, kako kroz svoje odluke zahtijeva i Evropski sud. Svakako, apelacija Ustavnom sudu zbog dužine postupka bi i dalje bila dostupna, ali kao dodatno sredstvo zaštite ljudskog prava na suđenje u razumnom roku, ukoliko bi to bilo potrebno.

112. Dakle, zbog toga što nadležna javna vlast još nije pronašla adekvatan način da riješi ovaj očigledan problem na koji Ustavni sud godinama ukazuje, zatim zbog ograničene ustavne mogućnosti Ustavnog suda da odredi konkretne mjere ubrzanja u svakom konkretnom predmetu, ali i zbog stalnog povećanja broja apelacija koje se odnose na pitanje dugotrajnosti sudskih postupaka, djelotvornost apelacije, kao pravnog lijeka koji je po ovom pitanju jedini dostupan apelantima, ozbiljno je dovedena u pitanje u smislu stvarnog i efikasnog okončanja sudskih postupaka, kako bi se suštinski ispunili zahtjevi suđenja u razumnom roku.

113. Imajući sve ovo u vidu, Ustavni sud smatra da postoji kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

d) Mjere koje je potrebno preduzeti s ciljem izvršenja ove odluke

U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku

114. Što se tiče mjera koje nadležna javna vlast treba preduzeti, Ustavni sud je u Odluci broj AP 303/16 naglasio da "premda ne treba isključiti daljnju reformu zakonodavstva i pravnih sredstava u ostvarenju prava na pravično suđenje, prema mišljenju Ustavnog suda, primarna uloga pripada preventivnim i strukturalnim zahvatima koji bi trebali osigurati institucionalnu sposobnost kvalitetnog i brzog suđenja, te koji bi vjerovatnost da dođe do povrede prava na pravično suđenje minimizirali i otklonili već u početku" (*op. cit. AP 303/16*, tačka 40). Ustavni sud smatra značajnim ukazati na činjenicu da prima neuporedivo najveći broj apelacija koje se odnose na povredu prava na donošenje odluke u razumnom roku, odnosno nepostojanje djelotvornog pravnog lijeka u vezi s pravom na donošenje odluke u razumnom roku, u odnosu na druge zemlje (npr. zemlje u regionu) koje, u pravilu, imaju poseban zakon prema kojem se građani mogu obraćati redovnim sudovima ili drugim organima samo zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, pred kojima se njihovi zahtjevi rješavaju tako da obraćanje Ustavnom sudu određene države uopće nije potrebno ili je svedeno na najmanju moguću mjeru. Imajući u vidu izneseno, Ustavni sud smatra da će u ovakvim okolnostima, u kojima je utvrđeno sistemsko kršenje prava na suđenje u razumnom roku, stvarni efekti mjera i aktivnosti biti vidljivi i suštinski djelotvorni samo ako svaki dio javne vlasti koji ima nadležnosti u vezi s dobrom organizacijom pravosuđa, djelujući pojedinačno i zajedno, preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti kako bi se osiguralo djelotvorno uživanje u pravu na pravično suđenje u razumnom roku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

115. Imajući to u vidu, Ustavni sud smatra neophodnim zahtjev za preduzimanje adekvatnih mjera u smislu ove odluke adresirati VSTVBiH, nadležnim vladama i predsjedniku suda pred kojim se postupci vode budući da svi oni imaju određene, zakonom propisane obaveze u vezi s kreiranjem i održavanjem efikasnog pravosuđa.

U odnosu na pravo iz člana 13. Evropske konvencije

116. Imajući u vidu da je u ovoj odluci utvrđeno i kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, a slijedeći praksu Evropskog suda u sličnim slučajevima (vidi, npr. *Rumpf protiv Njemačke*, "pilot" presuda od 2. septembra 2009. godine, *Athanasiou i dr. protiv Grčke*, "pilot" presuda od 21. decembra 2010. godine i sl.), Ustavni sud smatra da je neophodno naložiti da Vlada Federacije Bosne i Hercegovine i VSTVBiH bez odlaganja, a najkasnije u roku od šest mjeseci od prijema ove odluke Ustavnog suda, preduzmu odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti s ciljem propisivanja jednog ili više djelotvornih pravnih lijekova u skladu sa članom 13. Evropske konvencije i sa ovom odlukom radi efikasne zaštite prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

117. Ustavni sud zaključuje da je u svim postupcima iz apelacija koje su predmet ove odluke došlo do kršenja prava na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije budući da je u svakom pojedinačnom slučaju dužina postupka bila pretjerano duga, za šta sudovi nisu dali razumno i logično objašnjenje. Osim toga, uprkos mjerama koje se preduzimaju za rješavanje prekomjerne dužine sudskih postupaka, Ustavni sud smatra da je takvo prekomjerno trajanje sudskih postupaka posljedica sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti raznih nivoa javne vlasti u ovoj oblasti, zbog čega postoji sistemsko kršenje ovog prava pred redovnim sudovima.

118. Ustavni sud, također, zaključuje da postoji i kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije budući da ne postoji djelotvoran pravni lijek kojim bi se apelantima, prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu, omogućilo ubrzanje postupka koji je u toku ili obeštećenje zbog odugovlačenja koje se već desilo.

119. Na osnovu člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2), člana 62. stav (7), člana 72. st. (4) i (5) i člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

120. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u sastavu: predsjednik Mirsad Ćeman, dopredsjednici Mato Tadić i Zlatko M. Knežević i suci Valerija Galić, Miodrag Simović i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 10. svibnja 2017. godine, u predmetu broj **AP 4101/15**, rješavajući apelacije **Avde Žugića i drugih**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2), članka 62. stavak (7), članka 72. st. (4) i (5) i članka 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije koje su podnijeli: **Avdo Žugić, Esad Cibrić, Fahrudin Mekanović, Ivo Divković, Refija Nukić i Ramiz Siočić, M. S., Omer Aljić, Izudin Mujanović i Semiz Muminović, Armin Nurković, A. B., R. A., A. A. i Z. M., Asif Andelić, A. B., N. M., M. M., I. Z., S. Z., M. H., Remza Wörmer, Sulejmen Arifović, Mira Đukanović, Ahmet Kamenjaković, M. S., Elza Borovačkić, Sejda Kavazbašić, Remzo Mrahorović i Mejra Mrahorović, Emir Bošnjić, Hajrudin Đuzić, Šaban Bećirović, Miralem Osmić, Osman Dautović, Ekrem Kovačević, Safija Mujagić, Senada**

Halilović i Enes Mešić, M. P., Hata Gabeljić i Jasmina Gabeljić, Mirzet Šehić, I. T., mldb. Ernad Lonić, Refik Fočić, Avdurahman Rahmanović, S. N., A. M., N. B., Mersiha Smajlović, Sevleta Čobić, mldb. Aida Mujić, Muradif Šabić, Rifet Husejnović, Mina Efendić, Edis Mujkanović, A. S., Hariz Mahmuzić, Alen Imamović, Husein Salkanović (dvije apelacije), Salko Kudić, Rešid Okanović, Boris Jokić, A. S., E. I., Sead Žigić, Rajif Šiljegović, Taib Suljkanović, Ćazim Šiljegović i Ago Plavšić, Advija Begić, Zijad Šehović i Zihnija Maljanović, Džemal Bajrektarević, Selim Salkić, Esed Bajić, Sadik Mujezinović, Sakib Murgić, Adem Aljukić, Ahmet Huseinović, Dževad Malkić i Derviš Demirović, Nedreta Bijedić, Edin Bihčić, Refik Vehabović i Senahid Omić, Zaim Aljukić i Braho Tanjić, Edhem Delić, Saudin Ograšević, Zehrudin Mahovkić, Zijad Muratović, Suada Garagić, Ekrem Karić i Samir Hodžić, Hazim Dugonjić i Mirsad Imamović, Nezir Kovačević, Hazim Dugonjić, Mirsad Imamović, Adnan Imamović, Mujo Mahovkić, Ajidin Nuhić, Dževad Huskić, Ramiz Jaranović, Osman Dropić i Nurdin Đuzić.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog duljine trajanja postupka i povreda prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi s pravom na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u predmetima pred **Kantonalnim sudom u Tuzli** br. 127 0 Rs 027987 14 Rsž, 32 0 Rs 051623 13 Rsž, 32 0 P 091319 12 Gž, 32 0 P 112360 13 Gž, 33 0 Rs 015393 15 Rsž 2, 32 0 P 100634 13 Gž, 33 0 Rs 034193 13 Rsž, 127 0 Rs 042255 14 Rsž, 33 0 P 033167 14 Gž, 32 0 P 145714 13 Gž, 33 0 Rs 034037 12 Rsž, 33 0 P 045644 14 Gž, 32 0 P 141863 13 Gž, 126 0 P 137282 15 Gž, 32 0 Rs 167632 15 Rsž2, 32 0 P 117273 14 Gž, 28 0 P 028330 15 Gž, 126 0 P 109112 15 Gž, 33 0 P 045153 16 Gž, 126 0 V 124241 14 Gž, 33 0 Mal 044555 14 Gž, 32 0 Mal 128050 14 Gž, 33 0 Rs 048650 15 Rsž, 32 0 P 188733 14 Gž, 127 0 Mal 049296 15 Gž, 32 0 P 212903 15 Gž, 126 0 P 063557 16 Gž, 32 0 P 134238 15 Gž, 32 0 P 187806 14 Gž, 33 0 Rs 051530 14 Rsž, 33 0 P 042424 14 Gž, 33 0 P 051983 15 Gž, 32 0 Rs 196992 15 Rsž, 127 0 P 007695 16 Gž 2, 32 0 Mal 133611 16 Gž, 29 0 Mal 016010 15 Gž, 32 0 Mal 170565 15 Gž, 32 0 P 173071 14 Gž, 32 0 P 164291 16 Gž, 32 0 P 186725 14 Gž, 32 0 P 188054 14 Gž, 33 0 P 047467 15 Gž, 33 0 Mal 059581 15 Gž, 33 0 Rs 057298 15 Rsž, 33 0 V 045848 15 Gž, 33 0 V 060823 16 Gž, 32 0 Mal 144265 15 Gž, 32 0 Mal 194581 15 Gž, 32 0 Rs 185919 14 Rsž, 33 0 Mal 045011 14 Gž, 126 0 Mal 150237 16 Gž, 33 0 Rs 057278 15 Rsž, 33 0 Rs 053606 15 Rsž, 32 0 Rs 215923 15 Rsž, 32 0 Mal 145201 15 Gž, 126 0 Rs 146228 15 Rsž, 126 0 Rs 146218 16 Rsž, 126 0 Rs 134819 15 Rsž, 126 0 Rs 134138 15 Rsž, 126 0 Rs 138306 15 Rsž, 126 0 P 172155 16 Gž, 32 0 Rs 151453 14 Rsž, 126 0 Rs 111744 15 Rsž, 126 0 Rs 132841 16 Rsž, 126 0 Rs 064257 16 Rsž, 126 0 Rs 136258 15 Rsž i 126 0 P 172154 16 Gž.

Na temelju članka 74. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se Vladi Tuzlanskog kantona da apelantima: **Avdi Žugiću, Esadu Cibriću, Fahrudinu Mekanoviću, Ivi Divkoviću, Refiji Nukić i Ramizu Siočiću, M. S., Omeru Aljiću, Izudinu Mujanoviću i Semizu Muminoviću, Arminu Nurkoviću, A. B., R. A., A. A. i Z. M., Asifu Andeliću, A. B., N. M., M. M., I. Z., S. Z., M. H., Remzi Wörmer, Sulejmenu Arifoviću, Miri Đukanović, Ahmetu Kamenjakoviću, M. S., Elzi Borovačkić, Sejdi Kavazbašić, Remzi Mrahoroviću i Mejri Mrahorović, Emiru Bošnjiću, Hajrudinu Đuziću, Šabanu Bećiroviću, Miralemu Osmiću, Osmanu Dautoviću, Ekremu Kovačeviću, Safiji Mujagić, Senadi Halilović i Enesu Mešiću, M. P., Hati Gabeljić i Jasmini Gabeljić, Mirzetu Šehiću, I. T., mldb. Ernadu Loniću, Refiku Fočiću, Avdurahmanu Rahmanoviću, S. N., A. M., N. B., Mersihi Smajlović, Sevleti Čobić, mldb. Aidi Mujić, Muradifu Šabiću, Rifetu Husejnoviću, Mini Efendić, Edisu Mujkanoviću, A. S., Harizu Mahmuziću, Alenu Imamoviću, Huseinu Salkanoviću, Salki Kudiću, Rešidu Okanoviću, Borisu Jokiću, A. S., E. I., Seadu Žigiću, Rajifu Šiljegoviću, Taibu Suljkanoviću, Ćazimu Šiljegoviću i Agi Plavšiću, Adviji Begić, Zijadu Šehoviću i Zihniji Maljanoviću, Džemalu Bajrektareviću, Selimu Salkiću, Esedu Bajiću, Sadiku Mujezinoviću, Sakibu Murgiću, Ademu Aljukiću, Ahmetu Huseinoviću, Dževadu Malkiću i Dervišu Demiroviću, Nedreti Bijedić, Edinu Bihčiću, Refiku Vehaboviću i Senahidu Omiću, Zaimu Aljukiću i Brahi Tanjiću, Edhemu Deliću, Saudinu Ograševiću, Zehrudinu Mahovkiću, Zijadu Muratoviću, Suadi Garagić, Ekremu Kariću i Samiru Hodžiću, Hazimu Dugonjiću i Mirsadu Imamoviću, Neziru Kovačeviću, Adnanu Imamoviću, Muji Mahovkiću, Ajidinu Nuhiću, Dževadu Huskiću, Ramizu Jaranoviću, Osmanu Dropiću i Nurdinu Đuziću** isplati iznos od po 1.000,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, i to u roku od tri mjeseca od dostave ove odluke, uz obvezu da nakon isteka ovog roka plati zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Na temelju članka 72. stavak (4) Pravila Ustavnog suda, nalaže se:

Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine da, u skladu sa ovom odlukom, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke, poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u skladu sa ovom odlukom;

Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Tuzlanskog kantona da, u skladu sa ovom odlukom, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke, poduzmu odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u skladu sa ovom odlukom;

Predsjedniku Kantonalnog suda u Tuzli da, u skladu sa ovom odlukom, odmah poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a na temelju članka 62. stavak (7) Pravila Ustavnog suda i mjere za okončanje postupaka iz ove odluke u predmetima br. 33 0 P 045153 16 Gž; 32 0 P 188733 14 Gž; 127 0 Mal 049296 15 Gž; 32 0 P 212903 15 Gž; 126 0 P 063557 16

Gž; 32 0 P 134238 15 Gž; 32 0 P 187806 14 Gž; 33 0 P 042424 14 Gž; 33 0 P 051983 15 Gž; 32 0 Rs 196992 15 Rsž; 32 0 Mal 133611 16 Gž; 32 0 Mal 170565 15 Gž, 32 0 P 173071 14 Gž; 32 0 P 164291 16 Gž; 32 0 P 186725 14 Gž; 32 0 P 188054 14 Gž; 33 0 Mal 059581 15 Gž; 33 0 Rs 057298 15 Rsž; 33 0 V 045848 15 Gž; 33 0 V 060823 16 Gž; 32 0 Mal 144265 15 Gž; 32 0 Mal 194581 15 Gž; 32 0 Rs 185919 14 Rsž; 33 0 Mal 045011 14 Gž; 126 0 Mal 150237 16 Gž; 33 0 Rs 057278 15 Rsž; 33 0 Rs 053606 15 Rsž; 32 0 Rs 215923 15 Rsž; 32 0 Mal 145201 15 Gž; 126 0 Rs 146228 15 Rsž; 126 0 Rs 146218 16 Rsž; 126 0 Rs 134819 15 Rsž; 126 0 Rs 134138 15 Rsž; 126 0 Rs 138306 15 Rsž; 32 0 Rs 151453 14 Rsž; 126 0 Rs 111744 15 Rsž; 126 0 Rs 132841 16 Rsž; 126 0 Rs 064257 16 Rsž; 126 0 Rs 136258 15 Rsž; 126 0 P 172154 16 Gž u skladu sa članom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Na temelju članka 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Tuzlanskog kantona i predsjedniku Kantonalnog suda u Tuzli** da najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

AP 4101/15

1. Avdo Žugić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banovića, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 2. rujna 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 16. veljače 2011. godine pred Općinskim sudom u Banovićima radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i osam mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 127 0 Rs 027987 14 Rsž od 11. rujna 2015. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i šest mjeseci).

AP 181/16

2. Esad Cibrić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Lukavca, kojeg zastupa Amir Mešić, odvjetnik iz Tuzle, podnio je 12. siječnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 7. siječnja 2011. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete (povreda na radu), koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i dva mjeseca, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 Rs 051623 13 Rsž od 8. lipnja 2016. godine (predmetni postupak je trajao pet godina i pet mjeseci).

AP 196/16

3. Fahrudin Mekanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Amir Mešić, odvjetnik iz Tuzle, podnio je 12. siječnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 5. kolovoza 2011. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete (nesreća na poslu), koji je pred prvostupanjskim sudom trajao šest mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 P 091319 12 Gž od 16. veljače 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i šest mjeseci).

AP 197/16

4. Ivo Divković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Lipnice, kojeg zastupa Amir Mešić, odvjetnik iz Tuzle, podnio je 12. siječnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 12. siječnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi izmjene odluke o renti, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i pet mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 P 112360 13 Gž od 16. ožujka 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i dva mjeseca).

AP 997/16

5. Refija Nukić i Ramiz Siočić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Živinica, koje zastupa Zlatan Bektić, odvjetnik iz Živinica, podnijeli su 7. ožujka 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 4. studenog 2011. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate duga iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom (zbog vraćanja predmeta na ponovni postupak dva puta) ukupno trajao nepune četiri godine, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Rs 015393 15 Rsž 2 od 19. siječnja 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i dva mjeseca).

AP 1609/16

6. M. S. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banovića, kojeg zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 8. travnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 8. listopada 2011. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate osigurane sume, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i jedan mjesec, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 P 100634 13 Gž od 19. svibnja 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i sedam mjeseci).

AP 1621/16

7. Omer Aljić, Izudin Mujanović i Semiz Muminović (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Živinica, koje zastupa Zlatan Bektić, odvjetnik iz Živinica, podnijeli su 8. travnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 16. lipnja 2011. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate duga iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao nepune dvije godine, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Rs 034193 13 Rsž od 11. veljače 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i sedam mjeseci).

AP 1639/16

8. Armin Nurković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banovića, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 11. travnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 22. ožujka 2012. godine pred Općinskim sudom u Banovićima radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i devet mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 127 0 Rs 042255 14 Rsž od 25. svibnja 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i dva mjeseca).

AP 2061/16

9. A. B. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Lukavca, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 12. svibnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 26. travnja 2011. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 P 033167 14 Gž od 26. travnja 2016. godine (predmetni

postupak je trajao pet godina). Apelant je 20. svibnja 2016. godine dopunio apelaciju.

AP 2798/16

10. R. A., A. A. i Z. M. (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Modriče, koje zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 30. lipnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. studenog 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao sedam mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 P 145714 13 Gž od 18. listopada 2016. godine (predmetni postupak je trajao tri godine i 11 mjeseci).

AP 2851/16

11. Asif Andelić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Zlatan Bektić, odvjetnik iz Živinica, podnio je 1. srpnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 7. lipnja 2011. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i dva mjeseca, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Rs 034037 12 Rsž od 10. svibnja 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i 11 mjeseci).

AP 3025/16

12. A. B. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kalesije, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 13. srpnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 15. kolovoza 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i pet mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 P 045644 14 Gž od 13. veljače 2017. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i pet mjeseci).

AP 3055/16

13. N. M. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Živinica, koju zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnijela je 15. srpnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 16. srpnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama (koji je nastavljen pred Općinskim sudom u Tuzli) radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao 11 mjeseci, a koji je okončan Rješenjem Kantonalnog suda broj 32 0 P 141863 13 Gž od 10. studenog 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i tri mjeseca).

AP 3294/16

14. M. M. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Donje Brijesnice, koju zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnijela je 2. kolovoza 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su tužitelji (R. N. i N. M.) pokrenuli tužbom od 3. rujna 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli (koji je nastavljen pred Općinskim sudom u Lukavcu) radi smetanja posjeda, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji je okončan Rješenjem Kantonalnog suda broj 126 0 P 137282 15 Gž od 27. listopada 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i jedan mjesec).

AP 3326/16

15. I. Z. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kalesije, kojeg zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 4. kolovoza 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 28. svibnja 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete (povreda na radu), koji je pred prvostupanjskim sudom trajao 11 mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 Rs 167632 15 Rsž 2 od 9. studenog 2016. godine (predmetni postupak je trajao tri godine i pet mjeseci).

AP 3327/16

16. S. Z. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Lukavca, kojeg zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 4. kolovoza 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 21. veljače 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao nepune dvije godine, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 P 117273 14 Gž od 9. studenog 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i osam mjeseci).

AP 3470/16

17. M. H. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 16. kolovoza 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 6. ožujka 2012. godine pred Općinskim sudom u Gradačcu radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i osam mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 28 0 P 028330 15 Gž od 24. studenog 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i osam mjeseci).

AP 3566/16

18. Remza Wörmer (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Lukavca, koju zastupa Mirza Šabić, odvjetnik iz Lukavca, podnijela je 24. kolovoza 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 16. prosinca 2011. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi utvrđenja pravnog posla, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao tri godine i šest mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 126 0 P 109112 15 Gž od 28. rujna 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i devet mjeseci).

AP 3649/16

19. Sulejmen Arifović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kalesije podnio je 1. rujna 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant sa ostalim tužiteljima pokrenuo tužbom od 16. svibnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi predaje u posjed, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao tri godine i jedan mjesec. Konkretni predmet se nakon rješenja prvostupanjskog suda o prekidu postupka zbog smrti jedne tužiteljice nalazi kod Kantonalnog suda na rješavanju po apelantovom prizivu i zaveden je pod brojem 33 0 P 045153 16 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i 11 mjeseci).

AP 3874/16

20. Mira Đukanović (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Krtove, općina Lukavac, koju zastupa Mirza Šabić, odvjetnik iz Lukavca, podnijela je 28. rujna 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula prijedlogom od 25. travnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi diobe nekretnina u suposjedu, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i osam mjeseci nakon čega je donesena procesna odluka o prekidu postupka, a koji je okončan Rješenjem Kantonalnog suda broj 126 0 V 124241 14 Gž od 17. listopada 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i pet mjeseci).

AP 3991/16

21. Ahmet Kamenjaković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 14. listopada 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu

zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 20. lipnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i pet mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Mal 044555 14 Gž od 22. studenog 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i pet mjeseci).

AP 3993/16

22. M. S. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Donjih Dubrava - općina Živinice, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 14. listopada 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 4. lipnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate duga (po osnovi ugovora o stipendiji), koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i devet mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 Mal 128050 14 Gž od 7. prosinca 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i pet mjeseci).

AP 4124/16

23. Elza Borovačkić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Banovića, koju zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnijela je 27. listopada 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 26. prosinca 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i jedan mjesec, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Rs 048650 15 Rsž od 14. travnja 2017. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i tri mjeseca).

AP 4451/16

24. Sejda Kavazbašić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Sarajeva, koju zastupa Amir Mešić, odvjetnik iz Tuzle, podnijela je 28. studenog 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 20. prosinca 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao sedam mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 188733 14 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i četiri mjeseca).

AP 4452/16

25. Remzo Mrahorović i Mejra Mrahorović (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Banovića, koje zastupa Amir Mešić, odvjetnik iz Tuzle, podnijeli su 28. studenog 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. veljače 2013. godine pred Općinskim sudom u Banovićima radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i jedan mjesec, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 127 0 Mal 049296 15 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i tri mjeseca).

AP 4518/16

26. Emir Bošnjić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Amir Mešić, odvjetnik iz Tuzle, podnio je 2. prosinca 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 4. srpnja 2011. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao tri godine i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 212903 15 Gž (predmetni postupak traje već pet godina i deset mjeseci).

AP 4532/16

27. Hajrudin Đuzić, Šaban Bećirović, Miralem Osmić, Osman Dautović, Ekrem Kovačević, Safija Mujagić, Senada Halilović i Enes Mešić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Lukavca i Tuzle, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 2. prosinca 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. srpnja 2009. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao sedam godina i dva mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 P 063557 16 Gž (predmetni postupak traje već sedam godina i deset mjeseci).

AP 4807/16

28. M. P. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 16. prosinca 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 7. kolovoza 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i četiri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 134238 15 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i devet mjeseci).

AP 5035/16

29. Hata Gabeljić i Jasmina Gabeljić (u daljnjem tekstu: apelantice) iz Živinica, koje zastupa Senija Poropat, odvjetnica iz Vogošće, podnijele su 29. prosinca 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelantice pokrenule tužbom od 9. prosinca 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade nematerijalne štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao deset mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 187806 14 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i pet mjeseci).

AP 68/17

30. Mirzet Šehić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Zlatan Bektić, odvjetnik iz Živinica, podnio je 6. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 20. ožujka 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu dana, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Rs 051530 14 Rsž od 10. studenog 2016. godine (predmetni postupak je trajao tri godine i sedam mjeseci).

AP 69/17

31. I. T. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 6. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 2. travnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi raskida ugovora o daru, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 P 042424 14 Gž (predmetni postupak traje već pet godina i jedan mjesec).

AP 137/17

32. Mldb. Ernad Lonić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa zakonski zastupnik - otac Asim Lonić, odnosno Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 10. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 17. srpnja 2013. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade materijalne i nematerijalne štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i pet mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 P

051983 15 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i devet mjeseci).

AP 143/17

33. Refik Fočić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 11. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 17. ožujka 2014. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete (povreda na radu), koji je pred prvostupanjskim sudom trajao 11 mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Rs 196992 15 Rsž (predmetni postupak traje već tri godine).

AP 188/17

34. Avdurahman Rahmanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banovića, kojeg zastupa Zlatan Bektić, odvjetnik iz Živinica, podnio je 13. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je pokrenut tužbom od 15. svibnja 2001. godine pred Općinskim sudom u Banovićima radi smetanja prava služnosti puta, koji je pred prvostupanjskim sudovima (Općinski sud u Banovićima i Općinski sud u Živinicama) trajao 11 godina i sedam mjeseci, a koji je okončan Rješenjem Kantonalnog suda broj 127 0 P 007695 16 Gž 2 od 9. studenog 2016. godine (nakon 15 godina i sedam mjeseci).

AP 260/17

35. S. N. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 20. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 31. srpnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i devet mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Mal 133611 16 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i devet mjeseci).

AP 261/17

36. A. M. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kalesije, kojeg zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 20. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 12. listopada 2012. godine pred Općinskim sudom u Kalesiji radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao nepune dvije godine, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 29 0 Mal 016010 15 Gž od 30. siječnja 2017. godine (nakon četiri godine i tri mjeseca).

AP 262/17

37. N. B. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Zenice, koju zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnijela je 20. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 28. lipnja 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i sedam mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Mal 170565 15 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i deset mjeseci).

AP 361/17

38. Mersiha Smajlović (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Sarajeva, koju zastupa Jasmina Sarihodžić-Aljić, odvjetnica iz Tuzle, podnijela je 27. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 23. srpnja 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao osam mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 173071 14 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i devet mjeseci).

AP 362/17

39. Sevleta Čobić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Tuzle, koju zastupa Jasmina Sarihodžić-Aljić, odvjetnica iz Tuzle, podnijela je 27. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je pokrenut tužbom od 22. travnja 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi utvrđivanja ništavosti ugovora o daru, upisa u katastarski operat i predaje u posjed, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 164291 16 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine).

AP 403/17

40. Mldb. Aida Mujić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Gornje Orahovice, koju zastupa zakonski zastupnik - majka Nihada Mujić, odnosno Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijela je 1. veljače 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 3. prosinca 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao nepuna četiri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 186725 14 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i pet mjeseci).

AP 466/17

41. Muradif Šabić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kiseljaka - Tuzle, kojeg zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 6. veljače 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 16. prosinca 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao četiri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 188054 14 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i četiri mjeseca).

AP 475/17

42. Rifet Husejnović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Djedina - Živinice, kojeg zastupa privremeni staratelj - supruga Ajiša Husejnović, odnosno Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 6. veljače 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 5. studenog 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i jedan mjesec, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 P 047467 15 Gž od 12. travnja 2017. godine (nakon četiri godine i pet mjeseci).

AP 571/17

43. Mina Efendić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Živinica, koju zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnijela je 10. veljače 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 10. srpnja 2014. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao pet mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 Mal 059581 15 Gž (predmetni postupak traje već dvije godine i deset mjeseci).

AP 572/17

44. Edis Mujkanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Đurđevika, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 10. veljače 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo

tužbom od 5. veljače 2014. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i jedan mjesec, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 Rs 057298 15 Rsž (predmetni postupak traje već tri godine i tri mjeseca).

AP 655/17

45. A. S. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 16. veljače 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo prijedlogom od 28. kolovoza 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi uređenja međe, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i 11 mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 V 045848 15 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i osam mjeseci).

AP 767/17

46. Hariz Mahmuzić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Pasaca - Tuzla, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 23. veljače 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je pokrenut 7. listopada 2014. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi određivanja naknade za eksproprirane nekretnine, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i tri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 V 060823 16 Gž (predmetni postupak traje već dvije godine i sedam mjeseci).

AP 813/17

47. Alen Imamović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Amir Mešić, odvjetnik iz Tuzle, podnio je 2. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 25. listopada 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate dijela osigurane sume, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Mal 144265 15 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i šest mjeseci).

AP 829/17

48. Husein Salkanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica podnio je 3. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 18. veljače 2014. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi povrata isplaćene naknade umjesto plaće za porodiljsko odsustvo, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu dana, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Mal 194581 15 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i dva mjeseca).

AP 830/17

49. Husein Salkanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica podnio je 3. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 22. studenog 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi povrata isplaćene naknade umjesto plaće za porodiljsko odsustvo, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao osam mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Rs 185919 14 Rsž (predmetni postupak traje već tri godine i pet mjeseci).

AP 831/17

50. Salko Kudić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 3. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 16. srpnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 Mal 045011 14 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i devet mjeseci).

AP 981/17

51. Rešid Okanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Poljica - Tuzla, kojeg zastupa Mirza Šabić, odvjetnik iz Lukavca, podnio je 14. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 4. veljače 2013. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i 11 mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Mal 150237 16 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i tri mjeseca).

AP 1040/17

52. Boris Jokić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Brgula - Tuzla, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 16. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 4. veljače 2014. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao deset mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 Rs 057278 15 Rsž (predmetni postupak traje već tri godine i tri mjeseca).

AP 1042/17

53. A. S. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Živinica, koju zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnijela je 16. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 4. rujna 2013. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi utvrđivanja nezakonitosti otkaza ugovora o radu, povratka na posao i potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i četiri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 Rs 053606 15 Rsž (predmetni postupak traje već tri godine i osam mjeseci).

AP 1065/17

54. E. I. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 20. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 7. listopada 2014. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao devet mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Rs 215923 15 Rsž (predmetni postupak traje već dvije godine i sedam mjeseci).

AP 1113/17

55. Sead Žigić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 24. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 2. studenog 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Mal 145201 15 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i šest mjeseci).

AP 1238/17

56. Rajif Šiljegović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Berkovice - Lukavac, kojeg zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 9. studenog 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i 11 mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 146228 15 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i šest mjeseci).

AP 1251/17

57. Taib Suljkanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Lukavca, kojeg zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 9. studenog 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao tri godine i jedan mjesec, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 146218 16 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i šest mjeseci).

AP 1256/17

58. Ćazim Šiljegović i Ago Plavšić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Dobošnice Donje i Miričine, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 13. kolovoza 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i deset mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 134819 15 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i osam mjeseci).

AP 1257/17

59. Advija Begić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Lukavca, koju zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijela je 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 6. kolovoza 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao tri godine, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 134138 15 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i devet mjeseci).

AP 1259/17

60. Zijad Šehović i Zihnija Maljanović (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Tuzle i Poljica, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 17. rujna 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i tri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 138306 15 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i sedam mjeseci).

AP 1260/17

61. Džemal Bajrektarević, Selim Salkić, Esed Bajić, Sadik Mujezinović, Sakib Murgić, Adem Aljukić, Ahmet Huseinović, Dževad Malkić i Derviš Demirović (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Gračanice, Lukavca i Tuzle, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. srpnja 2009. godine radi zaštite prava iz radnog odnosa. U predmetnom postupku Općinski sud u Tuzli je donio prvostupanjsku presudu 24. rujna 2012. godine (nakon tri godine i dva mjeseca), koja je ukinuta rješenjem Kantonalnog suda od 29. svibnja 2014. godine. U ponovnom postupku Općinski sud u Lukavcu je donio presudu 3. listopada 2016. godine (nakon dvije godine i četiri mjeseca), a predmetni postupak je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 126 0 P 172155 16 Gž od 12. travnja 2017. godine (predmetni postupak je trajao sedam godina i devet mjeseci).

AP 1261/17

62. Nedreta Bijedić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Duboštice, koju zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijela je 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 20. prosinca 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate novčanog potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i dva mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Rs 151453 14 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i četiri mjeseca).

AP 1264/17

63. Edin Bihčić, Refik Vehabović i Senahid Omić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Capardi, Berkovice i Devetaka, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. siječnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao tri godine i dva mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 111744 15 Rsž (predmetni postupak traje već pet godina i četiri mjeseca).

AP 1265/17

64. Zaim Aljukić i Braho Tanjić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Prokosovića, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 24. srpnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaća, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao tri godine i tri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 132841 16 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i devet mjeseci).

AP 1268/17

65. Edhem Delić, Saudin Ograšević, Zehrudin Mahovkić, Zijad Muratović, Suada Garagić, Ekrem Karić i Samir Hodžić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Tabaka, Turije, D. Orahovice, Dobošnice i Lukavca, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. srpnja 2009. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu (Tuzli) radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao sedam godina i jedan mjesec, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 064257 16 Rsž (predmetni postupak traje već sedam godina i deset mjeseci).

AP 1270/17

66. Hazim Dugonjić i Mirsad Imamović (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Puračića i Devetaka, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 27. kolovoza 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaća, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i

zaveden je pod brojem 126 0 Rs 136258 15 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i osam mjeseci).

AP 1271/17

67. Nezir Kovačević, Hazim Dugonjić, Mirsad Imamović, Adnan Imamović, Mujo Mahovkić, Ajidin Nuhić, Dževad Huskić, Ramiz Jaranović, Osman Dropić i Nurdin Đuzić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Miričine, Puračića, Devetaka, Lukavca, Turije i Tuzle, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. srpnja 2009. godine radi zaštite prava iz radnog odnosa. U predmetnom postupku Općinski sud u Tuzli je donio prvostupanjsku presudu 22. ožujka 2012. godine (nakon dvije godine i osam mjeseci), koja je ukinuta Rješenjem Kantonalnog suda od 20. lipnja 2014. godine. U ponovnom postupku Općinski sud u Lukavcu je donio presudu 14. srpnja 2016. godine (nakon dvije godine), a predmet se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 P 172154 16 Gž (predmetni postupak traje već sedam godina i deset mjeseci).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

68. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Općinskog suda u Banovićima, Općinskog suda u Tuzli, Općinskog suda u Živinicama, Općinskog suda u Gradačcu, Općinskog suda u Kalesiji i Općinskog suda u Lukavcu, te Kantonalnog suda zatraženo je u razdoblju od 2. veljače 2016. do 27. ožujka 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.

69. Sudovi su u razdoblju od 18. veljače 2016. do 20. travnja 2017. godine dostavili odgovore na pojedine predmetne apelacije.

70. S obzirom na to da se sve navedene apelacije odnose na isto pitanje, Ustavni sud je u skladu sa člankom 32. stavak 1. Pravila Ustavnog suda odlučio da spoji predmete br. AP 4101/15, AP 181/16, AP 196/16, AP 197/16, AP 997/16, AP 1609/16, AP 1621/16, AP 1639/16, AP 2061/16, AP 2798/16, AP 2851/16, AP 3025/16, AP 3055/16, AP 3294/16, AP 3326/16, AP 3327/16, AP 3470/16, AP 3566/16, AP 3649/16, AP 3874/16, AP 3991/16, AP 3993/16, AP 4124/16, AP 4451/16, AP 4452/16, AP 4518/16, AP 4532/16, AP 4807/16, AP 5035/16, AP 68/17, AP 69/17, AP 137/17, AP 143/17, AP 188/17, AP 260/17, AP 261/17, AP 262/17, AP 361/17, AP 362/17, AP 403/17, AP 466/17, AP 475/17, AP 571/17, AP 572/17, AP 655/17, AP 767/17, AP 813/17, AP 829/17, AP 830/17, AP 831/17, AP 981/17, AP 1040/17, AP 1042/17, AP 1065/17, AP 1113/17, AP 1238/17, AP 1251/17, AP 1256/17, AP 1257/17, AP 1259/17, AP 1260/17, AP 1261/17, AP 1264/17, AP 1265/17, AP 1268/17, AP 1270/17 i AP 1271/17, u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem **AP 4101/15**.

III. Činjenično stanje

71. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacijskih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

72. Svi apelanti su podnijeli apelacije zbog duljine trajanja postupaka koji su pokrenuti u razdoblju od 15. svibnja 2001. do 7. listopada 2014. godine i koji su u vrijeme podnošenja apelacije trajali od dvije godine i sedam mjeseci do 15 godina i sedam mjeseci. Postupajući u konkretnim predmetima sudovi su imali razdoblja neaktivnosti, odnosno nisu efikasno poduzimali neophodne procesne radnje s ciljem okončanja predmetnih postupaka.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

73. U svim apelacijama, apelanti smatraju da im je zbog duljine trajanja postupaka pred redovnim sudovima povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Osim toga, neki apelanti se pozivaju i na kršenje prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Odgovori na apelaciju

74. U odgovoru na apelacije redovni sudovi opravdavaju duljine trajanja predmetnih postupaka tako što se uglavnom pozivaju na Plan rješavanja starih predmeta koji su obvezni provoditi u skladu sa instrukcijama Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: VSTVBiH), te na nedovoljnu kadrovsku popunjenost i prevelik broj predmeta koji se nalaze na rješavanju pred tim sudovima.

V. Relevantni propisi

75. U **Zakonu o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine FBiH" br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15) relevantne odredbe glase:

Članak 10.

(1) Stranka ima pravo da sud odluči o njezinim zahtjevima i prijedlozima u razumnom roku.

(2) Sud je dužan provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zlouporabu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Članak 420.

U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a osobito pri određivanju rokova i ročišta, sud će uvijek obraćati osobitu pozornost na potrebu žurnog rješavanja radnih sporova.

76. U **Zakonu o izvanparničnom postupku** ("Službene novine FBiH" br. 2/98, 39/04 i 73/05) relevantne odredbe glase:

Članak 2. stavak 2.

U vanparničnom postupku shodno se primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, ako zakonom nije drugačije određeno.

77. U **Zakonu o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) relevantne odredbe glase:

Članak 3.

(1) Vijeće kao neovisni i samostalno tijelo ima zadatak osigurati neovisno, nepristrano i profesionalno pravosuđe, kako je propisano u članku 17. ovog zakona.

Članak 17.

Vijeće ima sljedeće ovlasti:

(1) imenuje suce, uključujući predsjednike sudova, suce porotnike i dodatne suce u sve sudove na državnoj, entitetskoj, županijskoj, okružnoj, osnovnoj i općinskoj razini u Bosni i Hercegovini, uključujući Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, s izuzetkom ustavnih sudova entitetâ Bosne i Hercegovine;

[...]

(15) daje prijedloge, prema vlastitoj ocjeni, u svezi s godišnjim proračunom predloženim od strane državnih tijela i/ili vlada za sudove i tužiteljstva;

(16) daje i iznosi, prema vlastitoj ocjeni, prijedloge za izmjenu proračuna predloženih od strane državnih tijela i/ili vlada i/ili Pravosudnog povjerenstva Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine mjerodavnim zakonodavnim tijelima;

(17) prikuplja i analizira izvješća, kao i potrebite informacije o proračunu i prihodima za sudove i tužiteljstva kako bi se osigurali statistički podaci za učinkovit rad sudova i tužiteljstava;

[...]

(19) sudjeluje u izradi nacrta i odobrava Pravilnike o poslovanju za sudove i tužiteljstva u Bosni i Hercegovini;

(20) nadgleda i savjetuje sudove i tužiteljstva o odgovarajućim i efikasnim tehnikama i postupcima u svezi s proračunom, upravljanjem i rukovođenjem i inicira edukaciju u tom pogledu;

(21) pokreće, nadgleda i koordinira projekte koji se odnose na poboljšanje pitanja vezanih za upravljanje sudovima i tužiteljstvima, uključujući traženje financijskih sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora;

[...]

(23) utvrđuje kriterije za rad sudova i tužiteljstava i pokreće istrage koje se odnose na postupanje u oblasti uprave ili financija;

[...]

(25) utvrđuje broj sudaca, tužitelja i zamjenikâ glavnog tužitelja za sudove i tužiteljstva iz njegova djelokruga, nakon konzultacija s predsjednikom suda ili glavnim tužiteljem, tijelom mjerodavnim za proračun, i mjerodavnim ministarstvom pravde;

[...]

28) daje mišljenje o nacrtima zakona, propisa i o važnim pitanjima koja mogu utjecati na pravosuđe, pokreće postupak usvajanja zakona i drugih propisa i daje smjernice sudovima i tužiteljstvima iz djelokruga Vijeća;

[...]

78. U **Zakonu o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine** ("Službene novine FBiH" br. 38/05, 22/06, 63/10, 7/13 i 52/14) relevantne odredbe glase:

Članak 31.

Dužnosti predsjednika suda

Predsjednik suda odgovoran je za upravljanje cjelokupnim sudom i sudačkom upravom.

[...]

Članak 37.

Propisi o unutarnjem ustrojstvu i poslovanju suda

Visoko sudačko i tužiteljsko vijeće donosi pravilnik o unutarnjem sudačkom poslovanju, kojega prethodno priprema, u suradnji s federalnim ministrom pravde.

Predsjednik suda, uz suglasnost federalnog ministra pravde, donosi pravilnik o unutarnjem ustrojstvu suda i sistematizaciji radnih mjesta, sukladno kriterijima iz članka 41. ovoga Zakona.

Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu suda i sistematizaciji radnih mjesta predsjednik suda dostavlja Visokom sudačkom i tužiteljskom vijeću.

Članak 61.

Ministarstva pravde

Federalno ministarstvo pravde ima slijedeće nadležnosti:

1) prati primjenu ovoga Zakona i drugih propisa koji se odnose na ustrojstvo i poslovanje svih sudova u Federaciji i

2) prikuplja statističke podatke o radu svih sudova u Federaciji i daje naputke sudovima za prikupljanje, vođenje i dostavu tih podataka.

Federalno ministarstvo pravde, u odnosu na Vrhovni sud Federacije, i kantonalna ministarstva pravde, u odnosu na kantonalne i općinske sudove, imaju slijedeće nadležnosti:

[...]

3) daju prijedloge predsjedniku suda i s njim surađuju radi unapređenja ustroja i poslovanja suda;

4) prikupljaju statističke podatke o radu sudova;

5) osiguravaju materijalne uvjete za rad sudova, ako Zakonom nije drukčije propisano;

[...]

U obavljanju svojih nadležnosti iz poslova pravosudne uprave, Federalno ministarstvo pravde i kantonalna ministarstva pravde usko surađuju i dostavljaju sve obavijesti Visokom sudačkom i tužiteljskom vijeću.

Članak 64.

Nepravilnosti

Ako kantonalno ministarstvo pravde ustvrdi da u sudu postoje nepravilnosti u primjeni ovoga Zakona ili drugih propisa koji se odnose na ustroj i poslovanje sudova, izvijestit će o tome Federalno ministarstvo pravde.

Ako Federalno ministarstvo pravde, pri obavljanju svojih nadležnosti ili na temelju izvješća kantonalnih ministarstava pravde, ustvrdi da u sudu postoje nepravilnosti u primjeni ovoga Zakona ili propisa iz stavka 1. ovoga članka, izvijestit će o tome predsjednika suda ili Visoko sudačko i tužiteljsko vijeće radi poduzimanja odgovarajućih mjera.

VI. Dopustivost

79. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

80. U skladu sa člankom 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

81. Ustavni sud naglašava da, u skladu sa člankom 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Stoga su apelacije koje su podnesene u odnosu na predmete u kojima nije donesena odluka dopustive po članku 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda.

82. Ustavni sud ukazuje da su postupci u predmetima broj AP 4101/15, AP 181/16, AP 196/16, AP 197/16, AP 1609/16, AP 1639/16, AP 2061/16, AP 2798/16, AP 3025/16, AP 3055/16, AP 3294/16, AP 3326/16, AP 3327/16, AP 3470/16, AP 3566/16, AP 3874/16, AP 3991/16, AP 3993/16, AP 4124/16, AP 261/17, AP 475/17 i AP 1260/17 okončani odlukama Kantonalnog suda br. 127 0 Rs 027987 14 Rsž od 11. rujna 2015. godine, 32 0 Rs 051623 13 Rsž od 8. lipnja 2016. godine, 32 0 P 091319 12 Gž od 16. veljače 2016. godine, 32 0 P 112360 13 Gž od 16. ožujka 2016. godine, 32 0 P 100634 13 Gž od 19. svibnja 2016. godine, 127 0 Rs 042255 14 Rsž od 25. svibnja 2016. godine, 33 0 P 033167 14 Gž od 26. travnja 2016. godine, 32 0 P 145714 13 Gž od 18. listopada 2016. godine, 33 0 P 045644 14 Gž od 13. veljače 2017. godine, 32 0 P 141863 13 Gž od 10. studenog 2016. godine, 126 0 P 137282 15 Gž od 27. listopada 2016. godine, 32 0 Rs 167632 15 Rsž 2 od 9. studenog 2016. godine, 32 0 P 117273 14 Gž od 9. studenog 2016. godine, 28 0 P 028330 15 Gž od 24. studenog 2016. godine, 126 0 P 109112 15 Gž od 28. rujna 2016. godine, 126 0 V 124241 14 Gž od 17. listopada 2016. godine, 33 0 Mal 044555 14 Gž od 22. studenog 2016. godine, 32 0 Mal 128050 14 Gž od 7. prosinca 2016. godine, 33 0 Rs 048650 15 Rsž od 14. travnja 2017. godine, 29 0 Mal 016010 15 Gž od 30. siječnja 2017. godine, 33 0 P 047467 15 Gž od 12. travnja 2017. godine i 126 0 P 172155 16 Gž od 12. travnja 2017. godine, dakle nakon podnošenja ovih apelacija. Odluke su dostavljene apelantima, ali predmetne apelacije su, u smislu članka 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, bile dopustive i u vrijeme podnošenja.

83. Ustavni sud, također, ukazuje da su u predmetima br. AP 997/16, AP 1621/16, AP 2851/16, AP 68/17 i AP 188/17 postupci okončani odlukama Kantonalnog suda br. 33 0 Rs 015393 15 Rsž 2 od 19. siječnja 2016. godine, 33 0 Rs 034193 13

Rsž od 11. veljače 2016. godine, 33 0 Rs 034037 12 Rsž od 10. svibnja 2016. godine, 33 0 Rs 051530 14 Rsž od 10. studenog 2016. godine i 127 0 P 007695 16 Gž 2 od 9. studenog 2016. godine prije podnošenja predmetnih apelacija. U navedenim predmetima Ustavni sud zapaža da su apelanti pravodobno, odnosno u roku od 60 dana od dana kada su primili navedene odluke Kantonalnog suda, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, podnijeli predmetne apelacije.

84. Konačno, apelacije ispunjavaju i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive, niti su očigledno (*prima facie*) neutemeljene.

85. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete glede dopustivosti u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VII. Meritum

86. Apelanti smatraju da im je zbog duljine trajanja postupaka pred redovnim sudovima prekršeno pravo na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

a) Pravo na pravično suđenje

87. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kривičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

88. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

89. Ustavni sud zapaža da su postupci, na čiju duljinu apelanti ukazuju u apelacijama, započeli između 15. svibnja 2001. i 7. listopada 2014. godine i da neki još uvijek nisu okončani, dok su drugi okončani prije ili nakon podnošenja apelacije, kako je ranije navedeno. Dakle, postupci u predmetnim apelacijama su trajali ili još traju od dvije godine i sedam mjeseci do 15 godina i sedam mjeseci.

90. U brojnim odlukama koje je donio u svezi sa ovim pitanjem, Ustavni sud je kontinuirano ukazivao da se "razumnost" duljine postupka ocjenjuje u svjetlu okolnosti svakog pojedinog predmeta. Pri tome, kriteriji koji su uspostavljeni u sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) o kojima treba voditi računa su: složenost predmeta, ponašanje strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti i značaj koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, npr. Europski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38. i Ustavni sud, između mnogih, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 660/04* od 13. rujna 2005. godine, *AP 155/05* od 14. ožujka 2006. godine i dr.).

91. Također, i Europski i Ustavni sud kontinuirano ističu da je u određenim postupcima, u kojima je po domaćem zakonu propisano da su žurne prirode, potrebna naročita marljivost nadležnih vlasti. Takav je slučaj npr. s predmetima koji se tiču osobnog statusa i svojstva ili npr. u radnim sporovima (vidi, Europski sud, *Borgese protiv Italije*, presuda od 26. veljače 1992. godine, Serija A, broj 228-B, stavak 18. i *Novović protiv Crne Gore*, predstavka broj 13210/05, presuda od 23. listopada 2012. godine, stavak 51. i Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 2310/06* od 27. veljače 2008. godine, *AP 1233/06* od 15. siječnja 2009. godine i dr.).

92. Nakon detaljne analize svake pojedinačne apelacije koja je predmet razmatranja u ovoj odluci, Ustavni sud nije mogao zaključiti da se u postupcima na čiju se duljinu apelanti žale radi o naročito složenim pitanjima, niti da su apelanti svojim ponašanjem značajnije doprinijeli ukupnoj duljini postupaka u pitanju. Osim toga, Ustavni sud je u svojoj praksi, također, zapazio da kada sudovi i pokušavaju opravdati dugo trajanje postupka, ta opravdanja se uglavnom odnose na to da se predmeti rješavaju "prema redoslijedu prijema inicijalnog akta, odnosno u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH, a za razdoblje od 1. siječnja 2016. do 31. ožujka 2016. godine" (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 303/16* od 16. ožujka 2016. godine, točka 15., objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 24/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba ili Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1360/14* od 15. veljače 2017. godine, točka 9., dostupna na www.ustavnisud.ba). Ista opravdanja se vide i u odgovorima na predmetne apelacije.

93. Međutim, i Europski i Ustavni sud kontinuirano ističu da sudovi moraju učinkovito kontrolirati postupak i omogućiti strankama da u razumnom roku dođu do konačne odluke, ali i da tijekom tog postupka uživaju sve garancije članka 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1975/14* od 11. siječnja 2017. godine, točka 42. s daljnjim referencama).

94. Osim toga, Ustavni sud kontinuirano reafirmira i vrlo čvrsta vlastita, ali i stajališta Europskog suda o tome da je dužnost države organizirati svoj pravni sustav tako da omogući sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima iz Europske konvencije. Naime, Ustavni sud u svojoj praksi ističe da kronična opterećenost sudova nije opravdanje za prekomjernu duljinu postupka, dok se trenutni zastoj, koji za pravni sustav može predstavljati iznenađenje, uzrokovan npr. recesijom, može opravdati efikasnim mjerama koje se poduzimaju za njegovo otklanjanje. Naime, države ugovornice nisu odgovorne u slučaju privremenog zaostatka svojih sudova pod uvjetom da poduzmu odgovarajuće mjere da se takva izvanredna situacija popravi (*op. cit. AP 303/16*, točka 30. s daljnjim referencama).

95. Imajući u vidu kriterije koji su već navedeni, te vodeći računa o svim okolnostima u svakom konkretnom predmetu koji se razmatra ovom odlukom, Ustavni sud smatra da je duljina postupka u svakom pojedinačnom slučaju bila pretjerana i da nije zadovoljila zahtjeve "suđenja u razumnom roku". Stoga, Ustavni sud smatra da je u svakom pojedinačnom predmetu došlo do kršenja ustavnog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

96. U smislu članka 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu nematerijalne štete. Međutim, Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i temeljnih sloboda.

97. Budući da je u predmetnim apelacijama utvrđeno kršenje prava na suđenje u razumnom roku, Ustavni sud smatra da svakom apelantu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete koju su nesumnjivo pretrpjeli zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku. S obzirom na odluku u ovom predmetu i vodeći se načelima pravičnosti, Ustavni sud smatra da svakom apelantu treba na ime naknade nematerijalne štete isplatiti iznos od po 1.000,00 KM. Ustavni sud se opredijelio za načelo da svim

apelantima dodijeli istu naknadu bez obzira na razlike u pojedinim slučajevima, uvjeren da će ovakva simbolična naknada biti odgovarajuća satisfakcija, ali i da će nadležni organi kojima je dan nalog u izreci ove odluke poduzeti efikasne mjere s ciljem sprječavanja kršenja ustavnih prava, odnosno otklanjanja posljedica njihova kršenja kako u slučaju navedenih apelanata tako i u odnosu na sve ostale osobe u relevantno istoj ili sličnoj situaciji.

98. Ovu naknadu je dužna platiti Vlada Tuzlanskog kantona, s obzirom na sjedište suda pred kojim se vode predmetni postupci, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, uz obvezu da nakon isteka ovog roka plati apelantima zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

Ostali navodi

99. Neki od apelanata navode da im je zbog duljine trajanja predmetnih postupaka povrijeđeno pravo na imovinu. S obzirom na to da povredu ovih prava temelje na identičnim navodima koji su već detaljno ispitani u ovoj odluci u odnosu na pravo na pravično suđenje u razumnom roku, Ustavni sud smatra da ih nema potrebe posebno ispitivati u odnosu na pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Duljina trajanja sudskih postupaka kao sustavni problem

100. Ustavni sud je, nakon što je u brojnim predmetima naglasio da se preopterećenost sudova velikim brojem starih predmeta ne može smatrati izvanrednom okolnošću, u već spomenutoj odluci broj AP 303/16 zaključio da se radi o sustavnom problemu u Bosni i Hercegovini "koji je doveo do kroničnih zaostataka u radu suda, pa i svaki novi predmet postaje stari dok dođe na red za rješavanje, što stvara pozitivnu obvezu javne vlasti da taj problem adekvatno riješi". Dalje, Ustavni sud je naglasio da je evidentno "da je javna vlast poduzela određene korake na organiziranju svog rada donošenjem Plana rješavanja starih predmeta u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH", ali je zaključio da "navedene mjere nisu bile efikasne jer nisu dovele do otklanjanja zaostataka u radu, s obzirom na to da konkretni zastoj nije privremen, nego predstavlja kronično preopterećenje suda" (*op. cit. AP 303/16*, točka 25.).

101. Dalje, pregled statistike vrste predmeta pred Ustavnim sudom iz njegove apelacijske nadležnosti pokazuje da je u razdoblju od siječnja 2008. do veljače 2017. godine Ustavni sud donio ukupno 1.447 odluka u kojima je utvrdio povredu prava na pravično suđenje zbog nedonošenja odluke u razumnom roku (u parničnom i izvršnom postupku zajedno, ali ovaj broj ne obuhvaća odluke u kojima je utvrđeno kršenje ovog prava u upravnom i kaznenom postupku, niti odluke koje se tiču neizvršenja pravomoćnih presuda isplatom sredstava iz proračuna raznih razina vlasti). Ustavni sud je u tim odlukama naložio određenim razinama javne vlasti da apelantima isplate određene novčane iznose na ime naknade nastale nematerijalne štete zbog ovakvog kršenja ustavnih prava, pozivajući se na sjedište suda pred kojim je vođen postupak u kojem je utvrđena povreda. Ukupan iznos ovako dosuđene naknade u navedenom razdoblju iznosi oko 1.800.000,00 KM, što predstavlja značajan iznos. U vrijeme donošenja ove odluke, pred Ustavnim sudom se nalazi više od 600 predmeta u kojima se apelanti pozivaju na kršenje prava na suđenje u razumnom roku, a taj broj se stalno povećava prilivom novih apelacija u kojima se kao primarno postavlja pitanje duljine postupka.

102. Ustavni sud, također, zapaža da je VSTVBiH u svom priopćenju za medije od 12. travnja 2017. godine objavio da je u 2017. godini planirao riješiti ukupno 156.320 "najstarijih predmeta", te da je u prvom kvartalu ove godine premašio kvartalni plan tako što je umjesto planiranih 25% riješeno 36% od planiranog broja, odnosno da je riješeno 60.339 "najstarijih predmeta". Iako nije navedeno na koje se razdoblje odnosi ovaj broj "najstarijih predmeta" koje po planu treba riješiti 2017. godine, iz prateće tabele izvršenja plana, koja je također objavljena i dostupna (vidi http://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=67599), vidljivo je da u radu još ima i predmeta koji su započeti "2000. i ranije". Na temelju ovoga, uz ponovno zapažanje da se poduzimaju određeni napori na rješavanju starih predmeta, Ustavni sud sa zabrinutošću konstatira da su svi ti predmeti koji su kategorizirani kao "najstariji predmeti" (i za koje se može pretpostaviti da traju dulje od pet godina, dakle da su inicirani u razdoblju od 2001. do 2011. godine), potencijalne apelacije zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku.

103. U svezi s tim, Ustavni sud je već u navedenoj odluci broj AP 303/16 zaključio "da je problem ostao aktualan i nakon donošenja konkretnih odluka, odnosno da javna vlast ni na jednoj razini u Bosni i Hercegovini nije provela adekvatne mjere kojima bi se poboljšala situacija usprkos znatnoj i dosljednoj praksi Ustavnog suda u ovim slučajevima". Zbog toga je Ustavni sud u toj odluci zaključio i da kršenje prava na suđenje u razumnom roku koje je utvrđeno u tom predmetu "nije izolirani incident, niti se može pripisati konkretnom slijedu događaja u ovom predmetu, nego je posljedica sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje" (*op. cit. AP 303/16*, toč. 37.-39.). Ustavni sud je također smatrao da "treba cijeniti dosadašnje napore [VSTVBiH] kao neovisnog i samostalnog organa koji ima zadatak osigurati neovisno, nepristrano i profesionalno pravosuđe, te unaprijediti efikasnost pravosuđa u Bosni i Hercegovini". Imajući u vidu njegove ovlasti i nadležnosti utvrđene Zakonom o VSTVBiH, Ustavni sud je zaključio "da je neophodno da [VSTVBiH] poduzme daljnje mjere kojima bi se otklonile manjkavosti sudskog sustava u Bosni i Hercegovini glede poštovanja zahtjeva za razuman vremenski rok u okviru ustavnog prava na pravično suđenje". Stoga je Ustavni sud odlučio Odluku broj AP 303/16 dostaviti VSTVBiH, uz zahtjev da ga VSTVBiH, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana primitka te odluke Ustavnog suda, obavijesti o poduzetim mjerama i njihovim efektima (*op. cit. AP 303/16*, točka 45.). Međutim, Ustavni sud sa žaljenjem konstatira da VSTVBiH do dana donošenja predmetne odluke nije Ustavnom sudu dostavio traženu obavijest, iako je odluka Ustavnog suda u VSTVBiH primljena 30. ožujka 2016. godine, dakle ni nakon proteka ostavljenog roka od šest mjeseci.

104. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud ostaje pri zaključku iz Odluke broj AP 303/16 o tome da je kršenje prava na pravično suđenje dio sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i da mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje.

c) Članak 13. - pravo na učinkovit pravni lijek

105. Ustavni sud nije u navedenoj odluci broj AP 303/16 utvrdio i kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, iako je u dijelu odluke razmatrao to pitanje i zaključio da u odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku "nedostaje učinkovit pravni lijek u domaćem pravnom sustavu prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu" (*op. cit. AP 303/16*, točka 40.). Međutim, imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud će u ovoj odluci detaljno razmotriti i pitanje kršenja prava na

učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku.

106. Apelanti se nisu eksplicitno pozvali na kršenje prava iz članka 13. Europske konvencije. Međutim, iz apelacijskih navoda nesumnjivo proizlazi da apelanti smatraju da nemaju nikakvog drugog učinkovitog pravnog sredstva kojim bi ishodovali okončanje postupka u razumnom roku, osim podnošenja apelacije Ustavnom sudu.

107. U svezi s pitanjem može li u takvoj situaciji Ustavni sud razmatrati kršenje i nekog prava na koje se apelant nije eksplicitno pozvao, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao na relevantnu praksu Europskog suda koji je zauzeo stajalište da je taj sud najpozvaniji dati pravnu kvalifikaciju činjenica iznesenih u aplikaciji i da nije ograničen, niti vezan za aplikantovu ili vladinu pravnu kvalifikaciju. Ustavni sud je također ukazao i na vlastitu praksu o istom pitanju u situacijama kada se apelant pozove na jedno pravo, a činjenice i argumenti koje iznese ukazuju na moguće kršenje nekog drugog ustavnog prava (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 4207/13* od 30. rujna 2016. godine, točka 25. s daljnjim referencama, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 83/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba). Osim toga, kako je već rečeno, VSTVBiH nije udovoljio zahtjevu Ustavnog suda iz Odluke broj AP 303/16, što ozbiljno dovodi u pitanje i nastojanja Ustavnog suda da kroz svoju apelacijsku nadležnost efikasno riješi problem duljine postupaka pred redovnim sudovima.

108. U svezi s pitanjem učinkovitog pravnog lijeka, Ustavni sud ukazuje da su prema članku 1. Europske konvencije države članice dužne osigurati "svakome u svojoj nadležnosti prava i slobode" garantirane Europskom konvencijom. Primarna, pozitivna obveza domaćih vlasti je, dakle, da svima osiguraju uživanje garantiranih prava i sloboda, a mehanizmi zaštite ljudskih prava predviđeni Europskom konvencijom su supsidijarni. Ovaj supsidijarni karakter je artikuliran i člankom 13. Europske konvencije kojim se garantira dostupnost, na domaćoj razini, pravnog lijeka kojim će se osigurati provođenje i uživanje suštine prava garantiranih Europskom konvencijom. Ovaj pravni lijek moraju osigurati, u kojoj god formi to odluče, države ugovornice. Standardi Europskog suda u svezi sa ovim pitanjem pokazuju da učinkovitost pravnog lijeka u smislu članka 13. Europske konvencije ne ovisi o garancijama da će rezultati korištenja tog pravnog lijeka biti u korist onoga tko ga koristi. Osim toga, čak i kada jedan pravni lijek *per se* ne može u potpunosti zadovoljiti zahtjeve iz ovog članka, kombiniranje nekoliko pravnih lijekova koji su predviđeni u domaćem pravnom sustavu može dati zadovoljavajući efekt. Zbog toga je, prema praksi Europskog suda, u svakom konkretnom slučaju potrebno utvrditi jesu li pravni lijekovi koji su dostupni u domaćem pravnom sustavu "učinkoviti" na način da mogu prevenirati kršenje ljudskih prava (vidi, Europski sud, *Sürmeli protiv Njemačke*, presuda od 8. lipnja 2006. godine, toč. 97.-98.).

109. Razmatrajući modalitete ispunjenja pozitivnih obveza javne vlasti radi otklanjanja sustavnih kršenja ljudskih prava zaštićenih Europskom konvencijom, Europski sud je istaknuo da je "prevencija nepobitno najbolje rješenje u apsolutnom smislu, kao i u mnogim oblastima. U slučaju kada je sudski sustav manjkav u odnosu na zahtjev za razuman vremenski rok iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, pravni lijek koji je osmišljen da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje predstavlja najučinkovitije rješenje. Takav pravni lijek nudi nepobitnu prednost u odnosu na pravni lijek koji pruža samo odštetu budući da on, također, sprječava i utvrđivanje uzastopnih povreda u odnosu na isti postupak, te ne ispravlja povredu samo *a posteriori*, kao što čini pravni lijek koji nudi kompenzaciju. Neke države su savršeno shvatile situaciju birajući da kombiniraju dvije vrste pravnog lijeka, jednu namijenjenu ubrzanju postupka i drugu pružanju kompenzacije" (*ibid*, toč. 90.-100.). Članak 13. Europske konvencije, također, dozvoljava državi odabrati bilo koji pravni lijek koji može ubrzati postupak koji je u tijeku ili pravni lijek za obeštećenje *post factum* zbog odugovlačenja koje se već desilo. Dok se prednost daje prvoj vrsti pravnog lijeka - ubrzavanju postupka s obzirom na to da se tako sprječava daljnje odugovlačenje, pravni lijek kojim se dobiva obeštećenje može se smatrati podjednako učinkovitim u slučaju kada je postupak predugo trajao, a preventivni pravni lijek nije postojao (*op. cit. AP 303/16*, točka 41. s daljnjim referencama).

110. S druge strane, prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima i apelacijsku nadležnost, čija je svrha osiguranje poštovanja najviših standarda ljudskih prava iz članka II Ustava Bosne i Hercegovine. U svezi s tim treba zapaziti i da je obraćanje Ustavnom sudu obvezan korak za sve one koji bi pitanje eventualnog kršenja nekog ljudskog prava željeli postaviti pred Europski sud, osim ako bi mogli dokazati da je apelacija Ustavnom sudu neučinkovit pravni lijek. U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku, apelacija Ustavnom sudu je za sada jedino pravno sredstvo za zaštitu tog prava. Međutim, imajući u vidu sve okolnosti o kojima je bilo riječi, Ustavni sud ponavlja svoje stajalište iz Odluke broj AP 303/16 da apelacija nije dovoljan način ubrzanja postupka i/ili obeštećenja zato što ona "nije neposredno način ostvarenja prava na brzo i učinkovito suđenje, nego jedan od načina da se reagira na dugotrajnost i neučinkovitost koje već postoje u sudskom postupku" (*op. cit. AP 303/16*, točka 40.).

111. Ustavni sud naročito zapaža da se broj apelacija koje se podnose u svezi s duljinom postupka, kako je već rečeno, stalno povećava. Određeni broj apelacija se ponovo podnosi i nakon što je Ustavni sud već jednom utvrdio kršenje prava na suđenje u razumnom roku zato što zahtjev Ustavnog suda da se "postupak žurno okonča" često ne bude suštinski izvršen, pa se postupak pred sudovima i dalje produljava po nekoliko godina i nakon odluke Ustavnog suda (vidi, npr. Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 3210/11* od 10. travnja 2013. godine, *AP 3067/13* od 20. lipnja 2016. godine i *AP 4075/15* od 3. veljače 2016. godine, nisu objavljene, dostupne na www.ustavnisud.ba). Također, kako je već rečeno, VSTV nije obavijestio Ustavni sud o bilo kakvoj mjeri koju je u svezi sa ovim pitanjem poduzeo, čak ni kada je za to istekao rok ostavljen u Odluci broj AP 303/16. Osim toga, iz predmeta ove vrste se vidi i ozbiljan problem nepoštovanja rokova za postupanje ili nepoštovanje drugih procesnih pravila koji su propisani zakonima koji bi, kad bi se dosljedno primjenjivali, nesumnjivo imali pozitivan utjecaj na ukupnu duljinu postupka (npr. rokovi za dostavu tužbe na odgovor ili zakazivanje pripremnog i glavnog ročišta ili npr. praksa da se pripremno ročište odlaže i po nekoliko puta, iako za to nema uporišta u zakonima o parničnom postupku i sl.). Sve ovo ukazuje na propuste u efikasnom upravljanju postupkom, što je pitanje koje Ustavni sud ne može rješavati u okviru svoje apelacijske nadležnosti. Naime, kod utvrđivanja eventualnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku, relevantni su samo kriteriji koji su već navedeni u ovoj odluci, a među njima nije dosljedno poštovanje zakonom propisanih rokova ili nekih drugih procesnih pravila koja su propisana kako bi se postupkom efikasno upravljalo i kako bi se ostvarilo načelo ekonomičnosti postupka, kako traže zakoni o parničnom postupku. Stoga se može desiti da ukupna duljina postupka u vrijeme obraćanja Ustavnom sudu još nije dostigla zabrinjavajući stupanj prema standardima članka 6. stavak 1. Europske konvencije da bi se moglo utvrditi kršenje tog prava, ali se zbog propusta u efikasnom upravljanju postupkom može dostići i ta granica. Djelovanje u tim ranijim fazama postupka, putem odgovarajućeg pravnog lijeka osmišljenog da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje,

predstavljalo bi prevenciju u postupcima koji traju, da ne dođe do kršenja prava na suđenje u razumnom roku, kako kroz svoje odluke zahtijeva i Europski sud. Svakako, apelacija Ustavnom sudu zbog duljine postupka bi i dalje bila dostupna, ali kao dodatno sredstvo zaštite ljudskog prava na suđenje u razumnom roku, ukoliko bi to bilo potrebno.

112. Dakle, zbog toga što nadležna javna vlast još nije pronašla adekvatan način da riješi ovaj očigledan problem na koji Ustavni sud godinama ukazuje, zatim zbog ograničene ustavne mogućnosti Ustavnog suda da odredi konkretne mjere ubrzanja u svakom konkretnom predmetu, ali i zbog stalnog povećanja broja apelacija koje se odnose na pitanje dugotrajnosti sudskih postupaka, učinkovitost apelacije, kao pravnog lijeka koji je po ovom pitanju jedini dostupan apelantima, ozbiljno je dovedena u pitanje u smislu stvarnog i efikasnog okončanja sudskih postupaka, kako bi se suštinski ispunili zahtjevi suđenja u razumnom roku.

113. Imajući sve ovo u vidu, Ustavni sud smatra da postoji kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

d) Mjere koje je potrebno poduzeti s ciljem izvršenja ove odluke

U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku

114. Što se tiče mjera koje nadležna javna vlast treba poduzeti, Ustavni sud je u Odluci broj AP 303/16 naglasio da "premda ne treba isključiti daljnju reformu zakonodavstva i pravnih sredstava u ostvarenju prava na pravično suđenje, prema mišljenju Ustavnog suda, primarna uloga pripada preventivnim i strukturalnim zahvatima koji bi trebali osigurati institucionalnu sposobnost kvalitetnog i brzog suđenja, te koji bi vjerojatnost da dođe do povrede prava na pravično suđenje minimizirali i otklonili već u početku" (*op. cit. AP 303/16*, točka 40.). Ustavni sud smatra značajnim ukazati na činjenicu da prima neusporedivo najveći broj apelacija koje se odnose na povredu prava na donošenje odluke u razumnom roku, odnosno nepostojanje učinkovitog pravnog lijeka u svezi s pravom na donošenje odluke u razumnom roku, u odnosu na druge zemlje (npr. zemlje u regionu) koje, u pravilu, imaju poseban zakon prema kojem se građani mogu obraćati redovnim sudovima ili drugim organima samo zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, pred kojima se njihovi zahtjevi rješavaju tako da obraćanje Ustavnom sudu određene države uopće nije potrebno ili je svedeno na najmanju moguću mjeru. Imajući u vidu izneseno, Ustavni sud smatra da će u ovakvim okolnostima, u kojima je utvrđeno sustavno kršenje prava na suđenje u razumnom roku, stvarni efekti mjera i aktivnosti biti vidljivi i suštinski učinkoviti samo ako svaki dio javne vlasti koji ima nadležnosti u svezi s dobrom organizacijom pravosuđa, djelujući pojedinačno i zajedno, poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti kako bi se osiguralo učinkovito uživanje u pravu na pravično suđenje u razumnom roku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

115. Imajući to u vidu, Ustavni sud smatra neophodnim zahtjev za poduzimanje adekvatnih mjera u smislu ove odluke adresirati VSTVBiH, nadležnim vladama i predsjedniku suda pred kojim se postupci vode budući da svi oni imaju određene, zakonom propisane obveze u svezi s kreiranjem i održavanjem efikasnog pravosuđa.

U odnosu na pravo iz članka 13. Europske konvencije

116. Imajući u vidu da je u ovoj odluci utvrđeno i kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, a slijedeći praksu Europskog suda u sličnim slučajevima (vidi, npr. *Rumpf protiv Njemačke*, "pilot" presuda od 2. rujna 2009. godine, *Athanasiou i dr. protiv Grčke*, "pilot" presuda od 21. prosinca 2010. godine i sl.), Ustavni sud smatra da je neophodno naložiti da Vlada Federacije Bosne i Hercegovine i VSTVBiH bez odlaganja, a najkasnije u roku od šest mjeseci od primitka ove odluke Ustavnog suda, poduzmu odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti s ciljem propisivanja jednog ili više učinkovitih pravnih lijekova u skladu sa člankom 13. Europske konvencije i sa ovom odlukom radi efikasne zaštite prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

117. Ustavni sud zaključuje da je u svim postupcima iz apelacija koje su predmet ove odluke došlo do kršenja prava na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije budući da je u svakom pojedinačnom slučaju duljina postupka bila pretjerano duga, za što sudovi nisu dali razumno i logično objašnjenje. Osim toga, usprkos mjerama koje se poduzimaju za rješavanje prekomjerne duljine sudskih postupaka, Ustavni sud smatra da je takvo prekomjerno trajanje sudskih postupaka posljedica sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti raznih razina javne vlasti u ovoj oblasti, zbog čega postoji sustavno kršenje ovog prava pred redovnim sudovima.

118. Ustavni sud, također, zaključuje da postoji i kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije budući da ne postoji učinkovit pravni lijek kojim bi se apelantima, prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu, omogućilo ubrzanje postupka koji je u tijeku ili obeštećenje zbog odugovlačenja koje se već desilo.

119. Na temelju članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2), članka 62. stavak (7), članka 72. st. (4) i (5) i članka 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

120. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у саставу: предсједник Мирсад Ћеман, потпредсједници Мато Тадић и Златко М. Кнежевић и судије Валерија Галић, Миодраг Симовић и Сеада Палаврић, на сједници одржаној 10. маја 2017. године, у предмету број **АП 4101/15**, рјешавајући апелације **Авде Жугића и других**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2), члана 62 став (7), члана 72 ст. (4) и (5) и члана 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усвајају се апелације које су поднијели: **Авдо Жугић, Есад Цибрић, Фахрудин Мекановић, Иво Дивковић, Рефија Нукић и Рамиз Сиочић, М. С., Омер Аљић, Изудин Мујановић и Семиз Муминовић, Армин Нурковић, А. Б., Р. А., А. А. и З. М., Асиф Анделић, А. Б., Н. М., М. М., И. З., С. З., М. Х., Remza Wörmer, Сулејмен Арифовић, Мира Ђукановић, Ахмет Камењаковић, М. С., Елза Боровачкић, Сејда Кавазбашић, Ремзо Мрахоровић и Мејра Мрахоровић, Емир Бошњић, Хајрудин Ђузић, Шабан Бећировић, Миралем Осмић, Осман Даутовић, Екрем Ковачевић, Сафија Мујагић, Сенада Халиловић и Енес Мешић, М. П., Хата Габељић и Јасмина Габељић, Мирзет Шехић, И. Т., млдб. Ернад**

Лонић, Рефик Фочић, Авдурахман Рахмановић, С. Н., А. М., Н. Б., Мерсиха Смајловић, Севлета Чобић, млдб. Аида Мујић, Мурадиф Шабић, Рифет Хусејновић, Мина Ефендић, Едис Мујкановић, А. С., Хариз Махмузић, Ален Имамовић, Хусеин Салкановић (двије апелације), Салко Кудић, Решид Окановић, Борис Јокић, А. С., Е. И., Сеад Жигић, Рајиф Шиљеговић, Таиб Суљкановић, Ћазим Шиљеговић и Аго Плавшић, Адвија Бегић, Зијад Шеховић и Зихнија Маљановић, Џемал Бајректаревић, Селим Салкић, Есед Бајић, Садик Мујезиновић, Сакиб Мургић, Адем Аљукић, Ахмет Хусеиновић, Џевад Малкић и Дервиш Демировић, Недрета Биједић, Един Бихчић, Рефик Вехабовић и Сенахид Омић, Заим Аљукић и Брахо Тањић, Едхем Делић, Саудин Ограшевић, Зехрудин Маховкић, Зијад Муратовић, Суада Гарагић, Екрем Карић и Самир Хоџић, Хазим Дугоњић и Мирсад Имамовић, Незир Ковачевић, Хазим Дугоњић, Мирсад Имамовић, Аднан Имамовић, Мујо Маховкић, Ајидин Нухић, Џевад Хускић, Рамиз Јарановић, Осман Дропић и Нурдин Ћузић.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода због дужине трајања поступка и повреда права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези с правом на правично суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у предметима пред **Кантоналним судом у Тузли** бр. 127 0 Рс 027987 14 Рсж, 32 0 Рс 051623 13 Рсж, 32 0 П 091319 12 Гж, 32 0 П 112360 13 Гж, 33 0 Рс 015393 15 Рсж 2, 32 0 П 100634 13 Гж, 33 0 Рс 034193 13 Рсж, 127 0 Рс 042255 14 Рсж, 33 0 П 033167 14 Гж, 32 0 П 145714 13 Гж, 33 0 Рс 034037 12 Рсж, 33 0 П 045644 14 Гж, 32 0 П 141863 13 Гж, 126 0 П 137282 15 Гж, 32 0 Рс 167632 15 Рсж2, 32 0 П 117273 14 Гж, 28 0 П 028330 15 Гж, 126 0 П 109112 15 Гж, 33 0 П 045153 16 Гж, 126 0 В 124241 14 Гж, 33 0 Мал 044555 14 Гж, 32 0 Мал 128050 14 Гж, 33 0 Рс 048650 15 Рсж, 32 0 П 188733 14 Гж, 127 0 Мал 049296 15 Гж, 32 0 П 212903 15 Гж, 126 0 П 063557 16 Гж, 32 0 П 134238 15 Гж, 32 0 П 187806 14 Гж, 33 0 Рс 051530 14 Рсж, 33 0 П 042424 14 Гж, 33 0 П 051983 15 Гж, 32 0 Рс 196992 15 Рсж, 127 0 П 007695 16 Гж 2, 32 0 Мал 133611 16 Гж, 29 0 Мал 016010 15 Гж, 32 0 Мал 170565 15 Гж, 32 0 П 173071 14 Гж, 32 0 П 164291 16 Гж, 32 0 П 186725 14 Гж, 32 0 П 188054 14 Гж, 33 0 П 047467 15 Гж, 33 0 Мал 059581 15 Гж, 33 0 Рс 057298 15 Рсж, 33 0 В 045848 15 Гж, 33 0 В 060823 16 Гж, 32 0 Мал 144265 15 Гж, 32 0 Мал 194581 15 Гж, 32 0 Рс 185919 14 Рсж, 33 0 Мал 045011 14 Гж, 126 0 Мал 150237 16 Гж, 33 0 Рс 057278 15 Рсж, 33 0 Рс 053606 15 Рсж, 32 0 Рс 215923 15 Рсж, 32 0 Мал 145201 15 Гж, 126 0 Рс 146228 15 Рсж, 126 0 Рс 146218 16 Рсж, 126 0 Рс 134819 15 Рсж, 126 0 Рс 134138 15 Рсж, 126 0 Рс 138306 15 Рсж, 126 0 П 172155 16 Гж, 32 0 Рс 151453 14 Рсж, 126 0 Рс 111744 15 Рсж, 126 0 Рс 132841 16 Рсж, 126 0 Рс 064257 16 Рсж, 126 0 Рс 136258 15 Рсж и 126 0 П 172154 16 Гж.

На основу члана 74 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, налаже се Влади Тузланског кантона да апелантима: **Авди Жугићу, Есаду Цибрићу, Фахрудину Мекановићу, Иви Дивковићу, Рефији Нукић и Рамизу Сиочићу, М. С., Омеру Аљићу, Изудину Мујановићу и Семизу Муминовићу, Армину Нурковићу, А. Б., Р. А., А. А. и З. М., Асифу Анделићу, А. Б., Н. М., М. М., И. З., С. З., М. Х., Remzi Wörmer, Сулејмену Арифовићу, Мири Ђукановић, Ахмету Камењаковићу, М. С., Елзи Боровачкић, Сејди Кавазбашић, Ремзи Мрахоровићу и Мејри Мрахоровић, Емиру Бошњићу, Хајрудину Ћузићу, Шабану Бећировићу, Миралему Осмићу, Осману Даутовићу, Екрему Ковачевићу, Сафији Мујагић, Сенади Халиловић и Енесу Мешићу, М. П., Хати Габељић и Јасмини Габељић, Мирзету Шехићу, И. Т., млдб. Ернаду Лонићу, Рефику Фочићу, Авдурахману Рахмановићу, С. Н., А. М., Н. Б., Мерсихи Смајловић, Севлети Чобић, млдб. Аиди Мујић, Мурадифу Шабићу, Рифету Хусејновићу, Мини Ефендић, Едису Мујкановићу, А. С., Харизу Махмузићу, Алену Имамовићу, Хусеину Салкановићу, Салки Кудићу, Решиду Окановићу, Борису Јокићу, А. С., Е. И., Сеаду Жигићу, Рајифу Шиљеговићу, Таибу Суљкановићу, Ћазиму Шиљеговићу и Аги Плавшићу, Адвији Бегић, Зијаду Шеховићу и Зихнији Маљановићу, Џемалу Бајректаревићу, Селиму Салкићу, Еседу Бајићу, Садику Мујезиновићу, Сакибу Мургићу, Адему Аљукићу, Ахмету Хусеиновићу, Џеваду Малкићу и Дервишу Демировићу, Недрети Биједић, Едину Бихчићу, Рефику Вехабовићу и Сенахиду Омићу, Заиму Аљукићу и Брахи Тањићу, Едхему Делићу, Саудину Ограшевићу, Зехрудину Маховкићу, Зијаду Муратовићу, Суади Гарагић, Екрему Карићу и Самиру Хоџићу, Хазиму Дугоњићу и Мирсаду Имамовићу, Незиру Ковачевићу, Аднану Имамовићу, Мији Маховкићу, Ајидину Нухићу, Џеваду Хускићу, Рамизу Јарановићу, Осману Дропићу и Нурдину Ћузићу** исплати износ од по 1.000,00 КМ на име накнаде нематеријалне штете због недоношења одлуке у разумном року, и то у року од три мјесеца од достављања ове одлуке, уз обавезу да након истека овог рока плати законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

На основу члана 72 став (4) Правила Уставног суда, налаже се:

Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине да, у складу са овом одлуком, најкасније у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке, предузме одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања системског кршења права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, као и одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези с правом на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у складу са овом одлуком;

Влади Федерације Босне и Херцеговине и Влади Тузланског кантона да, у складу са овом одлуком, најкасније у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке, предузму одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања системског кршења права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, као и одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези с правом на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у складу са овом одлуком;

Предсједнику Кантоналног суда у Тузли да, у складу са овом одлуком, одмах предузме одговарајуће мјере из своје

надлежности ради отклањања системског кршења права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, а на основу члана 62 став (7) Правила Уставног суда и мјере за окончање поступака из ове одлуке у предметима бр. 33 0 П 045153 16 Гж; 32 0 П 188733 14 Гж; 127 0 Мал 049296 15 Гж; 32 0 П 212903 15 Гж; 126 0 П 063557 16 Гж; 32 0 П 134238 15 Гж; 32 0 П 187806 14 Гж; 33 0 П 042424 14 Гж; 33 0 П 051983 15 Гж; 32 0 Рс 196992 15 Рсж; 32 0 Мал 133611 16 Гж; 32 0 Мал 170565 15 Гж, 32 0 П 173071 14 Гж; 32 0 П 164291 16 Гж; 32 0 П 186725 14 Гж; 32 0 П 188054 14 Гж; 33 0 Мал 059581 15 Гж; 33 0 Рс 057298 15 Рсж; 33 0 В 045848 15 Гж; 33 0 В 060823 16 Гж; 32 0 Мал 144265 15 Гж; 32 0 Мал 194581 15 Гж; 32 0 Рс 185919 14 Рсж; 33 0 Мал 045011 14 Гж; 126 0 Мал 150237 16 Гж; 33 0 Рс 057278 15 Рсж; 33 0 Рс 053606 15 Рсж; 32 0 Рс 215923 15 Рсж; 32 0 Мал 145201 15 Гж; 126 0 Рс 146228 15 Рсж; 126 0 Рс 146218 16 Рсж; 126 0 Рс 134819 15 Рсж; 126 0 Рс 134138 15 Рсж; 126 0 Рс 138306 15 Рсж; 32 0 Рс 151453 14 Рсж; 126 0 Рс 111744 15 Рсж; 126 0 Рс 132841 16 Рсж; 126 0 Рс 064257 16 Рсж; 126 0 Рс 136258 15 Рсж; 126 0 П 172154 16 Гж у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

На основу члана 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, налаже се **Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине, Влади Федерације Босне и Херцеговине, Влади Тузланског кантона и предсједнику Кантоналног суда у Тузли** да најкасније у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке обавијесте Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

АП 4101/15

1. Авдо Жугић (у даљњем тексту: апелант) из Бановића, којег заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднио је 2. септембра 2015. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 16. фебруара 2011. године пред Општинским судом у Бановићима ради исплате разлике плате, који је пред првостепеним судом трајао двије године и осам мјесеци, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда у Тузли (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 127 0 Рс 027987 14 Рсж од 11. септембра 2015. године (предметни поступак је трајао четири године и шест мјесеци).

АП 181/16

2. Есад Цибрић (у даљњем тексту: апелант) из Лукавца, којег заступа Амир Мешић, адвокат из Тузле, поднио је 12. јануара 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 7. јануара 2011. године пред Општинским судом у Тузли ради накнаде штете (повреда на раду), који је пред првостепеним судом трајао двије године и два мјесеца, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 32 0 Рс 051623 13 Рсж од 8. јуна 2016. године (предметни поступак је трајао пет година и пет мјесеци).

АП 196/16

3. Фахрудин Мекановић (у даљњем тексту: апелант) из Тузле, којег заступа Амир Мешић, адвокат из Тузле, поднио је 12. јануара 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 5. августа 2011. године пред Општинским судом у Тузли ради накнаде штете (несрећа на послу), који је пред првостепеним судом трајао шест мјесеци, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 32 0 П 091319 12 Гж од 16. фебруара 2016. године (предметни поступак је трајао четири године и шест мјесеци).

АП 197/16

4. Иво Дивковић (у даљњем тексту: апелант) из Липнице, којег заступа Амир Мешић, адвокат из Тузле, поднио је 12. јануара 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 12. јануара 2012. године пред Општинским судом у Тузли ради измјене одлуке о ренти, који је пред првостепеним судом трајао годину и пет мјесеци, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 32 0 П 112360 13 Гж од 16. марта 2016. године (предметни поступак је трајао четири године и два мјесеца).

АП 997/16

5. Рефија Нукић и Рамиз Сиочић (у даљњем тексту: апеланти) из Живиница, које заступа Златан Бектић, адвокат из Живиница, поднијели су 7. марта 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који су апеланти покренули тужбом од 4. новембра 2011. године пред Општинским судом у Живиницама ради исплате дуга из радног односа, који је пред првостепеним судом (због враћања предмета на поновни поступак два пута) укупно трајао непуне четири године, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 33 0 Рс 015393 15 Рсж 2 од 19. јануара 2016. године (предметни поступак је трајао четири године и два мјесеца).

АП 1609/16

6. М. С. (у даљњем тексту: апелант) из Бановића, којег заступа Аида Смајић, адвокат из Тузле, поднио је 8. априла 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 8. октобра 2011. године пред Општинским судом у Тузли ради исплате осигуране суме, који је пред првостепеним судом трајао годину и један мјесец, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 32 0 П 100634 13 Гж од 19. маја 2016. године (предметни поступак је трајао четири године и седам мјесеци).

АП 1621/16

7. Омер Аљић, Изудин Мујановић и Семиз Муминовић (у даљњем тексту: апеланти) из Живиница, које заступа Златан Бектић, адвокат из Живиница, поднијели су 8. априла 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који су апеланти покренули тужбом од 16. јуна 2011. године пред Општинским судом у Живиницама ради исплате дуга из радног односа, који је пред првостепеним судом трајао непуне двије године, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 33 0 Рс 034193 13 Рсж од 11. фебруара 2016. године (предметни поступак је трајао четири године и седам мјесеци).

АП 1639/16

8. Армин Нурковић (у даљњем тексту: апелант) из Бановића, којег заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднио је 11. априла 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант

покренуо тужбом од 22. марта 2012. године пред Општинским судом у Бановићима ради исплате потраживања из радног односа, који је пред првостепеним судом трајао годину и девет мјесеци, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 127 0 Рс 042255 14 Рсж од 25. маја 2016. године (предметни поступак је трајао четири године и два мјесеца).

АП 2061/16

9. А. Б. (у даљњем тексту: апелант) из Лукавца, којег заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднио је 12. маја 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 26. априла 2011. године пред Општинским судом у Живиницама ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао двије године и шест мјесеци, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 33 0 П 033167 14 Гж од 26. априла 2016. године (предметни поступак је трајао пет година). Апелант је 20. маја 2016. године допунио апелацију.

АП 2798/16

10. Р. А., А. А. и З. М. (у даљњем тексту: апеланти) из Модриче, које заступа Аида Смајић, адвокат из Тузле, поднијели су 30. јуна 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који су апеланти покренули тужбом од 6. новембра 2012. године пред Општинским судом у Тузли ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао седам мјесеци, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 32 0 П 145714 13 Гж од 18. октобра 2016. године (предметни поступак је трајао три године и 11 мјесеци).

АП 2851/16

11. Асиф Анделић (у даљњем тексту: апелант) из Живиница, којег заступа Златан Бектић, адвокат из Живиница, поднио је 1. јула 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 7. јуна 2011. године пред Општинским судом у Живиницама ради исплате потраживања из радног односа, који је пред првостепеним судом трајао годину и два мјесеца, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 33 0 Рс 034037 12 Рсж од 10. маја 2016. године (предметни поступак је трајао четири године и 11 мјесеци).

АП 3025/16

12. А. Б. (у даљњем тексту: апелант) из Калесије, којег заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднио је 13. јула 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 15. августа 2012. године пред Општинским судом у Живиницама ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао годину и пет мјесеци, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 33 0 П 045644 14 Гж од 13. фебруара 2017. године (предметни поступак је трајао четири године и пет мјесеци).

АП 3055/16

13. Н. М. (у даљњем тексту: апеланткиња) из Живиница, коју заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднијела је 15. јула 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апеланткиња покренула тужбом од 16. јула 2012. године пред Општинским судом у Живиницама (који је настављен пред Општинским судом у Тузли) ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао 11 мјесеци, а који је окончан Рјешењем Кантоналног суда број 32 0 П 141863 13 Гж од 10. новембра 2016. године (предметни поступак је трајао четири године и три мјесеца).

АП 3294/16

14. М. М. (у даљњем тексту: апеланткиња) из Доње Бријеснице, коју заступа Аида Смајић, адвокат из Тузле, поднијела је 2. августа 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који су тужиоци (Р. Н. и Н. М.) покренули тужбом од 3. септембра 2012. године пред Општинским судом у Тузли (који је настављен пред Општинским судом у Лукавцу) ради сметања посједа, који је пред првостепеним судом трајао двије године и шест мјесеци, а који је окончан Рјешењем Кантоналног суда број 126 0 П 137282 15 Гж од 27. октобра 2016. године (предметни поступак је трајао четири године и један мјесец).

АП 3326/16

15. И. З. (у даљњем тексту: апелант) из Калесије, којег заступа Аида Смајић, адвокат из Тузле, поднио је 4. августа 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 28. маја 2013. године пред Општинским судом у Тузли ради накнаде штете (повреда на раду), који је пред првостепеним судом трајао 11 мјесеци, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 32 0 Рс 167632 15 Рсж 2 од 9. новембра 2016. године (предметни поступак је трајао три године и пет мјесеци).

АП 3327/16

16. С. З. (у даљњем тексту: апелант) из Лукавца, којег заступа Аида Смајић, адвокат из Тузле, поднио је 4. августа 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 21. фебруара 2012. године пред Општинским судом у Тузли ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао непуне двије године, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 32 0 П 117273 14 Гж од 9. новембра 2016. године (предметни поступак је трајао четири године и осам мјесеци).

АП 3470/16

17. М. Х. (у даљњем тексту: апелант) из Тузле, којег заступа Аида Смајић, адвокат из Тузле, поднио је 16. августа 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 6. марта 2012. године пред Општинским судом у Градачцу ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао двије године и осам мјесеци, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 28 0 П 028330 15 Гж од 24. новембра 2016. године (предметни поступак је трајао четири године и осам мјесеци).

АП 3566/16

18. Remza Wörmer (у даљњем тексту: апеланткиња) из Лукавца, коју заступа Мирза Шабић, адвокат из Лукавца, поднијела је 24. августа 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апеланткиња покренула тужбом од 16. децембра 2011. године пред Општинским судом у Лукавцу ради утврђења правног посла, који је пред првостепеним судом трајао три године и шест мјесеци, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 126 0 П 109112 15 Гж од 28. септембра 2016. године (предметни поступак је трајао четири године и девет мјесеци).

АП 3649/16

19. Сулејмен Арифовић (у даљњем тексту: апелант) из Калесије поднио је 1. септембра 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант са осталим тужиоцима покренуо тужбом од 16. маја 2012. године пред Општинским судом у Живиницама ради предаје у посјед, који је пред првостепеним судом трајао три године и један мјесец. Конкретни предмет се након рјешења

првостепеног суда о прекиду поступка због смрти једне тужитељке налази код Кантоналног суда на рјешавању по апелантовој жалби и заведен је под бројем 33 0 П 045153 16 Гж (предметни поступак траје већ четири године и 11 мјесеци).

АП 3874/16

20. Мира Ђукановић (у даљњем тексту: апеланткиња) из Кртове, општина Лукавац, коју заступа Мирза Шабић, адвокат из Лукавца, поднијела је 28. септембра 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апеланткиња покренула приједлогом од 25. априла 2012. године пред Општинским судом у Лукавцу ради диобе непокретности у супосједу, који је пред првостепеним судом трајао годину и осам мјесеци након чега је донесена процесна одлука о прекиду поступка, а који је окончан Рјешењем Кантоналног суда број 126 0 В 124241 14 Гж од 17. октобра 2016. године (предметни поступак је трајао четири године и пет мјесеци).

АП 3991/16

21. Ахмет Камењаковић (у даљњем тексту: апелант) из Живиница, којег заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднио је 14. октобра 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 20. јуна 2012. године пред Општинским судом у Живиницама ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао годину и пет мјесеци, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 33 0 Мал 044555 14 Гж од 22. новембра 2016. године (предметни поступак је трајао четири године и пет мјесеци).

АП 3993/16

22. М. С. (у даљњем тексту: апелант) из Доњих Дубрава - општина Живинице, којег заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднио је 14. октобра 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 4. јуна 2012. године пред Општинским судом у Тузли ради исплате дуга (по основу уговора о стипендији), који је пред првостепеним судом трајао годину и девет мјесеци, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 32 0 Мал 128050 14 Гж од 7. децембра 2016. године (предметни поступак је трајао четири године и пет мјесеци).

АП 4124/16

23. Елза Боровачкић (у даљњем тексту: апеланткиња) из Бановића, коју заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднијела је 27. октобра 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апеланткиња покренула тужбом од 26. децембра 2012. године пред Општинским судом у Живиницама ради исплате потраживања из радног односа, који је пред првостепеним судом трајао двије године и један мјесец, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 33 0 Рс 048650 15 Рсж од 14. априла 2017. године (предметни поступак је трајао четири године и три мјесеца).

АП 4451/16

24. Сејда Кавазбашић (у даљњем тексту: апеланткиња) из Сарајева, коју заступа Амир Мешић, адвокат из Тузле, поднијела је 28. новембра 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апеланткиња покренула тужбом од 20. децембра 2013. године пред Општинским судом у Тузли ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао седам мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 32 0 П 188733 14 Гж (предметни поступак траје већ три године и четири мјесеца).

АП 4452/16

25. Ремзо Мрахоровић и Мејра Мрахоровић (у даљњем тексту: апеланти) из Бановића, које заступа Амир Мешић, адвокат из Тузле, поднијели су 28. новембра 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који су апеланти покренули тужбом од 6. фебруара 2013. године пред Општинским судом у Бановићима ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао двије године и један мјесец, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 127 0 Мал 049296 15 Гж (предметни поступак траје већ четири године и три мјесеца).

АП 4518/16

26. Емир Бошњић (у даљњем тексту: апелант) из Тузле, којег заступа Амир Мешић, адвокат из Тузле, поднио је 2. децембра 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 4. јула 2011. године пред Општинским судом у Тузли ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао три године и шест мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 32 0 П 212903 15 Гж (предметни поступак траје већ пет година и десет мјесеци).

АП 4532/16

27. Хајрудин Ђузић, Шабан Бећировић, Миралем Осмић, Осман Даутовић, Екрем Ковачевић, Сафија Мујагић, Сенада Халиловић и Енес Мешић (у даљњем тексту: апеланти) из Лукавца и Тузле, које заступа Мирсада Диздаревић, адвокат из Тузле, поднијели су 2. децембра 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који су апеланти покренули тужбом од 6. јула 2009. године пред Општинским судом у Лукавцу ради исплате потраживања из радног односа, који је пред првостепеним судом трајао седам година и два мјесеца, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 126 0 П 063557 16 Гж (предметни поступак траје већ седам година и десет мјесеци).

АП 4807/16

28. М. П. (у даљњем тексту: апелант) из Тузле, којег заступа Аида Смајић, адвокат из Тузле, поднио је 16. децембра 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 7. августа 2012. године пред Општинским судом у Тузли ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао двије године и четири мјесеца, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 32 0 П 134238 15 Гж (предметни поступак траје већ четири године и девет мјесеци).

АП 5035/16

29. Хата Габељић и Јасмина Габељић (у даљњем тексту: апеланткиње) из Живиница, које заступа Сенија Поропат, адвокат из Вогошће, поднијеле су 29. децембра 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који су апеланткиње покренуле тужбом од 9. децембра 2013. године пред Општинским судом у Тузли ради накнаде нематеријалне штете, који је пред првостепеним судом трајао десет мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 32 0 П 187806 14 Гж (предметни поступак траје већ три године и пет мјесеци).

АП 68/17

30. Мирзет Шехић (у даљњем тексту: апелант) из Живиница, којег заступа Златан Бектић, адвокат из Живиница, поднио је 6. јануара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 20. марта 2013. године пред Општинским судом у Тузли ради исплате потраживања из радног односа, који је пред првостепеним судом трајао годину дана, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 33 0 Рс 051530 14 Рсж од 10. новембра 2016. године (предметни поступак је трајао три године и седам мјесеци).

АП 69/17

31. И. Т. (у даљњем тексту: апелант) из Живиница, којег заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднио је 6. јануара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 2. априла 2012. године пред Општинским судом у Живиницама ради раскида уговора о поклону, који је пред првостепеним судом трајао двије године, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 33 0 П 042424 14 Гж (предметни поступак траје већ пет година и један мјесец).

АП 137/17

32. Млдб. Ернад Лонић (у даљњем тексту: апелант) из Живиница, којег заступа законски заступник - отац Асим Лонић, односно Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднио је 10. јануара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 17. јула 2013. године пред Општинским судом у Живиницама ради накнаде материјалне и нематеријалне штете, који је пред првостепеним судом трајао годину и пет мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 33 0 П 051983 15 Гж (предметни поступак траје већ три године и девет мјесеци).

АП 143/17

33. Рефик Фочић (у даљњем тексту: апелант) из Живиница, којег заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднио је 11. јануара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 17. марта 2014. године пред Општинским судом у Тузли ради накнаде штете (повреда на раду), који је пред првостепеним судом трајао 11 мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 32 0 Рс 196992 15 Рсж (предметни поступак траје већ три године).

АП 188/17

34. Авдурахман Рахмановић (у даљњем тексту: апелант) из Бановића, којег заступа Златан Бектић, адвокат из Живиница, поднио је 13. јануара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је покренут тужбом од 15. маја 2001. године пред Општинским судом у Бановићима ради сметања права служности пута, који је пред првостепеним судовима (Општински суд у Бановићима и Општински суд у Живиницама) трајао 11 година и седам мјесеци, а који је окончан Рјешењем Кантоналног суда број 127 0 П 007695 16 Гж 2 од 9. новембра 2016. године (након 15 година и седам мјесеци).

АП 260/17

35. С. Н. (у даљњем тексту: апелант) из Тузле, којег заступа Аида Смајић, адвокат из Тузле, поднио је 20. јануара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 31. јула 2012. године пред Општинским судом у Тузли ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао двије године и девет мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 32 0 Мал 133611 16 Гж (предметни поступак траје већ четири године и девет мјесеци).

АП 261/17

36. А. М. (у даљњем тексту: апелант) из Калесије, којег заступа Аида Смајић, адвокат из Тузле, поднио је 20. јануара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 12. октобра 2012. године пред Општинским судом у Калесији ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао непуне двије године, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 29 0 Мал 016010 15 Гж од 30. јануара 2017. године (након четири године и три мјесеца).

АП 262/17

37. Н. Б. (у даљњем тексту: апеланткиња) из Зенице, коју заступа Аида Смајић, адвокат из Тузле, поднијела је 20. јануара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апеланткиња покренула тужбом од 28. јуна 2013. године пред Општинским судом у Тузли ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао годину и седам мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 32 0 Мал 170565 15 Гж (предметни поступак траје већ три године и десет мјесеци).

АП 361/17

38. Мерсиха Смајловић (у даљњем тексту: апеланткиња) из Сарајева, коју заступа Јасмина Сарихоџић Аљић, адвокат из Тузле, поднијела је 27. јануара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апеланткиња покренула тужбом од 23. јула 2013. године пред Општинским судом у Тузли ради исплате потраживања из радног односа, који је пред првостепеним судом трајао осам мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 32 0 П 173071 14 Гж (предметни поступак траје већ три године и девет мјесеци).

АП 362/17

39. Севлета Чобић (у даљњем тексту: апеланткиња) из Тузле, коју заступа Јасмина Сарихоџић Аљић, адвокат из Тузле, поднијела је 27. јануара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је покренут тужбом од 22. априла 2013. године пред Општинским судом у Тузли ради утврђивања ништавости уговора о поклону, уписа у катастарски операт и предаје у посјед, који је пред првостепеним судом трајао двије године и шест мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 32 0 П 164291 16 Гж (предметни поступак траје већ четири године).

АП 403/17

40. Млдб. Аида Мујић (у даљњем тексту: апеланткиња) из Горње Ораховице, коју заступа законски заступник - мајка Нихада Мујић, односно Мирсада Диздаревић, адвокат из Тузле, поднијела је 1. фебруара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апеланткиња покренула тужбом од 3. децембра 2013. године пред Општинским судом у Тузли ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао непуна четири мјесеца, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 32 0 П 186725 14 Гж (предметни поступак траје већ три године и пет мјесеци).

АП 466/17

41. Мурадиф Шабић (у даљњем тексту: апелант) из Кисељака - Тузле, којег заступа Мирсада Диздаревић, адвокат из Тузле, поднио је 6. фебруара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 16. децембра 2013. године пред Општинским судом у Тузли ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао четири мјесеца, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 32 0 П 188054 14 Гж (предметни поступак траје већ три године и четири мјесеца).

АП 475/17

42. Рифет Хусејновић (у даљњем тексту: апелант) из Дједина - Живинице, којег заступа привремени старалац - супруга Ајиша Хусејновић, односно Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднио је 6. фебруара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 5. новембра 2012. године пред Општинским судом у Живиницама ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао двије године и један мјесец, а који је окончан Пресудом Кантоналног суда број 33 0 П 047467 15 Гж од 12. априла 2017. године (након четири године и пет мјесеци).

АП 571/17

43. Мина Ефендић (у даљњем тексту: апеланткиња) из Живиница, коју заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднијела је 10. фебруара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апеланткиња покренула тужбом од 10. јула 2014. године пред Општинским судом у Живиницама ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао пет мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 33 0 Мал 059581 15 Гж (предметни поступак траје већ двије године и десет мјесеци).

АП 572/17

44. Едис Мујкановић (у даљњем тексту: апелант) из Ђурђевика, којег заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднио је 10. фебруара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 5. фебруара 2014. године пред Општинским судом у Живиницама ради исплате потраживања из радног односа, који је пред првостепеним судом трајао годину и један мјесец, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 33 0 Рс 057298 15 Рсж (предметни поступак траје већ три године и три мјесеца).

АП 655/17

45. А. С. (у даљњем тексту: апелант) из Живиница, којег заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднио је 16. фебруара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо приједлогом од 28. августа 2012. године пред Општинским судом у Живиницама ради уређења међе, који је пред првостепеним судом трајао годину и 11 мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 33 0 В 045848 15 Гж (предметни поступак траје већ четири године и осам мјесеци).

АП 767/17

46. Хариз Махмузић (у даљњем тексту: апелант) из Пасаца - Тузла, којег заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднио је 23. фебруара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је покренут 7. октобра 2014. године пред Општинским судом у Живиницама ради одређивања накнаде за експроприсане непокретности, који је пред првостепеним судом трајао годину и три мјесеца, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 33 0 В 060823 16 Гж (предметни поступак траје већ двије године и седам мјесеци).

АП 813/17

47. Ален Имамовић (у даљњем тексту: апелант) из Тузле, којег заступа Амир Мешић, адвокат из Тузле, поднио је 2. марта 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 25. октобра 2012. године пред Општинским судом у Тузли ради исплате дијела осигуране суме, који је пред првостепеним судом трајао двије године и шест мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 32 0 Мал 144265 15 Гж (предметни поступак траје већ четири године и шест мјесеци).

АП 829/17

48. Хусеин Салкановић (у даљњем тексту: апелант) из Живиница поднио је 3. марта 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 18. фебруара 2014. године пред Општинским судом у Тузли ради поврата исплаћене накнаде умјесто плате за породиљско одсуство, који је пред првостепеним судом трајао годину дана, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 32 0 Мал 194581 15 Гж (предметни поступак траје већ три године и два мјесеца).

АП 830/17

49. Хусеин Салкановић (у даљњем тексту: апелант) из Живиница поднио је 3. марта 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 22. новембра 2013. године пред Општинским судом у Тузли ради поврата исплаћене накнаде умјесто плате за породиљско одсуство, који је пред првостепеним судом трајао осам мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 32 0 Рс 185919 14 Рсж (предметни поступак траје већ три године и пет мјесеци).

АП 831/17

50. Салко Кудић (у даљњем тексту: апелант) из Живиница, којег заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднио је 3. марта 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 16. јула 2012. године пред Општинским судом у Живиницама ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао годину и шест мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 33 0 Мал 045011 14 Гж (предметни поступак траје већ четири године и девет мјесеци).

АП 981/17

51. Решид Окановић (у даљњем тексту: апелант) из Пољица - Тузла, којег заступа Мирза Шабић, адвокат из Лукавца, поднио је 14. марта 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 4. фебруара 2013. године пред Општинским судом у Лукавцу ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао двије године и 11 мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 126 0 Мал 150237 16 Гж (предметни поступак траје већ четири године и три мјесеца).

АП 1040/17

52. Борис Јокић (у даљњем тексту: апелант) из Бргула - Тузла, којег заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднио је 16. марта 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 4. фебруара 2014. године пред Општинским судом у Живиницама ради исплате потраживања из радног односа, који је пред првостепеним судом трајао десет мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 33 0 Рс 057278 15 Рсж (предметни поступак траје већ три године и три мјесеца).

АП 1042/17

53. А. С. (у даљњем тексту: апеланткиња) из Живиница, коју заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднијела је 16. марта 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апеланткиња покренула тужбом од 4. септембра 2013. године пред Општинским судом у Живиницама ради утврђивања незаконитости отказа уговора о раду, повратка на посао и потраживања из радног односа, који је пред првостепеним судом трајао годину и четири мјесеца, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 33 0 Рс 053606 15 Рсж (предметни поступак траје већ три године и осам мјесеци).

АП 1065/17

54. Е. И. (у даљњем тексту: апелант) из Живиница, којег заступа Хусеин Салкановић, адвокат из Живиница, поднио је 20. марта 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 7. октобра 2014. године пред Општинским судом у Тузли ради исплате потраживања из радног односа, који је пред првостепеним судом трајао девет мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 32 0 Рс 215923 15 Рсж (предметни поступак траје већ двије године и седам мјесеци).

АП 1113/17

55. Сеад Жигић (у даљњем тексту: апелант) из Тузле, којег заступа Аида Смајић, адвокат из Тузле, поднио је 24. марта 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 2. новембра 2012. године пред Општинским судом у Тузли ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао двије године и шест мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 32 0 Мал 145201 15 Гж (предметни поступак траје већ четири године и шест мјесеци).

АП 1238/17

56. Рајиф Шиљеговић (у даљњем тексту: апелант) из Берковице - Лукавац, којег заступа Мирсада Диздаревић, адвокат из Тузле, поднио је 4. априла 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 9. новембра 2012. године пред Општинским судом у Лукавцу ради исплате разлике плате, који је пред првостепеним судом трајао двије године и 11 мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 126 0 Рс 146228 15 Рсж (предметни поступак траје већ четири године и шест мјесеци).

АП 1251/17

57. Таиб Суљкановић (у даљњем тексту: апелант) из Лукавца, којег заступа Мирсада Диздаревић, адвокат из Тузле, поднио је 4. априла 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 9. новембра 2012. године пред Општинским судом у Лукавцу ради исплате разлике плате, који је пред првостепеним судом трајао три године и један мјесец, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 126 0 Рс 146218 16 Рсж (предметни поступак траје већ четири године и шест мјесеци).

АП 1256/17

58. Ћазим Шиљеговић и Аго Плавшић (у даљњем тексту: апеланти) из Добошнице Доње и Миричине, које заступа Мирсада Диздаревић, адвокат из Тузле, поднијели су 4. априла 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који су апеланти покренули тужбом од 13. августа 2012. године пред Општинским судом у Лукавцу ради исплате разлике плате, који је пред првостепеним судом трајао двије године и десет мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 126 0 Рс 134819 15 Рсж (предметни поступак траје већ четири године и осам мјесеци).

АП 1257/17

59. Адвија Бегић (у даљњем тексту: апеланткиња) из Лукавца, коју заступа Мирсада Диздаревић, адвокат из Тузле, поднијела је 4. априла 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апеланткиња покренула тужбом од 6. августа 2012. године пред Општинским судом у Лукавцу ради исплате разлике плате, који је пред првостепеним судом трајао три године, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 126 0 Рс 134138 15 Рсж (предметни поступак траје већ четири године и девет мјесеци).

АП 1259/17

60. Зијад Шеховић и Зихнија Маљановић (у даљњем тексту: апеланти) из Тузле и Пољица, које заступа Мирсада Диздаревић, адвокат из Тузле, поднијели су 4. априла 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који су апеланти покренули тужбом од 17. септембра 2012. године пред Општинским судом у Лукавцу ради исплате разлике плате, који је пред првостепеним судом трајао двије године и три мјесеца, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 126 0 Рс 138306 15 Рсж (предметни поступак траје већ четири године и седам мјесеци).

АП 1260/17

61. Џемал Бајректаревић, Селим Салкић, Есед Бајић, Садик Мујезиновић, Сакиб Мургић, Адем Аљукић, Ахмет Хусеиновић, Џевад Малкић и Дервиш Демировић (у даљњем тексту: апеланти) из Грачанице, Лукавца и Тузле, које заступа Мирсада Диздаревић, адвокат из Тузле, поднијели су 4. априла 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који су апеланти покренули тужбом од 6. јула 2009. године ради заштите права из радног односа. У предметном поступку Општински суд у Тузли је донио првостепену пресуду 24. септембра 2012. године (након три године и два мјесеца), која је укинута рјешењем Кантоналног суда од 29. маја 2014. године. У поновном поступку Општински суд у Лукавцу је донио пресуду 3. октобра 2016. године (након двије године и четири мјесеца), а предметни поступак је окончан Пресудом Кантоналног суда број 126 0 П 172155 16 Гж од 12. априла 2017. године (предметни поступак је трајао седам година и девет мјесеци).

АП 1261/17

62. Недрета Биједић (у даљњем тексту: апеланткиња) из Дубоштице, коју заступа Мирсада Диздаревић, адвокат из

Тузле, поднијела је 4. априла 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апеланткиња покренула тужбом од 20. децембра 2012. године пред Општинским судом у Тузли ради исплате новчаног потраживања из радног односа, који је пред првостепеним судом трајао годину и два мјесеца, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 32 0 Рс 151453 14 Рсж (предметни поступак траје већ четири године и четири мјесеца).

АП 1264/17

63. Един Бихчић, Рефик Вехабовић и Сенахид Омић (у даљњем тексту: апеланти) из Цапарди, Берковице и Деветака, које заступа Мирсада Диздаревић, адвокат из Тузле, поднијели су 4. априла 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који су апеланти покренули тужбом од 6. јануара 2012. године пред Општинским судом у Лукавцу ради исплате потраживања из радног односа, који је пред првостепеним судом трајао три године и два мјесеца, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 126 0 Рс 111744 15 Рсж (предметни поступак траје већ пет година и четири мјесеца).

АП 1265/17

64. Заим Аљукић и Брахо Тањић (у даљњем тексту: апеланти) из Прокосовића, које заступа Мирсада Диздаревић, адвокат из Тузле, поднијели су 4. априла 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који су апеланти покренули тужбом од 24. јула 2012. године пред Општинским судом у Лукавцу ради исплате разлике плата, који је пред првостепеним судом трајао три године и три мјесеца, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 126 0 Рс 132841 16 Рсж (предметни поступак траје већ четири године и девет мјесеци).

АП 1268/17

65. Едхем Делић, Саудин Ограшевић, Зехрудин Маховкић, Зијад Муратовић, Суада Гарагић, Екрем Карић и Самир Хоџић (у даљњем тексту: апеланти) из Табака, Турије, Д. Ораховице, Добошнице и Лукавца, које заступа Мирсада Диздаревић, адвокат из Тузле, поднијели су 4. априла 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који су апеланти покренули тужбом од 6. јула 2009. године пред Општинским судом у Лукавцу (Тузли) ради исплате потраживања из радног односа, који је пред првостепеним судом трајао седам година и један мјесец, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 126 0 Рс 064257 16 Рсж (предметни поступак траје већ седам година и десет мјесеци).

АП 1270/17

66. Хазим Дугоњић и Мирсад Имамовић (у даљњем тексту: апеланти) из Пурачића и Деветака, које заступа Мирсада Диздаревић, адвокат из Тузле, поднијели су 4. априла 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који су апеланти покренули тужбом од 27. августа 2012. године пред Општинским судом у Лукавцу ради исплате разлике плата, који је пред првостепеним судом трајао двије године и шест мјесеци, а који се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 126 0 Рс 136258 15 Рсж (предметни поступак траје већ четири године и осам мјесеци).

АП 1271/17

67. Незир Ковачевић, Хазим Дугоњић, Мирсад Имамовић, Аднан Имамовић, Мујо Маховкић, Ајидин Нухић, Џевад Хускић, Рамиз Јарановић, Осман Дропић и Нурдин Ђузић (у даљњем тексту: апеланти) из Миричине, Пурачића, Деветака, Лукавца, Турије и Тузле, које заступа Мирсада Диздаревић, адвокат из Тузле, поднијели су 4. априла 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који су апеланти покренули тужбом од 6. јула 2009. године ради заштите права из радног односа. У предметном поступку Општински суд у Тузли је донио првостепену пресуду 22. марта 2012. године (након двије године и осам мјесеци), која је укинута Рјешењем Кантоналног суда од 20. јуна 2014. године. У поновном поступку Општински суд у Лукавцу је донио пресуду 14. јула 2016. године (након двије године), а предмет се налази на рјешавању по жалби код Кантоналног суда и заведен је под бројем 126 0 П 172154 16 Гж (предметни поступак траје већ седам година и десет мјесеци).

II. Поступак пред Уставним судом

68. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Општинског суда у Бановићима, Општинског суда у Тузли, Општинског суда у Живиницама, Општинског суда у Градачцу, Општинског суда у Калесији и Општинског суда у Лукавцу, те Кантоналног суда затражено је у периоду од 2. фебруара 2016. до 27. марта 2017. године да доставе одговоре на апелацију.

69. Судови су у периоду од 18. фебруара 2016. до 20. априла 2017. године доставили одговоре на поједине предметне апелације.

70. С обзиром на то да се све наведене апелације односе на исто питање, Уставни суд је у складу са чланом 32 став 1 Правила Уставног суда одлучио да споји предмете бр. АП 4101/15, АП 181/16, АП 196/16, АП 197/16, АП 997/16, АП 1609/16, АП 1621/16, АП 1639/16, АП 2061/16, АП 2798/16, АП 2851/16, АП 3025/16, АП 3055/16, АП 3294/16, АП 3326/16, АП 3327/16, АП 3470/16, АП 3566/16, АП 3649/16, АП 3874/16, АП 3991/16, АП 3993/16, АП 4124/16, АП 4451/16, АП 4452/16, АП 4518/16, АП 4532/16, АП 4807/16, АП 5035/16, АП 68/17, АП 69/17, АП 137/17, АП 143/17, АП 188/17, АП 260/17, АП 261/17, АП 262/17, АП 361/17, АП 362/17, АП 403/17, АП 466/17, АП 475/17, АП 571/17, АП 572/17, АП 655/17, АП 767/17, АП 813/17, АП 829/17, АП 830/17, АП 831/17, АП 981/17, АП 1040/17, АП 1042/17, АП 1065/17, АП 1113/17, АП 1238/17, АП 1251/17, АП 1256/17, АП 1257/17, АП 1259/17, АП 1260/17, АП 1261/17, АП 1264/17, АП 1265/17, АП 1268/17, АП 1270/17 и АП 1271/17, у којима ће водити један поступак и донијети једну одлуку под бројем **АП 4101/15**.

III. Чињенично стање

71. Чињенице предмета које произлазе из апелационих навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

72. Сви апеланти су поднијели апелације због дужине трајања поступака који су покренути у периоду од 15. маја 2001. до 7. октобра 2014. године и који су у вријеме подношења апелације трајали од двије године и седам мјесеци до 15 година и седам мјесеци. Поступајући у конкретним предметима судови су имали периоде неактивности, односно нису ефикасно предузимали неопходне процесне радње с циљем окончања предметних поступака.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

73. У свим апелацијама, апеланти сматрају да им је због дужине трајања поступака пред редовним судовима повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Осим тога, неки апеланти се позивају и на кршење права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

б) Одговори на апелацију

74. У одговору на апелације редовни судови оправдавају дужину трајања предметних поступака тако што се углавном позивају на План рјешавања старих предмета који су обавезни спроводити у складу са инструкцијама Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ВСТСБиХ), те на недовољну кадровску попуњеност и превелик број предмета који се налазе на рјешавању пред тим судовима.

V. Релевантни прописи

75. У **Закону о парничном поступку Федерације Босне и Херцеговине** ("Службене новине ФБиХ" бр. 53/03, 73/05, 19/06 и 98/15) релевантне одредбе гласе:

Члан 10.

(1) Странка има право да суд одлучи о њеним захтјевима и приједлозима у разумном року.

(2) Суд је дужан да спроведе поступак без одуговлачења и са што мање трошкова, те да онемогући сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку.

Члан 420.

У поступку у парницама из радних односа, а нарочито при одређивању рокова и рочишта, суд ће увијек обраћати нарочиту пажњу на потребу хитног рјешавања радних спорова.

76. У **Закону о ванпарничном поступку** ("Службене новине ФБиХ" бр. 2/98, 39/04 и 73/05) релевантне одредбе гласе:

Члан 2. став 2.

У ванпарничном поступку сходно се примјењују одредбе Закона о парничном поступку, ако законом није другачије одређено.

77. У **Закону о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине** ("Службени гласник БиХ" бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) релевантне одредбе гласе:

Члан 3.

(1) Савјет као независни и самостални орган има задатак да обезбиједи независно, непристрасно и професионално правосуђе, како је прописано у члану 17. овог закона.

Члан 17.

Савјет има сљедеће надлежности:

(1) именује судије, укључујући предсједнике судова, судије поротнике и додатне судије у све судове на државном, ентитетском, кантоналном, окружном, основном и општинском нивоу у Босни и Херцеговини, укључујући Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине, са изузетком уставних судова ентитетâ Босне и Херцеговине;

[...]

(15) даје приједлоге, према властитој оцјени, у вези са годишњим буџетом предложеним од стране државних органа и/или влада за судове и тужилаштва;

(16) даје и износи, према властитој оцјени, приједлоге за измјену буџета предложених од стране државних органа и/или влада и/или Правосудне комисије Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине надлежним законодавним органима;

(17) прикупља и анализира извјештаје, као и потребне информације о буџету и приходима за судове и тужилаштва како би се обезбиједили статистички подаци за ефикасан рад судова и тужилаштава;

[...]

(19) учествује у изради нацрта и одобрава Правилнике о пословању за судове и тужилаштва у Босни и Херцеговини;

(20) надгледа и савјетује судове и тужилаштва о одговарајућим и ефикасним техникама и поступцима у вези с буџетом, управљањем и руковођењем и иницира едукацију у том погледу;

(21) покреће, надгледа и координира пројекте који се односе на побољшање питања везаних за управљање судовима и тужилаштвима, укључујући тражење финансијских средстава из домаћих и међународних извора;

[...]

(23) утврђује критеријуме за рад судова и тужилаштава и покреће истраге које се односе на поступање у области управе или финансија;

[...]

(25) утврђује број судија, тужилаца и замјеникâ главног тужиоца за судове и тужилаштва из његове надлежности, након консултација са предсједником суда или главним тужиоцем, органом надлежним за буџет, и надлежним министарством правде;

[...]

28) даје мишљење о нацртима закона, прописа и о важним питањима која могу утицати на правосуђе, покреће поступак усвајања закона и других прописа и даје смјернице судовима и тужилаштвима из надлежности Савјета;

[...]

78. У **Закону о судовима у Федерацији Босне и Херцеговине** ("Службене новине ФБиХ" бр. 38/05, 22/06, 63/10, 7/13 и 52/14) релевантне одредбе гласе:

Члан 31.

Дужности предсједника суда

Предсједник суда је одговоран за руковођење цјелокупним судом и судском управом.

[...]

Члан 37.

Прописи о унутрашњој организацији и пословању суда

Високо судско и тужилачко вијеће доноси правилник о унутрашњем судском пословању, који претходно припрема у сарадњи са федералним министром правде.

Предсједник суда, уз сагласност федералног министра правде, доноси правилник о унутрашњој организацији суда и систематизацији радних мјеста у складу са критеријумима из члана 41. овог Закона.

Правилник о унутрашњој организацији суда и систематизацији радних мјеста предсједник суда доставља Високом судском и тужилачком вијећу.

Члан 61.

Министарства правде

Федерално министарство правде има сљедеће надлежности:

1) прати примјену овог Закона и других прописа који се односе на организацију и пословање свих судова у Федерацији и

2) прикупља статистичке податке о раду свих судова у Федерацији и даје упутства судовима за прикупљање, вођење и достављање тих података.

Федерално министарство правде, у односу на Врховни суд Федерације, и кантонална министарства правде, у односу на кантоналне и општинске судове, имају сљедеће надлежности:

[...]

3) дају приједлоге предсједнику суда и с њим сарађују ради унапређења организације и пословања суда;

4) прикупљају статистичке податке о раду судова;

5) обезбјеђују материјалне услове за рад судова, ако законом није другачије одређено;

[...]

У вршењу својих надлежности из послова правосудне управе, Федерално министарство правде и кантонална министарства правде уско сарађују и достављају све информације Високом судском и тужилачком вијећу.

Члан 64.

Неправилности

Ако кантонално министарство правде утврди да у суду постоје неправилности у примјени овог Закона или других прописа који се односе на организацију и пословање судова, информисаће о томе Федерално министарство правде.

Ако Федерално министарство правде, при вршењу својих надлежности или на основу извјештаја кантоналних министарстава правде, утврди да у суду постоје неправилности у примјени овог Закона или прописа из става 1. овог члана, информисаће о томе предсједника суда или Високо судско и тужилачко вијеће ради предузимања одговарајућих мјера.

VI. Допустивост

79. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

80. У складу са чланом 18 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

81. Уставни суд наглашава да, у складу са чланом 18 став (2) Правила Уставног суда, може изузетно разматрати апелацију и када нема одлуке надлежног суда уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода које штити Устав Босне и Херцеговине или међународни документи који се примјењују у Босни и Херцеговини. Стога су апелације које су поднесене у односу на предмете у којима није донесена одлука допустиве по члану 18 став (2) Правила Уставног суда.

82. Уставни суд указује да су поступци у предметима број АП 4101/15, АП 181/16, АП 196/16, АП 197/16, АП 1609/16, АП 1639/16, АП 2061/16, АП 2798/16, АП 3025/16, АП 3055/16, АП 3294/16, АП 3326/16, АП 3327/16, АП 3470/16, АП 3566/16, АП 3874/16, АП 3991/16, АП 3993/16, АП 4124/16, АП 261/17, АП 475/17 и АП 1260/17 окончани одлукама Кантоналног суда бр. 127 0 Рс 027987 14 Рсж од 11. септембра 2015. године, 32 0 Рс 051623 13 Рсж од 8. јуна 2016. године, 32 0 П 091319 12 Гж од 16. фебруара 2016. године, 32 0 П 112360 13 Гж од 16. марта 2016. године, 32 0 П 100634 13 Гж од 19. маја 2016. године, 127 0 Рс 042255 14 Рсж од 25. маја 2016. године, 33 0 П 033167 14 Гж од 26. априла 2016. године, 32 0 П 145714 13 Гж од 18. октобра 2016. године, 33 0 П 045644 14 Гж од 13. фебруара 2017. године, 32 0 П 141863 13 Гж од 10. новембра 2016. године, 126 0 П 137282 15 Гж од 27. октобра 2016. године, 32 0 Рс 167632 15 Рсж 2 од 9. новембра 2016. године, 32 0 П 117273 14 Гж од 9. новембра 2016. године, 28 0 П 028330 15 Гж од 24. новембра 2016. године, 126 0 П 109112 15 Гж од 28. септембра 2016. године, 126 0 В 124241 14 Гж од 17. октобра 2016. године, 33 0 Мал 044555 14 Гж од 22. новембра 2016. године, 32 0 Мал 128050 14 Гж од 7. децембра 2016. године, 33 0 Рс 048650 15 Рсж од 14. априла 2017. године, 29 0 Мал 016010 15 Гж од 30. јануара 2017. године, 33 0 П 047467 15 Гж од 12. априла 2017. године и 126 0 П 172155 16 Гж од 12. априла 2017. године, дакле након подношења ових апелација. Одлуке су достављене апелантима, али предметне апелације су, у смислу члана 18 став (2) Правила Уставног суда, биле допустиве и у вријеме подношења.

83. Уставни суд, такође, указује да су у предметима бр. АП 997/16, АП 1621/16, АП 2851/16, АП 68/17 и АП 188/17 поступци окончани одлукама Кантоналног суда бр. 33 0 Рс 015393 15 Рсж 2 од 19. јануара 2016. године, 33 0 Рс 034193 13 Рсж од 11. фебруара 2016. године, 33 0 Рс 034037 12 Рсж од 10. маја 2016. године, 33 0 Рс 051530 14 Рсж од 10. новембра 2016. године и 127 0 П 007695 16 Гж 2 од 9. новембра 2016. године прије подношења предметних апелација. У наведеним предметима Уставни суд запажа да су апеланти благовремено, односно у року од 60 дана од дана када су примили наведене одлуке Кантоналног суда, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, поднијели предметне апелације.

84. Коначно, апелације испуњавају и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелације нису допустиве, нити су очигледно (*prima facie*) неосноване.

85. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (2), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд закључује да предметне апелације испуњавају услове у погледу допустивости у односу на право на доношење одлуке у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VII. Меритум

86. Апеланти сматрају да им је због дужине трајања поступака пред редовним судовима прекршено право на правично суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

а) Право на правично суђење

87. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

88. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...]

89. Уставни суд запажа да су поступци, на чију дужину апеланти указују у апелацијама, започели између 15. маја

2001. и 7. октобра 2014. године и да неки још увијек нису окончани, док су други окончани прије или након подношења апелације, како је раније наведено. Дакле, поступци у предметним апелацијама су трајали или још трају од двије године и седам мјесеци до 15 година и седам мјесеци.

90. У бројним одлукама које је донио у вези са овим питањем, Уставни суд је континуирано указивао да се "разумност" дужине поступка оцјењује у свјетлу околности сваког појединог предмета. При томе, критеријуми који су успостављени у судској пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) о којима треба водити рачуна су: сложеност предмета, понашање страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти и значај који конкретна правна ствар има за апеланта (види, нпр. Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-I, став 38 и Уставни суд, између многих, одлуке о допустивости и меритуму бр. *АП 660/04* од 13. септембра 2005. године, *АП 155/05* од 14. марта 2006. године и др.).

91. Такође, и Европски и Уставни суд континуирано истичу да је у одређеним поступцима, у којима је по домаћем закону прописано да су хитне природе, потребна нарочита марљивост надлежних власти. Такав је случај нпр. с предметима који се тичу личног статуса и својства или нпр. у радним споровима (види, Европски суд, *Borgese против Италије*, пресуда од 26. фебруара 1992. године, Серија А, број 228-Б, став 18 и *Нововић против Црне Горе*, представка број 13210/05, пресуда од 23. октобра 2012. године, став 51 и Уставни суд, одлуке о допустивости и меритуму *број АП 2310/06* од 27. фебруара 2008. године, *АП 1233/06* од 15. јануара 2009. године и др.).

92. Након детаљне анализе сваке појединачне апелације која је предмет разматрања у овој одлуци, Уставни суд није могао закључити да се у поступцима на чију се дужину апеланти жале ради о нарочито сложеним питањима, нити да су апеланти својим понашањем значајније допринијели укупној дужини поступака у питању. Осим тога, Уставни суд је у својој пракси, такође, запазио да када судови и покушавају да оправдају дуго трајање поступка, та оправдања се углавном односе на то да се предмети рјешавају "према редослиједу пријема иницијалног акта, односно у складу са Упутством за израду плана рјешавања старих предмета према старости иницијалног акта које је донио ВСТСБиХ, а за период од 1. јануара 2016. до 31. марта 2016. године" (види, нпр. Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *АП 303/16* од 16. марта 2016. године, тачка 15, објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 24/16, доступна и на www.ustavnisud.ba или Одлука о допустивости и меритуму број *АП 1360/14* од 15. фебруара 2017. године, тачка 9, доступна на www.ustavnisud.ba). Иста оправдања се виде и у одговорима на предметне апелације.

93. Међутим, и Европски и Уставни суд континуирано истичу да судови морају дјелотворно контролисати поступак и омогућити странкама да у разумном року дођу до коначне одлуке, али и да током тог поступка уживају све гаранције члана 6 став 1 Европске конвенције (види, нпр. Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *АП 1975/14* од 11. јануара 2017. године, тачка 42 с даљњим референцама).

94. Осим тога, Уставни суд континуирано реафирмише и врло чврсте сопствене, али и ставове Европског суда о томе да је дужност државе да организује свој правни систем тако да омогући судовима и јавним властима да се повинују захтјевима и условима из Европске конвенције. Наиме, Уставни суд у својој пракси истиче да хронична оптерећеност судова није оправдање за прекомјерну дужину поступка, док се тренутни застој, који за правни систем може представљати изненађење, узрокован нпр. рецесијом, може оправдати ефикасним мјерама које се предузимају за његово отклањање. Наиме, државе уговорнице нису одговорне у случају привременог заостатка својих судова под условом да предузму одговарајуће мјере да се таква ванредна ситуација поправи (*op. cit. АП 303/16*, тачка 30 с даљњим референцама).

95. Имајући у виду критеријуме који су већ наведени, те водећи рачуна о свим околностима у сваком конкретном предмету који се разматра овом одлуком, Уставни суд сматра да је дужина поступка у сваком појединачном случају била претјерана и да није задовољила захтјеве "суђења у разумном року". Стога, Уставни суд сматра да је у сваком појединачном предмету дошло до кршења уставног права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Питање накнаде нематеријалне штете

96. У смислу члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд може да одреди накнаду нематеријалне штете. Међутим, Уставни суд подсјећа на то да, за разлику од поступка пред редовним судовима, накнаду нематеријалне штете одређује у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и основних слобода.

97. Будући да је у предметним апелацијама утврђено кршење права на суђење у разумном року, Уставни суд сматра да сваком апеланту припада право на накнаду нематеријалне штете коју су несумњиво претрпјели због кршења права на суђење у разумном року. С обзиром на одлуку у овом предмету и водећи се принципима правичности, Уставни суд сматра да сваком апеланту треба на име накнаде нематеријалне штете исплатити износ од по 1.000,00 КМ. Уставни суд се опредијелио за принцип да свим апелантима додијели исту накнаду без обзира на разлике у појединим случајевима, увјерен да ће оваква симболична накнада бити одговарајућа сатисфакција, али и да ће надлежни органи којима је дат налог у изреци ове одлуке предузети ефикасне мјере с циљем спречавања кршења уставних права, односно отклањања посљедица њиховог кршења како у случају наведених апеланата тако и у односу на сва остала лица у релевантно истој или сличној ситуацији.

98. Ову накнаду је дужна платити Влада Тузланског кантона, с обзиром на сједиште суда пред којим се воде предметни поступци, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, уз обавезу да након истека овог рока плати апелантима законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

Остали наводи

99. Неки од апеланата наводе да им је због дужине трајања предметних поступака повријеђено право на имовину. С обзиром на то да повреду ових права заснивају на идентичним наводима који су већ детаљно испитани у овој одлуци у односу на право на правично суђење у разумном року, Уставни суд сматра да их нема потребе посебно испитивати у односу на право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

б) Дужина трајања судских поступака као системски проблем

100. Уставни суд је, након што је у бројним предметима нагласио да се преоптерећеност судова великим бројем старих предмета не може сматрати ванредном околношћу, у већ споменутој одлуци број АП 303/16 закључио да се ради о системском проблему у Босни и Херцеговини "који је довео до хроничних заостатака у раду суда, па и сваки нови предмет постаје стари док дође на ред за рјешавање, што ствара позитивну обавезу јавне власти да тај проблем адекватно ријеши". Даље, Уставни суд је нагласио да је евидентно "да је јавна власт предузела одређене кораке на организовању свог рада доношењем Плана рјешавања старих предмета у складу са Упутством за израду плана рјешавања старих предмета према старости иницијалног акта које је донио ВСТСБиХ", али је закључио да "наведене мјере нису биле ефикасне јер нису довеле до отклањања заостатака у раду, с обзиром на то да конкретни застој није привремен, него представља хронично преоптерећење суда" (*op. cit. АП 303/16*, тачка 25).

101. Даље, преглед статистике врсте предмета пред Уставним судом из његове апелационе надлежности показује да је у периоду од јануара 2008. до фебруара 2017. године Уставни суд донио укупно 1.447 одлука у којима је утврдио повреду права на правично суђење због недоношења одлуке у разумном року (у парничном и извршном поступку заједно, али овај број не обухвата одлуке у којима је утврђено кршење овог права у управном и кривичном поступку, нити одлуке које се тичу неизвршења правоснажних пресуда исплатом средстава из буџета разних нивоа власти). Уставни суд је у тим одлукама наложио одређеним нивоима јавне власти да апелантима исплате одређене новчане износе на име накнаде настале нематеријалне штете због оваквог кршења уставних права, позивајући се на сједиште суда пред којим је вођен поступак у којем је утврђена повреда. Укупан износ овако досуђене накнаде у наведеном периоду износи око 1.800.000,00 КМ, што представља значајан износ. У вријеме доношења ове одлуке, пред Уставним судом се налази више од 600 предмета у којима се апеланти позивају на кршење права на суђење у разумном року, а тај број се стално повећава приливом нових апелација у којима се као примарно поставља питање дужине поступка.

102. Уставни суд, такође, запажа да је ВСТСБиХ у свом саопштењу за медије од 12. априла 2017. године објавио да је у 2017. години планирао ријешити укупно 156.320 "најстаријих предмета", те да је у првом кварталу ове године премашио квартални план тако што је умјесто планираних 25% ријешено 36% од планираног броја, односно да је ријешено 60.339 "најстаријих предмета". Иако није наведено на који се период односи овај број "најстаријих предмета" које по плану треба ријешити 2017. године, из пратеће табеле извршења плана, која је такође објављена и доступна (види http://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=67599), видљиво је да у раду још има и предмета који су започети "2000. и раније". На основу овога, уз поновно запажање да се предузимају одређени напори на рјешавању старих предмета, Уставни суд са забринутошћу констатује да су сви ти предмети који су категорисани као "најстарији предмети" (и за које се може претпоставити да трају дуже од пет година, дакле да су иницирани у периоду од 2001. до 2011. године), потенцијалне апелације због кршења права на суђење у разумном року.

103. У вези с тим, Уставни суд је већ у наведеној одлуци број АП 303/16 закључио "да је проблем остао актуелан и након доношења конкретних одлука, односно да јавна власт ни на једном нивоу у Босни и Херцеговини није спровела адекватне мјере којима би се побољшала ситуација упркос знатној и досљедној пракси Уставног суда у овим случајевима". Због тога је Уставни суд у тој одлуци закључио и да кршење права на суђење у разумном року које је утврђено у том предмету "није изоловани инцидент, нити се може приписати конкретном слиједу догађаја у овом предмету, него је посљедица системских недостатака у организовању правосуђа и ефективном остваривању надлежности из ове области и мора бити квалификовано тако да произлази из праксе која није компатибилна са уставним правом на правично суђење" (*op. cit. АП 303/16*, тач. 37-39). Уставни суд је такође сматрао да "треба цијенити досадашње напоре [ВСТСБиХ] као независног и самосталног органа који има задатак да обезбиједи независно, непристрасно и професионално правосуђе, те да унаприједи ефикасност правосуђа у Босни и Херцеговини". Имајући у виду његова овлашћења и надлежности утврђене Законом о ВСТСБиХ, Уставни суд је закључио "да је неопходно да [ВСТСБиХ] предузме даљње мјере којима би се отклониле мањкавости судског система у Босни и Херцеговини у погледу поштовања захтјева за разуман временски рок у оквиру уставног права на правично суђење". Стога је Уставни суд одлучио да Одлуку број АП 303/16 достави ВСТСБиХ, уз захтјев да га ВСТСБиХ, најкасније у року од шест мјесеци од дана пријема те одлуке Уставног суда, обавијести о предузетим мјерама и њиховим ефектима (*op. cit. АП 303/16*, тачка 45). Међутим, Уставни суд са жаљењем констатује да ВСТСБиХ до дана доношења предметне одлуке није Уставном суду доставио тражену обавијест, иако је одлука Уставног суда у ВСТСБиХ примљена 30. марта 2016. године, дакле ни након протека остављеног рока од шест мјесеци.

104. Имајући у виду наведено, Уставни суд остаје при закључку из Одлуке број АП 303/16 о томе да је кршење права на правично суђење дио системских недостатака у организовању правосуђа и ефективном остваривању надлежности из ове области и да мора бити квалификовано тако да произлази из праксе која није компатибилна са уставним правом на правично суђење.

в) Члан 13 - право на дјелотворан правни лијек

105. Уставни суд није у наведеној одлуци број АП 303/16 утврдио и кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције, иако је у дијелу одлуке разматрао то питање и закључио да у односу на право на суђење у разумном року "недостаје дјелотворан правни лијек у домаћем правном систему прије подношења апелације Уставном суду" (*op. cit. АП 303/16*, тачка 40). Међутим, имајући у виду све наведено, Уставни суд ће у овој одлуци детаљно размотрити и питање кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези с правом на суђење у разумном року.

106. Апеланти се нису експлицитно позвали на кршење права из члана 13 Европске конвенције. Међутим, из апелационих навода несумњиво произлази да апеланти сматрају да немају никаквог другог дјелотворног правног средства којим би исходовали окончање поступка у разумном року, осим подношења апелације Уставном суду.

107. У вези с питањем да ли у таквој ситуацији Уставни суд може да разматра кршење и неког права на које се апелант није експлицитно позвао, Уставни суд је у својој пракси указао на релевантну праксу Европског суда који је заузео став да је тај суд најпозванији дати правну квалификацију чињеница изнесених у апликацији и да није ограничен, нити везан за апликантову или владину правну

квалификацију. Уставни суд је такође указао и на сопствену праксу о истом питању у ситуацијама када се апелант позове на једно право, а чињенице и аргументи које изнесе указују на могуће кршење неког другог уставног права (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *АП 4207/13* од 30. септембра 2016. године, тачка 25 с даљњим референцама, објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 83/16, доступна и на www.ustavnisud.ba). Осим тога, како је већ речено, ВСТСБиХ није удовољио захтјеву Уставног суда из Одлуке број АП 303/16, што озбиљно доводи у питање и настојања Уставног суда да кроз своју апелациону надлежност ефикасно ријеши проблем дужине поступака пред редовним судовима.

108. У вези с питањем дјелотворног правног лијека, Уставни суд указује да су према члану 1 Европске конвенције државе чланице дужне да обезбиједе "свакоме у својој надлежности права и слободе" гарантоване Европском конвенцијом. Примарна, позитивна обавеза домаћих власти је, дакле, да свима обезбиједе уживање гарантованих права и слобода, а механизми заштите људских права предвиђени Европском конвенцијом су супсидијарни. Овај супсидијарни карактер је артикулисан и чланом 13 Европске конвенције којим се гарантује доступност, на домаћем нивоу, правног лијека којим ће се обезбиједити спровођење и уживање суштине права гарантованих Европском конвенцијом. Овај правни лијек морају обезбиједити, у којој год форми то одлуче, државе уговорнице. Стандарди Европског суда у вези са овим питањем показују да дјелотворност правног лијека у смислу члана 13 Европске конвенције не зависи од гаранција да ће резултати коришћења тог правног лијека бити у корист онога ко га користи. Осим тога, чак и када један правни лијек *per se* не може у потпуности задовољити захтјеве из овог члана, комбиновање неколико правних лијекова који су предвиђени у домаћем правном систему може дати задовољавајући ефекат. Због тога је, према пракси Европског суда, у сваком конкретном случају потребно утврдити да ли су правни лијекови који су доступни у домаћем правном систему "дјелотворни" на начин да могу предуприједити кршење људских права (види, Европски суд, *Sürmeli против Њемачке*, пресуда од 8. јуна 2006. године, тач. 97-98).

109. Разматрајући модалитете испуњења позитивних обавеза јавне власти ради отклањања системских кршења људских права заштићених Европском конвенцијом, Европски суд је истакао да је "превенција непобитно најбоље рјешење у апсолутном смислу, као и у многим областима. У случају када је судски систем мањкав у односу на захтјев за разуман временски рок из члана 6 став 1 Европске конвенције, правни лијек који је осмишљен да убрза поступак како би се спријечило његово предуго трајање представља најдјелотворније рјешење. Такав правни лијек нуди непобитну предност у односу на правни лијек који пружа само одштету будући да он, такође, спречава и утврђивање узастопних повреда у односу на исти поступак, те не исправља повреду само *a posteriori*, као што чини правни лијек који нуди компензацију. Неке државе су савршено схватиле ситуацију бирајући да комбинују двије врсте правног лијека, једну намијењену убрзању поступка и другу пружању компензације" (*ibid*, тач. 90-100). Члан 13 Европске конвенције, такође, дозвољава држави да одабере било који правни лијек који може убрзати поступак који је у току или правни лијек за обештећење *post factum* због одуговлачења које се већ десило. Док се предност даје првој врсти правног лијека - убрзавању поступка с обзиром на то да се тако спречава даљње одуговлачење, правни лијек којим се добија обештећење може се сматрати подједнако дјелотворним у случају када је поступак предуго трајао, а превентивни правни лијек није постојао (*op. cit. АП 303/16*, тачка 41 с даљњим референцама).

110. С друге стране, према члану VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има и апелациону надлежност, чија је сврха да обезбиједи поштовања највиших стандарда људских права из члана II Устава Босне и Херцеговине. У вези с тим треба запазити и да је обраћање Уставном суду обавезан корак за све оне који би питање евентуалног кршења неког људског права жељели поставити пред Европски суд, осим ако би могли доказати да је апелација Уставном суду недјелотворан правни лијек. У односу на право на суђење у разумном року, апелација Уставном суду је за сада једино правно средство за заштиту тог права. Међутим, имајући у виду све околности о којима је било ријечи, Уставни суд понавља свој став из Одлуке број АП 303/16 да апелација није довољан начин убрзања поступка и/или обештећења зато што она "није непосредно начин остварења права на брзо и дјелотворно суђење, него један од начина да се реагује на дуготрајност и недјелотворност које већ постоје у судском поступку" (*op. cit. АП 303/16*, тачка 40).

111. Уставни суд нарочито запажа да се број апелација које се подносе у вези с дужином поступка, како је већ речено, стално повећава. Одређени број апелација се поново подноси и након што је Уставни суд већ једном утврдио кршење права на суђење у разумном року зато што захтјев Уставног суда да се "поступак хитно оконча" често не буде суштински извршен, па се поступак пред судовима и даље продужава по неколико година и након одлуке Уставног суда (види, нпр. Уставни суд, одлуке о допустивости и меритуму бр. *АП 3210/11* од 10. априла 2013. године, *АП 3067/13* од 20. јуна 2016. године и *АП 4075/15* од 3. фебруара 2016. године, нису објављене, доступне на wwww.ustavnisud.ba). Такође, како је већ речено, ВСТС није обавијестио Уставни суд о било каквој мјери коју је у вези са овим питањем предузео, чак ни када је за то истекао рок остављен у Одлуци број АП 303/16. Осим тога, из предмета ове врсте се види и озбиљан проблем непоштовања рокова за поступање или непоштовање других процесних правила који су прописани законима који би, кад би се досљедно примјењивали, несумњиво имали позитиван утицај на укупну дужину поступка (нпр. рокови за достављање тужбе на одговор или заказивање припремног и главног рочишта или нпр. пракса да се припремно рочиште одлаже и по неколико пута, иако за то нема упоришта у законима о парничном поступку и сл.). Све ово указује на пропусте у ефикасном управљању поступком, што је питање које Уставни суд не може рјешавати у оквиру своје апелационе надлежности. Наиме, код утврђивања евентуалног кршења права на суђење у разумном року, релевантни су само критеријуми који су већ наведени у овој одлуци, а међу њима није досљедно поштовање законом прописаних рокова или неких других процесних правила која су прописана како би се поступком ефикасно управљало и како би се остварио принцип економичности поступка, како траже закони о парничном поступку. Стога се може десити да укупна дужина поступка у вријеме обраћања Уставном суду још није достигла забрињавајући степен према стандардима члана 6 став 1 Европске конвенције да би се могло утврдити кршење тог права, али се због пропуста у ефикасном управљању поступком може достићи и та граница. Дјеловање у тим ранијим фазама поступка, путем одговарајућег правног лијека осмишљеног да убрза поступак како би се спријечило његово предуго трајање, представљало би превенцију у поступцима који трају, да не дође до

кршења права на суђење у разумном року, како кроз своје одлуке захтијева и Европски суд. Свакако, апелација Уставном суду због дужине поступка би и даље била доступна, али као додатно средство заштите људског права на суђење у разумном року, уколико би то било потребно.

112. Дакле, због тога што надлежна јавна власт још није пронашла адекватан начин да ријеши овај очигледан проблем на који Уставни суд годинама указује, затим због ограничене уставне могућности Уставног суда да одреди конкретне мјере убрзања у сваком конкретном предмету, али и због сталног повећања броја апелација које се односе на питање дуготрајности судских поступака, дјелотворност апелације, као правног лијека који је по овом питању једини доступан апелантима, озбиљно је доведена у питање у смислу стварног и ефикасног окончања судских поступака, како би се суштински испунили захтјеви суђења у разумном року.

113. Имајући све ово у виду, Уставни суд сматра да постоји кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези с правом на суђење у разумном року из члана 6 став 1 Европске конвенције.

г) Мјере које је потребно предузети с циљем извршења ове одлуке

У односу на право на суђење у разумном року

114. Што се тиче мјера које надлежна јавна власт треба предузети, Уставни суд је у Одлуци број АП 303/16 нагласио да "премда не треба искључити даљњу реформу законодавства и правних средстава у остварењу права на правично суђење, према мишљењу Уставног суда, примарна улога припада превентивним и структуралним захватима који би требали обезбиједити институционалну способност квалитетног и брзог суђења, те који би вјероватност да дође до повреде права на правично суђење минимизирали и отклонили већ у почетку" (*op. cit. АП 303/16*, тачка 40). Уставни суд сматра значајним указати на чињеницу да прима неупоредиво највећи број апелација које се односе на повреду права на доношење одлуке у разумном року, односно непостојање дјелотворног правног лијека у вези с правом на доношење одлуке у разумном року, у односу на друге земље (нпр. земље у региону) које, у правилу, имају посебан закон према којем се грађани могу обраћати редовним судовима или другим органима само због недоношења одлуке у разумном року, пред којима се њихови захтјеви рјешавају тако да обраћање Уставном суду одређене државе уопште није потребно или је сведено на најмању могућу мјеру. Имајући у виду изнесено, Уставни суд сматра да ће у оваквим околностима, у којима је утврђено системско кршење права на суђење у разумном року, стварни ефекти мјера и активности бити видљиви и суштински дјелотворни само ако сваки дио јавне власти који има надлежности у вези с добром организацијом правосуђа, дјелујући појединачно и заједно, предузме одговарајуће мјере из своје надлежности како би се обезбиједило дјелотворно уживање у праву на правично суђење у разумном року из члана 6 став 1 Европске конвенције.

115. Имајући то у виду, Уставни суд сматра неопходним захтјев за предузимање адекватних мјера у смислу ове одлуке адресирати ВСТСБиХ, надлежним владама и предсједнику суда пред којим се поступци воде будући да сви они имају одређене, законом прописане обавезе у вези с креирањем и одржавањем ефикасног правосуђа.

У односу на право из члана 13 Европске конвенције

116. Имајући у виду да је у овој одлуци утврђено и кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције, а слиједећи праксу Европског суда у сличним случајевима (види, нпр. *Rumpf против Њемачке*, "пилот" пресуда од 2. септембра 2009. године, *Athanasiou и др. против Грчке*, "пилот" пресуда од 21. децембра 2010. године и сл.), Уставни суд сматра да је неопходно наложити да Влада Федерације Босне и Херцеговине и ВСТСБиХ без одлагања, а најкасније у року од шест мјесеци од пријема ове одлуке Уставног суда, предузму одговарајуће мјере из своје надлежности с циљем прописивања једног или више дјелотворних правних лијекова у складу са чланом 13 Европске конвенције и са овом одлуком ради ефикасне заштите права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

117. Уставни суд закључује да је у свим поступцима из апелација које су предмет ове одлуке дошло до кршења права на правично суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције будући да је у сваком појединачном случају дужина поступка била претјерано дуга, за шта судови нису дали разумно и логично објашњење. Осим тога, упркос мјерама које се предузимају за рјешавање прекомјерне дужине судских поступака, Уставни суд сматра да је такво прекомјерно трајање судских поступака посљедица системских недостатака у организовању правосуђа и ефективном остваривању надлежности разних нивоа јавне власти у овој области, због чега постоји системско кршење овог права пред редовним судовима.

118. Уставни суд, такође, закључује да постоји и кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези с правом на суђење у разумном року из члана 6 став 1 Европске конвенције будући да не постоји дјелотворан правни лијек којим би се апелантима, прије подношења апелације Уставном суду, омогућило убрзање поступка који је у току или обештећење због одуговлачења које се већ десило.

119. На основу члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2), члана 62 став (7), члана 72 ст. (4) и (5) и члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

120. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

622

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u sastavu: predsjednik Mirsad Ćeman, potpredsjednici Mato Tadić i Zlatko M. Knežević i sudije Valerija Galić, Miodrag Simović i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 10. maja 2017. godine, u predmetu broj **AP 2907/16**, rješavajući apelacije **A. Đ. i drugih**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2), člana 62. stav (7), člana 72. st. (4) i (5) i člana 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije koje su podnijeli: **A. Đ., Ljubo Todorović, Milenko Kobas i Drago Trbić**.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog dužine trajanja postupka i

povreda prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi s pravom na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u predmetima pred **Vrhovnim sudom Republike Srpske** broj 95 1 P 002131 17 Rev 2, broj 11 0 U 012675 14 Uvp, broj 77 0 P 016244 17 Rev 2 i broj 11 0 U 015893 16 Uvp.

Na osnovu člana 74. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **Vladi Republike Srpske** da apelantima **A. Đ., Ljubi Todoroviću, Milenku Kobasu i Dragi Trbiću** isplati iznos od po 1.000,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, i to u roku od tri mjeseca od dostavljanja ove odluke, uz obavezu da nakon isteka ovog roka plati zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Na osnovu člana 72. stav (4) Pravila Ustavnog suda, nalaže se:

Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine da, u skladu sa ovom odlukom, u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke, preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sistemskog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa ovom odlukom.

Vladi Republike Srpske da, u skladu sa ovom odlukom, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke, preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sistemskog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa ovom odlukom.

Predsjedniku Vrhovnog suda Republike Srpske da, u skladu sa ovom odlukom, odmah preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sistemskog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a na osnovu člana 62. stav (7) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i mjere za okončanje postupaka iz ove odluke u predmetima br. 77 0 P 016244 17 Rev 2 i 11 0 U 015893 16 Uvp u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Na osnovu člana 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine, Vladi Republike Srpske i predsjedniku Vrhovnog suda Republike Srpske** da najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

AP 2907/16

1. A. Đ. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Beograda, Republika Srbija, podnio je 2. jula 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 1. marta 2010. godine pred Osnovnim sudom u Trebinju - Odjeljenje u Nevesinju radi utvrđenja koja imovina ulazi u zaostavštinu. Rješenjem Okružnog suda u Trebinju od 9. oktobra 2014. godine predmet je vraćen Osnovnom sudu u Trebinju - Odjeljenje u Nevesinju na ponovni postupak, a Vrhovni sud Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) donio je 15. februara 2017. godine Rješenje broj 95 1 P 002131 17 Rev 2 kojim je odbačena apelantova revizija izjavljena protiv presude Okružnog suda u Trebinju od 14. decembra 2015. godine (postupak je trajao gotovo sedam godina). Apelant je dopunio apelaciju 24. aprila 2017. godine.

AP 2939/16

2. Ljubo Todorović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Čelinca, kojeg zastupa Čedomir Jungić, advokat iz Banje Luke, podnio je 11. jula 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka u upravnom sporu koji je Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite RS, kao tuženi, pokrenulo zahtjevom za vanredno preispitivanje sudske odluke od 21. jula 2014. godine pred Vrhovnim sudom, u predmetu priznavanja svojstva ratnog vojnog invalida (apelantu je rješenjem prvostepenog organa od 24. juna 2010. godine utvrđen prestanak svojstva ratnog vojnog invalida i prava na ličnu invalidninu). U predmetnom postupku Vrhovni sud je 1. marta 2017. godine donio Presudu broj 11 0 U 012675 14 Uvp kojom je odbijen zahtjev tuženog (postupak je trajao dvije godine i sedam mjeseci).

AP 327/17

3. Milenko Kobas (u daljnjem tekstu: apelant) iz Omarske, kojeg zastupa njegova sestra, Milena Kobas iz Banje Luke, podnio je 24. januara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 10. februara 2005. godine pred Osnovnim sudom u Prijedoru radi zaštite prava iz radnog odnosa. Predmetni postupak je višestruko vraćan prvostepenom sudu na ponovni postupak, a od 13. februara 2017. godine se nalazi pred Vrhovnim sudom radi odlučivanja po reviziji i još nije okončan.

AP 555/17

4. Drago Trbić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banje Luke, kojeg zastupa Željko Bubić, advokat iz Banje Luke, podnio je 10. februara 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji se tiče ponovnog određivanja starosne penzije. Naime, apelant je penzionisan rješenjem Fonda PIORS - Filijala Banja Luka od 31. januara 2000. godine i od tada pa do 20. oktobra 2014. godine prvostepeni organ je više puta mijenjao rješenje i visinu penzije, a predmet je vraćan i na ponovni sudski postupak, da bi Okružni sud u Banjoj Luci presudom od 1. novembra 2015. godine odbio apelantovu tužbu protiv rješenja Fonda PIORS od 4. decembra 2014. godine kojim je odbijena apelantova žalba izjavljena protiv prvostepenog rješenja od 20. oktobra 2014. godine. Apelant je 4. decembra 2015. godine podnio zahtjev za vanredno preispitivanje navedene presude Okružnog suda u Banjoj Luci, te je predmet 3. februara 2016. godine dostavljen Vrhovnom sudu i još nije okončan.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

5. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Osnovnog suda u Trebinju, Okružnog suda u Trebinju, Osnovnog

suda u Prijedoru, Okružnog suda u Banjoj Luci, Fonda PIORS i Vrhovnog suda zatraženo je u periodu od 31. januara do 29. marta 2017. godine da dostave odgovor na apelaciju.

6. Sudovi su u periodu od 14. februara do 20. aprila 2017. godine dostavili odgovore na predmetne apelacije.

7. S obzirom na to da se sve navedene apelacije odnose na isto pitanje, Ustavni sud je u skladu sa članom 32. stav 1. Pravila Ustavnog suda odlučio da spoji predmete br. AP 2907/16, AP 2939/16, AP 327/17 i AP 555/17 u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem **AP 2907/16.**

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacionih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

9. Svi apelanti su podnijeli apelacije zbog dužine trajanja postupaka koje su pokrenuli u periodu od 10. februara 2005. do 21. jula 2014. godine i koji su u vrijeme podnošenja apelacije trajali od dvije godine do 12 godina i dva mjeseca. Postupajući u konkretnim predmetima sudovi su imali periode neaktivnosti, odnosno nisu efikasno preduzimali neophodne procesne radnje s ciljem okončanja predmetnih postupaka.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. U svim apelacijama, apelanti smatraju da im je zbog dužine trajanja postupaka pred redovnim sudovima povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Osim toga, neki apelanti se pozivaju i na kršenje prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

b) Odgovori na apelaciju

11. U odgovoru na apelacije redovni sudovi opravdavaju dužinu trajanja predmetnih postupaka tako što se uglavnom pozivaju na Plan rješavanja starih predmeta koji su obavezni provoditi u skladu sa instrukcijama Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: VSTVBiH), te na nedovoljnu kadrovsku popunjenost i prevelik broj predmeta koji se nalaze na rješavanju pred tim sudovima.

V. Relevantni propisi

12. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08, 45/09, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Član 10.

Sud je dužan da postupak sprovede bez odugovlačenja i sa što manje troškova i da onemogući svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 420.

U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a naročito pri određivanju rokova i ročišta, sud će uvijek obraćati naročitu pažnju na potrebu hitnog rješavanja radnih sporova.

13. U **Zakonu o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) relevantne odredbe glase:

Član 3.

(1) Vijeće kao nezavisni i samostalni organ ima zadatak da osigura nezavisno, nepristrasno i profesionalno pravosuđe, kako je propisano u članu 17. ovog zakona.

Član 17.

Vijeće ima sljedeće nadležnosti:

(1) imenuje sudije, uključujući predsjednike sudova, sudije porotnike i dodatne sudije u sve sudove na državnom, entitetskom, kantonalnom, okružnom, osnovnom i općinskom nivou u Bosni i Hercegovini, uključujući Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, sa izuzetkom ustavnih sudova entitetâ Bosne i Hercegovine;

[...]

(15) daje prijedloge, prema vlastitoj ocjeni, u vezi s godišnjim budžetom predloženim od strane državnih tijela i/ili vlada za sudove i tužilaštva;

(16) daje i iznosi, prema vlastitoj ocjeni, prijedloge za izmjenu budžeta predloženih od strane državnih organa i/ili vlada i/ili Pravosudne komisije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine nadležnim zakonodavnim organima;

(17) prikuplja i analizira izvještaje, kao i potrebne informacije o budžetu i prihodima za sudove i tužilaštva kako bi se osigurali statistički podaci za efikasan rad sudova i tužilaštava;

[...]

(19) učestvuje u izradi nacrta i odobrava Pravilnike o poslovanju za sudove i tužilaštva u Bosni i Hercegovini;

(20) nadgleda i savjetuje sudove i tužilaštva o odgovarajućim i efikasnim tehnikama i postupcima u vezi s budžetom, upravljanjem i rukovođenjem i inicira edukaciju u tom pogledu;

(21) pokreće, nadgleda i koordinira projekte koji se odnose na poboljšanje pitanja vezanih za upravljanje sudovima i tužilaštvima, uključujući traženje finansijskih sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora;

[...]

(23) utvrđuje kriterije za rad sudova i tužilaštava i pokreće istrage koje se odnose na postupanje u oblasti uprave ili finansija;

[...]

(25) utvrđuje broj sudija, tužilaca i zamjenikâ glavnog tužioca za sudove i tužilaštva iz njegove nadležnosti, nakon konsultacija s predsjednikom suda ili glavnim tužiocem, tijelom nadležnim za budžet, i nadležnim ministarstvom pravde;

[...]

28) daje mišljenje o nacrtima zakona, propisa i o važnim pitanjima koja mogu uticati na pravosuđe, pokreće postupak usvajanja zakona i drugih propisa i daje smjernice sudovima i tužilaštvima iz nadležnosti Vijeća;

[...]

14. U **Zakonu o sudovima u Republici Srpskoj** ("Službeni glasnik RS" br. 37/12 i 44/15) relevantne odredbe glase:

Član 48.

[...]

(3) Predsjednik suda odgovoran je za rukovođenje cjelokupnim sudom i sudskom upravom.

[...]

Član 55.

(1) Ministar, uz prethodnu saglasnost Visokog sudskog i tužilačkog savjeta, donosi Pravilnik o unutrašnjem sudskom poslovanju.

(2) Predsjednik suda, uz saglasnost ministra, donosi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

Član 56.

Ministarstvo u okviru sudske uprave ima sljedeće nadležnosti:

a) izrada zakonskih tekstova i drugih propisa za ustanovljenje, nadležnost, sastav i postupak pred sudovima,

b) vrši nadzor i prati primjenu ovog zakona i drugih propisa i podzakonskih akata koji se odnose na organizaciju i poslovanje suda,

v) osiguranje materijalnih, finansijskih, prostornih i drugih uslova za rad sudova,

g) prikupljanje statističkih i drugih podataka o radu sudova,

[...]

e) nadzor nad primjenom Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju,

[...]

VI. Dopustivost

15. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

16. U skladu sa članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

17. Ustavni sud naglašava da, u skladu sa članom 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Stoga su apelacije koje su podnesene u odnosu na predmete u kojima nije donesena odluka, dopustive po članu 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda.

18. Ustavni sud ukazuje da su postupci u predmetima br. AP 2907/16 i AP 2939/16 okončani Rješenjem Vrhovnog suda broj 95 1 P 002131 17 Rev 2 od 15. februara 2017. godine (AP 2907/16) i Presudom Vrhovnog suda broj 11 0 U 012675 14 Uvp od 1. marta 2017. godine (AP 2939/16), dakle nakon podnošenja ovih apelacija. Odluke su dostavljene apelantima, ali predmetne apelacije su, u smislu člana 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, bile dopustive i u vrijeme podnošenja.

19. Konačno, apelacije ispunjavaju i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive, niti su očigledno (*prima facie*) neosnovane.

20. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. 1, 2, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete u pogledu dopustivosti u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VII. Meritum

21. Apelanti smatraju da im je zbog dužine trajanja postupaka pred redovnim sudovima prekršeno pravo na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

a) Pravo na pravično suđenje

22. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

23. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

24. Ustavni sud zapaža da su postupci, na čiju dužinu apelanti ukazuju u apelacijama, započeli između 10. februara 2005. i 21. jula 2014. godine i da neki još nisu okončani, dok su drugi okončani nakon podnošenja apelacije, kako je ranije navedeno. Dakle, postupci u predmetnim apelacijama su trajali ili još traju između dvije godine i sedam mjeseci i 12 godina i dva mjeseca.

25. U brojnim odlukama koje je donio u vezi sa ovim pitanjem, Ustavni sud je kontinuirano ukazivao da se "razumnost" dužine postupka ocjenjuje u svjetlu okolnosti svakog pojedinog predmeta. Pri tome, kriteriji koji su uspostavljeni u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) o kojima treba voditi računa su: složenost predmeta, ponašanje strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti i značaj koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, npr. Evropski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38. i Ustavni sud, između mnogih, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 660/04* od 13. septembra 2005. godine, *AP 155/05* od 14. marta 2006. godine i dr.).

26. Također, i Evropski i Ustavni sud kontinuirano ističu da je u određenim postupcima, u kojima je po domaćem zakonu propisano da su hitne prirode, potrebna naročita marljivost nadležnih vlasti. Takav je slučaj npr. s predmetima koji se tiču ličnog statusa i svojstva ili npr. u radnim sporovima (vidi, Evropski sud, *Borgese protiv Italije*, presuda od 26. februara 1992. godine, Serija A, broj 228-B, stav 18. i *Novović protiv Crne Gore*, predstavka broj 13210/05, presuda od 23. oktobra 2012. godine, stav 51. i Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 2310/06* od 27. februara 2008. godine, *AP 1233/06* od 15. januara 2009. godine i dr.).

27. Nakon detaljne analize svake pojedinačne apelacije koja je predmet razmatranja u ovoj odluci, Ustavni sud nije mogao zaključiti da se u postupcima na čiju se dužinu apelanti žale radi o naročito složenim pitanjima, niti da su apelanti svojim ponašanjem odlučujuće doprinijeli ukupnoj dužini postupaka u pitanju. Osim toga, Ustavni sud je u svojoj praksi, također, zapazio da kada sudovi i pokušavaju opravdati dugo trajanje postupka, ta opravdanja se uglavnom odnose na to da se predmeti rješavaju "prema redoslijedu prijema inicijalnog akta, odnosno u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH, a za period od 1. januara 2016. godine do 31. marta 2016. godine" (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 303/16* od 16. marta 2016. godine, tačka 15, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 24/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba ili Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1360/14* od 15. februara 2017. godine, tačka 9, dostupna na www.ustavnisud.ba). Ista opravdanja se vide i u odgovorima na predmetne apelacije.

28. Međutim, i Evropski i Ustavni sud kontinuirano ističu da sudovi moraju djelotvorno kontrolirati postupak i omogućiti strankama da u razumnom roku dođu do konačne odluke, ali i da tokom tog postupka uživaju sve garancije člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1975/14* od 11. januara 2017. godine, tačka 42. s daljnjim referencama).

29. Osim toga, Ustavni sud kontinuirano reafirmira i vrlo čvrste vlastite, ali i stavove Evropskog suda o tome da je dužnost države da organizira svoj pravni sistem tako da omogući sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima iz Evropske konvencije. Naime, Ustavni sud u svojoj praksi ističe da hronična opterećenost sudova nije opravdanje za prekomjernu dužinu postupka, dok se trenutni zastoj, koji za pravni sistem

predstavlja iznenađenje, uzrokovan, npr. recesijom, može opravdati efikasnim mjerama koje se preduzimaju za njegovo otklanjanje. Naime, države ugovornice nisu odgovorne u slučaju privremenog zaostatka svojih sudova pod uvjetom da preduzmu odgovarajuće mjere da se takva vanredna situacija popravi (*op. cit. AP 303/16*, tačka 30. s daljnjim referencama).

30. Imajući u vidu kriterije koji su već navedeni, te vodeći računa o svim okolnostima u svakom konkretnom predmetu koji se razmatra ovom odlukom, Ustavni sud smatra da je dužina postupka u svakom pojedinačnom slučaju bila pretjerana i da nije zadovoljila zahtjeve "suđenja u razumnom roku". Stoga, Ustavni sud smatra da je u svakom pojedinačnom predmetu došlo do kršenja člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

31. U smislu člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu nematerijalne štete. Međutim, Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i osnovnih sloboda.

32. Budući da je u predmetnim apelacijama utvrđeno kršenje prava na suđenje u razumnom roku, te da su svi apelanti zatražili naknadu štete, Ustavni sud smatra da svakom apelantu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete koju su apelanti nesumnjivo pretrpjeli zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku. S obzirom na odluku u ovom predmetu i vodeći se načelima pravičnosti, Ustavni sud smatra da svakom apelantu treba na ime naknade nematerijalne štete isplatiti iznos od po 1.000,00 KM. Ustavni sud se opredijelio za načelo da svim apelantima dodijeli istu naknadu bez obzira na razlike u pojedinim slučajevima, uvjeren da će ovakva simbolična naknada biti odgovarajuća satisfakcija, ali i da će nadležni organi kojima je dat nalog u izreci ove odluke preduzeti efikasne mjere s ciljem sprečavanja kršenja ustavnih prava, odnosno otklanjanja posljedica njihovog kršenja kako u slučaju navedenih apelanata tako i u odnosu na sva ostala lica u relevantno istoj ili sličnoj situaciji.

33. Ovu naknadu je dužna platiti Vlada Republike Srpske, s obzirom na sjedište sudova pred kojim su vođeni predmetni postupci, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, uz obavezu da nakon isteka ovog roka plati apelantima zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

Ostali navodi

34. Neki od apelanata navode da im je zbog dužine trajanja predmetnih postupaka povrijeđeno pravo na imovinu. S obzirom na to da povredu ovih prava zasnivaju na identičnim navodima koji su već detaljno ispitani u ovoj odluci u odnosu na pravo na pravično suđenje u razumnom roku, Ustavni sud smatra da nema potrebe posebno ispitivati apelacione navode i u odnosu na pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

b) Dužina trajanja parničnih postupaka kao sistemski problem

35. Ustavni sud je, nakon što je u brojnim predmetima naglasio da se preopterećenost sudova velikim brojem starih predmeta ne može smatrati vanrednom okolnošću, u već spomenutoj Odluci broj AP 303/16 zaključio da se radi o sistemskom problemu "koji je doveo do hroničnih zaostataka u radu suda, pa i svaki novi predmet postaje stari dok dođe na red za rješavanje, što stvara pozitivnu obavezu javne vlasti da taj problem adekvatno riješi". Dalje, Ustavni sud je naglasio da je evidentno "da je javna vlast preduzela određene korake na organiziranju svog rada donošenjem Plana rješavanja starih predmeta u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH", ali je zaključio da "navedene mjere nisu bile efikasne jer nisu dovele do otklanjanja zaostataka u radu, s obzirom na to da konkretni zastoj nije privremen, nego predstavlja hronično preopterećenje suda" (*op. cit. AP 303/16*, tačka 25).

36. Dalje, pregled statistike vrste predmeta pred Ustavnim sudom iz njegove apelacione nadležnosti pokazuje da je u periodu od januara 2008. do februara 2017. godine Ustavni sud donio ukupno 1.447 odluka u kojima je utvrdio povredu prava na pravično suđenje zbog nedonošenja odluke u razumnom roku (u parničnom i izvršnom postupku zajedno, ali ovaj broj ne obuhvaća odluke u kojima je utvrđeno kršenje ovog prava u upravnom i krivičnom postupku, niti odluke koje se tiču neizvršenja iz budžeta raznih nivoa vlasti). Ustavni sud je u tim odlukama naložio određenim nivoima javne vlasti da apelantima isplate određene novčane iznose na ime naknade nastale nematerijalne štete zbog ovakvog kršenja ustavnih prava, pozivajući se na sjedište suda pred kojim je vođen postupak u kojem je utvrđena povreda. Ukupan iznos ovako dosuđene naknade u navedenom periodu iznosi oko 1.800.000,00 KM, što predstavlja značajan iznos. U vrijeme donošenja ove odluke, pred Ustavnim sudom se nalazi oko 600 predmeta u kojima se apelanti žale na kršenje prava na suđenje u razumnom roku, a taj broj se stalno povećava prilivom novih apelacija u kojima se kao primarno postavlja pitanje dužine postupka.

37. Ustavni sud također zapaža da je VSTVBiH u svom saopćenju za štampu od 12. aprila 2017. godine objavio da je u 2017. godini planirao riješiti ukupno 156.320 "najstarijih predmeta", te da je u prvom kvartalu ove godine premašio kvartalni plan tako što je umjesto planiranih 25% riješeno 36% od planiranog broja, odnosno da je riješeno 60.339 "najstarijih predmeta". Iako nije navedeno na koji se period odnosi ovaj broj "najstarijih predmeta" koje po planu treba riješiti 2017. godine, iz prateće tabele izvršenja plana, koja je također objavljena i dostupna (vidi http://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp ?id=67599), vidljivo je da u radu još ima i predmeta koji su započeti "2000. i ranije". Na osnovu ovoga, uz ponovno zapažanje da se preduzimaju određeni napori na rješavanju starih predmeta, Ustavni sud sa zabrinutošću konstatira da su svi ti predmeti koji su kategorizirani kao "najstariji predmeti" (i za koje se može pretpostaviti da traju duže od pet godina, dakle da su inicirani u periodu od 2001. do 2011. godine), potencijalne apelacije zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku.

38. U vezi s tim, Ustavni sud je već u navedenoj Odluci broj AP 303/16 zaključio "da je problem ostao aktuelan i nakon donošenja konkretnih odluka, odnosno da javna vlast ni na jednom nivou u Bosni i Hercegovini nije provela adekvatne mjere kojima bi se poboljšala situacija uprkos znatnoj i dosljednoj praksi Ustavnog suda u ovim slučajevima". Zbog toga je Ustavni sud u toj odluci zaključio i da kršenje prava na suđenje u razumnom roku koje je utvrđeno u tom predmetu "nije izolirani incident, niti se može pripisati konkretnom slijedu događaja u ovom predmetu, nego je posljedica sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje" (*op. cit. AP 303/16*, tač. 37-39). Ustavni sud je također smatrao da "treba cijeniti dosadašnje napore [VSTVBiH] kao nezavisnog i samostalnog organa koji ima zadatak da osigura nezavisno, nepristrasno i profesionalno pravosuđe, te da unaprijedi efikasnost pravosuđa u Bosni i Hercegovini". Imajući u vidu njegova ovlaštenja i nadležnosti utvrđene Zakonom o VSTVBiH,

Ustavni sud je zaključio "da je neophodno da [VSTVBiH] preduzme daljnje mjere kojima bi se otklonile manjkavosti sudskog sistema u Bosni i Hercegovini u pogledu poštovanja zahtjeva za razuman vremenski rok u okviru ustavnog prava na pravično suđenje". Stoga je Ustavni sud odlučio da Odluku broj AP 303/16 dostavi VSTVBiH uz zahtjev da ga VSTVBiH, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana prijema te odluke Ustavnog suda, obavijesti o preduzetim mjerama i njihovim efektima (*op. cit. AP 303/16*, tačka 45). Međutim, Ustavni sud sa žaljenjem konstatira da VSTVBiH do dana donošenja predmetne odluke nije Ustavnom sudu dostavio traženu obavijest, iako je odluka Ustavnog suda u VSTVBiH primljena 30. marta 2016. godine, dakle ni nakon proteka ostavljenog roka od šest mjeseci.

39. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud ostaje pri zaključku iz Odluke broj AP 303/16 o tome da je kršenje prava na pravično suđenje dio sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i da mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje.

c) Član 13. - pravo na djelotvoran pravni lijek

40. Ustavni sud nije u navedenoj odluci broj AP 303/16 utvrdio i kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, iako je u dijelu odluke razmatrao to pitanje i zaključio da u odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku "nedostaje djelotvoran pravni lijek u domaćem pravnom sistemu prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu" (*op. cit. AP 303/16*, tačka 40). Međutim, imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud će u ovoj odluci detaljno razmotriti i pitanje kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku.

41. Apelanti se nisu eksplicitno pozvali na kršenje prava iz člana 13. Evropske konvencije. Međutim, iz apelacionih navoda nesumnjivo proizlazi da apelanti smatraju da nemaju nikakvog drugog djelotvornog pravnog sredstva kojim bi ishodovali okončanje postupka u razumnom roku, osim podnošenja apelacije Ustavnom sudu.

42. U vezi s pitanjem da li u takvoj situaciji Ustavni sud može razmatrati kršenje i nekog prava na koje se apelant nije eksplicitno pozvao, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao na relevantnu praksu Evropskog suda koji je zauzeo stav da je taj sud najpozvaniji dati pravnu kvalifikaciju činjenica iznesenih u aplikaciji i da nije ograničen, niti vezan za aplikantovu ili vladinu pravnu kvalifikaciju. Ustavni sud je također ukazao i na vlastitu praksu o istom pitanju u situacijama kada se apelant pozove na jedno pravo, a činjenice i argumenti koje iznese ukazuju na moguće kršenje nekog drugog ustavnog prava (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 4207/13* od 30. septembra 2016. godine, tačka 25. s daljnjim referencama, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 83/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba). Osim toga, kako je već rečeno, VSTVBiH nije udovoljio zahtjevu Ustavnog suda iz Odluke broj AP 303/16, što ozbiljno dovodi u pitanje i nastojanja Ustavnog suda da kroz svoju apelacionu nadležnost efikasno riješi problem dužine postupaka pred redovnim sudovima.

43. U vezi s pitanjem djelotvornog pravnog lijeka, Ustavni sud ukazuje da su prema članu 1. Evropske konvencije države članice dužne osigurati "svakome u svojoj nadležnosti prava i slobode" garantirane Evropskom konvencijom. Primarna, pozitivna obaveza domaćih vlasti je, dakle, da svima osiguraju uživanje garantiranih prava i sloboda, a mehanizmi zaštite ljudskih prava predviđeni Evropskom konvencijom su supsidijarni. Ovaj supsidijarni karakter je artikuliran i članom 13. Evropske konvencije kojim se garantira dostupnost, na domaćem nivou, pravnog lijeka kojim će se osigurati provođenje i uživanje suštine prava garantiranih Evropskom konvencijom. Ovaj pravni lijek moraju osigurati, u kojoj god formi to odluče, države ugovornice. Standardi Evropskog suda u vezi s ovim pitanjem pokazuju da djelotvornost pravnog lijeka u smislu člana 13. Evropske konvencije ne zavisi od garancija da će rezultati korištenja tog pravnog lijeka biti u korist onoga ko ga koristi. Osim toga, čak i kada jedan pravni lijek *per se* ne može u potpunosti zadovoljiti zahtjeve iz ovog člana, kombiniranje nekoliko pravnih lijekova koji su predviđeni u domaćem pravnom sistemu može dati zadovoljavajući efekt. Zbog toga je, prema praksi Evropskog suda, u svakom konkretnom slučaju potrebno utvrditi da li su pravni lijekovi koji su dostupni u domaćem pravnom sistemu "djelotvorni" na način da mogu prevenirati kršenje ljudskih prava (vidi, Evropski sud, *Sürmeli protiv Njemačke*, presuda od 8. juna 2006. godine, tač. 97-98).

44. Razmatrajući modalitete ispunjenja pozitivnih obaveza javne vlasti radi otklanjanja sistemskih kršenja ljudskih prava zaštićenih Evropskom konvencijom, Evropski sud je istakao da je "prevencija nepobitno najbolje rješenje u apsolutnom smislu, kao i u mnogim oblastima. U slučaju kada je sudski sistem manjkav u odnosu na zahtjev za razuman vremenski rok iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pravni lijek koji je osmišljen da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje, predstavlja najdjelotvornije rješenje. Takav pravni lijek nudi nepobitnu prednost u odnosu na pravni lijek koji pruža samo odštetu, budući da on, također, sprečava i utvrđivanje uzastopnih povreda u odnosu na isti postupak, te ne ispravlja povredu samo *a posteriori*, kao što to čini pravni lijek koji nudi kompenzaciju. Neke države su savršeno shvatile situaciju birajući da kombiniraju dvije vrste pravnog lijeka, jednu namijenjenu ubrzanju postupka i drugu pružanju kompenzacije" (*ibid*, tač. 90-100). Član 13. Evropske konvencije, također, dozvoljava državi da odabere bilo koji pravni lijek koji može ubrzati postupak koji je u toku ili pravni lijek za obeštećenje *post factum* zbog odugovlačenja koje se već desilo. Dok se prednost daje prvoj vrsti pravnog lijeka - ubrzavanju postupka s obzirom na to da se tako sprečava daljnje odugovlačenje, pravni lijek kojim se dobiva obeštećenje može se smatrati podjednako djelotvornim u slučaju kada je postupak predugo trajao, a preventivni pravni lijek nije postojao (*op. cit. AP 303/16*, tačka 41. s daljnjim referencama).

45. S druge strane, prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima i apelacionu nadležnost, koja za svrhu ima osiguranje poštovanja najviših standarda ljudskih prava iz člana II Ustava Bosne i Hercegovine. U vezi s tim treba zapaziti i da je obraćanje Ustavnom sudu obavezan korak za sve one koji bi pitanje eventualnog kršenja nekog ljudskog prava željeli postaviti pred Evropski sud, osim ako bi mogli dokazati da je apelacija Ustavnom sudu nedjelotvoran pravni lijek. U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku, apelacija Ustavnom sudu je za sada jedino pravno sredstvo za zaštitu tog prava. Međutim, imajući u vidu sve okolnosti o kojima je bilo riječi, Ustavni sud ponavlja svoj stav iz Odluke broj AP 303/16 da apelacija nije dovoljan način ubrzanja postupka i/ili obeštećenja zato što ona "nije neposredno način ostvarenja prava na brzo i djelotvorno suđenje, nego jedan od načina da se reagira na dugotrajnost i nedjelotvornost koje već postoje u sudskom postupku" (*op. cit. AP 303/16*, tačka 40).

46. Ustavni sud naročito zapaža da se broj apelacija koje se podnose u vezi s dužinom postupka, kako je to već rečeno, stalno povećava. Određeni broj apelacija se ponovo podnosi i nakon što je Ustavni sud već jednom utvrdio kršenje prava na suđenje u razumnom roku zato što zahtjev Ustavnog suda da se "postupak hitno okonča" često ne bude suštinski izvršen, pa se postupak pred sudovima i dalje produžava po nekoliko godina i nakon odluke Ustavnog suda (vidi, npr. Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 3210/11* od 10. aprila 2013. godine, *AP 3067/13* od 20. juna 2016. godine i *AP 4075/15* od 3.

februara 2016. godine, nisu objavljene, dostupne na www.ustavnisud.ba). Također, kako je već rečeno, VSTVBiH nije obavijestio Ustavni sud o bilo kakvoj mjeri koju je u vezi sa ovim pitanjem preduzeo, čak ni kada je za to istekao rok ostavljen u Odluci broj AP 303/16. Osim toga, iz predmeta ove vrste se vidi i ozbiljan problem nepoštovanja rokova za postupanje ili nepoštovanje drugih procesnih pravila koji su propisani zakonima o parničnom postupku koji bi, kad bi se dosljedno primjenjivali, nesumnjivo imali pozitivan utjecaj na ukupnu dužinu postupka (npr. rokovi za dostavljanje tužbe na odgovor ili zakazivanje pripremnog i glavnog ročišta ili npr. praksa da se pripremno ročište odlaže i po nekoliko puta, iako za to nema uporišta u zakonima o parničnom postupku i sl.). Sve ovo ukazuje na propuste u efikasnom upravljanju postupkom, što je pitanje koje Ustavni sud ne može rješavati u okviru svoje apelacione nadležnosti. Naime, kod utvrđivanja eventualnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku, relevantni su samo kriteriji koji su već navedeni u ovoj odluci, a među njima nije dosljedno poštovanje zakonom propisanih rokova ili nekih drugih procesnih pravila koja su propisana kako bi se postupkom efikasno upravljalo i kako bi se ostvarilo načelo ekonomičnosti postupka, kako to traže zakoni o parničnom postupku. Stoga se može desiti da ukupna dužina postupka u vrijeme obraćanja Ustavnom sudu još nije dostigla zabrinjavajući stepen prema standardima člana 6. stav 1. Evropske konvencije da bi se moglo utvrditi kršenje tog prava, ali se zbog propusta u efikasnom upravljanju postupkom može dostići i ta granica. Djelovanje u tim ranijim fazama postupka, putem odgovarajućeg pravnog lijeka osmišljenog da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje, predstavljalo bi prevenciju u postupcima koji traju da ne dođe do kršenja prava na suđenje u razumnom roku, kako to kroz svoje odluke zahtijeva i Evropski sud. Svakako, apelacija Ustavnom sudu zbog dužine postupka bi i dalje bila dostupna, ali kao dodatno sredstvo zaštite ljudskog prava na suđenje u razumnom roku, ukoliko bi to bilo potrebno.

47. Dakle, zbog toga što nadležna javna vlast još nije pronašla adekvatan način da riješi ovaj očigledan problem na koji Ustavni sud godinama ukazuje, zatim zbog ograničene ustavne mogućnosti Ustavnog suda da odredi konkretne mjere ubrzanja u svakom konkretnom predmetu, ali i zbog stalnog povećanja broja apelacija koje se isključivo odnose na pitanje dugotrajnosti sudskih postupaka, djelotvornost apelacije, kao pravnog lijeka koji je po ovom pitanju jedini dostupan apelantima, ozbiljno je dovedena u pitanje u smislu stvarnog i efikasnog okončanja parničnih postupaka, kako bi se suštinski ispunili zahtjevi suđenja u razumnom roku.

48. Imajući sve ovo u vidu, Ustavni sud smatra da postoji kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

d) Mjere koje je potrebno preduzeti s ciljem izvršenja ove odluke

U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku

49. Što se tiče mjera koje nadležna javna vlast treba preduzeti, Ustavni sud je u Odluci broj AP 303/16 naglasio da "premda ne treba isključiti daljnju reformu zakonodavstva i pravnih sredstava u ostvarenju prava na pravično suđenje, prema mišljenju Ustavnog suda, primarna uloga pripada preventivnim i strukturalnim zahvatima koji bi trebali osigurati institucionalnu sposobnost kvalitetnog i brzog suđenja, te koji bi vjerovatnost da dođe do povrede prava na pravično suđenje minimizirali i otklonili već u početku" (*op. cit. AP 303/16*, tačka 40). Ustavni sud smatra značajnim ukazati na činjenicu da prima neuporedivo najveći broj apelacija koje se odnose na povredu prava na donošenje odluke u razumnom roku, odnosno nepostojanje djelotvornog pravnog lijeka u vezi s pravom na donošenje odluke u razumnom roku, u odnosu na druge zemlje (npr. zemlje u regionu) koje, u pravilu, imaju poseban zakon prema kojem se građani mogu obraćati redovnim sudovima ili drugim organima samo zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, pred kojima se njihovi zahtjevi rješavaju tako da obraćanje Ustavnom sudu određene države uopće nije potrebno ili je svedeno na najmanju moguću mjeru. Imajući u vidu izneseno, Ustavni sud smatra da će u ovakvim okolnostima, u kojima je utvrđeno sistemsko kršenje prava na suđenje u razumnom roku, stvarni efekti mjera i aktivnosti biti vidljivi i suštinski djelotvorni samo ako svaki dio javne vlasti koji ima nadležnosti u vezi s dobrom organizacijom pravosuđa, djelujući pojedinačno i zajedno, preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti kako bi se osiguralo djelotvorno uživanje u pravu na pravično suđenje u razumnom roku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

50. Imajući to u vidu, Ustavni sud smatra neophodnim zahtjev za preduzimanje adekvatnih mjera u smislu ove odluke adresirati VSTVBiH, nadležnim vladama i predsjedniku suda pred kojim se postupak vodi budući da svi oni imaju određene, zakonom propisane obaveze u vezi s kreiranjem i održavanjem efikasnog pravosuđa.

U odnosu na pravo iz člana 13. Evropske konvencije

51. Imajući u vidu da je u ovoj odluci utvrđeno i kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, a slijedeći praksu Evropskog suda u sličnim slučajevima (vidi, npr. *Rumpf protiv Njemačke*, "pilot" presuda od 2. septembra 2009. godine, *Athanasiou i dr. protiv Grčke*, "pilot" presuda od 21. decembra 2010. godine i sl.), Ustavni sud smatra da je neophodno naložiti da Vlada Republike Srpske i VSTVBiH bez odlaganja, a najkasnije u roku od šest mjeseci od prijema ove odluke Ustavnog suda, preduzmu odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti s ciljem propisivanja jednog ili više djelotvornih pravnih lijekova u skladu sa članom 13. Evropske konvencije i sa ovom odlukom radi efikasne zaštite prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

52. Ustavni sud zaključuje da je u svim postupcima iz apelacija koje su predmet ove odluke došlo do kršenja prava na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, budući da je u svakom pojedinačnom slučaju dužina postupka bila pretjerano duga, za šta sudovi nisu dali razumno i logično objašnjenje. Osim toga, uprkos mjerama koje se preduzimaju za rješavanje prekomjerne dužine sudskih postupaka, Ustavni sud smatra da je takvo prekomjerno trajanje sudskih postupaka posljedica sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti raznih nivoa javne vlasti u ovoj oblasti, zbog čega postoji sistemsko kršenje ovog prava pred redovnim sudovima.

53. Ustavni sud, također, zaključuje da postoji i kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije budući da ne postoji djelotvoran pravni lijek kojim bi se apelantima, prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu, omogućilo ubrzanje postupka koji je u toku ili obeštećenje zbog odugovlačenja koje se već desilo.

54. Na osnovu člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2), člana 62. stav (7), člana 72. st. (4) i (5) i člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

55. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u sastavu: predsjednik Mirsad Ćeman, dopredsjednici Mato Tadić i Zlatko M. Knežević i suci Valerija Galić, Miodrag Simović i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 10. svibnja 2017. godine, u predmetu broj **AP 2907/16**, rješavajući apelacije **A. Đ. i drugih**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2), članka 62. stavak (7), članka 72. st. (4) i (5) i članka 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije koje su podnijeli: **A. Đ., Ljubo Todorović, Milenko Kobas i Drago Trbić**.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog duljine trajanja postupka i povreda prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi s pravom na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u predmetima pred **Vrhovnim sudom Republike Srpske** broj 95 1 P 002131 17 Rev 2, broj 11 0 U 012675 14 Uvp, broj 77 0 P 016244 17 Rev 2 i broj 11 0 U 015893 16 Uvp.

Na temelju članka 74. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **Vladi Republike Srpske** da apelantima **A. Đ., Ljubi Todoroviću, Milenku Kobasu i Dragi Trbiću** isplati iznos od po 1.000,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, i to u roku od tri mjeseca od dostave ove odluke, uz obvezu da nakon isteka ovog roka plati zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Na temelju članka 72. stavak (4) Pravila Ustavnog suda, nalaže se:

Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine da, u skladu sa ovom odlukom, u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke, poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u skladu sa ovom odlukom.

Vladi Republike Srpske da, u skladu sa ovom odlukom, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke, poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u skladu sa ovom odlukom.

Predsjedniku Vrhovnog suda Republike Srpske da, u skladu sa ovom odlukom, odmah poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a na temelju članka 62. stavak (7) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i mjere za okončanje postupaka iz ove odluke u predmetima br. 77 0 P 016244 17 Rev 2 i 11 0 U 015893 16 Uvp u skladu sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Na temelju članka 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine, Vladi Republike Srpske i predsjedniku Vrhovnog suda Republike Srpske** da najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

AP 2907/16

1. A. Đ. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Beograda, Republika Srbija, podnio je 2. srpnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 1. ožujka 2010. godine pred Osnovnim sudom u Trebinju - Odjeljenje u Nevesinju radi utvrđenja koja imovina ulazi u zaostavštinu. Rješenjem Okružnog suda u Trebinju od 9. listopada 2014. godine predmet je vraćen Osnovnom sudu u Trebinju - Odjeljenje u Nevesinju na ponovni postupak, a Vrhovni sud Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) donio je 15. veljače 2017. godine Rješenje broj 95 1 P 002131 17 Rev 2 kojim je odbačena apelantova revizija izjavljena protiv presude Okružnog suda u Trebinju od 14. prosinca 2015. godine (postupak je trajao gotovo sedam godina). Apelant je dopunio apelaciju 24. travnja 2017. godine.

AP 2939/16

2. Ljubo Todorović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Čelinca, kojeg zastupa Čedomir Jungić, odvjetnik iz Banje Luke, podnio je 11. srpnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka u upravnom sporu koji je Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite RS, kao tuženi, pokrenulo zahtjevom za izvanredno preispitivanje sudske odluke od 21. srpnja 2014. godine pred Vrhovnim sudom u predmetu priznavanja svojstva ratnog vojnog invalida (apelantu je rješenjem prvostupanjskog organa od 24. lipnja 2010. godine utvrđen prestanak svojstva ratnog vojnog invalida i prava na osobnu invalidninu). U predmetnom postupku Vrhovni sud je 1. ožujka 2017. godine donio Presudu broj 11 0 U 012675 14 Uvp kojom je odbijen zahtjev tuženog (postupak je trajao dvije godine i sedam mjeseci).

AP 327/17

3. Milenko Kobas (u daljnjem tekstu: apelant) iz Omarske, kojeg zastupa njegova sestra, Milena Kobas iz Banje Luke, podnio je 24. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom

od 10. veljače 2005. godine pred Osnovnim sudom u Prijedoru radi zaštite prava iz radnog odnosa. Predmetni postupak je višestruko vraćan prvostupanjskom sudu na ponovni postupak, a od 13. veljače 2017. godine se nalazi pred Vrhovnim sudom radi odlučivanja po reviziji i još nije okončan.

AP 555/17

4. Drago Trbić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banje Luke, kojeg zastupa Željko Bubić, odvjetnik iz Banje Luke, podnio je 10. veljače 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji se tiče ponovnog određivanja starosne mirovine. Naime, apelant je umirovljen rješenjem Fonda MIORS - Filijala Banja Luka od 31. siječnja 2000. godine i od tada pa do 20. listopada 2014. godine prvostupanjski organ je više puta mijenjao rješenje i visinu mirovine, a predmet je vraćan i na ponovni sudski postupak, da bi Okružni sud u Banjoj Luci presudom od 1. studenog 2015. godine odbio apelantovu tužbu protiv rješenja Fonda MIORS od 4. prosinca 2014. godine kojim je odbijen apelantov priziv izjavljen protiv prvostupanjskog rješenja od 20. listopada 2014. godine. Apelant je 4. prosinca 2015. godine podnio zahtjev za izvanredno preispitivanje navedene presude Okružnog suda u Banjoj Luci, te je predmet 3. veljače 2016. godine dostavljen Vrhovnom sudu i još nije okončan.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

5. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Osnovnog suda u Trebinju, Okružnog suda u Trebinju, Osnovnog suda u Prijedoru, Okružnog suda u Banjoj Luci, Fonda MIORS i Vrhovnog suda zatraženo je u razdoblju od 31. siječnja do 29. ožujka 2017. godine da dostave odgovor na apelaciju.

6. Sudovi su u razdoblju od 14. veljače do 20. travnja 2017. godine dostavili odgovore na predmetne apelacije.

7. S obzirom na to da se sve navedene apelacije odnose na isto pitanje, Ustavni sud je u skladu sa člankom 32. stavak 1. Pravila Ustavnog suda odlučio da spoji predmete br. AP 2907/16, AP 2939/16, AP 327/17 i AP 555/17 u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem **AP 2907/16.**

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacijskih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

9. Svi apelanti su podnijeli apelacije zbog duljine trajanja postupaka koje su pokrenuli u razdoblju od 10. veljače 2005. do 21. srpnja 2014. godine i koji su u vrijeme podnošenja apelacije trajali od dvije godine do 12 godina i dva mjeseca. Postupajući u konkretnim predmetima sudovi su imali razdoblja neaktivnosti, odnosno nisu efikasno poduzimali neophodne procesne radnje s ciljem okončanja predmetnih postupaka.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. U svim apelacijama, apelanti smatraju da im je zbog duljine trajanja postupaka pred redovnim sudovima povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Osim toga, neki apelanti se pozivaju i na kršenje prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Odgovori na apelaciju

11. U odgovoru na apelacije redovni sudovi opravdavaju duljinu trajanja predmetnih postupaka tako što se uglavnom pozivaju na Plan rješavanja starih predmeta koji su obvezni provoditi u skladu sa instrukcijama Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: VSTVBiH), te na nedovoljnu kadrovsku popunjenost i prevelik broj predmeta koji se nalaze na rješavanju pred tim sudovima.

V. Relevantni propisi

12. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08, 45/09, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Član 10.

Sud je dužan da postupak sprovede bez odugovlačenja i sa što manje troškova i da onemogući svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 420.

U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a naročito pri određivanju rokova i ročišta, sud će uvijek obraćati naročitu pažnju na potrebu hitnog rješavanja radnih sporova.

13. U **Zakonu o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) relevantne odredbe glase:

Članak 3.

(1) Vijeće kao neovisni i samostalno tijelo ima zadatak osigurati neovisno, nepristrano i profesionalno pravosuđe, kako je propisano u članku 17. ovog zakona.

Članak 17.

Vijeće ima sljedeće ovlasti:

(1) imenuje suce, uključujući predsjednike sudova, suce porotnike i dodatne suce u sve sudove na državnoj, entitetskoj, županijskoj, okružnoj, osnovnoj i općinskoj razini u Bosni i Hercegovini, uključujući Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, s izuzetkom ustavnih sudova entitetâ Bosne i Hercegovine;

[...]

(15) daje prijedloge, prema vlastitoj ocjeni, u svezi s godišnjim proračunom predloženim od strane državnih tijela i/ili vlada za sudove i tužiteljstva;

(16) daje i iznosi, prema vlastitoj ocjeni, prijedloge za izmjenu proračuna predloženih od strane državnih tijela i/ili vlada i/ili Pravosudnog povjerenstva Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine mjerodavnim zakonodavnim tijelima;

(17) prikuplja i analizira izvješća, kao i potrebite informacije o proračunu i prihodima za sudove i tužiteljstva kako bi se osigurali statistički podaci za učinkovit rad sudova i tužiteljstava;

[...]

(19) sudjeluje u izradi nacrta i odobrava Pravilnike o poslovanju za sudove i tužiteljstva u Bosni i Hercegovini;

(20) nadgleda i savjetuje sudove i tužiteljstva o odgovarajućim i efikasnim tehnikama i postupcima u svezi s proračunom, upravljanjem i rukovođenjem i inicira edukaciju u tom pogledu;

(21) pokreće, nadgleda i koordinira projekte koji se odnose na poboljšanje pitanja vezanih za upravljanje sudovima i tužiteljstvima, uključujući traženje financijskih sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora;

[...]

(23) utvrđuje kriterije za rad sudova i tužiteljstava i pokreće istrage koje se odnose na postupanje u oblasti uprave ili financija;

[...]

(25) utvrđuje broj sudaca, tužitelja i zamjenikâ glavnog tužitelja za sudove i tužiteljstva iz njegova djelokruga, nakon konzultacija s predsjednikom suda ili glavnim tužiteljem, tijelom mjerodavnim za proračun, i mjerodavnim ministarstvom pravde;

[...]

28) daje mišljenje o nacrtima zakona, propisa i o važnim pitanjima koja mogu utjecati na pravosuđe, pokreće postupak

usvajanja zakona i drugih propisa i daje smjernice sudovima i tužiteljstvima iz djelokruga Vijeća;

[...]

14. U **Zakonu o sudovima u Republici Srpskoj** ("Službeni glasnik RS" br. 37/12 i 44/15) relevantne odredbe glase:

Članak 48.

[...]

(3) Predsjednik suda odgovoran je za rukovođenje cjelokupnim sudom i sudbenom upravom.

[...]

Članak 55.

(1) Ministar, uz prethodnu suglasnost Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća, donosi Pravilnik o unutarnjem sudbenom poslovanju.

(2) Predsjednik suda, uz suglasnost ministra, donosi Pravilnik o unutarnjoj organizaciji i sustavizaciji radnih mjesta.

Članak 56.

Ministarstvo u okviru sudbene uprave ima sljedeće mjerodavnosti:

a) izrada zakonskih tekstova i drugih propisa za ustanovljenje, mjerodavnost, sastav i postupak pred sudovima,

b) vrši nadzor i prati primjenu ovoga zakona i drugih propisa i podzakonskih akata koji se odnose na organizaciju i poslovanje suda,

v) osiguranje materijalnih, financijskih, prostornih i drugih uvjeta za rad sudova,

g) prikupljanje statističkih i drugih podataka o radu sudova,

[...]

e) nadzor nad primjenom Pravilnika o unutarnjem sudbenom poslovanju,

[...]

VI. Dopustivost

15. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

16. U skladu sa člankom 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

17. Ustavni sud naglašava da, u skladu sa člankom 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, može iznimno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda, ako apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Stoga su apelacije koje su podnesene u odnosu na predmete u kojima nije donesena odluka, dopustive po članku 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda.

18. Ustavni sud ukazuje da su postupci u predmetima br. AP 2907/16 i AP 2939/16 okončani Rješenjem Vrhovnog suda broj 95 1 P 002131 17 Rev 2 od 15. veljače 2017. godine (AP 2907/16) i Presudom Vrhovnog suda broj 11 0 U 012675 14 Uvp od 1. ožujka 2017. godine (AP 2939/16), dakle nakon podnošenja ovih apelacija. Odluke su dostavljene apelantima, ali predmetne apelacije su, u smislu članka 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, bile dopustive i u vrijeme podnošenja.

19. Konačno, apelacije ispunjavaju i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive, niti su očigledno (*prima facie*) neutemeljene.

20. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. 1., 2., 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete glede dopustivosti u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VII. Meritum

21. Apelanti smatraju da im je zbog duljine trajanja postupaka pred redovnim sudovima prekršeno pravo na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

a) Pravo na pravično suđenje

22. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

23. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

24. Ustavni sud zapaža da su postupci, na čiju duljinu apelanti ukazuju u apelacijama, započeli između 10. veljače 2005. i 21. srpnja 2014. godine i da neki još nisu okončani, dok su drugi okončani nakon podnošenja apelacije, kako je ranije navedeno. Dakle, postupci u predmetnim apelacijama su trajali ili još traju između dvije godine i sedam mjeseci i 12 godina i dva mjeseca.

25. U brojnim odlukama koje je donio u svezi sa ovim pitanjem, Ustavni sud je kontinuirano ukazivao da se "razumnost" duljine postupka ocjenjuje u svjetlu okolnosti svakog pojedinog predmeta. Pri tome, kriteriji koji su uspostavljeni u sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) o kojima treba voditi računa su: složenost predmeta, ponašanje strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti i značaj koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, npr. Europski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38. i Ustavni sud, između mnogih, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 660/04* od 13. rujna 2005. godine, *AP 155/05* od 14. ožujka 2006. godine i dr.).

26. Također, i Europski i Ustavni sud kontinuirano ističu da je u određenim postupcima, u kojima je po domaćem zakonu propisano da su žurne prirode, potrebna naročita marljivost nadležnih vlasti. Takav je slučaj npr. s predmetima koji se tiču osobnog statusa i svojstva ili npr. u radnim sporovima (vidi, Europski sud, *Borgese protiv Italije*, presuda od 26. veljače 1992. godine, Serija A, broj 228-B, stavak 18. i *Novović protiv Crne Gore*, predstavka broj 13210/05, presuda od 23. listopada 2012. godine, stavak 51. i Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 2310/06* od 27. veljače 2008. godine, *AP 1233/06* od 15. siječnja 2009. godine i dr.).

27. Nakon detaljne analize svake pojedinačne apelacije koja je predmet razmatranja u ovoj odluci, Ustavni sud nije mogao zaključiti da se u postupcima na čiju se duljinu apelanti žale radi o naročito složenim pitanjima, niti da su apelanti svojim ponašanjem odlučujuće doprinijeli ukupnoj duljini postupaka u pitanju. Osim toga, Ustavni sud je u svojoj praksi, također, zapazio da kada sudovi i pokušavaju opravdati dugo trajanje postupka, ta opravdanja se uglavnom odnose na to da se predmeti

rješavaju "prema redoslijedu prijema inicijalnog akta, odnosno u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH, a za razdoblje od 1. siječnja 2016. godine do 31. ožujka 2016. godine" (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 303/16* od 16. ožujka 2016. godine, točka 15., objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 24/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba ili Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1360/14* od 15. veljače 2017. godine, točka 9., dostupna na www.ustavnisud.ba). Ista opravdanja se vide i u odgovorima na predmetne apelacije.

28. Međutim, i Europski i Ustavni sud kontinuirano ističu da sudovi moraju učinkovito kontrolirati postupak i omogućiti strankama da u razumnom roku dođu do konačne odluke, ali i da tijekom tog postupka uživaju sve garancije članka 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1975/14* od 11. siječnja 2017. godine, točka 42. s daljnjim referencama).

29. Osim toga, Ustavni sud kontinuirano reafirmira i vrlo čvrsta vlastita, ali i stajališta Europskog suda o tome da je dužnost države organizirati svoj pravni sustav tako da omogući sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima iz Europske konvencije. Naime, Ustavni sud u svojoj praksi ističe da kronična opterećenost sudova nije opravdanje za prekomjernu duljinu postupka, dok se trenutni zastoj, koji za pravni sustav predstavlja iznenađenje, uzrokovan, npr. recesijom, može opravdati efikasnim mjerama koje se poduzimaju za njegovo otklanjanje. Naime, države ugovornice nisu odgovorne u slučaju privremenog zaostatka svojih sudova pod uvjetom da poduzmu odgovarajuće mjere da se takva izvanredna situacija popravi (*op. cit. AP 303/16*, točka 30. s daljnjim referencama).

30. Imajući u vidu kriterije koji su već navedeni, te vodeći računa o svim okolnostima u svakom konkretnom predmetu koji se razmatra ovom odlukom, Ustavni sud smatra da je duljina postupka u svakom pojedinačnom slučaju bila pretjerana i da nije zadovoljila zahtjeve "suđenja u razumnom roku". Stoga, Ustavni sud smatra da je u svakom pojedinačnom predmetu došlo do kršenja članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

31. U smislu članka 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu nematerijalne štete. Međutim, Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i temeljnih sloboda.

32. Budući da je u predmetnim apelacijama utvrđeno kršenje prava na suđenje u razumnom roku, te da su svi apelanti zatražili naknadu štete, Ustavni sud smatra da svakom apelantu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete koju su apelanti nesumnjivo pretrpjeli zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku. S obzirom na odluku u ovom predmetu i vodeći se načelima pravičnosti, Ustavni sud smatra da svakom apelantu treba na ime naknade nematerijalne štete isplatiti iznos od po 1.000,00 KM. Ustavni sud se opredijelio za načelo da svim apelantima dodijeli istu naknadu bez obzira na razlike u pojedinim slučajevima, uvjeren da će ovakva simbolična naknada biti odgovarajuća satisfakcija, ali i da će nadležni organi kojima je dan nalog u izreci ove odluke poduzeti efikasne mjere s ciljem sprečavanja kršenja ustavnih prava, odnosno otklanjanja posljedica njihova kršenja kako u slučaju navedenih apelanata tako i u odnosu na sve ostale osobe u relevantno istoj ili sličnoj situaciji.

33. Ovu naknadu je dužna platiti Vlada Republike Srpske, s obzirom na sjedište sudova pred kojim su vođeni predmetni postupci, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, uz obvezu da nakon isteka ovog roka plati apelantima zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

Ostali navodi

34. Neki od apelanata navode da im je zbog duljine trajanja predmetnih postupaka povrijeđeno pravo na imovinu. S obzirom na to da povredu ovih prava temelje na identičnim navodima koji su već detaljno ispitani u ovoj odluci u odnosu na pravo na pravično suđenje u razumnom roku, Ustavni sud smatra da nema potrebe posebno ispitivati apelacijske navode i u odnosu na pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Duljina trajanja parničnih postupaka kao sustavni problem

35. Ustavni sud je, nakon što je u brojnim predmetima naglasio da se preopterećenost sudova velikim brojem starih predmeta ne može smatrati izvanrednom okolnošću, u već spomenutoj Odluci broj AP 303/16 zaključio da se radi o sustavnom problemu "koji je doveo do kroničnih zaostataka u radu suda, pa i svaki novi predmet postaje stari dok dođe na red za rješavanje, što stvara pozitivnu obvezu javne vlasti da taj problem adekvatno riješi". Dalje, Ustavni sud je naglasio da je evidentno "da je javna vlast poduzela određene korake na organiziranju svog rada donošenjem Plana rješavanja starih predmeta u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH", ali je zaključio da "navedene mjere nisu bile efikasne jer nisu dovele do otklanjanja zaostataka u radu, s obzirom na to da konkretni zastoj nije privremen, nego predstavlja kronično preopterećenje suda" (*op. cit. AP 303/16*, točka 25.).

36. Dalje, pregled statistike vrste predmeta pred Ustavnim sudom iz njegove apelacijske nadležnosti pokazuje da je u razdoblju od siječnja 2008. do veljače 2017. godine Ustavni sud donio ukupno 1.447 odluka u kojima je utvrdio povredu prava na pravično suđenje zbog nedonošenja odluke u razumnom roku (u parničnom i izvršnom postupku zajedno, ali ovaj broj ne obuhvaća odluke u kojima je utvrđeno kršenje ovog prava u upravnom i kaznenom postupku, niti odluke koje se tiču neizvršenja iz proračuna raznih razina vlasti). Ustavni sud je u tim odlukama naložio određenim razinama javne vlasti da apelantima isplate određene novčane iznose na ime naknade nastale nematerijalne štete zbog ovakvog kršenja ustavnih prava, pozivajući se na sjedište suda pred kojim je vođen postupak u kojem je utvrđena povreda. Ukupan iznos ovako dosuđene naknade u navedenom razdoblju iznosi oko 1.800.000,00 KM, što predstavlja značajan iznos. U vrijeme donošenja ove odluke, pred Ustavnim sudom se nalazi oko 600 predmeta u kojima se apelanti žale na kršenje prava na suđenje u razumnom roku, a taj broj se stalno povećava prilivom novih apelacija u kojima se kao primarno postavlja pitanje duljine postupka.

37. Ustavni sud također zapaža da je VSTVBiH u svom priopćenju za tisak od 12. travnja 2017. godine objavio da je u 2017. godini planirao riješiti ukupno 156.320 "najstarijih predmeta", te da je u prvom kvartalu ove godine premašio kvartalni plan tako što je umjesto planiranih 25% riješeno 36% od planiranog broja, odnosno da je riješeno 60.339 "najstarijih predmeta". Iako nije navedeno na koje se razdoblje odnosi ovaj broj "najstarijih predmeta" koje po planu treba riješiti 2017. godine, iz prateće tabele izvršenja plana, koja je također objavljena i dostupna (vidi http://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=67599), vidljivo je da u radu još ima i predmeta koji su započeti "2000. i ranije". Na temelju ovoga, uz ponovno

zapažanje da se poduzimaju određeni napori na rješavanju starih predmeta, Ustavni sud sa zabrinutošću konstatira da su svi ti predmeti koji su kategorizirani kao "najstariji predmeti" (i za koje se može pretpostaviti da traju dulje od pet godina, dakle da su inicirani u razdoblju od 2001. do 2011. godine), potencijalne apelacije zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku.

38. U svezi s tim, Ustavni sud je već u navedenoj Odluci broj AP 303/16 zaključio "da je problem ostao aktualan i nakon donošenja konkretnih odluka, odnosno da javna vlast ni na jednoj razini u Bosni i Hercegovini nije provela adekvatne mjere kojima bi se poboljšala situacija usprkos znatnoj i dosljednoj praksi Ustavnog suda u ovim slučajevima". Zbog toga je Ustavni sud u toj odluci zaključio i da kršenje prava na suđenje u razumnom roku koje je utvrđeno u tom predmetu "nije izolirani incident, niti se može pripisati konkretnom slijedu događaja u ovom predmetu, nego je posljedica sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje" (*op. cit. AP 303/16*, toč. 37.-39.). Ustavni sud je također smatrao da "treba cijeniti dosadašnje napore [VSTVBiH] kao neovisnog i samostalnog organa koji ima zadatak osigurati neovisno, nepristrano i profesionalno pravosuđe, te unaprijediti efikasnost pravosuđa u Bosni i Hercegovini". Imajući u vidu njegove ovlasti i nadležnosti utvrđene Zakonom o VSTVBiH, Ustavni sud je zaključio "da je neophodno da [VSTVBiH] poduzme daljnje mjere kojima bi se otklonile manjkavosti sudskog sustava u Bosni i Hercegovini glede poštovanja zahtjeva za razumnim vremenskim rokom u okviru ustavnog prava na pravično suđenje". Stoga je Ustavni sud odlučio da Odluku broj AP 303/16 dostavi VSTVBiH uz zahtjev da ga VSTVBiH, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana primitka te odluke Ustavnog suda, obavijesti o poduzetim mjerama i njihovim učincima (*op. cit. AP 303/16*, točka 45.). Međutim, Ustavni sud sa žaljenjem konstatira da VSTVBiH do dana donošenja predmetne odluke nije Ustavnom sudu dostavio traženu obavijest, iako je odluka Ustavnog suda u VSTVBiH primljena 30. ožujka 2016. godine, dakle ni nakon proteka ostavljenog roka od šest mjeseci.

39. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud ostaje pri zaključku iz Odluke broj AP 303/16 o tome da je kršenje prava na pravično suđenje dio sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i da mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje.

c) Članak 13. - pravo na učinkovit pravni lijek

40. Ustavni sud nije u navedenoj odluci broj AP 303/16 utvrdio i kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, iako je u dijelu odluke razmatrao to pitanje i zaključio da u odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku "nedostaje učinkovit pravni lijek u domaćem pravnom sustavu prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu" (*op. cit. AP 303/16*, točka 40.). Međutim, imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud će u ovoj odluci detaljno razmotriti i pitanje kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku.

41. Apelanti se nisu eksplicitno pozvali na kršenje prava iz članka 13. Europske konvencije. Međutim, iz apelacijskih navoda nesumnjivo proizlazi da apelanti smatraju da nemaju nikakvog drugog učinkovitog pravnog sredstva kojim bi ishodovali okončanje postupka u razumnom roku, osim podnošenja apelacije Ustavnom sudu.

42. U svezi s pitanjem može li u takvoj situaciji Ustavni sud razmatrati kršenje i nekog prava na koje se apelant nije eksplicitno pozvao, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao na relevantnu praksu Europskog suda koji je zauzeo stajalište da je taj sud najpozvaniji dati pravnu kvalifikaciju činjenica iznesenih u aplikaciji i da nije ograničen, niti vezan za aplikantovu ili vladinu pravnu kvalifikaciju. Ustavni sud je također ukazao i na vlastitu praksu o istom pitanju u situacijama kada se apelant pozove na jedno pravo, a činjenice i argumenti koje iznese ukazuju na moguće kršenje nekog drugog ustavnog prava (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 4207/13* od 30. rujna 2016. godine, točka 25. s daljnjim referencama, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 83/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba). Osim toga, kako je već rečeno, VSTVBiH nije udovoljio zahtjevu Ustavnog suda iz Odluke broj AP 303/16, što ozbiljno dovodi u pitanje i nastojanja Ustavnog suda da kroz svoju apelacijsku nadležnost učinkovito riješi problem duljine postupaka pred redovnim sudovima.

43. U svezi s pitanjem učinkovitog pravnog lijeka, Ustavni sud ukazuje da su prema članku 1. Europske konvencije države članice dužne osigurati "svakome u svojoj nadležnosti prava i slobode" garantirane Europskom konvencijom. Primarna, pozitivna obveza domaćih vlasti je, dakle, svima osigurati uživanje garantiranih prava i sloboda, a mehanizmi zaštite ljudskih prava predviđeni Europskom konvencijom su supsidijarni. Ovaj supsidijarni karakter je artikuliran i člankom 13. Europske konvencije kojim se garantira dostupnost, na domaćoj razini, pravnog lijeka kojim će se osigurati provođenje i uživanje suštine prava garantiranih Europskom konvencijom. Ovaj pravni lijek moraju osigurati, u kojoj god formi to odluče, države ugovornice. Standardi Europskog suda u svezi s ovim pitanjem pokazuju da učinkovitost pravnog lijeka u smislu članka 13. Europske konvencije ne ovisi o garancijama da će rezultati korištenja tog pravnog lijeka biti u korist onoga tko ga koristi. Osim toga, čak i kada jedan pravni lijek *per se* ne može u potpunosti zadovoljiti zahtjeve iz ovog članka, kombiniranje nekoliko pravnih lijekova koji su predviđeni u domaćem pravnom sustavu može dati zadovoljavajući efekt. Zbog toga je, prema praksi Europskog suda, u svakom konkretnom slučaju potrebno utvrditi jesu li pravni lijekovi koji su dostupni u domaćem pravnom sustavu "učinkoviti" na način da mogu prevenirati kršenje ljudskih prava (vidi, Europski sud, *Sürmeli protiv Njemačke*, presuda od 8. lipnja 2006. godine, toč. 97.-98.).

44. Razmatrajući modalitete ispunjenja pozitivnih obveza javne vlasti radi otklanjanja sustavnih kršenja ljudskih prava zaštićenih Europskom konvencijom, Europski sud je istaknuo da je "prevencija nepobitno najbolje rješenje u apsolutnom smislu, kao i u mnogim oblastima. U slučaju kada je sudski sustav manjkav u odnosu na zahtjev za razumnim vremenskim rokom iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, pravni lijek koji je osmišljen da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje, predstavlja najučinkovitije rješenje. Takav pravni lijek nudi nepobitnu prednost u odnosu na pravni lijek koji pruža samo odštetu, jer on, također, sprječava i utvrđivanje uzastopnih povreda u odnosu na isti postupak, te ne ispravlja povredu samo *a posteriori*, kao što to čini pravni lijek koji nudi kompenzaciju. Neke države su savršeno shvatile situaciju birajući da kombiniraju dvije vrste pravnog lijeka, jednu namijenjenu ubrzanju postupka i drugu pružanju kompenzacije" (*ibid*, toč. 90.-100.). Članak 13. Europske konvencije, također, dozvoljava državi odabrati bilo koji pravni lijek koji može ubrzati postupak koji je u tijeku ili pravni lijek za obeštećenje *post factum* zbog odugovlačenja koje se već desilo. Dok se prednost daje prvoj vrsti pravnog lijeka - ubrzavanju postupka s obzirom na to da se tako sprječava daljnje odugovlačenje, pravni lijek kojim se dobiva obeštećenje može se smatrati podjednako učinkovitim u slučaju kada je postupak predugo trajao, a preventivni pravni lijek nije postojao (*op. cit. AP 303/16*, točka 41. s daljnjim referencama).

45. S druge strane, prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima i apelacijsku nadležnost, koja za svrhu ima osiguranje poštovanja najviših standarda ljudskih prava iz članka II Ustava Bosne i Hercegovine. U svezi s tim treba zapaziti i da je obraćanje Ustavnom sudu obvezan korak za sve one koji bi pitanje eventualnog kršenja nekog ljudskog prava željeli postaviti pred Europski sud, osim ako bi mogli dokazati da je apelacija Ustavnom sudu neučinkovit pravni lijek. U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku, apelacija Ustavnom sudu je za sada jedino pravno sredstvo za zaštitu tog prava. Međutim, imajući u vidu sve okolnosti o kojima je bilo riječi, Ustavni sud ponavlja svoje stajalište iz Odluke broj AP 303/16 da apelacija nije dovoljan način ubrzanja postupka i/ili obeštećenja zato što ona "nije neposredno način ostvarenja prava na brzo i učinkovito suđenje, nego jedan od načina da se reagira na dugotrajnost i neučinkovitost koje već postoje u sudskom postupku" (*op. cit. AP 303/16*, točka 40.).

46. Ustavni sud naročito zapaža da se broj apelacija koje se podnose u svezi s duljinom postupka, kako je to već rečeno, stalno povećava. Određeni broj apelacija se ponovo podnosi i nakon što je Ustavni sud već jednom utvrdio kršenje prava na suđenje u razumnom roku zato što zahtjev Ustavnog suda da se "postupak hitno okonča" često ne bude suštinski izvršen, pa se postupak pred sudovima i dalje produžava po nekoliko godina i nakon odluke Ustavnog suda (vidi, npr. Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 3210/11* od 10. travnja 2013. godine, *AP 3067/13* od 20. lipnja 2016. godine i *AP 4075/15* od 3. veljače 2016. godine, nisu objavljene, dostupne na www.ustavnisud.ba). Također, kako je već rečeno, VSTVBiH nije obavijestio Ustavni sud o bilo kakvoj mjeri koju je u svezi sa ovim pitanjem poduzeo, čak ni kada je za to istekao rok ostavljen u Odluci broj AP 303/16. Osim toga, iz predmeta ove vrste se vidi i ozbiljan problem nepoštovanja rokova za postupanje ili nepoštovanje drugih procesnih pravila koji su propisani zakonima o parničnom postupku koji bi, kad bi se dosljedno primjenjivali, nesumnjivo imali pozitivan utjecaj na ukupnu duljinu postupka (npr. rokovi za dostavljanje tužbe na odgovor ili zakazivanje pripremnog i glavnog ročišta ili npr. praksa da se pripremno ročište odlaže i po nekoliko puta, iako za to nema uporišta u zakonima o parničnom postupku i sl.). Sve ovo ukazuje na propuste u efikasnom upravljanju postupkom, što je pitanje koje Ustavni sud ne može rješavati u okviru svoje apelacijske nadležnosti. Naime, kod utvrđivanja eventualnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku, relevantni su samo kriteriji koji su već navedeni u ovoj odluci, a među njima nije dosljedno poštovanje zakonom propisanih rokova ili nekih drugih procesnih pravila koja su propisana kako bi se postupkom efikasno upravljalo i kako bi se ostvarilo načelo ekonomičnosti postupka, kako to traže zakoni o parničnom postupku. Stoga se može desiti da ukupna duljina postupka u vrijeme obraćanja Ustavnom sudu još nije dostigla zabrinjavajući stupanj prema standardima članka 6. stavak 1. Europske konvencije da bi se moglo utvrditi kršenje tog prava, ali se zbog propusta u efikasnom upravljanju postupkom može dostići i ta granica. Djelovanje u tim ranijim fazama postupka, putem odgovarajućeg pravnog lijeka osmišljenog da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje, predstavljalo bi prevenciju u postupcima koji traju da ne dođe do kršenja prava na suđenje u razumnom roku, kako to kroz svoje odluke zahtijeva i Europski sud. Svakako, apelacija Ustavnom sudu zbog duljine postupka bi i dalje bila dostupna, ali kao dodatno sredstvo zaštite ljudskog prava na suđenje u razumnom roku, ukoliko bi to bilo potrebno.

47. Dakle, zbog toga što nadležna javna vlast još nije pronašla adekvatan način da riješi ovaj očigledan problem na koji Ustavni sud godinama ukazuje, zatim zbog ograničene ustavne mogućnosti Ustavnog suda da odredi konkretne mjere ubrzanja u svakom konkretnom predmetu, ali i zbog stalnog povećanja broja apelacija koje se isključivo odnose na pitanje dugotrajnosti sudskih postupaka, učinkovitost apelacije, kao pravnog lijeka koji je po ovom pitanju jedini dostupan apelantima, ozbiljno je dovedena u pitanje u smislu stvarnog i efikasnog okončanja parničnih postupaka, kako bi se suštinski ispunili zahtjevi suđenja u razumnom roku.

48. Imajući sve ovo u vidu, Ustavni sud smatra da postoji kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

d) Mjere koje je potrebno poduzeti s ciljem izvršenja ove odluke

U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku

49. Što se tiče mjera koje nadležna javna vlast treba poduzeti, Ustavni sud je u Odluci broj AP 303/16 naglasio da "premda ne treba isključiti daljnju reformu zakonodavstva i pravnih sredstava u ostvarenju prava na pravično suđenje, prema mišljenju Ustavnog suda, primarna uloga pripada preventivnim i strukturalnim zahvatima koji bi trebali osigurati institucionalnu sposobnost kvalitetnog i brzog suđenja, te koji bi vjerojatnost da dođe do povrede prava na pravično suđenje minimizirali i otklonili već u početku" (*op. cit. AP 303/16*, točka 40.). Ustavni sud smatra značajnim ukazati na činjenicu da prima neusporedivo najveći broj apelacija koje se odnose na povredu prava na donošenje odluke u razumnom roku, odnosno nepostojanje učinkovitog pravnog lijeka u svezi s pravom na donošenje odluke u razumnom roku, u odnosu na druge zemlje (npr. zemlje u regionu) koje, u pravilu, imaju poseban zakon prema kojem se građani mogu obraćati redovnim sudovima ili drugim organima samo zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, pred kojima se njihovi zahtjevi rješavaju tako da obraćanje Ustavnom sudu određene države uopće nije potrebno ili je svedeno na najmanju moguću mjeru. Imajući u vidu izneseno, Ustavni sud smatra da će u ovakvim okolnostima, u kojima je utvrđeno sustavno kršenje prava na suđenje u razumnom roku, stvarni efekti mjera i aktivnosti biti vidljivi i suštinski učinkoviti samo ako svaki dio javne vlasti koji ima nadležnosti u svezi s dobrom organizacijom pravosuđa, djelujući pojedinačno i zajedno, poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti kako bi se osiguralo učinkovito uživanje u pravu na pravično suđenje u razumnom roku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

50. Imajući to u vidu, Ustavni sud smatra neophodnim zahtjev za poduzimanjem adekvatnih mjera u smislu ove odluke adresirati VSTVBiH, nadležnim vladama i predsjedniku suda pred kojim se postupak vodi budući da svi oni imaju određene, zakonom propisane obveze u svezi s kreiranjem i održavanjem efikasnog pravosuđa.

U odnosu na pravo iz članka 13. Europske konvencije

51. Imajući u vidu da je u ovoj odluci utvrđeno i kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, a slijedeći praksu Europskog suda u sličnim slučajevima (vidi, npr. *Rumpf protiv Njemačke*, "pilot" presuda od 2. rujna 2009. godine, *Athanasiou i dr. protiv Grčke*, "pilot" presuda od 21. prosinca 2010. godine i sl.), Ustavni sud smatra da je neophodno naložiti da Vlada Republike Srpske i VSTVBiH bez odlaganja, a najkasnije u roku od šest mjeseci od primitka ove odluke Ustavnog suda, poduzmu odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti s ciljem propisivanja jednog ili više učinkovitih pravnih lijekova u skladu sa člankom 13. Europske konvencije i sa ovom odlukom radi efikasne zaštite prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

52. Ustavni sud zaključuje da je u svim postupcima iz apelacija koje su predmet ove odluke došlo do kršenja prava na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, budući da je u svakom pojedinačnom slučaju duljina postupka bila pretjerano duga, za šta sudovi nisu dali razumno i logično objašnjenje. Osim toga, usprkos mjerama koje se poduzimaju za rješavanje prekomjerne duljine sudskih postupaka, Ustavni sud smatra da je takvo prekomjerno trajanje sudskih postupaka posljedica sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti raznih razina javne vlasti u ovoj oblasti, zbog čega postoji sustavno kršenje ovog prava pred redovnim sudovima.

53. Ustavni sud, također, zaključuje da postoji i kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije budući da ne postoji učinkovit pravni lijek kojim bi se apelantima, prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu, omogućilo ubrzanje postupka koji je u tijeku ili obeštećenje zbog odugovlačenja koje se već desilo.

54. Na temelju članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2), članka 62. stavak (7), članka 72. st. (4) i (5) i članka 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

55. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у саставу: предсједник Мирсад Ћеман, потпредсједници Мато Тадић и Златко М. Кнежевић и судије Валерија Галић, Миодраг Симовић и Сеада Палаврић, на сједници одржаној 10. маја 2017. године, у предмету број **АП 2907/16**, рјешавајући апелације **А. Ђ. и других**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2), члана 62 став (7), члана 72 ст. (4) и (5) и члана 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усвајају се апелације које су поднијели: **А. Ђ., Љубо Тодоровић, Миленко Кобас и Драго Трбић**.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода због дужине трајања поступка и повреда права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези с правом на правично суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у предметима пред **Врховним судом Републике Српске** број 95 1 П 002131 17 Рев 2, број 11 0 У 012675 14 Увп, број 77 0 П 016244 17 Рев 2 и број 11 0 У 015893 16 Увп.

На основу члана 74 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, налаже се **Влади Републике Српске** да апелантима **А. Ђ., Љуби Тодоровићу, Миленку Кобасу и Драги Трбићу** исплати износ од по 1.000,00 КМ на име накнаде нематеријалне штете због недоношења одлуке у разумном року, и то у року од три мјесеца од достављања ове одлуке, уз обавезу да након истека овог рока плати законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

На основу члана 72 став (4) Правила Уставног суда, налаже се:

Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине да, у складу са овом одлуком, у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке, предузме одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања системског кршења права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, као и одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези с правом на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у складу са овом одлуком.

Влади Републике Српске да, у складу са овом одлуком, најкасније у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке, предузме одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања системског кршења права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, као и одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези с правом на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у складу са овом одлуком.

Предсједнику Врховног суда Републике Српске да, у складу са овом одлуком, одмах предузме одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања системског кршења права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, а на основу члана 62 став (7) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине и мјере за окончање поступака из ове одлуке у предметима бр. 77 0 П 016244 17 Рев 2 и 11 0 У 015893 16 Увп у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

На основу члана 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, налаже се **Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине, Влади Републике Српске и предсједнику Врховног суда Републике Српске** да најкасније у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке обавијесте Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод
АП 2907/16

1. А. Ђ. (у даљњем тексту: апелант) из Београда, Република Србија, поднио је 2. јула 2016. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 1. марта 2010. године пред Основним

судом у Требињу - Одјељење у Невесињу ради утврђења која имовина улази у заоставштину. Рјешењем Окружног суда у Требињу од 9. октобра 2014. године предмет је враћен Основном суду у Требињу - Одјељење у Невесињу на поновни поступак, а Врховни суд Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) донио је 15. фебруара 2017. године Рјешење број 95 1 П 002131 17 Рев 2 којим је одбачена апелантова ревизија изјављена против пресуде Окружног суда у Требињу од 14. децембра 2015. године (поступак је трајао готово седам година). Апелант је допунио апелацију 24. априла 2017. године.

АП 2939/16

2. Љубо Тодоровић (у даљњем тексту: апелант) из Челинца, којег заступа Чедомир Јунгић, адвокат из Бање Луке, поднио је 11. јула 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка у управном спору који је Министарство рада и борачко-инвалидске заштите РС, као тужени, покренуло захтјевом за ванредно преиспитивање судске одлуке од 21. јула 2014. године пред Врховним судом у предмету признавања својства ратног војног инвалида (апеланту је рјешењем првостепеног органа од 24. јуна 2010. године утврђен престанак својства ратног војног инвалида и права на личну инвалиднину). У предметном поступку Врховни суд је 1. марта 2017. године донио Пресуду број 11 0 У 012675 14 Увп којом је одбијен захтјев туженог (поступак је трајао двије године и седам мјесеци).

АП 327/17

3. Миленко Кобас (у даљњем тексту: апелант) из Омарске, којег заступа његова сестра, Милена Кобас из Бање Луке, поднио је 24. јануара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 10. фебруара 2005. године пред Основним судом у Приједору ради заштите права из радног односа. Предметни поступак је вишеструко враћан првостепеном суду на поновни поступак, а од 13. фебруара 2017. године се налази пред Врховним судом ради одлучивања по ревизији и још није окончан.

АП 555/17

4. Драго Трбић (у даљњем тексту: апелант) из Бање Луке, којег заступа Жељко Бубић, адвокат из Бање Луке, поднио је 10. фебруара 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који се тиче поновног одређивања старосне пензије. Наиме, апелант је пензионисан рјешењем Фонда ПИОРС - Филијала Бања Лука од 31. јануара 2000. године и од тада па до 20. октобра 2014. године првостепени орган је више пута мијењао рјешење и висину пензије, а предмет је враћан и на поновни судски поступак, да би Окружни суд у Бањој Луци пресудом од 1. новембра 2015. године одбио апелантову тужбу против рјешења Фонда ПИОРС од 4. децембра 2014. године којим је одбијена апелантова жалба изјављена против првостепеног рјешења од 20. октобра 2014. године. Апелант је 4. децембра 2015. године поднио захтјев за ванредно преиспитивање наведене пресуде Окружног суда у Бањој Луци, те је предмет 3. фебруара 2016. године достављен Врховном суду и још није окончан.

II. Поступак пред Уставним судом

5. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Основног суда у Требињу, Окружног суда у Требињу, Основног суда у Приједору, Окружног суда у Бањој Луци, Фонда ПИОРС и Врховног суда затражено је у периоду од 31. јануара до 29. марта 2017. године да доставе одговор на апелацију.

6. Судови су у периоду од 14. фебруара до 20. априла 2017. године доставили одговоре на предметне апелације.

7. С обзиром на то да се све наведене апелације односе на исто питање, Уставни суд је у складу са чланом 32 став 1 Правила Уставног суда одлучио да споји предмете бр. АП 2907/16, АП 2939/16, АП 327/17 и АП 555/17 у којима ће водити један поступак и донијети једну одлуку под бројем **АП 2907/16.**

III. Чињенично стање

8. Чињенице предмета које произлазе из апелационих навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

9. Сви апеланти су поднијели апелације због дужине трајања поступака које су покренули у периоду од 10. фебруара 2005. до 21. јула 2014. године и који су у вријеме подношења апелације трајали од двије године до 12 година и два мјесеца. Поступајући у конкретним предметима судови су имали периоде неактивности, односно нису ефикасно предузимали неопходне процесне радње с циљем окончања предметних поступака.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

10. У свим апелацијама, апеланти сматрају да им је због дужине трајања поступака пред редовним судовима повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Осим тога, неки апеланти се позивају и на кршење права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

б) Одговори на апелацију

11. У одговору на апелације редовни судови оправдавају дужину трајања предметних поступака тако што се углавном позивају на План рјешавања старих предмета који су обавезни спроводити у складу са инструкцијама Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ВСТСБиХ), те на недовољну кадровску попуњеност и превелик број предмета који се налазе на рјешавању пред тим судовима.

V. Релевантни прописи

12. У **Закону о парничном поступку** ("Службени гласник Републике Српске" бр. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08, 45/09, 49/09 и 61/13) релевантне одредбе гласе:

Члан 10.

Суд је дужан да поступак спроведе без одуговлачења и са што мање трошкова и да онемогући сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку.

Члан 420.

У поступку у парницама из радних односа, а нарочито при одређивању рокова и рочишта, суд ће увијек обраћати нарочиту пажњу на потребу хитног рјешавања радних спорова.

13. У **Закону о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине** ("Службени гласник БиХ" бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) релевантне одредбе гласе:

Члан 3.

(1) Савјет као независни и самостални орган има задатак да обезбиједи независно, непристрасно и професионално правосуђе, како је прописано у члану 17. овог закона.

Члан 17.

Савјет има сљедеће надлежности:

(1) именује судије, укључујући предсједнике судова, судије поротнике и додатне судије у све судове на државном, ентитетском, кантоналном, окружном, основном и општинском нивоу у Босни и Херцеговини, укључујући Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине, са изузетком уставних судова ентитетâ Босне и Херцеговине;

[...]

(15) даје приједлоге, према властитој оцјени, у вези с годишњим буџетом предложеним од стране државних органа и/или влада за судове и тужилаштва;

(16) даје и износи, према властитој оцјени, приједлоге за измјену буџета предложених од стране државних органа и/или влада и/или Правосудне комисије Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине надлежним законодавним органима;

(17) прикупља и анализира извјештаје, као и потребне информације о буџету и приходима за судове и тужилаштва како би се обезбиједили статистички подаци за ефикасан рад судова и тужилаштава;

[...]

(19) учествује у изради нацрта и одобрава Правилнике о пословању за судове и тужилаштва у Босни и Херцеговини;

(20) надгледа и савјетује судове и тужилаштва о одговарајућим и ефикасним техникама и поступцима у вези с буџетом, управљањем и руковођењем и иницира едукацију у том погледу;

(21) покреће, надгледа и координира пројекте који се односе на побољшање питања везаних за управљање судовима и тужилаштвима, укључујући тражење финансијских средстава из домаћих и међународних извора;

[...]

(23) утврђује критеријуме за рад судова и тужилаштава и покреће истраге које се односе на поступање у области управе или финансија;

[...]

(25) утврђује број судија, тужилаца и замјеникâ главног тужиоца за судове и тужилаштва из његове надлежности, након консултација с предсједником суда или главним тужиоцем, органом надлежним за буџет, и надлежним министарством правде;

[...]

28) даје мишљење о нацртима закона, прописа и о важним питањима која могу утицати на правосуђе, покреће поступак усвајања закона и других прописа и даје смјернице судовима и тужилаштвима из надлежности Савјета;

[...]

14. У **Закону о судовима у Републици Српској** ("Службени гласник РС" бр. 37/12 и 44/15) релевантне одредбе гласе:

Члан 48.

[...]

(3) Предсједник суда одговоран је за руковођење цјелокупним судом и судском управом.

[...]

Члан 55.

(1) Министар, уз претходну сагласност Високог судског и тужилачког савјета, доноси Правилник о унутрашњем судском пословању.

(2) Предсједник суда, уз сагласност министра, доноси Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста.

Члан 56.

Министарство у оквиру судске управе има сљедеће надлежности:

а) израда законских текстова и других прописа за установљење, надлежност, састав и поступак пред судовима,

б) врши надзор и прати примјену овог закона и других прописа и подзаконских аката који се односе на организацију и пословање суда,

в) осигурање материјалних, финансијских, просторних и других услова за рад судова,

г) прикупљање статистичких и других података о раду судова,

[...]

е) надзор над примјеном Правилника о унутрашњем судском пословању,

[...]

VI. Допустивост

15. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

16. У складу са чланом 18 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

17. Уставни суд наглашава да, у складу са чланом 18 став (2) Правила Уставног суда, може изузетно да разматра апелацију и када нема одлуке надлежног суда, уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода које штити Устав Босне и Херцеговине или међународни документи који се примјењују у Босни и Херцеговини. Стога су апелације које су поднесене у односу на предмете у којима није донесена одлука, допустиве по члану 18 став (2) Правила Уставног суда.

18. Уставни суд указује да су поступци у предметима бр. АП 2907/16 и АП 2939/16 окончани Рјешењем Врховног суда број 95 1 П 002131 17 Рев 2 од 15. фебруара 2017. године (АП 2907/16) и Пресудом Врховног суда број 11 0 У 012675 14 Увп од 1. марта 2017. године (АП 2939/16), дакле након подношења ових апелација. Одлуке су достављене апелантима, али предметне апелације су, у смислу члана 18 став (2) Правила Уставног суда, биле допустиве и у вријеме подношења.

19. Коначно, апелације испуњавају и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелације нису допустиве, нити су очигледно (*prima facie*) неосноване.

20. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. 1, 2, 3 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд закључује да предметне апелације испуњавају услове у погледу допустивости у односу на право на доношење одлуке у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VII. Меритум

21. Апеланти сматрају да им је због дужине трајања поступака пред редовним судовима прекршено право на правично суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

а) Право на правично суђење

22. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

23. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...]

24. Уставни суд запажа да су поступци, на чију дужину апеланти указују у апелацијама, започели између 10. фебруара 2005. и 21. јула 2014. године и да неки још нису окончани, док су други окончани након подношења апелације, како је раније наведено. Дакле, поступци у предметним апелацијама су трајали или још трају између двије године и седам мјесеци и 12 година и два мјесеца.

25. У бројним одлукама које је донио у вези са овим питањем, Уставни суд је континуирано указивао да се "разумност" дужине поступка оцјењује у свјетлу околности сваког појединог предмета. При томе, критеријуми који су успостављени у судској пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) о којима треба водити рачуна су: сложеност предмета, понашање страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти и значај који конкретна правна ствар има за апеланта (види, нпр. Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-I, став 38 и Уставни суд, између многих, одлуке о допустивости и меритуму бр. *АП 660/04* од 13. септембра 2005. године, *АП 155/05* од 14. марта 2006. године и др.).

26. Такође, и Европски и Уставни суд континуирано истичу да је у одређеним поступцима, у којима је по домаћем закону прописано да су хитне природе, потребна нарочита марљивост надлежних власти. Такав је случај нпр. с предметима који се тичу личног статуса и својства или нпр. у радним споровима (види, Европски суд, *Borgese против Италије*, пресуда од 26. фебруара 1992. године, Серија А, број 228-Б, став 18 и *Нововић против Црне Горе*, представка број 13210/05, пресуда од 23. октобра 2012. године, став 51 и Уставни суд, одлуке о допустивости и меритуму бр. *АП 2310/06* од 27. фебруара 2008. године, *АП 1233/06* од 15. јануара 2009. године и др.).

27. Након детаљне анализе сваке појединачне апелације која је предмет разматрања у овој одлуци, Уставни суд није могао закључити да се у поступцима на чију се дужину апеланти жале ради о нарочито сложеним питањима, нити да су апеланти својим понашањем одлучујуће допринијели укупној дужини поступака у питању. Осим тога, Уставни суд је у својој пракси, такође, запазио да када судови и покушавају оправдати дуго трајање поступка, та оправдања се углавном односе на то да се предмети рјешавају "према редослиједу пријема иницијалног акта, односно у складу са Упутством за израду плана рјешавања старих предмета према старости иницијалног акта које је донио ВСТСБиХ, а за период од 1. јануара 2016. до 31. марта 2016. године" (види, нпр. Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *АП 303/16* од 16. марта 2016. године, тачка 15, објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 24/16, доступна и на www.ustavnisud.ba или Одлука о допустивости и меритуму број *АП 1360/14* од 15. фебруара 2017. године, тачка 9, доступна на www.ustavnisud.ba). Иста оправдања се виде и у одговорима на предметне апелације.

28. Међутим, и Европски и Уставни суд континуирано истичу да судови морају дјелотворно контролисати поступак и омогућавати странкама да у разумном року дођу до коначне одлуке, али и да током тог поступка уживају све гаранције члана 6 став 1 Европске конвенције (види, нпр. Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *АП 1975/14* од 11. јануара 2017. године, тачка 42 с даљњим референцама).

29. Осим тога, Уставни суд континуирано реафирмише и врло чврсте сопствене, али и ставове Европског суда о томе да је дужност државе да организује свој правни систем тако да омогући судовима и јавним властима да се повинују захтјевима и условима из Европске конвенције. Наиме, Уставни суд у својој пракси истиче да хронична оптерећеност судова није оправдање за прекомјерну дужину поступка, док се тренутни застој, који за правни систем представља изненађење, узрокован, нпр. рецесијом, може оправдати ефикасним мјерама које се предузимају за његово отклањање. Наиме, државе уговорнице нису одговорне у случају привременог заостатка својих судова под условом да предузму одговарајуће мјере да се таква ванредна ситуација поправи (*op. cit. АП 303/16*, тачка 30 с даљњим референцама).

30. Имајући у виду критеријуме који су већ наведени, те водећи рачуна о свим околностима у сваком конкретном предмету који се разматра овом одлуком, Уставни суд сматра да је дужина поступка у сваком појединачном случају била претјерана и да није задовољила захтјеве "суђења у разумном року". Стога, Уставни суд сматра да је у сваком појединачном предмету дошло до кршења члана 6 став 1 Европске конвенције.

Питање накнаде нематеријалне штете

31. У смислу члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд може да одреди накнаду нематеријалне штете. Међутим, Уставни суд подсјећа на то да, за разлику од поступка пред редовним судовима, накнаду нематеријалне штете одређује у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и основних слобода.

32. Будући да је у предметним апелацијама утврђено кршење права на суђење у разумном року, те да су сви апеланти затражили накнаду штете, Уставни суд сматра да сваком апеланту припада право на накнаду нематеријалне штете коју су апеланти несумњиво претрпјели због кршења права на суђење у разумном року. С обзиром на одлуку у овом предмету и водећи се принципима правичности, Уставни суд сматра да сваком апеланту треба на име накнаде нематеријалне штете исплатити износ од по 1.000,00 КМ. Уставни суд се опредијелио за принцип да свим апелантима додијели исту накнаду без обзира на разлике у појединим случајевима, увјерен да ће оваква симболична накнада бити одговарајућа сатисфакција, али и да ће надлежни органи којима је дат налог у изреци ове одлуке предузети ефикасне мјере с циљем спречавања кршења уставних права, односно отклањања посљедица њиховог кршења како у случају наведених апеланата тако и у односу на сва остала лица у релевантно истој или сличној ситуацији.

33. Ову накнаду је дужна платити Влада Републике Српске, с обзиром на сједиште судова пред којим су вођени предметни поступци, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, уз обавезу да након истека овог рока плати апелантима законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом

одлуком. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

Остали наводи

34. Неки од апеланата наводе да им је због дужине трајања предметних поступака повријеђено право на имовину. С обзиром на то да повреду ових права заснивају на идентичним наводима који су већ детаљно испитани у овој одлуци у односу на право на правично суђење у разумном року, Уставни суд сматра да нема потребе посебно испитивати апелационе наводе и у односу на право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

б) Дужина трајања парничних поступака као системски проблем

35. Уставни суд је, након што је у бројним предметима нагласио да се преоптерећеност судова великим бројем старих предмета не може сматрати ванредном околношћу, у већ споменутој Одлуци број АП 303/16 закључио да се ради о системском проблему "који је довео до хроничних заостатака у раду суда, па и сваки нови предмет постаје стари док дође на ред за рјешавање, што ствара позитивну обавезу јавне власти да тај проблем адекватно ријеши". Даље, Уставни суд је нагласио да је евидентно "да је јавна власт предузела одређене кораке на организовању свог рада доношењем Плана рјешавања старих предмета у складу са Упутством за израду плана рјешавања старих предмета према старости иницијалног акта које је донио ВСТСБиХ", али је закључио да "наведене мјере нису биле ефикасне јер нису довеле до отклањања заостатака у раду, с обзиром на то да конкретни застој није привремен, него представља хронично преоптерећење суда" (*op. cit. АП 303/16*, тачка 25).

36. Даље, преглед статистике врсте предмета пред Уставним судом из његове апелационе надлежности показује да је у периоду од јануара 2008. до фебруара 2017. године Уставни суд донио укупно 1.447 одлука у којима је утврдио повреду права на правично суђење због недоношења одлуке у разумном року (у парничном и извршном поступку заједно, али овај број не обухвата одлуке у којима је утврђено кршење овог права у управном и кривичном поступку, нити одлуке које се тичу неизвршења из буџета разних нивоа власти). Уставни суд је у тим одлукама наложио одређеним нивоима јавне власти да апелантима исплате одређене новчане износе на име накнаде настале нематеријалне штете због оваквог кршења уставних права, позивајући се на сједиште суда пред којим је вођен поступак у којем је утврђена повреда. Укупан износ овако досуђене накнаде у наведеном периоду износи око 1.800.000,00 КМ, што представља значајан износ. У вријеме доношења ове одлуке, пред Уставним судом се налази око 600 предмета у којима се апеланти жале на кршење права на суђење у разумном року, а тај број се стално повећава приливом нових апелација у којима се као примарно поставља питање дужине поступка.

37. Уставни суд такође запажа да је ВСТСБиХ у свом саопштењу за штампу од 12. априла 2017. године објавио да је у 2017. години планирао ријешити укупно 156.320 "најстаријих предмета", те да је у првом кварталу ове године премашио квартални план тако што је умјесто планираних 25% ријешено 36% од планираног броја, односно да је ријешено 60.339 "најстаријих предмета". Иако није наведено на који се период односи овај број "најстаријих предмета" које по плану треба ријешити 2017. године, из пратеће табеле извршења плана, која је такође објављена и доступна (види http://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=67599), видљиво је да у раду још има и предмета који су започети "2000. и раније". На основу овога, уз поновно запажање да се предузимају одређени напори на рјешавању старих предмета, Уставни суд са забринутошћу констатује да су сви ти предмети који су категорисани као "најстарији предмети" (и за које се може претпоставити да трају дуже од пет година, дакле да су иницирани у периоду од 2001. до 2011. године), потенцијалне апелације због кршења права на суђење у разумном року.

38. У вези с тим, Уставни суд је већ у наведеној Одлуци број АП 303/16 закључио "да је проблем остао актуелан и након доношења конкретних одлука, односно да јавна власт ни на једном нивоу у Босни и Херцеговини није спровела адекватне мјере којима би се побољшала ситуација упркос знатној и досљедној пракси Уставног суда у овим случајевима". Због тога је Уставни суд у тој одлуци закључио и да кршење права на суђење у разумном року које је утврђено у том предмету "није изоловани инцидент, нити се може приписати конкретном слиједу догађаја у овом предмету, него је посљедица системских недостатака у организовању правосуђа и ефективном остваривању надлежности из ове области и мора бити квалификовано тако да произлази из праксе која није компатибилна са уставним правом на правично суђење" (*op. cit. АП 303/16*, тач. 37-39). Уставни суд је такође сматрао да "треба цијенити досадашње напоре [ВСТСБиХ] као независног и самосталног органа који има задатак да обезбиједи независно, непристрасно и професионално правосуђе, те да унаприједи ефикасност правосуђа у Босни и Херцеговини". Имајући у виду његова овлашћења и надлежности утврђене Законом о ВСТСБиХ, Уставни суд је закључио "да је неопходно да [ВСТСБиХ] предузме даљње мјере којима би се отклониле мањкавости судског система у Босни и Херцеговини у погледу поштовања захтјева за разуман временски рок у оквиру уставног права на правично суђење". Стога је Уставни суд одлучио да Одлуку број АП 303/16 достави ВСТСБиХ уз захтјев да га ВСТСБиХ, најкасније у року од шест мјесеци од дана пријема те одлуке Уставног суда, обавијести о предузетим мјерама и њиховим ефектима (*op. cit. АП 303/16*, тачка 45). Међутим, Уставни суд са жаљењем констатује да ВСТСБиХ до дана доношења предметне одлуке није Уставном суду доставио тражену обавијест, иако је одлука Уставног суда у ВСТСБиХ примљена 30. марта 2016. године, дакле ни након протека остављеног рока од шест мјесеци.

39. Имајући у виду наведено, Уставни суд остаје при закључку из Одлуке број АП 303/16 о томе да је кршење права на правично суђење дио системских недостатака у организовању правосуђа и ефективном остваривању надлежности из ове области и да мора бити квалификовано тако да произлази из праксе која није компатибилна са уставним правом на правично суђење.

в) Члан 13 - право на дјелотворан правни лијек

40. Уставни суд није у наведеној одлуци број АП 303/16 утврдио и кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције, иако је у дијелу одлуке разматрао то питање и закључио да у односу на право на суђење у разумном року "недостаје дјелотворан правни лијек у домаћем правном систему прије подношења апелације Уставном суду" (*op. cit. АП 303/16*, тачка 40). Међутим, имајући у виду све наведено, Уставни суд ће у овој одлуци детаљно размотрити и питање кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези с правом на суђење у разумном року.

41. Апеланти се нису експлицитно позвали на кршење права из члана 13 Европске конвенције. Међутим, из апелационих навода несумњиво произлази да апеланти сматрају да немају никаквог другог дјелотворног правног средства којим би исходовали окончање поступка у разумном року, осим подношења апелације Уставном суду.

42. У вези с питањем да ли у таквој ситуацији Уставни суд може да разматра кршење и неког права на које се апелант није експлицитно позвао, Уставни суд је у својој пракси указао на релевантну праксу Европског суда који је заузео став да је тај суд најпозванији дати правну квалификацију чињеница изнесених у апликацији и да није ограничен, нити везан за апликантову или владину правну квалификацију. Уставни суд је такође указао и на сопствену праксу о истом питању у ситуацијама када се апелант позове на једно право, а чињенице и аргументи које изнесе указују на могуће кршење неког другог уставног права (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *АП 4207/13* од 30. септембра 2016. године, тачка 25 с даљњим референцама, објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 83/16, доступна и на www.ustavnisud.ba). Осим тога, како је већ речено, ВСТСБиХ није удовољио захтјеву Уставног суда из Одлуке број АП 303/16, што озбиљно доводи у питање и настојања Уставног суда да кроз своју апелационо надлежност ефикасно ријеши проблем дужине поступака пред редовним судовима.

43. У вези с питањем дјелотворног правног лијека, Уставни суд указује да су према члану 1 Европске конвенције државе чланице дужне обезбиједити "свакоме у својој надлежности права и слободе" гарантоване Европском конвенцијом. Примарна, позитивна обавеза домаћих власти је, дакле, да свима обезбиједе уживање гарантованих права и слобода, а механизми заштите људских права предвиђени Европском конвенцијом су супсидијарни. Овај супсидијарни карактер је артикулисан и чланом 13 Европске конвенције којим се гарантује доступност, на домаћем нивоу, правног лијека којим ће се обезбиједити спровођење и уживање суштине права гарантованих Европском конвенцијом. Овај правни лијек морају обезбиједити, у којој год форми то одлуче, државе уговорнице. Стандарди Европског суда у вези с овим питањем показују да дјелотворност правног лијека у смислу члана 13 Европске конвенције не зависи од гаранција да ће резултати коришћења тог правног лијека бити у корист онога ко га користи. Осим тога, чак и када један правни лијек *per se* не може у потпуности задовољити захтјеве из овог члана, комбиновање неколико правних лијекова који су предвиђени у домаћем правном систему може дати задовољавајући ефекат. Због тога је, према пракси Европског суда, у сваком конкретном случају потребно утврдити да ли су правни лијекови који су доступни у домаћем правном систему "дјелотворни" на начин да могу предуприједити кршење људских права (види, Европски суд, *Sürmeli против Њемачке*, пресуда од 8. јуна 2006. године, тач. 97-98).

44. Разматрајући модалитете испуњења позитивних обавеза јавне власти ради отклањања системских кршења људских права заштићених Европском конвенцијом, Европски суд је истакао да је "превенција непобитно најбоље рјешење у апсолутном смислу, као и у многим областима. У случају када је судски систем мањкав у односу на захтјев за разуман временски рок из члана 6 став 1 Европске конвенције, правни лијек који је осмишљен да убрза поступак како би се спријечило његово предуго трајање, представља најдјелотворније рјешење. Такав правни лијек нуди непобитну предност у односу на правни лијек који пружа само одштету, будући да он, такође, спречава и утврђивање узастопних повреда у односу на исти поступак, те не исправља повреду само *a posteriori*, као што то чини правни лијек који нуди компензацију. Неке државе су савршено схватиле ситуацију бирајући да комбинују двије врсте правног лијека, једну намијењену убрзању поступка и другу пружању компензације" (*ibid*, тач. 90-100). Члан 13 Европске конвенције, такође, дозвољава држави да одабере било који правни лијек који може убрзати поступак који је у току или правни лијек за обештећење *post factum* због одуговлачења које се већ десило. Док се предност даје првој врсти правног лијека - убрзавању поступка с обзиром на то да се тако спречава даљње одуговлачење, правни лијек којим се добија обештећење може се сматрати подједнако дјелотворним у случају када је поступак предуго трајао, а превентивни правни лијек није постојао (*op. cit. АП 303/16*, тачка 41 с даљњим референцама).

45. С друге стране, према члану VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има и апелациону надлежност, која за сврху има обезбјеђење поштовања највиших стандарда људских права из члана II Устава Босне и Херцеговине. У вези с тим треба запазити и да је обраћање Уставном суду обавезан корак за све оне који би питање евентуалног кршења неког људског права жељели поставити пред Европски суд, осим ако би могли доказати да је апелација Уставном суду недјелотворан правни лијек. У односу на право на суђење у разумном року, апелација Уставном суду је за сада једино правно средство за заштиту тог права. Међутим, имајући у виду све околности о којима је било ријечи, Уставни суд понавља свој став из Одлуке број АП 303/16 да апелација није довољан начин убрзања поступка и/или обештећења зато што она "није непосредно начин остварења права на брзо и дјелотворно суђење, него један од начина да се реагује на дуготрајност и недјелотворност које већ постоје у судском поступку" (*op. cit. АП 303/16*, тачка 40).

46. Уставни суд нарочито запажа да се број апелација које се подносе у вези с дужином поступка, како је то већ речено, стално повећава. Одређени број апелација се поново подноси и након што је Уставни суд већ једном утврдио кршење права на суђење у разумном року зато што захтјев Уставног суда да се "поступак хитно оконча" често не буде суштински извршен, па се поступак пред судовима и даље продужава по неколико година и након одлуке Уставног суда (види, нпр. Уставни суд, одлуке о допустивости и меритуму бр. *АП 3210/11* од 10. априла 2013. године, *АП 3067/13* од 20. јуна 2016. године и *АП 4075/15* од 3. фебруара 2016. године, нису објављене, доступне на www.ustavnisud.ba). Такође, како је већ речено, ВСТСБиХ није обавијестио Уставни суд о било каквој мјери коју је у вези са овим питањем предузео, чак ни када је за то истекао рок остављен у Одлуци број АП 303/16. Осим тога, из предмета ове врсте се види и озбиљан проблем непоштовања рокова за поступање или непоштовање других процесних правила који су прописани законима о парничном поступку који би, кад би се досљедно примјењивали, несумњиво имали позитиван утицај на укупну дужину поступка (нпр. рокови за достављање тужбе на одговор или заказивање припремног и главног рочишта или нпр. пракса да се припремно рочиште одлаже и по неколико пута, иако за то нема упоришта у законима о парничном поступку и сл.). Све ово указује на пропусте у ефикасном управљању поступком, што је питање које Уставни суд не може рјешавати у оквиру своје апелационе надлежности. Наиме, код утврђивања евентуалног кршења права на суђење у разумном року, релевантни су само критеријуми који су већ наведени у овој одлуци, а међу њима није досљедно поштовање законом

прописаних рокова или неких других процесних правила која су прописана како би се поступком ефикасно управљало и како би се остварио принцип економичности поступка, како то траже закони о парничном поступку. Стога се може десити да укупна дужина поступка у вријеме обраћања Уставном суду још није достигла забрињавајући степен према стандардима члана 6 став 1 Европске конвенције да би се могло утврдити кршење тог права, али се због пропуста у ефикасном управљању поступком може достићи и та граница. Дјеловање у тим ранијим фазама поступка, путем одговарајућег правног лијека осмишљеног да убрза поступак како би се спријечило његово предуго трајање, представљало би превенцију у поступцима који трају да не дође до кршења права на суђење у разумном року, како то кроз своје одлуке захтијева и Европски суд. Свакако, апелација Уставном суду због дужине поступка би и даље била доступна, али као додатно средство заштите људског права на суђење у разумном року, уколико би то било потребно.

47. Дакле, због тога што надлежна јавна власт још није пронашла адекватан начин да ријеши овај очигледан проблем на који Уставни суд годинама указује, затим због ограничене уставне могућности Уставног суда да одреди конкретне мјере убрзања у сваком конкретном предмету, али и због сталног повећања броја апелација које се искључиво односе на питање дуготрајности судских поступака, дјелотворност апелације, као правног лијека који је по овом питању једини доступан апелантима, озбиљно је доведена у питање у смислу стварног и ефикасног окончања парничних поступака, како би се суштински испунили захтјеви суђења у разумном року.

48. Имајући све ово у виду, Уставни суд сматра да постоји кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези с правом на суђење у разумном року из члана 6 став 1 Европске конвенције.

г) Мјере које је потребно предузети с циљем извршења ове одлуке

У односу на право на суђење у разумном року

49. Што се тиче мјера које надлежна јавна власт треба предузети, Уставни суд је у Одлуци број АП 303/16 нагласио да "премда не треба искључити даљњу реформу законодавства и правних средстава у остварењу права на правично суђење, према мишљењу Уставног суда, примарна улога припада превентивним и структуралним захватима који би требали обезбиједити институционалну способност квалитетног и брзог суђења, те који би вјероватност да дође до повреде права на правично суђење минимизовали и отклонили већ у почетку" (*op. cit. АП 303/16*, тачка 40). Уставни суд сматра значајним указати на чињеницу да прима неупоредиво највећи број апелација које се односе на повреду права на доношење одлуке у разумном року, односно непостојање дјелотворног правног лијека у вези с правом на доношење одлуке у разумном року, у односу на друге земље (нпр. земље у региону) које, у правилу, имају посебан закон према којем се грађани могу обраћати редовним судовима или другим органима само због недоношења одлуке у разумном року, пред којима се њихови захтјеви рјешавају тако да обраћање Уставном суду одређене државе уопште није потребно или је сведено на најмању могућу мјеру. Имајући у виду изнесено, Уставни суд сматра да ће у оваквим околностима, у којима је утврђено системско кршење права на суђење у разумном року, стварни ефекти мјера и активности бити видљиви и суштински дјелотворни само ако сваки дио јавне власти који има надлежности у вези с добром организацијом правосуђа, дјелујући појединачно и заједно, предузме одговарајуће мјере из своје надлежности како би се обезбиједило дјелотворно уживање у праву на правично суђење у разумном року из члана 6 став 1 Европске конвенције.

50. Имајући то у виду, Уставни суд сматра неопходним захтјев за предузимање адекватних мјера у смислу ове одлуке адресирати ВСТСБиХ, надлежним владама и предсједнику суда пред којим се поступак води будући да сви они имају одређене, законом прописане обавезе у вези с креирањем и одржавањем ефикасног правосуђа.

У односу на право из члана 13 Европске конвенције

51. Имајући у виду да је у овој одлуци утврђено и кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције, а слиједећи праксу Европског суда у сличним случајевима (види, нпр. *Rumpf против Њемачке*, "пилот" пресуда од 2. септембра 2009. године, *Athanasiou и др. против Грчке*, "пилот" пресуда од 21. децембра 2010. године и сл.), Уставни суд сматра да је неопходно наложити да Влада Републике Српске и ВСТСБиХ без одлагања, а најкасније у року од шест мјесеци од пријема ове одлуке Уставног суда, предузму одговарајуће мјере из своје надлежности с циљем прописивања једног или више дјелотворних правних лијекова у складу са чланом 13 Европске конвенције и са овом одлуком ради ефикасне заштите права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

52. Уставни суд закључује да је у свим поступцима из апелација које су предмет ове одлуке дошло до кршења права на правично суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, будући да је у сваком појединачном случају дужина поступка била претјерано дуга, за шта судови нису дали разумно и логично објашњење. Осим тога, упркос мјерама које се предузимају за рјешавање прекомјерне дужине судских поступака, Уставни суд сматра да је такво прекомјерно трајање судских поступака посљедица системских недостатака у организовању правосуђа и ефективном остваривању надлежности разних нивоа јавне власти у овој области, због чега постоји системско кршење овог права пред редовним судовима.

53. Уставни суд, такође, закључује да постоји и кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези с правом на суђење у разумном року из члана 6 став 1 Европске конвенције будући да не постоји дјелотворан правни лијек којим би се апелантима, прије подношења апелације Уставном суду, омогућило убрзање поступка који је у току или обештећење због одуговлачења које се већ десило.

54. На основу члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2), члана 62 став (7), члана 72 ст. (4) и (5) и члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

55. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

623

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u sastavu: predsjednik Mirsad Ćeman, potpredsjednici Mato Tadić i Zlatko M. Knežević i sudije Valerija Galić, Miodrag Simović i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 10. maja 2017. godine, u

predmetu broj **AP 2908/16**, rješavajući apelacije "**Nov-Produkta" d.o.o. i drugih**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2), člana 62. stav (7) i člana 72. st. (4) i (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije koje su podnijeli: **"Nov-Produkt" d.o.o., "Mane Komerc" d.o.o. Srbac, "IT Professional" d.o.o. Banja Luka, TP "Promet" a.d. Prnjavor i "Ekamant Bosna" d.o.o. Bosanska Krupa.**

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog dužine trajanja postupka i povreda prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi s pravom na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u predmetima pred **Okružnim privrednim sudom u Banjaluci** br. 57 0 Ps 013662 08 Ps, 57 0 Ps 099872 12 Ps, 57 0 Ps 092944 11 Ps, 57 0 Ps 010055 07 Ps i 57 0 Mals 106198 13 Mals.

Na osnovu člana 72. stav (4) Pravila Ustavnog suda, nalaže se:

Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine da, u skladu sa ovom odlukom, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke, preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sistemskog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa ovom odlukom;

Vladi Republike Srpske da, u skladu sa ovom odlukom, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke, preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sistemskog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa ovom odlukom;

Predsjedniku Okružnog privrednog suda u Banjaluci da, u skladu sa ovom odlukom, odmah preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sistemskog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a na osnovu člana 62. stav (7) Pravila Ustavnog suda i mjere za okončanje postupaka iz ove odluke u predmetima br. 57 0 Ps 013662 08 Ps, 57 0 Ps 092944 11 Ps, 57 0 Ps 010055 07 Ps i 57 0 Mals 106198 13 Mals u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Na osnovu člana 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine, Vladi Republike Srpske i predsjedniku Okružnog privrednog suda u Banjaluci** da najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

AP 2908/16

1. "Nov-Produkt" d.o.o. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kukulja - općina Srbac podnio je 7. jula 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 22. februara 2008. godine pred Okružnim privrednim sudom u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Okružni privredni sud) radi raskida ugovora i naknade štete, a koji je još u toku pred Okružnim privrednim sudom i zaveden je pod brojem 57 0 Ps 013662 08 Ps (predmetni postupak traje već devet godina i dva mjeseca).

AP 3622/16

2. "Mane Komerc" d.o.o. Srbac (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Milan Romanić, advokat iz Banjaluke, podnio je 31. augusta 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 2. oktobra 2012. godine pred Okružnim privrednim sudom radi isplate duga, a koji je okončan Presudom Okružnog privrednog suda broj 57 0 Ps 099872 12 Ps od 31. augusta 2016. godine (nakon tri godine i deset mjeseci).

AP 3921/16

3. "IT Professional" d.o.o Banja Luka (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Čedo Đukić, advokat iz Banjaluke, podnio je 5. oktobra 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 2. juna 2011. godine pred Okružnim privrednim sudom radi isplate duga, a koji je još u toku pred Okružnim privrednim sudom i zaveden je pod brojem 57 0 Ps 092944 11 Ps (predmetni postupak traje već pet godina i 11 mjeseci).

AP 13/17

4. TP "Promet" a.d. Prnjavor (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Dragan Tolimir, advokat iz Banjaluke, podnio je 30. decembra 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 29. marta 2007. godine radi ništavosti ugovora pred Osnovnim sudom u Prnjavoru (koja je nakon toga dostavljena Osnovnom sudu u Banjaluci kao mjesno nadležnom), a nakon formiranja privrednih sudova predmet je dostavljen Okružnom privrednom sudu. Predmetni postupak je bio prekinut na prijedlog parničnih stranaka od 22. novembra 2011. do 24. marta 2017. godine kada je sud donio rješenje o nastavku postupka (na apelantov prijedlog koji je podnesen 22. novembra 2016. godine, iako je apelant još 2. oktobra 2015. godine podneskom tražio nastavak predmetnog postupka), te je Okružni privredni sud za 12. maj 2017. godine zakazao pripremno ročište u predmetu broj 57 0 Ps 010055 07 Ps (predmetni postupak je trajao četiri godine i sedam mjeseci do prekida postupka, a nakon nastavka postupka još uvijek nije okončan).

AP 1147/17

5. "Ekamant Bosna" d.o.o. Bosanska Krupa (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Hamdija Veladžić, advokat iz Bihaća, podnio je 27. marta 2017. godine apelaciju Ustavnom

sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 6. novembra 2013. godine pred Okružnim privrednim sudom radi isplate duga, koji je još u toku pred Okružnim privrednim sudom (još uvijek nije zakazano pripremno ročište) i zaveden je pod brojem 57 0 Mals 106198 13 Mals (predmetni postupak traje već tri godine i šest mjeseci).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

6. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog privrednog suda zatraženo je u periodu od 6. oktobra 2016. do 4. aprila 2017. godine da dostavi odgovore na apelacije.

7. Okružni privredni sud je u periodu od 18. oktobra 2016. do 11. aprila 2017. godine dostavio odgovore na pojedine predmetne apelacije (u predmetima br. AP 2908/16 i AP 1147/17 nije dostavljen odgovor).

8. S obzirom na to da se sve navedene apelacije odnose na isto pitanje, Ustavni sud je u skladu sa članom 32. stav 1. Pravila Ustavnog suda odlučio da spoji predmete br. AP 2908/16, AP 3622/16, AP 3921/16, AP 13/17 i AP 1147/17, vodi jedan postupak i donese jednu odluku pod brojem **AP 2908/16**.

III. Činjenično stanje

9. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacionih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

10. Svi apelanti su podnijeli apelacije zbog dužine trajanja postupaka koji su pokrenuti u periodu od 29. marta 2007. do 6. novembra 2013. godine i koji su u vrijeme podnošenja apelacije trajali od tri godine i šest mjeseci do devet godina i dva mjeseca. Postupajući u konkretnim predmetima Okružni privredni sud je imao periode neaktivnosti, odnosno nije efikasno preduzimao neophodne procesne radnje s ciljem okončanja predmetnih postupaka.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. U svim apelacijama, apelanti smatraju da im je zbog dužine trajanja postupaka pred Okružnim privrednim sudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

b) Odgovori na apelaciju

12. U odgovoru na apelacije Okružni privredni sud opravdava dužinu trajanja predmetnih postupaka tako što se uglavnom poziva na Plan rješavanja starih predmeta koji je obavezan provoditi u skladu sa instrukcijama Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: VSTVBiH), te na nedovoljnu kadrovsku popunjenost i prevelik broj predmeta koji se nalaze na rješavanju pred tim sudom, kao i navodeći radnje koje je preduzimao u konkretnim predmetima, dok u predmetima br. AP 2908/16 i AP 1147/17 sud nije dostavio traženi odgovor.

V. Relevantni propisi

13. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08, 45/09, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Član 10.

Sud je dužan da postupak sprovede bez odugovlačenja i sa što manje troškova i da onemogući svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

14. U **Zakonu o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) relevantne odredbe glase:

Član 3.

(1) Vijeće kao nezavisni i samostalni organ ima zadatak da osigura nezavisno, nepristrasno i profesionalno pravosuđe, kako je propisano u članu 17. ovog zakona.

Član 17.

Vijeće ima sljedeće nadležnosti:

(1) imenuje sudije, uključujući predsjednike sudova, sudije porotnike i dodatne sudije u sve sudove na državnom, entitetskom, kantonalnom, okružnom, osnovnom i općinskom nivou u Bosni i Hercegovini, uključujući Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, sa izuzetkom ustavnih sudova entitetâ Bosne i Hercegovine;

[...]

(15) daje prijedloge, prema vlastitoj ocjeni, u vezi s godišnjim budžetom predloženim od strane državnih tijela i/ili vlada za sudove i tužilaštva;

(16) daje i iznosi, prema vlastitoj ocjeni, prijedloge za izmjenu budžeta predloženih od strane državnih organa i/ili vlada i/ili Pravosudne komisije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine nadležnim zakonodavnim organima;

(17) prikuplja i analizira izvještaje, kao i potrebne informacije o budžetu i prihodima za sudove i tužilaštva kako bi se osigurali statistički podaci za efikasan rad sudova i tužilaštava;

[...]

(19) učestvuje u izradi nacrta i odobrava Pravilnike o poslovanju za sudove i tužilaštva u Bosni i Hercegovini;

(20) nadgleda i savjetuje sudove i tužilaštva o odgovarajućim i efikasnim tehnikama i postupcima u vezi s budžetom, upravljanjem i rukovođenjem i inicira edukaciju u tom pogledu;

(21) pokreće, nadgleda i koordinira projekte koji se odnose na poboljšanje pitanja vezanih za upravljanje sudovima i tužilaštvima, uključujući traženje finansijskih sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora;

[...]

(23) utvrđuje kriterije za rad sudova i tužilaštava i pokreće istrage koje se odnose na postupanje u oblasti uprave ili finansija;

[...]

(25) utvrđuje broj sudija, tužilaca i zamjenikâ glavnog tužioca za sudove i tužilaštva iz njegove nadležnosti, nakon konsultacija s predsjednikom suda ili glavnim tužiocem, tijelom nadležnim za budžet, i nadležnim ministarstvom pravde; [...]

28) daje mišljenje o nacrtima zakona, propisa i o važnim pitanjima koja mogu uticati na pravosuđe, pokreće postupak usvajanja zakona i drugih propisa i daje smjernice sudovima i tužilaštvima iz nadležnosti Vijeća;

[...]

15. U **Zakonu o sudovima u Republici Srpskoj** ("Službeni glasnik RS" br. 37/12 i 44/15) relevantne odredbe glase:

Član 48.

[...]

(3) Predsjednik suda odgovoran je za rukovođenje cjelokupnim sudom i sudskom upravom.

[...]

Član 55.

(1) Ministar, uz prethodnu saglasnost Visokog sudskog i tužilačkog savjeta, donosi Pravilnik o unutrašnjem sudskom poslovanju.

(2) Predsjednik suda, uz saglasnost ministra, donosi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

Član 56.

Ministarstvo u okviru sudske uprave ima sljedeće nadležnosti:

a) izrada zakonskih tekstova i drugih propisa za ustanovljenje, nadležnost, sastav i postupak pred sudovima,

b) vrši nadzor i prati primjenu ovog zakona i drugih propisa i podzakonskih akata koji se odnose na organizaciju i poslovanje suda,

v) osiguranje materijalnih, finansijskih, prostornih i drugih uslova za rad sudova,

g) prikupljanje statističkih i drugih podataka o radu sudova,

[...]

e) nadzor nad primjenom Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju,

[...]

VI. Dopustivost

16. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. U skladu sa članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

18. Ustavni sud naglašava da, u skladu sa članom 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Stoga su apelacije koje su podnesene u odnosu na predmete u kojima nije donesena odluka dopustive po članu 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda.

19. Ustavni sud ukazuje da je postupak u predmetu broj AP 3622/16 okončan Presudom Okružnog privrednog suda broj 57 0 Ps 099872 12 Ps od 31. augusta 2016. godine, dakle nakon podnošenja ove apelacije. Odluka je dostavljena apelantu, ali predmetna apelacija je, u smislu člana 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, bila dopustiva i u vrijeme podnošenja.

20. Konačno, apelacije ispunjavaju i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive, niti su očigledno (*prima facie*) neosnovane.

21. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete u pogledu dopustivosti u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VII. Meritum

22. Apelanti smatraju da im je zbog dužine trajanja postupaka pred Okružnim privrednim sudom prekršeno pravo na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

a) Pravo na pravično suđenje

23. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

24. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

25. Ustavni sud zapaža da su postupci, na čiju dužinu apelanti ukazuju u apelacijama, započeli između 29. marta 2007. i 6. novembra 2013. godine i da neki još uvijek nisu okončani, dok je postupak u predmetu broj AP 3622/16 okončan nakon podnošenja apelacije, kako je ranije navedeno. Dakle, postupci iz predmetnih apelacija su trajali ili još uvijek traju između tri godine i šest mjeseci i devet godina i dva mjeseca.

26. U brojnim odlukama koje je donio u vezi sa ovim pitanjem, Ustavni sud je kontinuirano ukazivao da se "razumnost" dužine postupka ocjenjuje u svjetlu okolnosti svakog pojedinog predmeta. Pri tome, kriteriji koji su uspostavljeni u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) o kojima treba voditi računa su: složenost predmeta, ponašanje strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti i značaj koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, npr. Evropski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38. i Ustavni sud, između mnogih, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 660/04* od 13. septembra 2005. godine, *AP 155/05* od 14. marta 2006. godine i dr.).

27. Također, i Evropski i Ustavni sud kontinuirano ističu da je u određenim postupcima, u kojima je po domaćem zakonu propisano da su hitne prirode, potrebna naročita marljivost nadležnih vlasti. Takav je slučaj npr. s predmetima koji se tiču ličnog statusa i svojstva ili npr. u radnim sporovima (vidi, Evropski sud, *Borgese protiv Italije*, presuda od 26. februara 1992. godine, Serija A, broj 228-B, stav 18. i *Novović protiv Crne Gore*, predstavka broj 13210/05, presuda od 23. oktobra 2012. godine, stav 51. i Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 2310/06* od 27. februara 2008. godine, *AP 1233/06* od 15. januara 2009. godine i dr.).

28. Nakon detaljne analize svake pojedinačne apelacije koja je predmet razmatranja u ovoj odluci, Ustavni sud nije mogao zaključiti da se u postupcima na čiju se dužinu apelanti žale radi o naročito složenim pitanjima, niti da su apelanti svojim ponašanjem značajnije doprinijeli ukupnoj dužini postupaka u pitanju. Osim toga, Ustavni sud je u svojoj praksi, također, zapazio da kada sudovi i pokušavaju opravdati dugo trajanje postupka, ta opravdanja se uglavnom odnose na to da se predmeti rješavaju "prema redoslijedu prijema inicijalnog akta, odnosno u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH, a za period od 1. januara 2016. do 31. marta 2016. godine" (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 303/16* od 16. marta 2016. godine, tačka 15, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 24/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba ili Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1360/14* od 15. februara 2017. godine, tačka 9, dostupna na www.ustavnisud.ba). Ista opravdanja se vide i u odgovorima na predmetne apelacije.

29. Međutim, i Evropski i Ustavni sud kontinuirano ističu da sudovi moraju djelotvorno kontrolirati postupak i omogućiti strankama da u razumnom roku dođu do konačne odluke, ali i da tokom tog postupka uživaju sve garancije člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1975/14* od 11. januara 2017. godine, tačka 42. s daljnjim referencama).

30. Osim toga, Ustavni sud kontinuirano reafirmira i vrlo čvrste vlastite, ali i stavove Evropskog suda o tome da je dužnost

države da organizira svoj pravni sistem tako da omogući sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima iz Evropske konvencije. Naime, Ustavni sud u svojoj praksi ističe da hronična opterećenost sudova nije opravdanje za prekomjernu dužinu postupka, dok se trenutni zastoj, koji za pravni sistem može predstavljati iznenađenje, uzrokovan npr. recesijom, može opravdati efikasnim mjerama koje se preduzimaju za njegovo otklanjanje. Naime, države ugovornice nisu odgovorne u slučaju privremenog zaostatka svojih sudova pod uvjetom da preduzmu odgovarajuće mjere da se takva vanredna situacija popravi (*op. cit. AP 303/16*, tačka 30. s daljnjim referencama).

31. Imajući u vidu kriterije koji su već navedeni, te vodeći računa o svim okolnostima u svakom konkretnom predmetu koji se razmatra ovom odlukom, Ustavni sud smatra da je dužina postupka u svakom pojedinačnom slučaju bila pretjerana i da nije zadovoljila zahtjeve "suđenja u razumnom roku". Stoga, Ustavni sud smatra da je u svakom pojedinačnom predmetu došlo do kršenja ustavnog prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

32. Ustavni sud podsjeća da, prema članu 74. Pravila Ustavnog suda, može odrediti naknadu na ime nematerijalne štete, te, ako odluči da je potrebno dodijeliti novčanu naknadu, da će je odrediti na osnovu pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda. Dakle, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, Ustavni sud određuje naknadu nematerijalne štete u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i osnovnih sloboda.

33. Uzimajući u obzir navedeno, te sve okolnosti konkretnih predmeta, između ostalih, i to da su apelanti pravna lica i da nije riječ o naknadi materijalne štete, već je riječ o naknadi nematerijalne štete, Ustavni sud smatra da je utvrđivanje kršenja prava apelanata i izdavanje naloga Okružnom privrednom sudu da po hitnom postupku okonča predmetne postupke dovoljna satisfakcija za apelante.

b) Dužina trajanja parničnih postupaka kao sistemski problem

34. Ustavni sud je, nakon što je u brojnim predmetima naglasio da se preopterećenost sudova velikim brojem starih predmeta ne može smatrati vanrednom okolnošću, u već spomenutoj odluci broj AP 303/16 zaključio da se radi o sistemskom problemu u Bosni i Hercegovini "koji je doveo do hroničnih zaostataka u radu suda, pa i svaki novi predmet postaje stari dok dođe na red za rješavanje, što stvara pozitivnu obavezu javne vlasti da taj problem adekvatno riješi". Dalje, Ustavni sud je naglasio da je evidentno "da je javna vlast preduzela određene korake na organiziranju svog rada donošenjem Plana rješavanja starih predmeta u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH", ali je zaključio da "navedene mjere nisu bile efikasne jer nisu dovele do otklanjanja zaostataka u radu, s obzirom na to da konkretni zastoj nije privremen, nego predstavlja hronično preopterećenje suda" (*op. cit. AP 303/16*, tačka 25).

35. Dalje, pregled statistike vrste predmeta pred Ustavnim sudom iz njegove apelacione nadležnosti pokazuje da je u periodu od januara 2008. do februara 2017. godine Ustavni sud donio ukupno 1.447 odluka u kojima je utvrdio povredu prava na pravično suđenje zbog nedonošenja odluke u razumnom roku (u parničnom i izvršnom postupku zajedno, ali ovaj broj ne obuhvaća odluke u kojima je utvrđeno kršenje ovog prava u upravnom i krivičnom postupku, niti odluke koje se tiču neizvršenja pravomoćnih presuda isplatom sredstava iz budžeta raznih nivoa vlasti). Ustavni sud je u tim odlukama naložio određenim nivoima javne vlasti da apelantima isplate određene novčane iznose na ime naknade nastale nematerijalne štete zbog ovakvog kršenja ustavnih prava, pozivajući se na sjedište suda pred kojim je vođen postupak u kojem je utvrđena povreda. Ukupan iznos ovako dosuđene naknade u navedenom periodu iznosi oko 1.800.000,00 KM, što predstavlja značajan iznos. U vrijeme donošenja ove odluke, pred Ustavnim sudom se nalazi više od 600 predmeta u kojima se apelanti pozivaju na kršenje prava na suđenje u razumnom roku, a taj broj se stalno povećava prilivom novih apelacija u kojima se kao primarno postavlja pitanje dužine postupka.

36. Ustavni sud, također, zapaža da je VSTVBiH u svom saopćenju za medije od 12. aprila 2017. godine objavio da je u 2017. godini planirao riješiti ukupno 156.320 "najstarijih predmeta", te da je u prvom kvartalu ove godine premašio kvartalni plan tako što je umjesto planiranih 25% riješeno 36% od planiranog broja, odnosno da je riješeno 60.339 "najstarijih predmeta". Iako nije navedeno na koji se period odnosi ovaj broj "najstarijih predmeta" koje po planu treba riješiti 2017. godine, iz prateće tabele izvršenja plana, koja je također objavljena i dostupna (vidi http://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=67599), vidljivo je da u radu još ima i predmeta koji su započeti "2000. i ranije". Na osnovu ovoga, uz ponovno zapažanje da se preduzimaju određeni napori na rješavanju starih predmeta, Ustavni sud sa zabrinutošću konstatira da su svi ti predmeti koji su kategorizirani kao "najstariji predmeti" (i za koje se može pretpostaviti da traju duže od pet godina, dakle da su inicirani u periodu od 2001. do 2011. godine), potencijalne apelacije zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku.

37. U vezi s tim, Ustavni sud je već u navedenoj odluci broj AP 303/16 zaključio "da je problem ostao aktuelan i nakon donošenja konkretnih odluka, odnosno da javna vlast ni na jednom nivou u Bosni i Hercegovini nije provela adekvatne mjere kojima bi se poboljšala situacija uprkos znatnoj i dosljednoj praksi Ustavnog suda u ovim slučajevima". Zbog toga je Ustavni sud u toj odluci zaključio i da kršenje prava na suđenje u razumnom roku koje je utvrđeno u tom predmetu "nije izolirani incident, niti se može pripisati konkretnom slijedu događaja u ovom predmetu, nego je posljedica sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje" (op. cit. *AP 303/16*, tač. 37-39). Ustavni sud je također smatrao da "treba cijeniti dosadašnje napore [VSTVBiH] kao nezavisnog i samostalnog organa koji ima zadatak da osigura nezavisno, nepristrasno i profesionalno pravosuđe, te da unaprijedi efikasnost pravosuđa u Bosni i Hercegovini". Imajući u vidu njegova ovlaštenja i nadležnosti utvrđene Zakonom o VSTVBiH, Ustavni sud je zaključio "da je neophodno da [VSTVBiH] preduzme daljnje mjere kojima bi se otklonile manjkavosti sudskog sistema u Bosni i Hercegovini u pogledu poštovanja zahtjeva za razuman vremenski rok u okviru ustavnog prava na pravično suđenje". Stoga je Ustavni sud odlučio da Odluku broj AP 303/16 dostavi VSTVBiH, uz zahtjev da ga VSTVBiH, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana prijema te odluke Ustavnog suda, obavijesti o preduzetim mjerama i njihovim efektima (*op. cit. AP 303/16*, tačka 45). Međutim, Ustavni sud sa žaljenjem konstatira da VSTVBiH do dana donošenja predmetne odluke nije Ustavnom sudu dostavio traženu obavijest, iako je odluka Ustavnog suda u VSTVBiH primljena 30. marta 2016. godine, dakle ni nakon proteka ostavljenog roka od šest mjeseci.

38. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud ostaje pri zaključku iz Odluke broj AP 303/16 o tome da je kršenje prava na pravično suđenje dio sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i

da mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje.

c) Pravo na djelotvoran pravni lijek

39. Ustavni sud nije u navedenoj odluci broj AP 303/16 utvrdio i kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, iako je u dijelu odluke razmatrao to pitanje i zaključio da u odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku "nedostaje djelotvoran pravni lijek u domaćem pravnom sistemu prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu" (*op. cit. AP 303/16*, tačka 40). Međutim, imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud će u ovoj odluci detaljno razmotriti i pitanje kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku.

40. Apelanti se nisu eksplicitno pozvali na kršenje prava iz člana 13. Evropske konvencije. Međutim, iz apelacionih navoda nesumnjivo proizlazi da apelanti smatraju da nemaju nikakvog drugog djelotvornog pravnog sredstva kojim bi ishodovali okončanje postupka u razumnom roku, osim podnošenja apelacije Ustavnom sudu.

41. U vezi s pitanjem da li u takvoj situaciji Ustavni sud može razmatrati kršenje i nekog prava na koje se apelant nije eksplicitno pozvao, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao na relevantnu praksu Evropskog suda koji je zauzeo stav da je taj sud najpozvaniji dati pravnu kvalifikaciju činjenica iznesenih u aplikaciji i da nije ograničen, niti vezan za aplikantovu ili vladinu pravnu kvalifikaciju. Ustavni sud je također ukazao i na vlastitu praksu o istom pitanju u situacijama kada se apelant pozove na jedno pravo, a činjenice i argumenti koje iznese ukazuju na moguće kršenje nekog drugog ustavnog prava (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 4207/13* od 30. septembra 2016. godine, tačka 25. s daljnjim referencama; objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 83/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba). Osim toga, kako je već rečeno, VSTVBiH nije udovoljio zahtjevu Ustavnog suda iz Odluke broj AP 303/16, što ozbiljno dovodi u pitanje i nastojanja Ustavnog suda da kroz svoju apelacionu nadležnost efikasno riješi problem dužine postupaka pred redovnim sudovima.

42. U vezi s pitanjem djelotvornog pravnog lijeka, Ustavni sud ukazuje da su prema članu 1. Evropske konvencije države članice dužne osigurati "svakome u svojoj nadležnosti prava i slobode" garantirane Evropskom konvencijom. Primarna, pozitivna obaveza domaćih vlasti je, dakle, da svima osiguraju uživanje garantiranih prava i sloboda, a mehanizmi zaštite ljudskih prava predviđeni Evropskom konvencijom su supsidijarni. Ovaj supsidijarni karakter je artikuliran i članom 13. Evropske konvencije kojim se garantira dostupnost, na domaćem nivou, pravnog lijeka kojim će se osigurati provođenje i uživanje suštine prava garantiranih Evropskom konvencijom. Ovaj pravni lijek moraju osigurati, u kojoj god formi to odluče, države ugovornice. Standardi Evropskog suda u vezi sa ovim pitanjem pokazuju da djelotvornost pravnog lijeka u smislu člana 13. Evropske konvencije ne zavisi od garancija da će rezultati korištenja tog pravnog lijeka biti u korist onoga ko ga koristi. Osim toga, čak i kada jedan pravni lijek *per se* ne može u potpunosti zadovoljiti zahtjeve iz ovog člana, kombiniranje nekoliko pravnih lijekova koji su predviđeni u domaćem pravnom sistemu može dati zadovoljavajući efekt. Zbog toga je, prema praksi Evropskog suda, u svakom konkretnom slučaju potrebno utvrditi da li su pravni lijekovi koji su dostupni u domaćem pravnom sistemu "djelotvorni" na način da mogu prevenirati kršenje ljudskih prava (vidi, Evropski sud, *Sürmeli protiv Njemačke*, presuda od 8. juna 2006. godine, tač. 97-98).

43. Razmatrajući modalitete ispunjenja pozitivnih obaveza javne vlasti radi otklanjanja sistemskih kršenja ljudskih prava zaštićenih Evropskom konvencijom, Evropski sud je istakao da je "prevencija nepobitno najbolje rješenje u apsolutnom smislu, kao i u mnogim oblastima. U slučaju kada je sudski sistem manjkav u odnosu na zahtjev za razuman vremenski rok iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pravni lijek koji je osmišljen da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje predstavlja najdjelotvornije rješenje. Takav pravni lijek nudi nepobitnu prednost u odnosu na pravni lijek koji pruža samo odštetu budući da on, također, sprečava i utvrđivanje uzastopnih povreda u odnosu na isti postupak, te ne ispravlja povredu samo *a posteriori*, kao što čini pravni lijek koji nudi kompenzaciju. Neke države su savršeno shvatile situaciju birajući da kombiniraju dvije vrste pravnog lijeka, jednu namijenjenu ubrzanju postupka i drugu pružanju kompenzacije" (*ibid*, tač. 90-100). Član 13. Evropske konvencije, također, dozvoljava državi da odabere bilo koji pravni lijek koji može ubrzati postupak koji je u toku ili pravni lijek za obeštećenje *post factum* zbog odugovlačenja koje se već desilo. Dok se prednost daje prvoj vrsti pravnog lijeka - ubrzavanju postupka s obzirom na to da se tako sprečava daljnje odugovlačenje, pravni lijek kojim se dobiva obeštećenje može se smatrati podjednako djelotvornim u slučaju kada je postupak predugo trajao, a preventivni pravni lijek nije postojao (*op. cit. AP 303/16*, tačka 41. s daljnjim referencama).

44. S druge strane, prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima i apelacionu nadležnost, čija je svrha osiguranje poštovanja najviših standarda ljudskih prava iz člana II Ustava Bosne i Hercegovine. U vezi s tim treba zapaziti i da je obraćanje Ustavnom sudu obavezan korak za sve one koji bi pitanje eventualnog kršenja nekog ljudskog prava željeli postaviti pred Evropski sud, osim ako bi mogli dokazati da je apelacija Ustavnom sudu nedjelotvoran pravni lijek. U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku, apelacija Ustavnom sudu je za sada jedino pravno sredstvo za zaštitu tog prava. Međutim, imajući u vidu sve okolnosti o kojima je bilo riječi, Ustavni sud ponavlja svoj stav iz Odluke broj AP 303/16 da apelacija nije dovoljan način ubrzanja postupka i/ili obeštećenja zato što ona "nije neposredno način ostvarenja prava na brzo i djelotvorno suđenje, nego jedan od načina da se reagira na dugotrajnost i nedjelotvornost koje već postoje u sudskom postupku" (*op. cit. AP 303/16*, tačka 40).

45. Ustavni sud naročito zapaža da se broj apelacija koje se podnose u vezi s dužinom postupka, kako je već rečeno, stalno povećava. Određeni broj apelacija se ponovo podnosi i nakon što je Ustavni sud već jednom utvrdio kršenje prava na suđenje u razumnom roku, zato što zahtjev Ustavnog suda da se "postupak hitno okonča" često ne bude suštinski izvršen, pa se postupak pred sudovima i dalje produžava po nekoliko godina i nakon odluke Ustavnog suda (vidi, npr. Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 3210/11* od 10. aprila 2013. godine, *AP 3067/13* od 20. juna 2016. godine i *AP 4075/15* od 3. februara 2016. godine, nisu objavljene, dostupne na www.ustavnisud.ba). Također, kako je već rečeno, VSTV nije obavijestio Ustavni sud o bilo kakvoj mjeri koju je u vezi sa ovim pitanjem preduzeo, čak ni kada je za to istekao rok ostavljen u Odluci broj AP 303/16. Osim toga, iz predmeta ove vrste se vidi i ozbiljan problem nepoštovanja rokova za postupanje ili nepoštovanje drugih procesnih pravila koji su propisani zakonima koji bi, kad bi se dosljedno primjenjivali, nesumnjivo imali pozitivan utjecaj na ukupnu dužinu postupka (npr. rokovi za dostavljanje tužbe na odgovor ili zakazivanje pripremnog i glavnog ročišta ili npr. praksa da se pripremno ročište odlaže i po nekoliko puta, iako za to nema uporišta u zakonima o parničnom postupku i sl.). Sve ovo ukazuje na propuste u efikasnom upravljanju postupkom, što je pitanje koje Ustavni sud ne može rješavati u okviru svoje apelacione nadležnosti. Naime, kod utvrđivanja eventualnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku, relevantni su samo kriteriji koji su već navedeni u ovoj

odluci, a među njima nije dosljedno poštovanje zakonom propisanih rokova ili nekih drugih procesnih pravila koja su propisana kako bi se postupkom efikasno upravljalo i kako bi se ostvarilo načelo ekonomičnosti postupka, kako traže zakoni o parničnom postupku. Stoga se može desiti da ukupna dužina postupka u vrijeme obraćanja Ustavnom sudu još nije dostigla zabrinjavajući stepen prema standardima člana 6. stav 1. Evropske konvencije da bi se moglo utvrditi kršenje tog prava, ali se zbog propusta u efikasnom upravljanju postupkom može dostići i ta granica. Djelovanje u tim ranijim fazama postupka, putem odgovarajućeg pravnog lijeka osmišljenog da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje, predstavljalo bi prevenciju u postupcima koji traju da ne dođe do kršenja prava na suđenje u razumnom roku, kako kroz svoje odluke zahtijeva i Evropski sud. Svakako, apelacija Ustavnom sudu zbog dužine postupka bi i dalje bila dostupna, ali kao dodatno sredstvo zaštite ljudskog prava na suđenje u razumnom roku, ukoliko bi to bilo potrebno.

46. Dakle, zbog toga što nadležna javna vlast još nije pronašla adekvatan način da riješi ovaj očigledan problem na koji Ustavni sud godinama ukazuje, zatim zbog ograničene ustavne mogućnosti Ustavnog suda da odredi konkretne mjere ubrzanja u svakom konkretnom predmetu, ali i zbog stalnog povećanja broja apelacija koje se odnose na pitanje dugotrajnosti sudskih postupaka, djelotvornost apelacije, kao pravnog lijeka koji je po ovom pitanju jedini dostupan apelantima, ozbiljno je dovedena u pitanje u smislu stvarnog i efikasnog okončanja sudskih postupaka, kako bi se suštinski ispunili zahtjevi suđenja u razumnom roku.

47. Imajući sve ovo u vidu, Ustavni sud smatra da postoji kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

d) Mjere koje je potrebno preduzeti s ciljem izvršenja ove odluke

U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku

48. Što se tiče mjera koje nadležna javna vlast treba preduzeti, Ustavni sud je u Odluci broj AP 303/16 naglasio da "premda ne treba isključiti daljnju reformu zakonodavstva i pravnih sredstava u ostvarenju prava na pravično suđenje, prema mišljenju Ustavnog suda, primarna uloga pripada preventivnim i strukturalnim zahvatima koji bi trebali osigurati institucionalnu sposobnost kvalitetnog i brzog suđenja, te koji bi vjerovatnost da dođe do povrede prava na pravično suđenje minimizirali i otklonili već u početku" (*op. cit. AP 303/16*, tačka 40). Ustavni sud smatra značajnim ukazati na činjenicu da prima neuporedivo najveći broj apelacija koje se odnose na povredu prava na donošenje odluke u razumnom roku, odnosno nepostojanje djelotvornog pravnog lijeka u vezi s pravom na donošenje odluke u razumnom roku, u odnosu na druge zemlje (npr. zemlje u regionu) koje, u pravilu, imaju poseban zakon prema kojem se građani mogu obraćati redovnim sudovima ili drugim organima samo zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, pred kojima se njihovi zahtjevi rješavaju tako da obraćanje Ustavnom sudu određene države uopće nije potrebno ili je svedeno na najmanju moguću mjeru. Imajući u vidu izneseno, Ustavni sud smatra da će u ovakvim okolnostima, u kojima je utvrđeno sistemsko kršenje prava na suđenje u razumnom roku, stvarni efekti mjera i aktivnosti biti vidljivi i suštinski djelotvorni samo ako svaki dio javne vlasti koji ima nadležnosti u vezi s dobrom organizacijom pravosuđa, djelujući pojedinačno i zajedno, preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti kako bi se osiguralo djelotvorno uživanje u pravu na pravično suđenje u razumnom roku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

49. Imajući to u vidu, Ustavni sud smatra neophodnim zahtjev za preduzimanje adekvatnih mjera u smislu ove odluke adresirati VSTVBiH, nadležnoj vladi i predsjedniku suda pred kojim se postupci vode budući da svi oni imaju određene, zakonom propisane obaveze u vezi s kreiranjem i održavanjem efikasnog pravosuđa.

U odnosu na pravo iz člana 13. Evropske konvencije

50. Imajući u vidu da je u ovoj odluci utvrđeno i kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, a slijedeći praksu Evropskog suda u sličnim slučajevima (vidi, npr. *Rumpf protiv Njemačke*, "pilot" presuda od 2. septembra 2009. godine, *Athanasiou i dr. protiv Grčke*, "pilot" presuda od 21. decembra 2010. godine i sl.), Ustavni sud smatra da je neophodno naložiti da Vlada Republike Srpske i VSTVBiH bez odlaganja, a najkasnije u roku od šest mjeseci od prijema ove odluke Ustavnog suda, preduzmu odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti s ciljem propisivanja jednog ili više djelotvornih pravnih lijekova u skladu sa članom 13. Evropske konvencije i sa ovom odlukom radi efikasne zaštite prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

51. Ustavni sud zaključuje da je u svim postupcima iz apelacija koje su predmet ove odluke došlo do kršenja prava na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije budući da je u svakom pojedinačnom slučaju dužina postupka bila pretjerano duga, za šta redovni sudovi nisu dali razumno i logično objašnjenje. Osim toga, uprkos mjerama koje se preduzimaju za rješavanje prekomjerne dužine trajanja sudskih postupaka, Ustavni sud smatra da je takvo prekomjerno trajanje sudskih postupaka posljedica sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti raznih nivoa javne vlasti u ovoj oblasti, zbog čega postoji sistemsko kršenje ovog prava pred redovnim sudovima.

52. Ustavni sud, također, zaključuje da postoji i kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije budući da ne postoji djelotvoran pravni lijek kojim bi se apelantima, prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu, omogućilo ubrzanje postupka koji je u toku ili obeštećenje zbog odugovlačenja koje se već desilo.

53. Na osnovu člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2), člana 62. stav (7) i člana 72. st. (4) i (5) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

54. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u sastavu: predsjednik Mirsad Ćeman, dopredsjednici Mato Tadić i Zlatko M. Knežević i suci Valerija Galić, Miodrag Simović i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 10. svibnja 2017. godine, u predmetu broj **AP 2908/16**, rješavajući apelacije "**Nov-Produkta" d.o.o. i drugih**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2), članka 62. stavak (7) i članka 72. st. (4) i (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije koje su podnijeli: **"Nov-Produkt" d.o.o., "Mane Komerc" d.o.o. Srbac, "IT Professional" d.o.o. Banja Luka, TP "Promet" a.d. Prnjavor i "Ekamant Bosna" d.o.o. Bosanska Krupa.**

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog duljine trajanja postupka i povreda prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi s pravom na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u predmetima pred **Okružnim privrednim sudom u Banjaluci** br. 57 0 Ps 013662 08 Ps, 57 0 Ps 099872 12 Ps, 57 0 Ps 092944 11 Ps, 57 0 Ps 010055 07 Ps i 57 0 Mals 106198 13 Mals.

Na temelju članka 72. stavak (4) Pravila Ustavnog suda, nalaže se:

Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine da, u skladu sa ovom odlukom, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke, poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u skladu sa ovom odlukom;

Vladi Republike Srpske da, u skladu sa ovom odlukom, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke, poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u skladu sa ovom odlukom;

Predsjedniku Okružnog privrednog suda u Banjaluci da, u skladu sa ovom odlukom, odmah poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a na temelju članka 62. stavak (7) Pravila Ustavnog suda i mjere za okončanje postupaka iz ove odluke u predmetima br. 57 0 Ps 013662 08 Ps, 57 0 Ps 092944 11 Ps, 57 0 Ps 010055 07 Ps i 57 0 Mals 106198 13 Mals u skladu sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Na temelju članka 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine, Vladi Republike Srpske i predsjedniku Okružnog privrednog suda u Banjaluci** da najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

AP 2908/16

1. "Nov-Produkt" d.o.o. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kukulja - općina Srbac podnio je 7. srpnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 22. veljače 2008. godine pred Okružnim privrednim sudom u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Okružni privredni sud) radi raskida ugovora i naknade štete, a koji je još u tijeku pred Okružnim privrednim sudom i zaveden je pod brojem 57 0 Ps 013662 08 Ps (predmetni postupak traje već devet godina i dva mjeseca).

AP 3622/16

2. "Mane Komerc" d.o.o. Srbac (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Milan Romanić, odvjetnik iz Banjaluke, podnio je 31. kolovoza 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 2. listopada 2012. godine pred Okružnim privrednim sudom radi isplate duga, a koji je okončan Presudom Okružnog privrednog suda broj 57 0 Ps 099872 12 Ps od 31. kolovoza 2016. godine (nakon tri godine i deset mjeseci).

AP 3921/16

3. "IT Professional" d.o.o Banja Luka (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Čedo Đukić, odvjetnik iz Banjaluke, podnio je 5. listopada 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 2. lipnja 2011. godine pred Okružnim privrednim sudom radi isplate duga, a koji je još u tijeku pred Okružnim privrednim sudom i zaveden je pod brojem 57 0 Ps 092944 11 Ps (predmetni postupak traje već pet godina i 11 mjeseci).

AP 13/17

4. TP "Promet" a.d. Prnjavor (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Dragan Tolimir, odvjetnik iz Banjaluke, podnio je 30. prosinca 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 29. ožujka 2007. godine radi ništavosti ugovora pred Osnovnim sudom u Prnjavoru (koja je nakon toga dostavljena Osnovnom sudu u Banjaluci kao mjesno nadležnom), a nakon formiranja privrednih sudova predmet je dostavljen Okružnom privrednom sudu. Predmetni postupak je bio prekinut na prijedlog parničnih stranaka od 22. studenog 2011. do 24. ožujka 2017. godine kada je sud donio rješenje o nastavku postupka (na apelantov prijedlog koji je podnesen 22. studenog 2016. godine, iako je apelant još 2. listopada 2015. godine podneskom tražio nastavak predmetnog postupka), te je Okružni privredni sud za 12. svibnja 2017. godine zakazao pripremno ročište u predmetu broj 57 0 Ps 010055 07 Ps (predmetni postupak je trajao četiri godine i sedam mjeseci do prekida postupka, a nakon nastavka postupka još uvijek nije okončan).

AP 1147/17

5. "Ekamant Bosna" d.o.o. Bosanska Krupa (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Hamdija Veladžić, odvjetnik iz Bihaća, podnio je 27. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 6. studenog 2013. godine pred Okružnim privrednim sudom radi isplate duga, koji je još u tijeku pred Okružnim privrednim sudom (još uvijek nije zakazano pripremno ročište) i zaveden je pod brojem 57 0 Mals 106198 13 Mals (predmetni postupak traje već tri godine i šest mjeseci).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

6. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog privrednog suda zatraženo je u razdoblju od 6. listopada 2016. do 4. travnja 2017. godine da dostavi odgovore na apelacije.

7. Okružni privredni sud je u razdoblju od 18. listopada 2016. do 11. travnja 2017. godine dostavio odgovore na pojedine predmetne apelacije (u predmetima br. AP 2908/16 i AP 1147/17 nije dostavljen odgovor).

8. S obzirom na to da se sve navedene apelacije odnose na isto pitanje, Ustavni sud je u skladu sa člankom 32. stavak 1. Pravila Ustavnog suda odlučio da spoji predmete br. AP 2908/16, AP 3622/16, AP 3921/16, AP 13/17 i AP 1147/17, vodi jedan postupak i donese jednu odluku pod brojem **AP 2908/16**.

III. Činjenično stanje

9. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacijskih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

10. Svi apelanti su podnijeli apelacije zbog duljine trajanja postupaka koji su pokrenuti u razdoblju od 29. ožujka 2007. do 6. studenog 2013. godine i koji su u vrijeme podnošenja apelacije trajali od tri godine i šest mjeseci do devet godina i dva mjeseca. Postupajući u konkretnim predmetima Okružni privredni sud je imao razdoblja neaktivnosti, odnosno nije efikasno poduzimao neophodne procesne radnje s ciljem okončanja predmetnih postupaka.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. U svim apelacijama, apelanti smatraju da im je zbog duljine trajanja postupaka pred Okružnim privrednim sudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

b) Odgovori na apelaciju

12. U odgovoru na apelacije Okružni privredni sud opravdava duljinu trajanja predmetnih postupaka tako što se uglavnom poziva na Plan rješavanja starih predmeta koji je obvezan provoditi u skladu sa instrukcijama Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: VSTVBiH), te na nedovoljnu kadrovsku popunjenost i prevelik broj predmeta koji se nalaze na rješavanju pred tim sudom, kao i navodeći radnje koje je poduzimao u konkretnim predmetima, dok u predmetima br. AP 2908/16 i AP 1147/17 sud nije dostavio traženi odgovor.

V. Relevantni propisi

13. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08, 45/09, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Član 10.

Sud je dužan da postupak sprovede bez odugovlačenja i sa što manje troškova i da onemogući svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

14. U **Zakonu o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) relevantne odredbe glase:

Članak 3.

(1) Vijeće kao neovisni i samostalno tijelo ima zadatak osigurati neovisno, nepristrano i profesionalno pravosuđe, kako je propisano u članku 17. ovog zakona.

Članak 17.

Vijeće ima sljedeće ovlasti:

(1) imenuje suce, uključujući predsjednike sudova, suce porotnike i dodatne suce u sve sudove na državnoj, entitetskoj, županijskoj, okružnoj, osnovnoj i općinskoj razini u Bosni i Hercegovini, uključujući Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, s izuzetkom ustavnih sudova entitetâ Bosne i Hercegovine;

[...]

(15) daje prijedloge, prema vlastitoj ocjeni, u svezi s godišnjim proračunom predloženim od strane državnih tijela i/ili vlada za sudove i tužiteljstva;

(16) daje i iznosi, prema vlastitoj ocjeni, prijedloge za izmjenu proračuna predloženih od strane državnih tijela i/ili vlada i/ili Pravosudnog povjerenstva Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine mjerodavnim zakonodavnim tijelima;

(17) prikuplja i analizira izvješća, kao i potrebite informacije o proračunu i prihodima za sudove i tužiteljstva kako bi se osigurali statistički podaci za učinkovit rad sudova i tužiteljstava;

[...]

(19) sudjeluje u izradi nacrta i odobrava Pravilnike o poslovanju za sudove i tužiteljstva u Bosni i Hercegovini;

(20) nadgleda i savjetuje sudove i tužiteljstva o odgovarajućim i efikasnim tehnikama i postupcima u svezi s proračunom, upravljanjem i rukovođenjem i inicira edukaciju u tom pogledu;

(21) pokreće, nadgleda i koordinira projekte koji se odnose na poboljšanje pitanja vezanih za upravljanje sudovima i tužiteljstvima, uključujući traženje financijskih sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora;

[...]

(23) utvrđuje kriterije za rad sudova i tužiteljstava i pokreće istrage koje se odnose na postupanje u oblasti uprave ili financija;

[...]

(25) utvrđuje broj sudaca, tužitelja i zamjenikâ glavnog tužitelja za sudove i tužiteljstva iz njegova djelokruga, nakon konzultacija s predsjednikom suda ili glavnim tužiteljem, tijelom mjerodavnim za proračun, i mjerodavnim ministarstvom pravde;

[...]

28) daje mišljenje o nacrtima zakona, propisa i o važnim pitanjima koja mogu utjecati na pravosuđe, pokreće postupak usvajanja zakona i drugih propisa i daje smjernice sudovima i tužiteljstvima iz djelokruga Vijeća;

[...]

15. U **Zakonu o sudovima u Republici Srpskoj** ("Službeni glasnik RS" br. 37/12 i 44/15) relevantne odredbe glase:

Članak 48.

[...]

3) Predsjednik suda odgovoran je za rukovođenje cjelokupnim sudom i sudbenom upravom.

[...]

Članak 55.

(1) Ministar, uz prethodnu suglasnost Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća, donosi Pravilnik o unutarnjem sudbenom poslovanju.

(2) Predsjednik suda, uz suglasnost ministra, donosi Pravilnik o unutarnjoj organizaciji i sustavizaciji radnih mjesta.

Članak 56.

Ministarstvo u okviru sudbene uprave ima sljedeće mjerodavnosti:

a) izrada zakonskih tekstova i drugih propisa za ustanovljenje, mjerodavnost, sastav i postupak pred sudovima,

b) vrši nadzor i prati primjenu ovoga zakona i drugih propisa i podzakonskih akata koji se odnose na organizaciju i poslovanje suda,

v) osiguranje materijalnih, financijskih, prostornih i drugih uvjeta za rad sudova,

g) prikupljanje statističkih i drugih podataka o radu sudova,

[...]

e) nadzor nad primjenom Pravilnika o unutarnjem sudbenom poslovanju,

[...]

VI. Dopustivost

16. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. U skladu sa člankom 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

18. Ustavni sud naglašava da, u skladu sa člankom 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Stoga su apelacije koje su podnesene u odnosu na predmete u kojima nije donesena odluka dopustive po članku 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda.

19. Ustavni sud ukazuje da je postupak u predmetu broj AP 3622/16 okončan Presudom Okružnog privrednog suda broj 57 0 Ps 099872 12 Ps od 31. kolovoza 2016. godine, dakle nakon podnošenja ove apelacije. Odluka je dostavljena apelantu, ali predmetna apelacija je, u smislu članka 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, bila dopustiva i u vrijeme podnošenja.

20. Konačno, apelacije ispunjavaju i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive, niti su očigledno (*prima facie*) neutemeljene.

21. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete glede dopustivosti u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VII. Meritum

22. Apelanti smatraju da im je zbog duljine trajanja postupaka pred Okružnim privrednim sudom prekršeno pravo na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

a) Pravo na pravično suđenje

23. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kriviičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

24. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

25. Ustavni sud zapaža da su postupci, na čiju duljinu apelanti ukazuju u apelacijama, započeli između 29. ožujka 2007. i 6. studenog 2013. godine i da neki još uvijek nisu okončani, dok je postupak u predmetu broj AP 3622/16 okončan nakon podnošenja apelacije, kako je ranije navedeno. Dakle, postupci iz predmetnih apelacija su trajali ili još uvijek traju između tri godine i šest mjeseci i devet godina i dva mjeseca.

26. U brojnim odlukama koje je donio u svezi sa ovim pitanjem, Ustavni sud je kontinuirano ukazivao da se "razumnost" duljine postupka ocjenjuje u svjetlu okolnosti svakog pojedinog predmeta. Pri tome, kriteriji koji su uspostavljeni u sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) o kojima treba voditi računa su: složenost predmeta, ponašanje strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti i značaj koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, npr. Europski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38. i Ustavni sud, između mnogih, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 660/04* od 13. rujna 2005. godine, *AP 155/05* od 14. ožujka 2006. godine i dr.).

27. Također, i Europski i Ustavni sud kontinuirano ističu da je u određenim postupcima, u kojima je po domaćem zakonu propisano da su žurne prirode, potrebna naročita marljivost nadležnih vlasti. Takav je slučaj npr. s predmetima koji se tiču osobnog statusa i svojstva ili npr. u radnim sporovima (vidi, Europski sud, *Borgese protiv Italije*, presuda od 26. veljače 1992. godine, Serija A, broj 228-B, stavak 18. i *Novović protiv Crne Gore*, predstavka broj 13210/05, presuda od 23. listopada 2012. godine, stavak 51. i Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 2310/06* od 27. veljače 2008. godine, *AP 1233/06* od 15. siječnja 2009. godine i dr.).

28. Nakon detaljne analize svake pojedinačne apelacije koja je predmet razmatranja u ovoj odluci, Ustavni sud nije mogao zaključiti da se u postupcima na čiju se duljinu apelanti žale radi o naročito složenim pitanjima, niti da su apelanti svojim ponašanjem značajnije doprinijeli ukupnoj duljini postupaka u pitanju. Osim toga, Ustavni sud je u svojoj praksi, također, zapazio da kada sudovi i pokušavaju opravdati dugo trajanje postupka, ta opravdanja se uglavnom odnose na to da se predmeti rješavaju "prema redoslijedu prijema inicijalnog akta, odnosno u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH, a za razdoblje od 1. siječnja 2016. do 31. ožujka 2016. godine" (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 303/16* od 16. ožujka 2016. godine, točka 15., objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 24/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba ili Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1360/14* od 15. veljače 2017. godine, točka 9., dostupna na www.ustavnisud.ba). Ista opravdanja se vide i u odgovorima na predmetne apelacije.

29. Međutim, i Europski i Ustavni sud kontinuirano ističu da sudovi moraju učinkovito kontrolirati postupak i omogućiti strankama da u razumnom roku dođu do konačne odluke, ali i da tijekom tog postupka uživaju sve garancije članka 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1975/14* od 11. siječnja 2017. godine, točka 42. s daljnjim referencama).

30. Osim toga, Ustavni sud kontinuirano reafirmira i vrlo čvrsta vlastita, ali i stajališta Europskog suda o tome da je dužnost države organizirati svoj pravni sustav tako da omogući sudovima i javnim vlastima povinovati se zahtjevima i uvjetima iz Europske konvencije. Naime, Ustavni sud u svojoj praksi ističe da kronična opterećenost sudova nije opravdanje za prekomjernu duljinu postupka, dok se trenutni zastoj, koji za pravni sustav može predstavljati iznenađenje, uzrokovan npr. recesijom, može opravdati efikasnim mjerama koje se poduzimaju za njegovo

otklanjanje. Naime, države ugovornice nisu odgovorne u slučaju privremenog zaostatka svojih sudova pod uvjetom da poduzmu odgovarajuće mjere da se takva izvanredna situacija popravi (*op. cit. AP 303/16*, točka 30. s daljnjim referencama).

31. Imajući u vidu kriterije koji su već navedeni, te vodeći računa o svim okolnostima u svakom konkretnom predmetu koji se razmatra ovom odlukom, Ustavni sud smatra da je duljina postupka u svakom pojedinačnom slučaju bila pretjerana i da nije zadovoljila zahtjeve "suđenja u razumnom roku". Stoga, Ustavni sud smatra da je u svakom pojedinačnom predmetu došlo do kršenja ustavnog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

32. Ustavni sud podsjeća da, prema članku 74. Pravila Ustavnog suda, može odrediti naknadu na ime nematerijalne štete, te, ako odluči da je potrebno dodijeliti novčanu naknadu, da će ju odrediti na temelju pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda. Dakle, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, Ustavni sud određuje naknadu nematerijalne štete u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i temeljnih sloboda.

33. Uzimajući u obzir navedeno, te sve okolnosti konkretnih predmeta, između ostalih, i to da su apelanti pravne osobe i da nije riječ o naknadi materijalne štete, već je riječ o naknadi nematerijalne štete, Ustavni sud smatra da je utvrđivanje kršenja prava apelanata i izdavanje naloga Okružnom privrednom sudu da po žurnom postupku okonča predmetne postupke dovoljna satisfakcija za apelante.

b) Duljina trajanja parničnih postupaka kao sustavni problem

34. Ustavni sud je, nakon što je u brojnim predmetima naglasio da se preopterećenost sudova velikim brojem starih predmeta ne može smatrati izvanrednom okolnošću, u već spomenutoj odluci broj AP 303/16 zaključio da se radi o sustavnom problemu u Bosni i Hercegovini "koji je doveo do kroničnih zaostataka u radu suda, pa i svaki novi predmet postaje stari dok dođe na red za rješavanje, što stvara pozitivnu obvezu javne vlasti da taj problem adekvatno riješi". Dalje, Ustavni sud je naglasio da je evidentno "da je javna vlast poduzela određene korake na organiziranju svog rada donošenjem Plana rješavanja starih predmeta u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH", ali je zaključio da "navedene mjere nisu bile efikasne jer nisu dovele do otklanjanja zaostataka u radu, s obzirom na to da konkretni zastoj nije privremen, nego predstavlja kronično preopterećenje suda" (*op. cit. AP 303/16*, točka 25.).

35. Dalje, pregled statistike vrste predmeta pred Ustavnim sudom iz njegove apelacijske nadležnosti pokazuje da je u razdoblju od siječnja 2008. do veljače 2017. godine Ustavni sud donio ukupno 1.447 odluka u kojima je utvrdio povredu prava na pravično suđenje zbog nedonošenja odluke u razumnom roku (u parničnom i izvršnom postupku zajedno, ali ovaj broj ne obuhvaća odluke u kojima je utvrđeno kršenje ovog prava u upravnom i kaznenom postupku, niti odluke koje se tiču neizvršenja pravomoćnih presuda isplatom sredstava iz proračuna raznih razina vlasti). Ustavni sud je u tim odlukama naložio određenim razinama javne vlasti da apelantima isplate određene novčane iznose na ime naknade nastale nematerijalne štete zbog ovakvog kršenja ustavnih prava, pozivajući se na sjedište suda pred kojim je vođen postupak u kojem je utvrđena povreda. Ukupan iznos ovako dosuđene naknade u navedenom razdoblju iznosi oko 1.800.000,00 KM, što predstavlja značajan iznos. U vrijeme donošenja ove odluke, pred Ustavnim sudom se nalazi više od 600 predmeta u kojima se apelanti pozivaju na kršenje prava na suđenje u razumnom roku, a taj broj se stalno povećava prilivom novih apelacija u kojima se kao primarno postavlja pitanje duljine postupka.

36. Ustavni sud, također, zapaža da je VSTVBiH u svom priopćenju za medije od 12. travnja 2017. godine objavio da je u 2017. godini planirao riješiti ukupno 156.320 "najstarijih predmeta", te da je u prvom kvartalu ove godine premašio kvartalni plan tako što je umjesto planiranih 25% riješeno 36% od planiranog broja, odnosno da je riješeno 60.339 "najstarijih predmeta". Iako nije navedeno na koje se razdoblje odnosi ovaj broj "najstarijih predmeta" koje po planu treba riješiti 2017. godine, iz prateće tabele izvršenja plana, koja je također objavljena i dostupna (vidi http://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=67599), vidljivo je da u radu još ima i predmeta koji su započeti "2000. i ranije". Na temelju ovoga, uz ponovno zapažanje da se poduzimaju određeni napori na rješavanju starih predmeta, Ustavni sud sa zabrinutošću konstatira da su svi ti predmeti koji su kategorizirani kao "najstariji predmeti" (i za koje se može pretpostaviti da traju dulje od pet godina, dakle da su inicirani u razdoblju od 2001. do 2011. godine), potencijalne apelacije zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku.

37. U svezi s tim, Ustavni sud je već u navedenoj odluci broj AP 303/16 zaključio "da je problem ostao aktualan i nakon donošenja konkretnih odluka, odnosno da javna vlast ni na jednoj razini u Bosni i Hercegovini nije provela adekvatne mjere kojima bi se poboljšala situacija usprkos znatnoj i dosljednoj praksi Ustavnog suda u ovim slučajevima". Zbog toga je Ustavni sud u toj odluci zaključio i da kršenje prava na suđenje u razumnom roku koje je utvrđeno u tom predmetu "nije izolirani incident, niti se može pripisati konkretnom slijedu događaja u ovom predmetu, nego je posljedica sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje" (op. cit. *AP 303/16*, toč. 37.-39.). Ustavni sud je također smatrao da "treba cijeniti dosadašnje napore [VSTVBiH] kao neovisnog i samostalnog organa koji ima zadatak osigurati neovisno, nepristrano i profesionalno pravosuđe, te unaprijediti efikasnost pravosuđa u Bosni i Hercegovini". Imajući u vidu njegove ovlasti i nadležnosti utvrđene Zakonom o VSTVBiH, Ustavni sud je zaključio "da je neophodno da [VSTVBiH] poduzme daljnje mjere kojima bi se otklonile manjkavosti sudskog sustava u Bosni i Hercegovini glede poštovanja zahtjeva za razumnim vremenskim rokom u okviru ustavnog prava na pravično suđenje". Stoga je Ustavni sud odlučio da Odluku broj AP 303/16 dostavi VSTVBiH, uz zahtjev da ga VSTVBiH, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana primitka te odluke Ustavnog suda, obavijesti o poduzetim mjerama i njihovim učincima (*op. cit. AP 303/16*, točka 45.). Međutim, Ustavni sud sa žaljenjem konstatira da VSTVBiH do dana donošenja predmetne odluke nije Ustavnom sudu dostavio traženu obavijest, iako je odluka Ustavnog suda u VSTVBiH primljena 30. ožujka 2016. godine, dakle ni nakon proteka ostavljenog roka od šest mjeseci.

38. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud ostaje pri zaključku iz Odluke broj AP 303/16 o tome da je kršenje prava na pravično suđenje dio sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i da mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje.

c) Pravo na učinkovit pravni lijek

39. Ustavni sud nije u navedenoj odluci broj AP 303/16 utvrdio i kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, iako je u dijelu odluke razmatrao to pitanje i zaključio da u odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku

"nedostaje učinkovit pravni lijek u domaćem pravnom sustavu prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu" (*op. cit. AP 303/16*, točka 40.). Međutim, imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud će u ovoj odluci detaljno razmotriti i pitanje kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku.

40. Apelanti se nisu eksplicitno pozvali na kršenje prava iz članka 13. Europske konvencije. Međutim, iz apelacijskih navoda nesumnjivo proizlazi da apelanti smatraju da nemaju nikakvog drugog učinkovitog pravnog sredstva kojim bi ishodovali okončanje postupka u razumnom roku, osim podnošenja apelacije Ustavnom sudu.

41. U svezi s pitanjem da li u takvoj situaciji Ustavni sud može razmatrati kršenje i nekog prava na koje se apelant nije eksplicitno pozvao, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao na relevantnu praksu Europskog suda koji je zauzeo stajalište da je taj sud najpozvaniji dati pravnu kvalifikaciju činjenica iznesenih u aplikaciji i da nije ograničen, niti vezan za aplikantovu ili vladinu pravnu kvalifikaciju. Ustavni sud je također ukazao i na vlastitu praksu o istom pitanju u situacijama kada se apelant pozove na jedno pravo, a činjenice i argumenti koje iznese ukazuju na moguće kršenje nekog drugog ustavnog prava (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 4207/13* od 30. rujna 2016. godine, točka 25. s daljnjim referencama; objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 83/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba). Osim toga, kako je već rečeno, VSTVBiH nije udovoljio zahtjevu Ustavnog suda iz Odluke broj AP 303/16, što ozbiljno dovodi u pitanje i nastojanja Ustavnog suda da kroz svoju apelacijsku nadležnost efikasno riješi problem duljine postupaka pred redovnim sudovima.

42. U svezi s pitanjem učinkovitog pravnog lijeka, Ustavni sud ukazuje da su prema članku 1. Europske konvencije države članice dužne osigurati "svakome u svojoj nadležnosti prava i slobode" garantirane Europskom konvencijom. Primarna, pozitivna obveza domaćih vlasti je, dakle, da svima osiguraju uživanje garantiranih prava i sloboda, a mehanizmi zaštite ljudskih prava predviđeni Europskom konvencijom su supsidijarni. Ovaj supsidijarni karakter je artikuliran i člankom 13. Europske konvencije kojim se garantira dostupnost, na domaćoj razini, pravnog lijeka kojim će se osigurati provođenje i uživanje suštine prava garantiranih Europskom konvencijom. Ovaj pravni lijek moraju osigurati, u kojoj god formi to odluče, države ugovornice. Standardi Europskog suda u svezi sa ovim pitanjem pokazuju da učinkovitost pravnog lijeka u smislu članka 13. Europske konvencije ne ovisi o garancijama da će rezultati korištenja tog pravnog lijeka biti u korist onoga tko ga koristi. Osim toga, čak i kada jedan pravni lijek *per se* ne može u potpunosti zadovoljiti zahtjeve iz ovog članka, kombiniranje nekoliko pravnih lijekova koji su predviđeni u domaćem pravnom sustavu može dati zadovoljavajući efekt. Zbog toga je, prema praksi Europskog suda, u svakom konkretnom slučaju potrebno utvrditi jesu li pravni lijekovi koji su dostupni u domaćem pravnom sustavu "učinkoviti" na način da mogu prevenirati kršenje ljudskih prava (vidi, Europski sud, *Sürmeli protiv Njemačke*, presuda od 8. lipnja 2006. godine, toč. 97.-98.).

43. Razmatrajući modalitete ispunjenja pozitivnih obveza javne vlasti radi otklanjanja sustavnih kršenja ljudskih prava zaštićenih Europskom konvencijom, Europski sud je istaknuo da je "prevencija nepobitno najbolje rješenje u apsolutnom smislu, kao i u mnogim oblastima. U slučaju kada je sudski sustav manjkav u odnosu na zahtjev za razumnim vremenskim rokom iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, pravni lijek koji je osmišljen da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje predstavlja najučinkovitije rješenje. Takav pravni lijek nudi nepobitnu prednost u odnosu na pravni lijek koji pruža samo odštetu budući da on, također, sprječava i utvrđivanje uzastopnih povreda u odnosu na isti postupak, te ne ispravlja povredu samo *a posteriori*, kao što čini pravni lijek koji nudi kompenzaciju. Neke države su savršeno shvatile situaciju birajući da kombiniraju dvije vrste pravnog lijeka, jednu namijenjenu ubrzanju postupka i drugu pružanju kompenzacije" (*ibid*, toč. 90.-100.). Članak 13. Europske konvencije, također, dozvoljava državi da odabere bilo koji pravni lijek koji može ubrzati postupak koji je u tijeku ili pravni lijek za obeštećenje *post factum* zbog odugovlačenja koje se već desilo. Dok se prednost daje prvoj vrsti pravnog lijeka - ubrzavanju postupka s obzirom na to da se tako sprječava daljnje odugovlačenje, pravni lijek kojim se dobiva obeštećenje može se smatrati podjednako učinkovitim u slučaju kada je postupak predugo trajao, a preventivni pravni lijek nije postojao (*op. cit. AP 303/16*, točka 41. s daljnjim referencama).

44. S druge strane, prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima i apelacijsku nadležnost, čija je svrha osiguranje poštovanja najviših standarda ljudskih prava iz članka II Ustava Bosne i Hercegovine. U svezi s tim treba zapaziti i da je obraćanje Ustavnom sudu obvezan korak za sve one koji bi pitanje eventualnog kršenja nekog ljudskog prava željeli postaviti pred Europski sud, osim ako bi mogli dokazati da je apelacija Ustavnom sudu neučinkovit pravni lijek. U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku, apelacija Ustavnom sudu je za sada jedino pravno sredstvo za zaštitu tog prava. Međutim, imajući u vidu sve okolnosti o kojima je bilo riječi, Ustavni sud ponavlja svoje stajalište iz Odluke broj AP 303/16 da apelacija nije dovoljan način ubrzanja postupka i/ili obeštećenja zato što ona "nije neposredno način ostvarenja prava na brzo i učinkovito suđenje, nego jedan od načina da se reagira na dugotrajnost i neučinkovitost koje već postoje u sudskom postupku" (*op. cit. AP 303/16*, točka 40.).

45. Ustavni sud naročito zapaža da se broj apelacija koje se podnose u svezi s duljinom postupka, kako je već rečeno, stalno povećava. Određeni broj apelacija se ponovo podnosi i nakon što je Ustavni sud već jednom utvrdio kršenje prava na suđenje u razumnom roku, zato što zahtjev Ustavnog suda da se "postupak žurno okonča" često ne bude suštinski izvršen, pa se postupak pred sudovima i dalje produljava po nekoliko godina i nakon odluke Ustavnog suda (vidi, npr. Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 3210/11* od 10. travnja 2013. godine, *AP 3067/13* od 20. lipnja 2016. godine i *AP 4075/15* od 3. veljače 2016. godine, nisu objavljene, dostupne na www.ustavnisud.ba). Također, kako je već rečeno, VSTV nije obavijestio Ustavni sud o bilo kakvoj mjeri koju je u svezi sa ovim pitanjem poduzeo, čak ni kada je za to istekao rok ostavljen u Odluci broj AP 303/16. Osim toga, iz predmeta ove vrste se vidi i ozbiljan problem nepoštovanja rokova za postupanje ili nepoštovanje drugih procesnih pravila koji su propisani zakonima koji bi, kad bi se dosljedno primjenjivali, nesumnjivo imali pozitivan utjecaj na ukupnu duljinu postupka (npr. rokovi za dostavu tužbe na odgovor ili zakazivanje pripremnog i glavnog ročišta ili npr. praksa da se pripremno ročište odlaže i po nekoliko puta, iako za to nema uporišta u zakonima o parničnom postupku i sl.). Sve ovo ukazuje na propuste u efikasnom upravljanju postupkom, što je pitanje koje Ustavni sud ne može rješavati u okviru svoje apelacijske nadležnosti. Naime, kod utvrđivanja eventualnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku, relevantni su samo kriteriji koji su već navedeni u ovoj odluci, a među njima nije dosljedno poštovanje zakonom propisanih rokova ili nekih drugih procesnih pravila koja su propisana kako bi se postupkom efikasno upravljalo i kako bi se ostvarilo načelo ekonomičnosti postupka, kako traže zakoni o parničnom postupku. Stoga se može desiti da ukupna duljina postupka u vrijeme obraćanja Ustavnom sudu još nije dostigla zabrinjavajući stupanj prema standardima članka 6. stavak 1.

Europske konvencije da bi se moglo utvrditi kršenje tog prava, ali se zbog propusta u efikasnom upravljanju postupkom može dostići i ta granica. Djelovanje u tim ranijim fazama postupka, putem odgovarajućeg pravnog lijeka osmišljenog da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje, predstavljalo bi prevenciju u postupcima koji traju da ne dođe do kršenja prava na suđenje u razumnom roku, kako kroz svoje odluke zahtijeva i Europski sud. Svakako, apelacija Ustavnom sudu zbog duljine postupka bi i dalje bila dostupna, ali kao dodatno sredstvo zaštite ljudskog prava na suđenje u razumnom roku, ukoliko bi to bilo potrebno.

46. Dakle, zbog toga što nadležna javna vlast još nije pronašla adekvatan način da riješi ovaj očigledan problem na koji Ustavni sud godinama ukazuje, zatim zbog ograničene ustavne mogućnosti Ustavnog suda da odredi konkretne mjere ubrzanja u svakom konkretnom predmetu, ali i zbog stalnog povećanja broja apelacija koje se odnose na pitanje dugotrajnosti sudskih postupaka, učinkovitost apelacije, kao pravnog lijeka koji je po ovom pitanju jedini dostupan apelantima, ozbiljno je dovedena u pitanje u smislu stvarnog i efikasnog okončanja sudskih postupaka, kako bi se suštinski ispunili zahtjevi suđenja u razumnom roku.

47. Imajući sve ovo u vidu, Ustavni sud smatra da postoji kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

d) Mjere koje je potrebno poduzeti s ciljem izvršenja ove odluke

U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku

48. Što se tiče mjera koje nadležna javna vlast treba poduzeti, Ustavni sud je u Odluci broj AP 303/16 naglasio da "premda ne treba isključiti daljnju reformu zakonodavstva i pravnih sredstava u ostvarenju prava na pravično suđenje, prema mišljenju Ustavnog suda, primarna uloga pripada preventivnim i strukturalnim zahvatima koji bi trebali osigurati institucionalnu sposobnost kvalitetnog i brzog suđenja, te koji bi vjerojatnost da dođe do povrede prava na pravično suđenje minimizirali i otklonili već u početku" (*op. cit. AP 303/16*, točka 40.). Ustavni sud smatra značajnim ukazati na činjenicu da prima neusporedivo najveći broj apelacija koje se odnose na povredu prava na donošenje odluke u razumnom roku, odnosno nepostojanje učinkovitog pravnog lijeka u svezi s pravom na donošenje odluke u razumnom roku, u odnosu na druge zemlje (npr. zemlje u regionu) koje, u pravilu, imaju poseban zakon prema kojem se građani mogu obraćati redovnim sudovima ili drugim organima samo zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, pred kojima se njihovi zahtjevi rješavaju tako da obraćanje Ustavnom sudu određene države uopće nije potrebno ili je svedeno na najmanju moguću mjeru. Imajući u vidu izneseno, Ustavni sud smatra da će u ovakvim okolnostima, u kojima je utvrđeno sustavno kršenje prava na suđenje u razumnom roku, stvarni efekti mjera i aktivnosti biti vidljivi i suštinski učinkoviti samo ako svaki dio javne vlasti koji ima nadležnosti u svezi s dobrom organizacijom pravosuđa, djelujući pojedinačno i zajedno, poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti kako bi se osiguralo učinkovito uživanje u pravu na pravično suđenje u razumnom roku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

49. Imajući to u vidu, Ustavni sud smatra neophodnim zahtjev za poduzimanjem adekvatnih mjera u smislu ove odluke adresirati VSTVBiH, nadležnoj vladi i predsjedniku suda pred kojim se postupci vode budući da svi oni imaju određene, zakonom propisane obveze u svezi s kreiranjem i održavanjem efikasnog pravosuđa.

U odnosu na pravo iz članka 13. Europske konvencije

50. Imajući u vidu da je u ovoj odluci utvrđeno i kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, a slijedeći praksu Europskog suda u sličnim slučajevima (vidi, npr. *Rumpf protiv Njemačke*, "pilot" presuda od 2. rujna 2009. godine, *Athanasiou i dr. protiv Grčke*, "pilot" presuda od 21. prosinca 2010. godine i sl.), Ustavni sud smatra da je neophodno naložiti da Vlada Republike Srpske i VSTVBiH bez odlaganja, a najkasnije u roku od šest mjeseci od primitka ove odluke Ustavnog suda, poduzmu odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti s ciljem propisivanja jednog ili više učinkovitih pravnih lijekova u skladu sa člankom 13. Europske konvencije i sa ovom odlukom radi efikasne zaštite prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

51. Ustavni sud zaključuje da je u svim postupcima iz apelacija koje su predmet ove odluke došlo do kršenja prava na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije budući da je u svakom pojedinačnom slučaju duljina postupka bila pretjerano duga, za šta redovni sudovi nisu dali razumno i logično objašnjenje. Osim toga, usprkos mjerama koje se poduzimaju za rješavanje prekomjerne duljine trajanja sudskih postupaka, Ustavni sud smatra da je takvo prekomjerno trajanje sudskih postupaka posljedica sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti raznih razina javne vlasti u ovoj oblasti, zbog čega postoji sustavno kršenje ovog prava pred redovnim sudovima.

52. Ustavni sud, također, zaključuje da postoji i kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije budući da ne postoji učinkovit pravni lijek kojim bi se apelantima, prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu, omogućilo ubrzanje postupka koji je u tijeku ili obeštećenje zbog odugovlačenja koje se već desilo.

53. Na temelju članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2), članka 62. stavak (7) i članka 72. st. (4) i (5) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

54. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у саставу: предсједник Мирсад Ћеман, потпредсједници Мато Тадић и Златко М. Кнежевић и судије Валерија Галић, Миодраг Симовић и Сеада Палаврић, на сједници одржаној 10. маја 2017. године, у предмету број **АП 2908/16**, рјешавајући апелације "**Нов-Продукта" д.о.о. и других**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2), члана 62 став (7) и члана 72 ст. (4) и (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усвајају се апелације које су поднијели: **"Нов-Продукт" д.о.о., "Мане Комерц" д.о.о. Србац, "IT Professional" д.о.о. Бања Лука, ТП "Промет" а.д. Прњавор и "Екамант Босна" д.о.о. Босанска Крупа.**

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода због дужине трајања поступка и повреда права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези с правом на правично суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у предметима пред **Окружним привредним судом у Бањалуци** бр. 57 0 Пс 013662 08 Пс, 57 0 Пс 099872 12 Пс, 57 0 Пс 092944 11 Пс, 57 0 Пс 010055 07 Пс и 57 0 Малс 106198 13 Малс.

На основу члана 72 став (4) Правила Уставног суда, налаже се:

Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине да, у складу са овом одлуком, најкасније у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке, предузме одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања системског кршења права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, као и одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези с правом на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у складу са овом одлуком;

Влади Републике Српске да, у складу са овом одлуком, најкасније у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке, предузме одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања системског кршења права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, као и одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези с правом на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у складу са овом одлуком;

Предсједнику Окружног привредног суда у Бањалуци да, у складу са овом одлуком, одмах предузме одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања системског кршења права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, а на основу члана 62 став (7) Правила Уставног суда и мјере за окончање поступака из ове одлуке у предметима бр. 57 0 Пс 013662 08 Пс, 57 0 Пс 092944 11 Пс, 57 0 Пс 010055 07 Пс и 57 0 Малс 106198 13 Малс у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

На основу члана 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, налаже се **Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине, Влади Републике Српске и предсједнику Окружног привредног суда у Бањалуци** да најкасније у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке обавијесте Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

АП 2908/16

1. "Нов-Продукт" д.о.о. (у даљњем тексту: апелант) из Кукуља - општина Србац поднио је 7. јула 2016. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 22. фебруара 2008. године пред Окружним привредним судом у Бањалуци (у даљњем тексту: Окружни привредни суд) ради раскида уговора и накнаде штете, а који је још у току пред Окружним привредним судом и заведен је под бројем 57 0 Пс 013662 08 Пс (предметни поступак траје већ девет година и два мјесеца).

АП 3622/16

2. "Мане Комерц" д.о.о. Србац (у даљњем тексту: апелант), којег заступа Милан Романић, адвокат из Бањалуке, поднио је 31. августа 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 2. октобра 2012. године пред Окружним привредним судом ради исплате дуга, а који је окончан Пресудом Окружног привредног суда број 57 0 Пс 099872 12 Пс од 31. августа 2016. године (након три године и десет мјесеци).

АП 3921/16

3. "IT Professional" д.о.о Бања Лука (у даљњем тексту: апелант), којег заступа Чедо Ђукић, адвокат из Бањалуке, поднио је 5. октобра 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 2. јуна 2011. године пред Окружним привредним судом ради исплате дуга, а који је још у току пред Окружним привредним судом и заведен је под бројем 57 0 Пс 092944 11 Пс (предметни поступак траје већ пет година и 11 мјесеци).

АП 13/17

4. ТП "Промет" а.д. Прњавор (у даљњем тексту: апелант), којег заступа Драган Толимир, адвокат из Бањалуке, поднио је 30. децембра 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 29. марта 2007. године ради ништавости уговора пред Основним судом у Прњавору (која је након тога достављена Основном суду у Бањалуци као мјесно надлежном), а након формирања привредних судова предмет је достављен Окружном привредном суду. Предметни поступак је био прекинут на приједлог парничних странака од 22. новембра 2011. до 24. марта 2017. године када је суд донио рјешење о наставку поступка (на апелантов приједлог који је поднесен 22. новембра 2016. године, иако је апелант још 2. октобра 2015. године поднеском тражио наставак предметног поступка), те је Окружни привредни суд за 12. мај 2017. године заказао припремно рочиште у предмету број 57 0 Пс 010055 07 Пс (предметни поступак је трајао четири године и седам мјесеци до прекида поступка, а након наставка поступка још увијек није окончан).

АП 1147/17

5. "Екамант Босна" д.о.о. Босанска Крупа (у даљњем тексту: апелант), којег заступа Хамдија Велаџић, адвокат из Бихаћа, поднио је 27. марта 2017. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 6. новембра 2013. године пред Окружним привредним судом ради исплате дуга, који је још у току пред Окружним привредним судом (још увијек није

заказано припремно рочиште) и заведен је под бројем 57 0 Малс 106198 13 Малс (предметни поступак траје већ три године и шест мјесеци).

II. Поступак пред Уставним судом

6. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Окружног привредног суда затражено је у периоду од 6. октобра 2016. до 4. априла 2017. године да достави одговоре на апелације.

7. Окружни привредни суд је у периоду од 18. октобра 2016. до 11. априла 2017. године доставио одговоре на поједине предметне апелације (у предметима бр. АП 2908/16 и АП 1147/17 није достављен одговор).

8. С обзиром на то да се све наведене апелације односе на исто питање, Уставни суд је у складу са чланом 32 став 1 Правила Уставног суда одлучио да споји предмете бр. АП 2908/16, АП 3622/16, АП 3921/16, АП 13/17 и АП 1147/17, води један поступак и донесе једну одлуку под бројем **АП 2908/16**.

III. Чињенично стање

9. Чињенице предмета које произлазе из апелационих навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

10. Сви апеланти су поднијели апелације због дужине трајања поступака који су покренути у периоду од 29. марта 2007. до 6. новембра 2013. године и који су у вријеме подношења апелације трајали од три године и шест мјесеци до девет година и два мјесеца. Поступајући у конкретним предметима Окружни привредни суд је имао периоде неактивности, односно није ефикасно предузимао неопходне процесне радње с циљем окончања предметних поступака.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. У свим апелацијама, апеланти сматрају да им је због дужине трајања поступака пред Окружним привредним судом повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција).

б) Одговори на апелацију

12. У одговору на апелације Окружни привредни суд оправдава дужину трајања предметних поступака тако што се углавном позива на План рјешавања старих предмета који је обавезан спроводити у складу са инструкцијама Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ВСТСБиХ), те на недовољну кадровску попуњеност и превелик број предмета који се налазе на рјешавању пред тим судом, као и наводећи радње које је предузимао у конкретним предметима, док у предметима бр. АП 2908/16 и АП 1147/17 суд није доставио тражени одговор.

V. Релевантни прописи

13. У **Закону о парничном поступку** ("Службени гласник Републике Српске" бр. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08, 45/09, 49/09 и 61/13) релевантне одредбе гласе:

Члан 10.

Суд је дужан да поступак спроведе без одуговлачења и са што мање трошкова и да онемогући сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку.

14. У **Закону о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине** ("Службени гласник БиХ" бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) релевантне одредбе гласе:

Члан 3.

(1) Савјет као независни и самостални орган има задатак да обезбиједи независно, непристрасно и професионално правосуђе, како је прописано у члану 17. овог закона.

Члан 17.

Савјет има сљедеће надлежности:

(1) именује судије, укључујући предсједнике судова, судије поротнике и додатне судије у све судове на државном, ентитетском, кантоналном, окружном, основном и општинском нивоу у Босни и Херцеговини, укључујући Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине, са изузетком уставних судова ентитетâ Босне и Херцеговине;

[...]

(15) даје приједлоге, према властитој оцјени, у вези с годишњим буџетом предложеним од стране државних органа и/или влада за судове и тужилаштва;

(16) даје и износи, према властитој оцјени, приједлоге за измјену буџета предложених од стране државних органа и/или влада и/или Правосудне комисије Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине надлежним законодавним органима;

(17) прикупља и анализира извјештаје, као и потребне информације о буџету и приходима за судове и тужилаштва како би се обезбиједили статистички подаци за ефикасан рад судова и тужилаштава;

[...]

(19) учествује у изради нацрта и одобрава Правилнике о пословању за судове и тужилаштва у Босни и Херцеговини;

(20) надгледа и савјетује судове и тужилаштва о одговарајућим и ефикасним техникама и поступцима у вези с буџетом, управљањем и руковођењем и иницира едукацију у том погледу;

(21) покреће, надгледа и координира пројекте који се односе на побољшање питања везаних за управљање судовима и тужилаштвима, укључујући тражење финансијских средстава из домаћих и међународних извора;

[...]

(23) утврђује критеријуме за рад судова и тужилаштава и покреће истраге које се односе на поступање у области управе или финансија;

[...]

(25) утврђује број судија, тужилаца и замјеникâ главног тужиоца за судове и тужилаштва из његове надлежности, након консултација с предсједником суда или главним тужиоцем, органом надлежним за буџет, и надлежним министарством правде;

[...]

28) даје мишљење о нацртима закона, прописа и о важним питањима која могу утицати на правосуђе, покреће поступак усвајања закона и других прописа и даје смјернице судовима и тужилаштвима из надлежности Савјета;

[...]

15. У **Закону о судовима у Републици Српској** ("Службени гласник РС" бр. 37/12 и 44/15) релевантне одредбе гласе:

Члан 48.

[...]

(3) Предсједник суда одговоран је за руковођење цјелокупним судом и судском управом.

[...]

Члан 55.

(1) Министар, уз претходну сагласност Високог судског и тужилачког савјета, доноси Правилник о унутрашњем судском пословању.

(2) Предсједник суда, уз сагласност министра, доноси Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста.

Члан 56.

Министарство у оквиру судске управе има сљедеће надлежности:

а) израда законских текстова и других прописа за установљење, надлежност, састав и поступак пред судовима,

б) врши надзор и прати примјену овог закона и других прописа и подзаконских аката који се односе на организацију и пословање суда,

в) осигурање материјалних, финансијских, просторних и других услова за рад судова,

г) прикупљање статистичких и других података о раду судова,

[...]

е) надзор над примјеном Правилника о унутрашњем судском пословању,

[...]

VI. Допустивост

16. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

17. У складу са чланом 18 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

18. Уставни суд наглашава да, у складу са чланом 18 став (2) Правила Уставног суда, може изузетно разматрати апелацију и када нема одлуке надлежног суда уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода које штити Устав Босне и Херцеговине или међународни документи који се примјењују у Босни и Херцеговини. Стога су апелације које су поднесене у односу на предмете у којима није донесена одлука допустиве по члану 18 став (2) Правила Уставног суда.

19. Уставни суд указује да је поступак у предмету број АП 3622/16 окончан Пресудом Окружног привредног суда број 57 0 Пс 099872 12 Пс од 31. августа 2016. године, дакле након подношења ове апелације. Одлука је достављена апеланту, али предметна апелација је, у смислу члана 18 став (2) Правила Уставног суда, била допустива и у вријеме подношења.

20. Коначно, апелације испуњавају и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелације нису допустиве, нити су очигледно (*prima facie*) неосноване.

21. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (2), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд закључује да предметне апелације испуњавају услове у погледу допустивости у односу на право на доношење одлуке у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VII. Меритум

22. Апеланти сматрају да им је због дужине трајања поступака пред Окружним привредним судом прекршено право на правично суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

а) Право на правично суђење

23. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

24. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...]

25. Уставни суд запажа да су поступци, на чију дужину апеланти указују у апелацијама, започели између 29. марта 2007. и 6. новембра 2013. године и да неки још увијек нису окончани, док је поступак у предмету број АП 3622/16 окончан након подношења апелације, како је раније наведено. Дакле, поступци из предметних апелација су трајали или још увијек трају између три године и шест мјесеци и девет година и два мјесеца.

26. У бројним одлукама које је донио у вези са овим питањем, Уставни суд је континуирано указивао да се "разумност" дужине поступка оцјењује у свјетлу околности сваког појединог предмета. При томе, критеријуми који су успостављени у судској пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) о којима треба водити рачуна су: сложеност предмета, понашање страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти и значај који конкретна правна ствар има за апеланта (види, нпр. Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-I, став 38 и Уставни суд, између многих, одлуке о допустивости и меритуму бр. *АП 660/04* од 13. септембра 2005. године, *АП 155/05* од 14. марта 2006. године и др.).

27. Такође, и Европски и Уставни суд континуирано истичу да је у одређеним поступцима, у којима је по домаћем закону прописано да су хитне природе, потребна нарочита марљивост надлежних власти. Такав је случај нпр. с предметима који се тичу личног статуса и својства или нпр. у радним споровима (види, Европски суд, *Borgese против Италије*, пресуда од 26. фебруара 1992. године, Серија А, број 228-Б, став 18 и *Нововић против Црне Горе*, представка број 13210/05, пресуда од 23. октобра 2012. године, став 51 и Уставни суд, одлуке о допустивости и меритуму бр. *АП 2310/06* од 27. фебруара 2008. године, *АП 1233/06* од 15. јануара 2009. године и др.).

28. Након детаљне анализе сваке појединачне апелације која је предмет разматрања у овој одлуци, Уставни суд није могао закључити да се у поступцима на чију се дужину апеланти жале ради о нарочито сложеним питањима, нити да су апеланти својим понашањем значајније допринијели укупној дужини поступака у питању. Осим тога, Уставни суд је у својој пракси, такође, запазио да када судови и покушавају да оправдају дуго трајање поступка, та оправдања се углавном односе на то да се предмети рјешавају "према редослиједу пријема иницијалног акта, односно у складу са Упутством за израду плана рјешавања старих предмета према старости иницијалног акта које је донио ВСТСБиХ, а за период од 1. јануара 2016. до 31. марта

2016. године" (види, нпр. Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *АП 303/16* од 16. марта 2016. године, тачка 15, објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 24/16, доступна и на www.ustavnisud.ba или Одлука о допустивости и меритуму број *АП 1360/14* од 15. фебруара 2017. године, тачка 9, доступна на www.ustavnisud.ba). Иста оправдања се виде и у одговорима на предметне апелације.

29. Међутим, и Европски и Уставни суд континуирано истичу да судови морају дјелотворно контролисати поступак и омогућити странкама да у разумном року дођу до коначне одлуке, али и да током тог поступка уживају све гаранције члана 6 став 1 Европске конвенције (види, нпр. Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *АП 1975/14* од 11. јануара 2017. године, тачка 42 с даљњим референцама).

30. Осим тога, Уставни суд континуирано реафирмише и врло чврсте сопствене, али и ставове Европског суда о томе да је дужност државе да организује свој правни систем тако да омогући судовима и јавним властима да се повинују захтјевима и условима из Европске конвенције. Наиме, Уставни суд у својој пракси истиче да хронична оптерећеност судова није оправдање за прекомјерну дужину поступка, док се тренутни застој, који за правни систем може представљати изненађење, узрокован нпр. рецесијом, може оправдати ефикасним мјерама које се предузимају за његово отклањање. Наиме, државе уговорнице нису одговорне у случају привременог заостатка својих судова под условом да предузму одговарајуће мјере да се таква ванредна ситуација поправи (*op. cit. АП 303/16*, тачка 30 с даљњим референцама).

31. Имајући у виду критеријуме који су већ наведени, те водећи рачуна о свим околностима у сваком конкретном предмету који се разматра овом одлуком, Уставни суд сматра да је дужина поступка у сваком појединачном случају била претјерана и да није задовољила захтјеве "суђења у разумном року". Стога, Уставни суд сматра да је у сваком појединачном предмету дошло до кршења уставног права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Питање накнаде нематеријалне штете

32. Уставни суд подсјећа да, према члану 74 Правила Уставног суда, може да одреди накнаду на име нематеријалне штете, те, ако одлучи да је потребно додијелити новчану накнаду, да ће је одредити на основу праведности, узимајући у обзир стандарде који произлазе из праксе Уставног суда. Дакле, за разлику од поступка пред редовним судовима, Уставни суд одређује накнаду нематеријалне штете у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и основних слобода.

33. Узимајући у обзир наведено, те све околности конкретних предмета, између осталог, и то да су апеланти правна лица и да није ријеч о накнади материјалне штете, већ је ријеч о накнади нематеријалне штете, Уставни суд сматра да је утврђивање кршења права апеланата и издавање налога Окружном привредном суду да по хитном поступку оконча предметне поступке довољна сатисфакција за апеланте.

б) Дужина трајања парничних поступака као системски проблем

34. Уставни суд је, након што је у бројним предметима нагласио да се преоптерећеност судова великим бројем старих предмета не може сматрати ванредном околношћу, у већ споменутој одлуци број АП 303/16 закључио да се ради о системском проблему у Босни и Херцеговини "који је довео до хроничних заостатака у раду суда, па и сваки нови предмет постаје стари док дође на ред за рјешавање, што ствара позитивну обавезу јавне власти да тај проблем адекватно ријеши". Даље, Уставни суд је нагласио да је евидентно "да је јавна власт предузела одређене кораке на организовању свог рада доношењем Плана рјешавања старих предмета у складу са Упутством за израду плана рјешавања старих предмета према старости иницијалног акта које је донио ВСТСБиХ", али је закључио да "наведене мјере нису биле ефикасне јер нису довеле до отклањања заостатака у раду, с обзиром на то да конкретни застој није привремен, него представља хронично преоптерећење суда" (*op. cit. АП 303/16*, тачка 25).

35. Даље, преглед статистике врсте предмета пред Уставним судом из његове апелационе надлежности показује да је у периоду од јануара 2008. до фебруара 2017. године Уставни суд донио укупно 1.447 одлука у којима је утврдио повреду права на правично суђење због недоношења одлуке у разумном року (у парничном и извршном поступку заједно, али овај број не обухвата одлуке у којима је утврђено кршење овог права у управном и кривичном поступку, нити одлуке које се тичу неизвршења правоснажних пресуда исплатом средстава из буџета разних нивоа власти). Уставни суд је у тим одлукама наложио одређеним нивоима јавне власти да апелантима исплате одређене новчане износе на име накнаде настале нематеријалне штете због оваквог кршења уставних права, позивајући се на сједиште суда пред којим је вођен поступак у којем је утврђена повреда. Укупан износ овако досуђене накнаде у наведеном периоду износи око 1.800.000,00 КМ, што представља значајан износ. У вријеме доношења ове одлуке, пред Уставним судом се налази више од 600 предмета у којима се апеланти позивају на кршење права на суђење у разумном року, а тај број се стално повећава приливом нових апелација у којима се као примарно поставља питање дужине поступка.

36. Уставни суд, такође, запажа да је ВСТСБиХ у свом саопштењу за медије од 12. априла 2017. године објавио да је у 2017. години планирао ријешити укупно 156.320 "најстаријих предмета", те да је у првом кварталу ове године премашио квартални план тако што је умјесто планираних 25% ријешено 36% од планираног броја, односно да је ријешено 60.339 "најстаријих предмета". Иако није наведено на који се период односи овај број "најстаријих предмета" које по плану треба ријешити 2017. године, из пратеће табеле извршења плана, која је такође објављена и доступна (види http://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=67599), видљиво је да у раду још има и предмета који су започети "2000. и раније". На основу овога, уз поновно запажање да се предузимају одређени напори на рјешавању старих предмета, Уставни суд са забринутошћу констатује да су сви ти предмети који су категорисани као "најстарији предмети" (и за које се може претпоставити да трају дуже од пет година, дакле да су иницирани у периоду од 2001. до 2011. године), потенцијалне апелације због кршења права на суђење у разумном року.

37. У вези с тим, Уставни суд је већ у наведеној одлуци број АП 303/16 закључио "да је проблем остао актуелан и након доношења конкретних одлука, односно да јавна власт ни на једном нивоу у Босни и Херцеговини није спровела адекватне мјере којима би се побољшала ситуација упркос знатној и досљедној пракси Уставног суда у овим случајевима". Због тога је Уставни суд у тој одлуци закључио и да кршење права на суђење у разумном року које је утврђено у том предмету "није изоловани инцидент, нити се може приписати конкретном слиједу догађаја у овом предмету, него је посљедица системских недостатака у организовању правосуђа и ефективном остваривању

надлежности из ове области и мора бити квалификовано тако да произлази из праксе која није компатибилна са уставним правом на правично суђење" (*op. cit. АП 303/16*, тач. 37-39). Уставни суд је такође сматрао да "треба цијенити досадашње напоре [ВСТСБиХ] као независног и самосталног органа који има задатак да обезбиједи независно, непристрасно и професионално правосуђе, те да унаприједи ефикасност правосуђа у Босни и Херцеговини". Имајући у виду његова овлашћења и надлежности утврђене Законом о ВСТСБиХ, Уставни суд је закључио "да је неопходно да [ВСТСБиХ] предузме даљње мјере којима би се отклониле мањкавости судског система у Босни и Херцеговини у погледу поштовања захтјева за разуман временски рок у оквиру уставног права на правично суђење". Стога је Уставни суд одлучио да Одлуку број АП 303/16 достави ВСТСБиХ, уз захтјев да га ВСТСБиХ, најкасније у року од шест мјесеци од дана пријема те одлуке Уставног суда, обавијести о предузетим мјерама и њиховим ефектима (*op. cit. АП 303/16*, тачка 45). Међутим, Уставни суд са жаљењем констатује да ВСТСБиХ до дана доношења предметне одлуке није Уставном суду доставио тражену обавијест, иако је одлука Уставног суда у ВСТСБиХ примљена 30. марта 2016. године, дакле ни након протека остављеног рока од шест мјесеци.

38. Имајући у виду наведено, Уставни суд остаје при закључку из Одлуке број АП 303/16 о томе да је кршење права на правично суђење дио системских недостатака у организовању правосуђа и ефективном остваривању надлежности из ове области и да мора бити квалификовано тако да произлази из праксе која није компатибилна са уставним правом на правично суђење.

в) Право на дјелотворан правни лијек

39. Уставни суд није у наведеној одлуци број АП 303/16 утврдио и кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције, иако је у дијелу одлуке разматрао то питање и закључио да у односу на право на суђење у разумном року "недостаје дјелотворан правни лијек у домаћем правном систему прије подношења апелације Уставном суду" (*op. cit. АП 303/16*, тачка 40). Међутим, имајући у виду све наведено, Уставни суд ће у овој одлуци детаљно размотрити и питање кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези с правом на суђење у разумном року.

40. Апеланти се нису експлицитно позвали на кршење права из члана 13 Европске конвенције. Међутим, из апелационих навода несумњиво произлази да апеланти сматрају да немају никаквог другог дјелотворног правног средства којим би исходовали окончање поступка у разумном року, осим подношења апелације Уставном суду.

41. У вези с питањем да ли у таквој ситуацији Уставни суд може да разматра кршење и неког права на које се апелант није експлицитно позвао, Уставни суд је у својој пракси указао на релевантну праксу Европског суда који је заузео став да је тај суд најпозванији дати правну квалификацију чињеница изнесених у апликацији и да није ограничен, нити везан за апликантову или владину правну квалификацију. Уставни суд је такође указао и на сопствену праксу о истом питању у ситуацијама када се апелант позове на једно право, а чињенице и аргументи које изнесе указују на могуће кршење неког другог уставног права (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *АП 4207/13* од 30. септембра 2016. године, тачка 25 с даљњим референцама, објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 83/16, доступна и на www.ustavnisud.ba). Осим тога, како је већ речено, ВСТСБиХ није удовољио захтјеву Уставног суда из Одлуке број АП 303/16, што озбиљно доводи у питање и настојања Уставног суда да кроз своју апелациону надлежност ефикасно ријеши проблем дужине поступака пред редовним судовима.

42. У вези с питањем дјелотворног правног лијека, Уставни суд указује да су према члану 1 Европске конвенције државе чланице дужне да обезбиједе "свакоме у својој надлежности права и слободе" гарантоване Европском конвенцијом. Примарна, позитивна обавеза домаћих власти је, дакле, да свима обезбиједе уживање гарантованих права и слобода, а механизми заштите људских права предвиђени Европском конвенцијом су супсидијарни. Овај супсидијарни карактер је артикулисан и чланом 13 Европске конвенције којим се гарантује доступност, на домаћем нивоу, правног лијека којим ће се обезбиједити спровођење и уживање суштине права гарантованих Европском конвенцијом. Овај правни лијек морају да обезбиједе, у којој год форми то одлуче, државе уговорнице. Стандарди Европског суда у вези са овим питањем показују да дјелотворност правног лијека у смислу члана 13 Европске конвенције не зависи од гаранција да ће резултати коришћења тог правног лијека бити у корист онога ко га користи. Осим тога, чак и када један правни лијек *per se* не може у потпуности задовољити захтјеве из овог члана, комбиновање неколико правних лијекова који су предвиђени у домаћем правном систему може дати задовољавајући ефекат. Због тога је, према пракси Европског суда, у сваком конкретном случају потребно утврдити да ли су правни лијекови који су доступни у домаћем правном систему "дјелотворни" на начин да могу предуприједити кршење људских права (види, Европски суд, *Sürmeli против Њемачке*, пресуда од 8. јуна 2006. године, тач. 97-98).

43. Разматрајући модалитете испуњења позитивних обавеза јавне власти ради отклањања системских кршења људских права заштићених Европском конвенцијом, Европски суд је истакао да је "превенција непобитно најбоље рјешење у апсолутном смислу, као и у многим областима. У случају када је судски систем мањкав у односу на захтјев за разуман временски рок из члана 6 став 1 Европске конвенције, правни лијек који је осмишљен да убрза поступак како би се спријечило његово предуго трајање представља најдјелотворније рјешење. Такав правни лијек нуди непобитну предност у односу на правни лијек који пружа само одштету будући да он, такође, спречава и утврђивање узастопних повреда у односу на исти поступак, те не исправља повреду само *a posteriori*, као што чини правни лијек који нуди компензацију. Неке државе су савршено схватиле ситуацију бирајући да комбинују двије врсте правног лијека, једну намијењену убрзању поступка и другу пружању компензације" (*ibid*, тач. 90-100). Члан 13 Европске конвенције, такође, дозвољава држави да одабере било који правни лијек који може убрзати поступак који је у току или правни лијек за обештећење *post factum* због одуговлачења које се већ десило. Док се предност даје првој врсти правног лијека - убрзавању поступка с обзиром на то да се тако спречава даљње одуговлачење, правни лијек којим се добија обештећење може се сматрати подједнако дјелотворним у случају када је поступак предуго трајао, а превентивни правни лијек није постојао (*op. cit. АП 303/16*, тачка 41 с даљњим референцама).

44. С друге стране, према члану VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има и апелациону надлежност, чија је сврха да обезбиједи поштовање највиших стандарда људских права из члана II Устава Босне и Херцеговине. У вези с тим треба запазити и да је обраћање Уставном суду обавезан корак за све оне који би питање евентуалног

кршења неког људског права жељели поставити пред Европски суд, осим ако би могли доказати да је апелација Уставном суду недјелотворан правни лијек. У односу на право на суђење у разумном року, апелација Уставном суду је за сада једино правно средство за заштиту тог права. Међутим, имајући у виду све околности о којима је било ријечи, Уставни суд понавља свој став из Одлуке број АП 303/16 да апелација није довољан начин убрзања поступка и/или обештећења зато што она "није непосредно начин остварења права на брзо и дјелотворно суђење, него један од начина да се реагује на дуготрајност и недјелотворност које већ постоје у судском поступку" (*op. cit. АП 303/16*, тачка 40).

45. Уставни суд нарочито запажа да се број апелација које се подносе у вези с дужином поступка, како је већ речено, стално повећава. Одређени број апелација се поново подноси и након што је Уставни суд већ једном утврдио кршење права на суђење у разумном року, зато што захтјев Уставног суда да се "поступак хитно оконча" често не буде суштински извршен, па се поступак пред судовима и даље продужава по неколико година и након одлуке Уставног суда (види, нпр. Уставни суд, одлуке о допустивости и меритуму бр. *АП 3210/11* од 10. априла 2013. године, *АП 3067/13* од 20. јуна 2016. године и *АП 4075/15* од 3. фебруара 2016. године, нису објављене, доступне на www.ustavnisud.ba). Такође, како је већ речено, ВСТС није обавијестио Уставни суд о било каквој мјери коју је у вези са овим питањем предузео, чак ни када је за то истекао рок остављен у Одлуци број АП 303/16. Осим тога, из предмета ове врсте се види и озбиљан проблем непоштовања рокова за поступање или непоштовање других процесних правила који су прописани законима који би, кад би се досљедно примјењивали, несумњиво имали позитиван утицај на укупну дужину поступка (нпр. рокови за достављање тужбе на одговор или заказивање припремног и главног рочишта или нпр. пракса да се припремно рочиште одлаже и по неколико пута, иако за то нема упоришта у законима о парничном поступку и сл.). Све ово указује на пропусте у ефикасном управљању поступком, што је питање које Уставни суд не може рјешавати у оквиру своје апелационе надлежности. Наиме, код утврђивања евентуалног кршења права на суђење у разумном року, релевантни су само критеријуми који су већ наведени у овој одлуци, а међу њима није досљедно поштовање законом прописаних рокова или неких других процесних правила која су прописана како би се поступком ефикасно управљало и како би се остварио принцип економичности поступка, како траже закони о парничном поступку. Стога се може десити да укупна дужина поступка у вријеме обраћања Уставном суду још није достигла забрињавајући степен према стандардима члана 6 став 1 Европске конвенције да би се могло утврдити кршење тог права, али се због пропуста у ефикасном управљању поступком може достићи и та граница. Дјеловање у тим ранијим фазама поступка, путем одговарајућег правног лијека осмишљеног да убрза поступак како би се спријечило његово предуго трајање, представљало би превенцију у поступцима који трају да не дође до кршења права на суђење у разумном року, како кроз своје одлуке захтијева и Европски суд. Свакако, апелација Уставном суду због дужине поступка би и даље била доступна, али као додатно средство заштите људског права на суђење у разумном року, уколико би то било потребно.

46. Дакле, због тога што надлежна јавна власт још није пронашла адекватан начин да ријеши овај очигледан проблем на који Уставни суд годинама указује, затим због ограничене уставне могућности Уставног суда да одреди конкретне мјере убрзања у сваком конкретном предмету, али и због сталног повећања броја апелација које се односе на питање дуготрајности судских поступака, дјелотворност апелације, као правног лијека који је по овом питању једини доступан апелантима, озбиљно је доведена у питање у смислу стварног и ефикасног окончања судских поступака, како би се суштински испунили захтјеви суђења у разумном року.

47. Имајући све ово у виду, Уставни суд сматра да постоји кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези с правом на суђење у разумном року из члана 6 став 1 Европске конвенције.

г) Мјере које је потребно предузети с циљем извршења ове одлуке

У односу на право на суђење у разумном року

48. Што се тиче мјера које надлежна јавна власт треба предузети, Уставни суд је у Одлуци број АП 303/16 нагласио да "премда не треба искључити даљњу реформу законодавства и правних средстава у остварењу права на правично суђење, према мишљењу Уставног суда, примарна улога припада превентивним и структуралним захватима који би требали да обезбиједе институционалну способност квалитетног и брзог суђења, те који би вјероватност да дође до повреде права на правично суђење минимизирали и отклонили већ у почетку" (*op. cit. АП 303/16*, тачка 40). Уставни суд сматра значајним указати на чињеницу да прима неупоредиво највећи број апелација које се односе на повреду права на доношење одлуке у разумном року, односно непостојање дјелотворног правног лијека у вези с правом на доношење одлуке у разумном року, у односу на друге земље (нпр. земље у региону) које, у правилу, имају посебан закон према којем се грађани могу обраћати редовним судовима или другим органима само због недоношења одлуке у разумном року, пред којима се њихови захтјеви рјешавају тако да обраћање Уставном суду одређене државе уопште није потребно или је сведено на најмању могућу мјеру. Имајући у виду изнесено, Уставни суд сматра да ће у оваквим околностима, у којима је утврђено системско кршење права на суђење у разумном року, стварни ефекти мјера и активности бити видљиви и суштински дјелотворни само ако сваки дио јавне власти који има надлежности у вези с добром организацијом правосуђа, дјелујући појединачно и заједно, предузме одговарајуће мјере из своје надлежности како би се обезбиједило дјелотворно уживање у праву на правично суђење у разумном року из члана 6 став 1 Европске конвенције.

49. Имајући то у виду, Уставни суд сматра неопходним захтјев за предузимање адекватних мјера у смислу ове одлуке адресирати ВСТСБиХ, надлежној влади и предсједнику суда пред којим се поступци воде будући да сви они имају одређене, законом прописане обавезе у вези с креирањем и одржавањем ефикасног правосуђа.

У односу на право из члана 13 Европске конвенције

50. Имајући у виду да је у овој одлуци утврђено и кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције, а слиједећи праксу Европског суда у сличним случајевима (види, нпр. *Rumpf против Њемачке*, "пилот" пресуда од 2. септембра 2009. године, *Athanasiou и др. против Грчке*, "пилот" пресуда од 21. децембра 2010. године и сл.), Уставни суд сматра да је неопходно наложити да Влада Републике Српске и ВСТСБиХ без одлагања, а најкасније у року од шест мјесеци од пријема ове одлуке Уставног суда, предузму одговарајуће мјере из своје надлежности с циљем прописивања једног или више дјелотворних правних лијекова у складу са чланом 13

Европске конвенције и са овом одлуком ради ефикасне заштите права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

51. Уставни суд закључује да је у свим поступцима из апелација које су предмет ове одлуке дошло до кршења права на правично суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције будући да је у сваком појединачном случају дужина поступка била претјерано дуга, за шта редовни судови нису дали разумно и логично објашњење. Осим тога, упркос мјерама које се предузимају за рјешавање прекомјерне дужине трајања судских поступака, Уставни суд сматра да је такво прекомјерно трајање судских поступака посљедица системских недостатака у организовању правосуђа и ефективном остваривању надлежности разних нивоа јавне власти у овој области, због чега постоји системско кршење овог права пред редовним судовима.

52. Уставни суд, такође, закључује да постоји и кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези с правом на суђење у разумном року из члана 6 став 1 Европске конвенције будући да не постоји дјелотворан правни лијек којим би се апелантима, прије подношења апелације Уставном суду, омогућило убрзање поступка који је у току или обештећење због одуговлачења које се већ десило.

53. На основу члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2), члана 62 став (7) и члана 72 ст. (4) и (5) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

54. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

624

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u sastavu: predsjednik Mirsad Ćeman, potpredsjednici Mato Tadić i Zlatko M. Knežević i sudije Valerija Galić, Miodrag Simović i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 10. maja 2017. godine, u predmetu broj **AP 3283/16**, rješavajući apelacije **Divne Grujičić i drugih**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2), člana 62. stav (7), člana 72. st. (4) i (5) i člana 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije koje su podnijeli: **Divna Grujičić, Vladislav Jokić, Zoran Opačić, Željko Vulić i Branko Vulić**.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog dužine trajanja postupka i povreda prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi s pravom na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u predmetima pred **Okružnim sudom u Banjoj Luci** br. 71 0 P 156509 14 Gž, 71 0 P 047322 17 Gž 2, 71 0 P 191110 15 Gž i 11 0 U 009682 17 U 2.

Na osnovu člana 74. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **Vladi Republike Srpske** da apelantima **Divni Grujičić, Vladislavu Jokiću, Zoranu Opačiću, Željku Vuliću i Branku Vuliću** isplati iznos od po 1.000,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, i to u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, uz obavezu da nakon isteka ovog roka plati zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Na osnovu člana 72. stav (4) Pravila Ustavnog suda, nalaže se:

Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine da, u skladu sa ovom odlukom, u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke, preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sistemskog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa ovom odlukom;

Vladi Republike Srpske da, u skladu sa ovom odlukom, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke, preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sistemskog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa ovom odlukom;

Predsjedniku Okružnog suda u Banjoj Luci da, u skladu sa ovom odlukom, odmah preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sistemskog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a na osnovu člana 62. stav (7) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i mjere za okončanje postupaka iz ove odluke u predmetima br. 71 0 P 047322 17 Gž 2, 71 0 P 191110 15 Gž i 11 0 U 009682 17 U 2 u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Na osnovu člana 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine, Vladi Republike Srpske i predsjedniku Okružnog suda u Banjoj Luci** da najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod
AP 3283/16

1. Divna Grujičić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Banje Luke, koju zastupa Milana Vukojević, advokat iz Banje Luke, podnijela je 1. augusta 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog

dužine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 15. novembra 2012. godine pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao godinu i tri mjeseca, a okončan je Presudom Okružnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 71 0 P 156509 14 Gž od 31. maja 2016. godine.

AP 3425/16

2. Vladislav Jokić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banje Luke, kojeg zastupa Milan Romanić, advokat iz Banje Luke, podnio je 11. augusta 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je tužiteljica Vera Mijić pokrenula, između ostalog, i protiv apelanta tužbom od 11. septembra 2007. godine pred Osnovnim sudom radi zaštite prava iz radnog odnosa, koji je pred prvostepenim sudom trajao četiri godine i deset mjeseci, a rješenjem Okružnog suda od 8. jula 2013. godine, nakon jedne godine, vraćen je na ponovni postupak. U ponovnom postupku Osnovni sud je donio presudu 26. januara 2017. godine, nakon tri godine i šest mjeseci, a postupak je još uvijek u toku pred Okružnim sudom pod brojem 71 0 P 047322 17 Gž 2.

AP 4302/16 i AP 334/17

3. Zoran Opačić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banje Luke podnio je 14. novembra 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 5. maja 2014. godine pred Osnovnim sudom radi naknade štete, koji je pred prvostepenim sudom trajao deset mjeseci, a još uvijek je u toku pred Okružnim sudom u Banjoj Luci pod brojem 71 0 P 191110 15 Gž. Apelant je 27. januara 2017. godine Ustavnom sudu podnio novu apelaciju, koja je registrirana pod brojem AP 334/17, kojom je osporio dužinu trajanja istog postupka kao i u apelaciji broj AP 4302/16.

AP 4583/16

4. Željko Vulić i Branko Vulić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Banje Luke, koje zastupa Siniša Marić, advokat iz Banje Luke, podnijeli su 7. decembra 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog dužine trajanja postupka u upravnom sporu po tužbi apelanata protiv rješenja tuženog Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju RS od 3. maja 2012. godine u predmetu izdavanja odobrenja za građenje. Naime, Vrhovni sud Republike Srpske je presudom od 28. maja 2015. godine ukinuo presudu Okružnog suda i predmet vratio tom sudu na ponovno suđenje, a nakon toga Vrhovni sud je ponovo presudom od 25. maja 2016. godine uvažio zahtjev apelanata za vanredno preispitivanje presude Okružnog suda od 19. oktobra 2015. godine i tu presudu ukinuo i predmet vratio tom sudu na ponovno suđenje. Predmetni postupak je još uvijek u toku pred Okružnim sudom pod brojem 11 0 U 009682 17 U 2.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

5. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Osnovnog suda i Okružnog suda zatraženo je u periodu od 6. oktobra 2016. do 27. marta 2017. godine da dostave odgovor na apelaciju.

6. Osnovni sud i Okružni sud su u periodu od 26. oktobra 2016. do 24. aprila 2017. godine dostavili odgovore na predmetne apelacije.

7. S obzirom na to da se sve navedene apelacije odnose na isto pitanje, Ustavni sud je u skladu sa članom 32. stav 1. Pravila Ustavnog suda odlučio da spoji predmete br. AP 3283/16, AP 3425/16, AP 4302/16, AP 4583/16 i AP 334/17, u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem **AP 3283/16**.

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacionih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

9. Svi apelanti su podnijeli apelacije zbog dužine trajanja postupaka koji su pokrenuti u periodu od 11. septembra 2007. do 5. maja 2014. godine i koji su u vrijeme podnošenja apelacije trajali od dvije godine i šest mjeseci do osam godina i 11 mjeseci. Postupajući u konkretnim predmetima sudovi su imali periode neaktivnosti, odnosno nisu efikasno preduzimali neophodne procesne radnje s ciljem okončanja predmetnih postupaka.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. U svim apelacijama, apelanti smatraju da im je zbog dužine trajanja postupaka pred redovnim sudovima povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Osim toga, neki apelanti se pozivaju i na kršenje prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

b) Odgovori na apelaciju

11. U odgovoru na apelacije redovni sudovi opravdavaju dužinu trajanja predmetnih postupaka tako što se uglavnom pozivaju na Plan rješavanja starih predmeta koji su obavezni provoditi u skladu sa instrukcijama Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: VSTVBiH), te na nedovoljnu kadrovsku popunjenost i prevelik broj predmeta koji se nalaze na rješavanju pred tim sudovima.

V. Relevantni propisi

12. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08, 45/09, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Član 10.

Sud je dužan da postupak sprovede bez odugovlačenja i sa što manje troškova i da onemogući svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 420.

U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a naročito pri određivanju rokova i ročišta, sud će uvijek obraćati naročitu pažnju na potrebu hitnog rješavanja radnih sporova.

13. U **Zakonu o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) relevantne odredbe glase:

Član 3.

(1) Vijeće kao nezavisni i samostalni organ ima zadatak da osigura nezavisno, nepristrasno i profesionalno pravosuđe, kako je propisano u članu 17. ovog zakona.

Član 17.

Vijeće ima sljedeće nadležnosti:

(1) imenuje sudije, uključujući predsjednike sudova, sudije porotnike i dodatne sudije u sve sudove na državnom, entitetskom, kantonalnom, okružnom, osnovnom i općinskom nivou u Bosni i Hercegovini, uključujući Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, sa izuzetkom ustavnih sudova entitetâ Bosne i Hercegovine;

[...]

(15) daje prijedloge, prema vlastitoj ocjeni, u vezi s godišnjim budžetom predloženim od strane državnih tijela i/ili vlada za sudove i tužilaštva;

(16) daje i iznosi, prema vlastitoj ocjeni, prijedloge za izmjenu budžeta predloženih od strane državnih organa i/ili

vlada i/ili Pravosudne komisije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine nadležnim zakonodavnim organima;

(17) prikuplja i analizira izvještaje, kao i potrebne informacije o budžetu i prihodima za sudove i tužilaštva kako bi se osigurali statistički podaci za efikasan rad sudova i tužilaštava;

[...]

(19) učestvuje u izradi nacrta i odobrava Pravilnike o poslovanju za sudove i tužilaštva u Bosni i Hercegovini;

(20) nadgleda i savjetuje sudove i tužilaštva o odgovarajućim i efikasnim tehnikama i postupcima u vezi s budžetom, upravljanjem i rukovođenjem i inicira edukaciju u tom pogledu;

(21) pokreće, nadgleda i koordinira projekte koji se odnose na poboljšanje pitanja vezanih za upravljanje sudovima i tužilaštvima, uključujući traženje finansijskih sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora;

[...]

(23) utvrđuje kriterije za rad sudova i tužilaštava i pokreće istrage koje se odnose na postupanje u oblasti uprave ili finansija;

[...]

(25) utvrđuje broj sudija, tužilaca i zamjenikâ glavnog tužioca za sudove i tužilaštva iz njegove nadležnosti, nakon konsultacija s predsjednikom suda ili glavnim tužiocem, tijelom nadležnim za budžet, i nadležnim ministarstvom pravde; [...]

28) daje mišljenje o nacrtima zakona, propisa i o važnim pitanjima koja mogu uticati na pravosuđe, pokreće postupak usvajanja zakona i drugih propisa i daje smjernice sudovima i tužilaštvima iz nadležnosti Vijeća;

[...]

14. U **Zakonu o sudovima u Republici Srpskoj** ("Službeni glasnik RS" br. 37/12 i 44/15) relevantne odredbe glase:

Član 48.

[...]

(3) Predsjednik suda odgovoran je za rukovođenje cjelokupnim sudom i sudskom upravom.

[...]

Član 55.

(1) Ministar, uz prethodnu saglasnost Visokog sudskog i tužilačkog savjeta, donosi Pravilnik o unutrašnjem sudskom poslovanju.

(2) Predsjednik suda, uz saglasnost ministra, donosi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

Član 56.

Ministarstvo u okviru sudske uprave ima sljedeće nadležnosti:

a) izrada zakonskih tekstova i drugih propisa za ustanovljenje, nadležnost, sastav i postupak pred sudovima,

b) vrši nadzor i prati primjenu ovog zakona i drugih propisa i podzakonskih akata koji se odnose na organizaciju i poslovanje suda,

v) osiguranje materijalnih, finansijskih, prostornih i drugih uslova za rad sudova,

g) prikupljanje statističkih i drugih podataka o radu sudova,

[...]

e) nadzor nad primjenom Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju,

[...]

VI. Dopustivost

15. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

16. U skladu sa članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

17. Ustavni sud naglašava da, u skladu sa članom 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Stoga su apelacije koje su podnesene u odnosu na predmete u kojima nije donesena odluka dopustive po članu 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda.

18. Ustavni sud ukazuje da je postupak u predmetu broj AP 3283/16 okončan Presudom Okružnog suda broj 71 0 P 156509 14 Gž od 31. maja 2016. godine, dakle nakon podnošenja ove apelacije. Odluka je dostavljena apelantici, ali predmetna apelacija je, u smislu člana 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, bila dopustiva i u vrijeme podnošenja.

19. Konačno, apelacije ispunjavaju i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive, niti su očigledno (*prima facie*) neosnovane.

20. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. 1, 2, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete u pogledu dopustivosti u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VII. Meritum

21. Apelanti smatraju da im je zbog dužine trajanja postupaka pred redovnim sudovima prekršeno pravo na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

a) Pravo na pravično suđenje

22. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

23. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

24. Ustavni sud zapaža da su postupci, na čiju dužinu apelanti ukazuju u apelacijama, započeli između 11. septembra 2007. i 5. maja 2014. godine i da neki još uvijek nisu okončani, dok su drugi okončani nakon podnošenja apelacije, kako je ranije već navedeno. Dakle, postupci u predmetnim apelacijama su trajali ili još uvijek traju između dvije godine i šest mjeseci i osam godina i 11 mjeseci.

25. U brojnim odlukama koje je donio u vezi sa ovim pitanjem, Ustavni sud je kontinuirano ukazivao da se

"razumnost" dužine postupka ocjenjuje u svjetlu okolnosti svakog pojedinog predmeta. Pri tome, kriteriji koji su uspostavljeni u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) o kojima treba voditi računa su: složenost predmeta, ponašanje strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti i značaj koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, npr. Evropski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38. i Ustavni sud, između mnogih, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 660/04* od 13. septembra 2005. godine, *AP 155/05* od 14. marta 2006. godine i dr.).

26. Također, i Evropski i Ustavni sud kontinuirano ističu da je u određenim postupcima, u kojima je po domaćem zakonu propisano da su hitne prirode, potrebna naročita marljivost nadležnih vlasti. Takav je slučaj npr. s predmetima koji se tiču ličnog statusa i svojstva ili npr. u radnim sporovima (vidi, Evropski sud, *Borgese protiv Italije*, presuda od 26. februara 1992. godine, Serija A, broj 228-B, stav 18; *Novović protiv Crne Gore*, predstavka broj 13210/05, presuda od 23. oktobra 2012. godine, stav 51. i Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 2310/06* od 27. februara 2008. godine, *AP 1233/06* od 15. januara 2009. godine i dr.).

27. Nakon detaljne analize svake pojedinačne apelacije koja je predmet razmatranja u ovoj odluci, Ustavni sud nije mogao zaključiti da se u postupcima na čiju se dužinu apelanti žale radi o naročito složenim pitanjima, niti da su apelanti svojim ponašanjem značajnije doprinijeli ukupnoj dužini postupaka u pitanju. Osim toga, Ustavni sud je u svojoj praksi, također, zapazio da kada sudovi i pokušavaju opravdati dugo trajanje postupka, ta opravdanja se uglavnom odnose na to da se predmeti rješavaju "prema redoslijedu prijema inicijalnog akta, odnosno u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH, a za period od 1. januara 2016. do 31. marta 2016. godine" (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 303/16* od 16. marta 2016. godine, tačka 15, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 24/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba ili Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1360/14* od 15. februara 2017. godine, tačka 9, dostupna na www.ustavnisud.ba). Ista opravdanja se vide i u odgovorima na predmetne apelacije.

28. Međutim, i Evropski i Ustavni sud kontinuirano ističu da sudovi moraju djelotvorno kontrolirati postupak i omogućiti strankama da u razumnom roku dođu do konačne odluke, ali i da tokom tog postupka uživaju sve garancije člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1975/14* od 11. januara 2017. godine, tačka 42. s daljnjim referencama).

29. Osim toga, Ustavni sud kontinuirano reafirmira i vrlo čvrste vlastite, ali i stavove Evropskog suda o tome da je dužnost države da organizira svoj pravni sistem tako da omogući sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima iz Evropske konvencije. Naime, Ustavni sud u svojoj praksi ističe da hronična opterećenost sudova nije opravdanje za prekomjernu dužinu postupka, dok se trenutni zastoj, koji za pravni sistem predstavlja iznenađenje, uzrokovan, npr. recesijom, može opravdati efikasnim mjerama koje se preduzimaju za njegovo otklanjanje. Naime, države ugovornice nisu odgovorne u slučaju privremenog zaostatka svojih sudova pod uvjetom da preduzmu odgovarajuće mjere da se takva vanredna situacija popravi (*op. cit. AP 303/16*, tačka 30. s daljnjim referencama).

30. Imajući u vidu kriterije koji su već navedeni, te vodeći računa o svim okolnostima u svakom konkretnom predmetu koji se razmatra ovom odlukom, Ustavni sud smatra da je dužina postupka u svakom pojedinačnom slučaju bila pretjerana i da nije zadovoljila zahtjeve "suđenja u razumnom roku". Stoga, Ustavni sud smatra da je u svakom pojedinačnom predmetu došlo do kršenja člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

31. U smislu člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu nematerijalne štete. Međutim, Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i osnovnih sloboda.

32. Budući da je u predmetnim apelacijama utvrđeno kršenje prava na suđenje u razumnom roku, te da su svi apelanti zatražili naknadu štete, Ustavni sud smatra da svakom apelantu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete koju su apelanti nesumnjivo pretrpjeli zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku. S obzirom na odluku u ovom predmetu i vodeći se načelima pravičnosti, Ustavni sud smatra da svakom apelantu treba na ime naknade nematerijalne štete isplatiti iznos od po 1.000,00 KM. Ustavni sud se opredijelio za načelo da svim apelantima dodijeli istu naknadu bez obzira na razlike u pojedinim slučajevima, uvjeren da će ovakva simbolična naknada biti odgovarajuća satisfakcija, ali i da će nadležni organi kojima je dat nalog u izreci ove odluke preduzeti efikasne mjere s ciljem sprečavanja kršenja ustavnih prava, odnosno otklanjanja posljedica njihovog kršenja kako u slučaju navedenih apelanata tako i u odnosu na sva ostala lica u relevantno istoj ili sličnoj situaciji.

33. Ovu naknadu je dužna platiti Vlada Republike Srpske, s obzirom na sjedište suda pred kojim se vode predmetni postupci, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, uz obavezu da nakon isteka ovog roka plati apelantima zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

Ostali navodi

34. Neki od apelanata navode da im je zbog dužine trajanja predmetnih postupaka povrijeđeno pravo na imovinu. S obzirom na to da povredu ovih prava zasnivaju na identičnim navodima koji su već detaljno ispitani u ovoj odluci u odnosu na pravo na pravično suđenje u razumnom roku, Ustavni sud smatra da nema potrebe posebno ispitivati iste apelacione navode i u odnosu na pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

b) Dužina trajanja parničnih postupaka kao sistemski problem

35. Ustavni sud je, nakon što je u brojnim predmetima naglasio da se preopterećenost sudova velikim brojem starih predmeta ne može smatrati vanrednom okolnošću, u već spomenutoj odluci broj AP 303/16 zaključio da se radi o sistemskom problemu "koji je doveo do hroničnih zaostataka u radu suda, pa i svaki novi predmet postaje stari dok dođe na red za rješavanje, što stvara pozitivnu obavezu javne vlasti da taj problem adekvatno riješi". Dalje, Ustavni sud je naglasio da je evidentno "da je javna vlast preduzela određene korake na organiziranju svog rada donošenjem Plana rješavanja starih predmeta u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH", ali je zaključio da "navedene mjere nisu bile efikasne jer nisu dovele do otklanjanja zaostataka u radu, s obzirom na to da konkretni zastoj nije privremen, nego predstavlja hronično preopterećenje suda" (*op. cit. AP 303/16*, tačka 25).

36. Dalje, pregled statistike vrste predmeta pred Ustavnim sudom iz njegove apelacione nadležnosti pokazuje da je u

periodu od januara 2008. do februara 2017. godine Ustavni sud donio ukupno 1.447 odluka u kojima je utvrdio povredu prava na pravično suđenje zbog nedonošenja odluke u razumnom roku (u parničnom i izvršnom postupku zajedno, ali ovaj broj ne obuhvaća odluke u kojima je utvrđeno kršenje ovog prava u upravnom i krivičnom postupku, niti odluke koje se tiču neizvršenja iz budžeta raznih nivoa vlasti). Ustavni sud je u tim odlukama naložio određenim nivoima javne vlasti da apelantima isplate određene novčane iznose na ime naknade nastale nematerijalne štete zbog ovakvog kršenja ustavnih prava, pozivajući se na sjedište suda pred kojim je vođen postupak u kojem je utvrđena povreda. Ukupan iznos ovako dosuđene naknade u navedenom periodu iznosi oko 1.800.000,00 KM, što predstavlja značajan iznos. U vrijeme donošenja ove odluke, pred Ustavnim sudom se nalazi oko 600 predmeta u kojima se apelanti žale na kršenje prava na suđenje u razumnom roku, a taj broj se stalno povećava prilivom novih apelacija u kojima se kao primarno postavlja pitanje dužine postupka.

37. Ustavni sud, također, zapaža da je VSTVBiH u svom saopćenju za štampu od 12. aprila 2017. godine objavio da je u 2017. godini planirao riješiti ukupno 156.320 "najstarijih predmeta", te da je u prvom kvartalu ove godine premašio kvartalni plan tako što je umjesto planiranih 25% riješeno 36% od planiranog broja, odnosno da je riješeno 60.339 "najstarijih predmeta". Iako nije navedeno na koji se period odnosi ovaj broj "najstarijih predmeta" koje po planu treba riješiti 2017. godine, iz prateće tabele izvršenja plana, koja je također objavljena i dostupna (vidi http://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id =67599), vidljivo je da u radu još ima i predmeta koji su započeti "2000. i ranije". Na osnovu ovoga, uz ponovno zapažanje da se preduzimaju određeni napori na rješavanju starih predmeta, Ustavni sud sa zabrinutošću konstatira da su svi ti predmeti koji su kategorizirani kao "najstariji predmeti" (i za koje se može pretpostaviti da traju duže od pet godina, dakle da su inicirani u periodu od 2001. do 2011. godine), potencijalne apelacije zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku.

38. U vezi s tim, Ustavni sud je već u navedenoj odluci broj AP 303/16 zaključio "da je problem ostao aktuelan i nakon donošenja konkretnih odluka, odnosno da javna vlast ni na jednom nivou u Bosni i Hercegovini nije provela adekvatne mjere kojima bi se poboljšala situacija uprkos znatnoj i dosljednoj praksi Ustavnog suda u ovim slučajevima". Zbog toga je Ustavni sud u toj odluci zaključio i da kršenje prava na suđenje u razumnom roku koje je utvrđeno u tom predmetu "nije izolirani incident, niti se može pripisati konkretnom slijedu događaja u ovom predmetu, nego je posljedica sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje" (*op. cit. AP 303/16*, tač. 37-39). Ustavni sud je također smatrao da "treba cijeniti dosadašnje napore [VSTVBiH] kao nezavisnog i samostalnog organa koji ima zadatak da osigura nezavisno, nepristrasno i profesionalno pravosuđe, te da unaprijedi efikasnost pravosuđa u Bosni i Hercegovini". Imajući u vidu njegova ovlaštenja i nadležnosti utvrđene Zakonom o VSTVBiH, Ustavni sud je zaključio "da je neophodno da [VSTVBiH] preduzme daljnje mjere kojima bi se otklonile manjkavosti sudskog sistema u Bosni i Hercegovini u pogledu poštovanja zahtjeva za razuman vremenski rok u okviru ustavnog prava na pravično suđenje". Stoga je Ustavni sud odlučio da Odluku broj AP 303/16 dostavi VSTVBiH, uz zahtjev da ga VSTVBiH, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana prijema te odluke Ustavnog suda, obavijesti o preduzetim mjerama i njihovim efektima (*op. cit. AP 303/16*, tačka 45). Međutim, Ustavni sud sa žaljenjem konstatira da VSTVBiH do dana donošenja predmetne odluke nije Ustavnom sudu dostavio traženu obavijest, iako je odluka Ustavnog suda u VSTVBiH primljena 30. marta 2016. godine, dakle ni nakon proteka ostavljenog roka od šest mjeseci.

39. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud ostaje pri zaključku iz Odluke broj AP 303/16 o tome da je kršenje prava na pravično suđenje dio sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i da mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje.

c) Pravo na djelotvoran pravni lijek

40. Ustavni sud nije u navedenoj odluci broj AP 303/16 utvrdio i kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, iako je u dijelu odluke razmatrao to pitanje i zaključio da u odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku "nedostaje djelotvoran pravni lijek u domaćem pravnom sistemu prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu" (*op. cit. AP 303/16*, tačka 40). Međutim, imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud će u ovoj odluci detaljno razmotriti i pitanje kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku.

41. Apelanti se nisu eksplicitno pozvali na kršenje prava iz člana 13. Evropske konvencije. Međutim, iz apelacionih navoda nesumnjivo proizlazi da apelanti smatraju da nemaju nikakvog drugog djelotvornog pravnog sredstva kojim bi ishodovali okončanje postupka u razumnom roku, osim podnošenja apelacije Ustavnom sudu.

42. U vezi s pitanjem da li u takvoj situaciji Ustavni sud može razmatrati kršenje i nekog prava na koje se apelant nije eksplicitno pozvao, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao na relevantnu praksu Evropskog suda koji je zauzeo stav da je taj sud najpozvaniji dati pravnu kvalifikaciju činjenica iznesenih u aplikaciji i da nije ograničen, niti vezan za aplikantovu ili vladinu pravnu kvalifikaciju. Ustavni sud je također ukazao i na vlastitu praksu o istom pitanju u situacijama kada se apelant pozove na jedno pravo, a činjenice i argumenti koje iznese ukazuju na moguće kršenje nekog drugog ustavnog prava (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 4207/13* od 30. septembra 2016. godine, tačka 25. s daljnjim referencama, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 83/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba). Osim toga, kako je već rečeno, VSTVBiH nije udovoljio zahtjevu Ustavnog suda iz Odluke broj AP 303/16, što ozbiljno dovodi u pitanje i nastojanja Ustavnog suda da kroz svoju apelacionu nadležnost efikasno riješi problem dužine postupaka pred redovnim sudovima.

43. U vezi s pitanjem djelotvornog pravnog lijeka, Ustavni sud ukazuje da su prema članu 1. Evropske konvencije države članice dužne osigurati "svakome u svojoj nadležnosti prava i slobode" garantirane Evropskom konvencijom. Primarna, pozitivna obaveza domaćih vlasti je, dakle, da svima osiguraju uživanje garantiranih prava i sloboda, a mehanizmi zaštite ljudskih prava predviđeni Evropskom konvencijom su supsidijarni. Ovaj supsidijarni karakter je artikuliran i članom 13. Evropske konvencije kojim se garantira dostupnost, na domaćem nivou, pravnog lijeka kojim će se osigurati provođenje i uživanje suštine prava garantiranih Evropskom konvencijom. Ovaj pravni lijek moraju osigurati, u kojoj god formi to odluče, države ugovornice. Standardi Evropskog suda u vezi sa ovim pitanjem pokazuju da djelotvornost pravnog lijeka u smislu člana 13. Evropske konvencije ne zavisi od garancija da će rezultati korištenja tog pravnog lijeka biti u korist onoga ko ga koristi. Osim toga, čak i kada jedan pravni lijek *per se* ne može u potpunosti zadovoljiti zahtjeve iz ovog člana, kombiniranje nekoliko pravnih lijekova koji su predviđeni u domaćem pravnom sistemu može dati zadovoljavajući efekt. Zbog toga je, prema praksi Evropskog suda, u svakom konkretnom slučaju potrebno utvrditi da li su pravni lijekovi koji su dostupni u

domaćem pravnom sistemu "djelotvorni" na način da mogu prevenirati kršenje ljudskih prava (vidi, Evropski sud, *Sürmeli protiv Njemačke*, presuda od 8. juna 2006. godine, tač. 97-98).

44. Razmatrajući modalitete ispunjenja pozitivnih obaveza javne vlasti radi otklanjanja sistemskih kršenja ljudskih prava zaštićenih Evropskom konvencijom, Evropski sud je istakao da je "prevencija nepobitno najbolje rješenje u apsolutnom smislu, kao i u mnogim oblastima. U slučaju kada je sudski sistem manjkav u odnosu na zahtjev za razuman vremenski rok iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, pravni lijek koji je osmišljen da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje predstavlja najdjelotvornije rješenje. Takav pravni lijek nudi nepobitnu prednost u odnosu na pravni lijek koji pruža samo odštetu budući da on, također, sprečava i utvrđivanje uzastopnih povreda u odnosu na isti postupak, te ne ispravlja povredu samo *a posteriori*, kao što to čini pravni lijek koji nudi kompenzaciju. Neke države su savršeno shvatile situaciju birajući da kombiniraju dvije vrste pravnog lijeka, jednu namijenjenu ubrzanju postupka i drugu pružanju kompenzacije" (*ibid*, tač. 90-100). Član 13. Evropske konvencije, također, dozvoljava državi da odabere bilo koji pravni lijek koji može ubrzati postupak koji je u toku ili pravni lijek za obeštećenje *post factum* zbog odugovlačenja koje se već desilo. Dok se prednost daje prvoj vrsti pravnog lijeka - ubrzavanju postupka s obzirom na to da se tako sprečava daljnje odugovlačenje, pravni lijek kojim se dobiva obeštećenje može se smatrati podjednako djelotvornim u slučaju kada je postupak predugo trajao, a preventivni pravni lijek nije postojao (*op. cit. AP 303/16*, tačka 41. s daljnjim referencama).

45. S druge strane, prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima i apelacionu nadležnost, čija je svrha osiguranje poštovanja najviših standarda ljudskih prava iz člana II Ustava Bosne i Hercegovine. U vezi s tim treba zapaziti i da je obraćanje Ustavnom sudu obavezan korak za sve one koji bi pitanje eventualnog kršenja nekog ljudskog prava željeli postaviti pred Evropski sud, osim ako bi mogli dokazati da je apelacija Ustavnom sudu nedjelotvoran pravni lijek. U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku, apelacija Ustavnom sudu je za sada jedino pravno sredstvo za zaštitu tog prava. Međutim, imajući u vidu sve okolnosti o kojima je bilo riječi, Ustavni sud ponavlja svoj stav iz Odluke broj AP 303/16 da apelacija nije dovoljan način ubrzanja postupka i/ili obeštećenja zato što ona "nije neposredno način ostvarenja prava na brzo i djelotvorno suđenje, nego jedan od načina da se reagira na dugotrajnost i nedjelotvornost koje već postoje u sudskom postupku" (*op. cit. AP 303/16*, tačka 40).

46. Ustavni naročito sud zapaža da se broj apelacija koje se podnose u vezi s dužinom postupka, kako je već rečeno, stalno povećava. Određeni broj apelacija se ponovo podnosi i nakon što je Ustavni sud već jednom utvrdio kršenje prava na suđenje u razumnom roku, zato što zahtjev Ustavnog suda da se "postupak hitno okonča" često ne bude suštinski izvršen, pa se postupak pred sudovima i dalje produžava po nekoliko godina i nakon odluke Ustavnog suda (vidi, npr. Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 3210/11* od 10. aprila 2013. godine, *AP 3067/13* od 20. juna 2016. godine i *AP 4075/15* od 3. februara 2016. godine, nisu objavljene, dostupne na www.ustavnisud.ba). Također, kako je već rečeno, VSTVBiH nije obavijestio Ustavni sud o bilo kakvoj mjeri koju je u vezi sa ovim pitanjem preduzeo, čak ni kada je za to istekao rok ostavljen u Odluci broj AP 303/16. Osim toga, iz predmeta ove vrste se vidi i ozbiljan problem nepoštovanja rokova za postupanje ili nepoštovanje drugih procesnih pravila koji su propisani zakonima o parničnom postupku koji bi, kad bi se dosljedno primjenjivali, nesumnjivo imali pozitivan utjecaj na ukupnu dužinu postupka (npr. rokovi za dostavljanje tužbe na odgovor ili zakazivanje pripremnog i glavnog ročišta ili npr. praksa da se pripremno ročište odlaže i po nekoliko puta, iako za to nema uporišta u zakonima o parničnom postupku i sl.). Sve ovo ukazuje na propuste u efikasnom upravljanju postupkom, što je pitanje koje Ustavni sud ne može rješavati u okviru svoje apelacione nadležnosti. Naime, kod utvrđivanja eventualnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku, relevantni su samo kriteriji koji su već navedeni u ovoj odluci, a među njima nije dosljedno poštovanje zakonom propisanih rokova ili nekih drugih procesnih pravila koja su propisana kako bi se postupkom efikasno upravljalo i kako bi se ostvarilo načelo ekonomičnosti postupka, kako to traže zakoni o parničnom postupku. Stoga se može desiti da ukupna dužina postupka u vrijeme obraćanja Ustavnom sudu još nije dostigla zabrinjavajući stepen prema standardima člana 6. stav 1. Evropske konvencije da bi se moglo utvrditi kršenje tog prava, ali se zbog propusta u efikasnom upravljanju postupkom može dostići i ta granica. Djelovanje u tim ranijim fazama postupka, putem odgovarajućeg pravnog lijeka osmišljenog da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje, predstavljalo bi prevenciju u postupcima koji traju da ne dođe do kršenja prava na suđenje u razumnom roku, kako kroz svoje odluke zahtijeva i Evropski sud. Svakako, apelacija Ustavnom sudu zbog dužine postupka bi i dalje bila dostupna, ali kao dodatno sredstvo zaštite ljudskog prava na suđenje u razumnom roku, ukoliko bi to bilo potrebno.

47. Dakle, zbog toga što nadležna javna vlast još nije pronašla adekvatan način da riješi ovaj očigledan problem na koji Ustavni sud godinama ukazuje, zatim zbog ograničene ustavne mogućnosti Ustavnog suda da odredi konkretne mjere ubrzanja u svakom konkretnom predmetu, ali i zbog stalnog povećanja broja apelacija koje se isključivo odnose na pitanje dugotrajnosti parničnih postupaka, djelotvornost apelacije, kao pravnog lijeka koji je po ovom pitanju jedini dostupan apelantima, ozbiljno je dovedena u pitanje u smislu stvarnog i efikasnog okončanja parničnih postupaka, kako bi se suštinski ispunili zahtjevi suđenja u razumnom roku.

48. Imajući sve ovo u vidu, Ustavni sud smatra da postoji kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

d) Mjere koje je potrebno preduzeti s ciljem izvršenja ove odluke

U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku

49. Što se tiče mjera koje nadležna javna vlast treba preduzeti, Ustavni sud je u Odluci broj AP 303/16 naglasio da "premda ne treba isključiti daljnju reformu zakonodavstva i pravnih sredstava u ostvarenju prava na pravično suđenje, prema mišljenju Ustavnog suda, primarna uloga pripada preventivnim i strukturalnim zahvatima koji bi trebali osigurati institucionalnu sposobnost kvalitetnog i brzog suđenja, te koji bi vjerovatnost da dođe do povrede prava na pravično suđenje minimizirali i otklonili već u početku" (*op. cit. AP 303/16*, tačka 40). Ustavni sud smatra značajnim ukazati na činjenicu da prima neuporedivo najveći broj apelacija koje se odnose na povredu prava na donošenje odluke u razumnom roku, odnosno nepostojanje djelotvornog pravnog lijeka u vezi s pravom na donošenje odluke u razumnom roku, u odnosu na druge zemlje (npr. zemlje u regionu) koje, u pravilu, imaju poseban zakon prema kojem se građani mogu obraćati redovnim sudovima ili drugim organima samo zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, pred kojima se njihovi zahtjevi rješavaju tako da obraćanje Ustavnom sudu određene države uopće nije potrebno ili je svedeno na najmanju moguću mjeru. Imajući u vidu izneseno, Ustavni sud smatra da će u ovakvim okolnostima, u kojima je utvrđeno sistemsko kršenje prava na suđenje u razumnom roku, stvarni efekti mjera i aktivnosti biti vidljivi i suštinski djelotvorni samo ako svaki dio

javne vlasti koji ima nadležnosti u vezi s dobrom organizacijom pravosuđa, djelujući pojedinačno i zajedno, preduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti kako bi se osiguralo djelotvorno uživanje u pravu na pravično suđenje u razumnom roku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

50. Imajući to u vidu, Ustavni sud smatra neophodnim zahtjev za preduzimanje adekvatnih mjera u smislu ove odluke adresirati VSTVBiH, nadležnim vladama i predsjedniku suda pred kojim se postupak vodi budući da svi oni imaju određene, zakonom propisane obaveze u vezi s kreiranjem i održavanjem efikasnog pravosuđa.

U odnosu na pravo iz člana 13. Evropske konvencije

51. Imajući u vidu da je u ovoj odluci utvrđeno i kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, a slijedeći praksu Evropskog suda u sličnim slučajevima (vidi, npr. *Rumpf protiv Njemačke*, "pilot" presuda od 2. septembra 2009. godine, *Athanasiou i dr. protiv Grčke*, "pilot" presuda od 21. decembra 2010. godine i sl.), Ustavni sud smatra da je neophodno naložiti da Vlada Republike Srpske i VSTVBiH bez odlaganja, a najkasnije u roku od šest mjeseci od prijema ove odluke Ustavnog suda, preduzmu odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti s ciljem propisivanja jednog ili više djelotvornih pravnih lijekova u skladu sa članom 13. Evropske konvencije i sa ovom odlukom radi efikasne zaštite prava na suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

52. Ustavni sud zaključuje da je u svim postupcima iz apelacija koje su predmet ove odluke došlo do kršenja prava na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije budući da je u svakom pojedinačnom slučaju dužina postupka bila pretjerano duga, za šta sudovi nisu dali razumno i logično objašnjenje. Osim toga, uprkos mjerama koje se preduzimaju za rješavanje prekomjerne dužine sudskih postupaka, Ustavni sud smatra da je takvo prekomjerno trajanje sudskih postupaka posljedica sistemskih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti raznih nivoa javne vlasti u ovoj oblasti, zbog čega postoji sistemsko kršenje ovog prava pred redovnim sudovima.

53. Ustavni sud, također, zaključuje da postoji i kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije budući da ne postoji djelotvoran pravni lijek kojim bi se apelantima, prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu, omogućilo ubrzanje postupka koji je u toku ili obeštećenje zbog odugovlačenja koje se već desilo.

54. Na osnovu člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2), člana 62. stav (7), člana 72. st. (4) i (5) i člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

55. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u sastavu: predsjednik Mirsad Ćeman, dopredsjednici Mato Tadić i Zlatko M. Knežević i suci Valerija Galić, Miodrag Simović i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 10. svibnja 2017. godine, u predmetu broj **AP 3283/16**, rješavajući apelacije **Divne Grujičić i drugih**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2), članka 62. stavak (7), članka 72. st. (4) i (5) i članka 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije koje su podnijeli: **Divna Grujičić, Vladislav Jokić, Zoran Opačić, Željko Vulić i Branko Vulić**.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog duljine trajanja postupka i povreda prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi s pravom na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u predmetima pred **Okružnim sudom u Banjoj Luci** br. 71 0 P 156509 14 Gž, 71 0 P 047322 17 Gž 2, 71 0 P 191110 15 Gž i 11 0 U 009682 17 U 2.

Na temelju članka 74. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **Vladi Republike Srpske** da apelantima **Divni Grujičić, Vladislavu Jokiću, Zoranu Opačiću, Željku Vuliću i Branku Vuliću** isplati iznos od po 1.000,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, i to u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, uz obvezu da nakon isteka ovog roka plati zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Na temelju članka 72. stavak (4) Pravila Ustavnog suda, nalaže se:

Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine da, u skladu sa ovom odlukom, u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke, poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u skladu sa ovom odlukom;

Vladi Republike Srpske da, u skladu sa ovom odlukom, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke, poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u skladu sa ovom odlukom;

Predsjedniku Okružnog suda u Banjoj Luci da, u skladu sa ovom odlukom, odmah poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a na temelju članka 62. stavak (7) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i mjere za okončanje postupaka iz ove odluke u predmetima br. 71 0 P 047322 17 Gž 2, 71 0 P 191110 15 Gž i 11 0 U 009682 17 U 2 u skladu sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak

1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Na temelju članka 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se **Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine, Vladi Republike Srpske i predsjedniku Okružnog suda u Banjoj Luci** da najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

AP 3283/16

1. Divna Grujičić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Banje Luke, koju zastupa Milana Vukojević, odvjetnica iz Banje Luke, podnijela je 1. kolovoza 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 15. studenog 2012. godine pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i tri mjeseca, a okončan je Presudom Okružnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 71 0 P 156509 14 Gž od 31. svibnja 2016. godine.

AP 3425/16

2. Vladislav Jokić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banje Luke, kojeg zastupa Milan Romanić, odvjetnik iz Banje Luke, podnio je 11. kolovoza 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je tužiteljica Vera Mijić pokrenula, između ostalog, i protiv apelanta tužbom od 11. rujna 2007. godine pred Osnovnim sudom radi zaštite prava iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao četiri godine i deset mjeseci, a rješenjem Okružnog suda od 8. srpnja 2013. godine, nakon jedne godine, vraćen je na ponovni postupak. U ponovnom postupku Osnovni sud je donio presudu 26. siječnja 2017. godine, nakon tri godine i šest mjeseci, a postupak je još uvijek u tijeku pred Okružnim sudom pod brojem 71 0 P 047322 17 Gž 2.

AP 4302/16 i AP 334/17

3. Zoran Opačić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banje Luke podnio je 14. studenog 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 5. svibnja 2014. godine pred Osnovnim sudom radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao deset mjeseci, a još uvijek je u tijeku pred Okružnim sudom u Banjoj Luci pod brojem 71 0 P 191110 15 Gž. Apelant je 27. siječnja 2017. godine Ustavnom sudu podnio novu apelaciju, koja je registrirana pod brojem AP 334/17, kojom je osporio duljinu trajanja istog postupka kao i u apelaciji broj AP 4302/16.

AP 4583/16

4. Željko Vulić i Branko Vulić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Banje Luke, koje zastupa Siniša Marić, odvjetnik iz Banje Luke, podnijeli su 7. prosinca 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka u upravnom sporu po tužbi apelanata protiv rješenja tuženog Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju RS od 3. svibnja 2012. godine u predmetu izdavanja odobrenja za građenje. Naime, Vrhovni sud Republike Srpske je presudom od 28. svibnja 2015. godine ukinuo presudu Okružnog suda i predmet vratio tom sudu na ponovno suđenje, a nakon toga Vrhovni sud je ponovo presudom od 25. svibnja 2016. godine uvažio zahtjev apelanata za izvanredno preispitivanje presude Okružnog suda od 19. listopada 2015. godine i tu presudu ukinuo i predmet vratio tom sudu na ponovno suđenje. Predmetni postupak je još uvijek u tijeku pred Okružnim sudom pod brojem 11 0 U 009682 17 U 2.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

5. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Osnovnog suda i Okružnog suda zatraženo je u razdoblju od 6. listopada 2016. do 27. ožujka 2017. godine da dostave odgovor na apelaciju.

6. Osnovni sud i Okružni sud su u razdoblju od 26. listopada 2016. do 24. travnja 2017. godine dostavili odgovore na predmetne apelacije.

7. S obzirom na to da se sve navedene apelacije odnose na isto pitanje, Ustavni sud je u skladu sa člankom 32. stavak 1. Pravila Ustavnog suda odlučio da spoji predmete br. AP 3283/16, AP 3425/16, AP 4302/16, AP 4583/16 i AP 334/17, u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem **AP 3283/16**.

III. Činjenično stanje

8. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacijskih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

9. Svi apelanti su podnijeli apelacije zbog duljine trajanja postupaka koji su pokrenuti u razdoblju od 11. rujna 2007. do 5. svibnja 2014. godine i koji su u vrijeme podnošenja apelacije trajali od dvije godine i šest mjeseci do osam godina i 11 mjeseci. Postupajući u konkretnim predmetima sudovi su imali razdoblja neaktivnosti, odnosno nisu efikasno poduzimali neophodne procesne radnje s ciljem okončanja predmetnih postupaka.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. U svim apelacijama, apelanti smatraju da im je zbog duljine trajanja postupaka pred redovnim sudovima povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Osim toga, neki apelanti se pozivaju i na kršenje prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Odgovori na apelaciju

11. U odgovoru na apelacije redovni sudovi opravdavaju duljinu trajanja predmetnih postupaka tako što se uglavnom pozivaju na Plan rješavanja starih predmeta koji su obvezni provoditi u skladu sa instrukcijama Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: VSTVBiH), te na nedovoljnu kadrovsku popunjenost i prevelik broj predmeta koji se nalaze na rješavanju pred tim sudovima.

V. Relevantni propisi

12. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08, 45/09, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Član 10.

Sud je dužan da postupak sprovede bez odugovlačenja i sa što manje troškova i da onemogući svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 420.

U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a naročito pri određivanju rokova i ročišta, sud će uvijek obraćati naročitu pažnju na potrebu hitnog rješavanja radnih sporova.

13. U **Zakonu o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) relevantne odredbe glase:

Članak 3.

(1) Vijeće kao neovisni i samostalno tijelo ima zadatak osigurati neovisno, nepristrano i profesionalno pravosuđe, kako je propisano u članku 17. ovog zakona.

Članak 17.

Vijeće ima sljedeće ovlasti:

(1) imenuje suce, uključujući predsjednike sudova, suce porotnike i dodatne suce u sve sudove na državnoj, entitetskoj, županijskoj, okružnoj, osnovnoj i općinskoj razini u Bosni i Hercegovini, uključujući Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, s izuzetkom ustavnih sudova entitetâ Bosne i Hercegovine;

[...]

(15) daje prijedloge, prema vlastitoj ocjeni, u svezi s godišnjim proračunom predloženim od strane državnih tijela i/ili vlada za sudove i tužiteljstva;

(16) daje i iznosi, prema vlastitoj ocjeni, prijedloge za izmjenu proračuna predloženih od strane državnih tijela i/ili vlada i/ili Pravosudnog povjerenstva Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine mjerodavnim zakonodavnim tijelima;

(17) prikuplja i analizira izvješća, kao i potrebite informacije o proračunu i prihodima za sudove i tužiteljstva kako bi se osigurali statistički podaci za učinkovit rad sudova i tužiteljstava;

[...]

(19) sudjeluje u izradi nacrta i odobrava Pravilnike o poslovanju za sudove i tužiteljstva u Bosni i Hercegovini;

(20) nadgleda i savjetuje sudove i tužiteljstva o odgovarajućim i efikasnim tehnikama i postupcima u svezi s proračunom, upravljanjem i rukovođenjem i inicira edukaciju u tom pogledu;

(21) pokreće, nadgleda i koordinira projekte koji se odnose na poboljšanje pitanja vezanih za upravljanje sudovima i tužiteljstvima, uključujući traženje financijskih sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora;

[...]

(23) utvrđuje kriterije za rad sudova i tužiteljstava i pokreće istrage koje se odnose na postupanje u oblasti uprave ili financija;

[...]

(25) utvrđuje broj sudaca, tužitelja i zamjenikâ glavnog tužitelja za sudove i tužiteljstva iz njegova djelokruga, nakon konzultacija s predsjednikom suda ili glavnim tužiteljem, tijelom mjerodavnim za proračun, i mjerodavnim ministarstvom pravde;

[...]

28) daje mišljenje o nacrtima zakona, propisa i o važnim pitanjima koja mogu utjecati na pravosuđe, pokreće postupak usvajanja zakona i drugih propisa i daje smjernice sudovima i tužiteljstvima iz djelokruga Vijeća;

[...]

14. U **Zakonu o sudovima u Republici Srpskoj** ("Službeni glasnik RS" br. 37/12 i 44/15) relevantne odredbe glase:

Članak 48.

[...]

(3) Predsjednik suda odgovoran je za rukovođenje cjelokupnim sudom i sudbenom upravom.

[...]

Članak 55.

(1) Ministar, uz prethodnu suglasnost Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća, donosi Pravilnik o unutarnjem sudbenom poslovanju.

(2) Predsjednik suda, uz suglasnost ministra, donosi Pravilnik o unutarnjoj organizaciji i sustavizaciji radnih mjesta.

Članak 56.

Ministarstvo u okviru sudbene uprave ima sljedeće mjerodavnosti:

a) izrada zakonskih tekstova i drugih propisa za ustanovljenje, mjerodavnost, sastav i postupak pred sudovima,

b) vrši nadzor i prati primjenu ovoga zakona i drugih propisa i podzakonskih akata koji se odnose na organizaciju i poslovanje suda,

v) osiguranje materijalnih, financijskih, prostornih i drugih uvjeta za rad sudova,

g) prikupljanje statističkih i drugih podataka o radu sudova,

[...]

e) nadzor nad primjenom Pravilnika o unutarnjem sudbenom poslovanju,

[...]

VI. Dopustivost

15. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

16. U skladu sa člankom 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

17. Ustavni sud naglašava da, u skladu sa člankom 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ako apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Stoga su apelacije koje su podnesene u odnosu na predmete u kojima nije donesena odluka dopustive po članku 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda.

18. Ustavni sud ukazuje da je postupak u predmetu broj AP 3283/16 okončan Presudom Okružnog suda broj 71 0 P 156509 14 Gž od 31. svibnja 2016. godine, dakle nakon podnošenja ove apelacije. Odluka je dostavljena apelantici, ali predmetna apelacija je, u smislu članka 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, bila dopustiva i u vrijeme podnošenja.

19. Konačno, apelacije ispunjavaju i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive, niti su očigledno (*prima facie*) neutemeljene.

20. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. 1, 2, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete glede dopustivosti u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VII. Meritum

21. Apelanti smatraju da im je zbog duljine trajanja postupaka pred redovnim sudovima prekršeno pravo na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

a) Pravo na pravično suđenje

22. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

23. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

24. Ustavni sud zapaža da su postupci, na čiju duljinu apelanti ukazuju u apelacijama, započeli između 11. rujna 2007. i 5. svibnja 2014. godine i da neki još uvijek nisu okončani, dok su drugi okončani nakon podnošenja apelacije, kako je ranije već navedeno. Dakle, postupci u predmetnim apelacijama su trajali ili još uvijek traju između dvije godine i šest mjeseci i osam godina i 11 mjeseci.

25. U brojnim odlukama koje je donio u svezi sa ovim pitanjem, Ustavni sud je kontinuirano ukazivao da se "razumnost" duljine postupka ocjenjuje u svjetlu okolnosti svakog pojedinog predmeta. Pri tome, kriteriji koji su uspostavljeni u sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) o kojima treba voditi računa su: složenost predmeta, ponašanje strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti i značaj koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, npr. Europski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38. i Ustavni sud, između mnogih, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 660/04* od 13. rujna 2005. godine, *AP 155/05* od 14. ožujka 2006. godine i dr.).

26. Također, i Europski i Ustavni sud kontinuirano ističu da je u određenim postupcima, u kojima je po domaćem zakonu propisano da su žurne prirode, potrebna naročita marljivost nadležnih vlasti. Takav je slučaj npr. s predmetima koji se tiču osobnog statusa i svojstva ili npr. u radnim sporovima (vidi, Europski sud, *Borgese protiv Italije*, presuda od 26. veljače 1992. godine, Serija A, broj 228-B, stavak 18.; *Novović protiv Crne Gore*, predstavka broj 13210/05, presuda od 23. listopada 2012. godine, stavak 51. i Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 2310/06* od 27. veljače 2008. godine, *AP 1233/06* od 15. siječnja 2009. godine i dr.).

27. Nakon detaljne analize svake pojedinačne apelacije koja je predmet razmatranja u ovoj odluci, Ustavni sud nije mogao zaključiti da se u postupcima na čiju se duljinu apelanti žale radi o naročito složenim pitanjima, niti da su apelanti svojim ponašanjem značajnije doprinijeli ukupnoj duljini postupaka u pitanju. Osim toga, Ustavni sud je u svojoj praksi, također, zapazio da kada sudovi i pokušavaju opravdati dugo trajanje postupka, ta opravdanja se uglavnom odnose na to da se predmeti rješavaju "prema redoslijedu prijema inicijalnog akta, odnosno u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH, a za razdoblje od 1. siječnja 2016. do 31. ožujka 2016. godine" (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 303/16* od 16. ožujka 2016. godine, točka 15., objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 24/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba ili Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1360/14* od 15. veljače 2017. godine, točka 9., dostupna na www.ustavnisud.ba). Ista opravdanja se vide i u odgovorima na predmetne apelacije.

28. Međutim, i Europski i Ustavni sud kontinuirano ističu da sudovi moraju učinkovito kontrolirati postupak i omogućiti strankama da u razumnom roku dođu do konačne odluke, ali i da tijekom tog postupka uživaju sve garancije članka 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1975/14* od 11. siječnja 2017. godine, točka 42. s daljnjim referencama).

29. Osim toga, Ustavni sud kontinuirano reafirmira i vrlo čvrsta vlastita, ali i stajališta Europskog suda o tome da je dužnost države organizirati svoj pravni sustav tako da omogući sudovima i javnim vlastima povinovati se zahtjevima i uvjetima iz Europske konvencije. Naime, Ustavni sud u svojoj praksi ističe da kronična opterećenost sudova nije opravdanje za prekomjernu duljinu postupka, dok se trenutni zastoj, koji za pravni sustav predstavlja iznenađenje, uzrokovan, npr. recesijom, može opravdati efikasnim mjerama koje se poduzimaju za njegovo otklanjanje. Naime, države ugovornice nisu odgovorne u slučaju privremenog zaostatka svojih sudova pod uvjetom da poduzmu odgovarajuće mjere da se takva izvanredna situacija popravi (*op. cit. AP 303/16*, točka 30. s daljnjim referencama).

30. Imajući u vidu kriterije koji su već navedeni, te vodeći računa o svim okolnostima u svakom konkretnom predmetu koji se razmatra ovom odlukom, Ustavni sud smatra da je duljina postupka u svakom pojedinačnom slučaju bila pretjerana i da nije zadovoljila zahtjeve "suđenja u razumnom roku". Stoga, Ustavni sud smatra da je u svakom pojedinačnom predmetu došlo do kršenja članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

31. U smislu članka 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu nematerijalne štete. Međutim, Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i temeljnih sloboda.

32. Budući da je u predmetnim apelacijama utvrđeno kršenje prava na suđenje u razumnom roku, te da su svi apelanti zatražili naknadu štete, Ustavni sud smatra da svakom apelantu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete koju su apelanti nesumnjivo pretrpjeli zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku. S obzirom na odluku u ovom predmetu i vodeći se načelima pravičnosti, Ustavni sud smatra da svakom apelantu treba na ime naknade nematerijalne štete isplatiti iznos od po 1.000,00 KM. Ustavni sud se opredijelio za načelo da svim apelantima dodijeli istu naknadu bez obzira na razlike u pojedinim slučajevima, uvjeren da će ovakva simbolična naknada biti odgovarajuća satisfakcija, ali i da će nadležni organi kojima je dan nalog u izreci ove odluke poduzeti efikasne mjere s ciljem sprječavanja kršenja ustavnih prava, odnosno otklanjanja posljedica njihova kršenja kako u slučaju navedenih apelanata tako i u odnosu na sve ostale osobe u relevantno istoj ili sličnoj situaciji.

33. Ovu naknadu je dužna platiti Vlada Republike Srpske, s obzirom na sjedište suda pred kojim se vode predmetni postupci, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, uz obvezu da nakon isteka ovog roka plati apelantima zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

Ostali navodi

34. Neki od apelanata navode da im je zbog duljine trajanja predmetnih postupaka povrijeđeno pravo na imovinu. S obzirom na to da povredu ovih prava temelje na identičnim navodima koji su već detaljno ispitani u ovoj odluci u odnosu na pravo na pravično suđenje u razumnom roku, Ustavni sud smatra da nema potrebe posebno ispitivati iste apelacijske navode i u odnosu na pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Duljina trajanja parničnih postupaka kao sustavni problem

35. Ustavni sud je, nakon što je u brojnim predmetima naglasio da se preopterećenost sudova velikim brojem starih predmeta ne može smatrati izvanrednom okolnošću, u već spomenutoj odluci broj AP 303/16 zaključio da se radi o sustavnom problemu "koji je doveo do kroničnih zaostataka u radu suda, pa i svaki novi predmet postaje stari dok dođe na red za rješavanje, što stvara pozitivnu obvezu javne vlasti da taj problem adekvatno riješi". Dalje, Ustavni sud je naglasio da je evidentno "da je javna vlast poduzela određene korake na organiziranju svog rada donošenjem Plana rješavanja starih predmeta u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH", ali je zaključio da "navedene mjere nisu bile efikasne jer nisu dovele do otklanjanja zaostataka u radu, s obzirom na to da konkretni zastoj nije privremen, nego predstavlja kronično preopterećenje suda" (*op. cit. AP 303/16*, točka 25.).

36. Dalje, pregled statistike vrste predmeta pred Ustavnim sudom iz njegove apelacijske nadležnosti pokazuje da je u razdoblju od siječnja 2008. do veljače 2017. godine Ustavni sud donio ukupno 1.447 odluka u kojima je utvrdio povredu prava na pravično suđenje zbog nedonošenja odluke u razumnom roku (u parničnom i izvršnom postupku zajedno, ali ovaj broj ne obuhvaća odluke u kojima je utvrđeno kršenje ovog prava u upravnom i kaznenom postupku, niti odluke koje se tiču neizvršenja iz proračuna raznih razina vlasti). Ustavni sud je u tim odlukama naložio određenim razinama javne vlasti da apelantima isplate određene novčane iznose na ime naknade nastale nematerijalne štete zbog ovakvog kršenja ustavnih prava, pozivajući se na sjedište suda pred kojim je vođen postupak u kojem je utvrđena povreda. Ukupan iznos ovako dosuđene naknade u navedenom razdoblju iznosi oko 1.800.000,00 KM, što predstavlja značajan iznos. U vrijeme donošenja ove odluke, pred Ustavnim sudom se nalazi oko 600 predmeta u kojima se apelanti žale na kršenje prava na suđenje u razumnom roku, a taj broj se stalno povećava prilivom novih apelacija u kojima se kao primarno postavlja pitanje duljine postupka.

37. Ustavni sud, također, zapaža da je VSTVBiH u svom priopćenju za tisak od 12. travnja 2017. godine objavio da je u 2017. godini planirao riješiti ukupno 156.320 "najstarijih predmeta", te da je u prvom kvartalu ove godine premašio kvartalni plan tako što je umjesto planiranih 25% riješeno 36% od planiranog broja, odnosno da je riješeno 60.339 "najstarijih predmeta". Iako nije navedeno na koje se razdoblje odnosi ovaj broj "najstarijih predmeta" koje po planu treba riješiti 2017. godine, iz prateće tabele izvršenja plana, koja je također objavljena i dostupna (vidi http://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=67599), vidljivo je da u radu još ima i predmeta koji su započeti "2000. i ranije". Na temelju ovoga, uz ponovno zapažanje da se poduzimaju određeni napori na rješavanju starih predmeta, Ustavni sud sa zabrinutošću konstatira da su svi ti predmeti koji su kategorizirani kao "najstariji predmeti" (i za koje se može pretpostaviti da traju dulje od pet godina, dakle da su inicirani u razdoblju od 2001. do 2011. godine), potencijalne apelacije zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku.

38. U svezi s tim, Ustavni sud je već u navedenoj odluci broj AP 303/16 zaključio "da je problem ostao aktualan i nakon donošenja konkretnih odluka, odnosno da javna vlast ni na jednoj razini u Bosni i Hercegovini nije provela adekvatne mjere kojima bi se poboljšala situacija usprkos znatnoj i dosljednoj praksi Ustavnog suda u ovim slučajevima". Zbog toga je Ustavni sud u toj odluci zaključio i da kršenje prava na suđenje u razumnom roku koje je utvrđeno u tom predmetu "nije izolirani incident, niti se može pripisati konkretnom slijedu događaja u ovom predmetu, nego je posljedica sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje" (*op. cit. AP 303/16*, toč. 37.-39.). Ustavni sud je također smatrao da "treba cijeniti dosadašnje napore [VSTVBiH] kao neovisnog i samostalnog organa koji ima zadatak osigurati neovisno, nepristrano i profesionalno pravosuđe, te unaprijediti efikasnost pravosuđa u Bosni i Hercegovini". Imajući u vidu njegove ovlasti i nadležnosti utvrđene Zakonom o VSTVBiH, Ustavni sud je zaključio "da je neophodno da [VSTVBiH] poduzme daljnje mjere kojima bi se otklonile manjkavosti sudskog sustava u Bosni i Hercegovini glede poštovanja zahtjeva za razumnim vremenskim rokom u okviru ustavnog prava na pravično suđenje". Stoga je Ustavni sud odlučio Odluku broj AP 303/16 dostaviti VSTVBiH, uz zahtjev da ga VSTVBiH, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana primitka te odluke Ustavnog suda, obavijesti o poduzetim mjerama i njihovim efektima (*op. cit. AP 303/16*, točka 45.). Međutim, Ustavni sud sa žaljenjem konstatira da VSTVBiH do dana donošenja predmetne odluke nije Ustavnom sudu dostavio traženu obavijest, iako je odluka Ustavnog suda u VSTVBiH primljena 30. ožujka 2016. godine, dakle ni nakon proteka ostavljenog roka od šest mjeseci.

39. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud ostaje pri zaključku iz Odluke broj AP 303/16 o tome da je kršenje prava na pravično suđenje dio sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i da mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje.

c) Pravo na učinkovit pravni lijek

40. Ustavni sud nije u navedenoj odluci broj AP 303/16 utvrdio i kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, iako je u dijelu odluke razmatrao to pitanje i zaključio da u odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku "nedostaje učinkovit pravni lijek u domaćem pravnom sustavu prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu" (*op. cit. AP 303/16*, točka 40.). Međutim, imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud će u ovoj odluci detaljno razmotriti i pitanje kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku.

41. Apelanti se nisu eksplicitno pozvali na kršenje prava iz članka 13. Europske konvencije. Međutim, iz apelacijskih navoda nesumnjivo proizlazi da apelanti smatraju da nemaju nikakvog drugog učinkovitog pravnog sredstva kojim bi ishodovali okončanje postupka u razumnom roku, osim podnošenja apelacije Ustavnom sudu.

42. U svezi s pitanjem može li u takvoj situaciji Ustavni sud razmatrati kršenje i nekog prava na koje se apelant nije eksplicitno pozvao, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao na relevantnu praksu Europskog suda koji je zauzeo stajalište da je taj sud najpozvaniji dati pravnu kvalifikaciju činjenica iznesenih u aplikaciji i da nije ograničen, niti vezan za aplikantovu ili vladinu pravnu kvalifikaciju. Ustavni sud je također ukazao i na vlastitu praksu o istom pitanju u situacijama kada se apelant pozove na jedno pravo, a činjenice i argumenti koje iznese ukazuju na moguće kršenje nekog drugog ustavnog prava (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 4207/13* od 30. rujna 2016. godine, točka 25. s daljnjim referencama, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 83/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba). Osim toga, kako je već rečeno, VSTVBiH nije udovoljio zahtjevu Ustavnog suda iz Odluke broj AP 303/16, što ozbiljno dovodi u pitanje i nastojanja Ustavnog suda da kroz svoju apelacijsku nadležnost efikasno riješi problem duljine postupaka pred redovnim sudovima.

43. U svezi s pitanjem učinkovitog pravnog lijeka, Ustavni sud ukazuje da su prema članku 1. Europske konvencije države članice dužne osigurati "svakome u svojoj nadležnosti prava i slobode" garantirane Europskom konvencijom. Primarna, pozitivna obveza domaćih vlasti je, dakle, da svima osiguraju uživanje garantiranih prava i sloboda, a mehanizmi zaštite ljudskih prava predviđeni Europskom konvencijom su supsidijarni. Ovaj supsidijarni karakter je artikuliran i člankom 13. Europske konvencije kojim se garantira dostupnost, na domaćoj razini, pravnog lijeka kojim će se osigurati provođenje i uživanje suštine prava garantiranih Europskom konvencijom. Ovaj pravni lijek moraju osigurati, u kojoj god formi to odluče, države ugovornice. Standardi Europskog suda u svezi sa ovim pitanjem pokazuju da učinkovitost pravnog lijeka u smislu članka 13. Europske konvencije ne ovisi o garancijama da će rezultati korištenja tog pravnog lijeka biti u korist onoga tko ga koristi. Osim toga, čak i kada jedan pravni lijek *per se* ne može u potpunosti zadovoljiti zahtjeve iz ovog članka, kombiniranje nekoliko pravnih lijekova koji su predviđeni u domaćem pravnom sustavu može dati zadovoljavajući efekt. Zbog toga je, prema praksi Europskog suda, u svakom konkretnom slučaju potrebno utvrditi jesu li pravni lijekovi koji su dostupni u domaćem pravnom sustavu "učinkoviti" na način da mogu prevenirati kršenje ljudskih prava (vidi, Europski sud, *Sürmeli protiv Njemačke*, presuda od 8. lipnja 2006. godine, toč. 97.-98.).

44. Razmatrajući modalitete ispunjenja pozitivnih obveza javne vlasti radi otklanjanja sustavnih kršenja ljudskih prava zaštićenih Europskom konvencijom, Europski sud je istaknuo da je "prevencija nepobitno najbolje rješenje u apsolutnom smislu, kao i u mnogim oblastima. U slučaju kada je sudski sustav manjkav u odnosu na zahtjev za razumnim vremenskim rokom iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, pravni lijek koji je osmišljen da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje predstavlja najučinkovitije rješenje. Takav pravni lijek nudi nepobitnu prednost u odnosu na pravni lijek koji pruža samo odštetu budući da on, također, sprječava i utvrđivanje uzastopnih povreda u odnosu na isti postupak, te ne ispravlja povredu samo *a posteriori*, kao što to čini pravni lijek koji nudi kompenzaciju. Neke države su savršeno shvatile situaciju birajući da kombiniraju dvije vrste pravnog lijeka, jednu namijenjenu ubrzanju postupka i drugu pružanju kompenzacije" (*ibid*, toč. 90.-100.). Članak 13. Europske konvencije, također, dozvoljava državi odabrati bilo koji pravni lijek koji može ubrzati postupak koji je u tijeku ili pravni lijek za obeštećenje *post factum* zbog odugovlačenja koje se već desilo. Dok se prednost daje prvoj vrsti pravnog lijeka - ubrzavanju postupka s obzirom na to da se tako sprječava daljnje odugovlačenje, pravni lijek kojim se dobiva obeštećenje može se smatrati podjednako učinkovitim u slučaju kada je postupak predugo trajao, a preventivni pravni lijek nije postojao (*op. cit. AP 303/16*, točka 41. s daljnjim referencama).

45. S druge strane, prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima i apelacijsku nadležnost, čija je svrha osiguranje poštovanja najviših standarda ljudskih prava iz članka II. Ustava Bosne i Hercegovine. U svezi s tim treba zapaziti i da je obraćanje Ustavnom sudu obvezan korak za sve one koji bi pitanje eventualnog kršenja nekog ljudskog prava željeli postaviti pred Europski sud, osim ako bi mogli dokazati da je apelacija Ustavnom sudu neučinkovit pravni lijek. U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku, apelacija Ustavnom sudu je za sada jedino pravno sredstvo za zaštitu tog prava. Međutim, imajući u vidu sve okolnosti o kojima je bilo riječi, Ustavni sud ponavlja svoje stajalište iz Odluke broj AP 303/16 da apelacija nije dovoljan način ubrzanja postupka i/ili obeštećenja zato što ona "nije neposredno način ostvarenja prava na brzo i učinkovito suđenje, nego jedan od načina da se reagira na dugotrajnost i neučinkovitost koje već postoje u sudskom postupku" (*op. cit. AP 303/16*, točka 40.).

46. Ustavni naročito sud zapaža da se broj apelacija koje se podnose u svezi s duljinom postupka, kako je već rečeno, stalno povećava. Određeni broj apelacija se ponovo podnosi i nakon što je Ustavni sud već jednom utvrdio kršenje prava na suđenje u razumnom roku, zato što zahtjev Ustavnog suda da se "postupak žurno okonča" često ne bude suštinski izvršen, pa se postupak pred sudovima i dalje produljava po nekoliko godina i nakon odluke Ustavnog suda (vidi, npr. Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 3210/11* od 10. travnja 2013. godine, *AP 3067/13* od 20. lipnja 2016. godine i *AP 4075/15* od 3. veljače 2016. godine, nisu objavljene, dostupne na www.ustavnisud.ba). Također, kako je već rečeno, VSTVBiH nije obavijestio Ustavni sud o bilo kakvoj mjeri koju je u svezi sa ovim pitanjem poduzeo, čak ni kada je za to istekao rok ostavljen u Odluci broj AP 303/16. Osim toga, iz predmeta ove vrste se vidi i ozbiljan problem nepoštovanja rokova za postupanje ili nepoštovanje drugih procesnih pravila koji su propisani zakonima o parničnom postupku koji bi, kad bi se dosljedno primjenjivali, nesumnjivo imali pozitivan utjecaj na ukupnu duljinu postupka (npr. rokovi za dostavu tužbe na odgovor ili zakazivanje pripremnog i glavnog ročišta ili npr. praksa da se pripremno ročište odlaže i po nekoliko puta, iako za to nema uporišta u zakonima o parničnom postupku i sl.). Sve ovo ukazuje na propuste u efikasnom upravljanju postupkom, što je pitanje koje Ustavni sud ne može rješavati u okviru svoje apelacijske nadležnosti. Naime, kod utvrđivanja eventualnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku, relevantni su samo kriteriji koji su već navedeni u ovoj odluci, a među njima nije dosljedno poštovanje zakonom propisanih rokova ili nekih drugih procesnih pravila koja su propisana kako bi se postupkom efikasno upravljalo i kako bi se ostvarilo načelo ekonomičnosti postupka, kako to traže zakoni o parničnom postupku. Stoga se može desiti da ukupna duljina postupka u vrijeme obraćanja Ustavnom sudu još nije dostigla zabrinjavajući stupanj prema standardima članka 6. stavak 1. Europske konvencije da bi se moglo utvrditi kršenje tog prava, ali se zbog propusta u efikasnom upravljanju postupkom može dostići i ta granica. Djelovanje u tim ranijim fazama postupka, putem odgovarajućeg pravnog lijeka osmišljenog da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje, predstavljalo bi prevenciju u postupcima koji traju da ne dođe do kršenja prava na suđenje u razumnom roku, kako kroz svoje odluke zahtijeva i Europski sud. Svakako, apelacija Ustavnom sudu zbog duljine postupka bi i dalje bila dostupna, ali kao dodatno sredstvo zaštite ljudskog prava na suđenje u razumnom roku, ukoliko bi to bilo potrebno.

47. Dakle, zbog toga što nadležna javna vlast još nije pronašla adekvatan način da riješi ovaj očigledan problem na koji Ustavni sud godinama ukazuje, zatim zbog ograničene ustavne mogućnosti Ustavnog suda da odredi konkretne mjere ubrzanja u svakom konkretnom predmetu, ali i zbog stalnog povećanja broja apelacija koje se isključivo odnose na pitanje dugotrajnosti parničnih postupaka, učinkovitost apelacije, kao pravnog lijeka koji je po ovom pitanju jedini dostupan apelantima, ozbiljno je dovedena u pitanje u smislu stvarnog i efikasnog okončanja parničnih postupaka, kako bi se suštinski ispunili zahtjevi suđenja u razumnom roku.

48. Imajući sve ovo u vidu, Ustavni sud smatra da postoji kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

d) Mjere koje je potrebno poduzeti s ciljem izvršenja ove odluke

U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku

49. Što se tiče mjera koje nadležna javna vlast treba poduzeti, Ustavni sud je u Odluci broj AP 303/16 naglasio da "premda ne treba isključiti daljnju reformu zakonodavstva i pravnih sredstava u ostvarenju prava na pravično suđenje, prema mišljenju Ustavnog suda, primarna uloga pripada preventivnim i strukturalnim zahvatima koji bi trebali osigurati institucionalnu sposobnost kvalitetnog i brzog suđenja, te koji bi vjerojatnost da dođe do povrede prava na pravično suđenje minimizirali i otklonili već u početku" (*op. cit. AP 303/16*, točka 40.). Ustavni sud smatra značajnim ukazati na činjenicu da prima neusporedivo najveći broj apelacija koje se odnose na povredu prava na donošenje odluke u razumnom roku, odnosno nepostojanje učinkovitog pravnog lijeka u svezi s pravom na donošenje odluke u razumnom roku, u odnosu na druge zemlje (npr. zemlje u regionu) koje, u pravilu, imaju poseban zakon prema kojem se građani mogu obraćati redovnim sudovima ili drugim organima samo zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, pred kojima se njihovi zahtjevi rješavaju tako da obraćanje Ustavnom sudu određene države uopće nije potrebno ili je svedeno na najmanju moguću mjeru. Imajući u vidu izneseno, Ustavni sud smatra da će u ovakvim okolnostima, u kojima je utvrđeno sustavno kršenje prava na suđenje u razumnom roku, stvarni efekti mjera i aktivnosti biti vidljivi i suštinski učinkoviti samo ako svaki dio javne vlasti koji ima nadležnosti u svezi s dobrom organizacijom pravosuđa, djelujući pojedinačno i zajedno, poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti kako bi se osiguralo učinkovito uživanje u pravu na pravično suđenje u razumnom roku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

50. Imajući to u vidu, Ustavni sud smatra neophodnim zahtjev za poduzimanjem adekvatnih mjera u smislu ove odluke adresirati VSTVBiH, nadležnim vladama i predsjedniku suda pred kojim se postupak vodi budući da svi oni imaju određene, zakonom propisane obveze u svezi s kreiranjem i održavanjem efikasnog pravosuđa.

U odnosu na pravo iz članka 13. Europske konvencije

51. Imajući u vidu da je u ovoj odluci utvrđeno i kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, a slijedeći praksu Europskog suda u sličnim slučajevima (vidi, npr. *Rumpf protiv Njemačke*, "pilot" presuda od 2. rujna 2009. godine, *Athanasiou i dr. protiv Grčke*, "pilot" presuda od 21. prosinca 2010. godine i sl.), Ustavni sud smatra da je neophodno naložiti da Vlada Republike Srpske i VSTVBiH bez odlaganja, a najkasnije u roku od šest mjeseci od primitka ove odluke Ustavnog suda, poduzmu odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti s ciljem propisivanja jednog ili više učinkovitih pravnih lijekova u skladu sa člankom 13. Europske konvencije i sa ovom odlukom radi efikasne zaštite prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

52. Ustavni sud zaključuje da je u svim postupcima iz apelacija koje su predmet ove odluke došlo do kršenja prava na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije budući da je u svakom pojedinačnom slučaju duljina postupka bila pretjerano duga, za što sudovi nisu dali razumno i logično objašnjenje. Osim toga, usprkos mjerama koje se poduzimaju za rješavanje prekomjerne duljine sudskih postupaka, Ustavni sud smatra da je takvo prekomjerno trajanje sudskih postupaka posljedica sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti raznih razina javne vlasti u ovoj oblasti, zbog čega postoji sustavno kršenje ovog prava pred redovnim sudovima.

53. Ustavni sud, također, zaključuje da postoji i kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije budući da ne postoji učinkovit pravni lijek kojim bi se apelantima, prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu, omogućilo ubrzanje postupka koji je u tijeku ili obeštećenje zbog odugovlačenja koje se već desilo.

54. Na temelju članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2), članka 62. stavak (7), članka 72. st. (4) i (5) i članka 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

55. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у саставу: предсједник Мирсад Ћеман, потпредсједници Мато Тадић и Златко М. Кнежевић и судије Валерија Галић, Миодраг Симовић и Сеада Палаврић, на сједници одржаној 10. маја 2017. године, у предмету број **АП 3283/16**, рјешавајући апелације **Дивне Грујичић и других**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2), члана 62 став (7), члана 72 ст. (4) и (5) и члана 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усвајају се апелације које су поднијели: **Дивна Грујичић, Владислав Јокић, Зоран Опачић, Жељко Вулић и Бранко Вулић**.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода због дужине трајања поступка и повреда права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези с правом на правично суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у предметима пред **Окружним судом у Бањој Луци** бр. 71 0 П 156509 14 Гж, 71 0 П 047322 17 Гж 2, 71 0 П 191110 15 Гж и 11 0 У 009682 17 У 2.

На основу члана 74 став 1 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, налаже се **Влади Републике Српске** да апелантима **Дивни Грујичић, Владиславу Јокићу, Зорану Опачићу, Жељку Вулићу и Бранку Вулићу** исплати износ од по 1.000,00 КМ на име накнаде нематеријалне штете због недоношења одлуке у разумном року, и то у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, уз обавезу да након истека овог рока плати законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

На основу члана 72 став (4) Правила Уставног суда, налаже се:

Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине да, у складу са овом одлуком, у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке, предузме одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања системског кршења права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1

Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, као и одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези с правом на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у складу са овом одлуком;

Влади Републике Српске да, у складу са овом одлуком, најкасније у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке, предузме одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања системског кршења права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, као и одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у вези с правом на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у складу са овом одлуком;

Предсједнику Окружног суда у Бањој Луци да, у складу са овом одлуком, одмах предузме одговарајуће мјере из своје надлежности ради отклањања системског кршења права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, а на основу члана 62 став (7) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине и мјере за окончање поступака из ове одлуке у предметима бр. 71 0 П 047322 17 Гж 2, 71 0 П 191110 15 Гж и 11 0 У 009682 17 У 2 у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

На основу члана 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, налаже се **Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине, Влади Републике Српске и предсједнику Окружног суда у Бањој Луци** да најкасније у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке обавијесте Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

АП 3283/16

1. Дивна Грујичић (у даљњем тексту: апеланткиња) из Бање Луке, коју заступа Милана Вукојевић, адвокат из Бање Луке, поднијела је 1. августа 2016. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због дужине трајања поступка који је апеланткиња покренула тужбом од 15. новембра 2012. године пред Основним судом у Бањој Луци (у даљњем тексту: Основни суд) ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао годину и три мјесеца, а окончан је Пресудом Окружног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Окружни суд) број 71 0 П 156509 14 Гж од 31. маја 2016. године.

АП 3425/16

2. Владислав Јокић (у даљњем тексту: апелант) из Бање Луке, којег заступа Милан Романић, адвокат из Бање Луке, поднио је 11. августа 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је тужитељка Вера Мијић покренула, између осталог, и против апеланта тужбом од 11. септембра 2007. године пред Основним судом ради заштите права из радног односа, који је пред првостепеним судом трајао четири године и десет мјесеци, а рјешењем Окружног суда од 8. јула 2013. године, након једне године, враћен је на поновни поступак. У поновном поступку Основни суд је донио пресуду 26. јануара 2017. године, након три године и шест мјесеци, а поступак је још увијек у току пред Окружним судом под бројем 71 0 П 047322 17 Гж 2.

АП 4302/16 и АП 334/17

3. Зоран Опачић (у даљњем тексту: апелант) из Бање Луке поднио је 14. новембра 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка који је апелант покренуо тужбом од 5. маја 2014. године пред Основним судом ради накнаде штете, који је пред првостепеним судом трајао десет мјесеци, а још увијек је у току пред Окружним судом у Бањој Луци под бројем 71 0 П 191110 15 Гж. Апелант је 27. јануара 2017. године Уставном суду поднио нову апелацију, која је регистрована под бројем АП 334/17, којом је оспорио дужину трајања истог поступка као и у апелацији број АП 4302/16.

АП 4583/16

4. Жељко Вулић и Бранко Вулић (у даљњем тексту: апеланти) из Бање Луке, које заступа Синиша Марић, адвокат из Бање Луке, поднијели су 7. децембра 2016. године апелацију Уставном суду због дужине трајања поступка у управном спору по тужби апеланата против рјешења туженог Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију РС од 3. маја 2012. године у предмету издавања одобрења за грађење. Наиме, Врховни суд Републике Српске је пресудом од 28. маја 2015. године укинуо пресуду Окружног суда и предмет вратио том суду на поновно суђење, а након тога Врховни суд је поново пресудом од 25. маја 2016. године уважио захтјев апеланата за ванредно преиспитивање пресуде Окружног суда од 19. октобра 2015. године и ту пресуду укинуо и предмет вратио том суду на поновно суђење. Предметни поступак је још увијек у току пред Окружним судом под бројем 11 0 У 009682 17 У 2.

II. Поступак пред Уставним судом

5. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Основног суда и Окружног суда затражено је у периоду од 6. октобра 2016. до 27. марта 2017. године да доставе одговор на апелацију.

6. Основни суд и Окружни суд су у периоду од 26. октобра 2016. до 24. априла 2017. године доставили одговоре на предметне апелације.

7. С обзиром на то да се све наведене апелације односе на исто питање, Уставни суд је у складу са чланом 32 став 1 Правила Уставног суда одлучио да споји предмете бр. АП 3283/16, АП 3425/16, АП 4302/16, АП 4583/16 и АП 334/17, у којима ће водити један поступак и донијети једну одлуку под бројем **АП 3283/16**.

III. Чињенично стање

8. Чињенице предмета које произлазе из апелационих навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

9. Сви апеланти су поднијели апелације због дужине трајања поступака који су покренути у периоду од 11. септембра 2007. до 5. маја 2014. године и који су у вријеме подношења апелације трајали од двије године и шест мјесеци до осам година и 11 мјесеци. Поступајући у

конкретним предметима судови су имали периоде неактивности, односно нису ефикасно предузимали неопходне процесне радње с циљем окончања предметних поступака.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

10. У свим апелацијама, апеланти сматрају да им је због дужине трајања поступака пред редовним судовима повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Осим тога, неки апеланти се позивају и на кршење права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

б) Одговори на апелацију

11. У одговору на апелације редовни судови оправдавају дужину трајања предметних поступака тако што се углавном позивају на План рјешавања старих предмета који су обавезни спроводити у складу са инструкцијама Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ВСТСБиХ), те на недовољну кадровску попуњеност и превелик број предмета који се налазе на рјешавању пред тим судовима.

V. Релевантни прописи

12. У **Закону о парничном поступку** ("Службени гласник Републике Српске" бр. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08, 45/09, 49/09 и 61/13) релевантне одредбе гласе:

Члан 10.

Суд је дужан да поступак спроведе без одуговлачења и са што мање трошкова и да онемогући сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку.

Члан 420.

У поступку у парницама из радних односа, а нарочито при одређивању рокова и рочишта, суд ће увијек обраћати нарочиту пажњу на потребу хитног рјешавања радних спорова.

13. У **Закону о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине** ("Службени гласник БиХ" бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) релевантне одредбе гласе:

Члан 3.

(1) Савјет као независни и самостални орган има задатак да обезбиједи независно, непристрасно и професионално правосуђе, како је прописано у члану 17. овог закона.

Члан 17.

Савјет има сљедеће надлежности:

(1) именује судије, укључујући предсједнике судова, судије поротнике и додатне судије у све судове на државном, ентитетском, кантоналном, окружном, основном и општинском нивоу у Босни и Херцеговини, укључујући Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине, са изузетком уставних судова ентитетâ Босне и Херцеговине;

[...]

(15) даје приједлоге, према властитој оцјени, у вези с годишњим буџетом предложеним од стране државних органа и/или влада за судове и тужилаштва;

(16) даје и износи, према властитој оцјени, приједлоге за измјену буџета предложених од стране државних органа и/или влада и/или Правосудне комисије Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине надлежним законодавним органима;

(17) прикупља и анализира извјештаје, као и потребне информације о буџету и приходима за судове и тужилаштва како би се обезбиједили статистички подаци за ефикасан рад судова и тужилаштава;

[...]

(19) учествује у изради нацрта и одобрава Правилнике о пословању за судове и тужилаштва у Босни и Херцеговини;

(20) надгледа и савјетује судове и тужилаштва о одговарајућим и ефикасним техникама и поступцима у вези с буџетом, управљањем и руковођењем и иницира едукацију у том погледу;

(21) покреће, надгледа и координира пројекте који се односе на побољшање питања везаних за управљање судовима и тужилаштвима, укључујући тражење финансијских средстава из домаћих и међународних извора;

[...]

(23) утврђује критеријуме за рад судова и тужилаштава и покреће истраге које се односе на поступање у области управе или финансија;

[...]

(25) утврђује број судија, тужилаца и замјеникâ главног тужиоца за судове и тужилаштва из његове надлежности, након консултација с предсједником суда или главним тужиоцем, органом надлежним за буџет, и надлежним министарством правде;

[...]

28) даје мишљење о нацртима закона, прописа и о важним питањима која могу утицати на правосуђе, покреће поступак усвајања закона и других прописа и даје смјернице судовима и тужилаштвима из надлежности Савјета;

[...]

14. У **Закону о судовима у Републици Српској** ("Службени гласник РС" бр. 37/12 и 44/15) релевантне одредбе гласе:

Члан 48.

[...]

(3) Предсједник суда одговоран је за руковођење цјелокупним судом и судском управом.

[...]

Члан 55.

(1) Министар, уз претходну сагласност Високог судског и тужилачког савјета, доноси Правилник о унутрашњем судском пословању.

(2) Предсједник суда, уз сагласност министра, доноси Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста.

Члан 56.

Министарство у оквиру судске управе има сљедеће надлежности:

а) израда законских текстова и других прописа за установљење, надлежност, састав и поступак пред судовима,

б) врши надзор и прати примјену овог закона и других прописа и подзаконских аката који се односе на организацију и пословање суда,

в) осигурање материјалних, финансијских, просторних и других услова за рад судова,

г) прикупљање статистичких и других података о раду судова,

[...]

е) надзор над примјеном Правилника о унутрашњем судском пословању,

[...]

VI. Допустивост

15. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

16. У складу са чланом 18 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

17. Уставни суд наглашава да, у складу са чланом 18 став (2) Правила Уставног суда, може изузетно разматрати апелацију и када нема одлуке надлежног суда уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода које штити Устав Босне и Херцеговине или међународни документи који се примјењују у Босни и Херцеговини. Стога су апелације које су поднесене у односу на предмете у којима није донесена одлука допустиве по члану 18 став (2) Правила Уставног суда.

18. Уставни суд указује да је поступак у предмету број АП 3283/16 окончан Пресудом Окружног суда број 71 0 П 156509 14 Гж од 31. маја 2016. године, дакле након подношења ове апелације. Одлука је достављена апеланткињи, али предметна апелација је, у смислу члана 18 став (2) Правила Уставног суда, била допустива и у вријеме подношења.

19. Коначно, апелације испуњавају и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелације нису допустиве, нити су очигледно (*prima facie*) неосноване.

20. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. 1, 2, 3 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд закључује да предметне апелације испуњавају услове у погледу допустивости у односу на право на доношење одлуке у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VII. Меритум

21. Апеланти сматрају да им је због дужине трајања поступака пред редовним судовима прекршено право на правично суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

а) Право на правично суђење

22. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

23. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...]

24. Уставни суд запажа да су поступци, на чију дужину апеланти указују у апелацијама, започели између 11. септембра 2007. и 5. маја 2014. године и да неки још увијек нису окончани, док су други окончани након подношења апелације, како је раније већ наведено. Дакле, поступци у предметним апелацијама су трајали или још увијек трају између двије године и шест мјесеци и осам година и 11 мјесеци.

25. У бројним одлукама које је донио у вези са овим питањем, Уставни суд је континуирано указивао да се "разумност" дужине поступка оцјењује у свјетлу околности сваког појединог предмета. При томе, критеријуми који су успостављени у судској пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) о којима треба водити рачуна су: сложеност предмета, понашање страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти и значај који конкретна правна ствар има за апеланта (види, нпр. Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-I, став 38 и Уставни суд, између многих, одлуке о допустивости и меритуму бр. *АП 660/04* од 13. септембра 2005. године, *АП 155/05* од 14. марта 2006. године и др.).

26. Такође, и Европски и Уставни суд континуирано истичу да је у одређеним поступцима, у којима је по домаћем закону прописано да су хитне природе, потребна нарочита марљивост надлежних власти. Такав је случај нпр. с предметима који се тичу личног статуса и својства или нпр. у радним споровима (види, Европски суд, *Borgese против Италије*, пресуда од 26. фебруара 1992. године, Серија А, број 228-Б, став 18; *Нововић против Црне Горе*, представка број 13210/05, пресуда од 23. октобра 2012. године, став 51 и Уставни суд, одлуке о допустивости и меритуму бр. *АП 2310/06* од 27. фебруара 2008. године, *АП 1233/06* од 15. јануара 2009. године и др.).

27. Након детаљне анализе сваке појединачне апелације која је предмет разматрања у овој одлуци, Уставни суд није могао закључити да се у поступцима на чију се дужину апеланти жале ради о нарочито сложеним питањима, нити да су апеланти својим понашањем значајније допринијели укупној дужини поступака у питању. Осим тога, Уставни суд је у својој пракси, такође, запазио да када судови и покушавају да оправдају дуго трајање поступка, та оправдања се углавном односе на то да се предмети рјешавају "према редослиједу пријема иницијалног акта, односно у складу са Упутством за израду плана рјешавања старих предмета према старости иницијалног акта које је донио ВСТСБиХ, а за период од 1. јануара 2016. до 31. марта 2016. године" (види, нпр. Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *АП 303/16* од 16. марта 2016. године, тачка 15, објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 24/16, доступна и на www.ustavnisud.ba или Одлука о допустивости и меритуму број *АП 1360/14* од 15. фебруара 2017. године, тачка 9, доступна на wwww.ustavnisud.ba). Иста оправдања се виде и у одговорима на предметне апелације.

28. Међутим, и Европски и Уставни суд континуирано истичу да судови морају дјелотворно контролисати поступак и омогућити странкама да у разумном року дођу до коначне одлуке, али и да током тог поступка уживају све гаранције члана 6 став 1 Европске конвенције (види, нпр. Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *АП 1975/14* од 11. јануара 2017. године, тачка 42 с даљњим референцама).

29. Осим тога, Уставни суд континуирано реафирмише и врло чврсте сопствене, али и ставове Европског суда о томе да је дужност државе да организује свој правни систем тако да омогући судовима и јавним властима да се повинују захтјевима и условима из Европске конвенције. Наиме, Уставни суд у својој пракси истиче да хронична оптерећеност судова није оправдање за прекомјерну дужину

поступка, док се тренутни застој, који за правни систем представља изненађење, узрокован, нпр. рецесијом, може оправдати ефикасним мјерама које се предузимају за његово отклањање. Наиме, државе уговорнице нису одговорне у случају привременог заостатка својих судова под условом да предузму одговарајуће мјере да се таква ванредна ситуација поправи (*op. cit. АП 303/16*, тачка 30 с даљњим референцама).

30. Имајући у виду критеријуме који су већ наведени, те водећи рачуна о свим околностима у сваком конкретном предмету који се разматра овом одлуком, Уставни суд сматра да је дужина поступка у сваком појединачном случају била претјерана и да није задовољила захтјеве "суђења у разумном року". Стога, Уставни суд сматра да је у сваком појединачном предмету дошло до кршења члана 6 став 1 Европске конвенције.

Питање накнаде нематеријалне штете

31. У смислу члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд може да одреди накнаду нематеријалне штете. Међутим, Уставни суд подсјећа на то да, за разлику од поступка пред редовним судовима, накнаду нематеријалне штете одређује у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и основних слобода.

32. Будући да је у предметним апелацијама утврђено кршење права на суђење у разумном року, те да су сви апеланти затражили накнаду штете, Уставни суд сматра да сваком апеланту припада право на накнаду нематеријалне штете коју су апеланти несумњиво претрпјели због кршења права на суђење у разумном року. С обзиром на одлуку у овом предмету и водећи се принципима правичности, Уставни суд сматра да сваком апеланту треба на име накнаде нематеријалне штете исплатити износ од по 1.000,00 КМ. Уставни суд се опредијелио за принцип да свим апелантима додијели исту накнаду без обзира на разлике у појединим случајевима, увјерен да ће оваква симболична накнада бити одговарајућа сатисфакција, али и да ће надлежни органи којима је дат налог у изреци ове одлуке предузети ефикасне мјере с циљем спречавања кршења уставних права, односно отклањања посљедица њиховог кршења како у случају наведених апеланата тако и у односу на сва остала лица у релевантно истој или сличној ситуацији.

33. Ову накнаду је дужна платити Влада Републике Српске, с обзиром на сједиште суда пред којим се воде предметни поступци, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, уз обавезу да након истека овог рока плати апелантима законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

Остали наводи

34. Неки од апеланата наводе да им је због дужине трајања предметних поступака повријеђено право на имовину. С обзиром на то да повреду ових права заснивају на идентичним наводима који су већ детаљно испитани у овој одлуци у односу на право на правично суђење у разумном року, Уставни суд сматра да нема потребе посебно испитивати исте апелационе наводе и у односу на право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

б) Дужина трајања парничних поступака као системски проблем

35. Уставни суд је, након што је у бројним предметима нагласио да се преоптерећеност судова великим бројем старих предмета не може сматрати ванредном околношћу, у већ споменутој одлуци број АП 303/16 закључио да се ради о системском проблему "који је довео до хроничних заостатака у раду суда, па и сваки нови предмет постаје стари док дође на ред за рјешавање, што ствара позитивну обавезу јавне власти да тај проблем адекватно ријеши". Даље, Уставни суд је нагласио да је евидентно "да је јавна власт предузела одређене кораке на организовању свог рада доношењем Плана рјешавања старих предмета у складу са Упутством за израду плана рјешавања старих предмета према старости иницијалног акта које је донио ВСТСБиХ", али је закључио да "наведене мјере нису биле ефикасне јер нису довеле до отклањања заостатака у раду, с обзиром на то да конкретни застој није привремен, него представља хронично преоптерећење суда" (*op. cit. АП 303/16*, тачка 25).

36. Даље, преглед статистике врсте предмета пред Уставним судом из његове апелационе надлежности показује да је у периоду од јануара 2008. до фебруара 2017. године Уставни суд донио укупно 1.447 одлука у којима је утврдио повреду права на правично суђење због недоношења одлуке у разумном року (у парничном и извршном поступку заједно, али овај број не обухвата одлуке у којима је утврђено кршење овог права у управном и кривичном поступку, нити одлуке које се тичу неизвршења из буџета разних нивоа власти). Уставни суд је у тим одлукама наложио одређеним нивоима јавне власти да апелантима исплате одређене новчане износе на име накнаде настале нематеријалне штете због оваквог кршења уставних права, позивајући се на сједиште суда пред којим је вођен поступак у којем је утврђена повреда. Укупан износ овако досуђене накнаде у наведеном периоду износи око 1.800.000,00 КМ, што представља значајан износ. У вријеме доношења ове одлуке, пред Уставним судом се налази око 600 предмета у којима се апеланти жале на кршење права на суђење у разумном року, а тај број се стално повећава приливом нових апелација у којима се као примарно поставља питање дужине поступка.

37. Уставни суд, такође, запажа да је ВСТСБиХ у свом саопштењу за штампу од 12. априла 2017. године објавио да је у 2017. години планирао ријешити укупно 156.320 "најстаријих предмета", те да је у првом кварталу ове године премашио квартални план тако што је умјесто планираних 25% ријешено 36% од планираног броја, односно да је ријешено 60.339 "најстаријих предмета". Иако није наведено на који се период односи овај број "најстаријих предмета" које по плану треба ријешити 2017. године, из пратеће табеле извршења плана, која је такође објављена и доступна (види http://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=67599), видљиво је да у раду још има и предмета који су започети "2000. и раније". На основу овога, уз поновно запажање да се предузимају одређени напори на рјешавању старих предмета, Уставни суд са забринутошћу констатује да су сви ти предмети који су категорисани као "најстарији предмети" (и за које се може претпоставити да трају дуже од пет година, дакле да су иницирани у периоду од 2001. до 2011. године), потенцијалне апелације због кршења права на суђење у разумном року.

38. У вези с тим, Уставни суд је већ у наведеној одлуци број АП 303/16 закључио "да је проблем остао актуелан и након доношења конкретних одлука, односно да јавна власт ни на једном нивоу у Босни и Херцеговини није спровела адекватне мјере којима би се побољшала ситуација упркос знатној и досљедној пракси Уставног суда у овим случајевима". Због тога је Уставни суд у тој одлуци закључио и да кршење права на суђење у разумном року које је утврђено у том предмету "није изоловани инцидент, нити

се може приписати конкретном слиједу догађаја у овом предмету, него је посљедица системских недостатака у организовању правосуђа и ефективном остваривању надлежности из ове области и мора бити квалификовано тако да произлази из праксе која није компатибилна са уставним правом на правично суђење" (*op. cit. АП 303/16*, тач. 37-39). Уставни суд је такође сматрао да "треба цијенити досадашње напоре [ВСТСБиХ] као независног и самосталног органа који има задатак да обезбиједи независно, непристрасно и професионално правосуђе, те да унаприједи ефикасност правосуђа у Босни и Херцеговини". Имајући у виду његова овлашћења и надлежности утврђене Законом о ВСТСБиХ, Уставни суд је закључио "да је неопходно да [ВСТСБиХ] предузме даљње мјере којима би се отклониле мањкавости судског система у Босни и Херцеговини у погледу поштовања захтјева за разуман временски рок у оквиру уставног права на правично суђење". Стога је Уставни суд одлучио да Одлуку број АП 303/16 достави ВСТСБиХ, уз захтјев да га ВСТСБиХ, најкасније у року од шест мјесеци од дана пријема те одлуке Уставног суда, обавијести о предузетим мјерама и њиховим ефектима (*op. cit. АП 303/16*, тачка 45). Међутим, Уставни суд са жаљењем констатује да ВСТСБиХ до дана доношења предметне одлуке није Уставном суду доставио тражену обавијест, иако је одлука Уставног суда у ВСТСБиХ примљена 30. марта 2016. године, дакле ни након протека остављеног рока од шест мјесеци.

39. Имајући у виду наведено, Уставни суд остаје при закључку из Одлуке број АП 303/16 о томе да је кршење права на правично суђење дио системских недостатака у организовању правосуђа и ефективном остваривању надлежности из ове области и да мора бити квалификовано тако да произлази из праксе која није компатибилна са уставним правом на правично суђење.

в) Право на дјелотворан правни лијек

40. Уставни суд није у наведеној одлуци број АП 303/16 утврдио и кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције, иако је у дијелу одлуке разматрао то питање и закључио да у односу на право на суђење у разумном року "недостаје дјелотворан правни лијек у домаћем правном систему прије подношења апелације Уставном суду" (*op. cit. АП 303/16*, тачка 40). Међутим, имајући у виду све наведено, Уставни суд ће у овој одлуци детаљно размотрити и питање кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези с правом на суђење у разумном року.

41. Апеланти се нису експлицитно позвали на кршење права из члана 13 Европске конвенције. Међутим, из апелационих навода несумњиво произлази да апеланти сматрају да немају никаквог другог дјелотворног правног средства којим би исходовали окончање поступка у разумном року, осим подношења апелације Уставном суду.

42. У вези с питањем да ли у таквој ситуацији Уставни суд може да разматра кршење и неког права на које се апелант није експлицитно позвао, Уставни суд је у својој пракси указао на релевантну праксу Европског суда који је заузео став да је тај суд најпозванији дати правну квалификацију чињеница изнесених у апликацији и да није ограничен, нити везан за апликантову или владину правну квалификацију. Уставни суд је такође указао и на сопствену праксу о истом питању у ситуацијама када се апелант позове на једно право, а чињенице и аргументи које изнесе указују на могуће кршење неког другог уставног права (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *АП 4207/13* од 30. септембра 2016. године, тачка 25 с даљњим референцама, објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 83/16, доступна и на www.ustavnisud.ba). Осим тога, како је већ речено, ВСТСБиХ није удовољио захтјеву Уставног суда из Одлуке број АП 303/16, што озбиљно доводи у питање и настојања Уставног суда да кроз своју апелациону надлежност ефикасно ријеши проблем дужине поступака пред редовним судовима.

43. У вези с питањем дјелотворног правног лијека, Уставни суд указује да су према члану 1 Европске конвенције државе чланице дужне обезбиједити "свакоме у својој надлежности права и слободе" гарантоване Европском конвенцијом. Примарна, позитивна обавеза домаћих власти је, дакле, да свима обезбиједе уживање гарантованих права и слобода, а механизми заштите људских права предвиђени Европском конвенцијом су супсидијарни. Овај супсидијарни карактер је артикулисан и чланом 13 Европске конвенције којим се гарантује доступност, на домаћем нивоу, правног лијека којим ће се обезбиједити спровођење и уживање суштине права гарантованих Европском конвенцијом. Овај правни лијек морају да обезбиједе, у којој год форми то одлуче, државе уговорнице. Стандарди Европског суда у вези са овим питањем показују да дјелотворност правног лијека у смислу члана 13 Европске конвенције не зависи од гаранција да ће резултати коришћења тог правног лијека бити у корист онога ко га користи. Осим тога, чак и када један правни лијек *per se* не може у потпуности задовољити захтјеве из овог члана, комбиновање неколико правних лијекова који су предвиђени у домаћем правном систему може дати задовољавајући ефекат. Због тога је, према пракси Европског суда, у сваком конкретном случају потребно утврдити да ли су правни лијекови који су доступни у домаћем правном систему "дјелотворни" на начин да могу предуприједити кршење људских права (види, Европски суд, *Sürmeli против Њемачке*, пресуда од 8. јуна 2006. године, тач. 97-98).

44. Разматрајући модалитете испуњења позитивних обавеза јавне власти ради отклањања системских кршења људских права заштићених Европском конвенцијом, Европски суд је истакао да је "превенција непобитно најбоље рјешење у апсолутном смислу, као и у многим областима. У случају када је судски систем мањкав у односу на захтјев за разуман временски рок из члана 6 став 1 Европске конвенције, правни лијек који је осмишљен да убрза поступак како би се спријечило његово предуго трајање представља најдјелотворније рјешење. Такав правни лијек нуди непобитну предност у односу на правни лијек који пружа само одштету будући да он, такође, спречава и утврђивање узастопних повреда у односу на исти поступак, те не исправља повреду само *a posteriori*, као што то чини правни лијек који нуди компензацију. Неке државе су савршено схватиле ситуацију бирајући да комбинују двије врсте правног лијека, једну намијењену убрзању поступка и другу пружању компензације" (*ibid*, тач. 90-100). Члан 13 Европске конвенције, такође, дозвољава држави да одабере било који правни лијек који може убрзати поступак који је у току или правни лијек за обештећење *post factum* због одуговлачења које се већ десило. Док се предност даје првој врсти правног лијека - убрзавању поступка с обзиром на то да се тако спречава даљње одуговлачење, правни лијек којим се добија обештећење може се сматрати подједнако дјелотворним у случају када је поступак предуго трајао, а превентивни правни лијек није постојао (*op. cit. АП 303/16*, тачка 41 с даљњим референцама).

45. С друге стране, према члану VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има и апелациону надлежност, чија је сврха да обезбиједи поштовања највиших стандарда

људских права из члана II Устава Босне и Херцеговине. У вези с тим треба запазити и да је обраћање Уставном суду обавезан корак за све оне који би питање евентуалног кршења неког људског права жељели поставити пред Европски суд, осим ако би могли доказати да је апелација Уставном суду недјелотворан правни лијек. У односу на право на суђење у разумном року, апелација Уставном суду је за сада једино правно средство за заштиту тог права. Међутим, имајући у виду све околности о којима је било ријечи, Уставни суд понавља свој став из Одлуке број АП 303/16 да апелација није довољан начин убрзања поступка и/или обештећења зато што она "није непосредно начин остварења права на брзо и дјелотворно суђење, него један од начина да се реагује на дуготрајност и недјелотворност које већ постоје у судском поступку" (*op. cit. АП 303/16*, тачка 40).

46. Уставни нарочито суд запажа да се број апелација које се подносе у вези с дужином поступка, како је већ речено, стално повећава. Одређени број апелација се поново подноси и након што је Уставни суд већ једном утврдио кршење права на суђење у разумном року, зато што захтјев Уставног суда да се "поступак хитно оконча" често не буде суштински извршен, па се поступак пред судовима и даље продужава по неколико година и након одлуке Уставног суда (види, нпр. Уставни суд, одлуке о допустивости и меритуму бр. *АП 3210/11* од 10. априла 2013. године, *АП 3067/13* од 20. јуна 2016. године и *АП 4075/15* од 3. фебруара 2016. године, нису објављене, доступне на www.ustavnisud.ba). Такође, како је већ речено, ВСТСБиХ није обавијестио Уставни суд о било каквој мјери коју је у вези са овим питањем предузео, чак ни када је за то истекао рок остављен у Одлуци број АП 303/16. Осим тога, из предмета ове врсте се види и озбиљан проблем непоштовања рокова за поступање или непоштовање других процесних правила који су прописани законима о парничном поступку који би, кад би се досљедно примјењивали, несумњиво имали позитиван утицај на укупну дужину поступка (нпр. рокови за достављање тужбе на одговор или заказивање припремног и главног рочишта или нпр. пракса да се припремно рочиште одлаже и по неколико пута, иако за то нема упоришта у законима о парничном поступку и сл.). Све ово указује на пропусте у ефикасном управљању поступком, што је питање које Уставни суд не може рјешавати у оквиру своје апелационе надлежности. Наиме, код утврђивања евентуалног кршења права на суђење у разумном року, релевантни су само критеријуми који су већ наведени у овој одлуци, а међу њима није досљедно поштовање законом прописаних рокова или неких других процесних правила која су прописана како би се поступком ефикасно управљало и како би се остварио принцип економичности поступка, како то траже закони о парничном поступку. Стога се може десити да укупна дужина поступка у вријеме обраћања Уставном суду још није достигла забрињавајући степен према стандардима члана 6 став 1 Европске конвенције да би се могло утврдити кршење тог права, али се због пропуста у ефикасном управљању поступком може достићи и та граница. Дјеловање у тим ранијим фазама поступка, путем одговарајућег правног лијека осмишљеног да убрза поступак како би се спријечило његово предуго трајање, представљало би превенцију у поступцима који трају да не дође до кршења права на суђење у разумном року, како кроз своје одлуке захтијева и Европски суд. Свакако, апелација Уставном суду због дужине поступка би и даље била доступна, али као додатно средство заштите људског права на суђење у разумном року, уколико би то било потребно.

47. Дакле, због тога што надлежна јавна власт још није пронашла адекватан начин да ријеши овај очигледан проблем на који Уставни суд годинама указује, затим због ограничене уставне могућности Уставног суда да одреди конкретне мјере убрзања у сваком конкретном предмету, али и због сталног повећања броја апелација које се искључиво односе на питање дуготрајности парничних поступака, дјелотворност апелације, као правног лијека који је по овом питању једини доступан апелантима, озбиљно је доведена у питање у смислу стварног и ефикасног окончања парничних поступака, како би се суштински испунили захтјеви суђења у разумном року.

48. Имајући све ово у виду, Уставни суд сматра да постоји кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези с правом на суђење у разумном року из члана 6 став 1 Европске конвенције.

г) Мјере које је потребно предузети с циљем извршења ове одлуке

У односу на право на суђење у разумном року

49. Што се тиче мјера које надлежна јавна власт треба предузети, Уставни суд је у Одлуци број АП 303/16 нагласио да "премда не треба искључити даљњу реформу законодавства и правних средстава у остварењу права на правично суђење, према мишљењу Уставног суда, примарна улога припада превентивним и структуралним захватима који би требали да обезбиједе институционалну способност квалитетног и брзог суђења, те који би вјероватност да дође до повреде права на правично суђење минимизирали и отклонили већ у почетку" (*op. cit. АП 303/16*, тачка 40). Уставни суд сматра значајним указати на чињеницу да прима неупоредиво највећи број апелација које се односе на повреду права на доношење одлуке у разумном року, односно непостојање дјелотворног правног лијека у вези с правом на доношење одлуке у разумном року, у односу на друге земље (нпр. земље у региону) које, у правилу, имају посебан закон према којем се грађани могу обраћати редовним судовима или другим органима само због недоношења одлуке у разумном року, пред којима се њихови захтјеви рјешавају тако да обраћање Уставном суду одређене државе уопште није потребно или је сведено на најмању могућу мјеру. Имајући у виду изнесено, Уставни суд сматра да ће у оваквим околностима, у којима је утврђено системско кршење права на суђење у разумном року, стварни ефекти мјера и активности бити видљиви и суштински дјелотворни само ако сваки дио јавне власти који има надлежности у вези с добром организацијом правосуђа, дјелујући појединачно и заједно, предузме одговарајуће мјере из своје надлежности како би се обезбиједило дјелотворно уживање у праву на правично суђење у разумном року из члана 6 став 1 Европске конвенције.

50. Имајући то у виду, Уставни суд сматра неопходним захтјев за предузимање адекватних мјера у смислу ове одлуке адресирати ВСТСБиХ, надлежним владама и предсједнику суда пред којим се поступак води будући да сви они имају одређене, законом прописане обавезе у вези с креирањем и одржавањем ефикасног правосуђа.

У односу на право из члана 13 Европске конвенције

51. Имајући у виду да је у овој одлуци утврђено и кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције, а слиједећи праксу Европског суда у сличним случајевима (види, нпр. *Rumpf против Њемачке*, "пилот" пресуда од 2. септембра 2009. године, *Athanasiou и др. против Грчке*, "пилот" пресуда од 21. децембра 2010. године и сл.), Уставни суд сматра да је неопходно наложити да Влада Републике Српске и ВСТСБиХ без одлагања, а

најкасније у року од шест мјесеци од пријема ове одлуке Уставног суда, предузму одговарајуће мјере из своје надлежности с циљем прописивања једног или више дјелотворних правних лијекова у складу са чланом 13 Европске конвенције и са овом одлуком ради ефикасне заштите права на суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

52. Уставни суд закључује да је у свим поступцима из апелација које су предмет ове одлуке дошло до кршења права на правично суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције будући да је у сваком појединачном случају дужина поступка била претјерано дуга, за шта судови нису дали разумно и логично објашњење. Осим тога, упркос мјерама које се предузимају за рјешавање прекомјерне дужине судских поступака, Уставни суд сматра да је такво прекомјерно трајање судских поступака посљедица системских недостатака у организовању правосуђа и ефективном остваривању надлежности разних нивоа јавне власти у овој области, због чега постоји системско кршење овог права пред редовним судовима.

53. Уставни суд, такође, закључује да постоји и кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези с правом на суђење у разумном року из члана 6 став 1 Европске конвенције будући да не постоји дјелотворан правни лијек којим би се апелантима, прије подношења апелације Уставном суду, омогућило убрзање поступка који је у току или обештећење због одуговлачења које се већ десило.

54. На основу члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2), члана 62 став (7), члана 72 ст. (4) и (5) и члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

55. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

625

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 21/16**, rješavajući zahtjev **Borjane Krišto**, druge zamjenice predsjedavajućeg Predstavničkog doma u vrijeme podnošenje zahtjeva, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) alineja b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 61. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Giovanni Grasso, sudija
na sjednici održanoj 1. juna 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev **Borjane Krišto**, druge zamjenice predsjedavajućeg Predstavničkog doma u vrijeme podnošenje zahtjeva.

Utvrđuje se da odredbe člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08 i 12/09) nisu u skladu sa odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu sa članom 61. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke uskladi odredbe člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08 i 12/09) sa odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, u smislu člana 72. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Borjana Krišto, druga zamjenica predsjedavajućeg Predstavničkog doma u vrijeme podnošenje zahtjeva (u daljnjem tekstu: podnositeljica zahtjeva), podnijela je 7. decembra 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti odredaba člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08 i 12/09, u daljnjem tekstu: Zakon) sa odredbama čl. I/2. i II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. stav (2) Pravila Ustavnog suda, od Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Predstavničkog doma i Doma naroda zatraženo je 20. decembra 2016. godine da dostave odgovor na zahtjev.

3. Predstavnički dom i Dom naroda su 19. januara 2017. godine dostavili odgovor na zahtjev.

4. U skladu sa članom 90. stav 1. tačka b) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je donio odluku o izuzimanju predsjednika Ustavnog suda Mirsada Ćemana i sutkinje Seade Palavrić iz rada i odlučivanja o predmetnom zahtjevu jer su kao zastupnici u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine učestvovali u donošenju Zakona čije su odredbe osporene.

III. Zahtjev
a) Navodi iz zahtjeva

5. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona protivne odredbama čl. I/2. i II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije. Obrazlažući ove navode, podnositeljica zahtjeva je navela da su osporene odredbe neprecizne, nedorečene, nejasne, a državnim tijelima daju prevelika diskreciona ovlaštenja, tako da su očito podložne kako proizvoljnom tumačenju tako i svakoj drugoj zloupotrebi, čime su istovremeno i suprotne Ustavu Bosne i Hercegovine. Zakonodavac u ovom članu navodi "opravdanim slučajevima" i "od po 30 dana ako je uvjeren da je nalog i dalje potreban", što predstavlja neodređene pravne pojmove, odnosno oni su ujedno i

pretpostavka i mjerilo i različiti su po svojoj prirodi. Činjenica je da će duže trajanje tajnog postupanja biti nužno kada je riječ o istraživanju terorizma, uključujući međunarodni terorizam jer samo izvršenje tih djela ponekad može trajati jako dugo. Međutim, Zakon nije napravio nužnu distinkciju između tih djela i onih koja nemaju ta obilježja i na koja se produžavanje rokova objektivno ne treba odnositi.

6. Podnositeljica zahtjeva je istakla da osporene odredbe ne preciziraju ukupno vremensko trajanje primjene tajnog postupanja, iako navedena produženja smiju biti samo iznimna i smiju se provoditi samo ako se dokazi ne mogu pribaviti na drugi način koji je blaži za građane, odnosno kojim se manje zadire u ustavna prava građana. Načelo vladavine prava ne postavlja samo zahtjev za povinovanje vlasti Ustavu i zakonu već postavlja pred zakonodavca zahtjeve koji se tiču kvaliteta zakona. Da bi se jedan opći akt smatrao zakonom ne samo u formalnom nego i u sadržajnom smislu, taj zakon mora biti u dovoljnoj mjeri precizan, jasan i predvidljiv, tako da pojedinac može svoje ponašanje uskladiti s njim bez straha da će zbog nejasnih i nepreciznih normi biti uskraćen u ostvarivanju zajamčenih prava ili da će zbog toga snositi određene posljedice. Nadalje, načelo vladavine prava obavezuje zakonodavnu vlast da zakonom propiše jasna i detaljna pravila, kao i vremensko trajanje primjene tajnog postupanja. Pojam od po 30 dana omogućava primjenu tajnog postupanja dugi niz godina.

7. Podnositeljica zahtjeva je istakla da osporene odredbe propisuju poseban slučaj odstupanja od načela nepovredivosti tajnosti pisama i drugih sredstava općenja, pravdan razlozima hitnosti, kada se mjera ne nalaže na osnovu odluke suda, već na osnovu odobrenja generalnog direktora Agencije, uz saglasnost predsjedavajućeg. Nije jasno treba li pod izrazom "uz saglasnost predsjedavajućeg" podrazumijevati samo "saglasnost predsjedavajućeg" ili saglasnost predsjedavajućeg u pisanom obliku. Osim toga, miješanje u Ustavom zajamčena prava pojedinaca od strane izvršne vlasti mora biti podložno efikasnoj kontroli koju, po pravilu, treba da vrši sudstvo zbog toga što sudska kontrola pruža najbolje garancije nezavisnosti, nepristrasnosti i pravilnosti postupka. Mjere nadzora nad tajnošću prepiske i drugih sredstava komuniciranja pružaju mogućnost za različite vrste zloupotreba u prikupljanju i obradi podataka o građanima i pravnim licima. Ove mjere mogu obuhvatiti i vrlo širok krug lica budući da njima mogu biti obuhvaćena ne samo lica u odnosu na koja su mjere određene već i svi koji su s njima imali komunikaciju putem različitih sredstava komuniciranja. Zbog navedenog, podnositeljica zahtjeva tvrdi da je neophodan uvjet za primjenu mjera kojima se ograničava pravo na tajnost pisama i drugih sredstava općenja donošenje obrazložene sudske odluke u pisanom obliku. Prema osporenim odredbama sudija preduzima odgovarajuće radnje kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija u skladu sa ovim zakonom. Zakon nije propisao ni rok niti pisanu odluku suda. Neodređeni pravni pojam "preduzima odgovarajuće radnje" ne može poslužiti kao mjerilo. To mjerilo treba biti jasno i precizno naznačeno u samom zakonu.

b) Odgovor na zahtjev

8. Ustavnopravna komisija Predstavničkog doma je istakla da je razmatrala predmetni zahtjev, te da je "sa četiri glasa 'za', tri glasa 'protiv' i bez glasova 'uzdržan'" konstatirala da nema jedinstven stav po pitanju usklađenosti Zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

9. Ustavnopravna komisija Doma naroda je navela da je razmotrila predmetni zahtjev, te da Ustavni sud, u skladu sa svojim nadležnostima, odluči o usaglašenosti spornog zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

IV. Relevantni propisi

10. U **Zakonu o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08-Z.O. i 12/09 - za potrebe ove odluke korištena je i neslužbena prečišćena verzija objavljena na wwww.parlament.ba) relevantne odredbe glase:

Član 1. stav 1

Ovim zakonom osniva se Obavještajno-sigurnosna agencija Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija), koja je odgovorna za prikupljanje, analiziranje, obradu i distribuciju obavještajnih podataka u cilju zaštite sigurnosti, uključujući suverenitet, teritorijalni integritet i ustavni poredak Bosne i Hercegovine.

Član 5.

Agencija je odgovorna za prikupljanje obavještajnih podataka u vezi s prijetnjama po sigurnost Bosne i Hercegovine kako unutar tako i van Bosne i Hercegovine, njihovo analiziranje, obradu i prenošenje ovlaštenim zvaničnicima i tijelima navedenim u članu 6. stav 5. ovog zakona, kao i za prikupljanje, analiziranje i prenošenje obavještajnih podataka s ciljem pružanja pomoći ovlaštenim službenim osobama kako je definirano zakonima o krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini, te ostalim nadležnim tijelima u Bosni i Hercegovini kada je to potrebno radi suzbijanja prijetnji po sigurnost Bosne i Hercegovine.

U smislu ovog zakona, pod "prijetnjama po sigurnost Bosne i Hercegovine" smatrat će se prijetnje suverenitetu, teritorijalnom integritetu, ustavnom poretku, osnovama ekonomske stabilnosti Bosne i Hercegovine, kao i prijetnje po globalnu sigurnost koje su štetne po Bosnu i Hercegovinu, a naročito:

a) terorizam, uključujući međunarodni terorizam;

b) špijunaža usmjerena protiv Bosne i Hercegovine ili štetna po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način;

c) sabotaža usmjerena protiv vitalne nacionalne infrastrukture Bosne i Hercegovine ili na drugi način usmjerena protiv Bosne i Hercegovine;

d) organizirani kriminal usmjeren protiv Bosne i Hercegovine ili štetan po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način;

e) trgovina drogama, oružjem i ljudima usmjerena protiv Bosne i Hercegovine ili štetna po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način;

f) nezakonita međunarodna proizvodnja oružja za masovno uništenje, ili njihovih komponenti, kao i materijala i uređaja koji su potrebni za njihovu proizvodnju;

g) nezakonita trgovina proizvodima i tehnologijama koje su pod međunarodnom kontrolom;

h) radnje kažnjive po međunarodnom humanitarnom pravu;

i) djela organiziranog nasilja ili zastrašivanja nacionalnih ili vjerskih grupa u Bosni i Hercegovini;

[...]

VIII – PRIKUPLJANJE INFORMACIJA

a) Opća ovlaštenja

Član 72.

Agencija je ovlaštena da prikuplja, analizira, obrađuje, čuva i distribuira obavještajne podatke nadležnim tijelima unutar Bosne i Hercegovine na način koji je u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, ovim zakonom i drugim relevantnim državnim zakonima.

Član 74.

Tokom operacija, čije je provođenje odobrio generalni direktor Agencije, Agencija ima ovlaštenje da prikuplja informacije:

a) iz svih javno raspoloživih izvora;

b) od drugih tijela i institucija u Bosni i Hercegovini, neposrednim pristupom bazi podataka osim u slučajevima kada im je to izričito zabranjeno zakonom;

[...]

b) Mjere tajnog prikupljanja informacija za koje je potrebno odobrenje generalnog direktora.

Član 76.

Kada generalni direktor smatra neophodnim u cilju ispunjavanja dužnosti Agencije utvrđenih ovim zakonom, Agencija može:

a) prikupljati informacije držeći u tajnosti razloge za prikupljanje informacija zbog njihove sigurnosne prirode;

b) uspostaviti tajne kontakte s fizičkim osobama;

[...]

c) Tajno prikupljanje podataka za koje je potrebno sudsko ovlaštenje.

Član 77.

Praćenje na mjestima koja nemaju javni karakter, praćenje komunikacija putem telekomunikacijskih i drugih oblika elektronskih uređaja, kao i pretres imovine bez pristanka vlasnika ili osobe koja privremeno zauzima tu imovinu, može se vršiti samo u slučajevima za koje je dobijeno prethodno ovlaštenje od predsjednika Suda Bosne i Hercegovine ili sudije Suda Bosne i Hercegovine kojeg je odredio predsjednik Suda Bosne i Hercegovine.

Ukoliko generalni direktor ima osnovane razloge da smatra da su mjere praćenja i pretresa iz ovog dijela potrebne Agenciji kako bi mogla provesti istraživanje o prijetnji po sigurnost Bosne i Hercegovine, generalni direktor upućuje pismeni zahtjev sudiji za dobivanje odobrenja za takva praćenja i pretrese.

Svi takvi zahtjevi moraju sadržavati sljedeće:

1) Vrstu komunikacije za koju se predlaže upotreba mjera prisluškivanja, vrstu informacija, evidencija, dokumenata ili stvari koje su predložene za prikupljanje, i sredstva koja će u tu svrhu biti upotrijebljena;

2) Ime osobe ili osoba koje su predložene kao predmet praćenja ili pretresa;

3) Opći opis mjesta ili mjesta koja se predlažu za vršenje praćenja ili pretresa, ukoliko je moguće dati opći opis takvog mjesta;

4) Informacija kojom se obrazlaže opravdanost primjene mjera praćenja ili pretresa kako bi omogućila Agenciji da provede istragu o prijetnji po sigurnost Bosne i Hercegovine;

5) Izjava da se tražene informacije ne mogu prikupiti u potrebnom vremenskom periodu ni na jedan drugi način;

6) Rok ne duži od 60 dana na koji se traži važenje naloga;

7) Informacija o svim ranijim zahtjevima koji su podneseni u vezi s osobom ili mjestom koje je predmet praćenja ili pretresa, datum kada je zahtjev podnesen, ime sudije kome je upućen i odluka sudije o tom zahtjevu.

[...]

Sudija donosi odluku u roku od 48 sati nakon podnošenja zahtjeva. Nije moguće uložiti žalbu protiv ove odluke.

[...]

Član 78.

Nalog mora sadržavati:

a) vrstu komunikacije koja se namjerava prisluškivati, vrstu informacija, evidencija, dokumenata ili stvari koje se moraju prikupiti, te ovlaštenja koja će se primijeniti u te svrhe;

b) imena osoba ili osobe za čije praćenje je nalog izdat;

c) opći opis mjesta ili mjesta na kojima se nalog treba izvršiti ukoliko se takav opis može dati; i

d) rok važenja naloga.

Kada to smatra odgovarajućim, sudija također može propisati određene uslove za izvršavanje naloga.

Nalog ne može biti odobren za period duži od 60 dana. U opravdanim slučajevima, sudija može produžiti važnost naloga na dodatne periode od po 30 dana ukoliko je uvjeren da je nalog i dalje potreban.

Izuzetno od odredbi člana 77. ovog zakona i prethodnog stava ovog člana, upotrebu ovih mjera može odobriti generalni direktor uz saglasnost predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH, ukoliko bi odgađanje prouzrokovalo nepopravljivu štetu po sigurnost Bosne i Hercegovine.

Nakon što odobri upotrebu tih mjera, generalni direktor mora odmah obavijestiti sudiju, koji preduzima odgovarajuće radnje kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija, u skladu s ovim zakonom.

V. Dopustivost

11. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne Hercegovine.

12. Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

a) Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

- Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

13. Predmetni zahtjev podnijela je druga zamjenica predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine. Imajući u vidu navedeno, a u smislu odredbe člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 19. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VI. Meritum

14. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da su odredbe člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona protivne odredbama čl. I/2. i II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

15. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da je Zakonom osnovana Agencija s ciljem prikupljanja obavještajnih podataka u vezi s prijetnjama po sigurnost BiH. Zakon je definirao te prijetnje kao prijetnje suverenitetu, teritorijalnom integritetu, ustavnom poretku, osnovima ekonomske stabilnosti Bosne i Hercegovine, kao i prijetnje po globalnu sigurnost koje su štetne po Bosnu i Hercegovinu, a naročito: terorizam, uključujući međunarodni terorizam; špijunaža usmjerena protiv Bosne i Hercegovine ili štetna po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način; sabotaža usmjerena protiv vitalne nacionalne infrastrukture Bosne i Hercegovine ili na drugi način usmjerena protiv Bosne i Hercegovine; organizirani kriminal usmjeren protiv Bosne i Hercegovine ili štetan po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način; trgovina drogama, oružjem i ljudima usmjerena protiv Bosne i Hercegovine ili štetna po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način; nezakonita međunarodna proizvodnja oružja za masovno

uništenje, ili njihovih komponenti, kao i materijala i uređaja koji su potrebni za njihovu proizvodnju; nezakonita trgovina proizvodima i tehnologijama koje su pod međunarodnom kontrolom; radnje kažnjive po međunarodnom humanitarnom pravu i djela organiziranog nasilja ili zastrašivanja nacionalnih ili vjerskih grupa u Bosni i Hercegovini. Ustavni sud dalje uočava da je zakonodavac Zakonom propisao opća ovlaštenja Agencije u prikupljanju informacija, da je precizirao mjere tajnog prikupljanja informacija za koje je potrebno odobrenje generalnog direktora, te da je precizirao mjere tajnog prikupljanja podataka za koje je potrebno sudsko ovlaštenje. Kao mjere tajnog prikupljanja podataka za koje je potrebno sudsko ovlaštenje zakonodavac je propisao: praćenje na mjestima koja nemaju javni karakter, praćenje komunikacija putem telekomunikacionih i drugih oblika elektronskih uređaja, kao i pretres imovine bez pristanka vlasnika ili lica koje privremeno zauzima tu imovinu. Zakonodavac je odredio da se ove mjere mogu vršiti samo u slučajevima za koje je dobiveno prethodno ovlaštenje od predsjednika Suda Bosne i Hercegovine ili sudije Suda Bosne i Hercegovine kojeg je odredio predsjednik Suda Bosne i Hercegovine. Zakonom je definiran sadržaj zahtjeva za dobivanje odobrenja za mjere praćenja i pretresa, te sadržaj naloga.

16. Ustavni sud nalazi da osporene odredbe člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona glase:

Nalog ne može biti odobren za period duži od 60 dana. U opravdanim slučajevima, sudija može produžiti važnost naloga na dodatne periode od po 30 dana ukoliko je uvjeren da je nalog i dalje potreban.

Izuzetno od odredbi člana 77. ovog zakona i prethodnog stava ovog člana, upotrebu ovih mjera može odobriti generalni direktor uz saglasnost predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH, ukoliko bi odgađanje prouzrokovalo nepopravljivu štetu po sigurnost Bosne i Hercegovine.

Nakon što odobri upotrebu tih mjera, generalni direktor mora odmah obavijestiti sudiju, koji preduzima odgovarajuće radnje kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija, u skladu s ovim zakonom.

17. Ustavni sud uočava dva suštinska prigovora podnositeljice zahtjeva. U vezi s prvim prigovorom podnositeljica zahtjeva tvrdi da je zakonodavac kod produženja važnosti naloga u ovom članu naveo "u opravdanim slučajevima" i "od po 30 dana ako je uvjeren da je nalog i dalje potreban", što nesporno ukazuje da su osporene odredbe neodređene i neprecizne, a državnim tijelima daju prevelika diskreciona ovlaštenja tako da su očito podložne kako proizvoljnom tumačenju tako i svakoj drugoj zloupotrebi. Osim toga, osporene odredbe ne preciziraju ukupno vremensko trajanje primjene tajnog postupanja.

18. Drugim prigovorom podnositeljica zahtjeva ukazuje da miješanje u zajamčena prava pojedinaca od strane izvršne vlasti mora biti podložno efikasnoj kontroli. Prema osporenim odredbama sudija "preduzima odgovarajuće radnje" kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija. U osporenim odredbama također nije propisan rok, niti pisana odluka suda.

19. Ustavni sud ukazuje da je u smislu odredbe člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine Bosna i Hercegovina određena kao "demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora". Iz navedene odredbe slijedi načelo vladavine prava koje označava sistem političke vlasti zasnovan na poštovanju ustava, zakona i drugih propisa kako od strane građana tako i od samih nosilaca državne vlasti. Načelo vladavine prava zahtijeva da svi ustavi, zakoni i drugi propisi koji se donose moraju biti usklađeni sa ustavnim načelima. Nadalje, koncept vladavine prava nije ograničen samo na formalno poštovanje načela ustavnosti i zakonitosti, već zahtijeva da ustav i zakoni imaju određen sadržaj, primjeren demokratskom sistemu, tako da služe zaštiti ljudskih prava i sloboda u odnosima građana i tijela javne vlasti, u okviru demokratskog političkog sistema. U smislu navedenog, zakon mora biti u dovoljnoj mjeri precizan, jasan i predvidljiv, tako da pojedinac može svoje ponašanje uskladiti s tim zakonom bez straha da će zbog nejasnih i nepreciznih normi biti uskraćen u ostvarivanju zajamčenih prava ili da će zbog toga snositi posljedice. U smislu navedenog, zakonodavac u uređenju oblasti zaštite nacionalne sigurnosti mora uvažavati zahtjeve koje pred njega postavlja Ustav Bosne i Hercegovine, a naročito one koji proizlaze iz načela vladavine prava.

20. Dakle, Zakon je predvidio da se s ciljem izvršavanja zadataka Agencije mogu odrediti mjere praćenja na mjestima koja nemaju javni karakter, praćenja komunikacija putem telekomunikacionih i drugih oblika elektronskih uređaja, kao i pretresa imovine bez pristanka vlasnika ili lica koje privremeno zauzima tu imovinu.

21. Ustavni sud nalazi da odluka da se odrede ove mjere dovodi do miješanja u pravo pojedinca iz člana 8. Evropske konvencije. Ustavni sud dalje podsjeća na relevantne stavove iz prakse Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud): "Takvo miješanje opravdano je u smislu stava 2. člana 8. samo ako je 'u skladu sa zakonom', teži jednom ili više legitimnih ciljeva navedenih u stavu 2. te je 'nužno u demokratskom društvu' kako bi se postigao taj cilj ili ciljevi […] zakon mora ispuniti uvjete kvaliteta: mora biti dostupan licu na koje se odnosi i predvidljiv u pogledu svojih učinaka […] Predvidljivost u posebnom kontekstu tajnih mjera nadzora, kao što je presretanje komunikacija, ne može značiti da pojedinac treba biti u stanju predvidjeti kada je vjerovatno da će vlasti presresti njegovu ili njenu komunikaciju kako bi shodno tome mogao prilagoditi svoje ponašanje. Međutim, kada se ovlasti povjerene izvršnoj vlasti vrše u tajnosti, rizik od proizvoljnosti je naročito očigledan […] Štaviše, budući da predmetno lice ili javnost u cjelini u praksi ne mogu provjeravati provođenje mjera tajnog nadzora komunikacija, bilo bi protivno vladavini zakona izvršnoj vlasti ili sudiji dodijeliti diskreciju koja je izražena u vidu neograničene moći. Prema tome, zakon mora dovoljno jasno naznačiti obim svake takve diskrecije povjerene nadležnim organima i način njene primjene kako bi se pojedincu osigurala adekvatna zaštita od proizvoljnog miješanja." Nadalje, Ustavni sud podsjeća da je u presudi *Roman Zakharov protiv Rusije* (vidi presudu *Roman Zakharov protiv Rusije*, predstavka broj 47143/06, presuda od 4. decembra 2015. godine) Evropski sud istakao: "S obzirom na rizik da sistem tajnog nadzora, uspostavljen radi zaštite nacionalne sigurnosti, može potkopati, pa čak i uništiti demokratiju pod krinkom njene odbrane, Sud se mora uvjeriti da postoje adekvatne i djelotvorne garancije protiv zloupotrebe […] Sud je smatrao da nije nerazumno prepustiti ukupno trajanje presretanja diskreciji nadležnih domaćih organa koji su nadležni za izdavanje i obnavljanje naloga za presretanje, pod uvjetom da postoje adekvatne mjere zaštite, kao što je jasna naznaka, u domaćem pravu, perioda nakon kojeg nalog ističe, uvjeta za obnovu naloga i okolnosti u kojima se nalog mora poništiti […] Sud uzima u obzir nekoliko faktora prilikom procjenjivanja da li se procedurama odobravanja može osigurati da se tajni nadzor ne odobrava slučajno, neregularno ili bez adekvatnog i propisnog razmatranja. Ti faktori naročito uključuju organ nadležan za odobravanje nadzora, njegov obim razmatranja i sadržaj odobrenja za presretanje. Što se tiče organa nadležnog za odobravanje nadzora, odobravanje prisluškivanja telefona od strane nesudskog organa može biti u skladu s Konvencijom […] pod uvjetom da je takav organ dovoljno nezavisan od izvršne vlasti."

22. U konkretnom slučaju zakonodavac je odredio da u slučaju da generalni direktor Agencije ima osnovane razloge da smatra da su mjere praćenja i pretresa potrebne Agenciji kako bi mogla provesti istraživanje o prijetnji po sigurnost Bosne i Hercegovine, generalni direktor upućuje pismeni zahtjev sudiji za dobivanje odobrenja za takva praćenja i pretrese. Ustavni sud uočava da je zakonodavac odredio da nalog ne može biti odobren za period duži od 60 dana, a u opravdanim slučajevima, sudija može produžiti važnost naloga na dodatne periode od po 30 dana ako je uvjeren da je nalog i dalje potreban. Ustavni sud nalazi da iz osporene odredbe ne proizlazi koji su to opravdani slučajevi, odnosno nije precizirano u kojim slučajevima će sudija odobriti produženje važnosti naloga. Osim toga, odredba sadrži i neodređeni pojam "ako je uvjeren da je nalog i dalje potreban". Dakle, proizlazi da sudija za prethodni postupak nema precizna mjerila u zakonu prema kojima bi mogao produžiti važnost naloga. Osim toga, Zakon ne propisuje obavezu direktora Agencije da dostavlja bilo kakve dodatne informacije, ni obrazloženja na osnovu kojih bi sudija produžio važnost naloga. Ustavni sud dalje nalazi da je zakonodavac jasno naznačio period nakon kojeg važnost naloga ističe. Međutim, zakonodavac nije odredio koliko puta važnost naloga može biti produžena, odnosno obnovljena, tj. ne propisuje maksimalnu dužinu trajanja ovih mjera. Dakle, koliko će maksimalno trajati ove mjere isključivo zavisi od diskrecione odluke predsjednika Suda BiH, odnosno sudije kojeg on ovlasti. Ustavni sud ponavlja da bi prema standardima Evropskog suda, budući da se radi o tajnim mjerama koje nisu podložne preispitivanju od strane lica na koja se one odnose ili šire javnosti, bilo suprotno vladavini prava da se zakonska diskrecija dodijeljena izvršnoj vlasti ili sudiji očituje u obliku neograničenih ovlaštenja, tako da zakon mora dovoljno jasno propisivati obim takve diskrecije dodijeljene nadležnim tijelima, te način njenog ostvarivanja koji pojedincu jamči odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja. U konkretnom slučaju, osporene odredbe na osnovu kojih se produžava važnost naloga nisu jasno propisale obim diskrecije dodijeljene predsjedniku Suda BiH, odnosno sudiji kojeg on ovlasti s obzirom da se njegova diskrecija očituje u obliku neograničenih ovlaštenja kad tumači te neodređene pravne termine "u opravdanim slučajevima" i "kad je uvjeren da je nalog i dalje potreban" i kada maksimalno trajanje ovih mjera isključivo zavisi od diskrecione odluke predsjednika Suda BiH, odnosno sudije kojeg on ovlasti tako da ne jamče pojedincu odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja.

23. Nadalje, Ustavni sud ponavlja da prema praksi Evropskog suda, Evropski sud uzima u obzir nekoliko faktora prilikom procjenjivanja može li se procedurama odobravanja osigurati da se tajni nadzor ne odobrava slučajno, neregularno ili bez adekvatnog i propisnog razmatranja. Ti faktori naročito uključuju organ nadležan za odobravanje nadzora, njegov obim razmatranja i sadržaj odobrenja za presretanje. Što se tiče organa nadležnog za odobravanje nadzora, odobravanje prisluškivanja telefona od strane nesudskog organa može biti u skladu s Konvencijom pod uvjetom da je takav organ dovoljno nezavisan od izvršne vlasti. Ustavni sud općenito podsjeća da mjere tajnog prikupljanja podataka pružaju mogućnost za različite vrste zloupotreba u prikupljanju i obradi podataka. Na primjer prisluškivanje i snimanje razgovora i korištenje podataka o uspostavljenim komunikacijama mogu pogoditi veliki broj lica. Znači mjerama tajnog prikupljanja podataka ne moraju biti obuhvaćena samo lica u odnosu na koja su mjere određene nego i svi koji su s tim licima imali komunikaciju. Iz navedenih razloga zakonodavac je odredio da se mjere praćenja i pretresa mogu vršiti tek nakon što se dobije odobrenje predsjednika Suda BiH, odnosno sudije kojeg on ovlasti i da to odobrenje mora biti u pisanom obliku i s propisanim sadržajem.

24. Stoga, prema mišljenju Ustavnog suda, mjere tajnog prikupljanja podataka bi morao odobriti sud ili nesudski organ koji je dovoljno nezavisan od izvršne vlasti. Navedeni stav Ustavnog suda slijedi praksu Evropskog suda za ljudska prava. U presudi Evropskog suda za ljudska prava *Szabo i Vissy protiv Mađarske* od 12. januara 2016. godine zauzeti su sljedeći stavovi:

75. Centralno pitanje koje je zajedničko i fazi odobrenja mjera nadgledanja i primjeni mjera je odsustvo sudske kontrole. Mjere je odobrio ministar pravde na prijedlog relevantne sigurnosne službe. Što se tiče Suda, ovo nadgledanje koje je visoko političke prirode i koje je obavio ministar pravde i koji se, čini se, formalno neovisan i od TEK-a i od ministra unutrašnjih poslova - nije u mogućnosti da ispuni zahtjev striktne nužnosti u odnosu na ciljeve i sredstva koja su u pitanju.

77. Politička priroda povećava rizik od zloupotrebe. Sud podsjeća da vladavina prava, između ostalog, implicira da miješanje izvršne vlasti u prava pojedinaca mora biti predmet djelotvorne kontrole.

78. Sve raširenija praksa vlada da prenose i između sebe razmjenjuju povjerljive informacije do kojih su došle tajnim nadgledanjem - praksa čija je korist, kada je riječ o borbi protiv međunarodnog terorizma, neupitna i tiče se i razmjene informacija između zemalja članica Vijeća Evrope i drugih jurisdikcija - je opet jedan drugi faktor gdje se zahtijeva posebna pažnja kada je riječ o eksternom nadgledanju i korektivnim mjerama.

79. U ovom kontekstu eksterna, po mogućnosti sudska, a posteriori kontrola tajnog nadgledanja aktivnosti, kada je riječ o individualnim slučajevima i kada je riječ o nadgledanju uopće, dobija na svojoj istinskoj važnosti (vidi takođe presude Klaus i ostali, citirana gore, stavovi 56, 70 i 71; Dumitru Popescu, citirana gore, stav 77; i Kennedy, citirana gore, stavovi 184-101), tako što se pojačava povjerenje građana u postojanje garancija koje se odnose na vladavinu prava i u ovom osjetljivom polju i tako što se omogućava otklanjanje povreda u vezi s bilo kojim oblikom pretrpljene zloupotrebe. Značaj ove kontrole se ne može precijeniti u pogledu važnosti informacija do kojih vlasti dolaze primjenom visoko djelotvornih metoda i procesuiranjem velikih količina informacija, potencijalno i o svakoj osobi, trebao bi, na ovaj ili onaj način, biti povezan sa sumnjivim subjektima ili objektima planiranih terorističkih napada. Sud je uočio nedostatak ovog kontrolnog mehanizma u Mađarskoj.

85. U svakom slučaju Sud podsjeća da je u presudi Klaus i ostali kombinacija mehanizama nadgledanja, bez formalne sudske kontrole, bila prihvatljiva posebno zato što je inicijalnu kontrolu vršio zvaničnik koji je kvalifikovan da obavlja sudsku dužnost. Međutim, mađarska šema davanja odobrenja ne predviđa takvog zvaničnika. Mađarski komesar za fundamentalna ljudska prava nije osoba koja obavlja sudsku dužnost.

25. Međutim, prema osporenim odredbama upotrebu ovih mjera može odobriti generalni direktor uz saglasnost predsjedavajućeg Vijeća ministara ako bi odgađanje prouzrokovalo nepopravljivu štetu po sigurnost Bosne i Hercegovine. Dakle, primjena ovih mjera počinje nakon što se pribavi saglasnost predsjedavajućeg Vijeća ministara. Ustavni sud uočava da se ovaj izuzetak isključivo odnosi na situaciju da postoji dodatna "jača" opasnost po sigurnost Bosne i Hercegovine, tako da bi odsustvo hitnog postupanja i odlaganja primjene za 48 sati, u kojem roku sudija ima obavezu odlučiti o zahtjevu, moglo imati nepopravljivu štetu po sigurnost Bosne i Hercegovine i njenih građana. Dakle, u odnosu na uvođenje mjera tajnog prikupljanja podataka, odnosno mjera praćenja i pretresa zakonodavac nije predvidio prethodnu saglasnost sudije, nego je predvidio prethodno pribavljanje saglasnosti predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH. Ustavni sud ponavlja da

efikasna kontrola i od strane nesudskog organa može biti u skladu s Konvencijom pod uvjetom da je takav organ dovoljno nezavisan od izvršne vlasti. U konkretnom slučaju predsjedavajući Vijeća ministara BiH je upravo izvršna vlast. Nadalje, zakonodavac je predvidio da nakon što odobri upotrebu tih mjera, generalni direktor mora odmah obavijestiti sudiju koji preduzima odgovarajuće radnje kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija u skladu sa ovim zakonom. Ustavni sud nalazi da bi se moglo tumačiti da su odgovarajuće radnje iz osporene odredbe iste one radnje koje preduzima sudija kada odobrava nalog (provjerava ispunjenje uvjeta koje je propisao Zakon). Međutim, zakonodavac nije propisao da generalni direktor upućuje pismeni zahtjev sudiji (koji u smislu zakona ima propisan sadržaj), niti je propisao u kojem roku sudija mora ili odobriti ili obustaviti primjenu ovih mjera. Budući da nema roka, mjere praćenja i pretresa traju bez adekvatnog razmatranja opravdanosti sve dok sudija "ne preduzme odgovarajuće radnje" kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija. Osporene odredbe prema kojima, u slučajevima kada postoji dodatna "jača" opasnost po sigurnost Bosne i Hercegovine, primjenu mjera praćenja i pretresa može odobriti generalni direktor nakon što pribavi saglasnost predsjedavajućeg Vijeća ministara i prema kojima generalni direktor, nakon što odobri primjenu ovih mjera, mora obavijestiti sudiju koji preduzima "odgovarajuće radnje" kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija ne osiguravaju da se mjere praćenja i pretresa neće uvoditi bez propisnog i adekvatnog razmatranja.

26. Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona protivne odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije.

VII. Zaključak

27. Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona protivne odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije jer kod produženja važnosti naloga nije jasno propisan obim diskrecije dodijeljene predsjedniku Suda BiH, odnosno sudiji kojeg on ovlasti, s obzirom na to da se njegova diskrecija očituje u obliku neograničenih ovlaštenja kada tumači neodređene pravne termine "u opravdanim slučajevima" i "kad je uvjeren da je nalog i dalje potreban" i kada maksimalno trajanje ovih mjera isključivo zavisi od diskrecione odluke predsjednika Suda BiH, odnosno sudije kojeg on ovlasti tako da ne jamče pojedincu odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja u ustavna prava. Osporene odredbe također ne osiguravaju da se mjere praćenja i pretresa neće uvoditi slučajno, neregularno ili bez propisnog i adekvatnog razmatranja.

28. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 61. stav (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

29. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 21/16**, rješavajući zahtjev **Borjane Krišto**, druge zamjenice predsjedatelja Zastupničkog doma u vrijeme podnošenje zahtjeva, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) alineja b), članka 59. st. (1) i (2) i članka 61. stavak 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Giovanni Grasso, sudac
na sjednici održanoj 1. lipnja 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev **Borjane Krišto**, druge zamjenice predsjedatelja Zastupničkog doma u vrijeme podnošenje zahtjeva.

Utvrđuje se da odredbe članka 78. st. 3., 4. i 5. Zakona o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08 i 12/09) nisu u skladu sa odredbama članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu sa člankom 61. stavak 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke uskladi odredbe članka 78. st. 3., 4. i 5. Zakona o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08 i 12/09) sa odredbama članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, u smislu članka 72. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Borjana Krišto, druga zamjenica predsjedatelja Zastupničkog doma u vrijeme podnošenje zahtjeva (u daljnjem tekstu: podnositeljica zahtjeva), podnijela je 7. prosinca 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti odredaba članka 78. st. 3., 4. i 5. Zakona o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08 i 12/09, u daljnjem tekstu: Zakon) sa odredbama čl. I/2. i II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, od Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Zastupničkog doma i Doma naroda zatraženo je 20. prosinca 2016. godine da dostave odgovor na zahtjev.

3. Zastupnički dom i Dom naroda su 19. siječnja 2017. godine dostavili odgovor na zahtjev.

4. U skladu sa člankom 90. stavak 1. točka b) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je donio odluku o izuzimanju predsjednika Ustavnog suda Mirsada Ćemana i sutkinje Seade Palavrić iz rada i odlučivanja o predmetnom zahtjevu jer su kao

zastupnici u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine sudjelovali u donošenju Zakona čije su odredbe osporene.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

5. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da su odredbe članka 78. st. 3., 4. i 5. Zakona protivne odredbama čl. I/2. i II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije. Obrazlažući ove navode, podnositeljica zahtjeva je navela da su osporene odredbe neprecizne, nedorečene, nejasne, a državnim tijelima daju prevelike diskrecijske ovlasti, tako da su očito podložne kako proizvoljnom tumačenju tako i svakoj drugoj zlouporabi, čime su istodobno i suprotne Ustavu Bosne i Hercegovine. Zakonodavac u ovom članku navodi "opravdanim slučajevima" i "od po 30 dana ako je uvjeren da je nalog i dalje potreban", što predstavlja neodređene pravne pojmove, odnosno oni su ujedno i pretpostavka i mjerilo i različiti su po svojoj prirodi. Činjenica je da će dulje trajanje tajnog postupanja biti nužno kada je riječ o istraživanju terorizma, uključujući međunarodni terorizam jer samo izvršenje tih djela ponekad može trajati jako dugo. Međutim, Zakon nije napravio nužnu distinkciju između tih djela i onih koja nemaju ta obilježja i na koja se produljivanje rokova objektivno ne treba odnositi.

6. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da osporene odredbe ne preciziraju ukupno vremensko trajanje primjene tajnog postupanja, iako navedena produljenja smiju biti samo iznimna i smiju se provoditi samo ako se dokazi ne mogu pribaviti na drugi način koji je blaži za građane, odnosno kojim se manje zadire u ustavna prava građana. Načelo vladavine prava ne postavlja samo zahtjev za povinovanjem vlasti Ustavu i zakonu već postavlja pred zakonodavca zahtjeve koji se tiču kvalitete zakona. Da bi se jedan opći akt smatrao zakonom ne samo u formalnom nego i u sadržajnom smislu, taj zakon mora biti u dovoljnoj mjeri precizan, jasan i predvidljiv, tako da pojedinac može svoje ponašanje uskladiti s njim bez straha da će zbog nejasnih i nepreciznih normi biti uskraćen u ostvarivanju zajamčenih prava ili da će zbog toga snositi određene posljedice. Nadalje, načelo vladavine prava obvezuje zakonodavnu vlast da zakonom propiše jasna i detaljna pravila, kao i vremensko trajanje primjene tajnog postupanja. Pojam od po 30 dana omogućava primjenu tajnog postupanja dugi niz godina.

7. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da osporene odredbe propisuju poseban slučaj odstupanja od načela nepovredivosti tajnosti pisama i drugih sredstava općenja, pravdan razlozima žurnosti, kada se mjera ne nalaže na temelju odluke suda, već na temelju odobrenja generalnog direktora Agencije, uz suglasnost predsjedatelja. Nije jasno treba li pod izrazom "uz suglasnost predsjedatelja" podrazumijevati samo "suglasnost predsjedatelja" ili suglasnost predsjedatelja u pisanom obliku. Osim toga, miješanje u Ustavom zajamčena prava pojedinaca od strane izvršne vlasti mora biti podložno efikasnoj kontroli koju, po pravilu, treba da vrši sudstvo zbog toga što sudska kontrola pruža najbolje garancije neovisnosti, nepristranosti i pravilnosti postupka. Mjere nadzora nad tajnošću prepiske i drugih sredstava komuniciranja pružaju mogućnost za različite vrste zlouporaba u prikupljanju i obradi podataka o građanima i pravnim osobama. Ove mjere mogu obuhvatiti i vrlo širok krug osoba budući da njima mogu biti obuhvaćene ne samo osobe u odnosu na koje su mjere određene već i svi koji su s njima imali komunikaciju putem različitih sredstava komuniciranja. Zbog navedenog, podnositeljica zahtjeva tvrdi da je neophodan uvjet za primjenu mjera kojima se ograničava pravo na tajnost pisama i drugih sredstava općenja donošenje obrazložene sudske odluke u pisanom obliku. Prema osporenim odredbama sudac poduzima odgovarajuće radnje kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija u skladu sa ovim zakonom. Zakon nije propisao ni rok niti pisanu odluku suda. Neodređeni pravni pojam "poduzima odgovarajuće radnje" ne može poslužiti kao mjerilo. To mjerilo treba biti jasno i precizno naznačeno u samom zakonu.

b) Odgovor na zahtjev

8. Ustavnopravno povjerenstvo Zastupničkog doma je istaknulo da je razmatralo predmetni zahtjev, te da je "sa četiri glasa 'za', tri glasa 'protiv' i bez glasova 'uzdržan'" konstatiralo da nema jedinstveno stajalište po pitanju usklađenosti Zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

9. Ustavnopravno povjerenstvo Doma naroda je navelo da je razmotrilo predmetni zahtjev, te da Ustavni sud, u skladu sa svojim nadležnostima, odluči o usuglašenosti spornog zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

IV. Relevantni propisi

10. U **Zakonu o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08-Z.O. i 12/09 - za potrebe ove odluke korištena je i neslužbena prečišćena verzija objavljena na wwww.parlament.ba) relevantne odredbe glase:

Članak 1. stavak 1.

Ovim se zakonom osniva Obavještajno-sigurnosna agencija Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija), koja je odgovorna za prikupljanje, analiziranje, obradu i distribuciju obavještajnih podataka u svrhu zaštite sigurnosti, uključujući suverenitet, teritorijalni integritet i ustavni poredak Bosne i Hercegovine.

Članak 5.

Agencija je odgovorna za prikupljanje obavještajnih podataka u svezi s prijetnjama po sigurnost Bosne i Hercegovine kako unutar tako i izvan Bosne i Hercegovine, njihovo analiziranje, obradbu i prenošenje ovlaštenim dužnosnicima i tijelima navedenim u članku 6. stavak 5. ovoga zakona, kao i za prikupljanje, analiziranje i prenošenje obavještajnih podataka sa svrhom pružanja pomoći ovlaštenim službenim osobama kako je definirano zakonima o kaznenom postupku u Bosni i Hercegovini, te ostalim mjerodavnim tijelima u Bosni i Hercegovini kada je to potrebno radi suzbijanja prijetnji po sigurnost Bosne i Hercegovine.

U smislu ovoga zakona, pod "prijetnjama po sigurnost Bosne i Hercegovine" smatrat će se prijetnje suverenitetu, teritorijalnom integritetu, ustavnom poretku, osnovama ekonomske stabilnosti Bosne i Hercegovine, kao i prijetnje po globalnu sigurnost koje su štetne po Bosnu i Hercegovinu, a naročito:

a) terorizam, uključujući međunarodni terorizam;

b) špijunaža usmjerena protiv Bosne i Hercegovine ili štetna po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način;

c) sabotaža usmjerena protiv vitalne nacionalne infrastrukture Bosne i Hercegovine ili na drugi način usmjerena protiv Bosne i Hercegovine;

d) organizirani kriminal usmjeren protiv Bosne i Hercegovine ili štetan po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način;

e) trgovina drogama, oružjem i ljudima usmjerena protiv Bosne i Hercegovine ili štetna po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način;

f) nezakonita međunarodna proizvodnja oružja za masovno uništenje, ili njihovih komponenti, kao i materijala i uređaja koji su potrebni za njihovu proizvodnju;

g) nezakonita trgovina proizvodima i tehnologijama koje su pod međunarodnom kontrolom;

h) radnje kažnjive po međunarodnom humanitarnom pravu;

i) djela organiziranog nasilja ili zastrašivanja nacionalnih ili vjerskih skupina u Bosni i Hercegovini;

[...]

VIII – PRIKUPLJANJE INFORMACIJA

a) Opće ovlasti

Članak 72.

Agencija je ovlaštena prikupljati, analizirati, obrađivati, čuvati i distribuirati obavještajne podatke mjerodavnim tijelima unutar Bosne i Hercegovine na način koji je u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine, ovim zakonom i drugim relevantnim državnim zakonima.

Članak 74.

Tijekom operacija, čije je provedbe odobrio generalni direktor Agencije, Agencija ima ovlasti prikupljati informacije:

a) iz svih javnoraspoloživih izvora;

b) od drugih tijela i institucija u Bosni i Hercegovini, neposrednim pristupom bazi podataka osim u slučajevima kada im je to izričito zabranjeno zakonom;

[...]

b) Mjere tajnog prikupljanja informacija za koje je potrebno odobrenje generalnog direktora.

Članak 76.

Kada generalni direktor smatra neophodnim u cilju ispunjavanja dužnosti Agencije utvrđenih ovim zakonom, Agencija može:

a) prikupljati informacije držeći u tajnosti razloge za prikupljanje informacija zbog njihove sigurnosne naravi;

b) uspostaviti tajne kontakte s fizičkim osobama;

[...]

c) Tajno prikupljanje podataka za koje je potrebna sudska ovlast.

Članak 77.

Praćenje na mjestima koja nemaju javni karakter, praćenje komunikacija putem telekomunikacijskih i drugih oblika elektronskih uređaja, kao i pretres imovine bez pristanka vlasnika ili osobe koja privremeno zauzima tu imovinu, može se vršiti samo u slučajevima za koje je dobijena prethodna ovlast od predsjednika Suda Bosne i Hercegovine ili suca Suda Bosne i Hercegovine kojeg je odredio predsjednik Suda Bosne i Hercegovine.

Ako generalni direktor ima osnovane razloge da smatra da su mjere praćenja i pretresa iz ovog dijela potrebne Agenciji kako bi mogla provesti istraživanje o prijetnji po sigurnost Bosne i Hercegovine, generalni direktor upućuje pismeni zahtjev sucu za dobivanje odobrenja za takva praćenja i pretrese.

Svi takvi zahtjevi moraju sadržavati sljedeće:

1) Vrstu komunikacije za koju se predlaže uporaba mjera prisluškivanja, vrstu informacija, evidencija, dokumenata ili stvari koje su predložene za prikupljanje, i sredstva koja će u tu svrhu biti upotrijebljena;

2) Ime osobe ili osoba koje su predložene kao predmet praćenja ili pretresa;

3) Opći opis mjesta ili mjesta koja se predlažu za vršenje praćenja ili pretresa, ako je moguće dati opći opis takvog mjesta;

4) Informacija kojom se obrazlaže opravdanost primjene mjera praćenja ili pretresa kako bi omogućila Agenciji da provede istragu o prijetnji po sigurnost Bosne i Hercegovine;

5) Izjava da se tražene informacije ne mogu prikupiti u potrebnom vremenskom razdoblju niti na jedan drugi način;

6) Rok ne dulji od 60 dana na koji se traži važenje naloga;

7) Informacija o svim ranijim zahtjevima koji su podneseni u svezi s osobom ili mjestom koje je predmet praćenja ili pretresa, nadnevak kada je zahtjev podnesen, ime suca kome je upućen i odluka suca o tom zahtjevu.

[...]

Sudac donosi odluku u roku od 48 sati nakon podnošenja zahtjeva. Nije moguće uložiti priziv protiv ove odluke.

[...]

Članak 78.

Nalog mora sadržavati:

a) vrstu komunikacije koja se namjerava prisluškivati, vrstu informacija, evidencija, dokumenata ili stvari koje se moraju prikupiti, te ovlasti koje će se primijeniti u te svrhe;

b) imena osoba ili osobe za čije praćenje je nalog izdan;

c) opći opis mjesta ili mjesta na kojima se nalog treba izvršiti ako se takav opis može dati; i

d) rok važenja naloga.

Kada to smatra odgovarajućim, sudac također može propisati određene uvjete za izvršavanje naloga.

Nalog ne može biti odobren za razdoblje dulje od 60 dana. U opravdanim slučajevima, sudac može produljiti važnost naloga na dodatna razdoblja od po 30 dana ako je uvjeren da je nalog i dalje potreban.

Izuzetno od odredaba članka 77. ovoga zakona i prethodnog stavka ovog člana, uporabu ovih mjera može odobriti generalni direktor uz suglasnost predsjedatelja Vijeća ministara BiH, ako bi odgađanje prouzročilo nepopravljivu štetu po sigurnost Bosne i Hercegovine.

Nakon što odobri uporabu tih mjera, generalni direktor mora odmah izvijestiti suca, koji poduzima odgovarajuće radnje kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija, sukladno ovom zakonu.

V. Dopustivost

11. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3.(a) Ustava Bosne Hercegovine.

12. Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

a) Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopredsjedavajući jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.

13. Predmetni zahtjev podnijela je druga zamjenica predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine. Imajući u vidu navedeno, a u smislu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz članka 19. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VI. Meritum

14. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da su odredbe članka 78. st. 3., 4. i 5. Zakona protivne odredbama čl. I/2. i II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

15. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da je Zakonom utemeljena Agencija s ciljem prikupljanja obavještajnih podataka u svezi s prijetnjama po sigurnost BiH. Zakon je definirao te prijetnje kao prijetnje suverenitetu, teritorijalnom integritetu,

ustavnom poretku, osnovama ekonomske stabilnosti Bosne i Hercegovine, kao i prijetnje po globalnu sigurnost koje su štetne po Bosnu i Hercegovinu, a naročito: terorizam, uključujući međunarodni terorizam; špijunaža usmjerena protiv Bosne i Hercegovine ili štetna po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način; sabotaža usmjerena protiv vitalne nacionalne infrastrukture Bosne i Hercegovine ili na drugi način usmjerena protiv Bosne i Hercegovine; organizirani kriminal usmjeren protiv Bosne i Hercegovine ili štetan po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način; trgovina drogama, oružjem i ljudima usmjerena protiv Bosne i Hercegovine ili štetna po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način; nezakonita međunarodna proizvodnja oružja za masovno uništenje, ili njihovih komponenti, kao i materijala i uređaja koji su potrebni za njihovu proizvodnju; nezakonita trgovina proizvodima i tehnologijama koje su pod međunarodnom kontrolom; radnje kažnjive po međunarodnom humanitarnom pravu i djela organiziranog nasilja ili zastrašivanja nacionalnih ili vjerskih skupina u Bosni i Hercegovini. Ustavni sud dalje uočava da je zakonodavac Zakonom propisao opće ovlasti Agencije u prikupljanju informacija, da je precizirao mjere tajnog prikupljanja informacija za koje je potrebno odobrenje generalnog direktora, te da je precizirao mjere tajnog prikupljanja podataka za koje je potrebno sudsko ovlaštenje. Kao mjere tajnog prikupljanja podataka za koje je potrebno sudsko ovlaštenje zakonodavac je propisao: praćenje na mjestima koja nemaju javni karakter, praćenje komunikacija putem telekomunikacijskih i drugih oblika elektroničkih uređaja, kao i pretres imovine bez pristanka vlasnika ili osobe koja privremeno zauzima tu imovinu. Zakonodavac je odredio da se ove mjere mogu vršiti samo u slučajevima za koje je dobiveno prethodno ovlaštenje od predsjednika Suda Bosne i Hercegovine ili suca Suda Bosne i Hercegovine kojeg je odredio predsjednik Suda Bosne i Hercegovine. Zakonom je definiran sadržaj zahtjeva za dobivanje odobrenja za mjere praćenja i pretresa, te sadržaj naloga.

16. Ustavni sud nalazi da osporene odredbe članka 78. st. 3., 4. i 5. Zakona glase:

Nalog ne može biti odobren za razdoblje dulje od 60 dana. U opravdanim slučajevima, sudac može produljiti važnost naloga na dodatna razdoblja od po 30 dana ako je uvjeren da je nalog i dalje potreban.

Izuzetno od odredaba članka 77. ovoga zakona i prethodnog stavka ovoga člana, uporabu ovih mjera može odobriti generalni direktor uz suglasnost predsjedatelja Vijeća ministara BiH, ako bi odgađanje prouzročilo nepopravljivu štetu po sigurnost Bosne i Hercegovine.

Nakon što odobri uporabu tih mjera, generalni direktor mora odmah izvijestiti suca, koji poduzima odgovarajuće radnje kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija, sukladno ovom zakonu.

17. Ustavni sud uočava dva suštinska prigovora podnositeljice zahtjeva. U svezi s prvim prigovorom podnositeljica zahtjeva tvrdi da je zakonodavac kod produljenja važnosti naloga u ovom članku naveo "u opravdanim slučajevima" i "od po 30 dana ako je uvjeren da je nalog i dalje potreban", što nesporno ukazuje da su osporene odredbe neodređene i neprecizne, a državnim tijelima daju prevelike diskrecijske ovlasti tako da su očito podložne kako proizvoljnom tumačenju tako i svakoj drugoj zlouporabi. Osim toga, osporene odredbe ne preciziraju ukupno vremensko trajanje primjene tajnog postupanja.

18. Drugim prigovorom podnositeljica zahtjeva ukazuje da miješanje u zajamčena prava pojedinaca od strane izvršne vlasti mora biti podložno efikasnoj kontroli. Prema osporenim odredbama sudac "poduzima odgovarajuće radnje" kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija. U osporenim odredbama također nije propisan rok, niti pisana odluka suda.

19. Ustavni sud ukazuje da je u smislu odredbe članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine Bosna i Hercegovina određena kao "demokratska država, koja funkcionira sukladno zakonu i temeljem slobodnih i demokratskih izbora". Iz navedene odredbe slijedi načelo vladavine prava koje označava sustav političke vlasti utemeljen na poštovanju ustava, zakona i drugih propisa kako od strane građana tako i od samih nositelja državne vlasti. Načelo vladavine prava zahtijeva da svi ustavi, zakoni i drugi propisi koji se donose moraju biti usklađeni sa ustavnim načelima. Nadalje, koncept vladavine prava nije ograničen samo na formalno poštovanje načela ustavnosti i zakonitosti, već zahtijeva da ustav i zakoni imaju određen sadržaj, primjeren demokratskom sustavu, tako da služe zaštiti ljudskih prava i sloboda u odnosima građana i tijela javne vlasti, u okviru demokratskog političkog sustava. U smislu navedenog, zakon mora biti u dovoljnoj mjeri precizan, jasan i predvidljiv, tako da pojedinac može svoje ponašanje uskladiti s tim zakonom bez straha da će zbog nejasnih i nepreciznih normi biti uskraćen u ostvarivanju zajamčenih prava ili da će zbog toga snositi posljedice. U smislu navedenog, zakonodavac u uređenju oblasti zaštite nacionalne sigurnosti mora uvažavati zahtjeve koje pred njega postavlja Ustav Bosne i Hercegovine, a osobito one koji proizlaze iz načela vladavine prava.

20. Dakle, Zakon je predvidio da se s ciljem izvršavanja zadataka Agencije mogu odrediti mjere praćenja na mjestima koja nemaju javni karakter, praćenja komunikacija putem telekomunikacijskih i drugih oblika elektroničkih uređaja, kao i pretresa imovine bez pristanka vlasnika ili osobe koja privremeno zauzima tu imovinu.

21. Ustavni sud nalazi da odluka da se odrede ove mjere dovodi do miješanja u pravo pojedinca iz članka 8. Europske konvencije. Ustavni sud dalje podsjeća na relevantna stajališta iz prakse Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud): "Takvo miješanje opravdano je u smislu stavka 2. članka 8. samo ako je 'u skladu sa zakonom', teži jednom ili više legitimnih ciljeva navedenih u stavku 2. te je 'nužno u demokratskom društvu' kako bi se postigao taj cilj ili ciljevi […] zakon mora ispuniti uvjete kvalitete: mora biti dostupan osobi na koju se odnosi i predvidljiv u pogledu svojih učinaka […] Predvidljivost u posebnom kontekstu tajnih mjera nadzora, kao što je presretanje komunikacija, ne može značiti da pojedinac treba biti u stanju predvidjeti kada je vjerojatno da će vlasti presresti njegovu ili njezinu komunikaciju kako bi shodno tome mogao prilagoditi svoje ponašanje. Međutim, kada se ovlasti povjerene izvršnoj vlasti vrše u tajnosti, rizik od proizvoljnosti je naročito očigledan […] Štoviše, budući da predmetna osoba ili javnost u cjelini u praksi ne mogu provjeravati provedbu mjera tajnog nadzora komunikacija, bilo bi protivno vladavini zakona izvršnoj vlasti ili sucu dodijeliti diskreciju koja je izražena u vidu neograničene moći. Prema tome, zakon mora dovoljno jasno naznačiti opseg svake takve diskrecije povjerene nadležnim organima i način njezine primjene kako bi se pojedincu osigurala adekvatna zaštita od proizvoljnog miješanja." Nadalje, Ustavni sud podsjeća da je u presudi *Roman Zakharov protiv Rusije* (vidi presudu *Roman Zakharov protiv Rusije*, predstavka broj 47143/06, presuda od 4. prosinca 2015. godine) Europski sud istaknuo: "S obzirom na rizik da sustav tajnog nadzora, uspostavljen radi zaštite nacionalne sigurnosti, može potkopati, pa čak i uništiti demokraciju pod krinkom njezine obrane, Sud se mora uvjeriti da postoje adekvatne i učinkovite garancije protiv zlouporabe […] Sud je smatrao da nije nerazumno prepustiti ukupno trajanje presretanja diskreciji nadležnih domaćih organa koji su nadležni za izdavanje i obnavljanje naloga za presretanje, pod uvjetom da postoje adekvatne mjere zaštite, kao što je jasna

naznaka, u domaćem pravu, razdoblja nakon kojeg nalog ističe, uvjeta za obnovu naloga i okolnosti u kojima se nalog mora poništiti […] Sud uzima u obzir nekoliko čimbenika prilikom procjenjivanja može li se procedurama odobravanja osigurati da se tajni nadzor ne odobrava slučajno, neregularno ili bez adekvatnog i propisnog razmatranja. Ti čimbenici naročito uključuju organ nadležan za odobravanje nadzora, njegov opseg razmatranja i sadržaj odobrenja za presretanje. Što se tiče organa nadležnog za odobravanje nadzora, odobravanje prisluškivanja telefona od strane nesudskog organa može biti u skladu s Konvencijom […] pod uvjetom da je takav organ dovoljno neovisan o izvršnoj vlasti."

22. U konkretnom slučaju zakonodavac je odredio da u slučaju da generalni direktor Agencije ima utemeljene razloge da smatra da su mjere praćenja i pretresa potrebne Agenciji kako bi mogla provesti istraživanje o prijetnji po sigurnost Bosne i Hercegovine, generalni direktor upućuje pismeni zahtjev sucu za dobivanje odobrenja za takva praćenja i pretrese. Ustavni sud uočava da je zakonodavac odredio da nalog ne može biti odobren za razdoblje dulje od 60 dana, a u opravdanim slučajevima, sudac može produljiti važnost naloga na dodatna razdoblja od po 30 dana ako je uvjeren da je nalog i dalje potreban. Ustavni sud nalazi da iz osporene odredbe ne proizlazi koji su to opravdani slučajevi, odnosno nije precizirano u kojim slučajevima će sudac odobriti produljenje važnosti naloga. Osim toga, odredba sadrži i neodređeni pojam "ako je uvjeren da je nalog i dalje potreban". Dakle, proizlazi da sudac za prethodni postupak nema precizna mjerila u zakonu prema kojima bi mogao produljiti važnost naloga. Osim toga, Zakon ne propisuje obvezu direktora Agencije da dostavlja bilo kakve dodatne informacije, ni obrazloženja na temelju kojih bi sudac produljio važnost naloga. Ustavni sud dalje nalazi da je zakonodavac jasno naznačio razdoblje nakon kojeg važnost naloga istječe. Međutim, zakonodavac nije odredio koliko puta važnost naloga može biti produljena, odnosno obnovljena, tj. ne propisuje maksimalnu duljinu trajanja ovih mjera. Dakle, koliko će maksimalno trajati ove mjere isključivo ovisi o diskrecijskoj odluci predsjednika Suda BiH, odnosno suca kojeg on ovlasti. Ustavni sud ponavlja da bi prema standardima Europskog suda, budući da se radi o tajnim mjerama koje nisu podložne preispitivanju od strane osoba na koje se one odnose ili šire javnosti, bilo suprotno vladavini prava da se zakonska diskrecija dodijeljena izvršnoj vlasti ili sucu očituje u obliku neograničenih ovlasti, tako da zakon mora dovoljno jasno propisivati opseg takve diskrecije dodijeljene nadležnim tijelima, te način njezina ostvarivanja koji pojedincu jamči odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja. U konkretnom slučaju, osporene odredbe na temelju kojih se produljava važnost naloga nisu jasno propisale opseg diskrecije dodijeljene predsjedniku Suda BiH, odnosno sucu kojeg on ovlasti s obzirom da se njegova diskrecija očituje u obliku neograničenih ovlasti kad tumači te neodređene pravne termine "u opravdanim slučajevima" i "kad je uvjeren da je nalog i dalje potreban" i kada maksimalno trajanje ovih mjera isključivo ovisi o diskrecijskoj odluci predsjednika Suda BiH, odnosno suca kojeg on ovlasti tako da ne jamče pojedincu odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja.

23. Nadalje, Ustavni sud ponavlja da prema praksi Europskog suda, Europski sud uzima u obzir nekoliko čimbenika prilikom procjenjivanja može li se procedurama odobravanja osigurati da se tajni nadzor ne odobrava slučajno, neregularno ili bez adekvatnog i propisnog razmatranja. Ti čimbenici naročito uključuju organ nadležan za odobravanje nadzora, njegov opseg razmatranja i sadržaj odobrenja za presretanje. Što se tiče organa nadležnog za odobravanje nadzora, odobravanje prisluškivanja telefona od strane nesudskog organa može biti u skladu s Konvencijom pod uvjetom da je takav organ dovoljno neovisan o izvršnoj vlasti. Ustavni sud općenito podsjeća da mjere tajnog prikupljanja podataka pružaju mogućnost za različite vrste zlouporaba u prikupljanju i obradi podataka. Primjerice prisluškivanje i snimanje razgovora i korištenje podataka o uspostavljenim komunikacijama mogu pogoditi veliki broj osoba. Znači mjerama tajnog prikupljanja podataka ne moraju biti obuhvaćene samo osobe u odnosu na koje su mjere određene nego i svi koji su s tim osobama imali komunikaciju. Iz navedenih razloga zakonodavac je odredio da se mjere praćenja i pretresa mogu vršiti tek nakon što se dobije odobrenje predsjednika Suda BiH, odnosno suca kojeg on ovlasti i da to odobrenje mora biti u pisanom obliku i s propisanim sadržajem.

24. Stoga, prema mišljenju Ustavnog suda, mjere tajnog prikupljanja podataka bi morao odobriti sud ili nesudski organ koji je dovoljno neovisan o izvršnoj vlasti. Navedeno stajalište Ustavnog suda slijedi praksu Europskog suda za ljudska prava. U presudi Europskog suda za ljudska prava *Szabo i Vissy protiv Mađarske* od 12. siječnja 2016. godine zauzeta su sljedeća stajališta:

75. Centralno pitanje koje je zajedničko i fazi odobrenja mjera nadgledanja i primjeni mjera je odsustvo sudske kontrole. Mjere je odobrio ministar pravde na prijedlog relevantne sigurnosne službe. Što se tiče Suda, ovo nadgledanje koje je visoko političke prirode i koje je obavio ministar pravde i koji se, čini se, formalno neovisan i od TEK-a i od ministra unutrašnjih poslova - nije u mogućnosti da ispuni zahtjev striktne nužnosti u odnosu na ciljeve i sredstva koja su u pitanju.

77. Politička priroda povećava rizik od zloupotrebe. Sud podsjeća da vladavina prava, između ostalog, implicira da miješanje izvršne vlasti u prava pojedinaca mora biti predmet djelotvorne kontrole.

78. Sve raširenija praksa vlada da prenose i između sebe razmjenjuju povjerljive informacije do kojih su došle tajnim nadgledanjem - praksa čija je korist, kada je riječ o borbi protiv međunarodnog terorizma, neupitna i tiče se i razmjene informacija između zemalja članica Vijeća Evrope i drugih jurisdikcija - je opet jedan drugi faktor gdje se zahtijeva posebna pažnja kada je riječ o eksternom nadgledanju i korektivnim mjerama.

79. U ovom kontekstu eksterna, po mogućnosti sudska, a posteriori kontrola tajnog nadgledanja aktivnosti, kada je riječ o individualnim slučajevima i kada je riječ o nadgledanju uopće, dobija na svojoj istinskoj važnosti (vidi takođe presude Klaus i ostali, citirana gore, stavovi 56, 70 i 71; Dumitru Popescu, citirana gore, stav 77; i Kennedy, citirana gore, stavovi 184-101), tako što se pojačava povjerenje građana u postojanje garancija koje se odnose na vladavinu prava i u ovom osjetljivom polju i tako što se omogućava otklanjanje povreda u vezi s bilo kojim oblikom pretrpljene zloupotrebe. Značaj ove kontrole se ne može precijeniti u pogledu važnosti informacija do kojih vlasti dolaze primjenom visoko djelotvornih metoda i procesuiranjem velikih količina informacija, potencijalno i o svakoj osobi, trebao bi, na ovaj ili onaj način, biti povezan sa sumnjivim subjektima ili objektima planiranih terorističkih napada. Sud je uočio nedostatak ovog kontrolnog mehanizma u Mađarskoj.

85. U svakom slučaju Sud podsjeća da je u presudi Klaus i ostali kombinacija mehanizama nadgledanja, bez formalne sudske kontrole, bila prihvatljiva posebno zato što je inicijalnu kontrolu vršio zvaničnik koji je kvalifikovan da obavlja sudsku dužnost. Međutim, mađarska šema davanja odobrenja ne predviđa takvog zvaničnika. Mađarski komesar za fundamentalna ljudska prava nije osoba koja obavlja sudsku dužnost.

25. Međutim, prema osporenim odredbama uporabu ovih mjera može odobriti generalni direktor uz suglasnost predsjedatelja Vijeća ministara ako bi odgađanje prouzročilo

nepopravljivu štetu po sigurnost Bosne i Hercegovine. Dakle, primjena ovih mjera počinje nakon što se pribavi suglasnost predsjedatelja Vijeća ministara. Ustavni sud uočava da se ova iznimka isključivo odnosi na situaciju da postoji dodatna "jača" opasnost po sigurnost Bosne i Hercegovine, tako da bi odsustvo žurnog postupanja i odlaganja primjene za 48 sati, u kojem roku sudac ima obvezu odlučiti o zahtjevu, moglo imati nepopravljivu štetu po sigurnost Bosne i Hercegovine i njezinih građana. Dakle, u odnosu na uvođenje mjera tajnog prikupljanja podataka, odnosno mjera praćenja i pretresa zakonodavac nije predvidio prethodnu suglasnost suca, nego je predvidio prethodno pribavljanje suglasnosti predsjedatelja Vijeća ministara BiH. Ustavni sud ponavlja da efikasna kontrola i od strane nesudskog organa može biti u skladu s Konvencijom pod uvjetom da je takav organ dovoljno neovisan o izvršnoj vlasti. U konkretnom slučaju predsjedatelj Vijeća ministara BiH je upravo izvršna vlast. Nadalje, zakonodavac je predvidio da nakon što odobri uporabu tih mjera, generalni direktor mora odmah obavijestiti suca koji poduzima odgovarajuće radnje kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija u skladu sa ovim zakonom. Ustavni sud nalazi da bi se moglo tumačiti da su odgovarajuće radnje iz osporene odredbe iste one radnje koje poduzima sudac kada odobrava nalog (provjerava ispunjenje uvjeta koje je propisao Zakon). Međutim, zakonodavac nije propisao da generalni direktor upućuje pismeni zahtjev sucu (koji u smislu zakona ima propisan sadržaj), niti je propisao u kojem roku sudac mora ili odobriti ili obustaviti primjenu ovih mjera. Budući da nema roka, mjere praćenja i pretresa traju bez adekvatnog razmatranja opravdanosti sve dok sudac "ne poduzme odgovarajuće radnje" kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija. Osporene odredbe prema kojima, u slučajevima kada postoji dodatna "jača" opasnost po sigurnost Bosne i Hercegovine, primjenu mjera praćenja i pretresa može odobriti generalni direktor nakon što pribavi suglasnost predsjedatelja Vijeća ministara i prema kojima generalni direktor, nakon što odobri primjenu ovih mjera, mora obavijestiti suca koji poduzima "odgovarajuće radnje" kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija ne osiguravaju da se mjere praćenja i pretresa neće uvoditi bez propisnog i adekvatnog razmatranja.

26. Ustavni sud zaključuje da su odredbe članka 78. st. 3., 4. i 5. Zakona protivne odredbama članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 8. Europske konvencije.

VII. Zaključak

27. Ustavni sud zaključuje da su odredbe članka 78. st. 3., 4. i 5. Zakona protivne odredbama članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 8. Europske konvencije jer kod produljenja važnosti naloga nije jasno propisan opseg diskrecije dodijeljene predsjedniku Suda BiH, odnosno sucu kojeg on ovlasti, s obzirom na to da se njegova diskrecija očituje u obliku neograničenih ovlasti kada tumači neodređene pravne termine "u opravdanim slučajevima" i "kad je uvjeren da je nalog i dalje potreban" i kada maksimalno trajanje ovih mjera isključivo ovisi o diskrecijskoj odluci predsjednika Suda BiH, odnosno suca kojeg on ovlasti tako da ne jamče pojedincu odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja u ustavna prava. Osporene odredbe također ne osiguravaju da se mjere praćenja i pretresa neće uvoditi slučajno, neregularno ili bez propisnog i adekvatnog razmatranja.

28. Na temelju članka 59. st. (1) i (2) i članka 61. stavak (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

29. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **У 21/16**, рјешавајући захтјев **Борјане Кришто**, друге замјенице предсједавајућег Представничког дома у вријеме подношење захтјева, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) алинеја б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 61 став 4 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Маргарита Цаца Николовска, потпредсједница
Tudor Pantiru, судија
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Giovanni Grasso, судија
на сједници одржаној 1. јуна 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се захтјев **Борјане Кришто**, друге замјенице предсједавајућег Представничког дома у вријеме подношење захтјева.

Утврђује се да одредбе члана 78 ст. 3, 4 и 5 Закона о Обавјештајно-безбједносној агенцији Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08 и 12/09) нису у складу са одредбама члана I/2 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 61 став 4 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, најкасније у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке усклади одредбе члана 78 ст. 3, 4 и 5 Закона о Обавјештајно-безбједносној агенцији Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08 и 12/09) са одредбама члана I/2 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, у смислу члана 72 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, да у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Борјана Кришто, друга замјеница предсједавајућег Представничког дома у вријеме подношење захтјева (у даљњем тексту: подноситељка захтјева), поднијела је 7. децембра 2016. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности одредаба члана 78 ст. 3, 4 и 5 Закона о Обавјештајно-безбједносној агенцији Босне и Херцеговине ("Службени

гласник БиХ" бр. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08 и 12/09, у даљњем тексту: Закон) са одредбама чл. I/2 и II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција).

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 став (2) Правила Уставног суда, од Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Представничког дома и Дома народа затражено је 20. децембра 2016. године да доставе одговор на захтјев.

3. Представнички дом и Дом народа су 19. јануара 2017. године доставили одговор на захтјев.

4. У складу са чланом 90 став 1 тачка б) Правила Уставног суда, Уставни суд је донио одлуку о изузимању предсједника Уставног суда Мирсада Ћемана и судије Сеаде Палаврић из рада и одлучивања о предметном захтјеву јер су као заступници у Представничком дому Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине учествовали у доношењу Закона чије су одредбе оспорене.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

5. Подноситељка захтјева је истакла да су одредбе члана 78 ст. 3, 4 и 5 Закона противне одредбама чл. I/2 и II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције. Образлажући ове наводе, подноситељка захтјева је навела да су оспорене одредбе непрецизне, недоречене, нејасне, а државним тијелима дају превелика дискрециона овлашћења, тако да су очито подложне како произвољном тумачењу тако и свакој другој злоупотреби, чиме су истовремено и супротне Уставу Босне и Херцеговине. Законодавац у овом члану наводи "оправданим случајевима" и "од по 30 дана ако је увјерен да је налог и даље потребан", што представља неодређене правне појмове, односно они су уједно и претпоставка и мјерило и различити су по својој природи. Чињеница је да ће дуже трајање тајног поступања бити нужно када је ријеч о истраживању тероризма, укључујући међународни тероризам јер само извршење тих дјела понекад може трајати јако дуго. Међутим, Закон није направио нужну дистинкцију између тих дјела и оних која немају та обиљежја и на која се продужавање рокова објективно не треба односити.

6. Подноситељка захтјева је истакла да оспорене одредбе не прецизирају укупно временско трајање примјене тајног поступања, иако наведена продужења смију бити само изнимна и смију се спроводити само ако се докази не могу прибавити на други начин који је блажи за грађане, односно којим се мање задире у уставна права грађана. Принцип владавине права не поставља само захтјев за повиновање власти Уставу и закону већ поставља пред законодавца захтјеве који се тичу квалитета закона. Да би се један општи акт сматрао законом не само у формалном него и у садржајном смислу, тај закон мора да буде у довољној мјери прецизан, јасан и предвидљив, тако да појединац може своје понашање ускладити с њим без страха да ће због нејасних и непрецизних норми бити ускраћен у остваривању загарантованих права или да ће због тога сносити одређене посљедице. Надаље, принцип владавине права обавезује законодавну власт да законом пропише јасна и детаљна правила, као и временско трајање примјене тајног поступања. Појам од по 30 дана омогућава примјену тајног поступања дуги низ година.

7. Подноситељка захтјева је истакла да оспорене одредбе прописују посебан случај одступања од принципа неповредивости тајности писама и других средстава општења, правдан разлозима хитности, када се мјера не налаже на основу одлуке суда, већ на основу одобрења генералног директора Агенције, уз сагласност предсједавајућег. Није јасно да ли под изразом "уз сагласност предсједавајућег" треба подразумијевати само "сагласност предсједавајућег" или сагласност предсједавајућег у писаном облику. Осим тога, мијешање у Уставом загарантована права појединаца од стране извршне власти мора да буде подложно ефикасној контроли коју, по правилу, треба да врши судство због тога што судска контрола пружа најбоље гаранције независности, непристрасности и правилности поступка. Мјере надзора над тајношћу преписке и других средстава комуницирања пружају могућност за различите врсте злоупотреба у прикупљању и обради података о грађанима и правним лицима. Ове мјере могу обухватити и врло широк круг лица будући да њима могу бити обухваћена не само лица у односу на која су мјере одређене већ и сви који су с њима имали комуникацију путем различитих средстава комуницирања. Због наведеног, подноситељка захтјева тврди да је неопходан услов за примјену мјера којима се ограничава право на тајност писама и других средстава општења доношење образложене судске одлуке у писаном облику. Према оспореним одредбама судија предузима одговарајуће радње како би потврдио одобрење или обуставио прикупљање информација у складу са овим законом. Закон није прописао ни рок нити писану одлуку суда. Неодређени правни појам "предузима одговарајуће радње" не може послужити као мјерило. То мјерило треба да буде јасно и прецизно назначено у самом закону.

б) Одговор на захтјев

8. Уставноправна комисија Представничког дома је истакла да је разматрала предметни захтјев, те да је "са четири гласа 'за', три гласа 'против' и без гласова 'уздржан'" констатовала да нема јединствен став по питању усклађености Закона са Уставом Босне и Херцеговине.

9. Уставноправна комисија Дома народа је навела да је размотрила предметни захтјев, те да Уставни суд, у складу са својим надлежностима, одлучи о усаглашености спорног закона са Уставом Босне и Херцеговине.

IV. Релевантни прописи

10. У **Закону о Обавјештајно-безбједносној агенцији Босне и Херцеговине** ("Службени гласник БиХ" бр. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08-З.О. и 12/09 - за потребе ове одлуке коришћена је и неслужбена пречишћена верзија објављена на wwww.parlament.ba) релевантне одредбе гласе:

Члан 1. став 1.

Овим законом оснива се Обавјештајно-безбједносна агенција Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Агенција), која је одговорна за прикупљање, анализирање, обраду и дистрибуцију обавјештајних података у циљу заштите безбједности, укључујући суверенитет, територијални интегритет и уставни поредак Босне и Херцеговине.

Члан 5.

Агенција је одговорна за прикупљање обавјештајних података у вези са пријетњама по безбједност Босне и Херцеговине како унутар тако и ван Босне и Херцеговине, њихово анализирање, обраду и преношење овлаштеним функционерима и тијелима наведеним у члану 6. став 5. овог закона, као и за прикупљање, анализирање и преношење обавјештајних података с циљем пружања помоћи овлаштеним службеним лицима како је дефинисано законима о кривичном поступку у Босни и Херцеговини, те осталим надлежним тијелима у Босни и Херцеговини када је

то потребно ради сузбијања пријетњи по безбједност Босне и Херцеговине.

У смислу овог закона, под "пријетњама по безбједност Босне и Херцеговине" сматраће се пријетње суверенитету, територијалном интегритету, уставном поретку, основама економске стабилности Босне и Херцеговине, као и пријетње по глобалну безбједност које су штетне по Босну и Херцеговину, а нарочито:

а) тероризам, укључујући међународни тероризам;

б) шпијунажа усмјерена против Босне и Херцеговине или штетна по безбједност Босне и Херцеговине на било који други начин;

ц) саботажа усмјерена против виталне националне инфраструктуре Босне и Херцеговине или на други начин усмјерена против Босне и Херцеговине;

д) организовани криминал усмјерен против Босне и Херцеговине или штетан по безбједност Босне и Херцеговине на било који други начин;

е) трговина дрогама, оружјем и људима усмјерена против Босне и Херцеговине или штетна по безбједност Босне и Херцеговине на било који други начин;

ф) незаконита међународна производња оружја за масовно уништење, или њихових компоненти, као и материјала и уређаја који су потребни за њихову производњу;

г) незаконита трговина производима и технологијама које су под међународном контролом;

х) радње кажњиве по међународном хуманитарном праву;

и) дјела организованог насиља или застрашивања националних или вјерских група у Босни и Херцеговини;

[...]

VIII – ПРИКУПЉАЊЕ ИНФОРМАЦИЈА

а) Општа овлаштења

Члан 72.

Агенција је овлаштена да прикупља, анализира, обрађује, чува и дистрибуира обавјештајне податке надлежним тијелима унутар Босне и Херцеговине на начин који је у складу са Уставом Босне и Херцеговине, овим законом и другим релевантним државним законима.

Члан 74.

Током операција, чије је спровођење одобрио генерални директор Агенције, Агенција има овлаштење да прикупља информације:

а) из свих јавнорасположивих извора;

б) од других тијела и институција у Босни и Херцеговини, непосредним приступом бази података осим у случајевима када им је то изричито забрањено законом;

[...]

б) Мјере тајног прикупљања информација за које је потребно одобрење генералног директора.

Члан 76.

Када генерални директор сматра неопходним у циљу испуњавања дужности Агенције утврђених овим законом, Агенција може:

а) прикупљати информације држећи у тајности разлоге за прикупљање информација због њихове безбједносне природе;

б) успоставити тајне контакте са физичким лицима;

[...]

ц) Тајно прикупљање података за које је потребно судско овлаштење.

Члан 77.

Праћење на мјестима која немају јавни карактер, праћење комуникација путем телекомуникационих и других облика електронских уређаја, као и претрес имовине без пристанка власника или лица које привремено заузима ту имовину, може се вршити само у случајевима за које је добијено претходно овлаштење од предсједника Суда Босне и Херцеговине или судије Суда Босне и Херцеговине којег је одредио предсједник Суда Босне и Херцеговине.

Уколико генерални директор има основане разлоге да сматра да су мјере праћења и претреса из овог дијела потребне Агенцији како би могла спровести истраживање о пријетњи по безбједност Босне и Херцеговине, генерални директор упућује писмени захтјев судији за добијање одобрења за таква праћења и претресе.

Сви такви захтјеви морају садржавати сљедеће:

1) Врсту комуникације за коју се предлаже употреба мјера прислушкивања, врсту информација, евиденција, докумената или ствари које су предложене за прикупљање, и средства која ће у ту сврху бити употријебљена;

2) Име лица или лица која су предложена као предмет праћења или претреса;

3) Општи опис мјеста или мјеста која се предлажу за вршење праћења или претреса, уколико је могуће дати општи опис таквог мјеста;

4) Информација којом се образлаже оправданост примјене мјера праћења или претреса како би омогућила Агенцији да спроведе истрагу о пријетњи по безбједност Босне и Херцеговине;

5) Изјава да се тражене информације не могу прикупити у потребном временском периоду ни на један други начин;

6) Рок не дужи од 60 дана на који се тражи важење налога;

7) Информација о свим ранијим захтјевима који су поднесени у вези са лицем или мјестом које је предмет праћења или претреса, датум када је захтјев поднесен, име судије коме је упућен и одлука судије о том захтјеву.

[...]

Судија доноси одлуку у року од 48 часова након подношења захтјева. Није могуће уложити жалбу против ове одлуке.

[...]

Члан 78.

Налог мора садржавати:

а) врсту комуникације која се намјерава прислушкивати, врсту информација, евиденција, докумената или ствари које се морају прикупити, те овлаштења која ће се примијенити у те сврхе;

б) имена лица или лица за чије праћење је налог издат;

ц) општи опис мјеста или мјеста на којима се налог треба извршити уколико се такав опис може дати; и

д) рок важења налога.

Када то сматра одговарајућим, судија такође може прописати одређене услове за извршавање налога.

Налог не може бити одобрен за период дужи од 60 дана. У оправданим случајевима, судија може продужити важност налога на додатне периоде од по 30 дана уколико је увјерен да је налог и даље потребан.

Изузетно од одредби члана 77. овог закона и претходног става овог члана, употребу ових мјера може одобрити генерални директор уз сагласност предсједавајућег Савјета министара БиХ, уколико би одгађање проузроковало непоправљиву штету по безбједност Босне и Херцеговине.

Након што одобри употребу тих мјера, генерални директор мора одмах обавијестити судију, који предузима одговарајуће радње како би потврдио одобрење или

обуставио прикупљање информација, у складу са овим законом.

V. Допустивост

11. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3а) Устава Босне Херцеговине.

12. Члан VI/3а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

а) Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући само на то:

- Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.

- Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући, или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког законодавног вијећа неког ентитета.

13. Предметни захтјев поднијела је друга замјеница предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине. Имајући у виду наведено, а у смислу одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да је предметни захтјев допустив зато што га је поднио овлаштени субјекат, те да не постоји ниједан формални разлог из члана 19 Правила Уставног суда због којег захтјев није допустив.

VI. Меритум

14. Подноситељка захтјева тврди да су одредбе члана 78 ст. 3, 4 и 5 Закона противне одредбама чл. I/2 и II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

15. Уставни суд, прије свега, подсјећа да је Законом основана Агенција с циљем прикупљања обавјештајних података у вези с пријетњама по безбједност БиХ. Закон је дефинисао те пријетње као пријетње суверенитету, територијалном интегритету, уставном поретку, основима економске стабилности Босне и Херцеговине, као и пријетње по глобалну безбједност које су штетне по Босну и Херцеговину, а нарочито: тероризам, укључујући међународни тероризам; шпијунажа усмјерена против Босне и Херцеговине или штетна по безбједност Босне и Херцеговине на било који други начин; саботажа усмјерена против виталне националне инфраструктуре Босне и Херцеговине или на други начин усмјерена против Босне и Херцеговине; организовани криминал усмјерен против Босне и Херцеговине или штетан по безбједност Босне и Херцеговине на било који други начин; трговина дрогама, оружјем и људима усмјерена против Босне и Херцеговине или штетна по безбједност Босне и Херцеговине на било који други начин; незаконита међународна производња оружја за масовно уништење, или њихових компоненти, као и материјала и уређаја који су потребни за њихову производњу; незаконита трговина производима и технологијама које су под међународном контролом; радње кажњиве по међународном хуманитарном праву и дјела организованог насиља или застрашивања националних или вјерских група у Босни и Херцеговини. Уставни суд даље уочава да је законодавац Законом прописао општа овлашћења Агенције у прикупљању информација, да је прецизирао мјере тајног прикупљања информација за које је потребно одобрење генералног директора, те да је прецизирао мјере тајног прикупљања података за које је потребно судско овлашћење. Као мјере тајног прикупљања података за које је потребно судско овлашћење законодавац је прописао: праћење на мјестима која немају јавни карактер, праћење комуникација путем телекомуникационих и других облика електронских уређаја, као и претрес имовине без пристанка власника или лица које привремено заузима ту имовину. Законодавац је одредио да се ове мјере могу вршити само у случајевима за које је добијено претходно овлашћење од предсједника Суда Босне и Херцеговине или судије Суда Босне и Херцеговине којег је одредио предсједник Суда Босне и Херцеговине. Законом је дефинисан садржај захтјева за добијање одобрења за мјере праћења и претреса, те садржај налога.

16. Уставни суд налази да оспорене одредбе члана 78 ст. 3, 4 и 5 Закона гласе:

Налог не може бити одобрен за период дужи од 60 дана. У оправданим случајевима, судија може продужити важност налога на додатне периоде од по 30 дана уколико је увјерен да је налог и даље потребан.

Изузетно од одредби члана 77. овог закона и претходног става овог члана, употребу ових мјера може одобрити генерални директор уз сагласност предсједавајућег Савјета министара БиХ, уколико би одгађање проузроковало непоправљиву штету по безбједност Босне и Херцеговине.

Након што одобри употребу тих мјера, генерални директор мора одмах обавијестити судију, који предузима одговарајуће радње како би потврдио одобрење или обуставио прикупљање информација, у складу са овим законом.

17. Уставни суд уочава два суштинска приговора подноситељке захтјева. У вези с првим приговором подноситељка захтјева тврди да је законодавац код продужења важности налога у овом члану навео "у оправданим случајевима" и "од по 30 дана ако је увјерен да је налог и даље потребан", што неспорно указује да су оспорене одредбе неодређене и непрецизне, а државним тијелима дају превелика дискрециона овлашћења тако да су очито подложне како произвољном тумачењу тако и свакој другој злоупотреби. Осим тога, оспорене одредбе не прецизирају укупно временско трајање примјене тајног поступања.

18. Другим приговором подноситељка захтјева указује да мијешање у загарантована права појединаца од стране извршне власти мора да буде подложно ефикасној контроли. Према оспореним одредбама судија "предузима одговарајуће радње" како би потврдио одобрење или обуставио прикупљање информација. У оспореним одредбама такође није прописан рок, нити писана одлука суда.

19. Уставни суд указује да је у смислу одредбе члана I/2 Устава Босне и Херцеговине Босна и Херцеговина одређена као "демократска држава, која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора". Из наведене одредбе слиједи принцип владавине права који означава систем политичке власти заснован на поштовању устава, закона и других прописа како од стране грађана тако и од самих носилаца државне власти. Принцип владавине права захтијева да сви устави, закони и други прописи који се доносе морају да буду усклађени са уставним принципима. Надаље, концепт владавине права није ограничен само на формално поштовање принципа уставности и законитости, већ захтијева да устав и закони имају одређен садржај, примјерен демократском систему,

тако да служе заштити људских права и слобода у односима грађана и тијела јавне власти, у оквиру демократског политичког система. У смислу наведеног, закон мора да буде у довољној мјери прецизан, јасан и предвидљив, тако да појединац може своје понашање да усклади с тим законом без страха да ће због нејасних и непрецизних норми бити ускраћен у остваривању загарантованих права или да ће због тога да сноси посљедице. У смислу наведеног, законодавац у уређењу области заштите националне безбједности мора уважавати захтјеве које пред њега поставља Устав Босне и Херцеговине, а нарочито оне који произлазе из принципа владавине права.

20. Дакле, Закон је предвидио да се с циљем извршавања задатака Агенције могу одредити мјере праћења на мјестима која немају јавни карактер, праћења комуникација путем телекомуникационих и других облика електронских уређаја, као и претреса имовине без пристанка власника или лица које привремено заузима ту имовину.

21. Уставни суд налази да одлука да се одреде ове мјере доводи до мијешања у право појединца из члана 8 Европске конвенције. Уставни суд даље подсјећа на релевантне ставове из праксе Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд): "Такво мијешање оправдано је у смислу става 2 члана 8 само ако је 'у складу са законом', тежи једном или више легитимних циљева наведених у ставу 2 те је 'нужно у демократском друштву' како би се постигао тај циљ или циљеви […] закон мора испунити услове квалитета: мора бити доступан лицу на које се односи и предвидљив у погледу својих учинака […] Предвидљивост у посебном контексту тајних мјера надзора, као што је пресретање комуникација, не може значити да појединац треба да буде у стању предвидјети када је вјероватно да ће власти пресрести његову или њену комуникацију како би сходно томе могао прилагодити своје понашање. Међутим, када се овлашћења повјерена извршној власти врше у тајности, ризик од произвољности је нарочито очигледан […] Штавише, будући да предметно лице или јавност у цјелини у пракси не могу провјеравати спровођење мјера тајног надзора комуникација, било би противно владавини закона извршној власти или судији додијелити дискрецију која је изражена у виду неограничене моћи. Према томе, закон мора довољно јасно да назначи обим сваке такве дискреције повјерене надлежним органима и начин њене примјене како би се појединцу обезбиједила адекватна заштита од произвољног мијешања." Надаље, Уставни суд подсјећа да је у пресуди *Roman Zakharov против Русије* (види пресуду *Roman Zakharov против Русије*, представка број 47143/06, пресуда од 4. децембра 2015. године) Европски суд истакао: "С обзиром на ризик да систем тајног надзора, успостављен ради заштите националне безбједности, може поткопати, па чак и уништити демократију под кринком њене одбране, Суд се мора увјерити да постоје адекватне и дјелотворне гаранције против злоупотребе […] Суд је сматрао да није неразумно препустити укупно трајање пресретања дискрецији надлежних домаћих органа који су надлежни за издавање и обнављање налога за пресретање, под условом да постоје адекватне мјере заштите, као што је јасна назнака, у домаћем праву, периода након којег налог истиче, услова за обнову налога и околности у којима се налог мора поништити […] Суд узима у обзир неколико фактора приликом процјењивања да ли се процедурама одобравања може обезбиједити да се тајни надзор не одобрава случајно, нерегуларно или без адекватног и прописног разматрања. Ти фактори нарочито укључују орган надлежан за одобравање надзора, његов обим разматрања и садржај одобрења за пресретање. Што се тиче органа надлежног за одобравање надзора, одобравање прислушкивања телефона од стране несудског органа може бити у складу с Конвенцијом […] под условом да је такав орган довољно независан од извршне власти."

22. У конкретном случају законодавац је одредио да у случају да генерални директор Агенције има основане разлоге да сматра да су мјере праћења и претреса потребне Агенцији како би могла спровести истраживање о пријетњи по безбједност Босне и Херцеговине, генерални директор упућује писмени захтјев судији за добијање одобрења за таква праћења и претресе. Уставни суд уочава да је законодавац одредио да налог не може бити одобрен за период дужи од 60 дана, а у оправданим случајевима, судија може продужити важност налога на додатне периоде од по 30 дана ако је увјерен да је налог и даље потребан. Уставни суд налази да из оспорене одредбе не произлази који су то оправдани случајеви, односно није прецизирано у којим случајевима ће судија да одобри продужење важности налога. Осим тога, одредба садржи и неодређени појам "ако је увјерен да је налог и даље потребан". Дакле, произлази да судија за претходни поступак нема прецизна мјерила у закону према којима би могао да продужи важност налога. Осим тога, Закон не прописује обавезу директора Агенције да доставља било какве додатне информације, ни образложења на основу којих би судија продужио важност налога. Уставни суд даље налази да је законодавац јасно назначио период након којег важност налога истиче. Међутим, законодавац није одредио колико пута важност налога може бити продужена, односно обновљена, тј. не прописује максималну дужину трајања ових мјера. Дакле, колико ће максимално трајати ове мјере искључиво зависи од дискреционе одлуке предсједника Суда БиХ, односно судије којег он овласти. Уставни суд понавља да би према стандардима Европског суда, будући да се ради о тајним мјерама које нису подложне преиспитивању од стране лица на која се оне односе или шире јавности, било супротно владавини права да се законска дискреција додијељена извршној власти или судији очитује у облику неограничених овлашћења, тако да закон мора довољно јасно прописивати обим такве дискреције додијељене надлежним тијелима, те начин њеног остваривања који појединцу гарантује одговарајућу заштиту од произвољног мијешања. У конкретном случају, оспорене одредбе на основу којих се продужава важност налога нису јасно прописале обим дискреције додијељене предсједнику Суда БиХ, односно судији којег он овласти с обзиром да се његова дискреција очитује у облику неограничених овлашћења кад тумачи те неодређене правне термине "у оправданим случајевима" и "кад је увјерен да је налог и даље потребан" и када максимално трајање ових мјера искључиво зависи од дискреционе одлуке предсједника Суда БиХ, односно судије којег он овласти тако да не гарантују појединцу одговарајућу заштиту од произвољног мијешања.

23. Надаље, Уставни суд понавља да према пракси Европског суда, Европски суд узима у обзир неколико фактора приликом процјењивања да ли се процедурама одобравања може обезбиједити да се тајни надзор не одобрава случајно, нерегуларно или без адекватног и прописног разматрања. Ти фактори нарочито укључују орган надлежан за одобравање надзора, његов обим разматрања и садржај одобрења за пресретање. Што се тиче органа надлежног за одобравање надзора, одобравање прислушкивања телефона од стране несудског органа може бити у складу с Конвенцијом под условом да је такав орган довољно независан од извршне власти. Уставни суд

генерално подсјећа да мјере тајног прикупљања података пружају могућност за различите врсте злоупотреба у прикупљању и обради података. На примјер прислушкивање и снимање разговора и коришћење података о успостављеним комуникацијама могу погодити велики број лица. Значи мјерама тајног прикупљања података не морају бити обухваћена само лица у односу на која су мјере одређене него и сви који су с тим лицима имали комуникацију. Из наведених разлога законодавац је одредио да се мјере праћења и претреса могу вршити тек након што се добије одобрење предсједника Суда БиХ, односно судије којег он овласти и да то одобрење мора да буде у писаном облику и с прописаним садржајем.

24. Стога, према мишљењу Уставног суда, мјере тајног прикупљања података би морао да одобри суд или несудски орган који је довољно независан од извршне власти. Наведени став Уставног суда слиједи праксу Европског суда за људска права. У пресуди Европског суда за људска права *Szabo и Vissy против Мађарске* од 12. јануара 2016. године заузети су сљедећи ставови:

75. Централно питање које је заједничко и фази одобрења мјера надгледања и примјени мјера је одсуство судске контроле. Мјере је одобрио министар правде на приједлог релевантне сигурносне службе. Што се тиче Суда, ово надгледање које је високо политичке природе и које је обавио министар правде и који се, чини се, формално неовисан и од ТЕК-а и од министра унутрашњих послова - није у могућности да испуни захтјев стриктне нужности у односу на циљеве и средства која су у питању.

77. Политичка природа повећава ризик од злоупотребе. Суд подсјећа да владавина права, између осталог, имплицира да мијешање извршне власти у права појединаца мора бити предмет дјелотворне контроле.

78. Све раширенија пракса влада да преносе и између себе размјењују повјерљиве информације до којих су дошле тајним надгледањем - пракса чија је корист, када је ријеч о борби против међународног тероризма, неупитна и тиче се и размјене информација између земаља чланица Вијећа Европе и других јурисдикција - је опет један други фактор гдје се захтијева посебна пажња када је ријеч о екстерном надгледању и корективним мјерама.

79. У овом контексту екстерна, по могућности судска, а posteriori контрола тајног надгледања активности, када је ријеч о индивидуалним случајевима и када је ријеч о надгледању уопће, добија на својој истинској важности (види такође пресуде Klaus и остали, цитирана горе, ставови 56, 70 и 71; Dumitru Popescu, цитирана горе, став 77; и Kennedy, цитирана горе, ставови 184-101), тако што се појачава повјерење грађана у постојање гаранција које се односе на владавину права и у овом осјетљивом пољу и тако што се омогућава отклањање повреда у вези с било којим обликом претрпљене злоупотребе. Значај ове контроле се не може прецијенити у погледу важности информација до којих власти долазе примјеном високо дјелотворних метода и процесуирањем великих количина информација, потенцијално и о свакој особи, требао би, на овај или онај начин, бити повезан са сумњивим субјектима или објектима планираних терористичких напада. Суд је уочио недостатак овог контролног механизма у Мађарској.

85. У сваком случају Суд подсјећа да је у пресуди Klaus и остали комбинација механизама надгледања, без формалне судске контроле, била прихватљива посебно зато што је иницијалну контролу вршио званичник који је квалификован да обавља судску дужност. Међутим, мађарска шема давања одобрења не предвиђа таквог званичника. Мађарски комесар за фундаментална људска права није особа која обавља судску дужност.

25. Међутим, према оспореним одредбама употребу ових мјера може одобрити генерални директор уз сагласност предсједавајућег Савјета министара ако би одгађање проузроковало непоправљиву штету по безбједност Босне и Херцеговине. Дакле, примјена ових мјера почиње након што се прибави сагласност предсједавајућег Савјета министара. Уставни суд уочава да се овај изузетак искључиво односи на ситуацију да постоји додатна "јача" опасност по безбједност Босне и Херцеговине, тако да би одсуство хитног поступања и одлагања примјене за 48 часова, у којем року судија има обавезу одлучити о захтјеву, могло имати непоправљиву штету по безбједност Босне и Херцеговине и њених грађана. Дакле, у односу на увођење мјера тајног прикупљања података, односно мјера праћења и претреса законодавац није предвидио претходну сагласност судије, него је предвидио претходно прибављање сагласности предсједавајућег Савјета министара БиХ. Уставни суд понавља да ефикасна контрола и од стране несудског органа може бити у складу с Конвенцијом под условом да је такав орган довољно независан од извршне власти. У конкретном случају предсједавајући Савјета министара БиХ је управо извршна власт. Надаље, законодавац је предвидио да након што одобри употребу тих мјера, генерални директор мора одмах обавијестити судију који предузима одговарајуће радње како би потврдио одобрење или обуставио прикупљање информација у складу са овим законом. Уставни суд налази да би се могло тумачити да су одговарајуће радње из оспорене одредбе исте оне радње које предузима судија када одобрава налог (провјерава испуњење услова које је прописао Закон). Међутим, законодавац није прописао да генерални директор упућује писмени захтјев судији (који у смислу закона има прописан садржај), нити је прописао у којем року судија мора или одобрити или обуставити примјену ових мјера. Будући да нема рока, мјере праћења и претреса трају без адекватног разматрања оправданости све док судија "не предузме одговарајуће радње" како би потврдио одобрење или обуставио прикупљање информација. Оспорене одредбе према којима, у случајевима када постоји додатна "јача" опасност по безбједност Босне и Херцеговине, примјену мјера праћења и претреса може одобрити генерални директор након што прибави сагласност предсједавајућег Савјета министара и према којима генерални директор, након што одобри примјену ових мјера, мора обавијестити судију који предузима "одговарајуће радње" како би потврдио одобрење или обуставио прикупљање информација не обезбјеђују да се мјере праћења и претреса неће уводити без прописног и адекватног разматрања.

26. Уставни суд закључује да су одредбе члана 78 ст. 3, 4 и 5 Закона противне одредбама члана I/2 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције.

VII. Закључак

27. Уставни суд закључује да су одредбе члана 78 ст. 3, 4 и 5 Закона противне одредбама члана I/2 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције јер код продужења важности налога није јасно прописан обим дискреције додијељене предсједнику Суда БиХ, односно судији којег он овласти, с обзиром на то да се његова дискреција очитује у облику неограничених овлашћења када тумачи неодређене правне термине "у оправданим случајевима" и "кад је увјерен да је налог и даље потребан" и

када максимално трајање ових мјера искључиво зависи од дискреционе одлуке предсједника Суда БиХ, односно судије којег он овласти тако да не гарантују појединцу одговарајућу заштиту од произвољног мијешања у уставна права. Оспорене одредбе такође не обезбјеђују да се мјере праћења и претреса неће уводити случајно, нерегуларно или без прописног и адекватног разматрања.

28. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 61 став (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

29. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

626

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 2/17**, rješavajući zahtjev **Okružnog suda u Banjaluci (sudija Milan Blagojević)**, na osnovu člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) alineja b) i člana 59. st. (1) i (2) i člana 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Margarita Caca Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudija
na sjednici održanoj 1. juna 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI MERITUMU

Usvaja se zahtjev **Okružnog suda u Banjaluci (sudija Milan Blagojević).**

Utvrđuje se da član 93. stav 4. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) nije u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Narodnoj skupštini Republike Srpske, u skladu sa članom 61. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da najkasnije u roku od šest mjeseci od objave ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" usaglasi član 93. stav 4. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Narodnoj skupštini Republike Srpske da, u skladu sa članom 72. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku iz prethodnog stava obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o mjerama preduzetim s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Okružni sud u Banjaluci (sudija Milan Blagojević, u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva) podnio je 13. marta 2017. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 93. stav 4. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14, u daljnjem tekstu: ZIPRS).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Narodna skupština RS) zatraženo je 16. marta 2016. godine da dostavi odgovor na zahtjev.

3. Narodna skupština RS je dostavila odgovor 11. aprila 2017. godine.

III. Zahtjev

a) Činjenice predmeta povodom kojeg je podnesen zahtjev

4. Podnosilac zahtjeva je naveo da je u toku izvršni postupak u kojem podnosilac zahtjeva kao drugostepeni sud treba odlučiti o žalbi podnesenoj protiv Rješenja Osnovnog suda u Gradišci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 72 0 I 019851 15 I 2 od 31. oktobra 2016. godine, kojim je odbačena kao neblagovremena žalba izvršenika P. D. izjavljena protiv Rješenja o dosudi Osnovnog suda broj 72 0 I 019851 11 I od 24. augusta 2016. godine. Naime, navedenim rješenjem o dosudi od 24. augusta 2016. godine nekretnine izvršenika P. D. preciznije označene u izreci tog rješenja su dosuđene i predate kupcu – tražiocu izvršenja, Bobar banci A.D. Bijeljina u likvidaciji. U pouci o pravnom lijeku je navedeno da je žalba protiv tog rješenja dozvoljena i da se podnosi u roku od osam dana, a rok počinje teći istekom trećeg dana od dana isticanja rješenja o dosudi na oglasnoj tabli suda. Žalba izvršenika P. D. protiv rješenja o dosudi odbačena je kao neblagovremena rješenjem Osnovnog suda od 31. oktobra 2016. godine.

5. Iz obrazloženja rješenja od 31. oktobra 2016. godine, kako je istakao podnosilac zahtjeva, proizlazi da je navedeno rješenje o dosudi nekretnine dostavljeno svim učesnicima u postupku njegovim objavljivanjem na oglasnoj tabli prvostepenog suda 29. augusta 2016. godine. Stoga je prvostepeni sud utvrdio da je rok za izjavljivanje žalbe počeo teći 2. septembra 2016. godine i da je istekao protekom 9. septembra 2016. godine. Navedeno stoga što se, saglasno zakonskoj odredbi člana 93. stav 4. ZIPRS, istekom trećeg dana od dana isticanja rješenja o dosudi nekretnine na oglasnoj tabli suda smatra da je to rješenje dostavljeno svim licima pa je, opet saglasno istoj odredbi, od tada počeo da teče rok za izjavljivanje žalbe protiv tog rješenja. U konkretnom predmetu izvršenik P. D. je 25. oktobra 2016. godine izjavio žalbu protiv rješenja o dosudi, zbog čega ju je prvostepeni sud odbacio kao neblagovremenu rješenjem od 31. oktobra 2016. godine. Izvršenik je protiv tog rješenja o odbačaju žalbe izjavio dozvoljenu žalbu o kojoj podnosilac zahtjeva treba da odluči u predmetu koji se kod podnosioca zahtjeva vodi pod brojem 72 0 I 019851 16 Gž 2.

b) Navodi iz zahtjeva

6. Podnosilac zahtjeva smatra da odredba člana 93. stav 4. ZIPRS (u daljnjem tekstu: sporna odredba) nije kompatibilna odredbi člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), kao i članu 14. stav 1. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljnjem tekstu: MPGPP). Naime, podnosilac zahtjeva navodi da nije sporno, odnosno da je očigledno, da je predmetno pitanje u neposrednoj vezi s pravom na pravično suđenje pred sudom, koje

je zagarantirano prethodno navedenim odredbama Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno Evropske konvencije te MPGPP. Dalje je istakao da pravičnog suđenja nema ako nema pristupa sudu, te da taj pristup mora biti suštinski, a ne samo formalan. Naveo je da u praksi postoje određena ograničenja tog pristupa, npr. zbog zastarjelosti ili ograničenja pristupa maloljetnicima ili duševno bolesnim licima, ali se ni takvim ograničenjima ne smije ugroziti, a kamoli povrijediti sama suština prava na suđenje. Podnosilac zahtjeva zaključuje da se spornom odredbom povređuje sama suština prava na suđenje, u odsustvu kojeg nema ni pravičnog suđenja u bilo kom sudskom postupku, pa tako ni u izvršnom sudskom postupku. Smatra da pravično suđenje izostaje kada zakonodavac, kao u konkretnom slučaju, propiše da se sudska odluka (o dosudi), kojom se dotadašnji vlasnik nekretnine razvlašćuje tako što se ista nekretnina dosuđuje drugom licu, ne dostavlja nijednom od njih lično, već se samo stavlja na oglasnu tablu suda. U takvoj situaciji, po mišljenju podnosioca zahtjeva, zakonom se nameće ne samo neproporcionalan već i neopravdan i nelegitiman zahtjev da ta lica praktično moraju sve vrijeme biti prisutna kod oglasne table suda kako bi samo na takav način saznala za takvu sudsku odluku. Ako tako ne postupe, kako je naveo podnosilac zahtjeva, izgubit će prema važećem zakonskom "rješenju" pravo na žalbu. Time im se, po ocjeni podnosioca zahtjeva, eklatantno i protivpravno uskraćuje sama suština prava na suđenje, a time i pravo na pravično suđenje.

7. Sporna odredba je, smatra podnosilac zahtjeva, inkompatibilna s navedenim hijerarhijski višim pravnim propisima, ali je i iracionalna ako se uzme u obzir prethodno izložena argumentacija. Protivpravnost i iracionalnost sporne odredbe, kako je istaknuto, ne mogu se nadomjestiti time što iz nje proizlazi da se učesnicima u ovom postupku prethodno dostavlja zaključak o prodaji nekretnine. Naime, rješenje o dosudi nekretnine je sudska odluka protiv koje je, za razliku od zaključka (član 12. stav 6. ZIPRS), zakonom dozvoljeno izjavljivanje žalbe, pa ako je tako, a jeste, onda je pravu na pravično suđenje jedino inherentno da se ta odluka (rješenje o dosudi nekretnine) prethodno dostavi strankama, a ne da se uspostavlja neustavna fikcija da je dovoljno da se takva odluka samo stavi na oglasnu tablu suda i da se po proteku tri dana od toga smatra (neustavna fikcija) da je izvršena njena dostava svim učesnicima u postupku, pa tako i onima o čijim imovinskim (građanskim) pravima je njome odlučeno.

8. Podnosilac zahtjeva je u zaključku istakao da je pravu na pravično suđenje inherentno jedino to da se zakonom propiše da se navedene sudske odluke dostavljaju strankama o čijim pravima i pravnim interesima je odlučivano tom odlukom, a ne da se propiše da se sudska odluka dostavlja samo njenim stavljanjem na oglasnu tablu suda i da rok za žalbu protiv te odluke počinje teći po proteku određenog broja dana (ovdje tri dana) od dana isticanja sudske odluke na oglasnoj tabli suda. Svako drugo poimanje, po mišljenju podnosioca zahtjeva, vodi u kršenje ljudskog i građanskog prava na pravično suđenje, što se ne može opravdati bilo kakvim javnim interesom.

c) Odgovor na zahtjev

9. Narodna skupština RS u odgovoru na zahtjev istakla je da nisu osnovani navodi podnosioca zahtjeva da je sporna odredba u suprotnosti sa članom II/3.e) Ustava BiH i članom 6. stav 1. Evropske konvencije. Dalje je navedeno da je puno pravo i obaveza zakonodavca da, kao što je to i učinio donoseći ZIPRS pa i spornu odredbu, definira pravni okvir postupanja subjekata prava u konkretnoj stvari u izvršnom postupku. Ove okvire definira zakonodavac rukovodeći se javnim interesom i razlozima cjelishodnosti. Izvršni postupak, kako je dalje navedeno, predstavlja sveobuhvatno provođenje prinudnog ostvarenja potraživanja na osnovu izvršnih i vjerodostojnih isprava. Posmatrajući spornu odredbu u domenu određenog postupka, Narodna skupština RS smatra da je uočljivo da konkretno pozitivno zakonsko rješenje udovoljava zahtjevima proporcionalnosti između interesa pojedinca i javnog interesa.

10. Dalje je navedeno da pravila o načinu dostavljanja koja su propisana spornom odredbom poznaju i drugi propisi, a posebno Zakon o stečaju ("Službeni glasnik RS" broj 16/16) u kojem je posebno regulirano da u slučaju prodaje – unovčenja nekretnine prodaja se vrši po pravilima ZIPRS. U tom smislu, kako je dalje istaknuto, u članu 25. stav 2. Zakona o stečaju je propisano da se dostava smatra izvršenom objavljivanjem na oglasnoj tabli suda, elektronskoj tabli suda i u "Službenom glasniku RS", uključujući i slučajeve za koje taj zakon propisuje ličnu dostavu. U stavu 6. navedenog člana je propisano da se dostava smatra izvršenom istekom pet radnih dana od dana objavljivanja. Također je u članu 156. Zakona o stečaju kojim je reguliran postupak unovčenja nekretnina u stavu 7. propisano da ako skupština povjerilaca odbije da odredi uvjete i način unovčenja nekretnina stečajnog dužnika, nekretnine se unovčavaju u skladu s pravilima izvršnog postupka ako to nije u suprotnosti s odredbama navedenog zakona.

11. Dalje je navedeno da je zakonodavac također imao u vidu da se zaključak o prodaji nekretnina (član 82. ZIPRS) dostavlja strankama, zatim licima koja imaju prvenstveno pravo namirenja ili pravo namirenja istog ranga kao i tražioci izvršenja, licima koja imaju upisano pravo ili zakonsko pravo preče kupovine i nadležnom organu poreske uprave. Dakle, zaključak o prodaji se dostavlja svim zainteresiranim licima, tako da je članom 93. stav 1. istog zakona propisano da nakon polaganja cijene sud rješenjem dosuđuje nekretninu kupcu (rješenje o dosudi). Ovakvim rješenjem se određuje da se prodana nekretnina predaje kupcu, a nadležnom organu da se pravo vlasništva upiše u korist kupca. Istaknuto je da rješenje o dosudi nije akt kojim se meritorno odlučuje o nečijem pravu vlasništva, već akt kojim se realizira već donesena odluka nadležnog organa i omogućuje prodaja u izvršnom postupku. Protiv navedenog rješenja nije dozvoljen prigovor, ali je dozvoljena žalba, s tim što se smatra da je takvo rješenje dostavljeno svim licima istekom trećeg dana od njegove objave na oglasnoj tabli. Narodna skupština RS smatra da sporna odredba ima svoj praktični značaj, jer bi zbog nemogućnosti da se svim strankama dostavi navedeno rješenje bilo dovedeno u pitanje okončanje izvršnog postupka. Istaknuto je da ZIPRS nudi povoljna i cjelishodna zakonska rješenja koja nisu u suprotnosti s Ustavom BiH i Evropskom konvencijom. S obzirom na iznesene činjenice, Narodna skupština RS je predložila da se odbije zahtjev podnosioca zahtjeva za ocjenu ustavnosti sporne odredbe, jer nije zasnovan na Ustavu BiH, Evropskoj konvenciji, kao i članu 14. stav 1. MPGPP.

IV. Relevantni propisi

12. **Zakon o izvršnom postupku** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Sadržaj zakona

(1) Ovim zakonom uređuje se postupak po kojem sudovi u Republici Srpskoj sprovode prinudno ostvarenje potraživanja na osnovu izvršnih i vjerodostojnih isprava (u daljem tekstu: izvršni postupak) ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Odredbe ovog zakona ne primjenjuju se na postupke izvršenja propisane posebnim zakonom.

Član 5. stav 1.

Hitnost i redoslijed postupanja

(1) U postupku izvršenja sud je dužan da postupa hitno.

Član 10. stav 1.

Dostavljanje

(1)Po pravilima o dostavljanju tužbe iz Zakona o parničnom postupku dostavlja se rješenje po prijedlogu za izvršenje, rješenje po prigovoru na rješenje o izvršenju, rješenje o izricanju novčane kazne i zaključak iz člana 37. ovog zakona.

Član 12. stav 4.

Pravni lijekovi

(4) Protiv rješenja donesenog po prigovoru može se izjaviti žalba u roku od osam dana od dana dostave rješenja. O žalbi odlučuje sud drugog stepena.

Član 68.

Izvršne radnje

Izvršenje na nepokretnosti sprovodi se zabilježbom izvršenja u zemljišnoj knjizi, utvrđivanjem vrijednosti nepokretnosti, prodajom nepokretnosti i namirenjem tražioca izvršenja iz iznosa dobijenog prodajom.

Član 80. stav 1.

Način utvrđivanja vrijednosti

(1) O načinu utvrđivanja vrijednosti nepokretnosti sud će odlučiti zaključkom odmah nakon što donese rješenje o izvršenju. Ako je to potrebno, sud će prije donošenja zaključka održati ročište sa strankama.

(...).

Član 82. st. 1, 3. i 6.

Zaključak o prodaji

(1) Nakon sprovođenja postupka za utvrđivanje vrijednosti nepokretnosti sud donosi zaključak o prodaji nepokretnosti kojim se utvrđuje vrijednost nepokretnosti i određuju način i uslovi prodaje, te vrijeme i mjesto prodaje, ako se prodaja vrši putem javnog nadmetanja.

(3) Zaključak o prodaji objavljuje se na sudskoj oglasnoj tabli i po ocjeni suda na drugi odgovarajući način.

(6) Zaključak o prodaji dostavlja se strankama, licima koja imaju prvenstveno pravo namirenja ili pravo namirenja istog ranga kao i tražilac izvršenja, licima koja imaju upisano ili zakonsko pravo preče kupovine i nadležnom organu Poreske uprave.

Član 92. st. 1. i 8.

Polaganje cijene

(1) Ponuđač sa najvišom ponudom na ročištu plaća ukupnu prodajnu cijenu umanjenu za položeno obezbjeđenje, polaganjem cijene sudu u roku koji je sud odredio, a koji ne može biti duži od 30 dana od dana objavljivanja zaključka iz stava 6. člana 90. ovog zakona na sudskoj tabli.

(8) Ako je tražilac izvršenja kupac a ne postoje druga lica čija se potraživanja namiruju iz prodajne cijene prije njega, nije obavezan položiti cijenu sudu do visine svog potraživanja.

Član 93.

Predaja nepokretnosti kupcu

(1) Nakon polaganja cijene sud rješenjem dosuđuje nepokretnost kupcu (rješenje o dosudi).

(2) Rješenjem iz stava 1. ovog člana sud određuje da se nepokretnost preda kupcu, a zemljišno knjižnom sudu da se izvrši upis promjene prava svojine, te brišu prava trećih za koje je to rješenjem određeno.

(3) Protiv rješenja o dosudi nije dozvoljen prigovor ali se može izjaviti žalba.

(4) Rješenje iz stava 1. ovog člana objavljuje se na oglasnoj tabli. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra se da je rješenje dostavljeno svim licima kojima se dostavlja zaključak o prodaji, te svim učesnicima u nadmetanju.

Član 94.

Zaštita prava kupca

Ukidanje ili preinačenje rješenja o izvršenju poslije sprovođenja rješenja o dosudi nepokretnosti nema uticaja na pravo svojine kupca stečeno po odredbama člana 93. ovog zakona.

Član 96.

Namirenje tražilaca izvršenja

Kada se pristupa namirenju

Sud pristupa namirenju tražilaca izvršenja odmah nakon donošenja rješenja o dosudi.

V. Dopustivost

13. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredbe člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine.

Član VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

c) Ustavni sud je nadležan u pitanjima koja mu je proslijedio bilo koji sud u Bosni i Hercegovini u pogledu toga da li je zakon, o čijem važenju njegova odluka ovisi, kompatibilan sa ovim Ustavom, sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili u pogledu postojanja ili domašaja nekog opšteg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

14. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnio je Okružni sud u Banjaluci (sudija Milan Blagojević), što znači da je zahtjev podnijelo ovlašteno lice iz člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 5/10* od 26. novembra 2010. godine, tač. 7-14, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 37/11). Imajući u vidu odredbe člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud smatra da je ovaj zahtjev dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 19. stav (1) Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev ne bi bio dopustiv.

VI. Meritum

15. Podnosilac zahtjeva traži da Ustavni sud odluči o kompatibilnosti sporne odredbe ZIPRS sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i članom 14. stav 1. MPGPP.

16. Sporna odredba ZIPRS glasi:

Član 93. stav 4.

(4) Rješenje iz stava 1. ovog člana (rješenje o dosudi) objavljuje se na oglasnoj tabli. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra se da je rješenje dostavljeno svim licima kojima se dostavlja zaključak o prodaji, te svim učesnicima u nadmetanju.

Pravo na pravično suđenje

17. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(…)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

18. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. […]

19. Ustavni sud zapaža da podnosilac zahtjeva problematizira spornu odredbu zbog toga što se rješenje o dosudi ne dostavlja lično strankama ni bilo kojim drugim učesnicima u postupku o čijim se pravima i interesima odlučivalo, te da se

nakon proteka tri dana od isticanja na oglasnoj tabli suda smatra da je navedeno rješenje dostavljeno svim licima kojima se prema zakonu rješenje o dosudi dostavlja i da od tada teče rok za žalbu. Ustavni sud dalje zapaža da se rješenje o dosudi dostavlja *[...] svim licima kojima se dostavlja zaključak o prodaji, te svim učesnicima u nadmetanju*. Nadalje, shodno članu 82. stav 6. ZIPRS zaključak o prodaji nekretnine se dostavlja *[...] strankama, licima koja imaju prvenstveno pravo namirenja ili pravo namirenja istog ranga kao i tražilac izvršenja, licima koja imaju upisano ili zakonsko pravo preče kupovine i nadležnom organu Poreske uprave*, što u konkretnom slučaju znači da se navedenim licima dostavlja i rješenje o dosudi.

20. Ustavni sud ističe da je Narodna skupština RS kao donosilac sporne odredbe u svom odgovoru navela da se kao zakonodavac rukovodila javnim interesom i razlozima cjelishodnosti. S tim u vezi Ustavni sud zapaža da je javni interes prepoznat u potrebi da se izvršni postupak okonča na način koji je hitan, efikasan i ekonomičan s jedne strane, a da pri tome s druge strane nije stavljen pretjeran teret na zainteresirana lica koja imaju pravo i interes za izjavljivanje žalbe protiv konkretnog rješenja o dosudi.

21. Ustavni sud zapaža da predmetni zahtjev pokreće pitanje procesnih garancija stranaka u vezi s pravom na izjavljivanje žalbe s jedne strane, i načela hitnosti izvršnog postupka s druge strane, u smislu da se prinudno ostvarenje potraživanja na zahtjev tražioca izvršenja izvrši u što kraćem roku. Međutim, iako je načelo hitnosti posebno izraženo u izvršnom postupku, po ocjeni Ustavnog suda navedeno načelo se ne bi moglo tumačiti na način da prevagne samu suštinu prava na fer i pravično suđenje, u smislu osnovnih procesnih garancija strana u postupku pred sudovima.

22. Odredbom člana 5. ZIPRS kao osnovno načelo izvršnog postupka propisano je *načelo hitnosti*. Navedeno načelo u izvršnom postupku se ogleda kroz propisivanje kraćih rokova za preuzimanje pojedinih izvršnih radnji bilo od stranaka ili suda. U suštini radi se o zahtjevu iskazanom u načelima ekonomičnosti i efikasnosti izvršnog postupka, te pravovremenosti pružanja pravne zaštite tražiocu izvršenja, te je u dosadašnjoj pravnoj teoriji isticano da je hitnost postupanja primarno interes tražioca izvršenja, indirektno i izvršenika, jer se smanjuju troškovi i brzo otklanja neizvjesnost u pravnoj poziciji subjekata.

23. Na navedeno načelo Ustavni sud je ukazivao u svojim odlukama u kojima je naglašavao da u izvršnom postupku, zbog same njegove prirode, treba postupati hitno, kako je to propisano odredbom člana 5. ZIPRS (vidi, Ustavni sud, *AP 5668/14* od 14. maja 2015. godine, stav 26, AP *5401/14* od 24. aprila 2015. godine, stav 24, *AP 5156/14* od 17. marta 2015. godine, stav 23, dostupne na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). U navedenim predmetima Ustavni sud je utvrdio kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, zbog toga što izvršni postupak nije okončan u razumnom roku.

24. Međutim, i pored navedenog načela hitnosti koje je neprikosnoveno u izvršnom postupku za Ustavni sud se postavlja pitanje proceduralnih garancija u pogledu prava na izjavljivanje žalbe prema članu 93. stav 3. ZIPRS (*Protiv rješenja o dosudi nije dozvoljen prigovor, ali se može izjaviti žalba)*. S tim u vezi Ustavni sud zapaža da "pravo žalbe višem sudu nije definirano niti se podrazumijeva u članu 6. stav 1. Evropske konvencije". Međutim, ako je žalba omogućena i bila je podnesena, a sud tog stepena pozvan da "utvrdi" činjenice, prvi stav člana 6. Evropske konvencije je primjenjiv (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Delcourt protiv Belgije*, presuda od 17. januara 1970. godine, Serija A, broj 11, str. 14-15). Ustavni sud ističe da, iako član 6. stav 1. Evropske konvencije ne podrazumijeva pravo žalbe višem sudu, ako se zakonom ovo pravo propiše onda se moraju osigurati garancije za njegovu dosljednu primjenu, putem jasne i precizne norme.

25. Evropski sud za ljudska prava je u odluci *Muscat protiv Malte* naveo da Sud ponavlja da član 6. Konvencije ne obavezuje države ugovornice da formiraju apelacione sudove. Međutim, tamo gdje takvi sudovi postoje, moraju se poštovati zahtjevi člana 6, tako da se na primjer garantira parničnim strankama djelotvorno pravo na pristup sudu za utvrđivanje njihovih "građanskih prava i obaveza". "Pravo na sud", čiji jedan aspekt čini i pravo na pristup, nije apsolutno, ono podliježe ograničenjima koja su dozvoljena implicitno, naročito kada se radi o uvjetima dopustivosti žalbe, budući da po svojoj prirodi poziva na reguliranje od države koja uživa određeno polje diskrecijskog odlučivanja u ovom pogledu. Međutim, ova ograničenja ne smiju ograničavati ili smanjivati pristup lica na takav način ili u takvoj mjeri da sama suština prava bude narušena (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Muscat protiv Malte*, presuda od 17. jula 2012. godine, tačka 42). Pravila kojima se uređuju formalni koraci koje treba preduzeti, te rokovi kojih se treba pridržavati prilikom podnošenja žalbe, usmjereni su na pravilno izvršavanje pravde i poštovanje, naročito principa pravne sigurnosti. S obzirom na to da je to tako, pravila o kojima se radi, ili način na koji se primjenjuju, ne bi trebali da spriječe parnične stranke da koriste dostupni pravni lijek. Međutim, oni kojih se to tiče moraju očekivati primjenu tih pravila. Obavezujuće je za zainteresirano lice da pokaže posebnu pažljivost u odbrani svojih interesa (*op. cit. Muscat protiv Malte*, tačka 44).

26. Ustavni sud naglašava da zakonske odredbe, koje reguliraju pitanje rokova, moraju i stvarno dati mogućnost građaninu da ostvari svoje određeno pravo, čijim istekom gubi mogućnost ostvarivanja tog prava. Taj rok mora biti realan (vidi, Ustavni sud, *AP 1524/06* od 8. novembra 2007. godine, stav 33, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

27. U pogledu sporne odredbe, Ustavni sud zapaža da je tom odredbom zakonodavac propisao da se istekom trećeg dana od dana isticanja rješenja o dosudi na oglasnoj tabli suda smatra da je to rješenje dostavljeno svim licima kojima se prema zakonu rješenje dostavlja. Nadalje, članom 12. stav 4. ZIPRS je propisano da se žalba protiv rješenja može izjaviti u roku od osam dana od dana dostave. S tim u vezi Ustavni sud zapaža da zakonodavac pretpostavlja obavezu za sva lica koja imaju interes da ulože žalbu protiv rješenja o dosudi da prate datum isticanja rješenja na oglasnoj tabli (a da pri tome nemaju nikakvih vremenskih indikacija kada će se to dogoditi), kako bi utvrdili početak roka za žalbu. Dakle, isticanje rješenja o dosudi na oglasnoj tabli suda je zapravo neizvjesni događaj za koji nije određen precizan datum kada će se dogoditi. Imajući u vidu da se rješenje o dosudi donosi nakon polaganja cijene (član 93. stav 1. ZIPRS), zatim da je za polaganje cijene propisan rok koji određuje sud, a koji ne može biti duži od 30 dana od dana objavljivanja zaključka o prodaji (član 92. stav 1. ZIPRS), Ustavni sud zapaža da su u navedenom periodu, koji je vremenski neizvjestan, zainteresirana lica dužna da svakodnevno provjeravaju oglašavanje rješenja o dosudi na oglasnoj tabli kako bi sačuvali rok za žalbu. Ustavni sud smatra da je zbog neizvjesnosti kada će rješenje o dosudi biti oglašeno na oglasnoj tabli suda na zainteresirana lica stavljen prekomjeran teret u osiguranju procesnih garancija za izjavljivanje propisanog pravnog lijeka. Polazeći od toga da je spornom odredbom propisano da se istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra da je rješenje dostavljeno svim licima kojima se prema zakonu rješenje dostavlja, a da pri tome nema elemenata koji bi učinili izvjesnim vrijeme oglašavanja ili propisivanja da će ono biti određeno na drugi odgovarajući način, Ustavni sud smatra da sporna odredba nije u skladu sa članom 6. stav 1.

Evropske konvencije u smislu osiguranja procesnih garancija za izjavljivanje pravnog lijeka. Po mišljenju Ustavnog suda nije sporno isticanje predmetnog rješenja na oglasnoj tabli suda koje propisuje sporna odredba. Međutim, takva odredba sama za sebe bez bilo kakvog određenja koje bi indiciralo izvjesnost datuma postavljanja rješenja na oglasnoj tabli, i s tim u vezi računanja roka za žalbu, predstavlja pretjeran teret za stranke i druge učesnike postupka koji su zainteresirani za izjavljivanje žalbe.

28. Na osnovu navedenog, Ustavni sud smatra da osporena odredba nije u skladu s odredbom člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i odredbom člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

29. U odnosu na navode o povredi člana 14. stav 1. MPGPP, Ustavni sud zapaža da je navedenom odredbom pored ostalog utvrđeno da *svako lice ima pravo da njegov slučaj bude raspravljen ... pred nadležnim ... sudom … koji odlučuje o osnovanosti svake optužbe podignute protiv njega u krivičnim stvarima ili o osporavanju njegovih građanskih prava i obaveza*. S obzirom na to da navedena prava u svojoj suštini korespondiraju s garancijama sadržanim u članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. stav 1. Evropske konvencije, a da su ti navodi podnosioca zahtjeva već detaljno ispitani u ovoj odluci, Ustavni sud smatra da nema potrebe da ih posebno ispituje i u odnosu na spomenutu odredbu MPGPP.

VII. Zaključak

30. Ustavni sud zaključuje da je član 93. stav 4. Zakona o izvršnom postupku RS suprotan pravu na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, zato što propisuje da se istekom trećeg dana od dana oglašavanja rješenja na oglasnoj tabli suda smatra da je rješenje dostavljeno svim licima kojima se ono po zakonu dostavlja, a da pri tome nema elemenata koji bi učinili izvjesnim vrijeme oglašavanja na oglasnoj tabli kako bi se osigurale procesne garancije zainteresiranim licima za izjavljivanje pravnog lijeka koji je zakonom propisan.

31. Na osnovu čl. 59. st. (1) i (2) i 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

32. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 2/17**, rješavajući zahtjev **Okružnog suda u Banjaluci (sudac Milan Blagojević)**, na temelju članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) alineja b) i članka 59. st. (1) i (2) i članka 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Margarita Caca Nikolovska, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudac

na sjednici održanoj 1. lipnja 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI MERITUMU

Usvaja se zahtjev **Okružnog suda u Banjaluci (sudac Milan Blagojević).**

Utvrđuje se da članak 93. stavak 4. Zakona o ovršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) nije u skladu sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Narodnoj skupštini Republike Srpske, u skladu sa člankom 61. stavak 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da najkasnije u roku od šest mjeseci od objave ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" usuglasi članak 93. stavak 4. Zakona o ovršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Narodnoj skupštini Republike Srpske da, u skladu sa člankom 72. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku iz prethodnog stava obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Okružni sud u Banjaluci (sudac Milan Blagojević, u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) podnio je 13. ožujka 2017. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 93. stavak 4. Zakona o ovršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14, u daljnjem tekstu: ZOPRS).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Narodna skupština RS) zatraženo je 16. ožujka 2016. godine da dostavi odgovor na zahtjev.

3. Narodna skupština RS je dostavila odgovor 11. travnja 2017. godine.

III. Zahtjev
a) Činjenice predmeta u povodu kojeg je podnesen zahtjev

4. Podnositelj zahtjeva je naveo da je u tijeku ovršni postupak u kojem podnositelj zahtjeva kao drugostupanjski sud treba odlučiti o prizivu podnesenom protiv Rješenja Osnovnog suda u Gradišci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 72 0 I 019851 15 I 2 od 31. listopada 2016. godine, kojim je odbačen kao nepravodoban priziv ovršenika P. D. izjavljen protiv Rješenja o dosudi Osnovnog suda broj 72 0 I 019851 11 I od 24. kolovoza 2016. godine. Naime, navedenim rješenjem o dosudi od 24. kolovoza 2016. godine nekretnine ovršenika P. D. preciznije označene u izreci tog rješenja su dosuđene i predate kupcu – tražitelju ovrhe, Bobar banci A.D. Bijeljina u likvidaciji. U pouci o pravnom lijeku je navedeno da je priziv protiv tog rješenja dozvoljen i da se podnosi u roku od osam dana, a rok počinje teći istekom trećeg dana od dana isticanja rješenja o dosudi na oglasnoj ploči suda. Priziv ovršenika P. D. protiv rješenja o dosudi odbačen je kao nepravodoban rješenjem Osnovnog suda od 31. listopada 2016. godine.

5. Iz obrazloženja rješenja od 31. listopada 2016. godine, kako je istaknuo podnositelj zahtjeva, proizlazi da je navedeno

rješenje o dosudi nekretnine dostavljeno svim sudionicima u postupku njegovim objavljivanjem na oglasnoj ploči prvostupanjskog suda 29. kolovoza 2016. godine. Stoga je prvostupanjski sud ustvrdio da je rok za izjavljivanje priziva počeo teći 2. rujna 2016. godine i da je istekao protekom 9. rujna 2016. godine. Navedeno stoga što se, suglasno zakonskoj odredbi članka 93. stavak 4. ZOPRS, istekom trećeg dana od dana isticanja rješenja o dosudi nekretnine na oglasnoj ploči suda smatra da je to rješenje dostavljeno svim osobama pa je, opet suglasno istoj odredbi, od tada počeo da teče rok za izjavljivanje priziva protiv tog rješenja. U konkretnom predmetu ovršenik P. D. je 25. listopada 2016. godine izjavio priziv protiv rješenja o dosudi, zbog čega ga je prvostupanjski sud odbacio kao nepravodoban rješenjem od 31. listopada 2016. godine. Ovršenik je protiv tog rješenja o odbačaju priziva izjavio dozvoljeni priziv o kojem podnositelj zahtjeva treba da odluči u predmetu koji se kod podnositelja zahtjeva vodi pod brojem 72 0 I 019851 16 Gž 2.

b) Navodi iz zahtjeva

6. Podnositelj zahtjeva smatra da odredba članka 93. stavak 4. ZOPRS (u daljnjem tekstu: sporna odredba) nije kompatibilna odredbi članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kao i članku 14. stavak 1. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljnjem tekstu: MPGPP). Naime, podnositelj zahtjeva navodi da nije sporno, odnosno da je očigledno, da je predmetno pitanje u neposrednoj svezi s pravom na pravično suđenje pred sudom, koje je zajamčeno prethodno navedenim odredbama Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno Europske konvencije te MPGPP. Dalje je istaknuo da pravičnog suđenja nema ako nema pristupa sudu, te da taj pristup mora biti suštinski, a ne samo formalan. Naveo je da u praksi postoje određena ograničenja tog pristupa, npr. zbog zastarjelosti ili ograničenja pristupa malodobnicima ili duševno bolesnim osobama, ali se ni takvim ograničenjima ne smije ugroziti, a kamoli povrijediti sama suština prava na suđenje. Podnositelj zahtjeva zaključuje da se spornom odredbom povređuje sama suština prava na suđenje, u odsustvu kojeg nema ni pravičnog suđenja u bilo kom sudbenom postupku, pa tako ni u ovršnom sudbenom postupku. Smatra da pravično suđenje izostaje kada zakonodavac, kao u konkretnom slučaju, propiše da se sudbena odluka (o dosudi), kojom se dotadašnji vlasnik nekretnine razvlašćuje tako što se ista nekretnina dosuđuje drugoj osobi, ne dostavlja nijednom od njih osobno, već se samo stavlja na oglasnu ploču suda. U takvoj situaciji, po mišljenju podnositelja zahtjeva, zakonom se nameće ne samo neproporcionalan već i neopravdan i nelegitiman zahtjev da te osobe praktično moraju sve vrijeme biti nazočne kod oglasne ploče suda kako bi samo na takav način saznale za takvu sudbenu odluku. Ako tako ne postupe, kako je naveo podnositelj zahtjeva, izgubit će prema važećem zakonskom "rješenju" pravo na priziv. Time im se, po ocjeni podnositelja zahtjeva, eklatantno i protupravno uskraćuje sama suština prava na suđenje, a time i pravo na pravično suđenje.

7. Sporna odredba je, smatra podnositelj zahtjeva, inkompatibilna s navedenim hijerarhijski višim pravnim propisima, ali je i iracionalna ako se uzme u obzir prethodno izložena argumentacija. Protupravnost i iracionalnost sporne odredbe, kako je istaknuto, ne mogu se nadomjestiti time što iz nje proizlazi da se sudionicima u ovom postupku prethodno dostavlja zaključak o prodaji nekretnine. Naime, rješenje o dosudi nekretnine je sudbena odluka protiv koje je, za razliku od zaključka (članak 12. stavak 6. ZOPRS), zakonom dozvoljeno izjavljivanje priziva, pa ako je tako, a jeste, onda je pravu na pravično suđenje jedino inherentno da se ta odluka (rješenje o dosudi nekretnine) prethodno dostavi strankama, a ne da se uspostavlja neustavna fikcija da je dovoljno da se takva odluka samo stavi na oglasnu ploču suda i da se po proteku tri dana od toga smatra (neustavna fikcija) da je izvršena njezina dostava svim sudionicima u postupku, pa tako i onima o čijim imovinskim (građanskim) pravima je njome odlučeno.

8. Podnositelj zahtjeva je u zaključku istaknuo da je pravu na pravično suđenje inherentno jedino to da se zakonom propiše da se navedene sudbene odluke dostavljaju strankama o čijim pravima i pravnim interesima je odlučivano tom odlukom, a ne da se propiše da se sudbena odluka dostavlja samo njezinim stavljanjem na oglasnu ploču suda i da rok za priziv protiv te odluke počinje teći po proteku određenog broja dana (ovdje tri dana) od dana isticanja sudbene odluke na oglasnoj ploči suda. Svako drugo poimanje, po mišljenju podnositelja zahtjeva, vodi u kršenje ljudskog i građanskog prava na pravično suđenje, što se ne može opravdati bilo kakvim javnim interesom.

c) Odgovor na zahtjev

9. Narodna skupština RS u odgovoru na zahtjev istaknula je da nisu utemeljeni navodi podnositelja zahtjeva da je sporna odredba u suprotnosti sa člankom II/3.(e) Ustava BiH i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije. Dalje je navedeno da je puno pravo i obveza zakonodavca da, kao što je to i učinio donoseći ZOPRS pa i spornu odredbu, definira pravni okvir postupanja subjekata prava u konkretnoj stvari u ovršnom postupku. Ove okvire definira zakonodavac rukovodeći se javnim interesom i razlozima svrsishodnosti. Ovršni postupak, kako je dalje navedeno, predstavlja sveobuhvatno provođenje prinudnog ostvarenja potraživanja na temelju izvršnih i vjerodostojnih isprava. Promatrajući spornu odredbu u domenu određenog postupka, Narodna skupština RS smatra da je uočljivo da konkretno pozitivno zakonsko rješenje udovoljava zahtjevima proporcionalnosti između interesa pojedinca i javnog interesa.

10. Dalje je navedeno da pravila o načinu dostavljanja koja su propisana spornom odredbom poznaju i drugi propisi, a posebice Zakon o stečaju ("Službeni glasnik RS" broj 16/16) u kojem je posebice regulirano da u slučaju prodaje – unovčenja nekretnine prodaja se vrši po pravilima ZOPRS. U tom smislu, kako je dalje istaknuto, u članku 25. stavak 2. Zakona o stečaju je propisano da se dostava smatra izvršenom objavljivanjem na oglasnoj ploči suda, elektroničkoj ploči suda i u "Službenom glasniku RS", uključujući i slučajeve za koje taj zakon propisuje osobnu dostavu. U stavku 6. navedenog članka je propisano da se dostava smatra izvršenom istekom pet radnih dana od dana objavljivanja. Također je u članku 156. Zakona o stečaju kojim je reguliran postupak unovčenja nekretnina u stavku 7. propisano da ako skupština povjeritelja odbije da odredi uvjete i način unovčenja nekretnina stečajnog dužnika, nekretnine se unovčavaju u skladu s pravilima ovršnog postupka ako to nije u suprotnosti s odredbama navedenog zakona.

11. Dalje je navedeno da je zakonodavac također imao u vidu da se zaključak o prodaji nekretnina (članak 82. ZOPRS) dostavlja strankama, zatim osobama koja imaju prvenstveno pravo namirenja ili pravo namirenja istog ranga kao i tražitelji ovrhe, osobama koja imaju upisano pravo ili zakonsko pravo preče kupovine i nadležnom tijelu porezne uprave. Dakle, zaključak o prodaji se dostavlja svim zainteresiranim osobama, tako da je člankom 93. stavak 1. istog zakona propisano da nakon polaganja cijene sud rješenjem dosuđuje nekretninu kupcu (rješenje o dosudi). Ovakvim rješenjem se određuje da se prodana nekretnina predaje kupcu, a nadležnom tijelu da se pravo vlasništva upiše u korist kupca. Istaknuto je da rješenje o dosudi nije akt kojim se meritorno odlučuje o nečijem pravu vlasništva, već akt kojim se realizira već donesena odluka nadležnog tijela i omogućuje prodaja u ovršnom postupku. Protiv navedenog

rješenja nije dozvoljen prigovor, ali je dozvoljen priziv, s tim što se smatra da je takvo rješenje dostavljeno svim osobama istekom trećeg dana od njegove objave na oglasnoj ploči. Narodna skupština RS smatra da sporna odredba ima svoj praktični značaj, jer bi zbog nemogućnosti da se svim strankama dostavi navedeno rješenje bilo dovedeno u pitanje okončanje ovršnog postupka. Istaknuto je da ZOPRS nudi povoljna i svrsishodna zakonska rješenja koja nisu u suprotnosti s Ustavom BiH i Europskom konvencijom. S obzirom na iznesene činjenice, Narodna skupština RS je predložila da se odbije zahtjev podnositelja zahtjeva za ocjenu ustavnosti sporne odredbe, jer nije utemeljen na Ustavu BiH, Europskoj konvenciji, kao i članku 14. stavak 1. MPGPP.

IV. Relevantni propisi

12. **Zakon o izvršnom postupku** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Sadržaj zakona

(1) Ovim zakonom uređuje se postupak po kojem sudovi u Republici Srpskoj sprovode prinudno ostvarenje potraživanja na osnovu izvršnih i vjerodostojnih isprava (u daljem tekstu: izvršni postupak) ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Odredbe ovog zakona ne primjenjuju se na postupke izvršenja propisane posebnim zakonom.

Član 5. stav 1.

Hitnost i redoslijed postupanja

(1) U postupku izvršenja sud je dužan da postupa hitno.

Član 10. stav 1.

Dostavljanje

(1)Po pravilima o dostavljanju tužbe iz Zakona o parničnom postupku dostavlja se rješenje po prijedlogu za izvršenje, rješenje po prigovoru na rješenje o izvršenju, rješenje o izricanju novčane kazne i zaključak iz članka 37. ovog zakona.

Član 12. stav 4.

Pravni lijekovi

(4) Protiv rješenja donesenog po prigovoru može se izjaviti priziv u roku od osam dana od dana dostave rješenja. O žalbi odlučuje sud drugog stepena.

Član 68.

Izvršne radnje

Izvršenje na nepokretnosti sprovodi se zabilježbom izvršenja u zemljišnoj knjizi, utvrđivanjem vrijednosti nepokretnosti, prodajom nepokretnosti i namirenjem tražioca izvršenja iz iznosa dobijenog prodajom.

Član 80. stav 1.

Način utvrđivanja vrijednosti

(1) O načinu utvrđivanja vrijednosti nepokretnosti sud će odlučiti zaključkom odmah nakon što donese rješenje o izvršenju. Ako je to potrebno, sud će prije donošenja zaključka održati ročište sa strankama.

(...).

Član 82. st. 1, 3. i 6.

Zaključak o prodaji

(1) Nakon sprovođenja postupka za utvrđivanje vrijednosti nepokretnosti sud donosi zaključak o prodaji nepokretnosti kojim se utvrđuje vrijednost nepokretnosti i određuju način i uslovi prodaje, te vrijeme i mjesto prodaje, ako se prodaja vrši putem javnog nadmetanja.

(3) Zaključak o prodaji objavljuje se na sudskoj oglasnoj ploči i po ocjeni suda na drugi odgovarajući način.

(6) Zaključak o prodaji dostavlja se strankama, osobama koja imaju prvenstveno pravo namirenja ili pravo namirenja istog ranga kao i tražilac izvršenja, osobama koja imaju upisano ili zakonsko pravo preče kupovine i nadležnom tijelu Porezne uprave.

Član 92. st. 1. i 8.

Polaganje cijene

(1) Ponuđač sa najvišom ponudom na ročištu plaća ukupnu prodajnu cijenu umanjenu za položeno obezbjeđenje, polaganjem cijene sudu u roku koji je sud odredio, a koji ne može biti duži od 30 dana od dana objavljivanja zaključka iz stava 6. članka 90. ovog zakona na sudskoj ploči.

(8) Ako je tražilac izvršenja kupac a ne postoje druga osobe čija se potraživanja namiruju iz prodajne cijene prije njega, nije obvezan položiti cijenu sudu do visine svog potraživanja.

Član 93.

Predaja nepokretnosti kupcu

(1) Nakon polaganja cijene sud rješenjem dosuđuje nepokretnost kupcu (rješenje o dosudi).

(2) Rješenjem iz stava 1. ovog članka sud određuje da se nepokretnost preda kupcu, a zemljišno knjižnom sudu da se izvrši upis promjene prava svojine, te brišu prava trećih za koje je to rješenjem određeno.

(3) Protiv rješenja o dosudi nije dozvoljen prigovor ali se može izjaviti priziv.

(4) Rješenje iz stava 1. ovog članka objavljuje se na oglasnoj ploči. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj ploči smatra se da je rješenje dostavljeno svim osobama kojima se dostavlja zaključak o prodaji, te svim sudionicima u nadmetanju.

Član 94.

Zaštita prava kupca

Ukidanje ili preinačenje rješenja o izvršenju poslije sprovođenja rješenja o dosudi nepokretnosti nema uticaja na pravo svojine kupca stečeno po odredbama članka 93. ovog zakona.

Član 96.

Namirenje tražilaca izvršenja

Kada se pristupa namirenju

Sud pristupa namirenju tražilaca izvršenja odmah nakon donošenja rješenja o dosudi.

V. Dopustivost

13. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredbe članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine.

Članak VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

c) Ustavni sud će imati nadležnost za pitanja koja mu podnese bilo koji sud u Bosni i Hercegovini, a koja se tiču toga je li neki zakon o čijoj valjanosti ovisi njegova odluka sukladno ovom Ustavu, s Europskom konvencijom za ljudska prava i temeljne slobode i njezinim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili koja se tiču postojanja ili djelokruga nekog općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

14. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnio je Okružni sud u Banjaluci (sudac Milan Blagojević), što znači da je zahtjev podnijela ovlaštena osoba iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 5/10* od 26. studenog 2010. godine, toč. 7.-14., objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 37/11). Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud smatra da je ovaj zahtjev dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz članka 19. stavak (1) Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev ne bi bio dopustiv.

VI. Meritum

15. Podnositelj zahtjeva traži da Ustavni sud odluči o kompatibilnosti sporne odredbe ZOPRS sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, kao i člankom 14. stavak 1. MPGPP.

16. Sporna odredba ZOPRS glasi:

Članak 93. stavak 4.

(4) Rješenje iz stava 1. ovog člana (rješenje o dosudi) objavljuje se na oglasnoj tabli. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra se da je rješenje dostavljeno svim licima kojima se dostavlja zaključak o prodaji, te svim učesnicima u nadmetanju.

Pravo na pravično suđenje

17. Član II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

(…)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

18. Član 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. […]

19. Ustavni sud zapaža da podnositelj zahtjeva problematizira spornu odredbu zbog toga što se rješenje o dosudi ne dostavlja osobno strankama ni bilo kojim drugim sudionicima u postupku o čijim se pravima i interesima odlučivalo, te da se nakon proteka tri dana od isticanja na oglasnoj ploči suda smatra da je navedeno rješenje dostavljeno svim osobama kojima se prema zakonu rješenje o dosudi dostavlja i da od tada teče rok za priziv. Ustavni sud dalje zapaža da se rješenje o dosudi dostavlja *[…] svim licima kojima se dostavlja zaključak o prodaji, te svim učesnicima u nadmetanju*. Nadalje, shodno članku 82. stavak 6. ZOPRS zaključak o prodaji nekretnine se dostavlja *[…]strankama, licima koja imaju prvenstveno pravo namirenja ili pravo namirenja istog ranga kao i tražilac izvršenja, licima koja imaju upisano ili zakonsko pravo preče kupovine i nadležnom organu Poreske uprave*, što u konkretnom slučaju znači da se navedenim osobama dostavlja i rješenje o dosudi.

20. Ustavni sud ističe da je Narodna skupština RS kao donositelj sporne odredbe u svom odgovoru navela da se kao zakonodavac rukovodila javnim interesom i razlozima svrsishodnosti. S tim u svezi Ustavni sud zapaža da je javni interes prepoznat u potrebi da se ovršni postupak okonča na način koji je žuran, učinkovit i ekonomičan s jedne strane, a da pri tome s druge strane nije stavljen pretjeran teret na zainteresirane osobe koje imaju pravo i interes za izjavljivanje priziva protiv konkretnog rješenja o dosudi.

21. Ustavni sud zapaža da predmetni zahtjev pokreće pitanje procesnih jamstava stranaka u svezi s pravom na izjavljivanje priziva s jedne strane, i načela žurnosti ovršnog postupka s druge strane, u smislu da se prinudno ostvarenje potraživanja na zahtjev tražitelja ovrhe izvrši u što kraćem roku. Međutim, iako je načelo žurnosti posebice izraženo u ovršnom postupku, po ocjeni Ustavnog suda navedeno načelo se ne bi moglo tumačiti na način da prevagne samu suštinu prava na fer i pravično suđenje, u smislu temeljnih procesnih jamstava strana u postupku pred sudovima.

22. Odredbom članka 5. ZOPRS kao temeljno načelo ovršnog postupka propisano je *načelo žurnosti*. Navedeno načelo u ovršnom postupku se ogleda kroz propisivanje kraćih rokova za preuzimanje pojedinih izvršnih radnji bilo od stranaka ili suda. U suštini radi se o zahtjevu iskazanom u načelima ekonomičnosti i učinkovitosti ovršnog postupka, te pravodobnosti pružanja pravne zaštite tražitelju ovrhe, te je u dosadašnjoj pravnoj teoriji isticano da je žurnost postupanja primarno interes tražitelja ovrhe, neizravno i ovršenika, jer se smanjuju troškovi i brzo otklanja neizvjesnost u pravnoj poziciji subjekata.

23. Na navedeno načelo Ustavni sud je ukazivao u svojim odlukama u kojima je naglašavao da u ovršnom postupku, zbog same njegove prirode, treba postupati žurno, kako je to propisano odredbom članka 5. ZOPRS (vidi, Ustavni sud, *AP 5668/14* od 14. svibnja 2015. godine, stavak 26., AP *5401/14* od 24. travnja 2015. godine, stavak 24., *AP 5156/14* od 17. ožujka 2015. godine, stavak 23., dostupne na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). U navedenim predmetima Ustavni sud je ustvrdio kršenje prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, zbog toga što ovršni postupak nije okončan u razumnom roku.

24. Međutim, i pored navedenog načela žurnosti koje je neprikosnoveno u ovršnom postupku za Ustavni sud se postavlja pitanje proceduralnih jamstava glede prava na izjavljivanje priziva prema članku 93. stavak 3. ZOPRS (*Protiv rješenja o dosudi nije dozvoljen prigovor, ali se može izjaviti žalba)*. S tim u svezi Ustavni sud zapaža da "pravo priziva višem sudu nije definirano niti se podrazumijeva u članku 6. stavak 1. Europske konvencije". Međutim, ako je priziv omogućen i bio je podnesen, a sud tog stupnja pozvan da "ustvrdi" činjenice, prvi stavak članka 6. Europske konvencije je primjenjiv (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Delcourt protiv Belgije*, presuda od 17. siječnja 1970. godine, Serija A, broj 11, str. 14.-15.). Ustavni sud ističe da, iako članak 6. stavak 1. Europske konvencije ne podrazumijeva pravo priziva višem sudu, ako se zakonom ovo pravo propiše onda se moraju osigurati jamstva za njegovu dosljednu primjenu, putem jasne i precizne norme.

25. Europski sud za ljudska prava je u odluci *Muscat protiv Malte* naveo da Sud ponavlja da članak 6. Konvencije ne obvezuje države ugovornice da formiraju apelacijske sudove. Međutim, tamo gdje takvi sudovi postoje, moraju se poštovati zahtjevi članka 6., tako da se na primjer jamči parničnim strankama učinkovito pravo na pristup sudu za utvrđivanje njihovih "građanskih prava i obveza". "Pravo na sud", čiji jedan aspekt čini i pravo na pristup, nije apsolutno, ono podliježe ograničenjima koja su dozvoljena implicitno, posebice kada se radi o uvjetima dopustivosti priziva, budući da po svojoj prirodi poziva na reguliranje od države koja uživa određeno polje diskrecijskog odlučivanja u ovom pogledu. Međutim, ova ograničenja ne smiju ograničavati ili smanjivati pristup osobe na takav način ili u takvoj mjeri da sama suština prava bude narušena (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Muscat protiv Malte*, presuda od 17. srpnja 2012. godine, točka 42.). Pravila kojima se uređuju formalni koraci koje treba poduzeti, te rokovi kojih se treba pridržavati prilikom podnošenja priziva, usmjereni su na pravilno izvršavanje pravde i poštovanje, posebice principa pravne sigurnosti. S obzirom na to da je to tako, pravila o kojima se radi, ili način na koji se primjenjuju, ne bi trebali da spriječe parnične stranke da koriste dostupni pravni lijek. Međutim, oni kojih se to tiče moraju očekivati primjenu tih pravila. Obvezujuće je za zainteresiranu osobu da pokaže posebnu pažljivost u obrani svojih interesa (*op. cit. Muscat protiv Malte*, točka 44.).

26. Ustavni sud naglašava da zakonske odredbe, koje reguliraju pitanje rokova, moraju i stvarno dati mogućnost građaninu da ostvari svoje određeno pravo, čijim istekom gubi mogućnost ostvarivanja tog prava. Taj rok mora biti realan (vidi, Ustavni sud, *AP 1524/06* od 8. studenog 2007. godine, stavak 33., dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

27. Glede sporne odredbe, Ustavni sud zapaža da je tom odredbom zakonodavac propisao da se istekom trećeg dana od

dana isticanja rješenja o dosudi na oglasnoj ploči suda smatra da je to rješenje dostavljeno svim osobama kojima se prema zakonu rješenje dostavlja. Nadalje, člankom 12. stavak 4. ZOPRS je propisano da se priziv protiv rješenja može izjaviti u roku od osam dana od dana dostave. S tim u svezi Ustavni sud zapaža da zakonodavac pretpostavlja obvezu za sve osobe koja imaju interes da ulože priziv protiv rješenja o dosudi da prate datum isticanja rješenja na oglasnoj ploči (a da pri tome nemaju nikakvih vremenskih indikacija kada će se to dogoditi), kako bi ustvrdili početak roka za priziv. Dakle, isticanje rješenja o dosudi na oglasnoj ploči suda je zapravo neizvjesni događaj za koji nije određen precizan datum kada će se dogoditi. Imajući u vidu da se rješenje o dosudi donosi nakon polaganja cijene (članak 93. stavak 1. ZOPRS), zatim da je za polaganje cijene propisan rok koji određuje sud, a koji ne može biti duži od 30 dana od dana objavljivanja zaključka o prodaji (članak 92. stavak 1. ZOPRS), Ustavni sud zapaža da su u navedenom razdoblju, koji je vremenski neizvjestan, zainteresirane osobe dužne da svakodnevno provjeravaju oglašavanje rješenja o dosudi na oglasnoj ploči kako bi sačuvale rok za priziv. Ustavni sud smatra da je zbog neizvjesnosti kada će rješenje o dosudi biti oglašeno na oglasnoj ploči suda na zainteresirane osobe stavljen prekomjeran teret u osiguranju procesnih jamstava za izjavljivanje propisanog pravnog lijeka. Polazeći od toga da je spornom odredbom propisano da se istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj ploči smatra da je rješenje dostavljeno svim osobama kojima se prema zakonu rješenje dostavlja, a da pri tome nema elemenata koji bi učinili izvjesnim vrijeme oglašavanja ili propisivanja da će ono biti određeno na drugi odgovarajući način, Ustavni sud smatra da sporna odredba nije u skladu sa člankom 6. stavak 1. Europske konvencije u smislu osiguranja procesnih jamstava za izjavljivanje pravnog lijeka. Po mišljenju Ustavnog suda nije sporno isticanje predmetnog rješenja na oglasnoj ploči suda koje propisuje sporna odredba. Međutim, takva odredba sama za sebe bez bilo kakvog određenja koje bi indiciralo izvjesnost datuma postavljanja rješenja na oglasnoj ploči, i s tim u svezi računanja roka za priziv, predstavlja pretjeran teret za stranke i druge sudionike postupka koji su zainteresirani za izjavljivanje priziva.

28. Na temelju navedenog, Ustavni sud smatra da osporena odredba nije u skladu s odredbom članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i odredbom članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi

29. U odnosu na navode o povredi članka 14. stavak 1. MPGPP, Ustavni sud zapaža da je navedenom odredbom pored ostalog utvrđeno da *svaka osoba ima pravo da njezin slučaj bude raspravljen ... pred nadležnim ... sudom … koji odlučuje o utemeljenosti svake optužbe podignute protiv nje u kaznenim stvarima ili o osporavanju njezinih građanskih prava i obveza*. S obzirom na to da navedena prava u svojoj suštini korespondiraju s jamstvima sadržanim u članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije, a da su ti navodi podnositelja zahtjeva već detaljno ispitani u ovoj odluci, Ustavni sud smatra da nema potrebe da ih posebice ispituje i u odnosu na spomenutu odredbu MPGPP.

VII. Zaključak

30. Ustavni sud zaključuje da je članak 93. stavak 4. Zakona o ovršnom postupku RS suprotan pravu na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, zato što propisuje da se istekom trećeg dana od dana oglašavanja rješenja na oglasnoj ploči suda smatra da je rješenje dostavljeno svim osobama kojima se ono po zakonu dostavlja, a da pri tome nema elemenata koji bi učinili izvjesnim vrijeme oglašavanja na oglasnoj ploči kako bi se osigurala procesna jamstva zainteresiranim osobama za izjavljivanje pravnog lijeka koji je zakonom propisan.

31. Na temelju čl. 59. st. (1) i (2) i 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

32. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **У 2/17**, рјешавајући захтјев **Окружног суда у Бањалуци (судија Милан Благојевић)**, на основу члана VI/3 ц) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) алинеја б) и члана 59 ст. (1) и (2) и члана 61 ст. (2), (3) и (4) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Маргарита Цаца Николовска, потпредсједница
Tudor Pantiru, судија
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
Giovanni Grasso, судија
на сједници одржаној 1. јуна 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ МЕРИТУМУ

Усваја се захтјев **Окружног суда у Бањалуци (судија Милан Благојевић).**

Утврђује се да члан 93 став 4 Закона о извршном поступку Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 и 98/14) није у складу са чланом II/3 е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Народној скупштини Републике Српске, у складу са чланом 61 став 4 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, да најкасније у року од шест мјесеци од објаве ове одлуке у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" усагласи члан 93 став 4 Закона о извршном поступку Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 и 98/14) са чланом II/3 е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Народној скупштини Републике Српске да, у складу са чланом 72 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року из претходног става обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама предузетим с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Окружни суд у Бањалуци (судија Милан Благојевић, у даљем тексту: подносилац захтјева) поднио је 13. марта 2017. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности члана 93

став 4 Закона о извршном поступку Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 и 98/14, у даљем тексту: ЗИПРС).

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Народне скупштине Републике Српске (у даљем тексту: Народна скупштина РС) затражено је 16. марта 2016. године да достави одговор на захтјев.

3. Народна скупштина РС је доставила одговор 11. априла 2017. године.

III. Захтјев

а) Чињенице предмета поводом којег је поднесен захтјев

4. Подносилац захтјева је навео да је у току извршни поступак у којем подносилац захтјева као другостепени суд треба одлучити о жалби поднесеној против Рјешења Основног суда у Градишци (у даљем тексту: Основни суд) број 72 0 И 019851 15 И 2 од 31. октобра 2016. године, којим је одбачена као неблаговремена жалба извршеника П. Д. изјављена против Рјешења о досуди Основног суда број 72 0 И 019851 11 И од 24. августа 2016. године. Наиме, наведеним рјешењем о досуди од 24. августа 2016. године непокретности извршеника П. Д. прецизније означене у изреци тог рјешења су досуђене и предате купцу – тражиоцу извршења, Бобар банци А.Д. Бијељина у ликвидацији. У поуци о правном лијеку је наведено да је жалба против тог рјешења дозвољена и да се подноси у року од осам дана, а рок почиње тећи истеком трећег дана од дана истицања рјешења о досуди на огласној табли суда. Жалба извршеника П. Д. против рјешења о досуди одбачена је као неблаговремена рјешењем Основног суда од 31. октобра 2016. године.

5. Из образложења рјешења од 31. октобра 2016. године, како је истакао подносилац захтјева, произлази да је наведено рјешење о досуди непокретности достављено свим учесницима у поступку његовим објављивањем на огласној табли првостепеног суда 29. августа 2016. године. Стога је првостепени суд утврдио да је рок за изјављивање жалбе почео тећи 2. септембра 2016. године и да је истекао протеком 9. септембра 2016. године. Наведено стога што се, сагласно законској одредби члана 93 став 4 ЗИПРС, истеком трећег дана од дана истицања рјешења о досуди непокретности на огласној табли суда сматра да је то рјешење достављено свим лицима па је, опет сагласно истој одредби, од тада почео да тече рок за изјављивање жалбе против тог рјешења. У конкретном предмету извршеник П. Д. је 25. октобра 2016. године изјавио жалбу против рјешења о досуди, због чега ју је првостепени суд одбацио као неблаговремену рјешењем од 31. октобра 2016. године. Извршеник је против тог рјешења о одбачају жалбе изјавио дозвољену жалбу о којој подносилац захтјева треба да одлучи у предмету који се код подносиоца захтјева води под бројем 72 0 И 019851 16 Гж 2.

б) Наводи из захтјева

6. Подносилац захтјева сматра да одредба члана 93 став 4 ЗИПРС (у даљем тексту: спорна одредба) није компатибилна одредби члана II/3 е) Устава Босне и Херцеговине и члану 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција), као и члану 14 став 1 Међународног пакта о грађанским и политичким правима (у даљем тексту: МПГПП). Наиме, подносилац захтјева наводи да није спорно, односно да је очигледно, да је предметно питање у непосредној вези с правом на правично суђење пред судом, које је загарантовано претходно наведеним одредбама Устава Босне и Херцеговине, односно Европске конвенције те МПГПП. Даље је истакао да правичног суђења нема ако нема приступа суду, те да тај приступ мора бити суштински, а не само формалан. Навео је да у пракси постоје одређена ограничења тог приступа, нпр. због застарјелости или ограничења приступа малољетницима или душевно болесним лицима, али се ни таквим ограничењима не смије угрозити, а камоли повриједити сама суштина права на суђење. Подносилац захтјева закључује да се спорном одредбом повређује сама суштина права на суђење, у одсуству којег нема ни правичног суђења у било ком судском поступку, па тако ни у извршном судском поступку. Сматра да правично суђење изостаје када законодавац, као у конкретном случају, пропише да се судска одлука (о досуди), којом се дотадашњи власник непокретности развлашћује тако што се иста непокретност досуђује другом лицу, не доставља ниједном од њих лично, већ се само ставља на огласну таблу суда. У таквој ситуацији, по мишљењу подносиоца захтјева, законом се намеће не само непропорционалан већ и неоправдан и нелегитиман захтјев да та лица практично морају све вријеме бити присутна код огласне табле суда како би само на такав начин сазнала за такву судску одлуку. Ако тако не поступе, како је навео подносилац захтјева, изгубиће према важећем законском "рјешењу" право на жалбу. Тиме им се, по оцјени подносиоца захтјева, еклатантно и противправно ускраћује сама суштина права на суђење, а тиме и право на правично суђење.

7. Спорна одредба је, сматра подносилац захтјева, инкомпатибилна с наведеним хијерархијски вишим правним прописима, али је и ирационална ако се узме у обзир претходно изложена аргументација. Противправност и ирационалност спорне одредбе, како је истакнуто, не могу се надомјестити тиме што из ње произлази да се учесницима у овом поступку претходно доставља закључак о продаји непокретности. Наиме, рјешење о досуди непокретности је судска одлука против које је, за разлику од закључка (члан 12 став 6 ЗИПРС), законом дозвољено изјављивање жалбе, па ако је тако, а јесте, онда је праву на правично суђење једино инхерентно да се та одлука (рјешење о досуди непокретности) претходно достави странкама, а не да се успоставља неуставна фикција да је довољно да се таква одлука само стави на огласну таблу суда и да се по протеку три дана од тога сматра (неуставна фикција) да је извршена њена достава свим учесницима у поступку, па тако и онима о чијим имовинским (грађанским) правима је њоме одлучено.

8. Подносилац захтјева је у закључку истакао да је праву на правично суђење инхерентно једино то да се законом пропише да се наведене судске одлуке достављају странкама о чијим правима и правним интересима је одлучивано том одлуком, а не да се пропише да се судска одлука доставља само њеним стављањем на огласну таблу суда и да рок за жалбу против те одлуке почиње тећи по протеку одређеног броја дана (овдје три дана) од дана истицања судске одлуке на огласној табли суда. Свако друго поимање, по мишљењу подносиоца захтјева, води у кршење људског и грађанског права на правично суђење, што се не може оправдати било каквим јавним интересом.

в) Одговор на захтјев

9. Народна скупштина РС у одговору на захтјев истакла је да нису основани наводи подносиоца захтјева да је спорна одредба у супротности са чланом II/3 е) Устава БиХ и чланом 6 став 1 Европске конвенције. Даље је наведено да је пуно право и обавеза законодавца да, као што је то и учинио

доносећи ЗИПРС па и спорну одредбу, дефинише правни оквир поступања субјеката права у конкретној ствари у извршном поступку. Ове оквире дефинише законодавац руководећи се јавним интересом и разлозима цјелисходности. Извршни поступак, како је даље наведено, представља свеобухватно спровођење принудног остварења потраживања на основу извршних и вјеродостојних исправа. Посматрајући спорну одредбу у домену одређеног поступка, Народна скупштина РС сматра да је уочљиво да конкретно позитивно законско рјешење удовољава захтјевима пропорционалности између интереса појединца и јавног интереса.

10. Даље је наведено да правила о начину достављања која су прописана спорном одредбом познају и други прописи, а посебно Закон о стечају ("Службени гласник РС" број 16/16) у којем је посебно регулисано да у случају продаје – уновчења непокретности продаја се врши по правилима ЗИПРС. У том смислу, како је даље истакнуто, у члану 25 став 2 Закона о стечају је прописано да се достава сматра извршеном објављивањем на огласној табли суда, електронској табли суда и у "Службеном гласнику РС", укључујући и случајеве за које тај закон прописује личну доставу. У ставу 6 наведеног члана је прописано да се достава сматра извршеном истеком пет радних дана од дана објављивања. Такође је у члану 156 Закона о стечају којим је регулисан поступак уновчења непокретности у ставу 7 прописано да ако скупштина повјерилаца одбије да одреди услове и начин уновчења непокретности стечајног дужника, непокретности се уновчавају у складу с правилима извршног поступка ако то није у супротности с одредбама наведеног закона.

11. Даље је наведено да је законодавац такође имао у виду да се закључак о продаји непокретности (члан 82 ЗИПРС) доставља странкама, затим лицима која имају првенствено право намирења или право намирења истог ранга као и тражиоци извршења, лицима која имају уписано право или законско право преče куповине и надлежном органу пореске управе. Дакле, закључак о продаји се доставља свим заинтересованим лицима, тако да је чланом 93 став 1 истог закона прописано да након полагања цијене суд рјешењем досуђује непокретност купцу (рјешење о досуди). Оваквим рјешењем се одређује да се продата непокретност предаје купцу, а надлежном органу да се право својине упише у корист купца. Истакнуто је да рјешење о досуди није акт којим се мериторно одлучује о нечијем праву својине, већ акт којим се реализује већ донесена одлука надлежног органа и омогућује продаја у извршном поступку. Против наведеног рјешења није дозвољен приговор, али је дозвољена жалба, с тим што се сматра да је такво рјешење достављено свим лицима истеком трећег дана од његове објаве на огласној табли. Народна скупштина РС сматра да спорна одредба има свој практични значај, јер би због немогућности да се свим странкама достави наведено рјешење било доведено у питање окончање извршног поступка. Истакнуто је да ЗИПРС нуди повољна и цјелисходна законска рјешења која нису у супротности с Уставом БиХ и Европском конвенцијом. С обзиром на изнесене чињенице, Народна скупштина РС је предложила да се одбије захтјев подносиоца захтјева за оцјену уставности спорне одредбе, јер није заснован на Уставу БиХ, Европској конвенцији, као и члану 14 став 1 МПГПП.

IV. Релевантни прописи

12. **Закон о извршном поступку** ("Службени гласник Републике Српске" бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 и 98/14) у релевантном дијелу гласи:

Члан 1.

Садржај закона

(1) Овим законом уређује се поступак по којем судови у Републици Српској спроводе принудно остварење потраживања на основу извршних и вјеродостојних исправа (у даљем тексту: извршни поступак) ако посебним законом није другачије одређено.

(2) Одредбе овог закона не примјењују се на поступке извршења прописане посебним законом.

Члан 5. став 1.

Хитност и редослијед поступања

(1) У поступку извршења суд је дужан да поступа хитно.

Члан 10. став 1.

Достављање

(1) По правилима о достављању тужбе из Закона о парничном поступку доставља се рјешење по приједлогу за извршење, рјешење по приговору на рјешење о извршењу, рјешење о изрицању новчане казне и закључак из члана 37. овог закона.

Члан 12. став 4.

Правни лијекови

(4) Против рјешења донесеног по приговору може се изјавити жалба у року од осам дана од дана доставе рјешења. О жалби одлучује суд другог степена.

Члан 68.

Извршне радње

Извршење на непокретности спроводи се забиљежбом извршења у земљишној књизи, утврђивањем вриједности непокретности, продајом непокретности и намирењем тражиоца извршења из износа добијеног продајом.

Члан 80. став 1.

Начин утврђивања вриједности

(1) О начину утврђивања вриједности непокретности суд ће одлучити закључком одмах након што донесе рјешење о извршењу. Ако је то потребно, суд ће прије доношења закључка одржати рочиште са странкама.

(...).

Члан 82. ст. 1, 3. и 6.

Закључак о продаји

(1) Након спровођења поступка за утврђивање вриједности непокретности суд доноси закључак о продаји непокретности којим се утврђује вриједност непокретности и одређују начин и услови продаје, те вријеме и мјесто продаје, ако се продаја врши путем јавног надметања.

(3) Закључак о продаји објављује се на судској огласној табли и по оцјени суда на други одговарајући начин.

(6) Закључак о продаји доставља се странкама, лицима која имају првенствено право намирења или право намирења истог ранга као и тражилац извршења, лицима која имају уписано или законско право преče куповине и надлежном органу Пореске управе.

Члан 92. ст. 1. и 8.

Полагање цијене

(1) Понуђач са највишом понудом на рочишту плаћа укупну продајну цијену умањену за положено обезбјеђење, полагањем цијене суду у року који је суд одредио, а који не може бити дужи од 30 дана од дана објављивања закључка из става 6. члана 90. овог закона на судској табли.

(8) Ако је тражилац извршења купац а не постоје друга лица чија се потраживања намирују из продајне цијене прије њега, није обавезан положити цијену суду до висине свог потраживања.

Члан 93.

Предаја непокретности купцу

(1) Након полагања цијене суд рјешењем досуђује непокретност купцу (рјешење о досуди).

(2) Рјешењем из става 1. овог члана суд одређује да се непокретност преда купцу, а земљишно књижном суду да се изврши упис промјене права својине, те бришу права трећих за које је то рјешењем одређено.

(3) Против рјешења о досуди није дозвољен приговор али се може изјавити жалба.

(4) Рјешење из става 1. овог члана објављује се на огласној табли. Истеком трећег дана од дана истицања на огласној табли сматра се да је рјешење достављено свим лицима којима се доставља закључак о продаји, те свим учесницима у надметању.

Члан 94.

Заштита права купца

Укидање или преиначење рјешења о извршењу послије спровођења рјешења о досуди непокретности нема утицаја на право својине купца стечено по одредбама члана 93. овог закона.

Члан 96.

Намирење тражилаца извршења

Када се приступа намирењу

Суд приступа намирењу тражилаца извршења одмах након доношења рјешења о досуди.

V. Допустивост

13. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредбе члана VI/3 ц) Устава Босне и Херцеговине.

Члан VI/3 ц) Устава Босне и Херцеговине гласи:

ц) Уставни суд има надлежност у питањима која му упути било који суд у Босни и Херцеговини, а односи се на то да ли је закон на чијој ваљаности почива његова одлука, сагласан са овим Уставом, Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама и њеним протоколима, или са законима Босне и Херцеговине; или у погледу постојања или дјелокруга неког општег правила међународног јавног права које је од значаја за одлуку тог суда.

14. Захтјев за оцјену уставности поднио је Окружни суд у Бањалуци (судија Милан Благојевић), што значи да је захтјев поднијело овлашћено лице из члана VI/3 ц) Устава Босне и Херцеговине (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *У 5/10* од 26. новембра 2010. године, тач. 7-14, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 37/11). Имајући у виду одредбе члана VI/3 ц) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд сматра да је овај захтјев допустив зато што га је поднио овлашћени субјект, те да не постоји ниједан формални разлог из члана 19 став (1) Правила Уставног суда због којег захтјев не би био допустив.

VI. Меритум

15. Подносилац захтјева тражи да Уставни суд одлучи о компатибилности спорне одредбе ЗИПРС са чланом II/3 е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције, као и чланом 14 став 1 МПГПП.

16. Спорна одредба ЗИПРС гласи:

Члан 93 став 4

(4) Рјешење из става 1. овог члана (рјешење о досуди) објављује се на огласној табли. Истеком трећег дана од дана истицања на огласној табли сматра се да је рјешење достављено свим лицима којима се доставља закључак о продаји, те свим учесницима у надметању.

Право на правично суђење

17. Члан II/3 е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(…)

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

18. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1) Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. […]

19. Уставни суд запажа да подносилац захтјева проблематизује спорну одредбу због тога што се рјешење о досуди не доставља лично странкама ни било којим другим учесницима у поступку о чијим се правима и интересима одлучивало, те да се након протека три дана од истицања на огласној табли суда сматра да је наведено рјешење достављено свим лицима којима се према закону рјешење о досуди доставља и да од тада тече рок за жалбу. Уставни суд даље запажа да се рјешење о досуди доставља *[…] свим лицима којима се доставља закључак о продаји, те свим учесницима у надметању*. Надаље, сходно члану 82 став 6 ЗИПРС закључак о продаји непокретности се доставља *[…] странкама, лицима која имају првенствено право намирења или право намирења истог ранга као и тражилац извршења, лицима која имају уписано или законско право прече куповине и надлежном органу Пореске управе*, што у конкретном случају значи да се наведеним лицима доставља и рјешење о досуди.

20. Уставни суд истиче да је Народна скупштина РС као доносилац спорне одредбе у свом одговору навела да се као законодавац руководила јавним интересом и разлозима цјелисходности. С тим у вези Уставни суд запажа да је јавни интерес препознат у потреби да се извршни поступак оконча на начин који је хитан, ефикасан и економичан с једне стране, а да при томе с друге стране није стављен претјеран терет на заинтересована лица која имају право и интерес за изјављивање жалбе против конкретног рјешења о досуди.

21. Уставни суд запажа да предметни захтјев покреће питање процесних гаранција странака у вези с правом на изјављивање жалбе с једне стране, и начела хитности извршног поступка с друге стране, у смислу да се принудно остварење потраживања на захтјев тражиоца извршења изврши у што краћем року. Међутим, иако је начело хитности посебно изражено у извршном поступку, по оцјени Уставног суда наведено начело се не би могло тумачити на начин да превагне саму суштину права на фер и правично суђење, у смислу основних процесних гаранција страна у поступку пред судовима.

22. Одредбом члана 5 ЗИПРС као основно начело извршног поступка прописано је *начело хитности*. Наведено начело у извршном поступку се огледа кроз прописивање краћих рокова за преузимање појединих извршних радњи било од странака или суда. У суштини ради се о захтјеву исказаном у начелима економичности и ефикасности извршног поступка, те благовремености пружања правне заштите тражиоцу извршења, те је у досадашњој правној теорији истицано да је хитност поступања примарно интерес

тражиоца извршења, индиректно и извршеника, јер се смањују трошкови и брзо отклања неизвјесност у правној позицији субјеката.

23. На наведено начело Уставни суд је указивао у својим одлукама у којима је наглашавао да у извршном поступку, због саме његове природе, треба поступати хитно, како је то прописано одредбом члана 5 ЗИПРС (види, Уставни суд, *АП 5668/14* од 14. маја 2015. године, став 26, АП *5401/14* од 24. априла 2015. године, став 24, *АП 5156/14* од 17. марта 2015. године, став 23, доступне на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). У наведеним предметима Уставни суд је утврдио кршење права на правично суђење из члана II/3 е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, због тога што извршни поступак није окончан у разумном року.

24. Међутим, и поред наведеног начела хитности које је неприкосновено у извршном поступку за Уставни суд се поставља питање процедуралних гаранција у погледу права на изјављивање жалбе према члану 93 став 3 ЗИПРС (*Против рјешења о досуди није дозвољен приговор, али се може изјавити жалба)*. С тим у вези Уставни суд запажа да "право жалбе вишем суду није дефинисано нити се подразумијева у члану 6 став 1 Европске конвенције". Међутим, ако је жалба омогућена и била је поднесена, а суд тог степена позван да "утврди" чињенице, први став члана 6 Европске конвенције је примјењив (види, Европски суд за људска права, *Delcourt против Белгије*, пресуда од 17. јануара 1970. године, Серија А, број 11, стр. 14-15). Уставни суд истиче да, иако члан 6 став 1 Европске конвенције не подразумијева право жалбе вишем суду, ако се законом ово право пропише онда се морају обезбиједити гаранције за његову досљедну примјену, путем јасне и прецизне норме.

25. Европски суд за људска права је у одлуци *Muscat против Малте* навео да Суд понавља да члан 6 Конвенције не обавезује државе уговорнице да формирају апелационе судове. Међутим, тамо гдје такви судови постоје, морају се поштовати захтјеви члана 6, тако да се на примјер гарантује парничним странкама дјелотворно право на приступ суду за утврђивање њихових "грађанских права и обавеза". "Право на суд", чији један аспект чини и право на приступ, није апсолутно, оно подлијеже ограничењима која су дозвољена имплицитно, нарочито када се ради о условима допустивости жалбе, будући да по својој природи позива на регулисање од државе која ужива одређено поље дискреционог одлучивања у овом погледу. Међутим, ова ограничења не смију ограничавати или смањивати приступ лица на такав начин или у таквој мјери да сама суштина права буде нарушена (види, Европски суд за људска права, *Muscat против Малте*, пресуда од 17. јула 2012. године, тачка 42). Правила којима се уређују формални кораци које треба предузети, те рокови којих се треба придржавати приликом подношења жалбе, усмјерени су на правилно извршавање правде и поштовање, нарочито принципа правне сигурности. С обзиром на то да је то тако, правила о којима се ради, или начин на који се примјењују, не би требали да спријече парничне странке да користе доступни правни лијек. Међутим, они којих се то тиче морају очекивати примјену тих правила. Обавезујуће је за заинтересовано лице да покаже посебну пажљивост у одбрани својих интереса (*op. cit. Muscat против Малте*, тачка 44).

26. Уставни суд наглашава да законске одредбе, које регулишу питање рокова, морају и стварно дати могућност грађанину да оствари своје одређено право, чијим истеком губи могућност остваривања тог права. Тај рок мора бити реалан (види, Уставни суд, *АП 1524/06* од 8. новембра 2007. године, став 33, доступна на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba).

27. У погледу спорне одредбе, Уставни суд запажа да је том одредбом законодавац прописао да се истеком трећег дана од дана истицања рјешења о досуди на огласној табли суда сматра да је то рјешење достављено свим лицима којима се према закону рјешење доставља. Надаље, чланом 12 став 4 ЗИПРС је прописано да се жалба против рјешења може изјавити у року од осам дана од дана доставе. С тим у вези Уставни суд запажа да законодавац претпоставља обавезу за сва лица која имају интерес да уложе жалбу против рјешења о досуди да прате датум истицања рјешења на огласној табли (а да при томе немају никаквих временских индикација када ће се то догодити), како би утврдили почетак рока за жалбу. Дакле, истицање рјешења о досуди на огласној табли суда је заправо неизвјесни догађај за који није одређен прецизан датум када ће се догодити. Имајући у виду да се рјешење о досуди доноси након полагања цијене (члан 93 став 1 ЗИПРС), затим да је за полагање цијене прописан рок који одређује суд, а који не може бити дужи од 30 дана од дана објављивања закључка о продаји (члан 92 став 1 ЗИПРС), Уставни суд запажа да су у наведеном периоду, који је временски неизвјестан, заинтересована лица дужна да свакодневно провјеравају оглашавање рјешења о досуди на огласној табли како би сачували рок за жалбу. Уставни суд сматра да је због неизвјесности када ће рјешење о досуди бити оглашено на огласној табли суда на заинтересована лица стављен прекомјеран терет у обезбјеђењу процесних гаранција за изјављивање прописаног правног лијека. Полазећи од тога да је спорном одредбом прописано да се истеком трећег дана од дана истицања на огласној табли сматра да је рјешење достављено свим лицима којима се према закону рјешење доставља, а да при томе нема елемената који би учинили извјесним вријеме оглашавања или прописивања да ће оно бити одређено на други одговарајући начин, Уставни суд сматра да спорна одредба није у складу са чланом 6 став 1 Европске конвенције у смислу обезбјеђења процесних гаранција за изјављивање правног лијека. По мишљењу Уставног суда није спорно истицање предметног рјешења на огласној табли суда које прописује спорна одредба. Међутим, таква одредба сама за себе без било каквог одређења које би индицирало извјесност датума постављања рјешења на огласној табли, и с тим у вези рачунања рока за жалбу, представља претјеран терет за странке и друге учеснике поступка који су заинтересовани за изјављивање жалбе.

28. На основу наведеног, Уставни суд сматра да оспорена одредба није у складу с одредбом члана II/3 е) Устава Босне и Херцеговине и одредбом члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

29. У односу на наводе о повреди члана 14 став 1 МПГПП, Уставни суд запажа да је наведеном одредбом поред осталог утврђено да *свако лице има право да његов случај буде расправљен ... пред надлежним ... судом … који одлучује о основаности сваке оптужбе подигнуте против њега у кривичним стварима или о оспоравању његових грађанских права и обавеза*. С обзиром на то да наведена права у својој суштини кореспондирају с гаранцијама садржаним у члану II/3 е) Устава Босне и Херцеговине и члану 6 став 1 Европске конвенције, а да су ти наводи подносиоца захтјева већ детаљно испитани у овој одлуци, Уставни суд сматра да нема потребе да их посебно испитује и у односу на споменуту одредбу МПГПП.

VII. Закључак

30. Уставни суд закључује да је члан 93 став 4 Закона о извршном поступку РС супротан праву на правично суђење из члана II/3 е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, зато што прописује да се истеком трећег дана од дана оглашавања рјешења на огласној табли суда сматра да је рјешење достављено свим лицима којима се оно по закону доставља, а да при томе нема елемената који би учинили извјесним вријеме оглашавања на огласној табли како би се обезбиједиле процесне гаранције заинтересованим лицима за изјављивање правног лијека који је законом прописан.

31. На основу чл. 59 ст. (1) и (2) и 61 ст. (2), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

32. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

S A D R Ž A J

VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE

602 Odluka o imenovanju ovlašćenog lica za upotrebu elektronskog potpisa u postupku realizacije finansijskih transakcija Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine sa Svjetskom bankom i drugim međunarodnim finansijskim institucijama (bosanski jezik) 1
Odluka o imenovanju ovlaštene osobe za upotrebu elektroničkog potpisa u postupku realizacije financijskih transakcija Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine sa Svjetskom bankom i drugim međunarodnim financijskim institucijama (hrvatski jezik) 2
Одлука о именовању овлашћеног лица за употребу електронског потписа у поступку реализације финансијских трансакција Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине са Свјетском банком и другим међународним финансијским институцијама (српски језик) 2

603 Odluka o izmjenama Odluke o formiranju Radne grupe za izradu Državne strategije nadzora nad opojnim drogama, sprečavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Bosni i Hercegovini (bosanski jezik) 3
Odluka o izmjenama Odluke o osnivanju Radne skupine za izradu Državne strategije nadzora nad opojnim drogama, sprečavanja i suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Bosni i Hercegovini (hrvatski jezik) 3
Одлука о измјенама Одлуке о формирању Радне групе за израду Државне стратегије надзора над опојним дрогама, спречавања и сузбијања злоупотребе опојних дрога у Босни и Херцеговини (српски језик) 3

604 Odluka o formiranju interresorne Radne grupe za analizu primjene Zakona o Javnom radiotelevizijskom sistemu Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 3
Odluka o formiranju interresorne Radne grupe za analizu primjene Zakona o Javnom radiotelevizijskom sustavu Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 4
Одлука о формирању интерресорне Радне групе за анализу примјене Закона о Јавном радиотелевизијском систему Босне и Херцеговине (српски језик) 4

605 Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće budžetske rezerve (bosanski jezik) 5
Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće proračunske pričuve (hrvatski jezik) 5
Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће буџетске резерве (српски језик) 6

606 Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće budžetske rezerve (bosanski jezik) 6
Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće proračunske pričuve (hrvatski jezik) 6
Одлука о интервентном кориштењу средстава текуће буџетске резерве (српски језик) 7

607 Pravilnik o standardima i uslovima izgrađenosti i opremljenosti graničnih prelaza (bosanski jezik) 7
Pravilnik o standardima i uvjetima izgrađenosti i opremljenosti graničnih prijelaza (hrvatski jezik) 10
Правилник о стандардима и условима изграђености и опремљености граничних прелаза (српски језик) 13

608 Uputstvo o ministarskim konferencijama u sistemu koordinacije procesa evropskih integracija u Bosni i Hercegovini (bosanski jezik) 16
Naputak o ministarskim konferencijama u sustavu koordinacije procesa europskih integracija u Bosni i Hercegovini (hrvatski jezik) 20
Упутство о министарским конференцијама у систему координације процеса европских интеграција у Босни и Херцеговини (српски језик) 24

MINISTARSTVO FINANSIJA I TREZORA BOSNE I HERCEGOVINE

609 Naredba o dopuni Naredbe o uplatnim računima za administrativne takse (bosanski jezik) 28
Naredba o dopuni Naredbe o uplatnim računima za administrativne pristojbe (hrvatski jezik) 28
Наредба о допуни Наредбе о уплатним рачунима за административне таксе (српски језик) 28

610 Naredba o dopuni Naredbi o uplatnim računima za administrativne takse (bosanski jezik) 29
Naredba o dopuni Naredbi o uplatnim računima za administrativne pristojbe (hrvatski jezik) 29
Наредба о допуни Наредби о уплатним рачунима за административне таксе (српски језик) 30

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE

611 Pravilnik o načinu ostvarivanja prava na socijalnu pomoć osoba kojima je priznata međunarodna zaštita u Bosni i Hercegovini (bosanski jezik) 30

Pravilnik o načinu ostvarivanja prava na socijalnu pomoć osoba kojima je priznata međunarodna zaštita u Bosni i Hercegovini (hrvatski jezik) 33
Правилник о начину остваривања права на социјалну помоћ лица којима је призната међународна заштита у Босни и Херцеговини (српски језик) 35

KOMISIJA ZA OČUVANJE NACIONALNIH SPOMENIKA BOSNE I HERCEGOVINE

612 Odluka broj 03-2.4-100/17-4 (bosanski jezik) 38
Odluka broj 03-2.4-100/17-4 (hrvatski jezik) 38
Одлука број 03-2.4-100/17-4 (српски језик) 38
613 Odluka broj 03-2.4-100/17-5 (bosanski jezik) 38
Odluka broj 03-2.4-100/17-5 (hrvatski jezik) 39
Одлука број 03-2.4-100/17-5 (српски језик) 39
614 Odluka broj 08.1-2.3-89/17-4 (bosanski jezik) 39
Odluka broj 08.1-2.3-89/17-4 (hrvatski jezik) 40
Одлука број 08.1-2.3-89/17-4 (српски језик) 41

DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU - DERK

615 Odluka o odobrenju Indikativnog plana razvoja proizvodnje za period 2018 - 2027. godina (bosanski jezik) 42
Odluka o odobrenju Indikativnog plana razvoja proizvodnje za period 2018 - 2027. godina (hrvatski jezik) 42
Одлука о одобрењу Индикативног плана развоја производње за период 2018 - 2027. година (српски језик) 42

AGENCIJA ZA OSIGURANJE DEPOZITA BOSNE I HERCEGOVINE

616 Odluka o usvajanju Izvještaja o radu (bosanski jezik) 42
Odluka o usvajanju Izvješća o radu (hrvatski jezik) 45
Одлука о усвајању Извјештаја о раду (српски језик) 49
617 Odluka broj 01-1-01-1-817/9-16 (bosanski jezik) 52
Odluka broj 01-1-01-1-817/9-16 (hrvatski jezik) 53
Одлука број 01-1-01-1-817/9-16 (српски језик) 53

AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO, OSNOVNO I SREDNJE OBRAZOVANJE BOSNE I HERCEGOVINE

618 Rješenje o imenovanju rukovodećeg državnog službenika (bosanski jezik) 53
Rješenje o imenovanju rukovodećeg državnog službenika (hrvatski jezik) 54
Рјешење о именовању руководећег државног службеника (српски језик) 54
619 Rješenje o imenovanju rukovodećeg državnog službenika (bosanski jezik) 54
Rješenje o imenovanju rukovodećeg državnog službenika (hrvatski jezik) 54
Рјешење о именовању руководећег државног службеника (српски језик) 55

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE

620 Odluka broj AP 2395/15 (bosanski jezik) 55
Odluka broj AP 2395/15 (hrvatski jezik) 62
Одлука број АП 2395/15 (српски језик) 70
621 Odluka broj AP 4101/15 (bosanski jezik) 78
Odluka broj AP 4101/15 (hrvatski jezik) 91
Одлука број АП 4101/15 (српски језик) 104
622 Odluka broj AP 2907/16 (bosanski jezik) 118
Odluka broj AP 2907/16 (hrvatski jezik) 125
Одлука број АП 2907/16 (српски језик) 131
623 Odluka broj AP 2908/16 (bosanski jezik) 137
Odluka broj AP 2908/16 (hrvatski jezik) 143
Одлука број АП 2908/16 (српски језик) 149
624 Odluka broj AP 3283/16 (bosanki jezik) 156
Odluka broj AP 3283/16 (hrvatski jezik) 162
Одлука број АП 3283/16 (српски језик) 168
625 Odluka broj U 21/16 (bosanski jezik) 175
Odluka broj U 21/16 (hrvatski jezik) 180
Одлука број У 21/16 (српски језик) 185
626 Odluka broj U 2/17 (bosanski jezik) 191
Odluka broj U 2/17 (hrvatski jezik) 195
Одлука број У 2/17 (српски језик) 199

§
ZAKON
O OSNOVAMA SIGURNOSTI SAOBRAĆAJA NA PUTEVIMA U BOSNI I HERCEGOVINI
(Neslužbeni prečišćeni tekst)
JP NIO
SLUŽBENI LIST BiH SARAJEVO
Sarajevo, 2017.

Mato Tadić

PRIVREDNO PRAVO

PREMA PROGRAMU PRAVOSUDNOG ISPITA

(treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje)

Sarajevo, 2016.

Izdavač: Ovlaštena služba Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo - Za izdavača: sekretar Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Bojan Ninković - Priprema i distribucija: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo, Džemala Bijedića 39/III - Direktor: Dragan Prusina - Telefoni: Centrala: 722-030 - Direktor: 722-061 - Pretplata: 722-054, faks: 722-071 - Oglasni odjel: 722-049, 722-050, faks: 722-074 -Služba za pravne i opće poslove: 722-051 - Računovodstvo: 722-044 722-046 - Komercijala: 722-042 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: UNICREDIT BANK d.d. 338-320-22000052-11, VAKUFSKA BANKA d.d. Sarajevo 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK A.D. Banja Luka, filijala Brčko 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK d.d. BiH Sarajevo 161-000-00071700-57 - Štampa: GIK "OKO" d.d. Sarajevo - Za štampariju: Mevludin Hamzić - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska glasila.
"Službeni glasnik BiH" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 731.
Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I - 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski broj 4200226120002. - Porezni broj 01071019. - PDV broj 200226120002. Molimo pretplatnike da obavezno dostave svoj PDV broj radi izdavanja poreske fakture.
Pretplata za I polugodište 2017. za "Službeni glasnik BiH" i "Međunarodne ugovore" 120,00 KM, "Službene novine Federacije BiH" 110,00 KM.
Web izdanje: http://www.sluzbenilist.ba - godišnja pretplata 240,00 KM